

DSIDA JENŐ ÖSSZEGYŰJTÖTT VERSEI

ÚJ ÖSSZEGZÉS

**A szöveget gyűjtötte, gondozta, sajtó alá rendezte:
Láng Gusztáv és Urbán László**

**Előszó:
Láng Gusztáv**

**Szerkesztette, a szerkesztői utószót és a jegyzeteket írta:
Urbán László**

**Első kiadás:
Savaria University Press, Szombathely, 2009 (CD), 2011 (könyv)**

TARTALOM

Dsida Jenő élete és költészete	20
---	-----------

I.

DSIDA JENŐ ÁLTAL KÖTETEKBE RENDEZETT VERSEK

Leselkedő magány	25
-------------------------------	-----------

<u>Fáraók sírja felé</u>	<u>27</u>
--------------------------------	-----------

Fáraók sírja felé	27
Mélyre ások	27
Túl a formán	28
Sorsokat írok	28
Sárba zuhan a nap	29
Megint csupa kérdés	29
A bűvár	30
Összefont tenyérrel	30
Visszatért lovagok	31
Árnyékok	32
Sötét szobor a város felett	33
Kacagnak a hitetlenek	33
Az emberek	34
Behúnyt szemem át	34
Legyen áldott	34
Kár mindenért	35
Fekete köpeny alatt	35
Olvadó jégvirág	36
Kitéve	37

<u>Drótok között</u>	<u>38</u>
----------------------------	-----------

A tükör	38
Szökött hang: hol a tűz?	38
Siralom	39
Apokalipszis	39
Valami eltörött	40
Miért vagyok kedvetlen?	40
Drótok között	41
Fáradt harcosok éneke	42
A végzet odúja előtt	42
Homlokom mögött	43
Esti hallucinációk	44
Circumdederunt me	44
Hazafelé az éjszakában	45
Mindeneket látó dal	45

<u>Leselkedő magány</u>	<u>47</u>
-------------------------------	-----------

A mérföldkövek titka	47
Törpefenyők jaja	47
Emlékezések városában	48
Üzenet	48
Meredtszemű ősz	49
Ha valaki jönne	49
Lámpa körül	50
Ősz a sétatéren	50
Itt feledtek	51
Nocturno	52
Vállat vonunk	52

Mosolyaim egén	53
Leselkedő magány	53
Nincs többé ember	53
Valami arcot viszek	54
Ormok felé	55
Metamorfozis	55
Elzuhanok az erdőn	55
Ablaknyitás	56
A háló közepén	56
A láthatatlan ember	57

<u>Eltűnő vonalak</u>	<u>58</u>
-----------------------------	-----------

Itt a helyem	58
Rövid napló	58
Megbocsátod-e?	58
Hammelni legenda nyomán	59
Eltűnő vonalak	60
Alkony	60
Zúg az őszi szél	60
A kietlenség verse	61
Hideg téli est	61
Jó álmom	62
Mindent neked adok	62
Zarándokút	63

Nagycsütörtök	64
----------------------------	-----------

<u>Légy már legenda</u>	<u>65</u>
-------------------------------	-----------

Két vers Kuncz Aladárhoz	65
Szerenád Ilonkának	68
Túl jégmezőkön	71
Jegenyék	71
Élt valaha régen	72
Légy már legenda	72
Purgatorium	73

<u>Nagycsütörtök</u>	<u>74</u>
----------------------------	-----------

Kettőtört óda a szerelemhez	74
Nagycsütörtök	76
Országos eső	76
Panasz gyengülő gyökerekről	77
Harum dierum carmina	77
Tóparti könyörgés	78
A költő feltámadása	80

<u>Pásztori tájak remetéje</u>	<u>81</u>
--------------------------------------	-----------

Messzire jöttem	81
Halvány, borús táj	81
Elalszom, mint az őzek	81
Alkony	82
Éjszakák	82
Szomorú pásztor	83
Mélyen	83
Pásztori tájak remetéje	83
Istenem, ki járt itt?	84
Mesebeli vadász	84
Tündéri éjben érkezel!	85
Hegyenlakók	85

Szerelmes ajándék	86
Olyan egyszerű	86
Az újszülött	86
Csendesek az ő léptei	87
Elysium	87
Hajnali séta	87
Emléksorok	88
Szőkevények a fák közt	88
Távolban élő kedvesemnek	89
Szerelmes ajándék	90
Álmot adsz	90
Tündérmenet	91
Laterna magica	91
Egy fecske átsuhan	91
Tudom az ösvényt	93
Tudom az ösvényt	93
Krisztus	93
Öreg postás a város végén	94
Az uccaseprő	94
Amundsen kortársa	94
Bútorok	95
Közöttük élek	100
A föld és az ember megmarad	100
Interieur	101
Angyalok citeráján	102
Angyalok citeráján	103
Chanson az őrangyalhoz	103
Sainte Thérèse de Lisieux	103
Ad deum, qui laetificat iuventutem meam	105
Vidám kínálgatás keresztényi lakomán	106
Jámbor beszéd magamról	107
Kánai menyegző	108
Kóborló délután kedves kutyámmal	109
Útnak eredünk és szeretjük egymást	109
Visszapillantunk a multa s az rendkívül mulatságos	110
Őszintén megdicséjük az egész világot	111
Eközben a világ elalszik körülöttünk	114
A macska fut, mi pedig futunk utána	115
Miért borultak le az angyalok Viola előtt	117
Bevezetés melyben a költő áhitattal köszönti az olvasót	117
Első fejezet, mely hangos szóval dicséri az erdőt, az ifjúságot és a szerelmet	118
Második fejezet, mely arra int, hogy szűk cipővel ne menj az erdőre	119
Harmadik fejezet, melyben a költő elbúsul az ő roppant szegénységén	121
Negyedik fejezet, melyből kiderül, hogy a fájdalomnál erősebb a jószág	122
Ötödik fejezet, mely csak annyi, mint a sóhaj ...	124
Hatodik fejezet, melyben Viola csodálatos módon megdicsőül Isten és emberek előtt	125
Utóhang, melyben a költő elbúcsúzik a türelmes olvasótól	126

Kisebb költemények	128
Vers egy ághoz	128
Harminc év közelében	128
Hulló hajszaalak elégiája	130
Február, esti hat óra	132
Vendéglő havas hegyek között	133
Hálóing nélkül	134
Nap és hold	135
Esti teázás	137
Húsvéti ének az üres sziklasír mellett	137
A tó tavaszi éneke	139
Templomablak	141
Arany és kék szavakkal	142
Meghitt beszélgetés a verandán	143
Vallomás	143
Légyott	144
Dal az elmaradt vallomásról	144
Most elmondom	146
Tavalyi szerelem	146
Út a Kálváriára	147
Bújdósás és keresés	147
Pasztell	148
Száraz ág	149
Így dudolok az uccán	149
Merre száll?	150
Csokonai sírjánál	151
A sötétség verse	154
Már hiába nézed	155
Bucsu az elítélttől	155
A félelem szonettje	156
Naplemente	157
Elárul, mert világít	157
Mint lázas kisfiú	159
Azrael árnyékában	159
Éjszakai dal	160
Örök útítársak	161
Tíz parancsolat	162
Tükör előtt	166
Előre való beszéd	166
Tarka-barka strófák	169
A pántos kapukon túl	173
Az első csók	176
Prérivadások	179
Tükör előtt	183

II. POSZTUMUSZ KÖTETEK MEGJELENT VERSEK

Dsida Jenő versek	189
Rettenetes virágének	190
Megadás	190
Az én kérésem	190
Így volna szép	191
Az öreg óra énekel	193
A csemetefa éneke	194
Tavaszi ujjongás	195

Be szép is lenne!.....	196
A Semmi álma.....	196
Cirkuszban.....	197
Árnyék a falon.....	197
Öreg költők.....	198
Temetőben.....	199
Ki érti?.....	199
Súgás az ősznek.....	200
Vonaton éjjel.....	200
Prológus a „Szatmári pasztellképek” c. ciklus-tervezethez.....	201
Tavaszi kezdetén.....	201
Panaszos és békés nóta.....	202
A tisztviselőtelep.....	202
Szembekötősdí.....	203
Sötét ma.....	203
Villámláskor.....	204
Confiteor.....	204
Éji látogatás.....	205
Kopott álom.....	205
Szeretnék.....	206
Névtelen vágy.....	206
Hajnali kövek.....	207
Öreg október.....	207
Ibolya-csokor.....	208
A vándor.....	208
December.....	208
Mi lesz?.....	209
Titok.....	209
Június.....	210
Új Loreley-vers.....	210
Robinson.....	211
A kis piktor beszél.....	212
Csitt, mese.....	213
Örök vers.....	213
Szegény Don Kihó.....	214
Felhők fejedelme.....	214
Majálison.....	215
Finita est commedia.....	216
Hát nem különös?.....	216
Csend van.....	217
Circus maximus.....	217
Ilyen magasban.....	217
Messze látok.....	218
Látod? Érzed? Hallod?.....	218
A páncél-ember.....	219
Falusi temetés.....	219
Kezemben tartom a szívedet.....	220
Akármit teszek is.....	220
Íme az ember.....	221
Volt.....	221
Ide hallgass.....	222
Sajnálom őt.....	222
Tekintet nélkül.....	223
Bevallom.....	223
Roskadozó ház.....	224
Vajon hol jár?.....	224
Jertek a hegyre.....	225
Sietni kellett.....	226
Falusi versek.....	226

Falun.....	227
Fázol.....	227
Idegen ébredés.....	228
Csendes minden.....	228
Ünnepi plakát.....	229
Jó reggelt, barátom!.....	229
Rossz éjszaka.....	230
Te harangozol.....	230
Helyet kerestek.....	231
Kórházi emlék.....	231
Lámpákat gyűjtök.....	232
Senki előtttem, senki utánam.....	232
Szomorú tévedés.....	233
Akivel néha találkozom.....	233
Aranysárga fényben.....	234
Ballagó vers.....	234
Mese, mese, mátka.....	235
Virrasztás a dzsungelben.....	235
Búcsú.....	236
Meddő napok.....	236
Menni kellene házról házra.....	237
Mi lesz ebből?.....	237
Vándor-kesergő.....	238
Július.....	238
Aranyország, szerelem.....	238
Halvány rajz.....	239
Gyakran eljön.....	239
Csak mendegél.....	239
Hegyi beszéd.....	240
Az utolsó nyári vihar.....	240
Ki-ki magában.....	241
Fuldoklás.....	241
Légyhullás.....	242
Ó, ember.....	242
Látod, édesem.....	243
Sötétség.....	243
Útban a rendeltetés felé.....	244
Ismeretlen ember.....	245
Erdei ösvényen.....	246
Békés mederben.....	246
Öregek leszünk.....	247
Kínai lakkdoboz.....	247
Aranyhídon.....	248
Rettenetes virágének.....	248
Csend a tapon.....	249
Éhes a kutyám.....	250
Énekek éneke, mely a Salamoné.....	250
Sírvers.....	250
Légy szent, fiacskám!.....	251
A szerelem éneke.....	251
Vízmenti ballagás.....	254
Narkózis.....	255
Szeptember.....	256
Sírfelirat.....	256
A kiábrándulás rímei.....	256
Buzdítás könnyűségre.....	257
Már majdnem elfeledted.....	257
Az utolsó miatyánk.....	258
Horváth néni.....	259
Lássuk, vajon itt.....	259

Dsida Jenő összegyűjtött versek és műfordítások 260

Jövendő havak himnusza.....	261
Estharangok.....	261
Ősz.....	261
Az én dalom.....	262
Imádság.....	262
Altató dal.....	263
Elégedetlenség.....	264
A malom.....	264
Ki-ki maga mesterségét.....	265
A Naphoz.....	265
Pillanatfelvételek az életből.....	266
Szabad-e nékem énekelni?.....	266
Töprengés.....	267
Erdő.....	267
Öngyilkosság.....	267
A Szent székely.....	268
Bolygó lélek.....	269
Ha.....	269
Rejtett értelmek.....	270
Szép halál.....	270
Lángok.....	271
Mosolygó, fáradt kívánság.....	271
Pásztortüzek.....	272
Mint a bolond csillag.....	272
Csendes áldozat.....	273
Ne haragudj!.....	274
Rettenetes virágének.....	275
Könyörgés csodáért.....	275
Vonat alatt.....	275
Tűnő szekerek.....	276
A rejtett igazi.....	276
Villámok.....	277
Három falusi ének.....	278
A kapu előtt.....	279
Ha itt volnál.....	280
Távol erdő.....	280
Nincs már semmi.....	280
A gyávaság szonettje.....	281
Ének az egész világnak.....	282
Kréta szigetén.....	283
Visszaszállok.....	283
Jók vagytok ti.....	284
Közeleg az emberfia.....	284
Nagycsütörtökön.....	285
Legyetek őszinték.....	285
Csonka koldus.....	286
Vers egy régi szoborhoz.....	286
Négy sor.....	287
Sohasem tudom meg.....	287
Nyitva áll az aranykapu.....	287
Mi vállalunk mindent.....	288
Kalendárium szonettekben.....	288
Kerülöm a nevedet (Erdély).....	294
Nyári pillanatkép.....	295
Reggeli rajz.....	295

Magyar fa sorsa.....	295
Mária szobra a kertben.....	296
Egyszerű vers a kegyelemről.....	296
Nyáresti áhitat.....	297
Éjjel a Maros partján.....	297
Nyári kaland.....	298
Álnéven közölt versek.....	300
Séta.....	300
Csupán a szépség.....	300
Kéne valaki.....	301
Álom.....	302
Álmatlan éjszaka.....	303
Kesergő.....	303
Nyáréjszaka.....	304
Vers az utazásról.....	305
Magányos erdei házban.....	306
Elmegyünk.....	307
Itt van a szép karácsony.....	308
Egyedül maradtam.....	309
Út a Kálváriára.....	310
Hálaadás.....	310
A Paradicsom kapujában.....	310
Annuska névnapjára.....	311
Kétféle imádság.....	312
Pünkösdi várakozás.....	312
Édesanyám keze.....	313
Mamuska nevenapján.....	314
A zárda udvarán.....	315
Új imádság.....	315
Uramisten!.....	316
Vén templom árnyas gesztenyékkel.....	316
Alázatos, könyörgő zsoltár.....	317
Golgotán.....	318
Az ajándékozó Isten.....	318
A gyöngék imája.....	319
Óda az édesanyámhoz.....	319
Karácsonykor.....	320
Karácsonyi utazás.....	320
Szilveszter éjjel.....	321
Emléklül.....	322
A harangozó.....	322
Harangzúgás.....	323
Az utolsó litánia.....	323
Angelus.....	324
Nyárdéli harangozás.....	325
Kálvária.....	325
Vasárnapi nagymisén.....	326
Diákimádság.....	326
Harangszentelési imádság.....	327
Költemény.....	328
A Dónát kápolnánál.....	328
De profundis.....	329
Összetartás, szeretet.....	330
Függöny legördül.....	331
Az ördög kocsiján.....	332
Húsvétvárás.....	332
Genézis.....	333
Őszi legenda.....	334

Könyörgés csodáért	335
Utolsó vacsora	335
Születésnap i köszöntő édesanyámnak	335
Pünkös d	336
Esti elmélkedés	337
Gyászinduló	337

Légy már legenda 338

A bölcsődal visszhangja	339
A havasok végtelen fehérségben állnak	339
Alázat	339
Csak állunk dideregve	340
Ezüstfehér nagy lepleket dobál a tiszta esti hold ...	340
Annuskának	341
Annuskának	341
Az én őszöm	341
Csendpalota	342
Ártatlanság	343
Egy fehér lélekhez	343
Gyöngyházhajó	343
Megtörtént	344
Őszi dalok	345
Ferdén esik az eső	347
Isten szeret	348
Könnyű vágy és könnyű élet	348
Mi nem akarunk	349
Minden nap esttel végződik	349
Ó, béke... ..	350
Tegnap már kerestek engem	350
Vágyom emberekre	351
Valaki vagy	351
Verseimhez	352
A költő	352
A kovakő	353
Szívemről	353
Tóparton	354
Tudok	355
Tanács	355
Csak egy jó van: a béke	356
Gyöngyvirág	356
A bölcsődal visszhangja	356
Megyek	357
Nagy Oroszország	358
Temetések	359
Veronika-lelkek	359
Békesség velük	360
A tündér rózsája	360
A mese vége	361
Allah il Allah!	362
Altass el	362
Boldog vizeken	363
Ha erre jössz	364
Iluska	365
Jegenye-soron	366
Késő találkozás	366
Kicsi rózsá	367
Száll a pihe	368
Szeptemberi strófák	369

Mese egy más világról	369
Őszi lefekvés	370
Száll a hinta	370
Versenyfutás	371
Mélyebb óra	372
Mesém	373
Piacon	373
Elbúcsúztunk	374
Kusza álmokban jövöm királysága	374
Telefon	375
Tizenkilencedik születésnap	376
Végzetem	376
Vihar	377
Palotád előtt	377
Papírhajók	378
Kóbor diák naplójából	379
Fehér kendő, kicsi kendő	380
Harangjáték	381
Hiszi-e valaki?	382
Mindent megpróbáltam	382
Siránkozás gitár mellett	383
Vagyok	384
Utazás	384
Új élet	385
Egy ócska klarinét	385
Álom a síneken	386
Ébredés alagútban	386
Huszonkettedik tavaszom közeledik	387
Kóbor énekek	387
Régeniász	389
[Az éjszakák csöndje...]	392
Alkonyi beszélgetés	392
Gyakran várlak. Elüldögélek	392
Alkony	393
Délután	393
Érted-e hangomat?	394
Halottak napján	394
Hangulat	395
Istenem, eljött hozzám	395
Lugast építettem	396
Zavartan járok	396
[Légy Sbárcea, ...]	397

Égi mezőkön 398

Mit fogsz festeni?	398
Egyszerű vers	398
Esőcseppek	399
Elmúlt nyárhoz	400
Áldott szemfödél	400
Égi mezőkön	401
Fiúk, ha hallanátok!	401
Miért ez a csöndesség?	402
Kapuhoz érek	403
Időszámítás	404
Akadály voltam	404
Andersen meséiből	405
Valamit szólni kéne	405
Vándorlás a ködben	406
[Most egyedül vagy...]	407

III. PERIODIKUMOKBAN MEGJELENT VERSEK

Juliska bánata	409
Emlékkönyvbe.....	409
Hugomhoz	410
Egy szál ibolyáról.....	411
Este	411
A közös számár	411
Templomban.....	413
Édesapa nevenapján.....	414
Dal a kis fehér kutyáról	414
A rózsza panasza	415
Öcsémnek a lelkek tükréről	416
Haragvó testvérhez	416
Az én mackóm.....	417
A legszebb dalom Édesanyámnak	419
Nem tudom	420
Tavaszi rózsatőhöz	421
Kirándulás az erdői várhoz.....	421
Emléki egy lánykának	422
A kis patak meséje.....	423
Tanács.....	425
Az élet.....	425
Magány.....	426
Mese	426
Játék.....	426
Munkára fel	427
Én vagyok a hibás.....	427
Esik az eső	428
Eredj papír!.....	428
Kincsek Hegyénél.....	429
Nagy fa, kis fa	429
Nyugalomnak éje.....	430
Tengerész-testvérem	430
Őszi mezőn.....	431
A rózsák.....	431
Kis meditáció.....	435
Szomorú bókók.....	436
Bál után.....	436
Erdély	436
Jerünk sétálni!.....	437
Ebéd után.....	439
Vissza	439
Poézis	440
Volt egyszer egy király.....	441
Vers a galambokról.....	442
A szélről	443
Csillagszemű lovagok.....	443
Akácós úton	444
Be rossz!.....	444
Selyem-festések.....	445
Jéghegyet építek	446
Napkelet felé.....	447
A patak megkísért.....	448
Hajótörött	449
Nem lenni egyedül.....	450
Őszi akácok	450
Palika kérdései.....	451

Virág a Zazarban	451
Jövendő havak himnusza.....	452
Göncölszekér	453
Vágyom	453
Sasfiók sírása.....	454
Havas délután	455
Mit hoz a Mikulás?.....	455
Élet	456
Sétál a herceg	456
Úton.....	457
Csengő-bongó versike a mókuskáról.....	457
Éjfél látnak.....	458
Táborhegy alatt.....	459
Föltámadás	460
A garabonciás	460
Nem tragédia	461
Messzi nővérhez őszi levél.....	462
Gazdátlan csónakok.....	462
Nyárvégi esős alkonyon	463
Síró szomorúfűzfák	464
Úttalan erdőn.....	464
A Szépség után	465
Halott barátomnak	466
Mondj mesét.....	467
Mindig egyedül	467
A jó tanár.....	468
Gyertyaláng	468
Vetek-e ősszel?.....	469
Svájci séta.....	469
A legszebb hóesés	470
Pazarlás után.....	470
A javasasszony mondta	471
Hull a hó	471
Kihamvadt pipák	472
Dal az egészségesekekről.....	472
Pacsirta-érkezés	473
Erdélyi gyermek imája	474
Remeték indulása	474
Öröm az ajtót.....	475
A magyar tenger	476
Versek	476
Harangszentelésre.....	477
Az üveghegyen.....	478
Itt járt valaki	479
Esős éjszaka	479
25.....	480
Szív, szív	480
Festett üveglablak.....	481
Tiltott szerelem.....	482
Sírató ének Jancsó Benedek halálára.....	482
Psalmus Hungaricus	483
[Te: meleg száj...].....	489
[Itt voltam...]	489
[Majd nemsokára, egyszer,...]	489
Vers a Sétatérrel.....	489
[Vidáman folynak napjaim...].....	491
[Futottam, kerestem...]	492
[Tegnap forráság...].....	493
Homokban	493

IV. KÉZ- ÉS GÉPIRATBAN MARADT VERSEK

LGGY NAGYGÉPIRAT ÉS

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM FÜZETE.. 495

Valamikor.....	495
Tragédia.....	495
Egy régi mese	496
Örökösén daloljak.....	497
Alkonyatkor.....	498
Hervad a virágom	498
Amit tanultam.....	499
Emlékezem	500
Szomorú dalok.....	501
Szeretnék.....	502
Őszről akartam verset írni.....	503
Egyedül.....	504
Nincs tovább.....	505
Szegény poéta.....	505
Kacagsz	506
Szomorú nóta.....	506
Pihenő a hosszú úton	507
Tavaszi.....	508
Csendes egyedüllét.....	508
Milyen különös.....	509
Nagypénteki ima.....	511
Színképelemzés	511
Hogyha te nem volnál.....	512
Program	512
Tavaszi borongás.....	513
Sch. igazgató úr nevenapjára	514
Tavaszi béke	515
Régi emlék.....	515
Az éjféle vonat	515
Hol a bölcsesség?	516
Harci induló.....	518
Lázban	518
A színész.....	519
A meteor	520
Levél minden olvasómhoz.....	520
Mi vagyok én?.....	521
A zongora	522
A zsarátnok dala	522
Hozzád!	523
A szomszédkertbe nézek	523
A kertben	524
Széttépett versek.....	524
Akkor és most.....	525
Búcsúztató	525
Életemről	527
Testvérem itt van	527
A Te szíved.....	529
Csak egy.....	529
A koszorú	529
Ne ismerjen.....	530
Prológ az „Elváló utakon” című színműhöz.....	531
Nyár végén	532
Száműzött Romeo levele Júliához.....	532
Vasárnapi viziten	532

Évszakok	533
Néha	533
Élet-törtetés	534
Akkor	534
Valakinek, aki indul	535
Te	536
Jertek velem!	536
Nagy bánat	537
A titok.....	537
A boldogságról	538
Börtönben.....	538
Szomorú, kis búcsúzkodó vers	539
Nem egészen most volt.....	540
Sápadt levél	540
Vasútnál.....	541
Búcsúzás után.....	541
Lehántott fa	542
Séta közben	542
Lámpa.....	542
Különös műtét	543
Balga dal, amit dalol a ravatal	543
Borús délután.....	544
Három dalt írok	544
Amikor tenni kell	544
Mi ketten	545
Legszebb álmodásomnak	546
Felleg a Földhöz	546
Magamról.....	547
A végzés	547
A Hajnal	548
Főnevek.....	548
Egy névnapra.....	549
Éjjel az emeletre	549
Bal-láb jobb-láb.....	550
A süllyedő hajó	550
Szól a trombita	551
Bűnbánat	552
A pezsgős palack alliterál.....	552
Szól a muzsika.....	553
Felséges Úr!	553
Búcsúzás.....	554
Az első őszi vers.....	555
Temetők vándora.....	555
Ilyenek vagyunk	556
A ködök hercege.....	556
Esti imádság	557
Kártyázás közben	557
Esőben.....	558
Milyenek a csillagok?.....	558
Látomás	559
Hajrá.....	559
Üzenek Néked	560
Mászó csigához	561
Képeskönyv	562
Megint a vasút	562
Egy sírnál	563
Emléksorok	563
Színpadi fényben	564
Tegnapi emlék.....	564
Éjszakai könny	565
Őszi jókedv.....	565

Álmok.....	566	Séta.....	599
Az esti korzón.....	566	Hit.....	600
Csendben.....	567	Tűnnek a percek.....	601
Még nem.....	567	Muzsika volt.....	601
Fekete köpenyben.....	568	Emléksorok.....	602
Nagyon sok kérdés.....	568	Fent süt a nap.....	602
Kis Ballada.....	569	Az Ő nótája.....	603
Még nem.....	569	Selyemzsebkendő.....	604
Fekete tábla.....	570	Mire?.....	604
Ne olvassátok.....	570	Vadgesztenyefák.....	604
Hallgatás.....	571	Mindig Húsvét van.....	605
Fizikai kísérlet.....	571	Csodák.....	605
Megtagadom.....	572	Foszlány.....	606
A varázskígyó.....	572	Szirom eső.....	606
Nem sajnálnak.....	573	Instructio publica.....	607
Október végén.....	573	Régi könyv.....	607
Csak írok.....	574	Süllyedő világ.....	608
Jaj, mesék könyve!.....	575	Amundsen.....	608
Szeretném látni.....	575	Évforduló.....	608
Hazajáró lélek.....	576	Álmunk.....	609
Egy virághoz.....	577	Erdő.....	609
Az első hó.....	577	Nappali lámpák.....	610
Valami fáj.....	578	A mi lobogónk.....	610
Versek születése.....	578	Ünneplés.....	611
Be szép is lenne!.....	579	Hát legyen!.....	612
Unalom.....	579	Meddig élek?.....	612
Mi vagyunk a világ közepe.....	580	Régi parancs új versekben.....	613
Ünnepek múltán.....	580	Cukrászdai vers.....	614
Szilveszter.....	581	Hűvös van.....	614
Gyertya ajándék.....	581	Lázálom.....	615
Jégpályán.....	582	Útrakészen.....	616
Éjfélel út.....	583	Érettségi bot.....	616
Souvenir.....	583	Most már.....	617
Átokűző vers.....	583	Tizenkettő.....	617
Akkor este.....	584	Gyermek ésszel.....	618
Alkonyati üzenet.....	584	Lassú muzsika.....	618
Vesztett nóta.....	585	Nóta, könny, eső.....	619
Mi van belül.....	585	Búcsú – vallomás.....	620
Elmondom:.....	586	Messze vagyok.....	621
Gyónás Istennek.....	586	Csengő dal a vershez.....	621
Téli esték muzsikája.....	587	Altató.....	624
Egy arckép hátlapjára.....	588	Lefekvés előtt.....	624
Szánkózás.....	588	Fák alatt.....	625
Mosoly.....	589	A Fantázia szól:.....	625
Téli sóhaj.....	589	Esküvőre.....	626
Sírató ének.....	590	Nép temetés.....	627
Ősszel, télen, tavasszal.....	590	Nagybányai hegyek.....	627
Erőm: a dal.....	592	Erdélyi bércek.....	628
Tavaszi szonett.....	592	Ujjongás.....	629
Márciusi hó.....	593	Mikor felhők járnak.....	629
Márciusi emlék-írás.....	593	Délután a hegyen.....	630
Melyikünk tud jobban?.....	593	A Virághegyen.....	631
Zongora-hangolás.....	594	Dal a fenyőfáról.....	631
Levél a Múlthoz.....	594	Írógépen.....	632
Kérdés is, kérés is.....	595	Kis vigasztaló.....	632
Vigat muzsikáljunk.....	596	Fernezeyi kis kocsmában.....	633
Babel.....	596	Az üveghintóban.....	633
Várakozás.....	597	A ligeti mulatóban.....	634
Tavaszi kék lepke.....	597	Magyar ősz.....	634
Nappali hold.....	598	Áldás.....	635
Levél nem is messzire.....	599	Kövek a patakban.....	635

Est a tóparton.....	636
Akkor leszek művész.....	637
A fákról.....	637
Mese a bolondos lovagról.....	638
Tizenkét éves.....	638
Mikor messzire még.....	639
Magyar lányok.....	640
Szétszórt virágok.....	640
Kiránduláson.....	641
Csendélet.....	642
Üres a papír.....	642
Őszi szózat tihozzátok.....	643
Elutazás.....	644
A Nikodémusok gyűlése.....	644
Tedd el.....	645
Választás.....	646
Gyászok rabja.....	646
Elment a vonat.....	647
Őszi délután.....	647
Néha.....	648
Daphnis és Chloé.....	648
Alszik a fagyaltos.....	649
Meghívó.....	650
Halk impressziók az őszi.....	651
Mindig messzebből.....	651
Hegyi uccán.....	652
Zöld zsalugáter.....	653
Arénán.....	653
Ma este.....	654
Hiány.....	655
Lámpa mellett.....	655
Éji fantom.....	655
Háború.....	656
Este az ablakban.....	657
Erdély.....	657
Erdély.....	658
A gejzír.....	658
Rövid mese.....	659
A föld szíve.....	660
Az őrházakat köszöntöm.....	660
Kávéházban.....	661
Testvéri szavak.....	662
Költészetem.....	663
Őszreggeli vonatozás.....	663
Aranygyűrű a levelek között.....	664
Rögök.....	664
Sevilla csillaga.....	665
Halottak estéje.....	665
Rémem: a Kód.....	666
Keresztelő.....	667
Hullanak a falevelek.....	667
Igazi őszi ének.....	668
Mennyi élet!.....	669
Esti hangulat.....	669
Levél Egon herceg titkárjától.....	670
Erdélyi diákok.....	671
Nincs szerelem.....	671
Öt óra tájban.....	672
Kóbor énekes.....	672

LÁNG GUSZTÁV GYŰJTEMÉNYBEN	
GÉPIRATLAPOKON.....	673
Metafizika.....	673
Hozsanna, Szerelmesem!.....	673
Mirtha.....	674
Micsoda köd!.....	679
Érts meg minket.....	680
Találkozás.....	681
Altató mese.....	681
Ugy-e, hogy szép lesz?.....	683
A tél virágai.....	683
Sohse lesz.....	684
Tavaszi estben egyedül.....	684
Önbiztatás.....	685
Telepátia.....	686
Ifjúság.....	686
Hét óra este.....	687
Szembe jöttünk.....	687
Kettőnkéről írom.....	688
Rákóczi fája.....	689
Lovag vagyok.....	690
Vízió.....	690
Eltakartan.....	690
Látogatás.....	691
Csak egy délután.....	692
Valaki vár.....	693
Visszajöttek.....	693
Te gondold szebben.....	694
Néha.....	695
Keserű percek.....	695
Szembenézés.....	696
Negyvennapos eső.....	697
A szőke Szamosnál.....	697
Pax.....	698
Introibo.....	699
Evangelium.....	699
Ősz hercege.....	700
Hová lett a dal?.....	700
Sötét lesz.....	701
Lámpagyújtás.....	702
Rakéta.....	703
Halálberek felé.....	703
A tenger.....	704
A hóba halnál.....	705
Mégiscsak őszirózsa.....	706
A tornácon.....	707
Az egészséges élet.....	708
Utána néztem.....	710
Emlékszel még.....	710
Algebra-példa.....	711
Egy reggelre csend lesz.....	712
Elfogott apród levele.....	713
Vasárnap.....	714
Keresztelő.....	714
A fekete madár.....	715
Májuséji zivatar.....	716
Mi marad?.....	717
Keserű szájjal mondom.....	718
Erdély legkisebb csodája.....	719

Reggel.....	719
Holnap.....	720
Vasárnap este.....	720
Tükörszilánk.....	721
[Mit ér az eső, ...].....	721
[Beszélek. / Alszanak...].....	722
[Minden elmúlik tőlem...].....	722
[Vörös kéz intett le a hegyről...].....	723
Honnan jöttem.....	723
[A víz felett a sárga égbolt...].....	724
Éj.....	724
[Káprázatos aranytetők fölött...].....	725
Néma vendég.....	725
[A felhők alacsonyan szállnak...].....	726
A régi ház.....	726
[Kicsi borzas, szürke ló ficákol...].....	727
[Ó, béke, fáradtan hullok eléd...].....	728
Éjszakák éjszakája.....	728
Március.....	729
December.....	730
December.....	730
A cipőmadzag.....	730
Csendország taván.....	731
Fehér virágok.....	731
Postagalambok.....	731
Rásüt a holdvilág.....	731
Tél havasi magányban.....	732
[Az óra nagyon halkán...].....	732
[Keleten pirkad...].....	732
[Meglátalak és rád ismertem...].....	733
[Patakban dől fejedre...].....	733
[Törpe tüskebokrok...].....	733
[Boldog-istenien...].....	733
Halleluja.....	734
Önmagáért való szeretet.....	734
Tavaszi vers.....	735
Új nap született.....	735
[A fák keresztbe nyugvó...].....	736
[Barátom, nem kellenek...].....	736
[Csak úgy iderángattak minket...].....	737
[Három nap óta...].....	737
Hulló karácsonyfa.....	738
[Ilyenkor, mikor beáll...].....	738
[Jól befűtik a szobát...].....	739
[Összesimul sok szelíd állat...].....	739
[Szakadatlanul zsong a napfény...].....	739
A Senki Szigete.....	740

Monológ.....	740
[Csak menni, menni...].....	741
Novemberi vergődések.....	741
Szegények karácsonyára.....	742
Szegény élet krónikája.....	745
A vén kapus.....	746
Szonett Cseresznyevirághoz.....	747
Kertünk is lesz.....	747
Jézust keresem.....	747
Áldott a szemed.....	748
Add vissza Uram...!.....	748
Dal és vers.....	749
Mert ősz van.....	749
Kijózanodás.....	750
Dal.....	750

EGYÉB FORRÁSOKBAN

TALÁLHATÓ VERSEK.....	751
[Vak, akinek megnyílt a szeme...].....	751
[Elfáradtam a titkos szavak közt...].....	751
Születésnap köszöntő.....	752
Fehér árnyék.....	752
Gyötrő angyalok.....	753
Holdfényben.....	753
Halálig.....	754
Ő az egyetlen érdemes.....	754
Nem az a fontos.....	755
Szavakat gyűjtök.....	755
[Elhagytuk már...].....	756
[Ünnepségre hívatok...].....	756
[A szolgák bérét kifizetjük...].....	757
Midas király.....	757

V. TÖREDÉKEK

LÁNG GUSZTÁV GYŰJTEMÉNYBEN	
GÉPIRATLAPOKON.....	759
Június.....	759
[Ó, nemzetek...].....	759
December.....	759
[A csillagfény egész éjjel...].....	760
EGYÉB HELYEKRŐL ELŐKERÜLT	
TÖREDÉKEK.....	761
[Aztán csak béke...].....	761
Édesanyám.....	761
[S én ki nyáron...].....	761

JEGYZETEK ÉS FORRÁSHELYEK

I. DSIDA JENŐ ÁLTAL KÖTETEKBE RENDEZETT VERSEK

Leselkedő magány	764
[Mezőnek virág...]	764
Fáraók sírja felé	765
Mélyre ások	765
Összefont tenyérrel	765
Visszatért lovagok	765
Árnyékok	765
Behúnyt szemem át	765
Fekete köpeny alatt	765
Olvadó jégvirág	765
Kitéve	766
Drótok között	767
Szökött hang: hol a tűz?	767
Siralom	767
Apokalipszis	767
Circumdedderunt me.	767
Hazafelé az éjszakában	767
Leselkedő magány	768
Törpefenyők jaja	768
Emlékezések városában	768
Nocturno	768
Leselkedő magány	768
Valami arcot viszek	768
Ormok felé	768
Metamorfózis	768
Ablaknyitás	768
A háló közepén	769
Eltűnő vonalak	770
Itt a helyem	770
Megbocsátod-é?	770
Hammelni legenda nyomán	770
Hideg téli est	770
Mindent neked adok	770
Zarándokút	770
Nagycsüörtök	771
Légy már legenda	772
Szobor és drágakő	772
Immáron ötvenhárom napja	772
Szerenád Ilonkának	772
Túl jégmezőkön	772
Jegenyék	773
Élt valaha régen	773
Légy már legenda	773
Purgatorium	773
Nagycsüörtök	774
Kettőtört óda a szerelemhez	774
Nagycsüörtök	774
Panasz gyengülő gyökerekről	775

Országos eső	775
Harum dierum carmina	775
Tóparti könyörgés	776
A költő feltámadása	776
Pásztori tájak remetéje	777
Messzire jöttem	777
Halvány, borús táj	777
Elalszom, mint az őzek	777
Szomorú pásztor	777
Pásztori tájak remetéje	777
Mesebeli vadász	778
Tündéri éjben érkezel!	778
Hegyenlakók	778
Szerelmes ajándék	779
Olyan egyszerű	779
Az újszülött	779
Csendesek az ő léptei	779
Elysium	779
Hajnali séta	779
Emléksorok I-II.	779
Szőkevények a fák közt	779
Távolban élő kedvesemnek	779
Szerelmes ajándék	780
Tündérmenet	780
Laterna magica	780
Egy fecske átsuhan	781
Tudom az ösvényt	782
Krisztus	782
Öreg postás a város végén	782
Az uccaseprő	782
Amundsen kortársa	783
Bútorok	783
Közöttük élek	783
A föld és az ember megmarad	784
Interieur	784
Angyalok citeráján	785
Angyalok citeráján	786
Chanson az őrangyalhoz	786
Sainte Thérèse de Lisieux	786
Ad Deum, qui laetificat iuventutem meam	786
Vidám kínálgatás keresztényi lakomán	786
Jámbor beszéd magamról	786
Kánai menyegző	786
Naplemente	786
Kóborló délután kedves kutyámmal	788
Kóborló délután kedves kutyámmal	788
Miért borultak le az angyalok Viola előtt	789
Kisebb költemények	790
Vers egy ághoz	790
Harminc év közelében	790
Hulló hajszaalak elégiája	790
Február, esti hat óra	790

Hálóing nélkül.....	790
Nap és hold.....	790
Húsvéti ének az üres sziklasír mellett.....	790
A tó tavaszi éneke.....	790
Templomablak.....	791
Arany és kék szavakkal.....	791
Meghitt beszélgetés a verandán.....	791
Vallomás.....	791
Légyott.....	791
Dal az elmaradt vallomásról.....	791
Most elmondom.....	791
Tavalyi szerelem.....	791
Út a Kálváriára.....	792
Bújdosás és keresés.....	792
Pasztell.....	792
Száraz ág.....	792
Így dudolok az uccán:.....	792
Merre száll?.....	792
Csokonai sírjánál.....	793
A sötétség verse.....	793
Már hiába nézed.....	793
Bucsú az elítélttől.....	793
A félelem szonettje.....	793
Elárul, mert világít.....	793
Azrael árnyékában.....	793
Éjszakai dal.....	794
Örök útítársak.....	794
Tíz parancsolat.....	794
Tükör előtt.....	794

II.

POSZTUMUSZ KÖTETEK

Dsida Jenő versek..... 796

<u>Rettenetes virágének.....</u>	797
Megadás.....	797
Az én kérésem.....	797
Így volna szép.....	797
Az öreg óra énekel.....	797
A csemetefa éneke.....	797
Tavaszi ujjongás.....	797
Be szép is lenne!.....	797
A Semmi álma.....	798
Cirkuszban.....	798
Árnyék a falon.....	798
Öreg költők.....	798
Temetőben.....	798
Ki érti?.....	799
Súgás az ősznek.....	799
Vonaton éjjel.....	799
Prológus.....	799
Tavaszi kezdetén.....	799
Panaszos és békés nóta.....	799
A tisztviselőtelep.....	799
Szembe-kötősdí.....	799
Sötét ma.....	799
Villámláskor.....	800
Confiteor.....	800
Éji látogatás.....	800
Kopott álom.....	800

Szeretnék.....	800
Névtelen vágy.....	800
Hajnali kövek.....	800
Öreg október.....	800
Ibolya-csokor.....	800
A vándor.....	801
December.....	801
Robinson.....	801
Örök vers.....	801
Szegény Don Kihot.....	801
Ilyen magasban.....	801
Messze látok.....	801
Volt.....	801
Ide hallgass.....	801
Sajnálom őt.....	802
Tekintet nélkül.....	802
Bevallom.....	802
Roskadozó ház.....	802
Vajon hol jár?.....	802
Jertek a hegyre.....	802
Sietni kellett.....	802
Falusi versek II.....	802
Falun.....	802
Fázol.....	802
Idegen ébredés.....	803
Csendes minden.....	803
Ünnepi plakát.....	803
Jó reggelt, barátom!.....	803
Rossz éjszaka.....	803
Te harangozol.....	803
Helyet kerestek.....	803
Kórházi emlék.....	804
Lámpákat gyűjtök.....	804
Senki előtttem, senki utánam.....	804
Szomorú tévedés.....	804
Akivel néha találkozom.....	804
Aranysárga fényben.....	804
Ballagó vers.....	804
Mese, mese, mátká... ..	804
Virrasztás a dzsungelben.....	804
Meddő napok.....	804
Menni kellene házról házra.....	805
Mi lesz ebből?.....	805
Vándor-kesergő.....	805
Július.....	805
Aranyország, szerelem.....	805
Halvány rajz.....	805
Gyakran eljön.....	806
Csak mendegél... ..	806
Az utolsó nyári vihar.....	806
Ó, ember.....	806
Sötétség.....	806
Útban a rendeltetés felé.....	806
Ismeretlen ember.....	806
Erdei ösvényen.....	806
Békés mederben.....	806
Öreges leszünk.....	807
Kínai lakdoboz.....	807
Aranyhídon.....	807
Rettenetes virágének.....	807
Csend a tapon.....	807

Éhes a kutyám.....	807	Kalendárium szonettekben – Március	815
Énekek éneke, mely a Salamoné	807	Kalendárium szonettekben – Április	815
A szerelem éneke.....	807	Kalendárium szonettekben – Május	815
Vízmenti ballagás	807	Kalendárium szonettekben – Június	815
Narkózis.....	807	Kalendárium szonettekben – Július	815
Szeptember	807	Kalendárium szonettekben – Augusztus.....	815
Sírfelirat.....	808	Kalendárium szonettekben – Szeptember.....	816
A kiábrándulás rímei	808	Kalendárium szonettekben – Október	816
Buzdítás könnyűségre.....	808	Kalendárium szonettekben – December	816
Már majdnem elfeledted.....	808	Kalendárium szonettekben – Finis	816
Az utolsó miatyánk.....	808	Kerülöm a nevedet (Erdély)	816
Horváth néni.....	808	Nyári pillanatkép	817
Lássuk, vajon itt.....	808	Reggeli rajz	817
D. J. összegyűjtött versek		Magyar fa sorsa	817
és műfordítások	809	Mária szobra a kertben	817
<u>Jövendő havak himnusza.....</u>	<u>810</u>	Nyári kaland	817
Estharangok	810	<u>Álnéven közölt versek.....</u>	<u>818</u>
Ősz.....	810	Séta.....	818
Az én dalom.....	810	Csupán a szépség.....	818
Imádság	810	Kéne valaki.....	818
Altató dal	810	Álom.....	818
Elégedetlenség.....	810	Álmatlan éjszaka	818
A malom	810	Kesergő	818
Ki-ki maga mesterségét	811	Nyáréjszaka	818
A Naphoz.....	811	Vers az utazásról	818
Pillanatfelvételek az életből.....	811	Magányos erdei házban	818
Szabad-e nékem énekelni?	811	Elmegyünk	819
Töprengés	811	Itt van a szép karácsony.....	819
Erdő.....	811	Egyedül maradtam.....	819
Öngyilkosság	811	Út a Kálváriára	820
A Szent székely	811	Hálaadás	820
Bolygó lélek	812	Annuska névnapjára	820
Ha.....	812	Kétféle imádság.....	820
Rejtett értelmek	812	Pünkösdi várakozás	820
Szép halál	812	Édesanyám keze	820
Lángok.....	812	Mamuska nevenapján	820
Pásztortüzek.....	812	A zárda udvarán	821
Csendes áldozat.....	812	Új imádság	821
Ne haragudj!.....	812	Uramisten!.....	821
<u>Rettenetes virágének.....</u>	<u>813</u>	Vén templom árnyas gesztenyékkel	821
Könyörgés csodáért	813	Alázatos, könyörgő zsoltár.....	821
Vonat alatt	813	Golgotán	821
Tűnő szekerek.....	813	Az ajándékozó Isten	821
A rejtett igazi	813	A gyöngék imája	822
Villámok.....	813	Óda az édesanyámhoz	822
Három falusi ének.....	813	Karácsonykor	822
Ha itt volnál	813	Karácsonyi utazás.....	822
Jók vagytok ti	813	Szilveszter éjjel	822
Közeleg az emberfia	814	Emléki	822
Nagycsütörtökön.....	814	A harangozó	822
Legyetek őszinték.....	814	Harangzúgás	822
Csonka koldus	814	Az utolsó litánia	822
Vers egy régi szoborhoz	814	Angelus	823
Nyitva áll az aranykapu	814	Nyárdéli harangozás	823
Mi vállalunk mindent	814	Kálvária.....	823
Kalendárium szonettekben – Elővers	814	Vasárnapi nagymisén	823
Kalendárium szonettekben – Január	814	Diákimádság.....	823
Kalendárium szonettekben – Február	814	Harangszentelési imádság	823
		Költemény	823

A Dónát kápolnánál	823
De profundis	824
Összetartás, szeretet	824
Függöny legördül	824
Az ördög kocsiján	824
Húsvétvárás	824
Genézis	824
Őszi legenda	824
Könyörgés csodáért	825
Utolsó vacsora	825
Születésnap köszöntő édesanyámnak	825
Pünkösöd	825
Esti elmélkedés	825
Gyászingulók	825
Légy már legenda	826
A bölcsődal visszhangja	827
Alázat	827
Csak állunk dideregve	827
Annuskának [Az nekem...]	827
Annuskának [Vannak e világon...]	827
Az én őszöm	827
Csendpalota	827
Ártatlanság	827
Egy fehér lélekhez	828
Gyöngyházhajó	828
Megtörtént	828
Őszi dalok	828
Könnyű vágy és könnyű élet	828
Verseimhez	828
A költő	829
A kovakő	829
Szívemről	829
Tóparton	829
Tudok	829
Csak egy jó van: a béke	829
Gyöngyvirág	829
A bölcsődal visszhangja	830
Megyek	830
Nagy Oroszország	830
Temetések	830
Veronika-versek	830
Békesség velük	830
A tündér rózsája	830
A mese vége	830
Allah il Allah!	830
Altass el	830
Boldog vizeken	831
Ha erre jössz	831
Iluska	831
Jegenye-soron	831
Késő találkozás	831
Kicsi rózsá	831
Száll a pihe	831
Szeptemberi strófák	831
Mese egy más világról	831
Őszi lefekvés	831
Száll a hinta	832
Versenyfutás	832

Mélyebb óra	832
Mesém	832
Piacon	832
Kusza álmokban jövőm királysága	832
Telefon	832
Tizenkilencedik születésnap	832
Végzetem	832
Vihar	832
Palotád előtt	832
Papirhajók	833
Kóbor diák naplójából	833
Fehér kendő, kicsi kendő	833
Harangjáték	833
Hiszi-e valaki?	833
Vagyok	833
Utazás	833
Új élet	833
Egy ócska klarinét	833
Álom a síneken	833
Ébredés alagútban	834
Huszonkettedik tavaszom közeledik	834
Kóbor énekek	834
[Az éjszakák csöndje...]	835
Alkonyi beszélgetés	835
Gyakran várlak. Elüldögélek	835
Hangulat	835
Istenem, eljött hozzám	836
Lugast építettem	836
Zavartan járok	836
[Légy Sbârcea...]	836

Égi mezőkön837

Mit fogsz festeni?	837
Egyszerű vers	837
Esőcseppek	837
Elmúlt nyárhoz	837
Áldott szemfödél	837
Égi mezőkön	837
Fiúk, ha hallanátok!	837
Miért ez a csendesség?	837
Kapuhoz érek	838
Valamit szólni kéne	838
Vándorlás a ködben	838
[Most egyedül vagy...]	838

III.

PERIODIKUMOKBAN MEGJELENT VERSEK

Juliska bánata	839
Emlékkönyvbe	839
Húgomhoz	839
Egy szál ibolyáról	839
Este	840
A közös számár	840
Templomban	840
Édesapa nevenapján	840
Dal a kis fehér kutyáról	840
A rózsá panasza	840
Öcsémnek a lelkek tükréről	841
Haragvó testvérhez	841

Az én mackóm.....	841
A legszebb dalom Édesanyámnak	841
Nem tudom.....	841
Tavaszi rózsatőhöz	841
Kirándulás az erdődi várhoz.....	841
Emlékiül egy lánykának	842
A kis patak meséje.....	842
Mamuska nevenapján	842
Tanács.....	842
Az élet.....	842
Magány	843
Mese	843
Játék.....	843
Munkára fel	843
Én vagyok a hibás.....	844
Esik az eső	844
Eredj papír!.....	844
Kincsek Hegyénél.....	844
Nagy fa, kis fa	844
Nyugalomnak éje.....	844
Tengerész-testvérenek	845
Őszi mezőn	845
A rózsák.....	845
Kis meditáció.....	846
Szomorú bókók.....	846
Bál után.....	846
Erdély	846
Jerünk sétálni!.....	846
Ebéd után.....	846
Vissza	847
Poézis	847
Volt egyszer egy király.....	847
Vers a galambokról.....	847
A szélről	847
Csillagszemű lovagok.....	847
Akácós úton.....	847
Be rossz!.....	848
Selyem-festések.....	848
Jéghegyet építetek	848
Napkelet felé.....	848
A patak megkísért.....	848
Hajótörött	848
Nem lenni egyedül.....	848
Őszi akácok	849
Palika kérdései.....	849
Virág a Zazarban	849
Jövendő havak himnusza.....	849
Göncölszekér	849
Vágyom	849
Sasfiók sírása	849
Havas délután	850
Mit hoz a Mikulás?.....	850
Élet	850
Sétál a herceg.....	850
Úton.....	850
Csengő-bongó versike a mókuskáról.....	850
Éjféli látomás.....	850
Táborhegy alatt.....	851
Föltámadás.....	851
A garabonciás	851

Nem tragédia	851
Messzi nővérhez őszi levél.....	851
Gazdátlan csónakok.....	851
Nyárvégi esős alkonyon	851
Síró szomorúfűzfák	851
Úttalan erdőn.....	851
A Szépség után	851
Halott barátomnak	852
Mondj mesét.....	852
Gyertyaláng	852
Mindig egyedül	852
Vetek-e ősszel?.....	852
A jó tanár.....	852
Svájci séta.....	852
A legszebb hóesés	852
Pazarlás után.....	852
A javasasszony mondta	852
Hull a hó.....	853
Kihamvadt pipák	853
Dal az egészségekről.....	853
Pacsirta-érkezés.....	853
Erdélyi gyermek imája	853
Remeték indulása	853
Öröm az ajtót.....	853
A magyar tenger	853
Versek	853
Harangszentelésre.....	854
Az üveghegyen.....	854
Itt járt valaki	854
Esős éjszaka	854
Szív, szív	854
25.....	854
Festett üvegablak.....	854
Tiltott szerelem.....	854
Sírató ének Jancsó Benedek halálára.....	855
Psalmus Hungaricus	855
[Te: meleg száj...], [Itt voltam...], [Majd nemsokára, egyszer...]	859
Vers a Sétatérrel.....	859
[Vidáman folynak napjaim...]	859
[Futottam, kerestem...]	859
[Tegnap forróság...]	859
Homokban	859

IV.

KÉZ- ÉS GÉPIRATBAN MARADT VERSEK

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM FÜZETE ÉS LÁNG GUSZTÁV GYŰJTEMÉNY NAGYGÉPIRATA	861
Valamikor.....	861
Tragédia	861
Egy régi mese	861
Örökösen daloljak	861
Alkonyatkor.....	861
Hervad a virágom.....	861
Amit tanultam.....	861
Emlékezem.....	861
Szomorú dalok.....	862

Szeretnék.....	862	Lehántott fa	870
Őszről akartam verset írni.....	862	Séta közben	870
Egyedül.....	862	Lámpa.....	870
Nincs tovább.....	862	Különös műtét	871
Szegény poéta.....	862	Balga dal, amit dalol a ravatal	871
Kacagsz	862	Borús délután.....	871
Szomorú nóta.....	862	Három dalt írok	871
Pihenő a hosszú úton	863	Amikor tenni kell	871
Tavaszi.....	863	Mi ketten	871
Csendes egyedüllét	863	Legszebb álmodásomnak	871
Milyen különös.....	863	Felleg a Földhöz	871
Nagypénteki ima.....	863	Magamról	872
Színképelemzés	863	A végzés	872
Hogyha te nem volnál.....	863	A Hajnal	872
Program	863	Főnevek	872
Tavaszi borongás	864	Egy névnapra.....	872
Sch. Igazgató Úr nevenapjára.....	864	Éjjel az emeletre	872
Tavaszi béke	864	Bal-láb jobb-láb.....	872
Régi emlék.....	864	A sülyedő hajó	872
Az éjféλι vonat	864	Szól a trombita	873
Hol a bölcsesség?	864	Bűnbánat	873
Harci induló	865	A pezsgős palack alliterál	873
Lázban	865	Szól a muzsika.....	873
A színész.....	865	Felséges Úr!	873
A meteor	865	Búcsúzás.....	873
Levél minden olvasómhoz.....	866	Az első őszi vers.....	873
Mi vagyok én?.....	866	Temetők vándora.....	873
A zongora	866	Ilyenek vagyunk.....	874
A zsarátnok dala	866	A ködök hercege.....	874
Hozzád!	866	Esti imádság	874
A szomszédkertbe nézek	866	Kártyázás közben	874
A kertben	867	Esőben.....	874
Széttépett versek.....	867	Milyenek a csillagok?.....	874
Akkor és most.....	867	Látomás	874
Búcsúztató	867	Hajrá.....	874
Életemről	867	Üzenek Néked	875
Testvérem itt van	867	Mászó csigához	875
A Te szíved.....	867	Képeskönyv	875
Csak egy.....	867	Megint a vasút	875
A koszorú	868	Egy sírnál	875
Ne ismerjen.....	868	Emléksorok	875
Prológ	868	Színpadi fényben	875
Nyár végén	868	Tegnapı emlék.....	875
Száműzött Romeo levele Júliához.....	868	Éjszakai könny	876
Vasárnapi viziten	868	Őszi jókedv.....	876
Évszakok	868	Álmok.....	876
Néha	868	Az esti korzón.....	876
Élet-törtetés	868	Csendben	876
Akkor.....	869	Még nem.....	876
Valakinek, aki indul.....	869	Fekete köpenyben.....	876
Te.....	869	Nagyon sok kérdés	876
Jertek velem!	869	Kis Ballada	877
Nagy bánat.....	869	Még nem.....	877
A titok.....	869	Fekete tábla	877
A boldogságról	869	Ne olvassátok... ..	877
Börtönben	869	Hallgatás.....	877
Szomorú, kis búcsúzkodó vers	870	Fizikai kísérlet.....	877
Nem egészen most volt.....	870	Megtagadom.....	877
Sápadt levél	870	A varázskígyó.....	877
Vasútnál.....	870	Nem sajnálnak	878
Búcsúzás után	870	Október végén	878

Csak írok.....	878	Sülyedő világ.....	885
Jaj, mesék könyve!	878	Amundsen	885
Szeretném látni	878	Évforduló.....	886
Hazajáró lélek.....	878	Álmunk.....	886
Egy virághoz.....	878	Erdő.....	886
Az első hó.....	878	Nappali lámpák	886
Valami fáj.....	879	A mi lobogónk.....	886
Versek születése	879	Ünneplés.....	886
Be szép is lenne!.....	879	Hát legyen!.....	886
Unalom.....	879	Meddig élek.....	886
Mi vagyunk a világ közepe.....	879	Régi parancs új versekben	887
Ünnepek multán.....	879	Cukrászdai vers	887
Szilveszter	879	Hűvös van.....	887
Gyertya ajándék.....	880	Lázálom.....	887
Jégpályán.....	880	Útrakészen.....	887
Éjféli út.....	880	Érettségi bot	887
Souvenir.....	880	Most már	887
Átokűző vers.....	880	Tizenkettő.....	887
Akkor este.....	880	Gyermek ésszel	888
Alkonyati üzenet.....	880	Lassú muzsika	888
Vesztett nóta.....	880	Nóta, könny, eső.....	888
Mi van belül.....	880	Búcsú-vallomás	888
Elmondom:	881	Messze vagyok	888
Gyónás Istennek	881	Csengő dal a vershez	888
Téli esték muzsikája	881	Altató.....	888
Egy arckép hátlapjára	881	Lefekvés előtt	888
Szánkózás	881	Fák alatt.....	889
Mosoly.....	881	A Fantázia szólt:.....	889
Téli sóhaj.....	881	Esküvőre.....	889
Sírató ének.....	881	Nép temetés	889
Ősszel, télen, tavasszal.....	882	Nagybányai hegyek	889
Erőm: a dal	882	Erdélyi bércek	889
Tavaszi szonett	882	Ujjongás	889
Márciusi hó.....	882	Mikor felhők járnak.....	889
Márciusi emlék-írás	882	Délután a hegyen.....	889
Melyikünk tud jobban?.....	882	A Virághegyen	890
Zongora-hangolás	882	Dal a fenyőfáról.....	890
Levél a Múlthoz.....	882	Írógépen.....	890
Kérdés is, kérés is	883	Kis vigasztaló	890
Vigat muzsikáljunk.....	883	Fernezeyi kis kocsmában	890
Babel.....	883	Az üveghintóban	890
Várakozás	883	A ligeti mulatóban.....	890
Tavaszi kék lepke	883	Magyar ősz.....	890
Nappali hold	883	Áldás	891
Levél nem is messzire	883	Kövek a patakban.....	891
Séta.....	883	Est a tóparton.....	891
Hit.....	883	Akkor leszek művész.....	891
Tűnnek a percek	884	A fákról	891
Muzsika volt.....	884	Mese a bolondos lovagról.....	891
Emléksorok.....	884	Tizenkét éves.....	891
Fent süt a nap.....	884	Mikor messzire még.....	891
Az Ő nótája.....	884	Magyar lányok.....	892
Selyemzsebkendő	884	Szétszórt virágok	892
Mire?	884	Kiránduláson	892
Vadgesztenyefák.....	884	Csendélet.....	892
Mindig Húsvét van	885	Üres a papír	892
Csodák.....	885	Őszi szózat tihozzátok.....	892
Foszlány.....	885	Elutazás	892
Szirom eső	885	A Nikodémusok gyűlése	892
Instructio publica	885	Tedd el.....	893
Régi könyv	885	Választás	893

Gyászok rabja.....	893	Introibo és Evangelium	899
Elment a vonat.....	893	Rakéta.....	899
Őszi délután.....	893	Halálberek felé	899
Néha	893	A tenger.....	899
Daphnis és Chloé.....	893	Éjszakák éjszakája.....	899
Alszik a fagyaltos	893	Március.....	899
Meghívó.....	894	December	900
Halk impressziók az őszi.....	894	Március – December	900
Mindig messzebből.....	894	A vén kapus.....	900
Hegyi uccán.....	894	A cipőmadzag.....	900
Zöld zsalugáter	894	Csendország taván – Dal	900
Arénán	894	EGYÉB FORRÁSOKBAN	
Ma este	894	TALÁLHATÓ VERSEK	901
Hiány	894	[Vak, akinek megnyílt a szeme...]	901
Lámpa mellett.....	895	[Elfáradtam a titkos szavak közt]	901
Éjji fantom.....	895	Születésnap köszöntő	901
Háború.....	895	Fehér árnyék.....	901
Este az ablakban	895	Gyötrő angyalok.....	901
Erdély	895	Holdfényben.....	901
Erdély	895	Halálig.....	901
A geizir	895	Ő az egyetlen érdemes.....	901
Rövid mese.....	895	Nem az a fontos.....	901
A föld szíve	896	Szavakat gyűjtök	901
Az órházakat köszöntöm	896	[Elhagytuk már...].....	902
Kávéházban	896	[Ünnepségre hívatok...]	902
Testvéri szavak	896	[A szolgák bérét kifizetjük...]	902
Költészetem	896	Midas király.....	902
Őszreggeli vonatozás.....	896		
Aranygyűrű a levelek között.....	896	V.	
Rögök	896	TÖREDÉKEK	
Sevilla csillaga.....	897	LÁNG GUSZTÁV GYŰJTEMÉNYBEN	
Halottak estéje	897	GÉPIRATLAPOKON	904
Rémem: a Kód.....	897	Június – December	904
Keresztelő.....	897	EGYÉB FORRÁSOKBÓL	
Hullanak a falevelek	897	ELŐKERÜLT TÖREDÉKEK	905
Igazi őszi ének.....	897	[Aztán csak béke...]	905
Mennyi élet!	897	Édesanyám	905
Esti hangulat	897	[S én ki nyáron...]	905
Levél Egon herceg titkárjától	898	POSZTUMUSZ KÖTETEK BIBLIO-	
Erdélyi diákok	898	GRÁFIÁJA, MELYEK BEN ISMERETLEN	
Nincs szerelem.....	898	VERS NEM TALÁLHATÓ	906
Öt óra tájban	898	A szerkesztő utószava	907
Kóbor énekes.....	898	Rövidítések.....	911
LÁNG GUSZTÁV GYŰJTEMÉNYÉBEN			
GÉPIRATLAPOKON	899		
A tél virágai	899		
Ifjúság	899		

Dsida Jenő élete és költészete

A költő 1907. május 17-én született Szatmárnémetiben. (Ezt tanúsítja a szatmárnémeti főtéri plébánia Kereszteltek Anyakönyve, XI., 75. l., 72. folyószámú bejegyzése.) Apja, Dsida Aladár tényleges katonatiszt a közös műszaki alakulatoknál, anyja csengeri Tóth Margit. Itt él hároméves koráig; 1910-ben Budapestre költözik, ahol az első elemi osztályt is végzi a Szarvas utcai apácaiskolában. Az első világháború kitörésekor apját az orosz frontra vezénylik, ahol hamarosan fogságba esik. A fiatal anya két kisfiával, Jenővel és a nála négy évvel fiatalabb Aladárral Beregszászra költözik apjához, Tóth Géza állomásfőnökhöz. Itt jár iskolába a költő második elemitől a második gimnáziumig. Itt esik át egy súlyos vörhenyen; anyja szerint ennek szövődménye volt az a szívbillentyű-elégtelenség, mely élethosszig tartó betegsége és korai halálának közvetett oka lett. (Az állomásfőnök szolgálati lakása a beregszászi állomás épületében volt; ennek főbejárata fölött ma kétnyelvű emléktábla örökíti meg ezt az életszakaszt.) 1918-ban visszaköltözik Szatmárnémetibe. Dsida Aladár ekkor tér vissza hadifogságból, s e városba nevezik ki állomásparancsnoknak. A költő a város katolikus gimnáziumába jár az 1925-ben tett érettségi vizsgáig. Ez a vizsga kétszeresen is nyomasztó emléke lett a költőnek. Nem sokkal előtte iskolájának román igazgatója ki akarta csapatni az ország összes iskolájából egy általa irredeantának minősített költeménye miatt. A *Karácsonykor* című verset, mely a költő emlékezése szerint egy szatmári újság karácsonyi mellékletében jelent meg, aligha lehet így olvasni, ezért a költő Szatmár parlamenti képviselőjéhez fordult védelemért. Aki, miután becsületszavát vette a fiatal poétának, hogy versével nem akarta a románság nemzeti önértékét sérteni, elhárította feje felől ezt a veszedelmet. (A költő ezt később megírta *Dragoș Teofil és egy magyar gimnazista karácsonyi története [Emlék]* címen. A kéziratot az Imbery Melinda őrizte hagyatékban olvastam.) A másik nyomasztó élmény maga az érettségi vizsga volt, mely szigorúságával a magyar fiatalok továbbtanulási esélyeit igyekezett csökkenteni. „Pontosan emlékszem: huszonegyen álltunk a bizottság elé, fagyott lélekkel, dermedt ijedtséggel, torkunkban dobogó szívvel, a Satu Mare-i Eminescu-líceumban. A rosta keményen dolgozott: huszonegy magyar fiú közül mindössze ötünknek sikerült az érettségi” – írta *Tízéves nem-találkozó* című tárcájában a kolozsvári Keleti Újságban, 1935-ben. Érettségi után beiratkozik a kolozsvári egyetem jogi karára. 1926-ban pedig a Dsidacsalád Kolozsvárra költözik. Így aztán a költő továbbra is családi környezetben él.

Jogi tanulmányait folytatja ugyan – harmadéves voltáról még dékáni igazolás tanúskodik 1928-ból –, de érdeklődését egyre inkább az irodalom köti le. Miután verseit kolozsvári folyóiratok is közlik (A Hírnök, Pásztortűz), hajlamainak megfelelő szerény megélhetést is talál; 1927-ben a Pásztortűz technikai szerkesztője lett, valójában azonban a folyóirat tényleges szerkesztője. Munkájának elismeréseképpen 1930-tól szerkesztőként szerepel a folyóirat címlapján, egészen 1934-ig. Ekkortól a kolozsvári Keleti Újság belső munkatársa. Közben – 1932-től – a Nagyváradon megjelenő Erdélyi Lapok (később Magyar Lapok) kolozsvári tudósítója. E szerkesztői – hírlapírói munkával biztosította szerény megélhetését. Ugyanakkor a megfeszített munka a költői alkotástól vonta el idejét, és egészségét is aláásta. Szerkesztőségi székéről írta *Búcsú az elítélttől* című versében: „Villamosszék, / vesztőhely ez, hol halni keserű / s édes egyszerre, igen, villamosszék, / mely lassan öl, alattomos erővel...” Anyagi helyzete csak 1937 júliusában tette lehetővé, hogy több éves jegyesség után oltár elé vezesse menyasszonyát, Imbery Melindát. Közös életük rövid ideig tartott. 1938 elején influenzában megbetegedett, állandó magas lázzal feküdt a kolozsvári „Sebestyén Dávid és neje Zsidó Közkórház”-ban, ahol a kolozsvári Újságírói Egyesületnek két ingyenes ágya volt. Kórlapja szerint – melyet dr. Vass Zoltán kolozsvári fogorvos őrzött meg – kezelése február 28-án kezdődött; a kórisme „infarktushoz vezető fertőzőes szívburok-gyulladás”. Május végére állapotát reménytelennek ítélik, s hazaszállítják szülei lakására. Itt éri utol a halál 1938. június 7-én.

A költő, életének utolsó, kolozsvári évtizedében részt vett az erdélyi ifjúsági mozgalmakban is. Alelnöke volt a katolikus egyetemi hallgatók egyesületének, majd 1930-ban egyik alapító tagja az Erdélyi Fiatalok csoportosulásának, és csaknem haláláig főmunkatársa a hasonló című folyóiratnak.

Kötelességekbe kötözött életét csak ritkán szakítja meg egy-egy jótékony kitérő. 1928 őszétől 1929 nyaráig például Abafáján tartózkodik, mint a báró Huszár család két fiúgyermekének házitanítója. Eredetileg anyagi okokból vállalta el ezt a feladatot – levelezéséből kiderül, hogy báró Huszár Lászlóné havi 4 000 leut és teljes ellátást kínált munkájáért, míg a Pásztortúznél technikai szerkesztői fizetése csak havi 2 500 leu volt –, de a több hónapos vidéki élet jót tett a költő egészségének is, és felajzotta alkotó kedvét. Csaknem egy kötetnyi verset írt Abafáján, s ami a mennyiségnél fontosabb: ezekben a versekben új formákkal és új témákkal kísérletezett. Abafáji tartózkodása idején választotta tagjává a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaság. 1929. március 3-án tartotta székfoglalóját, Bánffy Miklóssal és Szentimrei Jenővel együtt. Megismerkedése Bánffyval talán közrejátszott abban is, hogy 1929 nyarán meghívták a „helikoni munkaközösség” negyedik marosvécsi találkozójára, melynek ettől kezdve minden évben vendége volt.

1933 húsvétján olaszországi társasutazáson vett részt. Ő volt a „zarándokcsoport” tolmácsa és idegenvezetője, utazásáért tehát munkával fizetett. Úti élményeit riportsorozatban örökítette meg a nagyváradi Magyar Lapok hasábjain. Ezt a riportot még ugyanebben az évben önálló füzetként is megjelentette, *Magyar karaván Itálián keresztül* címen.

Magyarországon az Erdélyi Helikon munkatársaként járt 1934-ben, irodalmi esteken olvasott fel több városban. 1937-ben pedig a debreceni nyári egyetem hallgatója. Egyházi esküvőjének napján indul; ez volt a fiatal pár nászútja. Ekkor írja *Csokonai sírjánál* című költeményét, az erdélyiség és a kisebbségi sorsvállalás megrázó vallomását. Mottója: „»A Reményhez« című Csokonai-vers dallamára énekli másfélmillió zarándok.”

Dsida Jenő költői pályája tehát mindössze egy évtizedre tehető. (Igaz, hogy erre a rövid pályafutásra gondosan felkészült; diákkori zsenyéinek, korai műhely-gyakorlatainak száma eléri az ötszázat.) Erdélyi író társai elismerték tehetségét, formaművészetét, de szélesebb körben, a magyar irodalom egészében csak halála után kezdték felfedezni. A Nyugat, melynek irányához legközelebb állt, egyetlen versét sem közölte, sem kritikát kötetéről. Az 1940-es években két ígéretes jele is van „a költő feltámadásának”, ahogy egyik versében a posztumusz elismertséget nevezte. Egyik *Válogatott verseinek* budapesti megjelenése 1944-ben Rónay György szerkesztésében és előszavával, a másik Vajthó László 1941-ben megjelent *Mai magyar költők* című antológiája, melyben József Attilával azonos terjedelemben szerepel. A költőnek így induló elismerését azonban megszakította a fegyverek zaja, majd a háború utáni politikai változások. Mire örökségét a magyar olvasóközönség birtokba vehette volna, politikában és irodalomban az a magát baloldalinak nevező értelmiségi csoport ragadta kezébe a hatalmat, mellyel Dsida Jenő sohasem rokonszenvezett, sőt néha éles vitában állott. E csoport heves – és utólagos – támadásokat indított a „helikoni munkaközösség” és annak eszmei programja, a transzszilvanizmus ellen, és Dsidát is megtette e támadások célpontjává. A költő versei kötetben csak az 50-es évek végén – Romániában csak 1966-ban – jelenhettek meg könyv alakban, akkor is a cenzúra által megcsonkítva. E kötetek: Dsida Jenő: *Tóparti könyörgés. Válogatott versek*. A válogatás és az előszó Áprily Lajos munkája. [Budapest], 1958. Szépirodalmi Könyvkiadó, illetve Dsida Jenő: *Versek*. Bukarest, 1966. Irodalmi Könyvkiadó. A válogatás és az előszó Szemlér Ferenc munkája, aki a cenzúra durva beavatkozása miatt válogatóként levétette nevét a kötetről. Filológiai érdeme e kötetnek, hogy közölte Dsida Jenő verseinek bibliográfiáját Réthy Andor összeállításában, mely az akkor hozzáférhető kéziratok hagyatéka adatait is tartalmazza.

Viszonylag teljes kiadásra csak 1983-ban került sor. (Dsida Jenő: *Összegyűjtött versek és műfordítások*. Szerkesztette, válogatta, az utószót és a jegyzeteket írta Szakolczay Lajos. A bevezető tanulmány Láng Gusztáv munkája. Budapest, 1983. Magvető Könyvkiadó.)

De meg kellett dőlnie a hamis ideológiai előítéleteket és a szövegcsontkító, szövegtiltó cenzúrát fenntartó rendszereknek, hogy a költő elfoglalja az őt megillető helyet a magyar irodalom értékrendjében.

Ma már elmondhatjuk, hogy Dsida Jenő annak a költő-nemzedéknek a tagja, mely a magyar líra két háború közötti történetében kitüntetett fejezetet alkot. József Attila (1905), Radnóti Miklós (1909) tartozik e nemzedékhez, az erdélyiek közül Szemlér Ferenc (1906) és Szabédi László (1907). Nemzedékké nemcsak születésük évszáma avatja őket, hanem életpályájuk és esztétikai hitvallásuk hasonló alakulása is. Valamennyi említett lírikus a Nyugat nagyjainak nyomdokain indul, majd rövid útkeresés után az avantgárd vonzaskörébe kerül. Ezen irányon belül József Attila mellett Dsida alkotott maradandót; ők ketten tekinthetők a magyar szürrealizmus legeredetibb képviselőjének. A 30-as évek elejétől ez az avantgardizmus átadja helyét a nemzedék lírájában egy klasszicizáló költői beszédmódnak. Ez nemcsak a kötött formák újrafelfedezését jelenti, nemcsak a szóképek, stílusalakzatok klasszikus mintákhoz igazítását, hanem egy gazdag hagyománykészlet vállalását is, melyre a költők mint szöveg-előzményre támaszkodnak, belőle merítenek. Ez az intertextualitás nem szövegátvételt jelent, mint Berzsenyi korában, és nem is átiratot, hanem klasszikus szövegek továbbírását. A *Miért borultak le az angyalok Viola előtt* első fejezetében például nemcsak a görög Theokritosz műfaja éled újjá, hanem a leíró képek antik mitológiai jelenetekre, majd ószövetségi történetre utalnak. A második fejezet évődő humora mögött János evangéliumának egyik sokat idézett verse dereng fel. A negyedik fejezetben a Beatricét a Paradicsomban viszontlátó Dante hangján szól a személyes vallomás, az ötödikben a középkori latin himnusz-költészet formájában vall gyarlóságáról a költő. De említhetjük a *Psalmus Hungaricus*t is, amely Kölcseytől, Széchenyitől, Vörösmartytól, Adytól „ír tovább” idézeteket, hatszor ismétlődő, hetedszer variált refrénjében pedig az Ószövetség zsoltáraiból. Melléjük állítanám terjedelmük okán a *Kóborló délután kedves kutyámmal* és a *Tükör előtt* című poémákat is – és a terjedelem ez esetben nem mellékes tényező. Az újklasszikus irányt képviselő költők egyik közös törekvése nagy, teljes világképet hordozó kompozíciók megalkotása. Legismertebb példája ennek Babits Mihály *Jónás könyve* című költeménye. De megemlíthetjük József Attila leíró nagykompozícióit (*Téli éjszaka*, *Óda*, *Külvárosi éj*), vagy Radnóti Miklós ecloga-ciklusát. Dsida Jenő itt felsorolt „nagykompozíciói” ebbe a verstípusba tartoznak, keletkezésük idejét tekintve pedig korábbiak vagy egyidősek az említettekkel, bizonyítva, hogy Dsida Jenő nem követője volt a magyarországi irodalmi iránynak, hanem maga is öntörvényű alakítója. Aki nélkül a magyar líratörténet vonatkozó fejezete sem írható meg.

Dsida Jenő költői világképének meghatározó eleme kereszténysége. Érett költészetében azonban nem találunk hitbuzgalmi költeményeket, mint diákkori zsengei között. Isten-élménye csaknem olyan ellentmondásos, mint Adyé. Ady írta Istenről: „egyek leszünk mi a halálban.” Dsida is tudta, hogy a határt, mely Istentől elválasztja, csak halálában lépheti át, ezért kap ez az Isten-élmény zord, sőt félelmetes színeket olyan verseiben, mint *A félelem szonettje*, *A sötétség verse*, *A Hálóing nélkül* vagy *az Elárul, mert világít*. Dsida kereszténységének értelme Krisztushoz való viszonyában tárul fel, aki emberré lett, halandókhöz hasonlatossá, s ezzel felszólította a halandókat, hogy hozzá hasonlatossá váljanak. Krisztus a földi embert és világot váltotta meg, és Dsida nagy élménye a „megváltott világ”, melynek értékei, szépségei és az általuk gerjesztett életöröm mintegy megtisztul ebben a hitben. Kempis Tamás szavával élve, Krisztust követő költészet a Dsida Jenőé, de ebbe a követésbe nemcsak az Evangéliumok sugallta erkölcsi parancsok – elsősorban a jóság és a szeretet – illenek bele, hanem az élet, a természet, a szerelem értékei is, mint azt *Viola*-ciklusa, vagy a *Kánai menyegző* és a *Tíz*

parancsolat című költeménye bizonyítja. De szerves része ennek az élménynek a küldetésstúdát is; a mások szenvedésében osztozás, a cselekvő jószág vállalása. Ezért képes ez a Krisztuskövetés számos, akár nem keresztény kultúrártékét magába olvasztani, elsősorban az antik sztoikus bölcséletet, a ráció tiszteletét és a művészetért való rajongást. Költészete ezért lehet egyetemes – ami a „katolikus” szó eredeti jelentése.

Láng Gusztáv

I.
DSIDA JENŐ ÁLTAL
KÖTETEKBE RENDEZETT VERSEK

Leselkedő magány

*Mezőnek virág,
rétnek eső,
búzának meleg,
asszonynak csók,
anyának gyerek,
gyereknek játék –
Magamnak: semmi,
fekete éjszaka.*

Fáraók sírja felé

Fáraók sírja felé

Egyszer megtalálnak.
Meg kell találjanak.

Holdas éj lesz a sivatagon.
Két karom, ujjaim
kimerednek a homokból –
Lebontják, ássák a fövenyt
és megtalálnak:
a szívemet is,
a kincsemet is,
a titkomat is.

Nyújtott énekkel, teveháton
ügetnek velem
remegő sugár-szőnyegen
Fáraók örök sírja felé.

Mélyre ások

Bábel
újra-épülő, szörnyeteg
tornya sötéten áll fel.

Százan
hordják a követ, vasat, márványt,
gőgös, nagy zajú lázban.

Görbe
ásóval őszi udvaron
jeleket írok körbe.

Reszket
az est a tölgyek sudarán,
amikor ásni kezdek.

Mások
minél nagyobb tornyot emelnek,
annál mélyebbre ások.

Túl a formán

Túl minden jelzőn és rendeltetésen
meglapul a dolgok lelke,
a kérlelhetetlen, bronzsötét
egyetlen lényeg
s valami igazság hömpölyög
a folyók fenekén.

Háznak mondasz valamit,
– négy fala van, –
pedig nem az.
Kályhának mondogod,
pedig nem az,
virágnak mondogod,
pedig nem az,
asszonynak mondogod,
Istennek hívod,
pedig nem az.

Nevükön szeretném nevezni őket
ilyenkor alkonyatkor.
Kinyúl értem bizonytalan szavuk,
megölel láthatatlan karjuk
s úgy ringok el a titkok titkán,
mint az anyám ölén.

Sorsokat írok

A Göncölszekér vertacél rúdjaiból
tollat faragok.

A tintasötét éjszaka levébe
mártom a hegyét.

Havas mezőkre, vak ködök falára
sorsokat írok.

A kemény, konok ákombákomok
állnak feketén.

Az angyalok hosszú széltrombitákon
dalt dideregnek

s a pólusoktól az egyenlítőig
zokog az Ember.

Sárba zuhan a nap

A tegnap is elment, a holnap is elmegy,
az öröm is elment, a bánat is elmegy –
Udvarunkon a cseresznyefa
minden tavasszal kivirágzik.

Csókot is adtam, erőt is adtam.
Sokért cserébe keveset kaptam.
Egy gazdátlan burnusz üget
a forró Szaharán.

Agyvelőt tépnek, ideget falnak
örökös csaták, új forradalmak,
de kedvesem szájszéle égő,
piros, mint a vér.

Harangok szólnak, engem temetnek,
nedves sírokban holtak nevetnek;
bizony mondom, egy szép napon
sárba zuhan a nap.

Apám is meghal, fiam is meghal,
a színek ordító rendje is meghal
s görnyedt háttal a kusza vonalak
értelmét keresem.

Megint csupa kérdés

Hát nem volt boldogabb az ősi Semmi
az új semminél, mely valaminek
tudja magát?
Miért kellett bágyadt mosolygásainknak
önmagukra ébredniök az élet ágyán?
Miért döngetünk véres ököllel, eszeveszetten
olyan kaput, melynek csak egyik pántja
sok ezer fekete mérföld?
Téli estéken keservesen énekelve,
őseink és dédunokáink hajából
miért fonjuk az élet hosszú kötelét?
Miért faljuk fel egymást
akkor is, ha nem vagyunk éhesek
s miért pattan fel göggel a gerincünk,
ha végigütnek rajta?
S miért nem akarunk lefeküdni ősszel
hullott levelek közé, mint aszott szemét
a seprű alá?
Nagy kerek szemmel is mért nézünk vakon
a forgószelek tátongó sodrába?
S miért lát kicsivel többet az ember,
ha csöndesen ül egy percig... így...
s behúnyja a szemét?...

A bűvár

Lemerült, felbukott,
lebukott, felmerült.
Elnyelte a zöld pokol jajgató torka
s újból kivetette.

Különös tárgyakat hozott fel:
fénylő halakat,
királyok koronáját,
koldusok sírását,
eltűnt világok árnyékait,
segélykiáltásokat;
ismeretlen, eljövendő órák
imbolygó üzeneteit,
súlyedt hajókból árboc-szilánkot,
gyilkos szemek bús, beteg fényét,
halott menyasszony mosolyát.

Felbukott, lemerült,
el sem igen képzelhette másként.
A gyöngyhalászok mind kikacagták
s hogy mi van a kezében, mi a kincs,
honnan hozta és miért,
maga sem tudta meg soha.

Összefont tenyérrel

Eget kémlelek néma fellegrésen
és szunyoghadként körülzummolyog
ravasz talányom: céloom, születésem.

Varázsígémet balgán kisugom
a hazugarcú, kémlő alkonyatnak –
Jaj, ha most ledől széna-trónusom.

A hűvös este furcsa, enyhe-kék
s felötlik a Császár Szent-Ilonája –
(Rémet idézni egy perc is elég.)

Hullott rózsák közt botorkáltam térdig
s hogy koszorúba fűztem annyi jajt,
bolondnak néznek s azt mondják: nem értik.

Kifordultak a nappali kaszák.
Most csak imásan, összefont tenyérrel
könyörgöm ki az éltém igazát.

Szél-korbácsával az éjszaka megver:
Ne kérdezzed és ne merd panaszkodni,
hogy miért lettél lélekszemű ember!

Felrémlenek most, akiket kivágott
velem együtt zord zsákjából egy éjjel
és hajdan velem láttak napvilágot:

Vad égitestek, kozmikus csirák.
Csodáló szemű, szelíd kicsi borjú –
hegy tetején kis gyermekláncvirág,

a tenger tükrén ezer szürke hab.
A khaosz sok-sok tudattalan léte,
s tán néhány ember, aki boldogabb.

...A sötétség jó bársonyszőrű teste
feledtetően hozzám dörgölődik,
jelenést tár a könnyörülő este.

Őstragédiám kongófalú boltja
szétpárázódik tudatom alá,
s meglátom, aki – tán lehettem volna:

Hajnalba-borzolt aranyködön át
örökszép Nápoly sötétkék egére
Vezuv füstöli ákombákomát,

pár csacska kérdést készül odaróni,
s a tenger partján – félmeztelenül
áll egy koldus, víg, boldog lazzaróni.

Visszatért lovagok

A hold elrejtette arcát.
Fáklyáink fénye elhullt
s lámpásainkat kifújta a szél.

Megyünk
gyalogosan, bús-kevesen,
csatakosan, keservesen
az erdő felé.
Megyünk.

Lándzsáink hegye bosszankodik,
hogy nem tud fényleni,
mellvértzetünk alig-alig tűri
szívünk egyre fulladtabb zuhanását.
Aransarkantyunk lovat keres a sárban,
de nem talál.

Iszonyú az élet sötétsége
hatszáz évből visszatért lovagoknak.
Egy lépést se látunk előre
s a jelent se látjuk,
egymást se látjuk,
csak sötét elektromos szikraként ugrál
köztünk fejből-fejbe a gondolat

szakadatlan ismétlésben:
Vajjon megöljük ma a sárkányt?
Vajjon megöljük ma a sárkányt?

A hold elrejtette arcát,
fáklyáink régen csonkig égtek,
lámpásainkat kifújta a szél –
– s a vezér, a bolond vezér,
akit az éjben senki se sírat meg,
összeesik.

Árnyékok

Kérdezhetnétek:
Mit akarsz ezzel a torz,
félíg megvakult tükörrel?
S én vándorútamban mégis felmutatom,
ősbizalommal mégis dadogom:
Íme én, íme te!

Lássátok, leméríték a hold hegyeit.
S mert messze vannak, mérföldekre nyúló
árnyékairól méritek.
Így mutatom én nektek a dolgok
másvilágra nyúló árnyékait:
Hegyek árnyékát,
házak árnyékát,
városok árnyékát,
magatok árnyékát.

Valaha, mikor Hóreb hegyén jártam,
előttem is égig csapott
a csipkebokor lángja
s azóta borzongó mellemben lakik
a Kimondhatatlan Nevű.

Rendeltetésem még titok.
Járok a kiterített lapon,
a világ mezeje szélén
s elfog a félelem reszketése,
mikor süvöltő éjszakán
ott nyitom fel az ócska bibliát:
És lőn Salamon: király
az egész Izrael fölött.

Sötét szobor a város felett

Gyöngyházcseppekre bomlik a levegő,
részegen kacagnak az emberek.
Senki se gondol a sötét Szoborra,
álmában se látta senki még.

Napsütötte ősz; fecseg a korzó,
katonazene harsan a házak között,
cintányér csattan, pereg a dob –
Az óriás előtt senki se tiszteleg.

Szerelmes párok, gerjedt szívűek,
bizsergő ínaik unszolására
a ködfekete talpazatra kúsznak:
ott csap lihegve szájra a száj.

...De valahányszor hanyatlik a nap,
a sose sejtett, láthatatlan,
gigászi szobor hideg árnya
végigfekszik a balgák városán,

s ha fellobbantak a lámpa-lángok,
a suhogó, nagy lovas árnyék
leléptet halkán a házak közé
s minden tizedik kapura keresztet ír.

Kacagnak a hitetlenek

Halad az ember-karaván.
Förgeteges, sohase képzelt úton,
éjszakák rejtelmes viharain,
félelmeken és csodákon át.

Már-már azt hiszik, hogy álom.
Megcsodálják, hogy vannak
s hallgatják a vaksötét éjszaka
fojtott, titkos nyögéseit.

A rémület mereszti fel szemét,
ha villámok vonala villan:
Soha ilyen iszonyatosnak
nem tetszett még a táj.

Mérhetetlen szakadék elől
anyáik könnyével az alján;
hátuk mögött a megrepedt bazalthegy
ugrani készül.

A halálos, dermedt rémületbe
csak a hitetlen vakok röheje csattan:
Semmit se látunk, semmit se látunk,
megőrültetek!

Az emberek

Az emberek ártatlan pici borjakat
visznek a vágóhídra.
Fűjtató lokomotivokat csinálnak
s meghajszolják a gyanútalan őzeket.
Az emberek kikacagják,
akik testvérnek nevezik őket,
drótsövényeket húznak, farkasvermeket,
lövészárkokat ásnak.
Az emberek uccát köveznek pokoli zajjal,
lerombolják a költők márvány-palotáit.
Az emberek rosszat beszélnek arról,
akit én szeretek.
Az emberek kitépték harangozó szívemet
s felakasztották a falra:
Róla nézik: hány az óra –
és kúrjantanak, ha megáll.

Behúnyt szemem át

Álmos vonatok dohognak a ködben,
gomolygó nagy mezőkön.
Régi pogány templomok ajtajában
illatosan csap fel a tömjén.

Pán isten nyomában
borzongva, tülekedve fázik
nagy meztelen sereg.
S az országúti Krisztus sír a kereszten.

A szökőkút csobog a kertben,
elmélkedik a lucfenyő, –
holt levelek közt ringva a tavon
szerelmes párok csónakáznak.

Ruganyos, őszhajú aggastyánok
ifjan kacagnak a szélbe
s csak az lesz öreg, nagyon öreg,
ki megúnta az életet.

Legyen áldott

Legyen áldott a bánatosan forgó,
kevés jót adó világ
s benne az apró emberhangyák
nyüzsgő céljaikkal.

A folyókban legyen sok a hal,
az erdőkben a vad
s találják meg mások helyettem
az élet békességét.
Legyenek áldottak a nők,
akik a szemembe kacagtak:
Mézes legyen minden csókjuk,
legyenek szép gyermekeik.
S legyenek áldottak a szösze fiúk,
kik márciusi fényzuhogóban
valami elhagyott mezőn
csontjaimmal játszanak.

Kár mindenért

Be kár az elmúlt ünnepekért,
az elszalasztott csókokért,
be kár mindenért,
amit megírtam.

Mert bizony, bizony úgy van az,
hogy a költőktől elfut a tavasz,
amit ajkukra vesznek,
nincs bennük már.

A kimondott szó elhangzik a fülnek,
a kidalolt vágyak rendre kihülnek
és fehér lesz az arc,
mint a hófuvás.

Az ürbe röppent minden cél, kiholt vád.
A feloldozott, sirató Magdolnát
nem csókolhatják meg
többé bűnösök.

Fekete köpeny alatt

I.

A boldogság úgy megy előttem,
mint napkeleti bölcsek csillaga,
de nem áll meg, de nem áll meg soha
Betlehem fölött.

Bölcsesség és derű
elbújtak egy nagy fa mögé;
vándor-kenyerem íze keserű
és zsebóráim megállt.

S velem suhan ez a nagy árnyék,
a halál árnyéka,
arcomon egy fekete barázda
s kivert királyfi kincse: a mosoly.

II.

Micsoda romok fölött megyek!
Füstölgő tanyák,
nyikorgó csontváz-karok
mutatják a hajnalodó utat.

Kedvesem egy föl-fölcsillanó
mosolyát kutatom
későn virágzó fagyalbokrok alján
s a világ végét rettegem.

Elhagyott templom küszöbén
áldom a suhanó halált,
ki fekete köpenye alatt
megmutatta az életet.

Olvadó jégvirág

Valami nagy, elérhetetlen szerelem
ködlik a mezők felett,
elnyújtott, fájó, végtelen kiáltás
a boldogság után.

Kicsi galambok kimerészkednek
fehérlő szárnyaikkal
a feslő márciusba s lábuk elé
olvadt patakok csörgedeznek.

Jégvirág, jégvirág, jégvirág,
sok megbámult cigarettafüst...
Jaj, be jó lenne már
egy kis feltámadás!

Mozdonyok dohognak,
gyors lábak forognak,
égből lenyúló hosszú karok
kavarják a tavasz életét.

Valaha el lehet-e érni
a bús elérhetetlent?
Vagy elfojtott vággyal elfüggönyözni
minden ablakot?

Ébredő, fanyar boroszlánok
símulnak a nagy sziklasírra
s bent fekszik Lázár némán, hidegen.
Harmadnapos halott.

Kitéve

...És ha megoldás már nem lenne más,
Nyugalom-folyó partjára feküdnék.
Csobog a nagy víz és zizeg a sás.

Csaló, játékos, távoli nagy élet
zaját hallgatom kövült nyugalomban
és jégpáncélos szívem meg se dobban.

Sötét álmom lesz testemen a pólya:
Leszek ismételt, ködös ószövetség,
akit Mózesül tettek a folyóra.

Éjjel nevető csillagokat nézek,
sellő-hadat, mely a folyóra jár
és ringat, renget lágyan a kosár.

Fáraó lánya eljön csolnakán,
ébreszt, bubusgat, csókol és dalol
és én mosolygok, mintha hallanám.

Keserű, szelíd ajkam szögletére
elkészt csókot csúrgat majd a Hold:
virrasztott éjek vigasztaló bére.

Hitet talál a kétkedő Tamás,
új tízparancsról álmodozik Mózes...
És zúg a folyó és zizeg a sás...

Drótok között

A tükör

Írom e fekete verset
ezerkilencszázhuszonnyolcban,
mikor emberek megőrülnek,
mikor a tükrök összetörnek.

Talán görbetükör a tükör
s csak én látom nyílt, síma lapnak.
Talán holnapra összetörik
a lelkem.

De ma még belőle szikrázik
a zajgó, végtelen világ, –
egyszerre vetülnek a parányi csirák
s a robbanva zuhanó égitestek.

Valamelyik eldugott sarkából
gyászkocsit indít február
s egy furcsa maszkkal kevesebb kergül
az örült karneválban.

Szökött hang: hol a tűz?

Tántorgó vén csavargó,
ki feledést keres.
Mint aszott napraforgó,
az arca nyűtt, rezes.
Jött. Szembejött az uccán,
recsegő, vad-hideg
havazó herce-hurcán:
Senkije senkinek.

Félszeme vérbevillant,
a másik könnyezett.
Meggyújtották a villanyt,
kongott a kövezet;
zuhanva lépett rajta,
mint akit átok űz,
s ványadt ígét sóhajtván,
nyögött és sírt az ajka:
Hol a tűz? Hol a tűz?

Mellemhez kaptam akkor
és – üres volt a börtön!
S úgy ordítottam hörgőn,
mint akit pokol éget:

Te vad szemet meresztő,
részeg madárijesztő,
ki engedett ki téged?

Siralom

Elbújt előlünk az irgalom napja,
ronggyá olvastuk már a bibliát,
s a harsonás, ítéletes világvége,
ki tudja, merre még.

Az őszre tél és újra nyár –
ha fűtjük is, hideg a szobánk.
Plátót és Kantot betéve tudjuk,
odvasakat ásítunk.

Mintha pályaudvaron ülnénk,
únosan valami vonatra várva.
A bölcsebbek mereven mosolyognak:
ők már tudják, hogy semmi se jön.

De jaj lenne nekik, ha mondanák,
ezer jaj, hogyha nevetnének:
A tömlöcökben nem fér el a jajgatás,
az örültek háza zsúfolva van.

Unatkozó emberek karácsonyfát
gyújtottak a főtér közepén.
Belefürdünk gyermekesen a lángba.
Egy sovány pap beszél.

Azt mondja, hogy sokat kellene sírnunk,
nagyon rosszak vagyunk.
S mi letérdepelünk és kórusban zokogunk:
Miserere! Miserere! Miserere!

Apokalipszis

Amerre én megyek:
lángot vetnek a hazugság-erdők,
bennégnek a kifacsart gondolatok,
a maszkok lehullanak.
Néhány gitár és hegedű vijjog
nagyon messziről:
emlékek, emlékek, emlékek,
nem komolyak, nem fájnak.
Kiönt medréből a köd,
elnyeli a sugarakat,
előnti a tornyokat,

templomok, házak nincsenek,
az anyám sem mosolyog,
keringő, szédült zuhanás
van a szívem helyén.
S a tetőn, bolondságok fölött
két kitárt kart mereszt
egy hívogató, fekete,
borzalmas kereszt.

Valami eltörött

Az őszi alkony mély, parázna
vággyal simúl a hegy fölé,
beteg szélben liheg
a hamvadó nap parázsára.

Sok vén, esőlocsolta háznak
falán rikolt a nyomor-plakát.
Autóbuszokon vézna emberek
döcögve fáznak.

Szemek futnak a hideg holdig.
Egy kisfiú a szívét fogja,
a toronyra néz, a levegőbe:
úgy fél, hogy összeomlik.

Senki se tudja, mit veszített,
de a sétatéren, a híd alatt,
az ágyban, a csókban, a zsebében
valamit mindenki kutat.

Valahol valami eltörött,
valahol valami nincsen rendjén.
...Künn a határban Kain zokog
a holt Ábel fölött.

Miért vagytok kedvetlen?

Mert már megint jönnek azok a fellegek,
megint eső lesz.
Megint sár lesz és ólmos ködburok
a lélek körül.
Éjszaka megint fennülhetek ébren,
hallgatni, amint a végnélküli eső
paskolja a falakat és zubognak a csatornák.
Megint, megint és már nem is remélem,
hogyan vége lesz.

Valahová el akartam utazni tegnap,
egy kis felfrissült lélekremegésre,
Nápolyba, vagy nem tudom hová,
ahová egy életben csak egyszer megy vonat.
Aztán sokszor olyan buta kis ötperceken,
sokszor csak pillanatokon múlik
az ilyesmi, a napsütés,
a jólszületés, az igazi élet,
minden.

Nem találom a lelkemet sehol.
Aztán már meg is jött a köd,
már megeredt a gyűlölt permeteg.
Bemegyek a szobámba, becsukom az ajtót,
behúnyom a szememet.

...Magam előtt látom egy távoli vonat
motollázó sok kerekét,
hallom étellel-teli, ütemes zakatáját
s a mozdonnyal szembegurul a sínen
egy forrón felkelő,
óriási Nap...

Drótok között

Hálózó drót felett
megakadt testemet
nem veszik észre.

Áramtűz aranyoz,
rángat és villanyoz:
nem veszik észre.

Vergődök, remegek,
mint lázas betegek:
nem veszik észre.

Mélységes rögökre
vérezek hörögve:
nem veszik észre.

Ordítok, mint a vad:
mindenki elhalad,
nem veszik észre.

...Símulok, hallgatok,
kinyúlok, meghalok...
Nem veszik észre.

Fáradt harcosok éneke

Horpadt a fej, korhadt a láb.
Minek eddig? Minek tovább?

A sáros, véres, szennyes út
ezer irányba szertefut.

De jobbra hát? Vagy balra át?
Az ember nem leli magát.

Minden sejtje külön sikoly,
a tüdejéből vér sipol,

fölötte fák, nyakán hurok
és ködburok és ködburok...

A végzet odúja előtt

Régi zavaros rémmesékből
felködlik a képe:
Torzonborz kutyafeje van,
suhogó, nagy fekete szárnya
s ha vörös fénnel feljön a vacsoracsillag,
embereket eszik.

Alkonyat felé már zsong az agyam,
torkomban lüktet a szívem,
félek.

Minden sarokban ott ül a Rém,
neszel, motoszkál, leskelődik,
összehúzódik, felnyúlik, imbolyog, gomolyog
a gumitestű, nyúlós árnyék-szörnyeteg.
Lámpát gyújtani nincsen erőm,
csak ülök, egyre ülök,
szűkülök, fűtülök
s ha nem bírom tovább,
menekülök.

De hiába rohanok a pitvarba is,
udvarra lihegve hiába futok:
Minden sarokban ott ül a Rém,
véres szeme villog, a szárnya suhog,
a rózsafák mögött,
a hátsó udvarban is,
a ketrecek és ólak háta mögött
s ez így van minden este
és így megy minden éjjel.
Agysejtjeim létráján fel és alá futkos
az örület
és nincs kegyelem!

Csak néha füstölög ki belőlem
zavaros kicsi imádság, – valahogy így:
Isten!
Kis gyermekek jóságos Istene!
Adj nekem tiszta-kék gyermek-szemet,
mellem medrébe mozdulatlan lélek-tavat,
hogy nyugodtan ülhessek ki a ház elé
s a Végzet sötét odúja előtt
úgy érezzem magamat, mint a gyermekek,
akik csigaház előtt az útszélre kucorodnak
s cérnaszál hangon kórusban énekelik:
Csigabiga, gyere ki!
Ég a házad ideki!

Homlokom mögött

Vörös máglyák gyúlnak a homlokom mögött.
Nehéz társzekerek húznak el dübörögve.
Felébredt benne valami régen látott ucca
hörgő zajával, amint az estbe zuhan.
Keresztül hömpölyög ereimen, az ucca
erein, sikátorain a tegnapelőtt hallott
nyomdagépek agybefészkelő
örjítő zakatolása:
Szennyes áradat zuhog. Segítségért sikoltanak.
Nekivadult zápor paskolja a meggörnyedt
fákat. Púpos, ijedt kérdőjelek.
Tűz van! – bődül egy szörnyű férfihang
(lehúnyom a szemem...)
és dobolják és visítják szerte:
Ki jön máglyát oltani?

Túl hörgésen, lármán, döbbeneten,
halványkék messzeség hegygerincén
áll egy soványarcú fiú.
Nyugodtan áll. Olyan ismerős!
Integet, kiált és hív magához,
de csak némán tátogó szája látszik,
csak bánatos szeme csókol idáig.

Aztán újra a láng... a füst...
a láng... a füst...
Könnyek sem tudják eloltani.

Esti hallucinációk

Álomra hajlott már a zöld futópaszuly.
Az esti szelek szája tárogatóba fúj,
nyöget valami régi kuruc éneket,
gyerek-sírású álmod, elmúlt éveket,
sötét vitézkötést vitézlő várnagyon –
Gondolom, hagyja abba, únom már nagyon.
Ringó nyugágyam mellett kis tücsök terem.
Hegedűjében csupa csikló szerelem
s amíg felringanak feszültáramú csókok,
hajdani esti séták, holdsugaras bókok,
szívemből száz emléket zuhatagba mos ki –
Gondolom: jó lesz ezt a tücsköt eltaposni.
Azután messze éjben, nádasok felett
röhejes dalba robban lángos örület,
a hangja átkozódó, tépő és irigy:
cibálthajú aggastyán énekelhet így,
kitárt karokkal, minden örületnek atyja,
amint nádasba tévedt esztét hívogatja –
és üvöltése fáj, mint agytépő doromb:
Hej, én vagyok az isten, mindenki bolond...
És mondom halkan: ez a végtelen, kusza
nagy relativitás legmélyebb himnusza.
Aztán felállok és szobámba ballagok.
Befüggönyözök félve ajtót, ablakot,
ideges ujjam reszket, gyertyacsonkot állít,
körberakom halott őseim koponyáit
és mint komorpalástú pap, mikor temet,
énekbe kezdek én is, hangom elreked:
Körülöveztek a Halál nyögései,
a pokol kínjai elfogtak engemet – – –

Circumdederunt me...

Valahol itt van köztünk a pokol,
kénköves lángjai itt lobognak
magosan és láthatatlanul.
S olyan gyanútlan, olyan kék az ég!
Én magamról nem is beszélek.
Hiszen, hiszen tudom régóta már,
hogy patakzó, nyílt sebe vagyok
a szívenszúrt, a nyomorult világnak.

Jaj, hol van a tündérkirálynő,
hol van dióbarna két szeme,
mely után hadonászva futottam
ólomnehéz, esztelen kábulatban?

És hol vannak a nyugodt, szép napok?
Hol van a végtelen-nagy síma tó,
melynek tükrébe bámulhatnánk,
mint bölcs és nyugalmas hindú papok?

Csak a viharzó szomorúság maradt.
Holt férget hiába csókol március,
engem is hiába glóriáz a nap
s ma már ajkam is hiába csókolják.

Valahol itt van közel a pokol,
lángjai lobognak láthatatlanul.
És fel-felsírnak a kemény kövek
imbolygó, nesztelen lábam alatt.

Hazafelé az éjszakában

Akácok uccák borzonganak.
A házelőtti görbe lócák
a titkok taván úsznak csöndesen.
A tornyok imádkoznak.

Féltérden álló viskók ablakán
kilopódzik a horkolás;
fekete gyárak megrekedt füstje
keserűen facsarodik.

Fantasztikus sikátorokon
zsákban cipelem a holdfényt
s tépett foszlányban veri hozzám a szél
anyám sírását.

Mindeneket látó dal

Szívembe mart egy rozsdás érc-horog.
A bérc-torokból rózsás vér csorog
s a szívem, s a föld, s a kavargó minden:
egyetlen sajgó, szédült panoráma.

Rémítenek bús misztériumok.
Nagy lepkék szárnya, mint a szél, suhog.
Isten motozza át a bokrokat
s a nagy világon nincs elbúni hely.

Versek buzognak színezüst gitáron.
Bátran kilépek, mellem kifeszítem
s a parazsló, vörös serpenyőből
bodrozó füstök csapnak az égi.

Én asszonyom: a szépséges Halál.
Hozzásíró szerelmes dalaim
úgy húznak végig a világ felett,
mint éjji, fáklyás templomi menet.

Leselkedő magány

A mérföldkövek titka

Fekete-fakó mese.
Két ember indult egymás felé
messziről.
Régen.

Vaksötét az éjszaka,
füleikben ólom siketül;
azóta
mennek.

Gyöngyös-hideg alagút.
Nedves kőfal tenyérre tapad.
Keresik
egymást.

Inuk rogyant s fájva fáj,
rekedt hangjuk, ha kiáltanak,
elgurul
tompán.

Némák a mérföldkövek.
Titkon, amit mindük észrevett,
kajánul
rejtik:

Csalódnak a vándorok.
Keresztezték egymást balgatag
útjaik
régén.

Törpefenyők jaja

Opálos árnyak a bérci bordán,
töprengő törpefenyők.
Úgy elfogyott az élet
idefenn!

Szürkés fehérség, csend, hideg,
az ég peremén szűrő csillagok
s néha robogva, zuhanva dörgő
lavinák.

A fenyők szélsóhajokat küldenek
idegen, messzi síkokra:
Jaj nekünk, magányos fáknak,
jaj nekünk itt a tetőn!

Apáink dárdás üstöke még
a felhős egekbe döfött, –
unokáink már ki sem látszanak
a hó alól.

Emlékezések városában

Körül a tenger végtelen,
csobog, susog a hallgatag hab.
Jaj-szavak búgnak itt is, ott is,
de tompa mind és fátyolos
és egyre halkabb, egyre halkabb.

A templomtornyok imbolyognak,
tejszínű, ködös, sűrű pára
száll be a házak ablakán
s álmosan készül el a város
a reménytelen éjszakára.

Egy-két alak megy még az uccán,
lépése álom, mese, múlt –
Egyre fáradtabb, csendesebb lesz
s aztán egyszerre nem is látszik,
ködbe merült, álomba hullt.

Sápadt, szép kicsi leányarcok,
mosolyai egy-egy betegnek –
zsibbadtan, álmosan szétfolynak
s mint titokzatos boszorkányfüst,
réveteg-lágyan ellebegnek.

Az utolsó fény is ellobban
és vissza nem tér már soha...
Tengerrel, köddel, éjszakával
összezsitúlva elmerült az
emlékezések városa.

Üzenet

Ne gyere hozzám,
ne közeledj!
Az ősz hulló levelein
megírom, amit akarok.

Egyet füttyentek,
keserű lesz minden édes,
édes minden keserű.
Ajakad se kell.

És ha jönnél,
úgyis csak szívem van már,
piros, hideg.
S azt is az oltárra teszem.

Meredtszemű ősz

Kiszivattyúzták az üvegburát
a lelket.
Nincs benne hang, csak meredtszemű ősz.
Csend és homály.
A hullt levelek ágya mély, puha,
selymes halom,
de nem zörög turkáló láb nyomán,
nem is zizeg.
A varjú se csárog a jegenyén,
csak tátogat.
Halálos-némán teljesedik el
a rendelés;
Aki elfáradt, nincs kinek köszönjön,
aludni megy.
Az álmos úrben úgy úszik-lebeg
sok furcsa vers,
mint az ökörnyal udvarunkon, otthon,
ősz elején.

Ha valaki jönne...

Ha most valaki halkan idejönne,
idelopózna a hátam mögé
és megkérdezné: fáradt vagyok-é?
Kicsi kezét, mint tearózsa szírmát
finom-borzolón fürtjeimbe lökné
s én azt hinném, hogy úgy marad örökké.
Leoldaná selyempuha kendőjét
és vállamra tenné, hogy meg ne fázzam.
Ajkával mérné: nincs-e lázam?
Nem lenne szava, nézne csak,
míg én hallgatnék magamat keresve,
lelankadva egy félbemaradt versre...
S ha már szabályos lett a pihegése
és lelkem földjén álm-eke szánt át, –
vigyázva, halkan elfödne a lámpát...

Lámpa körül

Napsütötte tájak álma,
csalóka, távoli mese
úgy belefájdul az emberbe
ilyen magányos őszi estén.

A lélek szállna, jaj, be szállna
ilyen magányos őszi estén,
átszelné a láng-Szaharát,
megfürdene a Nilusban.

Pálmák sudarán sütkérezne,
megfürdene a Nilusban,
de ez a nyirkos, dudoló szél
megdermesztette a szárnyát.

Rossz szavak, ferde nézések is
megdermesztették a szárnyát
s alig tud fáradtan repesni
rosszlevegőjű szűk szobában.

Mozdul a lélek, repes lomhán
kripta-homályú szűk szobában
és dong és dong a lámpa körül,
mint egy halódó őszi légy.

Ősz a sétatéren

Szemem falán kívül is, belül is
ez a kietlen őszi tájkép:
sétatér.

Azok az emberek, akik most hangosan beszélve
haladnak előttem, rögtön eltűnnek a fák közt,
az a nő, aki mellettem ül a padon,
mindjárt meghal, feje félrebillen,
szeme kiszárad, húsa lehull.
Milyen egyedül leszek!

A lombok is leszállingóznak,
a jövőéviak is; fakadásuk hiábavaló.
Csak én fogok itt ülni magányosan,
céltalanul, haláltalanul sok-sok iszonyú évig.
Mindjárt elnémulok, nem lesz akihez szóljak,
s azt se mondhatom el, hogy nincs akihez szóljak,
s mire nyomdagépek méhéből életre edzve
ez a vajúddó vers világra jön,
csak üveges szemek bámulják mindenünnen:
Nem lesz, aki értse.

Jaj, be keserves ez az őszi sétány!
A levegő mintha végtelen víz volna,
türkiszés árnyú, zöld tenger-medence,
hová sosem szűrönközik sugár.
A fák:
sülyedt hajók árbocai.
A bokrok:
nagy vízi pókok, óriás meduzák.
Az út:
kanyargó, nyúlós tengeri kígyó.
S a tó:
sötét álom a szívem fenekén.

Itt feledtek

Jaj, milyen szánandó lehetek így,
sírásra görbült szájjal,
magamra húzva az est köpenyegét,
lelógó karokkal a rózsafa mellett.
Dehát egyedül vagyok,
felhő-kígyók kúsztak a csillagokra,
senki se láthat.

A csend-falon kísértet-újjak motoszkálnak,
nehéz illatok kapaszkodnak vállaimra.
Először csöndesen nyöszörgök,
aztán hangosabban sírok,
aztán az egyedüllét iszonyú félelmében
felszökök és rekedten kiabálok:

– Emberek, halló, emberek!
Idegyertek, itt állok a kertben,
ember vagyok, kétkezű, kétlábú, mint ti,
pirosszívű, vonagló életű,
azonfelül költő, aki szépeket akar írni
s felétek tárja karjait.
Gyertek ide, vegyetek körül, lármázzatok,
kérjete verseket, tegyéte a lapokba,
adjatok sok pénzt, jó meleg ételt,
kináljatok borral és szerelemmel,
csókoljatok meg, szeressetek!!
Hiszen tudom, hogy nem egyedül vagyok
a földön, él még valaki.
Jó emberek, ne hagyjatok elesni
gyöngén, reszkető innal,
átokkal piros, fiatal ajkamon –
Emberk! Emberek!

Kiáltásomra fülledt sötét a válasz,
senki sem felel.
Messziről ropogós muzsika olvadt foszlányai
folynak csiklandozva fülemben
s kétségbeesésemet végighengereli
a táncdobogás hömpölygő, zavaros gurulása.
Lakodalom van valahol az ezredik házban,
a nagy ucca végén. Oda mentek,
mindenki oda ment, az egész világ.
Engem itt feledtek.

Nocturno

Fekete-kék az éji ég.
Bokrok testörkődnek az útfelen.
A fák megláncolt árnyékai,
mint messzi kutyák, csaholnak.

A világ nagy virágkelyheiben
gyöngyös borként csillog az élet.
Szikár angyalok suhannak:
szivaccsal itatják.

Felvöröslik a hold is az égre,
kisebb, halványabb a tegnapiénál.
Kicsi fényt az én szememből is
kiloptak tegnap óta.

Leülök egy kőre az Olajfák hegyén,
könnytelenül, nyugalmasan.
Csak mert nem érdemes úgy sietni
a temető felé.

Vállat vonunk

Kis csemetefa satnyul az uccán,
a ház előtt.
Hátgerince fáradt, görbe, kiszáradt.
Este, amikor senkise látja,
kilopódzom hozzá börtönömből
s melléje lépek.
Nyirkos szelek hátán lovagolva
zörgő levelek menetelnek...
A szomszédéknál veszekedés van;
nyárikonyhájukból keserű füstöt
csap ki a szél.
Messziről harangoznak.

S mi csak állunk az értelmetlen estben,
mint két furcsa-finom, fekete sóhaj.
Vállat vonunk, kicsit szomorúan,
kicsit közömbösen:
Meghalunk.

Mosolyaim egén

Jönnek langyos, izgató szelek.
És jönnek lila alkonyatok
és fojtott szavak.
És jönnek bodros, fehér fellegek.
Habos felhő-ágyakon
álmodnak szűz, tejarcú lányok
s régi-régi mosolyaim egén
suhannak messzire.
Pici fájdalmak vibrálnak a szélben.
S míg görnyedten imádkozom a kertben
és bong az estharang, –
lassanként ravatal lesz az ég.

Leselkedő magány

És egyszer, tudom, te is elmégy
a nyughatatlan árnyak útján.
Mogorva lesz, üres és értelmetlen
a hóbaguggolt kis fagyos faház.
Tárva felejtet az ajtót.
Küntről beszítál, borzongat a köd
s az esti szél bezúg, besír
a végtelen fjordok felől.
Egy elfelejtett képedet
felakasztom a deszkafalra,
örökmécsest gyújtok elébe...
És csöndesen a küszöbre ülök.

Nincs többé ember

Egyedül maradtam a földön.
Házak, sürgönyoszlopok,
toronycsúcsok merednek ki
a magányosság homoktengeréből.

Az ember hangos beszédét,
dalolását, kétségbeejtő titkait
beitták a kövek,
hogymint soha tovább ne adják.

Ha jól számítok, kalendárium szerint
most vasárnap délután van.
Fölmegek egy síricsendű ház
Márványlépcsőzetén.

Az élet fölfedezett titkára gondolok,
szeretném elmondani valakinek, –
de ásítanak a szobros folyosók
és tompán konganak.

Nincs többé ember.
Jéghideg ablaküvegre szorítom
homlokomat. Kibámulok.
Ha kiáltanék, se hallaná senki.

Valami arcot viszek

Valami arcot, szentséget viszek
elrejtve mélyen.
Havas nagy úton bandukolok
szembe a lemenő nappal.

Ezt a szentséget nem ismeri
senki kívülem:
Elítélt próféták máglya-lángja
perzselte a szívembe hajdan.

Talán az otromba erdők mögött
találok egy kicsi kunyhót,
ahol a fehér fenyőasztalkából
oltárt csinálhatok.

Ott egy Istent imád majd velem
a kunyhó apraja, nagyja
s hiába búg az éjben
a hitetlenség farkasüvöltése.

De addig bandukolok a havas úton,
szembe a nappal –
Sötét terhek dőlnek az életemre
s ferde árnyékok hullnak a hóra.

Ormok felé

Mindennap több, tisztább a szépség,
szivárványosabb a szomorúság,
közelebb bűg az eszelős zene, –
csak a barátaim sora gyérül.

Nem bántanak, csak elszökдösnek,
ahogy kanyarog, kúszik a hegyi ösvény,
ahogy mindjobban lángol a homlokom.
Ketten se maradtak immár.

Egy Madonna-arc fürdi magára még
igéim hósziporkás zuhatagját,
de őt is borzongatja már a hegyi szél,
szemében villog a félelem.

Megállok a fehér csúcs végtelenjén.
Mosolygok. Az ég szomorú, tiszta,
az a különös zene is itt kering.
Az Istennek sincs társa az ormok felett.

Metamorfózis

Fehér ezüstfolyó suhan.
Partján sejtelmesek a fák,
habjai közt örökké tart az álom
és babonásan, ezüstösen suhan.

Itt építettem házikót magamnak
ködöt rezgető, hihetetlen martján
s igézve számolom minden este
holdfényes életem napjait.

Csak egyszer merülök meg a folyóban.
Meghal mezítlen testem lángolása
s aki helyettem újra partra száll:
fenséges, komor ezüstszobor.

Elzuhanok az erdőn

Hát azt se bánom, az se lesz csúfabb,
ha elzuhanok a kietlen erdőn
halott nagyapám mellé.
Kering, dudol, jajgat a szél.

Amit csak eddig hiába kergettem:
vijjogó, kóválygó keselyűk nyomán,
villogó hóban a vérnyomok nyomán,
sorjában, szépen mind hozzám találnek.

A monoton-sóhajú fekete erdő
télen havat, tavasszal friss virágot
szítál elapadt sebeimre.
S hanyattfekve unokáimra várok.

Ablaknyitás

Néha egy titokzatos kéz
fölpattintja az avitt ablakot.
Az ereszről hólé csurog
s jégcsapok csöppennek finoman.

Pattanó rügyek ritmusos hada,
megbomlott sugárkéve-sereg
döbben be a feltárt üregen
a szellőző lélek titkaira.

Fehér ágyon, liliomok között
fekszik a halott királyleány,
halvány keze mellére kulcsolt.
S lengeti haját a tavaszi szél.

A háló közepén

Hajszálnál finomabb fonál
a szomorúság.
Ha harmatosan rácsillog a nap,
szivárványszínű.

A házunk előtti öreg akáctól
a sarkcsillagig,
onnan a holdig szőttem a hálót
e sejtelem-fonalakból.

Éjszaka gyémánt, nappal ezüst,
harmata: könny, –
villámra, viharra mozdulatlan,
de lengeti sóhaj.

S én gúnnyasztok a háló közepén,
éjféli szürke pók
s úgy várok lakomára keringő
kóbor lelkeket.

A láthatatlan ember

Szobám falára rácsorog a nap
és rákúszik a hűséges folyondár.
A holnapból illat-futárok jönnek
és törnek tavaszi melódiák.

Harsogón habzik az élet,
pajkosan hullámszik kelet felé
és torpanástalan útjában hahotával
mossa körül a mohos szigetet.

Kúrtszó lobog a levegőben
tüzek dalolnak ropogva, harsonázva;
ágak hegyén úgy robban ki a rügy,
mint a puffanó puska lövés.

Gerjedt, tajtékzó emberek
rohannak nekem villanó csatabárdal,
szívó ajkak tolakodnak a számra
s akár a ködön, túlrohannak rajtam.

Én vagyok a láthatatlan ember.
Kinyújtott, merev jobbkezemen
nyugodtan ül és örök csendben alszik
a magányosság szentelt madara.

Eltűnő vonalak

Itt a helyem

Itt a helyem, itt kell állanom
egyenesen az élen.
Mint a betűknek is megvan a helyük
a könyvben s állniuk kell.

Valami szörnyű nagy arc
mered fölénk az ismeretlenből;
báránfyellegek bodroznak az égen
s zajtalanul surran a hold.

Jól esik mosolyogni csöndesen.
Ha most lezuhannék a hegyről,
kiesne egy parányi, fekete betű
az Isten regényéből.

Rövid napló

Báránfyelhőt tartok az óljaimban,
emlékeimet nevükön szólítom,
szeretem az embereket.
A csillagok fényes esője alatt
bőjtölök és imádkozom este
és a Halálnak minden vacsoránál
külön tányért teszek asztalomhoz.
Ha kérdeznek, halkán felelek,
hiszem a föltámadást.
Márványba vések egy fehér nevet
s eltemetem mélyen a föld alá.

Megbocsátod-é?

Szél vagyok.
Megbocsátod-é,
hogymint hintettem égszínké szemedbe?

Nap vagyok.
Megbocsátod-é,
hogymint leperzselttem hófehér karod?

Ősz vagyok.
Megbocsátod-é,
hogymint ingválladra tört levelet szórtam?

Fű vagyok.
Megbocsátod-é,
hogy megcsiklandtam rámtipró bokádat?

Víz vagyok.
Megbocsátod-é,
hogy áztattalak forró könnyesőben?

Árny vagyok.
Megbocsátod-é,
hogy véletlenül arcodra vetődtem?

Hammelni legenda nyomán

Jajgató, szürke alkonyat tereng.
A hammelni furulyás legendáját idézem
és megírigylem őt.

Mert e városra is rászakadt az átok.
Patkányok hemzsegnek a kertben, az uccán.
Megemésztik a kamrákba-gyűjtött életet.
Gond-patkányok, szegénység-patkányok,
bánat-patkányok, bűn-patkányok,
betegség-patkányok és halál-patkányok
rondítanak be mindent feketére.
Nem lehet lépni tőlük.
Felkúsznak az alvó ágya-fejére
s ajkába harapnak.
S az emberek meghalnak, vagy megőrülnek.

Előkotornám, megríkatnám kicsi furulyámat
varázslatosan, szomorúan, szépen.
Ameddig szem ellát a nagy mezőn,
körém sötétlene népem átka, milliárd patkány.
Megindulnék lassú lépésben, egyre furulyázva,
valamerre az üveghegyeken túlra.
S a világ nyomora mind az enyém lenne
s úgy hömpölyögne cincogva, visongva, jajongva velem
mint bűzös-fekete, végtelen árvíz.

És hátam mögött, messze felvonnák a lobogókat,
piros tüzeket gyújtának az estben
s felharsanna az öröm rivalgása.

Eltűnő vonalak

Külön mosolyok, mért könnyeztek?
Külön küzdelmek, mit akartok?
Az őszi reggel felnyitotta
gyászlila szemét.

A nagy halál színe előtt
elhallgatnak az apró halálok
s a szelíden égő szépség urnájában
némán hamvadok el.

Ó, hogy szétfutnak a szerelmek ősszel,
nevem milyen félálomba mosódik
s a vonalak, miket felrajzoltam,
milyen eltűnő vonalak!

Színek folynak a hegyoldalról.
Magam is glédába állok:
Ma mindent el kell felejteni!
Ma mindent meg kell bocsátani!

Hallga, hogy pattog a tűz!
Nézd, mint foszlik az arcom a füstbe!
Körül a dús levél-örvény zuhog
s a mérhetetlen, drága ősz.

Alkony

Hűvös szeptember. Alkony.
A szürke tó
egy nagy kísértet félszeme.
Lehúnyt lelkem a másik.

A zúgó, vonaglóttestű fák:
átszúrt, iszonyú pókok,
utánunk kapnak, elszabadult
prédáik után.

Szélfűtta őszi levelek,
menekülünk, futunk
s fent kigyúlnak egy messzi kastély
hívó ablakai.

Zúg az őszi szél

Könnyelmű, bolondos fajta vagyunk.
De októberben nagyon félünk.
Sápadt az arcunk, fátylas a szemünk
s begyújtjuk a lobogó nagy tüzet.

Gyümölcsök helyett kis szobánkban
a polcokra meséket rakunk,
duruzsoló, piros, érett meséket:
fehér időkre kellenek.

Gondjainkkal megtömjük a kályhát,
– hiszen annyi van, annyi van! –
rövidke négy hónapig, öt hónapig
bizton eltartanak.

Vacogva megcsókoljuk egymást.
Aztán egy egész lompos fenyő-erdőt
húzunk magunkra takarónak:
Téli álomra térünk.

A kietlenség verse

A világ ónszürke odujában
a hideg napok dudorásznak
s fagyos szemmel, ha mind ránéznénk,
az Isten is megfázna közöttünk.

Kinek láza van, rejtse el,
ha bölcsebb a szája, elhallgasson –
pedig távolról édesen búgnak
igaz, fenséges orgonák.

Szegény barlangunk szája elé
máglyázunk lobogó tüzeket.
Keserű gyümölcsseink belehullnak
és megbámulják a vadak.

Az ég pislogó csillaga
lecsöppen a fonnyadt levelek közé
s együtt hömpölygeti, görgeti velük
a felsüvöltő, árva szél.

Hideg téli est

Életünk hulló karácsonyfáján
halkan repesnek a lángok.
Fölöttünk és bennünk hömpölyög
a hidegáramú csönd.

Mosson ki, vigyen magával
fodros hátán mindent, ami volt:
esdő várakozások meddőségét,
kulcsoltkezű, hasztalan imákat.

Hópárnás nagy fenyők alatt
ülünk le a törpék közé,
burkolózzunk a hallgatásba
s húnyjuk le félig a szemünket.

S míg csillagok kezdenek pislákolni,
töprengünk az eljövő felől:
hogyan kellene megszólalni?
S mindent elülről kezdeni?

Jó álom

Olyan jó hozzád dörgölődni
a szomorúsággal,
beleszédülni lelked melegébe
s édesen szundikálni.

Azt álmodni tejfehéren,
hogymeg sose születtem meg,
hogymeg vissza tudod adni
a csókjaimat.

Pattog a tűz és elsüllyed a ház.
Csörgős szánkón összesímulva,
prémes bundákban futunk
a nagy fehér havon.

Mindent neked adok

Tied ez a márciusi hóvirág
az asztalodon.
S az a lángbaszökkenő vörös ház
a láthatáron, az élet fölött.

Tied az a fekete tó,
a fákkal szegélyezett,
hová a bolyongások erdejéből
egy titkos éjjel eljutunk.

Tied a törpék hosszú menete
s az az elnyugodott óriás,
akit letakart arccal, csöndesen
magamban cipelek.

Zarándokút

I.

Menni terv nélkül és gondolat nélkül.
Ruhámon lassan átmelegszik a nap,
a szél körülsusogja fületem
s eszembe juttatja, hogy élek.

A fák incselkedően az útra hajolnak
s kövek görögnek lábam elé.
Kezemben régi hangszeremet keresem,
mely összetörött, elveszett.

Eszembe jut a szerelmem is
s ha már így van, ideírom:
Olyan hűvös, mint az esti szél
s olyan messze van, mint a csillagok.

II.

Az alkonyi fény kering, forog,
örvénylő habja elragad:
Andersennel találkozom
s álmodom ezeregyéjszakát.

Idegen arcok közé bukkanak.
Látom testükből égignyúló lelküket,
amint barnán, sötéten imbolyognak
és sírnak a fűzfák alatt.

Minden halat kifogtam a folyóból.
Virágfüzéres messzi barlangjából
szánakozón kacag felém
a sötétruhás Fejedelemasszony.

III.

Lassan húsvét hetébe fordulunk.
Krisztus már indul a Kálváriára.
Zarándokútban piros bogyó
és fájdalom mindenütt terem.

Korbácsütéssel ezer keresztet
hajsoltak már velem a hegyre,
ott állnak mereven a lángos éjszakákban
s mégsem akarnak rájuk feszíteni.

Tegnap a pacsirták is hazajöttek.
Elég volt már a szenvedés.
Az élet lassan fölém takarja
a csendes napok sátorát.

Nagycsütörtök

Légy már legenda

Két vers Kuncz Aladárhoz

Szobor és drágakő

Mintha Carrara bús, jégmerev és fehér
márványtömbjeiből kellene szobrodat
vésnem, – elnyugodott, drága nemes barát –
úgy mártom be ma tollamat

s pillanatra megáll fulladozó szívem:
érdes emberi nyelv sziklakemény, komor
ősi görgetegét mint kalapáljam úgy,
hogyan bár körvonalakban is

megjelenne finom-rezzenetű szemed,
homlokod delejes íve s a ritka haj
édes fürtjeivel, selymesen és puhán?
hát keskenyvonalú, lezárt

ajkadat hogyan, ó jaj, hogyan önthetem
itt alakba zenés lágy mosolyával és
minden titkokat oly biztosan átfogó
s hirdető nagy igéivel?

s hol marad buzogó melled erős, meleg
dobbanása, kezéd száz remekelt piciny
lendülése, melyet Petronius borult
szemmel látna s irigykedőn?

S szellemed pazarul csörgedező, hideg
kristályhabja hová sikkad e tömbökön?
nagy szived suhogó, fürgeteges szelét,
villám-gúnyod acélnyilát,

gyermek-hangulatod türkizlángos egét,
mely baráti beszéd napsugarával oly
egyként záporozott mindegyikünkre – mily
jel jelölheti szobrodon?...

Cseng a kőalapács, serceg az ércfuró,
zúgva-zengve repül, pattan a törmelék,
véső vés sziszegőn, omlik a tiszta kő
porfinom szeme, mint a liszt

s egyre fogy, kicsinyül holt alakod meredt
márvány-terve, gigász oszlopa megreped,
kőforgácsra szakad minden anyag s a szó
felzokog, mielőtt kimúl –

hétyszer harcba fogok: pár maradék szilánk
hátha létre idéz elpepecselt, finom
domborműben. – Az is meghasad s romok
szennye közt maradok magam.

...S akkor íme, sugár sejlik a csonkokon,
százféle faragott, omlatag és zilált
márványtönk tetején szellemed élni kezd,
szóba, kőbe nem önthető

szépségében, – a menny étheri árama
reszket át a szobán – s meztelenül csupán
lelked él: anyagot nem viselő, szabad
lelked, mint a virág szaga,

mint a csendbemerült szók rezegő s örök
zöngéhangja a szív mély rezonátorán,
mint mesék kicsiszolt, mesteri ékköve,
mely a titkosölű, havas

márvány legközepén szunnyadozott soká
s most kitárva tüzel kék-lila-halkvörös
pompa színeiben s fellobogó ezer
gyertya fényerejével ég...

Immáron ötvenhárom napja...

Bocsásd meg nékem, édes Aladár,
hogy szép szavakba próbálom beszélni,
amin ma is zokognom kellene
s amin zokogni már-már nem tudok.
Augusztus vége. Transsylvániára
lassanként őszi felhők csüngenek,
zord díszletek bizarr tragédiákhoz
s a gyér futóka rőtes levelére
örökké tartó, vén eső pereg...
Immáron ötvenhárom napja, hogy
kicsiny országunkból kivándoroltál.
Immáron ötvenhárom napja, hogy
lehajtott fejjel járok, terheket
cipelve döbbent, fáradt lelkemen
és megrázkódva olykor meg-megállok,
mint vak koldus, akinek botja vége
gödörre bukkan ismeretlen úton.
...Mindennap négyszer elmegyek lakásod
előtt, a Fürdő-ucca szögletén
s elgondolom: most felmegyek megint.
A szolgáló kinéz s megkérdezi,
mint rendesen, hogy hozzád jöttem-e,
s belépve újra ott látlak nyitott
könyvvel, papírral sűrűn elborított
asztalod mellett s meghitten fogadsz:
Isten hozott! Isten hozott, Jenőké!...
A kávéházban üldögélve, míg
kövér tócsákat gyűjt ottkünt a járda
s az üvegen száz vízcsepp folydogál,
hosszú órákig várom, hogy benyitsz.

Eljössz, tudom, csak mindig várni kell,
eljössz, tudom, piros arccal, vidáman,
bontani kezded szürke gyapjusálad
s mellém telepszel: Mi hír, öregem?
– S miért ne lenne egyszer újra így?
Mi az a percnyi, végzetes titok,
lényegtelen, parányi változás,
ami miatt régóta megszokott
kedves dolgok nem térnek vissza többé?
Igen, tán rémlik, rémlik valami
avittas, álmos Hamlet-monológ,
mitől zsibbadtan meg-megáll a szív
és szédületbe tántorul a fej:
Halál... elalvás... Pincér, fizetek!
...S hazafelé is véled indulok,
pislákoló fénynél, a halk esőben.
Hangos viták közt érkezünk haza,
megvárom, míg becsöngetsz és kinyitnak
s eltűnsz a döngő kapuszárny mögött.
S akkor egyszerre úgy látlak, hanyatt
feküdni, nyújtott lábbal, hallgatag,
lehúnyt pillával, nyirkos nagy sötétben
a föld alatt, a bús eső alatt
s hideg kezedre, szádra víz szivárog.
Megértem: többé nincs mit várni rád.
És nincs miért vídámakat beszélni.
És nincs miért több verset írni. Nincs,
Többé nem hallod és nem olvasod,
dícsérő pillantásod nem jutalmaz,
tükörben többé nem próbálhatom
mozdulatod lopott utánzatát
s egyáltalán – – oly messze vagy, olyan
érzéken túli, hűvös távlatokban,
dimenziók határain kívül,
mint életem mély, gondtalan bizalma,
mint gyermekségem kendő-lengetése,
mint félálomban csókoló régi csók.
Megindul újra könnyem. Fuldokolva
kereslek, hol vagy? S hol van életem?
S szeretném nevedet oly rémülettel,
oly vad erővel felülvölteni
az éjszakának bús esőt szitáló
sötét boltjára, oly rekedt sikollyal,
velőt-rázó iszonyú hördüléssel,
hogy hasadjanak szét a fellegek
és induljanak meg a csillagok
s halld meg te is fényévek távolában,
planéta-pályák száguldó ivén! –
S azután csuklón összehullva ott
a döbbenetes éjszaka hideg

csöndjében, hátha felfogom, mikor
nagy messziről, vagy tán egész közelről
szelíden, halkan-halkan válaszolsz...

(1931. augusztus 17.)

Szerenád Ilonkának

*I was a child and she was a child,
In this kingdom by the sea:
But we loved with a love that was more than love –
I and my Annabel Lee.*

/Allan Edgar Poe/

A fűzfa behajlik a vízbe
a víz körülötte csacsog
locsogva körüsimogatják
piciny buborék-pamacsok
a hold egyedül csavarogva
oly holthalavány odafent
kémsleli elcsavarogva
egy holt kicsi lány hova ment?

Holt kis Ilonka fehérén
fekszik a sírban alatt
szelleme ringva fehérén
fürdik a vízben alatt
lelkemre libegve lehajlik
mint vízbe a fűz fiatal
ágai – habzene zajlik
csobog körülötte a dal

dal pihekönnyü magáról
zizge aranybafutó
fürtjei zuhatagáról
s minden eszembejutó
esteli vágyteli csókról
lágymeleléseiről
jópuha hópihe-csókról
lágymeleléseiről.

Egyszer lefeküdt ibolyák közt
harmatos fűbe feküdt
nyíladozó ibolyák közt
még soha oly gyönyörűt
parányi piros bogarak közt
dőlt mosolyogva élém
zümögő zöld bogarak közt
szunnyadtam el én kebelén

súlyedt vele lassan a pázsit
süppedt vele halkan a hant
s már láttam a mély gödör ásít
s ő fekszik a sírban alant –
a csöndbe furán belezengtek
a fákon a víg madarak
és csöndben a mélybe lementek
a piros a zöld bogarak

– A fűzgaly a vízre lehajlik
zsolozsma a vízcsobogás
a hab zokogása morajlik
morajlik a szívdobogás
borúsra borul be az ének
bús nász-ima színkeverés
zörögve dorombol az ének
a gyászlila csipkeverés –

Ilonka kis égi Ilonka
a kép olyan ép eleven
a képed a régi Ilonka
kék lepke szíromlevelen
szamócapiros puha szádból
fakadnak a lenge füvek –
szeráf-nevetés puha szádból
ha zsongnak a zsenge füvek

Lásd fekszem a parton a fűben
ölébe ölelget a part
a dús keserűszagú fűben
ezernyi bogár idetart
nyüzsögve nyirokteli mélyről
ezer pici hangszeren át
zümmög az ajkad ízéről
végnélküli víg szerenád

Azóta kapott csudacsókok
íze ma oly keserű
hűtelen és csunya csókok
emléke is oly keserű
oly messzibe csöndesedének
éveim árnya alatt
angyali vég-csemegének
holt ajkaid íze marad

Ilonka kis édes Ilonka
a kép olyan ép eleven
halványpuha hangod Ilonka
szólít szomorú nevemen
válaszom át a sötéten
éteri fényutat ás
borzad a sás fut a réten
elsuhogó zokogás

Mihez foghasson ezentúl
ki fogta fehér kezedet
és hova nézhet ezentúl
ki nézte sötét szemedet?
Örökre itt maradok már
hanyagul heverészve hanyatt
míg enged a rögragadó sár
s gödör lesz testem alatt

Utamban az éjben a parton
lengő lila láng vezetett
most fűzfa tövén puha parton
érezem kicsi lánykezedet
és érzem aludni fogok már
akár te a mély temetőn
tudom hogy aludni fogok már
boldogan és nevetően

Már bomlik az élet az omló
víz suhanó zaja közt
mint százados erdei holló
váza fenyő galya közt
már oszlik a test alig élek
foszlik valamennyi tagom
rezegve fölérez a lélek
és imbolyog álmatagon

belefürdik a Léthe vizébe
a víz körülötte csacsog
locsogva körülsimogatják
fehér buborék-pamacsok
a hold ragyogó sugarában
távoli trombita búg
mind vakítóbb sugarában
hajnali harsona zúg

ébresztget a szád muzsikája
ébredj valahára szegény
és zeng a szived muzsikája
és hömpölyög ízzik a fény
úszunk tova kék levegőben
mint két pihe lengetegen
és fulladozunk ölelőben
fényteli fellegeken.

Túl jégmezőkön

Halott leányka emlékének

A megfagyott öbölben
jégbe szorult a csolnak.
A hallgatás bárányai
melletted vándorolnak.

Mégy lankadón és szeliden,
glóriásan és nézelődőn
a vattás békesség felé
véget nem érő jégmezőkön.

Kibomlott és havas hajad
meglobog és ismét elül.
Világító virágokat
ejtesz a hóba jelül.

Csend van, amikor megállsz,
csendje hőtömbnek, jéglemeznek.
Tisztán hallod, amint most
üvegszivem szirmai töredeznek.

Jegenyék

Figyelted-e
szélben a fákat?
A két jegenyét
nézd csak a kert
közepén, ama két
nyúlánk jegenyét.

Zümmög a távol
torka, süvölt
az ős szele,
borzog a föld
s a két sudár fa
bólogat és leng.

Jobbra az egyik,
jobbra a másik,
balra az egyik,
balra a másik:
egyforma ütemre
ringanak ők.

A légben, a szélben,
fent, odafent
egyszerre tagadnak
s intnek igent
és – jaj, sose tudnak
összeborulni...

Élt valaha régen...

Egyszer majd mester lesz a te harcos, szegény inasbarátod
s gesztenyefás kertjében olykor párnák közt hátradőlve látod.
Előkelő lesz és szelíd, – bágyadt kövek csillognak ujján
s a szél ezüstös fürtöket rezget halántékára fujván.

Elysiumban él: Fölötte fény, néhány könnyű kis galambtoll,
hulló szirom, lilás pillangó csacsin, játékosan barangol.
Fehér, okos nagy homlokát márványfenségű domborúság
íveli széppé s körbecsüngi pár lankadt lombú, lomha dús ág.

Ez már a révek réve, melybe be nem tolakszik semmi nyers, új
viharmoraj: kibékülés ez itt és vágytalan egyensúly,
egyenletes mosoly, melyet alig borzol fel percnyi, léha
lehelletével némi emlék, ily délutánon, néha-néha.

A parkban csend. Egy messzi harkály csak félve és ritkán kopogtat,
az elkígyózó sárga út egy kavicsot sem csikorogtat,
ha lábujjhegyen közeledsz, mint fű közt borzongó piciny nesz
s az ágról tovahussanó madár szárnyának csöndet intesz:

pihen a Mester! Karja lágy ívben lelóg a nádkarosszék
két oldalán, hogy hanyagul a semmibe nyulva oszladozzék.
Ám a szeme nyitva s nézi a komorzöld lombsátor nyílását,
mely utat enged, hogy a sűrűn fénylő, tiszta égre láss át,

mint templomablakon: csak néz s egyszerre te is odanézel
s orgonát hallasz búgni messze s szivedre nyulsz tétova kézzel...
– Egy kósza kis művészinás jelenik meg a darab égen,
aki kalandos volt, édes nagyon és élt valaha régen

s oly félszegen, oly meghatón tűnik elébed és elébe,
mint festett üvegablakon az ifjan meghalt szentek képe.

Légy már legenda

Pihenj le békén,
sorsodat tedd irgalmasabb kezekbe,
rosszra ne gondolj,
szívedben a penge megáll rezegve.

Figyelj, fiacskám,
Sokrates, Dante, minden szellem itt áll

s édes a Léthe,
mindennél édesebb, amit csak ittál.

Fehér madonnád
– érdemes volt idetévedni érte –

utánad röppen
s a Védánál utólér, – megigérte.

Szólni szeretnél –
ne fáraszd már magad, szépen feledd el,
légy már legenda,
szelíd, világító, okos fejeddel –
megnőtt szemedből
csillagok jele csillan mostanában.
Fellegeken lépsz,
rezgő fényben, rezedák illatában.

Purgatorium

Sustorgó víz-szirmu rózsák
buzogva nyílnak itt.
Mérges, dús sárga növények
rejtene el valakit,
ki a mély völgyekben mindegyre járkal,
alszik zöldkristály hídak alatt,
ujjára villogó pillangók szállnak,
ujjával fog kicsi kék halakat,
úzi a dombon a fellegek árnyát,
ballag a hangyák halma körül,
aranyfüst-muzsikát hallgat a fákból
s zöngeti, zümmögi halkán. Örül.
Megy, megy, vándorol. Mosolyog mindig.
Csendül az érchegyí vén kövezet.
Csak egy út van innen a völgyből
és az a mennybe vezet.

Nagycsütörtök

Kettétört óda a szerelemhez

Anno 1931. hősök napja

Illat füstől májusi orgonákról.
Ablakom kitárva s az álmos este
verseket súg tollam alá tehozzád,
drága szerelmem,

áldott vándortársam az úton, ürmös
esztendők ízében egyetlen édes!
Téged ünnepelek e földreszállott
istenek estjén,

téged ünnepelek: igazbeszédű
szádat és komoly szemedet, magasztos
homlokod fölött a derengve fénylő
glória ívét,

száz elejtett jó szavadat, becéző
gömbölyű kezed puha reszketését,
titkos testedet: lobogó tüzes bor
míves edényét,

eljövendő magzatodat, kiben betelve
látom földi terveimet s ki szédült
ujjongással bontja ki lelke szárnyát
apja dalára... – –

...Hirtelen megrezzen a tollam, eltört
versszakok rút romjai közt botorkál.
Alvilági zaj, sipító suhancraj
csörtet az uccán,

falnaptáram rőt betűvel rikácsol:
Hősök napja van! Katonák sietnek
dobbanó tömör szakaszokban, égő
fáklya-sorokkal,

fojtó füstöt ver be a szél s a kürtök
réztorkán recsegve rikolt az orkán.
Döngve jönnek és dübörögve mennek,
villog a fegyver.

S szinte hallom: Messze, kihalt mezőkön,
sírok alján boldogan összekattan
millió hős állkapocs. (Ó, milyen jók
vagytok a földön,

emberek, hogy ily kegyes áldozattal
ünnepeltek minket e május-éjen!)
S látni kezdek: jönnek a bonka bénák,
özvegyek, árvák

s mindenrangú nyűtt nyomorultak, arcuk
elmeredve bámul a fáklya vérszín
záporába, míg tenyerük viharzó
tapsra verődik.

S látni kezdek: felszakad egy sötétlő
sír göröngye messze Galíciában,
nagybátyám dolmányos alakja kel ki,
imbolyog, indul,

félig porladt kék szeme tágra nyílik,
átlyukasztott roncs tüdejére kéjes
buggyanással ömlik az áradó, friss
orgona-illat... – –

– Így csukom be ablakomat, szerelmem,
így ülök zöld lámpa-sugárban árván
s így zaklatlak furcsa, nehézsejtelmű
balsoraimmal.

Mert lüktetve fáj a fejem, szívemre
nyirkos kétkedés nehezül. Mi célja,
mondd, mi célja van szerelemnek itt és
másfele bárhol?

mondd, hol biztos nászörömünk vetése
és kalászos dús aratása? merre?
vértengertől mely sziget édenébe
rejtsük a bölcsőt?

Némán bujkáló gonoszak vigyorgó
gyűrűjében érzem a lelkemet most
s téged, édes, elvetemült birák közt
látalak elesni.

Hajnalunk nem szép mosolyodra pírka
s alkonyunk lehull, mielőtt kívánnám.
Mások által vert sineken sötétbe
siklik a sorsunk:

Holnap bizton *hős* leszek én is annyi
rothadó testvér-tetem árnyöleiben
s bizton épen így menetelnek omló
fáklya-tüzekkel

hős fiunk emlékezetére is majd,
még meg sem fogant kicsi gyermekünkért!
...Elnémult a trombita... Messze, mintha
égne a város.

Nagycsütörtök

Nem volt csatlakozás. Hat óra késést
jeleztek és a fullatag sötétben
hat órát üldögéltem a kocsárdi
váróteremben, nagycsütörtökön.
Testem törött volt és nehéz a lelkem,
mint ki sötétben titkos útnak indult,
végzetes földön csillagok szavára,
sors elől szökve, mégis szembe sorssal
s finom ideggel érzi messziről
nyomán lopódzó ellenségeit.
Az ablakon túl mozdonyok zörögtek,
a sűrű füst, mint roppant denevérszárny,
legyintett arcul. Tompa borzalom
fogott el, mély állati félelem.
Körülnéztem: szerettem volna néhány
szót váltani jó, meghitt emberekkel,
de nyirkos éj volt és hideg sötét volt,
Péter aludt, János aludt, Jakab
aludt, Máté aludt és mind aludtak...
Kövér csöppek indultak homlokomról
s végigcsurogtak gyűrött arcomon.

Országos eső

Most, mikor beköszönt e halk halódás
és a szálas eső sűrűn lelógó
drótja zár köribéd finom kalitkát:
nincs többé levegős, kitárt szabadság.
Pillanatnyi csapongás nem vidámít
gyors tettekre s a könnyedén kilendült
villámmozdulatot ma – földre ejted.
Már nem pár rövid ugrás kedvesed kis
háza, már a hegyél sem oly közelben
ível, mint azelőtt. A nyűg, a lassú
terhes ólomidő lehullt, kiterpedt
s mint a rossz gumi, nyúlt ki mindenütt a
távolság. Jön a sál, köpeny s az únott
készülés. Kerekeskútag az udvar
végén gúnyosan és öreg mosollyal
gunnyaszt: messze vagy immár onnan is, jaj,
messze, mint az öröm napos vizétől,
messze, mint az igazság kútfejétől.
Esténkint gomolyos, városnyi felhők
tömbjén kell komoran s fázón keresztül
fulladnod, mielőtt a csillagok zord,
nyirkos tűzeihez fölér a lelked.

Panasz gyengülő gyökerekről

Földbe fogóztál, mint terebély fa, keményen,
mély gyökerekkel a földben, dúsnedvű televényen,
dacosan álltál, sziklakeményen, vasgyökerekkel a földben.

Jöttek utánad szellemek, éjjeli törpék.
Jöttek utánad ezren s törzsedet egyre törték
zuhogó fejszékkel a törpék s hiába jöttek ezren.

Szálltak az égből angyalok is seregestül,
üstöködet cibálták, ki akartak tépni tövestül
s gígász lombjaidat seregestül hasztalanul cibálták.

– S íme – ma lelked lassu halálra menendő,
gyökered mint a moháé, gyermekkéz elegendő
kitépni halálra menendő gyökeredet, mely mint a moháé,
s egy gyerekangyal könnyüdeden tovaszárnyal
véled a mennyek kékje felé, mint kicsi fecske ha szárnyal
csőrében szalmaszállal távoli fészke felé.

Harum dierum carmina

Kis cigaretta fátyla,
fátylas selyemkődü füstje,
selymes füstök ezüstje,
borítsd be ma bús szememet!
dunna pihéje, puhája,
párnák fellegszerű fodra,
paplanom csipkebodra,
födözd be borús fületem!
kedvesem! – csipogó,
csacsogó kicsi fecske,
bíbor cseresznye-szemecske,
szeresd szomorú szívemet!

Bénán lehanyatlik a kéz,
széttapogat tehetetlen:
élni ma itt lehetetlen,
meg kell halni ma itt,
halni e földi avarban,
hol léptekkel, kopogókkal,
lekopott rongy-lobogókkal
kullog az emberi hit,
a virrasztó nyomorúság
piros parázs-szeme nyitva
s vörös varázs-zene szítja
lángra tüzes tanait.

Hallod, amint a sovány
egerek foga rajjal,
patkányok raja zajjal
rágja a régi falat,
kedvesed koldul az uccán,
zokogva nyújtja ki karját,
hidakon kússza a karfát
s hörög a mély víz alatt,
a csillagok is lerohadtak,
futnál, de messzire nem jutsz,
adnál, de adni nem tudsz
s küzdeni nincs akarat.

Fekete éjszaka fátyla,
házromok fekete füstje,
tömjénfüstök ezüstje,
borítsd be borult szememet!
dunna halotti puhája,
szemfedőm csipkebodra,
Styx suhogó habi-fodra,
tömd be siket fületem!
Halál! – amiként keserű kis
kukacot elnyel a fecske,
vagy véd a cseresznye-szemecske,
rejtsd el az én szívemet!

Tóparti könyörgés

Ez pusztulás. Beteg világ.
Beteg világban béna ember. Zilált ligetek zörrenése.
Utolsó fény. Sötét november.

Ó jöjj velem, ne hagyj magamra
e rémület vigyorba züllött időszakán! Hallom zörögni
a korhadozó, görbe küllőt,

mely a futó föld kerekét
tétován fogta eddig össze s már szétomol, hogy utasát
árkok szennyében megfürössze.

Ez nem negédes jajgatás,
finomkodó poéta-lárma, de fejem fölött penge leng
s fejem alatt kigyult a párna.

Kuszált körívet, parabolát
cirkalmoztam és léniáztam. Nem tudom hol, a számítást
összezavartam, elhibáztam.

s most már nincs többé elme, hogy
a rend bogával összekösse e rámbizott, romolt világot,
mely belefut az üstökösbe.

Tört homlokomon távoli
 lángok visszfénye váltakozva lobban s kialszik. Irgalomtelt
 angyalra várok, hátha hozna
 valami enyhe-lanyha mérget,
 amelytől csapzott-fürtű, csúnya fejem elalvó lassusággal
 válladra esne s ott kihúnyna.
 Vagy – fuss velem, hiszen szeretsz.
 Tán gyógyulás ősparkja vár itt: szivedre bízom magamat,
 most légy okos és tégy akármit.
 Nő vagy és voltál kisgyerek
 s felsírtál bizonyára éjjel, melletted látva bábudat
 lyukas, tört porcellán-fejével.
 Mit tettél akkor? Ó, ha most
 eszedbe jut, próbáld meg újra! Mívelj csodát, tíz gyöngye ujjad
 legyen gyógyító Isten ujja,
 végy valahol varázsragasztót,
 lássam magamat újra épen, e sok riadt, repedt szilánkot
 egy darabban és emberképpen! –
 Ez itt a park s ez itt a tó.
 Már nem sírok és nem menekszem, történjen bármi mindenekkel,
 fáradt vagyok, a padra fekszem, –
 nézd: a megtestesült betegség,
 gígász beteg a törpe padkán; milliárd ember várja benne,
 hogy könnyes kínja elapad tán!
 S te csak magad vagy, édesem.
 Van-e szerszámod, mely kívágná e duzzadó daganatot?
 Tedd a világot orvossággá
 és add be az emberfiának! –
 meleg felhőkből adj kabátot a széthulló, szegény betegre,
 ki betegen is csak barátod!
 teremts neki tavaszt, ha tudsz,
 ezer vigyázó virágméccsel s készíts teát a parki tóból,
 ha fuldokolva felköhéccsel,
 bodzateát a parki tóból,
 csészéje, kristályá meredve, maga legyen a tó kerek
 kavicsos-öblű, tiszta medre
 és facsarj hús citromlevet,
 savanyú fényt a sárga napból, mely óriás csészénk fölött
 ring-leng és bágyadtan barangol
 s a mesebeli hósín hattyút,
 mely most suhogva vízbe ugrott, súlyeszd el benne olvadón,
 mint fehér, édes kockacukrot... – –

A költő feltámadása

Már leng körülötte
a gyertya:
legyen neki fényes az út.
– Fátylat az arcra!
– A kézbe keresztet!
– Lába elé koszorút!

Bomlad a test már,
barnul a hulla,
a tömjénfüst gomolyogva
kicsap, sírva köhögnek,
felnyöszörögnek,
torkát köszörüli a pap.

És akkor
lám, fölemelkedik
Ő.

Ajtóhoz tántorog
és kimegy Ő.
A tártölü fenyves alatt
mellébe özönlik
a hús levegő,
meghajlik a szirti fenyő,
a sok suhogó
fa-titán.

S Ő
elrohan alkonyi fényben
egy lángszinü lepke után.

Pásztori tájak remetéje

Messzire jöttem

Kedvesemtől, aki csókolt,
messzire jöttem,
piros szirmok maradtak mögöttem
a kék hegyeken s a völgyek útain.

Csupa bodzavirág minden,
kilombosodtam én is
a szomorúság tartós melegében
s bodzavirág-szaga lett a szónak.

Miért nem félnek tőlem az őzek
s a rengeteg aggancsú szarvasok?
Tenyeremből hús vizet
csorgatok üszkös sebeikre.

Éjszaka meglátogat
egy fényes, szárnyas ifjú.
Mosolyogva viszi előre
fehér ujjával az óra mutatóját.

Halvány, borús táj

Felhők szaladnak. Házikónk
habfüggönyét szél lengeti,
zizegteti halk-hűvösen
az ócska könyvek lapjait.

Hús hallgatás és hű mosoly.
Fehér ruhákba öltözünk.
A tiszta szív derűs dalát
csobogja künt a lassu víz.

Október, csend és szerelem,
halvány, borús táj, életünk –
Mikor zengek már rólatok
el-nem-mulandó éneket?

Elalszom, mint az őzek

Félálomban
ibolya-sugarak közt
édesen gyöngé vagy, fiacskám.

Már gyermekkorodban
mérföldekről
meghallottál egy fecskesóhajt

s ha tüske döfött ujjadba,
patakkal eredt meg
a véred... –

...A mindennel kibékülés
illata
álomba kísér,

mosolyodtól
harmatkönnyekre fakad
a korhadó, zűrzavaros ég.

Elalszol,
mint a meghajszolt őzek
a bozótban, napkeltekor:

utolsó
szerelmes gondolatod
piros vadszőlő-levelek közé akad.

Alkony

Lassú, tisztafehér barmok nyomában
békén füstöl a por. Pásztorleányka
– szégyenét rebegőn – a kútra hajlik.
Hús márványkapukon bozontos indák
kúsznak hallgatagon, sűrjen, sötétén
s porladó madarak hullnak belőlük.
Foszlányokban, ijedten csüng a nyirkos
ég. – A halk remetén éjbarna köntös.
Dúdorász eszelősen és kihamvadt
gazbafult utakon bolyong, barangol.
Ősbozótú helyet kutat magának
elvérezni szelíd, kinyílt sebekkel.

Éjszakák

Gyertyád mind komorabban ég. A falról
megnőtt árnyalakok válnak le némán:
gyásznehéz, gomolyos, füledt sötéttel
állják körbe virágfűzérés ágyad.
Szurtos éjféketére markolásszák
szívedet. S mialatt zihálva, mélyen
lélegzel, sima arcodon zizegve
vésni kezdenek a parányi vésők.

Szomorú pásztor

Mily szép a nyáj.
Láttad már nagyszerű hömpölygését?
gyapjas háta fehér hullámain
homéroszi mezőkön?

Mint áradó tejfolyó, úszik előre,
a smaragd táj gondolataként gomolyog,
ősköltemények tömörsége benne
és összivek nyugalma.

Hidegpiros esteli fénynél
ó – hétszer szomorú a pásztor,
kinek gondolatai szórtan ténferegnek
s juhái szétzülltek mindörökre.

Mélyen

Ágyam oly puha itt a bús vadonban,
mélyen lent, hol az árny meleg folyója
mormol, hömpölyög és sodorja testem,
ahová ezer évben egyszer-kétszer
csurran csak le a fény harmatnyi csöppje:
gyöngyszemű pici fény a gyászipompás
lombok összefonott sűrjén keresztül.
Két kezemre finom penész rakódott,
combjaimra kövér indák gyűrűznek,
hullatag levelek, mérföld-magasra
nyúló rengetegek nyirkos szagában
alszom, ágak alatt, nyitott ajakkal...
...Míg testvéreim, az égszinruhájú
angyalok repeső, vidám csapatja
messze – fönt – nevemet kiáltja s elszáll...

Pásztori tájak remetéje

Sokáig voltam remetéd.
Nyugodt voltam és megelégedett.
Őszi szelekkel zúgott versenyt a dal,
amely neked dalolt dicséretet.

Most elfogott valami nyugtalanság,
ablakból bámulok ki délelőtt,
délután völgybe nézön üldögélek
fehér faházikóm előtt.

Kedves zsoltárom oly üres,
értelme nincs a sok vén pergamennek.

A dombon lassú, békés pásztorok
ballagnak juhaikkal s tovamennek.

Fenyőtoboz hull és piros levél.
Nyugtalan vagyok. A vágy elfogott.

Este ruhámat tisztogatom
és előveszem a vándorbotot.

Istenem, ki járt itt?

Jövök szívemmel a havas hegyekből.
A görbe hold zöld-sárga sugara
befényli halk, magányos házamat.
S előtte, íme, titkos lábnyomok.

Rozsdás kulcsom nyiszogva sír a zárban,
de a meszelt fal ünnepi fehér,
de a küszöb nedves-tisztára súrolt
és furcsán csillog a kopott kilincs.

Meleg fogad és hervadó virágszag.
Fakó arcképek tört szemén mosoly.
A tűz dalolva és kacagva pattog
a kandallón. Ki rakhatott tüzet?

Új olaj serceg lámpásom begyében,
ágyam hús, síma gyolccsal hívogat
s nini, öreg párnám is duzzadó
és habfehér. Ágyat ki vethetett?

Az asztalon nyitott könyvek, füzetkék
elhintett szirmok közt derengenek,
halványan, mint a félszeg, kedves álmok,
amiket elfelejtünk hajnalig.

Különben senki. Zöld hold száll az égen,
befényli halk, magányos lelkemet.
És én tünődve ülök ágyamon:
Vajjon ki járt itt? Istenem, ki járt itt?

Mesebeli vadász

Kék harmat mossa ki szememből az álmot.
Talpra szököm
s eszembe jut a kedvesem.

Folytatom utamat
mélyeken, köveken, árkon és hegyeken át.
Éren és patakon, napon és csatakon át.

Halra horog vetődik,
nyúlra csattan puskacső.

Egyszer eljutok hozzá. Őszelő erdők
piros közepébe.

– Jó reggelt, fekete kislány,
ezentúl velem jössz hegyeken, utakon, éren és patakon át.

Tündéri éjben érkezel!

Várlak reggel.

Várlak délután.

Este

fehér zivatar rázza az ősfenyőket.

Csillogó buckák

zizegve rohannak.

A szél

hörögve lengeti hosszú hősörényét.

Zúzmarás utakon át

tündéri éjben

érkezel

kunyhóm elé, északifény leánya.

Prémek vattáznak

bolyhosan, fehérén,

szájad

piros melegén pihék halódnak,

zöldfényű csillag

reszket hajadban

s szánod előtt

felhőt zihálnak a rénszarvasok.

Hegyenlakók

Kunyhónkat a rengeteg rejti.

Csak a mosolygó Isten tudja,

hogyan asszonya van a remetének.

A fenyőszag izmossá nevelt minket,

szívünket erőssé tette, tudónkat tággá,

szeretetünket végtelenné.

Az éjszaka örömeiért hálás vagy nekem, –

én nyilakat és nyársat hegyezek,

míg megfejed a kecskét.

Feljön a nap, a győzedelmes.

Lent, a kanyargó ösvényen,

ostor pattog

s ökörhajcsárok énekelnek.

Szerelmes ajándék

Olyan egyszerű

Minden göröngyből virág ütközik,
kék az éjszaka és arany.
Ifjú vagyok és megyek vidáman,
tisztán a hullócsillagok alatt.

Olyan egyszerű minden, olyan
felszabadítón, könnyen egyszerű:
Holnap kiválasztok egy aranyhajú szüzet
és azt mondom: Jer velem!

Holnap fehér abrosz mellett ülök
s piros alma, sárga körte
koppan a veranda tetejére
s aranybort iszom ezüst-pohárból.

Fiam is lesz, hogy meg ne haljak.
S ha sárga levél hull lassú gyásszal,
bölcsen mosolyog tömjénszagú szívem:
Milyen jó lesz a mennyországban!

Az újszülött

Újszülött békém oly piciny.
Bölcsője aranyozott dióhéj.
Fenyőgalyak sóhaja legyezi arcát.
Porszemnyi szíve alig dobog.

Te vagy mosolygó anyja, szerelmem.
A béke anyja vagy: ó képekről
révedező szelíd leány,
viola-fénnyel fejed körül.

Olykor sír a gyermek.
Olykor fázik, éhes a gyermek.
Meg ne haljon a gyermek!...
Tápláld őt kicsi, lányos melleden!

Csöndesek az ő léptei

Ismeritek őt, a keskenyarcú
gyermeket? Szerelmes leányomat?
Csöndesek az ő léptei,
akár elalvó gondolataim.

Az erdőtől jó.
Havas levelek röpködik
körbe tétova útján,
fonnyadt, szomorú, ezüst angyalok.

Házak közé érkezik alkonyatra.
A puha, kék sötétség
bolyhosan símul teste köré.
Homlokán kigyúlad a csókom.

Elysium

Ó barátnőm, – ízleld velem e halvány évszak édességét,
révedj az időbe, mely zajtalanul és puhán teljesedik.

Álmos bárányok hallgatása ez,
ünnep ez a múlandóság városában.

Ha sóhajtsz, hangja nincs, csak lejjebb hajlik minden virág,
szívünkben tavalyi fűszálak békessége.

Tengerek szaga érzik, melyek páránként apadnak, apadnak,
az éden teljes, mint a gömb, nem lehet hozzáadni.

A hulló gesztenyék megállnak a levegőben.
Lábujjhegyen járnak az angyalok.

Hajnali séta

Valahonnan a lenti síkról még füstölnek az emberi szívek.
Mi már kioltottuk a magunkét,
kék tóba mártottuk, a kormot is lemostuk.
Lám, húszegypár évesek vagyunk s máris lehetünk
bűn nélkül pajkosak,
szállunk,
mint Isten lapdái a halvány csillagok közt.
A szegfűket itt nektárral locsolták.
Az utakat itt felhőkkel vattázták.
Amint megyünk, dúsillatú piros rózsákkal csiklandozzuk
az alvó angyalok arcát
s íme, ébredszik az egész mennyország.
– Jó reggelt, Leonardo da Vinci,
köszönjük,
hogyan megfestetted a mosolyunkat!

Emléksorok

I.

Pelyhes pillanatok

Ó, szavak, csudaröpke, ritkatiszta
pelyhes pillanatok, mikor szerelmem
szép nevét finoman, bohón kiejtem!
Mintha száz meg ezer kanári szólna-
csengne, száz meg ezer rigó fütyülne.
Hát mikor valahány beszédes, édes
vallomásaimat rezegve hintem,
csöppentem le a zizzenő papírra,
frissen, mint ibolyát, vagy reggelente
tépett, hamvasüdén szedett gyümölcsöt
és szamóca-szaguk van és lehajló
zsenge zöldjeiken még csüng a harmat...

II.

Kirándulás

Istenek kacaja hullott a napsugárban.
Zizegett a mennybolt selyme.
Én almavirágot tűztem a hajadba.
Fűszálból gyűrűt fontam az ujjadra.

Szőkevények a fák közt

Révedező utópia versben

Úgy-e, kedveském itt maradunk e tájon, e zöldben,
e fák közt, lepkevirág közt, lombkoronák közt,
itt érik lassudan őszre nyarunk.
Nem megyünk vissza.
Itt maradunk.
Itt maradunk és jók maradunk, remete férfi és
remete nője, szentek, az egymás két szeretője.
Lengeteg édes hangulatokkal járjuk az ordas
rengeteget és csiklandó fura fordulatokkal
fogok regélni rengeteget. Mialatt odafent
sugaras pihenésbe borul össze az őslombok
pihegése s arcodon árnyuk zöld színe reszket,
kéklő szemedet karikára mereszted.
Festeni is fogok. Csodaszép lesz!
Mindenegyes képem csodakép lesz. Ha lehullott
lepled a part porában s cuppan alattad a kék
aranyos tó, angyalt pingálok, mint a régi
Giotto,
tested mását a lelkem sugarában.

Kampós bottal, egyszerű pásztor, mászom a csúcsot
s napkihunyáskor – távoli hívásodra feleletül –
megnyult árnyam a völgybe vetül.
Gondtalan évek. Mintha hajamba tűznél valami
súlyos fényező virágot, úgy érzem az égen a
holdvilágot.
Pislogó piros rőzsetűznél, végtelen erdőn, halk
dalok közt, lassan lépkedő angyalok közt
símulok hozzád a lágy mohára... Zsongó galyak
közt, angyalok közt
készülünk a kedves halálra.

Távolban élő kedvesemnek

Mikor az éjszaka árnya szemedre szűrődik
s ablakodon csoda-pillangók raja zöng odakünt,
kék raja zsong, repes és muzsikál odakünt:
megbontod patyolat kicsi ágyadat, isteni gyermek.
Tarka ruhácskádat ledobálod olyankor,
hosszú rózsaszín ingecskébe buvik sima tested,
(előbb karjaidat s fejedet fúrod bele, majd
zsenge csipődre csúsztatod és combjaidat fődöd el)
s míg a tükörlap fátylas, ferde tavába tekintesz,
arcom gyúl ki mögötted, előtted: engem is ott látsz
víg mosolyommal, érzed, amint fura versek
csurgó mézaranyával töltöm meg szivedet s puha szádat.
Majd sóhajtva ledőlsz s lehunyod szemedet.
Halk nyüzsgés remeg át a szobádon.
Tünde driádok tűnnek elő s lépkednek olyan finoman,
mintha szirom libbenne le halkan a májusi füre,
ágyad elé áll, ül valamennyi, úgy virraszt mosolyogva:
kardliliommal kergetik azt, ami árt,
sással hessegetik tova azt, ami sért,
suhogó somfahusáanggal űzik el azt, ami fáj,
hajadra lehelnek s az tele lesz pici kék nefelejccsel,
kebledet simogatják dús, puha bodzavirág pamacsával,
csillagokat szórnak párnádra, parányi bokádat,
térdeidet harmattal s szegfüolajjal permetezik.
Fitosorru manók jönnek síró, kacagó fuvolákkal,
boglyas törpék kókuszhej-hegedükkel, rózsavonókkal,
nyaldosó muzsikájuk csiklandozva fűröszt,
mint nyári melegben a bőrdön átlocsogó víz
s lágyan ring már tested a dunnapihék közt,
hóarcod kipirul s nedves szád nyitvafelejtve piheg
s akkor már duda vijjog, hull és hull a virág,
bimbók zápora verdesi lángragyuladt nyoszolyádat

s álmod tündérnépei arcraborulnak előtted,
hogy meglep a zsibbadt teljesedés... – –
– S mindez azért van, mert engem szólítasz kedvesedül,
költő kedvese vagy te: illet téged e pompa,
illet ez illat s illet a vers muzsikája
s minden fény, láng, kéj, amit élet adott s ezután ad.
Gerlebugás ütemén, lobogó cseresznyeszirom-fiatalság
ágyán ringatlak, kicsi Szűz. Tele van szerelemmel a szívem.

Szerelmes ajándék

Vers helyett szívesen szőnék ma lompos
szőnyeget puha gyapjuból szobádba,
pompás Perzsia száz mesés színével
ékes kis terítőt, dús-borzosat, mely
tisztá ágyad előtt heverne mindig.
Reggelente, mikor lelépsz az ágyról
s lenge inged alatt tüzelve borzong
álmos tested a hűvöses homályban,
tennéd rá puha lábadat mezítlen.
S míg csiklandva becézi bársonybolyha
zsenge talpadat és meleg bokádat,
bágyadtan bizseregve énreám és
szomjasan tapadó szájamra gondolj.

Álmot adsz...

Fáradt lettem. A gondok elgyötörtek.
Álmos is vagyok. Itt a perc pihenni.
Szellemed suhogón beföd, körülheng,
Istenem. Bevonod szelíden édes
ízzel ajkaimat s a sárga mécset
elrebbenti tüdőd finom fuvalma.
Álmot adsz, puha és gömbölyded álmot.
Tér, idő: kusza gombolyagba romlik.
Akkor ölbeveszed becézve, lágyan,
eltévedt szeretőm kis szüzi testét
s mellém fekteted a habtisza ágyba.
Halkan símogatom meleg pihéit:
pálmalombok alatt ölelgetőzünk,
cukros hóhegyekben futunk sikongva,
zizzenő buzaföldön összeforrunk
s érett csillagaid kibuggyant fénye
gyöngyösen, vizesen pereg le rajtunk.

Tündérmenet

A tücsök cirregve fölneszel.
Testem hús álmokat iszik.
Apró csillagos éjtündérek
a szívemet hozzád viszik.

Parányi szekérre fektetik,
pihék, mohák közé, puhán,
befödik zsenge nefelejccsel
s lehelnek rá éjfél után.

Húzzák lassú, nyüzsgő menetben
– szemükben harmat, áhitat –
csigák s iszonyú nagy füvek közt,
a sárga holdvilág alatt.

Laterna magica

Az alkony lassan hűvös-kékbe sápadt
s kék úton jártam ödöngőn, magamban.
Kezemre néztem: hamvas, túlvilági
kékség imbolygott bőröm bársonyán is.
Sötétbe mentem, mind nagyobb sötétbe.
Aranycselló mély húrjain zenélt
a végtelen magány. Akkor megálltam
kinyújtott karral, mint világtalan
kéregető s utánad tapogattam.
Milyen voltál és milyen volt a hangod?
hogyan néztél rám és hogyan szeretted?
– jaj, elfeledtem. Csak az éjszaka
meredt felém a térben és időben,
csak tücskök szóltak fekete mezőn
és hajladozó nyárfák sugdosódtak.
...Egyszerre fény gyúlt és a messzi égbe,
mint nagy vászonra berregő motor,
zúgó, öles nyalábbal vetítette
túnődő lelkem – lassú reszketéssel –
lehúnyt pillájú, alvó arcodat...

Egy fecske átsuhan...

Valami volt.

Mint mikor megakad az óra
s tovább ketyeg,

egy szomorú angyal szivárványra mosolyog
és újra pityereg.

Szélűzött felhők közt kisüt a hold.

Boldogságból torony emelkedik
s már leomolt.

Illanó illat,
villanó fény,
káprázó szemnek ezerszínű folt.

Egy búcsuzó fecske átsuhan
házunk füstje fölött.

Csak ennyi volt.

Tudom az ösvényt

Tudom az ösvényt

Egyszer hűvös lett –
Felhők hidegednek homlokomra.
Olyan lesz a vers, mint az anya oktató, szelid szava,
mint a férfiak gondterhes elmélkedése.

A ficáncoló bárányok elcsöndesedtek,
elaludtak a sárga gyepen.
A pásztorfiúcska ijedten látja,
hogyan célok után fut a föld, melyen áll.

A csillageső megszűnt.
Megkomolyodtak a csillagok.

Érzem az érést,
a megrakott törzset,
a komoly és nehéz gyümölcsöket.

Tudom az ösvényt is:
bízd rám magad és én hallgatagon vezetek.

Krisztus

Krisztusom,
én leveszem képedet falamról. Torz
hamisításnak érzem vonalait, színeit, sohase
tudlak ilyennek elképzelni, amilyen itt vagy.
Ilyen ragyogó kékszeműnek, ilyen jóllakottan
derűsnek, ilyen kitelt arcunak, ilyen
enyhe pirosnak, mint a tejbeesett rózsa.
Én sok éjszaka láttalak már, hallgattalak is
számtalanszor, én tudom, hogy te egyszerű
voltál, szürke, fáradt és hozzánk hasonló.
Álmatlanul csavarogtad a számkivetettek
útját, a nyomor, az éhség siralomvölgyeit
s gyötrő aggodalmaid horizontján már az eget
nyaldosták pusztuló Jeruzsálemed lángjai.
Hangod fájó hullámokat kavart, mikor
a sok beszéd után rekedten újra
szólani kezdte. Megtépett és színehagyott
ruhádön vastagon ült a nagy út pora,
sovány, szél-től-naptól cserzett arcodon
bronzvörösre gyúlt a sárgaság s két
parázsló szemedből sisteregve hullottak
borzas szakálladra az Isten könnyei –

Öreg postás a város végén

Az öreg postás
haza tart.

Arcán alkonyi fény.

Borravalót ma sem kapott
sehol szegény.

Pedig a leánya nagyon beteg.

A porba
két nagy csillag:
két könnye pereg.

Az uccaseprő

Hajnal. Dudolva ballagok
hazafelé sok apró-cseprő
dallal szivemben. Rámköszönsz,
te szegény, piszkos uccaseprő.

Oly tisztességtudón köszönsz,
míg körülted porzik a reggel:
egyszerre csordultig telek
alázattal és szeretettel.

Megálllok s elnézem soká
zsíros, barázdás arcodat,
gémberedett, nagy kezedet,
torzonborz, sárga bajszodat
fölötte a pálinka-gőzzel.

...Őt látom most, a mennyeit
benned, ó rongyos uccaseprő,
ki sepred a föld szennyeit,
ki világ bűnét elveszed
és jó vagy minden emberekhez...
Testvér, ha az üdvösségre jutsz,
rólam el ne feledkezz!

Amundsen kortársa

Felesége kéri:

– Beteg vagy, fiam,
ne menj ma hivatalba! –

Két fia kéri:

– Láza van, apám,
ne menjen hivatalba! –

Dermedt madarak riadoznak:

– Nagyon hideg van,
ne menj ma hivatalba! –

Zuzmarás fák közt
bömböl a szél:

– Maradj az ágyban!
Ne menj a hivatalba!

Ő pedig feleli nekik:

– Nem lehet, fiaim,
be kell fejeznem a zárszámadást.

És fölkel az ágyból.

Míg dideregve mosdik,
rég latin szók jutnak eszébe:

Officium, officii = munka, tisztség, hivatal.

Debitum, debiti = adósság, kötelesség.

És titkolja, hogy reszket
és búcsut vesz és elindul a húszfokos hidegben.

Nem lelkesedik, nem rajong,
nem hajtja feszülő féktelenség,
nem fűti forró fanatizmus.

Hírnév, dicsőség, győzelem hármass-igéjét
nem lengeti rőt lobogón.

Egyszerű, józan és kérlelhetetlen,
mint a kenyér,
mint a zárszámadás,
mint a kötelesség.

Nézz utána, barátom,
amint köhögve lép ki az északisarki hidegbe:

Kishivatalnok.

Kissé hajlott és deresedő.

Ötvenéves.

Amundsen kortársa.

Hős.

Az én apám s a te apád, barátom.

Bútorok

Mottó: A világon a munka-
nélküliek száma harmincmillió.

1.

Feketék,
fényesek.

Gömbölyűek,
simák.

Tükrön, parketten villog a fény.
Az ébenfa-zongorán virág.

Pompásak, fényesek, feketék,
gömbölyűek, szögletesek, simák.

Bútorok,
gyönyörű bútorok.

Szőnyegek,
szőnyegek,
perzsák és törökök,
süppedők, puhák:
gyönyörű bútorok közt gyönyörű szőnyegek.

2.

Az esti csatákban csapatok
gyűlnek,
ballagó csoportok, hallgató csapatok
gyűlnek.

Kapuk alá húzódnak, leülnek, imbolyognak,
egyre többen gyűlnek, egyre többen gyűlnek, gyűlnek,
egyre többen
gyűlnek.

Rongyosak, subásak.
Ázottak, kormosak.
Sötétek, soványak.
Gyűlnek.
Ülnek körben, állnak a ködben,
egyre többen, egyre többen
gyűlnek.

Valaki mordul:
Bútorok.

Ketten zümmögnek:
Bútorok.

Hárman morognak:
Fényesek, feketék,
gömbölyűek, simák.

Négyen zúgnak:
Tükrön, parketten villog a fény,
az ébenfa-zongorán virág.

Valamennyi morajlik:
Szőnyegek, szőnyegek,
perzsák
és törökök, süppedők,
puhák,
gyönyörű bútorok közt gyönyörű szőnyegek!

Kiáltás:
Bútorok!
Ordítás:
Bútorok!

Üvöltés:
Bútorok, bútorok!
gyönyörű szőnyegek!
gyönyörű bútorok!

3.

Bútorok.
Nyersek és fehérek.
Deszkából ácsoltak.
Szürkék és fehérek.
Gyalultak, fakultak,
hasadtak, szegények.

A padló:
deszkák és gerendák
szálkások, piszkosak,
szürkék és kemények.
Gyalultak, fakultak,
korhadtak, szegények.

A nő súrolja a padlót s a bútorokat.
Véresre marta kezét a lúg.
Kezébe szálka szaladt.

A férfi:
Szerelmem!

A nő:
Véresre marta kezemet a lúg.

A férfi:
Szerelmem!

A nő:
Kezembe szálka szaladt.

A férfi:
Szerelmem!

A nő:
Gyermekem lesz nemsokára,
nehezen hajolok, nehezen súrolok.
Gyermekeket szülök nemsokára.

A férfi:
Add a fejszét!

A nő:
Szeretlek!

– :
Add a fejszét!

– :
Már nem fáj a kezem.

– :

Add a fejszét!

– :

Kicsi fiunk lesz bizonyára.

– :

Add a fejszét!

– :

Boldog vagyok.

Boldog vagyok.

– :

Add a fejszét!!

Köpenye alá rejti a fejszét és kiront az ajtón.

4.

Csatakos utakon csavarog,

fejszével a hóna alatt.

Innen is, onnan is hozzászegődnek

fejszével a hónuk alatt.

Kapuk alól, sötét zugokból szegődnek hozzá

fejszével a hónuk alatt.

Szorongva, tolongva gyűlnek,

Hömpölygő csoportba, gomolygó csapatba

gyűlnek,

egyre többen, egyre többen gyűlnek

fejszével a hónuk alatt.

Kopottak, subásak,

ázottak, kormosak,

sötétek, soványak,

gyűlnek,

állnak körben, ülnek a ködben,

egyre többen, egyre többen

gyűlnek

fejszével a hónuk alatt.

5.

A férfi szól:

Bútorok.

Nyersek és fehérek,

hasadtak, szegények.

Mind:

Bútorok.

Pompásak, fényesek, feketék.

A férfi:

Szürkék és gyalultak,

deszkából ácsoltak,

szürkék és fakultak.

Mind:

Gömbölyű bútorok, bútorok,
gyönyörű bútorok.

A férfi:

A földön deszkák,
szürkék és kemények,
szálkások, piszkosak,
korhadtak, szegények.

Mind:

Szőnyegek, perzsák és törökök,
süppedő szőnyegek!

A férfi:

Véresre marta kezét a lúg.

Moraj:

Kezébe szálka szaladt.

A férfi:

Gyermeke lesz és nehezen hajol.

Moraj:

Súrolja a padlót s a bútorokat.

Kiáltás,

harsogás,

üvöltés:

Kezébe szálka szaladt!

Kiáltás,

harsogás,

üvöltés,

bömbölés:

Itt vagyunk, itt vagyunk, fejszével a hónunk alatt!

Rajta! Előre!

Rajta! Előre!

A kapu döng.

A kapu beszakad.

6.

Zuhog a fejsze: a bútor recseg.

Tapod a csizma: a szőnyeg hasad.

Bútorok, feketék, fényesek, simák: roncs, roncs.

Szőnyegek, perzsák és törökök, puhák: rongy, rongy.

Tükrök: cserepek,

bútorok: forgács,

szőnyegek: cafat.

A parketta romlik, a négy fal omlik.

az ébenfa-zongora négybe szalad.

Bútorok,
fényesek, feketék,
gömbölyű bútorok,
gyönyörű bútorok
halomra hasadnak,
szilánkra szakadnak
harmincmillió fejsze alatt.

Közöttük élek

Emberek barátja vagyok.
Közöttük élek és szívem kézről kézre jár.

Ismerek gyermekeket, akik bácsinak szólítanak,
ismerek ifjakat, akikkel elborozgatók,
világra szóló terveket szövögetvén.
Ismerek leányokat, akik vídáman kacagnak tréfáimon
és búcsuzáskor megszorítják kezemet.
Ismerek kacér és komoly asszonyokat, akik ölelésem
forróságára várnak, vagy elsírják nekem szomorúságukat.
Ismerek kemény férfiakat, akiknek kérges a jobbtenyerük,
ismerek bölcseket, akik tanácsokkal látnak el.
Ismerek kötögető nagymamákat, akikhez kávézni járok
s meghatódom szerelmi emlékeiktől,
ismerek aggastyánokat, akik megsímogatnak
s ifjúságukra gondolván, szeretnek engem.

Ó, barátaim,
milyen öröm az nekem, ha találkozom
bármelyikükkel is a porzó napsütésben,
kopogó esőben, vagy zúzmarás uccai fák alatt:
szemükben látom az értelem fényét,
a felismerés gyors villanását,
örömük minden jelét!

Közöttük élek
s nevem együtt él fogalmaik közt
a fákkal, madarakkal, ünnepekkel és csillagokkal!

A föld és az ember megmarad

Üzenem neked, ki egykoron asszonyom leszel:
Ráébredtem az elhívásra.
Vigyázok magamra.
Táplálkozom, sétálok, nagyokat alszom, figyelem izmaimat.
Egészséges és tiszta vagyok.
Vídám, fénylő és bízakodó.

S ha nálad időz gondolatom,
teltnek, erősnek akarlak,
azt akarom, hogy vigyázz magadra,
táplálkozz, sétálj, aludj nagyokat, figyeld izmaidat,
egészséges, tiszta légy, vidám és bízakodó.

Most minden gondolatom övé, ki eljövend.
Könyveket gyűjtök neki, Dantet, Dosztojevszkijt.
Verseket olvasok neki, mintha élne és értene már.
Az uccákon járva, beszélek neki az anyanyelvről,
napokon át magyarázok a francia forradalomról,
Erdélyről és az emberi sorsról.

Üzenem neked: ő a célunk és nincs más segítség.
Vidámaknak kell lennünk, hogy ő vidám legyen.
Kitartóknak kell lennünk, hogy ő világra jöjjön.
Izmosaknak és jóknak kell lennünk, hogy ő szeressen minket.
Vigyáznunk kell önmagunkra,
hogy boldog magyar legyen ő, új ember és erős.

Mert én elmúlok
és te is elmúlsz,
de a föld és az ember megmarad.

Interieur

Téli parkra, folyóra néz a szobám.
A cserépkályhában nagyokat pukkan a tűz.
A polcon könyvek
s a szomszéd szobából anyám illatszere szivárog át.

Piros posztó fedi asztalomat,
melyen írok, üzenek testvéreimnek.
A fiókban sok-sok baráti válasz.
Állókeretben annak a képe, akit szeretek.

Jobbra a régi tükörben magamat látom
merészen és fiatalon.
Szemben az ablakon át a világot,
mely szép és kedves és nekem való.

Angyalok citeráján

Angyalok citeráján

Chanson az őrangyalhoz

Micsoda forgalom!
Szemem előtt ezer jármű kering el,
– zirr-zurr! –
kocsi robog és villamos csilingel,
– csin-csin! –
roppant, zsúfolt autóbuszok cikáznak,
– tú-tú! –
motorok, mint fürgé cicák, cicáznak,
– töf-töf! –
kocsi fordul, kicsi hijján kisiklik,
– jaj-jaj! –
emberek és lovak, autók, biciklik,
– zirr-zurr! –
rohan, szédül és kavarog ezer kör,
– csin-csin! –
nem tud rajtuk uralkodni a rendőr,
– tú-tú! –
Semmikép sem bírom magam rávenni,
– jaj-jaj! –
nem merek a túloldalra átmenni,
– zirr-zurr! –
szeretem az életet általában,
– tú-tú! –
drága nekem nyakam, kezem és lábam,
– cirr-cirr! –
Őrőangyal, akihez hajdanában
– zirr-zurr! –
fohászkodtam sötét gyermekszobában,
– töf-töf! –
nagyon kérlek, az Úrjézus nevére:
állj kicsit a sarki rendőr helyére!

Sainte Thérèse de Lisieux

Szelíd hárfával siratlak,
halványszínű rózsza,
pasztell-fényű színes ablak,
finom, gyenge rózsza,
gyenge, lengő és esengő,
hold ezüstje mossa,
ezüst-zengő csöppnyi csengő,
édes kicsi rózsza!

Halál harmatát ki itta,
lenge, szűzi, drága,
fehércu kármelíta,
zsenge rózsza ága,
keskeny ajkad égi csókra
nyílt, tiszta mátká,
szép erények rózsacsokra,
rózsaszínű ága.

Máris mentél, alig jöttél,
így vagy megírva,
fájó illatot köhögtél,
sárga rózsza szirma,
várt a messzi csillag-oltár,
csupa perzsa, szmirna,
alig voltál, beleholtál,
sárga rózsza szirma.

Liliomon éldegélsz most,
rózsza lett a vérted,
habfelhőkön mendegélsz most
s dalomat nem érted,
pedig lelkem sírna, sírna,
vagy röpülne érted –
Hull a földre rózsza szirma,
amint megigérted.

Mennyi rossz tett, csúnya emlék,
én voltam, ki tette,
akasztófát érdemelnek
s rózsát adsz helyette,
buja voltam és goromba
és gögös felette:
nem borulhatsz hát karomba,
rózsát adsz helyette.

Arcod édes égi fényt vet,
hull a rózsza, hull, hull,
kék felhőn vár Vőlegényed,
hull a rózsza, hull, hull,
tapsikolnak mind a szentek,
hull a rózsza, hull, hull,
amint kézenfogva mentek,
hull a rózsza, hull, hull.

Áttetsző és lenge kis szent,
rózsákat pazarló,
kér meg énhelyettem Istent,
hogy ne nézze gyarló
voltomat és hadd mehessek,
hol a Hold a sarló,
vándortársatok lehessek,
rózsákat pazarló.

Szelíd hárfán hadd mulatlak,
halványszínű rózsza,
Isten házán színes ablak,
égszín gyenge rózsza,
zsenge, lengő és esengő,
Krisztus csókja mossza,
csókkal zengő csöppnyi csengő,
édes kicsi rózsza!

Mindörökkön élni, élni
adassék meg nékem,
lábatoknál üldögélni
rózsalevélkéken,
Krisztussal s Veled beszélni
fent a tiszta égen,
éldegélni, üldögélni
rózsalevélkéken.

Angyalsóhaj illatából
szirmokat csinálni,
csillagházunk ablakából
földre ledobálni,
szent szerelem szűzi bokra,
egy szobában hálni
Veletek és ágyatokra
rózsákat dobálni!

Ad deum, qui laetificat iuventutem meam

Istenem, Istenem, ó,
Istenem, Istenem, ó
legaranylóbb hajad Neked van, semmi kétség!

Mekkora tág szem,
mekkora tág szem,
mosolyogva, kitárva mekkora kékség!

Érzem, szeretlek,
nagyon szeretlek,
látom, elefántcsont-ujjad csókokat int már,

Istenem, Istenem, ó
Istenem, Istenem, ó,
az erdőn oly egyedül vagyok immár,

az erdőn, a világon,
az egész világon
nincs közelemben senki se, nézd,

bátran lejöhetsz most,
hozzám lejöhetsz most,
ó, milyen ujjongó szerelem vad vágya emészt!

Lihegve kívánom,
csókolni kívánom
csillagfogú szád forró pirosát,

ölelni kívánom,
szorítani kívánom
láthatatlan tested drága husát.

Soha még szerelem,
senkit még szerelem
nem szállt meg úgy, ahogy engem elővett,

levetem ruhámat,
valamennyi ruhámat,
meztelenül táncolni, tetszeni vágyom előtted,

Istenem, Istenem, ó,
Istenem, Istenem, ó,
arcomat homokkal s könnyel mosom –

Ugye öledbe veszel?
Ugye enyém leszel?
Isten, én gyönyörűm, én aranyosom!

Vidám kínálgatás keresztényi lakomán

Vegyetek s egyetek,
drága barátaim,
egyetek jól, ha van mit,
vegyetek s egyetek,
kövérek legyetek,
kössetek tiszta kendőt
a nyakatokba bogra
s kigömbölyült vidám
arccal, szép pirosan
egyétek a levest,
gyúrjátok lefelé
az ízes pecsenyéket,
zsíros falat zamatját
élvezzétek, ropogva
harapjátok a hízott
gyümölcsök drága húsát,
töltsetek bort, a szőlő
sűrű aranylevét
csurrantsátok csobogva
a kristályos pohárba
és igyatok örömmel
és egyetek sokat
és igyatok sokat
s egyetek, igyatok,
míg meg nem részegedtek

és hangosan dalolva
nem veritek az asztalt,
nem kezdtek kiabálni
és csókolózni roppant
kacajjal, igyatok,
kedves barátaim,
vidám fickók, ti drágák,
szívem szerettei, –
ó mert tudom, bizonyyal
nem bűn örömben élni
s az Isten úgy tekint le
reátok kék egéből,
jószágos víg mosollyal,
ellágyult szívvel és
félszemmel hunyorítva,
ahogyan én tekintek
a tej körül csatázó,
ugrándozó, bolondos,
lefetelő, bozontos,
rubintos-nyelvű, huncut
öklömnyi kiskutyákra!

Jámbor beszéd magamról

Vándor voltam, koldus,
vándor, mint a gólya.
Kurjongattam olykor,
Isten csavargója.

Úti fészületnél
mindíg csöndes lettem,
bozontos kutyámmal
álldogáltunk ketten.

Tiszta fa-sarúval
jártam síkot, dombot
s be-betartogattam,
amit Krisztus mondott.

Meg nem botránkoztam,
szemlélődtem békén
kocsis durvaságán,
papok kövérségén.

Nyüvet nem tiportam,
nem kínoztam pókot,
tréfát, bort szerettem,
szerettem a csókot.

Kértem Szűzmáriát:
Héttörsebü Bánat,
kíméld meg a kintől
lelkem kis anyámat!

Harangzsonguláskor
imámat eresztém:
hadd haljak meg úgy, mint
kedves, víg keresztény.

Rezeda volt szívem,
citera, virág-dal.
Bálokon táncoltam
huncut leánykákkal.

Éjjel a szobámban
angyalok motoztak
és takaróm alatt
meg-megcsiklandoztak.

Kánai menyegző

Menyegzőnk lesz, kis szerelmem, s derülünk a cigánybandán.
Vendégek közt üldögélünk zöldbefutott, tág verandán.

Krisztus ül az asztalfőn. Künt augusztus mély, tiszta éje
csillagot szór s zene-szüntén sír a tücsök lágy zenéje.

Krisztus arca szép, sugárzó, szereti a víg poétát:
máskülönben nem tett volna érte ilyen hosszú sétát.

Súgva mondja: „Szívetek a vágytól majdhogy szét nem pattan,
menjete csak, fiacskáim, ne késsetek énmiattam!

Majd én mindent elgondozok, vendégséggel baj ne legyen.
A szegénység, bogárkáim, illatos és drága szégyen.”

Lábujjhegyen, mint ki édes szenvedélynek titkon áldoz,
surranunk el lombfüzéres nászi szobánk ajtajához.

Visszanézünk... – Minden asztal csupa friss hal, friss kenyér,
vizeskorsó bort zubogtat, bíborlángút, mint a vér.

Kóborló délután kedves kutyámmal

– Lírai riport öt fejezetben –

Útnak eredünk és szeretjük egymást

Szép farkaskutya, Tinti, örülj! Leakasztom a szegről
csörgő láncodat. Ujjongón az ölembe ficáncolsz,
hátsó lábodon ülve, nyifogva könyörgöd az örvet,
nagybundájú nyakadra. A szájkosarat szagolod víg
lelkességgel, erős fogaid közt tartod az ostort,
mindez a séta előjele, izgalom és gyönyörűség.
Nos, mehetünk... Rövid úton elérjük a városi aszfalt
végét, messze maradnak a házak, a kertek, az autók,
megszabadítlak a szíj s lánc terheitől, körülöttesz
tág a világ, szabadon szökkensz fel-alá a mezőkön:
gerjed a föld, bujasága, tenyészete sarjad a hévben,
erjed a rög dús élete, terjed az illat, előtör,
emberi, állati nyomnak, ezer haragos-levelű gyomnak
jósága incselkedve csapong remegő szimatodhoz.
Én magam is szabadon nyújtózom a tárt levegőben,
jó a szívem s tele van derűvel, ropogó kacagással.
Szépszemű, drága kutyám, hegyesen meredő fülü pajtás,
hűszívű társ, aki pajkos, fürge, acélos inakkal
kísérsz engem, amerre dobál a szeszély: kusza ösvény
zegzugain, hegyeken, pipacsos, zizegő buzaföldön,
könnyelmű, fiatal csacsi életem édeni útján,
jaj be nagyon kedvellek, jaj be vidulva szeretlek!
Háromszáz kötetes, gonddal gyűjtött kicsi könyvtár
áll a szobámban: lásd, az utolsó szálig eladnám,
hogyha befogna a sintér s akkora pénzt követelne
váltságul, hogy nem tudnám kiteremteni másként, –
szálig eladnám, bár szívesen kölcsön sem adok most,
nem szeretem, ha zsiros kéz ujjnyoma terped a könyvön.
Drágább vagy te nekem, hidd el, valamennyi regénynél,
India szobrainál s Hokusai túsrajzainál is,
Goethe, Petőfi, Catullus, Arany s Ady verseinél is,
mert hiszen élsz s zuhogó, tüzesáramu vér fut eredben.
Még nem is említettem, a multkor a könyvkiadónál
félnapig álltam s néztem az „Ars amatoria” kedves
címlapját, a sokáig gyűjtött pénz a zsebemben,
mégis odább mentem, hogy szájkosarat vegyek, undok
szájkosarat, mert „ebzárlat” van, a városatyák így
fundálták ki, hogy elkeserítsék városi sétánk
perceit és – ó, nincsen elég baj az emberi fajjal, –
szájkosaratlan ebekre lesengnek a kajlabajúszu
rendőrbácsik a sarkon, amíg vidoran füttyörészve
sétafikálnak a tolvajok és betörők körülötte.

Látod-e most már, hogy milyen áldozatos szeretettel
érzek irántad, Tinti barátom, elég a bizonyosság?
Szinte fölösleges is bizonyítanom, érzed amúgy is,
hosszu vöröslő nyelvvel belenyalsz tenyerembe
s kéjesen elmordulsz... Ám peckesen és vicsorító
foggal jársz, ha veszélyt szimatolsz közeledni felénk a
külváros gyanus uccáin vagy az erdei cserjék
sanda homályából: feltámad benned a farkas
élő húsba maró, vérengző ösztöne, tajték
ver ki a szádon, inad feszül ugrani készen a rabló
torka felé, hogy felhőrgön tusakodva, halálíg
védelmezz a merénylet gyilkos erőszaka ellen.
Így jöttél mellettem a multkor is, ugrani készen,
távol, a Bükkerdő bús, elhagyatott, kusza mélyén
s nem tudtam mire vélni; mikor lám, zörren a zordon
tüskebokor s egy marconaképű cigány kibotorkál,
bújva közelg, szeme villog, vállát verdesi göndör
nagy haja, meg-megperdül a roppant fejsze kezében.
Négy lépésnyire téged is észre vesz: éles, acsargó
szemfogadat, felborzolt szőrödét. Ingadozik pár
pillanatig, bámul vad, sűrűbozontu szemével,
végül alázatosan nyúlt szalmakalapja után nyul,
„Isten tartsa, tekintetes úrfi!” – morogja s odébb áll.

***Visszapillantunk a multa
s az rendkívül mulatságos***

Ó, milyen édes az andalgás a pirosra sütő nap
lángözönében, a sok-sokezer nyi, parányi sugártű,
bőrömet ütve pereg, befurakszik a pórusokon, szúr,
csiklandoz, bizsereg s minden pici nyíl nyoma forró
csöppekkel kezd vérzeni: csurran a nyári verejték.
Téged utánozlak, ravaszul most, Tinti barátom,
hosszúra nyújtom a nyelvemet én is, ütemre zihálok
s közte lehúnyt pilláim alól hunyorítva figyelek.
Meghökkenve tekintesz rám. Meg is állsz nagy ijedten.
Elkomorult okos arcodról lesugárzik a részvét.
Végül is észreveszed, hogy mókázom s tovaszökve
jót kuncogsz befelé, míg én nagyokat hahotázom.
Így mulatunk kettesben, örömmel. Ilyen csudakedves
pajtás vagy te. Nem is gondoltam volna bizony két
éve, mikor szert tettem rád egy harmatos, őszi
reggelen, elcsavarogva sokáig a parti tanyák közt,
korty italért bekopogva szives gazdád kapuján és
összekülönböztem morcos, csahos édesanyáddal:
el sem hittem volna, hogy ennyire összeemelegszünk.
Oly pici voltál akkor, Tinti, akár csak az öklöm,
szürke felöltöm tág zsebe, roppant zsák, fülíg elnyelt,
onnan bámultál ki szipogva e furcsa világra

s ujjaimat dühösen rágcsáltad gyöngyfogaiddal.
 Nőttél, mind növegettél s lassanként kitanultad,
 hogy mi szabad, mi tilos, mit kell cselekedned, az illem
 összekuszált törvényeit: át nem ugorni az asztalt,
 fel nem dönten semmit, a tükröt nem nyalogatni,
 meg nem fojtani kis csirkét, nem ugatni a postást,
 láncon menni nyugodtan az uccán, szép uri hölgyek
 szoknyáját nem túrni magasra s – uramfia, – padlók,
 szőnyegek állapotára komoly figyelemmel ügyelni.
 Még nehezebb volt tán a te ostoba, tarka szeszélyű
 gazdád sok bogarát kitanulni, bolondul elébe
 ugrani lompos farkad csóváló örömeivel
 mindig, ahányszor harsányan füttyörészve betoppant,
 búsan menni elé s szomorúan tenni ölébe
 nagy fejedet, ha szemében láttad a bú remegését,
 ülni, feküdni, felállani, ugrani, hogyha kívánta,
 tágranyitott szemmel hallgatni figyelmesen annyi
 mély panaszára, fülelni a verseket este, ha fák közt
 mentetek álmosan és a világ zokogott a sötétben.
 Legszomorúbb lehetett tán mégis a rengeteg erdőn
 elhagyatottan futnod elől, vagy hátramaradnod
 búsegyedül, mialatt gazdád kacarászva enyelgett
 ábrándos-szemű szőke szerelmével, derekára
 fonva kezét, simogatva a lány ruganyos puha testét,
 vagy ha csalitban, a hűsölő pázsiton elheveredtek
 s mind közelebb tolták egymáshoz az ajkukat, – ó jaj,
 nem közeledni, nem ugrani közbe lihegve, kilógó
 nyelvvel nem nyalni a két csókért csucsorító
 szájra... Bizony nehezen hagytál föl e csúnya szokással.
 Ám amióta kiszöktél volt tavaly ősszel a kertbe
 s reggel jöttél csak haza, mámorosan, kimerülten
 és nem sokkal utóbb szalmás kuckódba heverve
 hat pici kölyköt szoptattál, komolyan nyalogatva
 bolyhos testüket, áradozó anyasággal, azóta
 megváltoztál, jó kutya lettél, tiszta tapintat:
 elfordulsz, ha mögötted sűrűn cuppan a csók és
 nem zavarod meg az erdei pázsit örömteli percét,
 jól behuzódol a sűrűbe, dús pofaszőröd alatt tán
 pír suhan át és ajkaidat nyalogatva kukucskálsz...

*Őszintén megdicsérjük
 az egész világot*

Szép a világ, gyönyörű a világ és nincs hiba benne.
 Már legalább minekünk iszonyúan tetszik ilyenkor.
 Hívogatón fut az út, ragyogón felporzik a léptünk,
 körbe kíváncsian kiterülve feküsznek a falvak,
 testvérünk a rög és neve van valamennyi bokornak.
 Kéklik az Árpád-csúcs, ott jártunk tegnapelőtt és

túl amaz erdőn, lent van a völgyben a csörgedező kis sziklai forrás, Szent János kristályvizü kútja.

Nézd, a színek, diadalzászlók, a szemünkbe lobognak, kék, zöld, barna, piros, bíborlila, sárga, narancsszín, lelkesek és tüzesek, meghányva ezüsttel, arannyal, nagy kigyuladt zászlók, minden nép zászlaja: fennen hirdeti mind, hogy a jó anyaföld valamennyi fiának egyformán lobogózta ki roppant ünnepi termét s minden nemzeteit közösen kebelére fogadja.

Ó, látás gyönyörében boldogan elmerülök, mi! Hát a szagok! Televényföld illata, májusi esték illata, édes akácfa-virág dús illata, kedves szép szeretőm szájának vadszedes-illata, zizge szőke hajának fűszeres illata, ifju szerelme ujjaimon maradó meleg illata, melyre ficáncos huncut örömmel ismersz rá, nagyokat szimatolva, Tinti kutyám, mikor éjszaka álmatagon hazatérek, félrecsuszott nyakkendővel, dudorászva magamban.

Ó, finom illatok áldott, enyhe taván lebegők, mi! Jó a tapintás is, puha csiklandó tenyerünket végighúzni a pázsiton, átborzolni az érett búza fölött, simogatva kuszálni a hajban, a síma test zugain babrálni, kutyuska fülét vakarászni s tiszta hideg patakok habját paskolni sikongva.

Édes az íz is, az ajknak, a nyelvnek, az ínynek elomló ingere, táplálékok örömteli útja erünkbe, drága kenyér, aranyos pecsenyék s ó, nagyszerű csontok, ízletesen ropogó, remek álmai sok kutyaszívnek, bájos burgonya, kedves ugorka, szerelmes alma: hódolok ennivalók és innivalók zamatának, legfőképen azonban a bornak, a bíboran ömlő rácürmösnek, amely víg dalra deríti a lelket s vérünket duhaj ugrálásra pezsegeti, táncra.

Áldom a hang szent élvezetét is: a fák suhogását, ég morajos dörgését, záporosó zuhogását, kis verebek csipegetését, nagy motorok dohogását, nők csacsogó fecsegését, pajkos ebek csaholását, ürge lovak dobaját és társzekerek robaját és zongora mély akkordjait este, ha kedvesem ujjá surran a billentyűkön s halk futamok szeliden hűs hullámozása csobog körül. Ó „Traviata” szerelmes dallama, ó zengő „Pathétique” s valamennyi szonáta!

Szép dolog élni, kutyuskám. Szembe haladni a széllel, ázni, ha bús zivatar vág, megszáradni, ha nap süt, szánon siklani, míg a pihék csillogva csapongnak s vattacsomóként ülnek vállamon és a fenyőkön.

Nagyszerű elcsavarogni, bolyongani, menni örökké, így lézengeni, mint most, gondtalanul fütyörészve, így ballagni, kutyástul, erős nagy örömmel a szívben, s mondani himnikusan: Csodaszép, csodaszép ez az élet,

semmi se mulja felül. Légy csonka, beteg, nyomorult bár,
 mégis öröm szippantani fényt, levegőt, vakon is kéj
 megtapogatni a nap tüzes arcát. Százszor, ezerszer
 szép, ha emellett még fiatal költő is az ember,
 hóbortos daloló, feltártszívü, harmatosan jó,
 mint a madár, ki csipog s apró bogarakra vadászik,
 mint farkaskutya, kit megszáll lobogó heve és a
 macska nyomába iramlík. Mert sunyi macska a Szépség,
 tisztafehér, pamacsos cica, hirtelen ugrik, elillan,
 olykor szembe lapul, köpködve, sziszegve nyivákol
 s újra futásnak ered. – Nincs, kiskutya, más hivatásunk,
 mint macskára vadászni, vidáman inalni utána,
 meg-megfogni, eresztetni, játszani véle, magasra
 tartani felnevető, komor emberek arca elébe
 villogtatni: kacagjon a lelkük, látva, milyen szép,
 mily kecses állat a Szépség, hó-cica, furcsa bohó Vers.
 Senki fiának nincs joga kérdeni minket egyébről,
 számotadáskor is egy kérdésre felel csak a költő
 s egy kérdésre kutyája: Hogyan sikerült a vadászat?
 Megmutogatnak az emberek: itt megyen Ő a kutyával!
 Tapsol a Kisjézus Szűzmária kedves ölében,
 boldog az Isten ránpillantva derűs magasából,
 sírni szeretne igaz gyönyörében, ilyennek akarta
 látni az embert és a kutyát, mielőtt e világot
 megformálta. A nap fele forgó sárga virágok
 mind mifelénk fordulnak, a porba borulnak előttünk,
 tisztelnék pipacsok, kék búzavirágok, a burján
 tűzbimbókba borul közelünkben, a lepke felujjong
 s este, ha hosszas utunkról izzadtan hazatérünk,
 hétszeres illatot ontnak a floxok a kertben, a rózsák
 illat-imába merülnek, a tág üvegékü verandán
 csillagokat szikázzik a clyvia és amaryllis.
 Kedvemem el nem rontja, ha bús, beteg, éhesen omló
 emberek állnak elém a nyomor nyavalyás negyedében.
 Rájuk kell mosolyogni: Miért vagy kishitü, testvér?
 Mondd, mire jók az üres-zsebü, telt-szívü, ifju csavargók,
 vándorok és remeték? Nem bízol erős szavaikban?
 Próbáld meg, no, eredj csak utánuk a tarka hegyekbe,
 jöjj csak utánam, – mindnyájan, kiket öldös az élet,
 gyertek utánam, málnát s epret eszünk a bozótban,
 gyantalehelletü fák közt felbuborékol a tréfa,
 nagysüveges fura törpék öntenek írt sebetekre,
 télen a zsémbes, fancsali gazdagokat könyörögjük,
 lássák, mekkora kéj vidulón, örömet adakozni,
 éjszaka vágjuk a bükköt, máglyatüzet hevenyészünk,
 összebujunk szeliden s egymás melegében elalszunk.
 Ó, nehezen megy tönkre, sokára hal éhen az ember
 telve dalos bizalommal! A gondot, a terhes, a gyilkos
 gondot kell csak elűzni az agyról. S hinni jövődönk
 biztosan érő, emberi, boldogító igazában...

Tinti fiacskám, hidd el, nincs gonosz ember a földön,
kedvesek, áldottak, szeretők valamennyien ők, csak
éhesek és fene házakban virrasztanak éjjel,
nem szívnek tüdejükre elég levegőt, szomorúra
hervasztják magukat sok semmi miatt, tele vannak
nyüggel, rossz a szemük, nagynak hiszik azt, ami apró,
nem veszik észre, mi fontos, nyelvüket összezavarták
s főként Tinti kutyájuk nincs, kivel alkonyi séták
felszabadult, meghitt derűjében üdüljenek olykor.
Nem gonosz ember a tolvaj sem, ne ugasd meg a tolvajt,
hadd vigye el csak a rózsafa-gömböket éjjel a kertből,
mint ahogy eddig tette: eladja szegény, hiszen éhes,
jóllakik árán őmaga, gyermeke és felesége.
Meg ne ugass senkit soha mérgesen. Éjjel a hold vén
fintoros arcát szemléld csöndesen és szeretettel.
És ha a szomszédék beteges, buta pincsikutyája
kísértetről mond neked ismét zagyva meséket,
rá se ügyelj, vagy vágd a szemébe szilárd nyugalommal:
csúf mese az, te nem is hiszed el, mert tágas a föld és
tisza kelettől napnyugatig, nincs rém e világon,
jó füvek és fák vannak, a nap süt, a rőt telihold száll,
örvendezve az emberek és kutyák örömének.
Zengd bele bátran a térbe, csahold fel a csillagokig, mit
csillámló-szemű gazdád is zeng, hirdet örökké:
Szép e világ, gyönyörű e világ és nincs hiba benne!

***Eközben a világ
elalszik körülöttünk***

Alkonyodik már. Lanyhul a fény és enyhül a hőség.
Fák tövein, mint sűrű gaz ágboga, hajt ki az árnyék,
percek alatt burjánzik, sűrűsödik, tovaterjed,
árad, előnti az erdők lábait, ellepi nyirkos
nyújtózással a völgyet s fölfele kúszik a dombon, –
meg-meglendül a szél, pirosan szaladoznak a felhők,
halvány rózsapiros fény reszket a domb tetején még:
édes mérget ivott haldokló elnehezült és
békés teste hül így ki, a lábtól szív fele, lassan,
arca pirosra hevülten a láztól, szép szeme megtört,
s alkonyi szellőként finoman sóhajtja ki lelkét.
Esteledik már. Sápád a pír. A juhok hazamennek
távol uton kanyarogva, nyakukban a halk pici csengő,
mint eltévedt szűzlány gyermeki hangja, csilingel.
Lent a sötétbe borult város kék tornya felől most
kondul az Angelus édes ezüst zengéssel, aranyló
zsongással. Pihegő madarakra simulnak a lombok.
Lélegző levelekre, gyomokra hűvös suhogással
perceg a harmat. A végtelen, illatos angyali csendben
hallik, amint a csigák finoman súrlódnak a fű közt!

Régen a halk, füves, ódon klastromok udvara megtelt
jámbor szerzetesekkel ilyentájt, barna csuhájú
álmodozó szentekkel, akik puha révedezésben
mormoltak s mialatt az alázat imája kibuggyant
szívükből, fejük áhitatos mellükre hanyatlott.
Francesco testvér most indul el esteli útra,
most megy a szörnyű farkas elé, – a te ősöd elébe,
Tinti barátom, – hogy szeliden parolázzon a torkos
bősz fenevaddal, a vértlihegő fogas emberevővel.
Fekszik a farkas a jó Szent lábainál, mialatt ő
barna kezével a bundás oldalakat simogatja.
Alszik a farkas, amarra derűsen füstöl a kémény,
nézd csak, a csillagok is felnyitnak imitt is, amott is,
csillognak, pislognak, aranybolhák a hatalmas
mennyei kék kutya szőrén: néha kipattan egy apró
csillagbolha, nagy ívben elugrik a messzi hegyek közt...

*A macska fut, mi pedig
futunk utána*

Tinti, miért vagy szórakozott? Fecsegő szavaimra
úgy sem ügyelsz, ahogy én nem ügyeltem a tegnapelőtt egy
pajtásomra, ki csöndes kávéházi helyünkön
méröld-hosszu novellákat duruzsolt a fülembé,
mig odakünt, odakünt, a csiszolt üvegablakokon túl
meggyipiros-ajku, riszáló-termetű, karcsu-bokáju
nők libbentek el és habkönnyű ruhájukat íves
combjukhoz feszítette a babráló, buja szellő
s bent a szívem már nyugtalanul készült muzsikáló
versfoszlányok, tündér titkok után iramodni.
Macska lopózik az útfélen, hunyorogva figyel ránk.
Orrod már szimatol, bordád remeg és füled izgul,
Tinti barátom. Jól tudom én, hogy erős a kísértés
s hasztalanul kérném, ne rohanj ki azért a világból
s mondj le miattam ezúttal a hajsza pogány gyönyöréről.
Jobb, ha veled futok én is. A tétova séta elég volt,
únom az álmos bandukolást! Gyere, Tintike, fussunk!...
Megkezdődik a verseny!... Az izmom erős, a tudómbé
zúgva zihálom a friss levegőt. Fiatal vagyok, ifju
lábam nyilsebes, ifju szívemben az üstökösök vad
ujjongása nyilallik, az édes öröm lihegése.
Senki sem oly fiatal ma, bolond és isteni, mint én.
Senki sem oly fiatal s olyan ostoba, mint te, kutyuskám.
Szép dolog átszökkenni az életen, átkarikázni,
átviharozni az ifju mezőkön, az ösztönök útján,
így szabadon, felelőtlenül. Itt van az árok, előre,
mélybe le, dombon fel s ujjuj, fel a hegyre, a hegyre
s túl a hegyen gyémántporral teleszórt levegőben

rajta, gyerünk, alakunk megnőtt a sötét horizonton,
fénylik az arcunk, szép kutya-homlokodat ragyogó láng
íveli körbe, zuhogva sugárzik a mennyei kékfény,
felkacagó fuvolák, mély kürtök, aranyhegedük víg
hangjai mellett porzunk át a mezőn, a vakító
angyali őrség kettős sorfala közt, csak előre... –
szállva, repesve, kifulva, kigyulva rohanni előre,
mígnem a Márvány-Trónus elé dobbanva jelentjük:
– „Ifjan tértünk színed elé, örök isteni Felség.
Átnyargaltuk az életet. És megfogtuk a macskát!”

Miért borultak le az angyalok Viola előtt

Egy nyári alkonyat csodálatos története

Bevezetés

melyben a költő áhitattal köszönti az olvasót

Bocsánat, olvasóm,
ki mostig üldögéltél
újságot-olvasón,
vagy halk imát morogtál
vén gyöngyház-olvasón
és most véletlenül
akad e vers kezébe:
Bocsánat, olvasóm!

Nem sértesz meg, ha tán
azt gondolod: no már csak
érdekesebb Japán
és Kína bős csatáján,
családirtó apán
s tűzvészen borzadozni,
mint átdöcögni holmi
mérőföldes balladán.

Avagy tán gondolod:
jobban teszed, ha lelked
szent üdvét ápolod
s ahelyett, hogy eféle
gonosz, bűnös, bolond
világi élvre vágynál,
inkább továbbra is
imádat mormolod.

Zavarni, olvasóm,
szikrányit sem kívánlak,
ám ha unalmason
telnék időd egyébként
s ülsz verset-olvasón:
ezt olvasd és ne másét,
mert ez csupa tanulság!
Üdv néked, olvasóm!

Első fejezet,

mely hangos szóval dicséri az erdőt, az ifjúságot és a szerelmet

Láttad-e már, milyen árnyas a sűrű monostori erdő?
Rengeteg, illatos, álmata. Alja kirakva mohával.
Fent fényt paskol a légbe vidám-szabadon beleferdő
bükkfák zöld-puha lombkeze. Itt jártam Violával,
én egy kőre pihentem s lábam elébe hevert ő.

Tinti kutyám, okait szimatolva parányi neszeknek,
cserjék közt futosott: tán, hogy ne legyen tanu pajzán
dolgoznál, mikor árnyfoltok bizseregve rezegnek
szép Violám kitakart testének hőszinü rajzán
s ajkammal vonom utját száz finom árnyerezetnek.

Ó, nincs szebb a világon, mint a fehér, üde lánytest
lepletlen ragyogása a hullámozó levegőben,
lombkoronák résén mikor átüt aranyhalovány, rest
nyárnap fény és combra, kebelre folyik le merően,
míg a sötét részekre olív reflekszet az árny fest.

Szó ami szó: sok furcsa esett meg az erdei pamlag
jószagu színes ölen. Ily cuppantó-zaju csókra
megrázkódott volna, ki félmérföldnyire ballag.
Elrezzentek a csókák. Könnyü ruhák lila csokra
ágon lengedezett s a kis ing is, mely csupa szallag.

Csók muzsikált, ölelés perzselt, forrón buborékolt
szánkon a kéj lágy sóhaja. Zsibbadt, húnyszemü mámor
ernyesztette karunkat a fűre pihenni. Elég volt.
Bokrok közt kacarászva kukucskált sok kicsi Ámor
s mint a selyem, suhogott a derűskék isteni égbolt.

Mily nagy ijedtség volt, mikor egyszercsak fura foltot
látunk s hát a fa mellől tarka tehénke tekint
lombi tanyánkat. Odább léptek zaja: pásztora volt ott
s jött fütyörészve. Nagyot vakkantva szökött oda Tinti
s mindkettőt tovaűzte hamar. Violácska sikoltott.

Víg hahotára fakasztott engem a távolodó zaj,
néztem, amint Violám arcára is égi derű száll.
Már-már új ölelésre birizgált volna a hónalj
s combok közt csiklandva motoszkáló sima fűszál...
Ám halk, zöngé harangdalt szűrt a sok alkonyodó galy.

Mennünk kellett. Várt a világ, gondjával a pénz és
számtalan otthoni nyög. Mialatt segitettem a lenge
fodru ruhát Violára, csodálatos és meleg érzés
sustorgott ki szivemből, mintha damaszkuszi penge
gyors hasítása nyomán pirosan buggyan fel a vérzés:

Rossz lány vagy, Violám, csacsi és bizonyára parázna,
mégis telve tevéled a lelkem. Vallom a földnek
s rajta lakóknak, hogy sebeket bekötő puha vászna
vagy te szivemnek. És ha a földnek hantjai földnek,
testem nélküled ott se találna melegre, de fázna.

Csókolj meg, szeretőm, bucsuzóul a messzi-magas-tág
mennybolt alkonyi sátra alatt, aranyos kicsi villi!...
Sajgó gondolatok foga tép kebelembe, harap s rág:
Mint e varázsló, tünde, parázsló, édes idilli
nap tovasurrant, úgy fut el egyszer a szép fiatalság.

Második fejezet,

mely arra int, hogy szűk cipővel ne menj az erdőre

Kis Viola fölsziszegett kín-dult
arccal, amint hazafelé indult
szegény.

„Fáj a lábam”, mondta, „nagyon hosszút
jártunk ma és rögzös ez a rossz út,
kemény.”

Meg-megállott, menni elfelejtett,
mint ki valamit a porba ejtett
s keres.

„Sarkamat a kéreg összetörte!”
Pöffedt volt és mint az őszi körte,
veres.

Keskeny ajkát harapdálva, gyarló
kedvvel jött az árok és a tarló
során,

homlokán csepp gyöngyözött sereggel,
mint a lombon harmatverte reggel
korán.

„Sajog, mintha mardosná a sátán.
Hogyan jutok haza ilyen sántán
s mikor?”

Bandukoltunk, én és ifju hölgyem,
két vezeklő, ki siralomvölgyben
tipor

s minden földi hívságról lemondott:
így értük el, hol egy fűzfa lombot
ereszt

és alatta lágyan, elmosódón
búvik meg az ütött-kopott, ódon
kereszt.

Megbékülten fájdalmas magával,
balzsamozva vadfüvek szagával,
azúr

folttal, rubint vérrel erezetten,
bádogtesttel függött a kereszten
az Úr.

Itt Viola szinte gyökeret vert.
Mivel pedig jellemzi az embert:
mihelyt

hangyabolyba vagy csalánba lépett,
emlékéből minden régi képet
kijt,

Istenről is tudni kezdi, hogy van,
bűnbánattal menten térdre rogyan
ina

s míg két szeme kövér könnyben ázó,
dől szájáról a meakulpázó
ima, –:

Viola is nézte a keresztet
s áhitattal fohászkodni kezdett
emigy:

„Uram Jézus, irgalmad esengem!
Kísértetbe, fájdalomba engem
ne vígy!

Ki vigyázol minden kicsi gyomra,
ha szemed nagy, keserű kinomra
tekint,

nem lesz nehéz, hogy én hazajussak
s holnap épen, szökdécselve fussak
megint.

Emlékezzél, mikor összeroppant
fáradt térded s elfogott a roppant
iszony, –

akkor a rút vasszeg tompa, kurta
hegye lábadat keresztül fúrta
bizony.

Erre gondolj s légy hozzám kegyelmes,
kínjaimra ír légy, puha-selymes
moha

s én fogadom szentül: férfinemmel
nem vétkezem többé szerelemmel
soha!...”

Én merengve álldogáltam ottan
s gondolatok gyűltek meghatottan
körém,

Tinti arrább üldögélt a nagy fa
vadhajtással sűrűn teli, zagyva
tövén,

majd felém jött settengőn emelve
lábait, mint szokta ökigyelme,
ha csínyt

vagy ravaszdi gondolatot forral
s tisztán láttam: kétkedő hunyorral
kacsint...

Harmadik fejezet,

melyben a költő elbúsul az ő roppant szegénységén

Istenem, Te tudod: koldusan élek én
földgolyónkon, ahol annyi haszontalan
senki dúslakodik hírben, aranyban és
hízik, mint a falánk kukac.

Kincsem nincsen. Olyan rojtosodó ruhám,
mint öreg tanító sok zivatart megért
frakkzsakettje. Zsebem pár savanyú barack
magvát zörgeti pénz helyett.

Istenem, Te tudod: nem panaszkoltam fel
szájam még soha, mint járok az ég alatt,
mint siettem a dús könyvkiadók tömött
színes polca előtt, nehogy

balga vágyakozás fonja be lelkemet,
pompás kertek előtt, nagy paloták során
könnyelmű dalokat mint füttyrészt és
mint húnytam le irígy szemem,

kávéház zizegő képmagazinjait
mint dobtam le, ha szép távoli tájakat,
bárkás tengereket, gleccserek ormait
s pálmák végtelen erdejét

láttam lapjaikon: tűzbe vettem egy
kedves nászutazó-pár levelét, mivel
onnan jött a kobalt tengeren álmodó
szirtes, isteni Capriról.

Nem hánytam fel a sors mostohaságait,
káromlás sohasem tört ki fogam közül,
bárha ostoba és ronda hatalmasok
fitymálták le személyemet.

Inkább zengedezőn jártam a réteken,
természet tavaszán ittam a föld szagát
és kutyámmal a zöld rengetegek vadon
mélyén űztem a percekét,

lombos rejtek alatt szívtam az ifjúság
kábitó italát asszonyi szájakon,
voltam csirkefogó, gondtalanul gyerek
s háltam ott, ahol ért az éj.

...Ámde értsd meg, Uram, most ez eset miatt:
itt látván Violát sírni e bús kereszt
alján gyötrelmem és annyi panasz között:
túlcsordult az örömpohár!

Tudván: – nem vihetem bőrkanapés, finom
sikló gépkocsin őt, még zötyögő batár
öblét sem tehetem teste alá, hanem
sajgó sarka tovább török

s én csak nézni tudom, vad-tehetetlenül
annak könnyeit és kínjait, ó, kit oly
lángoló szerelem fűz velem össze: – ezt
elviselni türelmesen

többé nem birom! Én lábad elé vetem
koldus testemet és sírva csapom fejem
e korhadt feszület léceihez: Felelj
szómrá, én Uram, Istenem:

Gazdag földeiden mért vagyok én szegény?
Mért vagyok nyomorult? S mért a szegény olyan,
mint uton heverő gyöngé, beteg bogár,
melyre bárki reátapos?...

Negyedik fejezet,

melyből kiderül, hogy a fájdalomnál erősebb a jóság

(Olyan strófákban zengjen most az ének,
amilyenekbe rímét Dante róttá
öröklétet adván Beatricének!

Mert hogy a földön nem volt Dante óta
ily fennkölt tárgy, ily méltóan keresztény,
hogy elzenélje lágy költői flóta,
mint amiről most szó fog esni, ez tény, –
sem arra méltóbb lélek Violánál,
hogy híre éljen túl a teste vesztén.)

...Pihenve fűnél és megállva fánál,
beteg csigánál alig szaporábban
értünk oda, hol roppant szomorán áll

kerékküllőig külváros porában
az autóbusz, mint ócska barna bárka.
(Mily furcsán hat e gép a tercinában!)

Itt gyülni kezde homlokomnak árka,
mert annyi pénzt, amennyi kell a jegyre,
sehogysem tudtam összeszedni, bárha

kilenc zsebemben is matattam egyre
és két jegyről már rég nem álmodozván,
csak annyi kellett, hogy kifussa egyre.

Tünődve álltunk ott az utca hosszán,
majd Viola is példámat követte
kis táskájában szorgosan motozván.

Minden garasnak ujjongtam felette
s épp annyit tudtunk így előkotorni,
hogy a jegy árát összesen kitette.

Tönkrement kártyás hajnalfele holmi
nyerésen úgy nem buzdult volna, mint én,
hogy Violának nem kell gyalogolni.

Szerelmesem örvendett rajta szintén.
Én búcsut vettem, s Tintikével útnak
eredtem, vissza búcsucsókot intvén,

keskeny vonalán gyomvert gyalogútnak,
amely mellett a békés szürkületben
jókedvű vízerek zubogva futnak.

Egyszerre olyan furcsa méla lettem,
mint karácsonykor kisgyerek-koromban,
mikor égett a gyertyafény felettem

s nekem, dúskálva annyi drága lomban,
bár álmosan, nagyon fájt elszakadnom
a kis szobától, hol fenyőfalomb van,

de nem volt szabad többé ott maradnom
és mentem lassan, visszanézve hévvel,
mint akit hátra édes akarat von,

szájamban még a sütemény ízével,
orromban a karácsony illatával
s többet epedtem, mint aludtam éjjel:

így telve lelkem mostan Violával,
meleg szerelme illatát szagoltam,
érezve, ajkam íze is reá vall

s új gerjedéstől szomjasan, bomoltan
szerelmes arcom folyton visszabámult,
hogy minden kicsi kőben megbotoltam.

Igy visszanezve: jaj, miként elámult
szemem s miképen torpant meglepetten
lábam a képtől, mely élémbe tárult:

nem hinné senki, olyan hihetetlen,
ha nem tudnék tanut idézni mingyárt,
mivel kutyámmal láttuk ezt mi ketten.

A gép már messze gyors kerekein járt,
de Viola még vesztegelt a sarkon.
Előtte koldusasszony, keblein tárt

rongya cafatban, kis porontya markon,
(szopni akart a száraz anyamellen,
de nem tudott és sírdogált kitartón).

Viola nem bírta tenni szíve ellen,
mely könnyes lett és puha, mint a vatta
s oly mozdulattal, amely csupa kellem,

minden pénzét a bús anyának adta.
Majd mint vezér, ki súlyos sebesült bár,
de legnagyobb győzelmét most aratta

s hiába vére itt-ott átalút már,
kemény mosollyal léptet felmagasztalt
útján, ahol az ünneplés s az üdv vár,

Viola is, bár égő kint tapasztalt,
öntudattal, hogy úgy van jól, amint tett,
büszkén indult, amerre vitt az aszfalt
s merről a város kéklő tornya intett.

Ötödik fejezet,
mely csak annyi, mint a sóhaj

Lelkem nyugtalan lett,
nyugtalan a mély tó.
Hajján, mint hajóraj,
bukdosik a sóhaj:
nem vagyok én, ó jaj,
Violára méltó...

Bárha mindig tudtam,
hogy a szó, a mondás
csak ragyogva ámit,
legfeljebb vidámít,
de a tett, mi számít,
másokért lemondás:

kéregető előtt
hányszor elhaladtam! –
ami szűken tellett
s ami nap-nap mellett
énnekem is kellett,
abból sosem adtam.

Nem öleltem eddig
éhezőt, bevallom,
szemem sose látta,
mint roskad a háta
s hogyan megyen át a
túlvilági pallón.

Megmosolyogtam, ki
másokért halált halt.
Nagycsütörtök-esten
fogságba nem estem
s kínt, csapást a testem
senkiért se vállalt.

Nyugtalan a lelkem,
nyugtalan a mély tó.
Tükrén, mint a sóhaj,
borzolt át az óhaj:
bár lehetnék, ó jaj,
embernévre méltó!

Aki hősiesség
útját lanyha, gyatra
szívvel elkerültem,
bűnben elmerültem
s egyszer sem hevültem
igaz áldozatra:

Krisztus nevét bár egy
életen át zengem,
egek fényessége,
mennyek békessége,
szentek egyessége
nem fogad be engem...

Hatodik fejezet,

melyben Viola csodálatos módon megdicsőül Isten és emberek előtt

Lágyan zengj a csodáról, emberi nyelv, átszűrve szelíden
jámbor hangulatok liliomszirmú, puha, tiszta szűrőjén,
olvadozón muzsikálj, meleg emberi szív, mint halk számovár duruzsol,
lágyan járd a papírt, kis acéltoll, mint dudorászó méla zarándok!

...Halk suhogás hallatszott, íme, a kéklila esti homályban
halk repeső suhogás, mely ütemre suhog s mindegyre erősebb,
suhogó repesés, repülő zúgás, lengő szárnyak suhogása
verdeső puha angyali szárnyak csattogó muzsikája:

jöttek az angyalok át a parasztos, öreg monostori utca fölött,
szálltak a kis kápolna fölött csapatostul, özönlöttek seregestül,
jött a sudár, gyönyörűszép angyali kar, lágy mandolinokkal,
víg énekkel az égből, fényességgel az arcukon, édes

ringó lengedezéssel, zsongó zengedezéssel, száz meg ezer,
föld tele, ég tele, száz és száz és száz meg ezer.

Négy daliás angyal fölemelte ölébe, a légbe ölelte kicsiny Violámat
s vitte röpülve az esteledő, tág biblikus úton,

vitte a szalmatető kalyibák és törpe akácfák csúcsa fölött befelé,
vitte ringó lengedezéssel, zsongó zengedezéssel a város szíve felé.
Lent ezalatt a fehér s halványkék angyali tábor
földre borult két oldalt s mennyei nyelven örök diadalról zengedezett.

Tinti kutyám ujjongó nagy csaholásba fogott s kórusban ugattak
a környék mindenfajta kutyái, a lassacskán döcögő szénásszekerekbe
fogott lovak is mind fölfele tartották fejüket s nyertettek.
Arany Violám szép homloka ívén megbomlottak a fürtök

s lengtek utána, – megharsantak a mennyei kürtök s zengtek utána.
Nem tudnók elmondani, elmuzsikálni, lefesteni, bárhogy akarnók:
mint lett isteni, ünnepi csarnok a külváros poros és füves útja,
mint bődültek az áhitatos, hazabandukoló, szelid esteli barmok,

mint lobbant fel a tűz az eget lila tömbjén s lent a nehéz por,
sűrű templomi tömjén, mint füstölt Violának lengő légi nyomába,
mint hullottak térdre az emberek és mutogattak a gyermekek és
mint kondult meg fékeveszetten a nagy város valamennyi harangja:

ging, gong, mindez a kis Violáért!
ging, gong, ne sajogjon a lába szegénynek!
zúgja harang és orgona bújja, pengeti lant és harsona zengi:
Angyalok asszonya Ő és ülni fog egykor az Úrnak jobbja felől.

Utóhang,

melyben a költő elbúcsúzik a türelmes olvasótól

Hasznos igék e sorok közt
bőven akadnak:
számtalan üdvös okosság.
Ámde magadnak
kell kikutatnod: e terhet
én ma lerázom.
Irtam volt, amit írtam,
nem magyarázom.

Majd ha puposra öregszem
s görnyed a vállam
s mellem verdesi vattás
rőfnyi szakállam:
verseimet magyarázva
oktatok én is.
S mondják: istenes ember.
(Nem csoda: vén is.)

Ily balga felére sokára
fordul az érem.
Most még kerget a kedvem,
hajszol a vérem
átal a fényteli város
víg zshivaján s túl
messzi hegyek puha csöndjén –
Rajta, kutyástul!

Keresse a búskomor árnyat
az erdei gomba!
Én fényt akarok, lobogó fényt
inni magamba:
csorduljon a csók meg a dallam,
csíz dala áradj!
Úzve sodorj, fiatalság!
Láb, ki ne fáradj!

Élünk szép Violámmal,
mint égen a felhők,
gondtalanul futorászva,
semmirekellők,
kacagjuk a gúnyt, a veszélyt
s a városi pletykát:
vár a mező ezután is,
jószeru hegyhát,
vár puha fű, csakazértis
vár a Monostor
s mint csorda nyomán a csobán
markában az ostor,
csókok száza meg ezre
csattog a szánkón.
Kancsal kicsi ámorok ülnek
körben a fákon,
repes valamennyi, tolakszik,
hogY le ne késsen,
kuncognak, áthunyorognak
a lombközi résen,
majd iskolapadban ülő
szorgos gyerekekként
jegyzik arany palatáblán
a boldog eredményt...

Kisebb költemények

Vers egy ághoz

Tavasza borít virágba? Rág a fagy?
Fakóra perzsel július heve,
vagy benned zsong az ősz gyümölcsleve?
Te élsz s az élő fának ága vagy.

Madár ha száll rád, – bármi a neve
és földre hajtó súlya bármi nagy, –
meg nem zavar, nyugodtan várni hagy:
ugyis elröppen, tudod eleve.

Te légy derűs példám, ha vakmerő
varjú telepszik rám és egyre fent ül,
míg szörnyű súlya földre teperő:

tudjam, hogy mégis elszáll s terhe mentül
alább nyomott, annál több az erő,
mellyel alázott ágam visszalendül.

Harminc év közelében

Gyűlnek hangtalanul, gyűlnek a tárgyait,
úgy gyűlnek körübem, mint a gyűlő napok
s esztendőik, melyeket megriadó, fanyar
kedvvel méregetek, mikor

szédelegve, fehér ingben, a lámpafényt
oltom asztalom s csendesen ágyamig
lépek, át a sötét, kriptasötét szobán
s mondom: újra betelt, ez is.

Gyűlnek könyveim és ellepik otthonom,
gyűlnek gyűrűim és ellepik ujjaim,
gyűlnek régi ruhák s gyűlnek az újak is,
postám új levelet hozott,

tegnap új patyolat-szirmu virágokat
kaptam, nárciszokat karcsu pohárban és
gondos, kedves anyám csontnyelű hajkefét
vett a régi helyett nekem.

Könyvjelző szalagok, zöld üvegek finom
illatszerrel, arany gombok, ezüst doboz,
bronz hamutál, acél-domboru tintakút,
képek, rajzok a négy falon,

száz apró csecsebecs, kéziratok lapok
felnőtt tornyai és nyolc telegyúrt fiók
jelzik elrobogó életem útjait,
mint parányi, meszelt-fehér

mérőföldoszlopok és kőjelek, itt-amott
s furcsán, zajtalanul siklanak el mögém,
míg az egyre növekvő számokat olvasom:
mily közel van a férfikor, –

három kurta kis év, pár közel állomás
s harminc évbe futok. Ott lebegek, miként
ívcsúcsára repült, fölhajított kavics,
mely máris lefelé zuhan.

...És alattomosan szönek a tárgyai,
lelkem szárnya köré untalanul szövik
apró szálaikat. Pókfonalak kuszált
borzas rengetegét kötik

karjaimra s opál gombolyaguk ma már
béklyóként tekerül térdeim izmain.
Minden mozdulatom halk nyilalást okoz,
húz a sok kicsi megszokás,

sok szelíd szeretés szála s ez úgy sajog,
szurkál, fáj, amikor elhagyom otthonom.
Minden kölcsönadott könyvem e szálakat
tépi s úgy kiabál: ne hagyj!

Gyűrű nélkül olyan furcsa a két kezem,
mint a más keze és kapkod ügyetlenül,
kulcsom játszani kell, nyugtalanít, ha nincs
jobbzelebemben az óra és

– úgy vergődöm e sok tárgy szövevénye közt,
mint bogárka repes, zümmög az ördögi
pókháló sűrűjén, míglen a vérivó
végzet ráteszi karmait.

Olykor estelen úgy érzem, a tárgyai
visznek, mint rohanó, emberi tömkeleg,
melyből lépteimet menteni nem tudom
s rábízom magamat lehúnyt

szemmel, félig alélt testtel: akárhová
megy, sodorjon el – és néha belémnyilal
sejtelemszerűen, hogy botor út ez út,
végromlásba, halálba visz.

...Meddig késlekedel, ifjui lázadás?
Gyúl-e bennem erő szertecibálni e
vadgubancu hinár sanda sövényeit
s meglengetni szabad karom?

gyilkos tárgyaimat rontani, törni és
züllött csonkjaikat széthajigálni a
négy égtáj felé és könyvcafatok fölött
ittasulva tapodni majd?

Akkor meztelenül vágok a rengeteg
erdők útjainak, végtelen ősmezők
pázsitján pihenek, oly szabadon kitárt
szívvel, mint a sudár vadak,

kiknek semmije sincs s mégis a drága föld
s mennyek sátora fent, minden övék, övék!
Állván föld közepén, nézem a csillagok
szőke, rámkacagó szemét

s érzem, elmaradott mind, ami földi lom,
bús időt mutató, ráncosító kacat,
szét nem osztogatott életem egy s egész,
mint sebesáramú folyam

s látván, énekelek nagyszerű éneket:
Egy vagyok Teveled, aki örökkön élsz,
ős életszerelem nagy, sosem agguló
boldog Istene! Ifjuság!

Hulló hajszálak elégiája

Tavaly delejes, dúsnövésű
hajamban sercegett a fésű...
Én nem tudom, hogy mi a titka
hajam ma gyöngeszálú, ritka,
megtört, puha, mint ócska kelme
szálakra szétnyítt, satnya selyme
s oly könnyen enged, símul, hajlik,
oly szépen helyére hanyatlik,
mint enyhe elmúlásra várván
erőtlen nagybeteg a párnán.

S jaj, veszteség, mi meg nem térül!
e gyatra fürt is egyre gyérül,
olykor szálanként, majd sereggel
tépi a fésű foga reggel.

S mikép hegyen, hol sok vihar volt,
sápadtan ütközik a tar folt
s orkán-seperte szikla-ormán
nem sarjad új fa: ilyenformán
terjed a tisztás köre szépen
koponyám tarlott tetejében.

Ami azelőtt lomb lehulltán
fogott el, az ma idők multán
egy-egy hajszál hulltára támad:

bizsergő, halk nyárvégi bánat –
és lelkeket lankadra fújja
október lengő mélabúja.
A tavaszvágy, mi régi költőt
annyi epedő dallal töltött,
hirdetvén, új rügy, új kacaj lesz:
nekem valami égi hajszesz.

Nem is kutatom már, mi tette,
hogyan hajzatom ily gyér felette:
talán a csókok lassú mérge?
talán a gondok sunyi férge?
Hiszen mindenki szíve voltam.
Minden sírhantra én hajoltam,
minden bölcsőnél ottan álltam,
minden porontyot én dajkáltam,
én tanítottam, én neveltem,
minden kunyhóban én teleltem.

Míg mély alvókkal megrakottan
ment a hajó, én virrasztottam,
úgy dohogott, suhant előre,
hogyan egymagamban voltam őre:
az utasoknak mindahánya
helyett aggódó kapitánya.
Én jártam mindig minden útban,
én szerettem és haragudtam,
én éltem, sírtam, én daloltam
mindenki helyett. Költő voltam.

...Most is, amíg e verset írom,
egy hajszál pihen a papíron,
minden kecses, japáni rajznál
finomabb rajzú, vékony hajszál.
Hever halottként odalent és
bennem készül a gyászjelentés:
Félévet élt. A színe barna.
Kitépte gyilkos végzet karma,
nem használt kenőcs, villany, éther...
Szegény, alig öt centiméter.

Görbült ágacska. Lágyan ível
finom hajlással, bájos ívvel,
akár eső után a márvány-
eres felhőkön a szivárvány.
Azt is hihetnéd, kicsi híjja,
hogyan kis koboldok könnyed íjja,
amelynek húrja-közepéről,
sóhajból sodrott idegéről
fürgé pillanat-nyilvesszőkben
az ifjúság, mi tovaszökken.

Nekem e hajszál most az újság,
sűrített, mély élet-tanulság,
egyetlen kérdés, nagy dilemma,
nekem ez a történelem ma:
Ifjak vagyunk, élünk, verekszünk
s – nem segít orvos – megöregszünk.
Ó be szomorú, jaj be félek!
Vigasztalj verssel, örök lélek,
életen túlnéző mesékkel,
bizarr, bolondos bölcseséggel.

Higyjem, tündérek hada száll át,
amerre jártam s hullott szálát
hajamnak sorra felkutatják,
síma fürtökbe símogatják,
gömbölyű arccal, fitos orral
fujják be fénylő gyémántporral,
egy gyökerét is el nem vesztik,
ápolgatják és megnövesztik,
egyenként gyűjtik s összeadják
s mikor meghalok, visszaadják.

Fürtjei a Sámson-erőnek
fejemre szépen visszánőnek
s mint vágató musztáng sörénye
vagy üstökös lángcsóva-fénye
lobog utánam majd az égen,
a messzeségen, mindenségen,
amerre végtelenbe tágult
szellemem zúgva végigszánguld
és seprő hajam sűrű hossza,
a csillagokat csiklandozza.

S mikor az iramlást megúnván,
szendergek habos fellegdunnán,
érezem, hogy egy kéz öt kis ujjá
körmét erős hajamba túrja,
úgy elvész benne, meg se látszik,
borzolgat, babrálgatva játszik,
kemény bozontját szétzilálja,
belemarkol és megcibálja,
mint régen, régen. S én a boldog
jó fájdalomtól felsikoltok.

Február, esti hat óra

Ilyenkor áll az ember s a függöny dúsan omló
selymét simítva, csak néz. A csend, mint sima olló,
(máskor fényes két szára alkonnyal oxidált most)
lélekbe vág, vigyázva, hogy formásat, szabályost

vágjon ki: tiszta mintát, szép fodrot, arabeszket,
mint papírból a gyermek, bár lázas ujja reszket,
vagy sziluettes művész, ki nyír és nyes kitarlón
s keze közt sok-sok arcot ont a fekete karton.
Csak áll az ember. És néz. Csak néz az ablakon túl.
Most ráér. Alkonyat van. Már nem siet bolondul
sehová. Meghitt, álmos és légies mosollyal
arcokat ont a lelke. Most mindent összefoglal:
szavakat, tetteket, kis félszeg mozdulatokból
szelid történelem nő, talán anyjára gondol,
talán két furcsa szemre, melyet tíz éve látott
egy kórház folyosóján, csak pillanatra látott
s azóta, mélyen ottbent, búsan és névtelen fáj,
mint künt az ablakon túl a téli, végtelen táj
hűvös, acélkék íve, mint a kert pusztája fája,
a tó jegének zöldje s az alkonyat lilája, –
tán tizenharc esztendő előtről jut eszébe
egy göndör báránybundás, pufók kisfiú képe,
akivel együtt csúszkált a jégen három ízben
s néhány nap múlva meghalt, szegény, difteritiszben,
vagy kortyokat szürcsölve jó, enyhe fájdalomból,
egy csöndes, vézna, sápadt, szőke leányra gondol:
milyen sok kedvesség volt és mennyi furcsa benne
s azt mondta, ha tehetné, a Davos-hegyre menne...
Csak áll az ember. Vajon milyen lehet a béke
örök országa, túl, túl? a nyugalom vidéke
e vékony és törékeny, finom üveglapon túl:
s képzeletében ott jár mozgó, fekete pontul
ultraviola völgyben, hol a távoli térség
egyetlen muzsikáló, lilába folyt fehérség,
ahol dagadva szunnyad a langyos, esti, drága
hó hermelinje, pelyhek lélegző puhasága,
ahol az égre fagyva, alig-alig rezegve
madarak szárnya terped – s bő, halványkék mezekbe
öltözve, lassú léptel, nem lankadó tagokkal
arkangyalok bolyognak boldog hajadonokkal.

Vendéglő havas hegyek között

Kis vendéglő a nagy hegyek között.
Minden békesség ideköltözött.

A kályha vasán párologva forr
a fűszeres és cukros, sárga bor.

Az asztalon sült. Izletes falat.
Míg falatozom, nézem a falat:

a falusias, vén, meszelt, meleg
falon két ócska festmény díszeleg.

Két furcsa kép. Gyerekes, primitív,
kúszán felmázolt. De van benne szív.

Az egyiken két ferde ház előtt,
napfényes, zöld, májusi délelőtt

pocsolyán uszkál négy fehér kacsa,
arannyal ékes tolluk pamacsa.

A másik képen tágas hómező,
a hó kavargó, sűrűn pelyhező

s két tömzsi állat nyargalászva von
egy karcsu szánt a süppedő havon,

– a két ficamlott, kedvesen suta
állat félig ló, félig őz-suta

Míg a vaskályhán gőzölögve forr
a fűszeres-illatu, sárga bor

s a macska nesztelenül lépeget,
nézegetem a csacsi képeket.

S eszembe jut, hogy egyszer kisgyerek
koromban, künt az égszínké, kerek

pocsolyában, májusi délelőtt
négy kacsa uszkált a házunk előtt,

én hevertem a pázsiton hanyatt
és bámultam a festett aranyat

új meséskönyvem színes födelén,
egy kis hercegnő koronás fején,

ki szánkán szállt a hómezőn haránt,
– két rénszarvas röpítette a szánt.

...Esik a hó. A korcsmáros köhög.
Poharamban forró bor gőzölög,

az óra lassan üti a hatot
s álmos vagyok és roppant meghatott.

Hálóing nélkül

Föl-fölvetem és némán eltűnődöm, mi is lelt tegnap este engemet?

Ruháimat már szálig levettem, még nem vettem föl

hálóingemet, egyedül álltam.

kissé tétovázva, szobámban, egyedül és meztelen

s a villanyt aztán lassan elcsavartam. Irtózatossá lett.

Esztelen és irgalmatlan, végtelen sötétség,

este, melynek már szinte teste van, a pillanatok

estek és zuhogtak és én dadogtam:

– Késő este van, éjszaka is talán,

s ki tudja, reggel virrad-e ily sűrű sötétre még

és nem nyel-e magába mindörökre e kátrányos,
fekete sűrűség?
Eszembe jutott minden, ami rossz volt,
rossz gondolat, vers, csók, kihült falat
és annyi régi, sápadt ismerősöm,
ki messze van, vagy lent a föld alatt.
És hirtelen és furcsán ráijedtem, hogy ami eddig élt,
csak a ruha: kabát, kalap, harisnya és cipő volt,
nadrág, nyakkendő, kesztyű és puha ing,
mely fedez és véd a zord hidegtől,
véd és takar magamtól engemet:
jaj, elvesztettem minden szál ruhámat, önmagamat
és védő ingemet.
Nem vagyok már senki tisztelt barátja, kit köszönteni illik,
nem vagyok senki teremtet asszony szeretője,
se lapok munkatársa nem vagyok, se kártyapajtás,
törzsvendég a klubban, se szerkesztő úr többé nem vagyok, se vándor,
aki meredélyre kaptat, se út, se cél – és költő sem vagyok,
csak ember, aki minden idegével
lágy takaró s melengető vacok után sír
és csak áll a nagy sötétben
s meztelenül
Isten előtt vacog.

Nap és hold

Mitől lettél oly idegen, barátom,
oly távoli és meg nem fogható,
oly távoli és kísérteties?
Sok-sok parányi hétköznapiságod,
dohánytól sárga ujjaid, melyek
játékosan az asztalon doboltak,
telt ajkaid, melyek kis félkörű
homályt hagytak a pohár peremén,
nyírt bajszod, melyre tréfásan fagyott
téli reggel a bolyhos zuzmara,
szürke szemed kissé kunkorodó
pillaszőrei, melyek huncutul
rebbentek meg a sakktábla fölött,
ha rosszul léptem s egy-egy tisztemet
letaroltad, jóízű kacagásod,
nyujtózkodásod, kéjes ásitásod,
ezernyi apró hétköznapiságod
mitől kaptak oly hallatlan tekintélyt,
lenyűgöző és fenséges vonást,
hogy már a pusztá képzeletre is
feszes vigyázz-ban áll a lelkem és
csöndben borzong és némán tiszteleg?

Ó, vettem észre már hasonlatos
átváltozást közönséges, szelíd
tárgyakon is: a kerti asztalon,
a kéményen, a házunk födelén,
a fákon és a nyári bokrokon
és mindenféle egyéb dolgokon.
Nappal, mikor napfényben fürdenek,
a megszokott, józan világítás
világában, oly meghitt ismerősök,
mosolygósak és engedelmesek,
unalmasak és alázatosak,
mint a napok egyforma, szürke rendje,
a szorzótábla száraz logikája,
a reggel, délelőtt és délután.
Ám éjenként, ha nedves suhogással
a reszkető, hideg, ezüstfehér
holdfény esőzik rájuk: növekednek,
növekednek és egyre növekednek,
valamely ismeretlen őserő
költözködik beléjük, imbolyognak
hallgatagon, puhán, rejtelmesen,
titokzatos, ember-nem-járt világnak
megfoghatatlan törvénye szerint.
S égigérő kísértet lesz a fákból,
egymással suttogó és egyetértő
szellemlények a fürtös orgonákból,
a háztető félelmek tánchelye,
a kémény furcsán fölfelé mutat
valami láthatatlan nagy titokra,
figyelmeztetve s hallgatásra intve
s ha elhaladsz az asztal és a szék
mellett, vigyázva, lopva visszanézel:
nem indul-e utánad nesztelen,
gonosz szándékkal – s csend van, iszonyú,
dermedt és őrjítő csend mindenütt
és jól tudod, hogy titkot rejtegetnek
minden tárgyak és minden létezők
s a holdfényben mindennek titka van
és mind tudják az egymás titkait,
csak te nem érted, te nem értheted
ó, lelkem, aki lassan elhaladsz
e reszkető és zajtalan világ
idegen, szörnyű fensége előtt,
fesztes léptekkel, félig eszelősen
és jobbra-balra némán tisztelegsz.

Ottkünn fehéren tűz, ragyog a hold,
tárt ablakomon át szobámba lát;
míg én – az élet és a nap fia, –
ülök meg-megreccsenő bútorok közt
és homlokomat símogatva tízszer,

hússzor is elismétlem csöndesen,
roppant csöndesen, hitetlenkedően
és mosolyogva ezt az egyszerű
kis mondatot, hogy: – Meghaltál, bizony,
egy éve már, hogy meghaltál, barátom.

Esti teázás

Az ódonművű óra ver,
a mennyezeten pókok szőnek.
Homlokodon bánat hever,
bánata özvegy, néma nőnek,
 ki fogyton vékonyul, mint a hold,
 mert arra gondol, ami volt
 s hunyó tűznél fonnyadva fázik
 és arra gondol, aki holt,
 míg zöld, nagyárnyú lámpa mellett
 magányosan, csendben teázik.

S akkor jövök. Halk nesze sincs
saruimnak, mikor belépek.
Nesztelen moccan a kilincs,
borzadva néznek rám a képek.
 – Én is teázom, kedvesem... –
 mondom lágyan és kedvesen.
A húnyt parázsnak lángja támad.
És felakasztom csendesen
kék sapkád mellé a fogasra
fénylő, mennyei glóriámat.

Húsvéti ének az üres sziklasír mellett

Sírod szélén szinte félve,
iszonyattal üldögélve,
ó – mekkora vád gyötör,
mardos, majdnem összetör:
mily látás a kétkedőnek,
törvény ellen vétkezőnek,
hogy üres a sírgödör.

Nyitott sírod szája szélén
sóhajok közt üldögélvén
szemlélem bús, elvetélt
életemnek rút felét
s jaj, – most olyan bánat vert át,
mily Jacopo és Szent Bernát
verseiből sír feléd.

Nincs gonoszabb, mint a hitvány
áruló és rossz tanítvány,
ki az ördög ösvenyén
biztos lábbal, tudva mén:
szent kenyéren nőtt apostol,
aki bűnbe később kóston, –
Krisztus, ilyen voltam én.

Amit csak magamban látok,
csupa csúnya, csupa átok,
csupa mély seb, éktelen,
testem oly mértéktelen
volt ivásban, étkezésben,
mindenfajta vétkezésben
s undokságom végtelen.

Ó, ha tudnám, megbocsátasz,
s országodba bebocsátasz,
mint szurnám ki két szemem,
mint vágnám le két kezem,
nyelvem húznám kések élén
s minden tagom elmetélném,
amivel csak vétkezem.

Bűneimnek nincsen számok.
Mindent bánok, mindent szánok
és e sajgás, mely gyötör
nem is sajgás, már gyönyör.
Hamuval szórt, nyesett hajjal
ér engem e húsvéthajnal
és az üres sírgödör.

Bámulok a nyirkos, görbe
kősziklába vájt gödörbe,
bénán csügg le a karom,
tehetetlen két karom...
Te kegyelmet mindig osztatsz,
feltámadtál s feltámaszthatasz,
hogymé én is akarom.

Lábadozó régi hitben
egész nap csak ülök itten.
Lelkemet nagy, jó meleg
szent fuvallat lepte meg,
lent az odvas, szürke barlang
mélyén muzsikál a halk hang,
ahogy könnyem lecsepeg.

Az én Uram újra él most,
országútján mendegél most,
áprilisban fürdik és
aranyozza napsütés,
ahol lépked, jobbra-balra

ezer madár fakad dalra
s ring, hullámszik a vetés.

Éneklő sok tiszta lánnyal,
liliomos tanítvánnal
nem követlek, Mesterem.
Majd csak csendes estelen
indulok, hol vitt a lábad,
földön kúszom könnybe lábadt
szemmel, szinte testtelen.

Fennakadva tüskeágon,
éjsötét nagy pusztaságon
étlen-szomjan vágok át,
nagy hegyeken vágok át,
mint eltévedt eb szimatja,
mely halódva is kutatja
vándor ura lábnyomát.

S közben dalolok az égről,
pálmás, örök dicsőségről,
vonszolván földdel rokon
testemet a homokon
s így ujjongván, nem is érzik,
hogyan sajog, hogyan vérzik
rögbe horzsolt homlokom.

Mert az égi útnak elve:
kúszva, vérzőn, énekelve,
portól, sártól piszkoson
menni mindig, biztoson...
S kopjék térdig bár a lábam,
tudom, az ég kapujában
utólérlek, Krisztusom!

A tó tavaszi éneke

Be jó is volt,
míg jég fődött:
csend jég alatt
és jég fölött,
nagy hallgatás volt
mindenütt –
Ma minden kis nesz
szíven üt.

Hó- s jégtakarta
volt a part
és engem is
nagy jég takart,
vastag, páncélos,

szürke jég,
közömbös, mint a
téli ég.

Nem bántott semmi
bántalom,
nem ártott semmi
ártalom:
A szél a jégen
elszaladt,
nem borzolt fel
a jég alatt.

A kő a jégen
fennakadt,
nem ütött meg
a jég alatt.
Áldott, kit ily
nagy csend födött,
csend jég alatt
és jég fölött.

Elment a jég
jaj, mindenütt
s ma minden kis zaj
szíven üt –
vagyok mezítlen
kék elem
és testem-lelkem
védtelen.

Belémtekint
a cipruság,
borzol a szél,
szomoruság,
a nap is bennem
sistereg,
kővel dobál
a kisgyerek.

Ma minden bennem
él, mulat,
a pillanat,
a hangulat
s akár hiszik,
vagy nem hiszik,
minden madár
belémiszik.

Fáj az eső,
a szép idő,
a surranó
szitakötő,
minden zavar

és fölkavar
és minden csupa
zűrzavar.

Ha csillagoktól
csillogok,
vagy elbujtak
a csillagok,
egyszerre fáj már
estetájt
minden, mi sok-sok
este fájt.

Ó, emberek,
nem alhatok!
Fájdalmam a
fájdalmatok,
itt tükrözik
keresztetek
és borzadok
és reszketek.

Templomablak

Szent-Iványi Sándornak

Kik csak az uccán
járnak-kelnek,
szépséget rajta
nem igen lelnek,
kiváncsi szemmel
rá nem tapadnak:
csak egy karika,
szürke karika,
ólomkarika,
vén templomablak.

Rácsa rozsdás,
kerete málló,
emitt moh lepi,
amott pókháló, –
sütheti napfény,
sötét örökre,
mint világtalan,
bús világtalan,
agg világtalan
húnyt szeme-gödre.

De ki belép
a tág, iromba,
boltozatos,
hűvös templomba
s belülről pillant
ablakára,
megdöbben ten áll,
megkövülten áll,
elbűvölten áll, –
Nézz a csodára! –

Színek zengése!
Fények zúgása!
Mártir mosolya!
Szűz vallomása!
Kék, ami békül,
piros, mi lázad!
Magasba ragad,
a mennybe ragad
lángtünemény
és tűzkáprázat!

Ó, titkok titka:
a földön itt lent
belülről nézz
mindenki mindent,
szemet és szívet
és harcot és békét! –
Áldja meg az Úr,
áldja meg az Úr
a belülről látók
fényességét!

Arany és kék szavakkal

Miképen boltíves,
pókhálós vén terem
zugában álmodó
középkori barát,
ki lemosdotta rég
a földi vágy sarát
s már félig fent lebeg
a tiszta étheren,
ül roppant asztalánál,
mely könyvekkel teli
s a nagybetűk közébe
kis képecskéket ékel,
Madonnát fest örökké
arannyal s égi késsel,

mígnem szelid mosollyal
lelkét kileheli, –
úgy szeretnélek én is
lámpásom esteli,
halvány fénye mellett
megörökíteni, drága
arany és kék szavakkal
csak téged festeni,
míg ujjam el nem szárad,
mint romló fának ága
s le nem lankad fejem
a béke isteni
ölébe, én Szerelmem,
világ legszebb virága!

Meghitt beszélgetés a verandán

Csodálatosan békés délután.
Benne van teljes életünk.
Ülünk egymással szemben,
beszélgetünk.

Egyszerű és jó vagyok,
mint világ fölött lebegő
madár. Te átlátszó vagy,
tisztá, mint a levegő,
mint üvegkorsónk friss vize,
melyen átcsillan a nap.
Én szomjas vagyok
s te nem tagadod meg tőlem magadat.

Vallomás

Élek, mint szigeten.
Mindennap térdre kell
hullanom. Kivüled
semmi sem érdekel.
Kihülhet már a nap,
lehullhat már a hold,
e zengő túlvilág
magába szív, felold.
Édes illatai,
különös fényei
vannak. És szigorú,
boldog törvényei.
Mit máshol ketyegő

kis óra méreget,
itt melled dobaja
méri az éveket
s ha szólasz, mindegyik
puhán, révedezőn
ejtett igéd ezüst
virág lesz kék mezőn
és sóhajod a szél,
mely fürtjeimbe kap
és arcod itt a hold
és arcod itt a nap.

Légyott

A kis szobában
csillagok heverték
sepretnül,
mint limlom és szemét
s a toronyórák
egyre-másra vertek.
Akkor lehunyta
nagy, sötét szemét.

Haja bozótja
lassan kúszni kezdett
és körbeszötte-
fonta a falat.
Szíve, kit bomlott
keble kieresztett,
darázsként szállt
a mennyezet alatt.

A száj fölött
ibolyalángok gyultak.
Kezéhez értem:
nyirkos ujjai
halk zizzenéssel
sorra földre hulltak,
mint hervadt szirmok
szoktak hullani.

Dal az elmaradt vallomásról

Úgy vágyna hozzád
ezer puha szó,
ezer csudaszó,
színes, szomorú
szerelemmel lázadozó.

Úgy beborítna,
mint földet az ég,
mint fénnel az ég
a remegő rózsát,
mely lengve, lobogva ég.

S meghal mind, mire
kinyíló ajkamhoz ér,
mosolygó ajkamhoz ér,
csomóba alvad,
mint fagyban a földön a vér,

S megkopva lassan
megyek egy hús gödörig,
megyek a sírgödörig
s a vallomás is
fakul és üszkösödik,

csak mélyül a csend
s őszibb lesz mind a vidék,
november lesz a vidék
s az egyetlen szép szerelemre
késik a bizonyíték.

...Míg aztán én leszek
fölötted a reggeli fény,
fürtödön alkonyi fény,
szó, ami néma
és mégis költemény,

minden magam leszek,
emlék és friss levegő,
szentség és tág levegő
s az édesbús öröm,
a testeden átremegő,

háza fölött a csillag,
mely álmaidba rezeget,
csillog és szívedbe rezeget,
szerelem, szerelem,
karácsonyfádon gyertya leszek.

Viharban dörgés,
mely lángoló csodákra hív,
háborgó csodákra hív
s egy világnak zengi, mire
kicsi volt s gyöngye a szív.

Karom a földre cikázik
haragos villám gyanánt,
csattanó villám gyanánt
s lesujt körülöttes
mindenkit, aki bánt...

Most elmondom...

Most elmondom, kicsim, az úgy volt:
mikor a halk sík bársonyán
kihúnyt a nap és már sovány
arccal fölkelte a szép, hazug hold,
nagyon vágytam hozzád beszélni –
Ó, nem bohón és nem bolondul,
de mélyen, mint harang ha kondul
s ahogy csak férfi tud beszélni.

Kezembe fogtam kezedet
s felpillantottam, – fel a fára,
melynek tar ágán furcsa, árva
levél-sziluett reszketett,
úgy imbolygott fonnyadt-ezüsten,
mint lány könnycsepp, mely csüng a vékony
pilla szélén, vagy illanékony
pernye, ha percig áll a füstben.

Mint bús leány, kit lassu méreg
naponta mart s félig megölt,
de menyasszonyi fátylat ölt,
bár tudja, több napot nem ér meg
és révedezve haboz és vár,
tétovázik a hajdani
mérget ma is felhajtani:
maradna is még, hullna is már.

Társai, sárga, hullt szerelmek,
halomban hevernek alul
s éreztem, jaj, ez is lehull,
ha szavaim most rálehelnek,
nem bírja ki e halk, finom lény,
ha holdsugárnál tömörebben
csak egy hang is feléje rebben...
És én hallgattam, mint a holdfény.

Tavalyi szerelem

Emléke visszacsillog
s olykor arcomra tűz,
arcomra, mely fakó
s elmúlt évekbe néz.
Fényes volt, mint a csillag,
forró volt, mint a tűz,
fehér volt, mint a hó
s édes volt, mint a méz.

Még néha visszacsillog,
de már nem bánt, nem űz,
enyhén símogató,
mint hús, testvéri kéz:
Lehullott, mint a csillag,
elhamvadt, mint a tűz,
elolvadt, mint a hó
s megromlott, mint a méz.

Út a Kálváriára

Reszkető, enyhe fény sugárzik.
Egy felhő lassudan megyen.
A lélek fáj, a fény sugárzik.
Valaki ballag a hegyen,
hús homlokáról fény sugárzik
s szemét lehúnyja: – úgy legyen!

Elszállt szerelem illatától
kövér és fűszeres a lég.
Halott szerelem illatából
soha, de sohasem elég.
Bomló szerelem illatából
sejti a szív, hogy itt a vég.

A seb szép csöndesen begyógyult,
– ó, angyalok bús, kék szeme! –
a seb már nem sajog, begyógyult,
– ó, halkán búgó, mély zene! –
a seb már régesrég begyógyult
és mintha mégis vérzene.

Valaki lépked, felfelé tart.
Bozót közt víg madársereg.
Valaki lassan felfelé tart.
Tövisről vérharmat csepeg.
Valaki fel, a csúcs felé tart,
hogy önmagát feszítse meg.

Bújdosás és keresés

Nedves a pillám,
mint gyöngyvirág esti levele.

Zsongó-dongó szél suhan
s illatod érkezik vele.

Édes, erjedt pusztulás,
súlyos pókhálók, sűrű szálak,
sebekre gyanta, vatta, gyom...
Már lefekszem, mert nem talállok.

Foházkodásom szavai,
melyek közül egyet sem értek,
mint kis miazmák rajzanak,
szétnyüzsögnek, mint a férgek.

Csak rólad villan elmosódó
rajz: még látni, fogni akarom,
de elmosódom vele én is
és lehull és elvész a karom.

Az éjszaka dudvás, fülfeteg alja
rejt a bomladó királyfit.

...Hol vagy? Ibolyafényű csillagod
milyen avar alól világít?

Pasztell

Nézel hajló tölgyfa-ágot,
gyomokat, miket kivágot
mord parancssal zordon kertész,
széles paddal vár a kert-rész
sűrűje, hogy tűnj el, vessz el
jobbkezedben Sokratesszel.
Délutánra enyhe, szőke
fény esik a háztetőkre
s szürkepettyes, gyöngyszín, halvány
galamb bűg az eresz alján.
Alkonyatra sásos zugnak
mélyén futó vizek zúgnak,
csupa sötét, furcsa, hült nesz,
bús suhogás, mi körülvesz.
Ebben a nagy félig-csendben
asszony szemek cseppje cseppen,
csak a lélek füle hallja:
nyirkos lesz a lombok alja.
Sok imbolygó, halk kísértet
lábujjhegyen jön el érted
s pillantván a barna fákra,
gondolsz régi balladákra.
Nappal-éjjel így terül szét
fölötted az egyedüllét,
lassan tompa, fullatag, nagy
csöndbe merülsz, hallgatag vagy,
nem akar a könny fakadni,
sem a szó könnyen szakadni,
mind nagyobb a néma sejtés,
mindig több a mélyre-rejtés,
minden nappal, amit élsz,
több, amiről nem beszélsz.

Száraz ág

Szép, lankadt novemberi galy,
jó bánat tiszta, lassú míve,
kiről levált a röpke raj
s alatta hajló, száraz íve
maradt hús, haldokló kezeknek,
magánnyal dús és koldus ág,
melyen csak emlékek rezegnek:
elvégezett szomorúság! –

Miért vettelek észre ma
talán először életemben,
mint sokszor elhadart ima
szavát, amely az értelemben
tartalmat nyer és felvilágol?
Miért nincs más rajtad kívül
szememben ebből a világból,
mely elsötétül és kihül?

Így dudolok az uccán:

Zord kémény-rengetegbe,
a városba megyek be.
Ó, sokkal-sokkal inkább
mennék a zöld hegyekbe,
inkább járnék a selymes
fűben, zörgő avarban,
mint sápadt emberek közt
e hörgő zűrzavarban.

Minden sarkon tumultus,
veszekedő zsinat.
Vágyakból szótt, finom
pókfonalaimat
motorkerékpár tépi
cafattá s beleront
halk, zümmögő zenémbe
a rekedthangu gond.

Egy őszi délutánon,
amikor nem is hinnéd,
egy őszi délutánon
meglásd, megszököm innét,
szűk szobámból nem a
város felé megyek be,
hanem ki, a szabad
és távoli hegyekbe.

Ott is maradok aztán.
Eltévedek a sok
fa sárga sűrűjében,
medvék és farkasok
hevernek lábaimhoz
s így leszek remete,
ki szirmon számolom:
az Isten szeret-e?

Nem bújt el senki jobban,
nem hal meg senki szebben.
Úgy hull rám az örök csend,
úgy száll, keringve lebben,
ahogyan – míg a lombot
lágyszél fuvalma rázza, –
kis ájult gyík fölé
hull a levelek száza.

Szívemből kék virágot
sarjasztok kedvesen:
hadd bukkanjon reá
sétáló kedvesem,
ki két napig pirosra
dörzsölte szép szemét,
mivelhogy béke lettem,
boldog por és szemét.

Merre száll?

Madár zeng s villan az égen
fut árnya sötéten a réten
fent tűzben két lila szárny ég
lent hamuszürke az árnyék

Röghöz tapad életem – ó jaj
szállni be bús örök óhaj
örök, de örökre hiába
embernek földön fut a lába

Valahol fent két lila szárny ég
rohanok mord és hideg árnyék
botladozom magam összesebezve
messzire messzire – messze

Ó merre száll az a langy dal
az a fényes mennyei angyal?
kinek lila szárnya ragyog
kinek én csak az árnya vagyok.

Csokonai sírjánál

„A Reményhez” című Csokonai-vers
dallamára énekli másfélmillió zarándok.

Hol bolyong a lelked,
szólj, Csokonai!
Szólítanak a lelked
bús rokonai,
szólítanak, keresnek,
hívnak epedőn,
ödöngvén a keshedt
ódon temetőn.
Vén fejfák közt vánszorogva,
Erdélyből jövéen,
vágyunk állni szívszorongva
sírhalmod tövéen,
állni hajtott fővel
mozdulatlanul,
írott néma kővel
szólni szótlantul.

Megmozdul a szellő,
porladt rokonok
melléből lehellő, –
zizeg a homok,
zizegnek a lombok
és amerre látsz,
hajladozva bólog,
reszket az akác.
Bú a szívben, könny a szemben.
Hirdeti a kő:
Itt született Debrecenben
s itt pihent meg ő,
Hatvan utca-végen
fekhelye vagyon,
teste régesrégen
homok, dudva, gyom.

Minden ismerősid
rád támadtanak,
rád dőltek az ősi
kollégium-falak,
zargatták a költőt
morc professzorok,
átkokat üvöltött
mindenegy torok.
Te meg mentél, vándoroltál,
száműzött szegény
s veled ment az ősi oltár
veled ment a fény.

Bakony-erdőn ágyat
múzsakéz vetett
s békötözte lágyan
sebhedt szívedet.

Ám a tiszta hűség
tovább megmarad,
mint a keserűség
s a kemény harag. –
Mint eb, kit a gyatra
gazda elzavart,
fordul alkonyatra,
megtér, hazatart,
Te is mentél széllel szembe,
árnyad egyre nőtt,
visszatértél Debrecenbe
a halál előtt,
itt hulltál romokba,
mikor este lett
s rejtéd hús homokba
lázás testedet.

Merre leng a lelked?
– szólj, Csokonai!
Szólítnak a lelked
dúlt rokonai,
űzöttek, bolyongók,
megvert magyarok,
kikre ordas gondok
szája agyarog,
sírodat, mint dús, nagy asztalt,
ülik körbe, lásd:
akit senki sem vígasztalt,
adj vígasztalást!
Etess meg ebéddel,
adj hit-falatot,
itass meg igéddel,
bölcs magyar halott!

Meglendül a szellő,
szólva száll a szél,
sírokból lehellő
légáram beszél,
leng, suhogva hajlik,
borzong, merre látsz,
tengerként morajlik,
zsong ezer akác.
Halk sírással felidézett
hangok zengenek.
Mily káprázat! Mily ígézet!
Végigrengenek
a sírok idővert

korhadt csonkjai,
zúg a temetőkert,
szól Csokonai:
„Halld beszédem imhol.
Hazád az a föld
akkor is, ha gyilkol
és ha már megölt
és ha házad, ólad
füstölgő romok
s fut a föld alólad,
mint a futóhomok.
Nézd, Debrecen porhomokja
futna szerteszét,
de akácok marka fogja,
tartja a kezét,
ölelik, csittitják
izmos és kerek
karjukkal, szorítják
szívós gyökerek.
Halld: a tiszta húség
tovább megmarad,
mint a keserűség
s a kemény harag.
Míg a földön csúszol
s napnyugtáig érsz,
százszor elbucsúzol,
százszor visszatérsz.
Lehet, földed úgy ereszt el,
mint gaz mostoha,
de ha egyszer belefekszel,
nem dob ki soha,
mikor ágyat vet majd
s végkép befogad,
szíjas gyökeret hajt
csontod és fogad.
Menj haza akácul
s ha nyugonni tér
tested és aláhull,
légy te a gyökér,
holtak itt is, ott is,
több már el se fér,
millió halott és
milliárd gyökér.
Vezekel az ősi vétek
ősi föld alatt.
Holt karokkal öleljétek,
míg el nem szalad,
szőjétek keményen
ujra át meg át

s megkötött fővényen
játsszik unokád.”

Elhallgat a szózat.

Egy bozontos ág,
egy fűszál se borzad.

Méla némaság.

Csak bent zsong a zsoltár:

Hálánk csókjai
illetnek, hogy szóltál,
jó Csokonai!

Vándorbotunk, régi jussunk,
vígy a homokon!

Induljunk, hogy hazajussunk!

Ég veled, rokon!

Béborult a hűs ég,
hűs esője sír.

Hazahív a hűség
s otthonunk a sír.

A sötétség verse

Ó, virrasztások évszaka!
Vastagon fog a tinta, zordul.
A rozsdalevű éjszaka
már hatkor a kertekre csordul.
Reves fák nyirka folydogál
s te arra gondolsz: mennyi éved
van hátra még? Jaj meg-megáll
a láb, mert fél, hogy sírba téved.
...Mondd, kissé mártottál-e már
hófehér cukrot barna lébe,
egy feketekávés pohár
keserű, nyirkos éjjelébe?
S figyelted-e: a sűrű lé
mily biztosan, mily sunyi-resten
szívárog, kúszik fölfelé
a kristálytisza kockatestben?
Igy szívódik az éjszaka
beléd is, fölfelé eredve,
az éjszaka, a sír szaga
minden rostodba és eredbe,
mígnem egy lucskos, barna esten
az olvadásig itat át,
hogyan édesítsd valamely isten
sötét keserű italát.

Már hiába nézed

Úgy hagytad el az ifjúságot,
mint aki hörgő hófuvásu, téli
estén párás szobát hagy el
s hogy még marasztják, titkon azt reméli –
De mind hallgatnak, senki sem szól,
szél fú be az ajtóközön
s ő lassan indul, keze a kilincsen
és visszanez és elköszön.

Úgy hagyott el az ifjúság,
mint a holtak. Bizony, holtak szokása
habfátyollal takarni el
arcukat, hogy többé senki se lássa.
Utoljára még megölelnéd,
de karodat lágyan lefejtik
és ellopják és kiviszik a holtat
és énekelve földbe rejtik.

Ó, érettsorsú, árva férfi,
ki lápok lángjait úztad rohanva
s már-már elérvén, húnyni láttad
s kezedre csöppent lucskos, éji hamva!
Te harmincéves férfiarca,
sokat tudó, öregedő,
leheld vakká tükreidet, ne lássék
titkod: a sok finom redő.

Dudolj, dudolj, szál gyertya mellett.
Nem férfi, kinek könnyű csurog az állán.
Dudolj, dudolj, dudolva gyászolj,
fütyörésszel az ifjúság halálán.
Teste testedben mállik el,
míg babrálja a lány enyészet, –
fényes nagy lelke száll magasra, száll, száll
s eltűnik. Már hiába nézed.

Bucsú az elítélttől

Mit vétettél, hogy ez jutott neked,
négy fal között egy rokkant, recsegő szék,
egy tintafoltos asztal négy fiókkal,
toll, kalamáris, szanaszét dobált
papírlapok: bús gond és gondolat?
Kuszált és láthatatlan drótokon
jön messziről az áram, a feszültség
s kering asztalban, székben s benned is,
süti-rángatja minden porcikádat
az ismeretlen, gyilkos villamosság.

Tőle fáj fejed. Ujjad tőle vékonyul,
szemed hajdani fénye tőle tört meg
s orrod alatt a fiatal mosoly
tőle ferdül öreggő. Villamosszék,
vesztőhely ez, hol halni keserő
s édes egyszerre, igen, villamosszék,
mely lassan öl, alattomos erővel,
évek alatt. Lassan, de biztosan.
Ottkünn a bokrok zöld lángokkal égnek,
pislog, mint mécs, a sárga kankalin,
nedves illattól részegek a csízek,
puha kezekkel szél babrál a barkán
s kecskegidákként felhők futkorásznak
kelet felé, nyugat felé. Te meg csak
ülsz celládban valamely mord ítélet
akaratából s betűje szerint,
mignem fejed az asztalra bukik
s csapzott hajad a féloldalra dőlt
tintásüveg levébe keverül.
Ottkünn tavasz lesz, víg, eszeveszett,
mikor a hóhér röviden jelenti
a bírónak, hogy elvégeztetett.

A félelem szonettje

A száj fehéren ejti majd a szót: eredj!
S te, lelkem, borzadón leheled vissza: félek!
A test aléltn, nyögve enged útra, lélek,
mint anya gyermekét, ki idegenbe megy.
Fiam, mily házak, mily terek s mily uccaszélek
várnak reád? Mély lesz a völgy s magas a hegy?
Fiam, nehogy rossz társaságba keveredj
s feledd az emberszót, mit most beszélsz: beszélek.
A holt anyagra már a gyertyák füstje kormol,
az arcra percek folynak, sárga vegyvizek
s a tátott szájba csurganak a horgas orról,
te meg bolyongsz iszonyuan nagy íriszek
között, hol a felejtés vízesése mormol
s a fákon lomb helyett örök sötét zizeg.

Naplemente

Mi ez a furcsa, vézna sípszó?
Ez a selyemlágy, kék zene?
A nap, a nap, a zuhanó nap
mintha aranyat vérzene.

Völgyet szerettem, hegyre másztam.
Kértem, hogy isteni kegyek
mossanak bússá és szeliddé.
Vajjon most már hová megyek?

Fáj az éhség s a jóllakottság,
mar az ital, a szomja csíp.
Zokog a nap, a lebukó nap,
zokog az a távoli síp.

Milyen sötét lesz! Fülelő csend.
Lassan felmutatom eres
két kezemet a csillagoknak:
Nézzétek meg: üres. Üres.

Elárul, mert világít

Giz-gaz ösvényen, sűrű kerten
settengtem éjjel, kis kamasz,
nyálamat lenyelni se mertem –
Úgy raktam reszkető, ravasz
lábacskámat, oly lopva, roppant
vigyázva, hogy egy gally se roppant.

Könyvem a kerti kispadon
maradt. El kellett menni érte.
A párholdas kert is vadon,
ha a sötét varázsa érte
s a vékonyan szűkülő, porázra
kötözött szél a lombot rázza.

Pfuj, agyontaposott csigák,
meredt békák hideglelése,
indákon ingó koponyák –
Nem jó éjjel kijönni mégse,
mért is jöttem éjszaka ki?
...Ott, a padon, ül valaki.

Szikáran ül és feketén,
a bokor rezgő ágain túl –
ahogyan észrevettem én,
észrevesz ő is és elindul.
A hold, a csillagok kioltva.
Rohanok, rémeset sikoltva.

Az ágyban forróláz gyötör,
leng az ágy, mint a kerti hinta,
szám szélén nagy varas sömör,
furcsa, a doktor bácsi mintha
csipogna, mint egy nagy csibe,
repül a forró semmibe.

Gyerekkoromat eltemettük,
széthullott milliónyi sejtem,
új milliót kaptam helyettük,
de nem felejttem, egyre sejtem,
irtózom az iszonyatot,
mi akkor át meg áthatott.

Ilyenkor meg különösen,
mikor két hete ágyban fekszem,
forgolódom idegesen.
Befelé fordul a beteg szem,
matat a döglő akarat:
Mi az, ami ottkünn maradt?

Igen, indulni kell utána,
hiába van sötét, igen.
Kígyó sziszeg a körtefán, a
füvek rohadtsöveiben
sunnyin, züllötten és vigan
kúszik fel a heveny higany.

Felborzadt ebek összemarták
a holdat, cafatokba leng,
kisírt szemüket eltakarták
a csillagok. Vacogva cseng
varangyok síkos üvegteste.
Vigyázz, vigyázz! Be rémes este!

Mit is kell megkeresni? Félek.
A választ későn mondja ki
az elfehéřült szájú lélek.
A padon ott űl valaki.
Tágult fülemben hull egy-egy nesz,
hallom, ahogy lélegzetet vesz.

Jön valaki, vagy valami,
lopódzó lépte néha csosszan.
Most nem tudok sikoltani,
marad a szám kitátva, hosszan,
most nem tudok szaladni sem,
émelygek rettenetesen.

Nem rejt el e vacak világ itt.
Békák közé leguggolok.
A szív elárul, mert világít,
illatoznak a szemgolyók.
Aki él, nem rejtőzhet el.
Jön. Itt van már. Egész közel.

Mint lázas kisfiú...

Be szép, mikor
leválik egy levél
és lassudan
zizeg, hull és libeg
s a kék és sárga csend
zümmög, zenél
és kérdezed:
mitől lett oly hideg?
És nem tudod:
vajjon a bús világ
a szebbik és
szemed azon mereng-e,
vagy befelé tekint,
hol nincs világ?
És nem tudod:
mitől lettél ma gyenge?
Oly gyenge, mint
a lázas kisfiú,
ki – míg siratják, –
únja az egészet
s nem bánja már,
mi balga és hiú
és mosolyog,
mikor jön az enyészet.

Azrael árnyékában

Fehér, haldokló koldusok.
Azrael szárnya megsuhog
s nyomába, mint a tinta, foly
ezer puha, meleg bagoly.
Síró, piciny, beteg hitem
eldédelgetem szeliden,
de amikor elszenderül,
úgy itt maradok egyedül.
Húsvétra készülnek talán,
csengő cseng barikák nyakán.
Itt süt, pirit, pofoz, gyaláz
a láz, a láz, a láz, a láz.
Reszketve sárgul a kezem.
Bibliára emlékezem.
Ecetet iszom s untalan
lándzsa döfi át oldalam.

Ezüst harang. Folyik a könny.
Mögötte jön a hús közöny.
A szem sötét, semmit se lát.
Aludni ötszáz éven át.

Éjszakai dal

Ellobbant villám
fáj a mély sötétben,
emlékek árnya
reszket a tavon,
Ophélia haja
villódzva úszik,
egy vízi pókot
lággy aranyba von.
Dalolj csak álmos,
mélyfekete csillag,
ki nem is látszol,
olyan messze vagy,
mint ezer éve
holtak éneke,
mint jégvirág,
mit finomujju fagy
rajzolt ezüst mesék
kisasszonyának
zöld ablakára.
Messze-messze dal,
elsüllyedt csónak,
nyájak csöngetése,
ódon pincékben
korhadó ravatal.
Dalolj, dalolj csak,
pókháló, zizegj,
surranj suhogva
nyirkos denevér,
dalolj agyamba
égi meleget
hamar kihűlt
bolond fekete vér.
Nőjj a sötétben
égig vad növényzet,
hizzál murok
és rothadj el retek,
üvölts az égig
üres, iszonyú csend,
üvölts, üvölts –
Én föl nem ébredek.

Örök útitársak

Mellykémnek forró szeretettel

Ez első versem, mit Hozzád írok,
ki pályatársa lettél zord utamnak,
ki megfogod kezem, míg bűg a gép
s az állomások mind mögém rohannak.
Harminc kis állomást elhagytam immár
és közeledik már a többi, jaj:
minden nap új mérföldkő, új barázda,
minden nap elhull egy-két szürke haj.

Bizony nem ünnep ez már. Utazás
csöndes, komoly magánya. Hallgatunk,
míg fogynak a fehér mérföldkövek.
Hová megyünk, ó, hová hajtatunk?
Lassubb iram kell,
tán közel a cél is.
Ha a végállomásra gondolok,
kezemben sír a toll, a zord acél is.

Dél, este, reggel sűrűn váltakoznak,
a föld marad, az ég nekünk mozog.
Társam lettél: ha éhes vagy, etetlek,
ha megszomjazzál, hát innod hozok.
Ketten vitatjuk meg az útitervet,
titkos halkan, hogy meg ne hallja más,
suttogva kérjük s úgy is válaszoljuk:
most hol vagyunk, ez milyen állomás?

Ó, szép ez így. Nyugodt, nemes, örök,
akár a kék, zöld, boldog végtelenség, –
Kacaj, sírás, – árny, fény, – élet, halál,
örök társak, együtt egy két jelenség; –
„Nagyon szeretlek” – gondolom magamban
és szólok: „Meg ne fázzál, végy kabátot.”
„Nagyon szeretlek” – gondolod magadban
s megkérdesz: nem álmos-é barátod?

Lassacskán ősz lesz. Ősz és éjszaka.
Pereg a fák elfáradt levele.
Mig dübörögve zakatol a mozdony,
az éjszakába sóhajtom bele
a csillagok közé, a puszta ürbe,
mely pályánk fölött ferdén feketül,
hogy az üdvösség társammá szegődött.
Halld meg, halál: nem vagyok egyedül.

Szőke fejed lágyan vállamra billen,
mellemre hull egy fénylő hajfonat,
kezem reszketve babrál. Hül a lég,
hideg van már és rohan a vonat,
rohan, hidakon dübörög tova.

Felnyitod kék szemed, mikor megáll?
Miért alszol most, társam? Félve félek.
Elfolyik minden. Minden tovaszáll.

Látlak, mikor az út már elfogyott.
Áll a vonat. De nem szállott reád
a vég borzalma. Nézel, mosolyogsz,
felveszed a menyasszonyi ruhád,
karod karomba öltöd. Indulunk.
Suhognak a harmattal belepett fák.
Gyalog megyünk a sűrű, nagy sötétbe
s eltűnünk, mint a régi, halk legendák.

Tíz parancsolat

– Töredék –

I.

Én vagyok a Te távoli
társad és örökös barátod,
kinek kezét sose fogod meg
s igazi arcát sose látod.
Én is, mint te, egyazon úton
járok szüntelen körbe-körbe
s éjszakánként ugyanugy nézek
önmagamba, e furcsa, görbe,
törött és fátyolos tükörbe.
De nem szabad velem törődnöd,
legfeljebb ints egy lenge búcsút
felém, ha más tájakra visz
ez a vidám és néha bús út,
mely annyi felé kanyarog,
mert szánumalmasan gyöngy, gyatra
vadász, ki másra is figyel,
mint az üldözött drága vadra:
célod, hogy rálelj önmagadra.

II.

Nevem hiába ne vegyed;
ha hallottad is egyszer-kétszer,
hullasd ki emlékezetedből,
mert hamis kincs az, talmi ékszer,
mely meddőn, hívalkodva csillog
s kevés örömet szerez annak,
ki csillogásába merül,
mert hiszen csillagok is vannak,
sőt üstökösök is rohannak,

e mély, komorló éjszakában.
Virág vagyok a zordon, ében –
fekete idők belsejében,
fekete álmok erdejében
virág, csak egy a millió közt,
százezer álomból egy álom,
melynek értelmét nem találod,
melynek értelmét nem találom, –
jaj, életem és jaj, halálom.

III.

(Hiányzik)

IV.

Tiszteld az izzó szenvedést,
mely mindünket tisztára éget,
tiszteld a jóság glóriáját,
tiszteld a békés bölcsességet,
tiszteld a mártír szenteket,
a gyermeket, jámbor parasztot
és minden prófétát, aki
a sziklából vizet fakasztott,
habzó szépséget és malasztot, –
tiszteld a költőket, akik
veled vannak, bármerre mennél
s több életet adnak neked
tulajdon ember-életednél.
Hajts főt az írások előtt,
melyek sárgultan szakadoznak
s az ősi márványok előtt,
melyek lassanként repedeznek,
ódon kertekben porladoznak.

V.

(Hiányzik)

VI.

Addig nézz csurdé angyalokra
és addig nyalj szerelmi mézet,
amíg fekete fátyolával
be nem borít a bal enyészet,
örülj, örülj az ifjúságnak,
örülj, örülj az ifjú nőnek,
akinek csókjai nyomán
minden friss sarjak újra nőnek,
mint fű nyomán a friss esőnek, –
úgy zeng a szerelem szava,

mintha ezüst csengettyűt rázna, –
ki szeret, sohasem gonosz,
ki szívből csókol, nem parázna.
(De jól ügyelj: ha bűnnek nézed,
bűn is az, amire törekszel, –
ha gonoszat vélsz tudni arról,
hogya asszony karjaiba fekszel,
bizony gonoszat is cselekszel.)

VII.

(Hiányzik)

VIII.

Az igazságnak őre légyen
benned mindig az égi szellem,
hamis tanúságot ne szólj,
fiam, soha önmagad ellen;
ne hazudozzál önmagadnak,
tudd meg, ki vagy és mire vágol –
ha útag szólít, ne marasszon
fiam, dunna és renyhe lány toll:
keményen kelj a renyhe ágyból
s indulj a bátrak mosolyával,
zengő lélekkel, zsenge testtel,
mint aki mindent megmutat
s magában semmi bűnt se restell,
lépteit ingovány fölött is
titkos Isten hatalma ója –
kinek van ugyan sok-sok bűne,
gyarló egész emberi volta,
de mégis rejteni-valója.

IX.

(Hiányzik)

X.

Felebarátod ökre, háza
után kívánságod ne légyen:
ilyen szegénységekre vágyani
nagy szegénység és csúnya szegénység.
Orrodba édes illatot gyűjts,
szívedbe békét és mosolygást,
szemedbe fényt, hogy az utolsó
napon is tudj örülni folyvást
s eképpen szólj csak és ne mondj mást:
köszönöm, hogy tápláltatok,
hús, alma, búza, lencse, borsó!

Amint jó volt hozzám a bölcső,
tudom, hogy jó lesz a koporsó.
Ki most lefekszik, nem kívánta,
hogy földje legyen, háza, ökre,
de amit látott, gyönyörű volt
és véle marad mindörökre.
És övé marad mindörökre.

Tükör előtt

Előre való beszéd

Olyan érettnék vágyom ezt a versem,
mint ízes alma szeptemberi fán.
Nem kell a játék, sem a régi verseny,
lelkem erős bort s tompa fényt kíván
s csöndet, melyben csak tollam hegye hersen
s békét, milyen a fektető diván
s múzsát, kinek tengernyugalmú, hellén
összhang ragyog a homlokán s a mellén.

Jó férfihangszer, mély gordonka, szólj,
hullámaiddal folyjál szét remegve
s a bronzos lámpafényben úgy oszolj
el, mint tömör füst, ifjúságom kedve.
Lassan készülj el, szépséges, komoly
nagy költemény, magadat szövögetve,
soronkint nőve csak naponta, hogy
megfontoltan és bölcsen gazdagodj.

El ne feledd, hogy minden csak jelenség,
tűnékeny ábra, ideiglenes
s ha volna is a szenvedélyben fenség,
elég volt már s többé nem érdemes:
multtal babrálni oly könnyűnek essék,
mint hózimankós este kellemes
szobában ülni, míg a tűz leroskad
s a kéz tűnődve kártyákat rakosgat.

Így énekelj egy drága gyermekév
muskotály-ízű, serdülő szakáról,
melyet megölt a fagy, kiölt a hév
s tőlem időtlen messzeség határol.
Ha sejtjük, hogy nincs messze már a Rév,
mely zöld homályba ringat, jó a máról
levenni gondjainkat s hajdani
tisztább vizek felé pillantani.

Fakó fényképpel nézek egyre szembe,
ahogy az íróasztalnál ülök.
Mi minden jut egy képről az eszembe,
láttán borongok és felderülök
s mélázva veszem olykor a kezembe:
Egy kedves kisfiú, vidám szülők –
bizony, bizony, huszonöt éve van tán,
hogy ültek ott a tág üvegverandán.

Egyenruhát visel a ház ura,
a hadnagy úr. Merész, sasorrú, nyalka.
Anyám fején a tornyos frizura
roppant előkelő s a fiatalka
fitos archoz oly meghatón fura.
A kisfiúról mondhatnék egy falka
dícséretet, de egyesek szerint
önhitt vagyok s ez szerénységre int.

Boldog idők, melyek parányi bölcsőm
úgy ringatták, mint bárkát enyhe víz,
telt kamrán és üvegbe tett gyümölcsön
merengő nénik, édes tejbegriz,
adjátok bár egy pillanatra kölcsön
a „Szűz imája” és a „Für Elise”
hangulatát, mely eltemetve mélyen
most arra vár, hogy bennem újraéljen!

A tündérszínpad pillangó-rajja
elhull. Haragvörös a naplemente.
Mérges darázsra zurmogó zaja
közeledik, fulánkjaít kifente.
Vérszagu tenger hullám-taraja
paskolja rácsos ágyam éjjelente,
bong a harang, ember nem nyughatik,
lángol a föld kelettől nyugatig.

Jézus kiált fennszóval: – Éli, Éli,
lamma sabaktani! – Dördül a menny.
Sikkant a sátán és világát éli,
égig fröccsen a sár, a genny, a szenny.
Apám rút csukaszürkére cseréli
aranyzsinóros pompáját. – Ne menj! –
zokog anyám. Csók, ölelés, virág, dal.
Megy a vonat hurrázó katonákkal.

Elcsöndesül a zenekar s a dob.
Magunk maradtunk, gyöngé, árva három,
kiket az útból bárki félre dob.
Öcsém kétéves, én a hatot járom
és aki „hármunk közt a legnagyobb”,
anyuska is legföljebb huszonhárom.
– „Ha néhány hétnél továbbtartana,
gyertek le hozzánk!” – írja nagymama.

Kis felvidéki város, vén Beregszász,
gazos Fürdőkert, sáros Vérke-part,
agg csöndedből ma is felém remeg száz
félálom-émlék, ködlepett, zavart –
kanyaró, vörheny, zegzugos öreg ház,
matrózruhám, melyet mamuska varrt,
iskolaudvar, felzsibongó hajsza,
nagyapám szűrös, pedrettvégű bajsza.

Újságot böngész már a kisfiú:
a Képes Krónikában szörnyű tankok,
géppuska, ágyú, drótsövény. Hiú
reménykedések, öblöstorkú hangok,
hősi halál, dicsőség, honfibú.
Kísértetként kopognak künt a mankók
s az elesettek százakra menő
nevei közt egy név: Dsida Jenő.

Deli nagybátyám! Isten így akarta?
Ki lelné meg már azt az elhagyott
országútmenti sírt, mely eltakarta
a kis mosolygó honvédhadnagyot?
Húséges lelkű közlegénye, Bartha,
szipogva hozta el vérbefagyott
köpenyegét s elmondta ékesszólón,
hogyan ütötte át szegényt az ólom.

Riad a hír, hogy elesett a vár,
zúg, mint ha vészharangot vernek félre.
Apám! Przemysl! Anyuska sírva vár
egy üzenetre, pársoros levélre.
Nem jön. Majd nyárra. Elmulik a nyár.
Őszire megjön. Most se? Majd a télre.
Tört gyertyafény, imádság reggelig.
Hét hét után, év év után telik.

(Vonagló kis szív! Ó, hogy illett hozzá
a boldogság dús rózsakerete!
Most egyre szúrja, vérzi a gonosszá
fent tüskék koszorúja. Fekete
pók mássza meg és borzalmat bogoz rá.
Anyácska, édes asszony-remete!
Míg tenger könnyét ejti, önti, ontja,
pihegve alszik két sovány porontya.)

Szegényke egyszer épp reggelizett,
mikor az ajtón kopogott a posta,
lapot hozott, tán nyolcat vagy tizet,
– Él! Él! Halljátok, él! – sikoltja most a
boldog ígét és elalél. – Vízet! –
Jó nagyanyám soká dörzsölte, mosta.
Zihálva olvas. Egymást éri a
kérdés: – Fogoly? Hol? Tomszk, Szibéria.

...S még mennyi emlék!... Százkalandú Verne,
Grant kapitány s derék Strogoff Mihály
s te könyvszekrény, csudák csilláros terme!
Zalán futása-t félretenni fáj,
de nagyapám különben főbeverne:
– Mozogj, hékás, ne mind betűt zabálj! –
(Ott kellett épen abbahagyni, sajna,
ahol fürödni vetkezik le Hajna.)

Öcsi száguld a láncos kút körül.
– Gyű te! – csattanva cserdül karikása.
Szerény személyem szótlánul örül
s fokkal kötettel – senki meg ne lássa, –
a padláslétra tetejére ül.
Megbabonázta Jócai varázsa,
a lágymeséjű, vágyzenéjű húr
ezüst zsongása: *Az új földesúr.*

Nem érdekel, hogy ottlent készülődnek,
kötözgetik a nagy csomagokat.
Félig hallom hangját a nagyszülőknek,
rémült anyámnak: – Indul a vonat
s az a kölyök sehol! – Szemembe szöknek
a könnyek, eltakarom arcomat.
S ugyan miért? Okom csak annyi van rá:
mint lett Ritter von Ankerschmidt magyarrá.

A létra olykor-olykor megrezeg,
átreng a ház a tompa ágyuzástól.
– Fiam! Fiam! – felém tárult kezek...
A sok riadt szem retteget palástol...
Kábulatomból én is rezzenek,
búcsut veszek a megszokott lakástól.
Döng a kárpáti harc. Mi lesz velünk?
Robogj, robogj, vonat! Menekülünk.

Tarka-barka strófák

Ki volt Ilonka? Eddig róla persze
nem szóltam. Ő volt legjobb cimborám.
A legvadabb fiúknál több a mersze,
püföltük egymást hónapok során.
Övemben tomahawk, – kicsiny fafejsze, –
kertjük felé haladva szaporán
már messziről kutattam, vajha vár-e.
Én apacs voltam, ő meg delavére.

Leírjam? Istenem, milyen nehéz
megfogni pár vonását! Szerterezdül,
bármily vigyázva nyul felé a kéz.
Húsz esztendő könnyes kódén keresztül
fúr át szemem, mikor szemébe néz.
Emlék-indákon millió gerezd ül
s valami mégis bizton igazít,
hogy őt szakítsam le, az igazit.

Aligha hinném, hogy utálatos volt.
Bronz-sárga szikrák szökdöstek haján,
az orra kissé szeplős és fitos volt,
cinkék vidultak tiszta kacaján,
gömbölyded arca fényes és piros volt
s kétoldalt olyan huncutkás, kaján
gödröcske, melyet angyalok kívánnak...
De mire kell szépség – egy indiánnak?

Most már bevallom, bármint hesseget
a szégyenérzés, hogy a latin órán
hozzáírtam az első verseket.
(Öreg tanárom zsörtölődve szór rám
utólagos, kemény intéseket,
ha ez kezébe jut.) De drága Laurám
nem tudta, hogy a Véres Kutya fog
Petrarca lett és rímeket nyafog.

Ez is miatta történt, csak miatta:
Egyszer apám, mint szokták jó szülők,
térdére vont s a nagy kérdést feladta,
milyen pályára vágyom s készülök.
– Költő leszek – feleltem. – Tyű, ebadta!
hördült a hangja, mint egy vészülök:
– Te semmiházi! Elkotródj azonnal! –
(Őszinte szó nem mindig jár haszonnal.)

Bizony nem hagytam volna annyiba,
hogy így Pegázusom szárnyába nyessenek,
ha nem puhít meg úgy a galiba
és balsejtelve egy-két nyaklevesnek.
Ám a dorgálás végszávaiba
foglaltak immár maguktól elesnek
s erőtlenek, hogy jóra intsenek:
„Költők csak voltak, költők nincsenek!”

Hej, jó apám! Ha tudta volna akkor,
mily teljességgel nem mond igazat,
félte volna tán, hogy sorsa tisztos aggkor
helyett pokol lesz, kora kárhozat!
Nincs annyi szunyog nyári alkonyatkor,
nincs a mocsárban annyi sok moszat,
nem írt le annyi zagyva verset Kassák,
ahány költő itt ténfereg manapság.

Szegény Erdély! Szegény irodalom!
Nyakába kötve irdatlan kolonca!
Ha mostan Byront mímelné dalom,
kitől örökbe szállt reám e stanca,
tudom, támadna rút riadalom:
névleg sorolnálak fel, sok ribanca,
gyémántnak árult hitvány békasó,
kire köpik a nyájas olvasó.

Ijesztő versezményeivel házal
és kéreget a nyalka Nyallay,
bús ál-Petőfi, telve honfilázzal,
majd szétrepezstik mély sóhajai
s csak pénzt zsebelve áll odébb egy házzal.
(A hentesek mind mécenásai
s ki Nyallay-vers-olvasásra számít,
csomagoltasson tíz deka szalámit.)

S a többiek, sok borzas, buksi fej,
csupa megváltó, fennkölt lelki, tiszta,
– egy perc nyugalmat tőlük merre lelj?
Már valamennyi gondjaimra bízta
néhány csodálatos művét, amely
neked köszöni létét, szent gilisza.
Könyv lep be lassan padlót és falat
s én hálhatok a szabad ég alatt.

De hagyjuk a honmentő, népszakértő
s egyéb csúf irodalmi tetveket,
(ez nem reájuk, a tetvekre sértő!)
kik csattogtatnak nyálas nyelveket
a hatalom talpán s szőnek megértő
„kultúrközeledési” terveket, –
minél többször rugnak belénk s beljük,
annál mohóbb nyalóka szenvedélyük.

A rímem inkább rólatok pereg,
akik bozótok, sziklák közt merészen
törtetek ösvényt, első farmerek,
s tanyát ütven ez erdőntúli részen,
dalt kezdtetek. (Én még mint kisgyerek
figyeltem rá, példát követni készen.)
Tábortüzetek most is zengve ég,
honfoglaló, nagy írónemzedék!

Reményik, Áprily és Tompa László
s a mindig zsémbes, mindig harapós,
mindíg teremítő tettekért parázsló
öreg harcos, a kajlabajszu Kós
és Kuncz, akit korán elvitt a gyászló
s a hullócsillag, Sipos Domokos,
Nyíró, Tamási, – még ki fér a listán?
Molter, Tabéry, Berde, Bartalis tán... –

s ti mind, mindnyájan, tisztelt névsereg,
kiket nem sikerült itt rímbe rónom,
Betűországban bölcs miniszterek
s Kovács Laci a szerkesztői trónon! –
előttetek most büszkén tiszteleg
hegyes szuronyként villogó írónom.
A véletek való baráti lét
avatta széppé életem felét.

S Kemény János!... A térképen kereszttel
jelölik majd, hol áll a vécsi vár
s tanítják: itt volt az erdélyi Keszthely
és fényt vetett egy elborult, sivár
világba. (Kérlek, János, ne neheztelj,
ha ideírom, amit egy szikár
vén székely mondott rád a faluvégen:
„Báró ugyan, de abbahagyta régen...”)

És számon kívül hagyni ki meri
az ifjúságot, fürge versenyével?
A sorban első volt Szemlér Feri,
majd Kiss Jenő, aki huszonhat évvel
a pálmát mindnyájunktól elnyeri,
Ormos, Bözödi – s jönnek ismert névvel
a múzsa többi jó kegyencei,
Szabédi, Varró, Wass és Szenczei.

Sok jóbarát, szólj! Lesz gyümölcs a gallyon,
mely benned ily dús virágba szökött?
Csak rajtad áll, e vers szégyent ne valljon
s hogy száz év múlva csillaggal bökött
jegyzetben kell-e magyarázni, vajjon
ki rejlik egy s más említett mögött,
avagy dicső nevet ragyogva nyersz-e, –
...ha addig él e néhány strófa, persze.

Sok tarka-barka dolgot kellene
még följegyezni rólatok, de döntő
érv tiltakozva hangol ellene:
úgy cseng e dallam máris, mint Vizöntő
havában a vers népszerű neme,
farsangi rigmus, mókás felköszöntő,
vagy Szilveszterre tákolt színpadi
bohóság... Jaj, ha hallaná Ady!

Az ő tusázó, véres szellemének
hatása, hogy a játszi hangulat
megvetve bujdosik a magyar ének
berkeiben és többé nem mulat.
Kik vígat írtak, szemlesütve félnek,
mint csempészek, ha zubbonyuk alatt
tilos bankókat rejtenek a ráncok
s matatják őket vizslató fináncok.

Kicsit nagyképűek vagyunk s olyan
jelmondatunk is: „Századokra termelj
s tekintsd magad halálos komolyan!”
Lantunk nyögesztő, félmázsás teher, mely
úgy zeng, mint jégzajlásakor a folyam
s nem pengi ki a habzó, fürge csermely
ezüstkövek közt zirrenő nesztét.
Pedig be szép a könnyű, halk beszéd!

A pántos kapukon túl

Ne zengj hát, vers, csak gyöngyöző beszéddel
csobogj, mint árnyas, tisztavízű kút.
Mint aki meghitt asztalnál ebédel
és közben elcseveg derűt-borút
nyájas családdal, hűséges cseléddel,
úgy mondd te is, ami eszedbe jut
a tájról, merre emléked barangol
s az érthetetlen, izgató kalandról.

Ó, mert kaland, ugyan mi volna más
mindaz, mi vélünk itt azóta történt,
hogyan élni hitta valami varázs
a semmit és mi forgó zsebtükörként
vigyázzuk, merről jó a villanás
s egymásra tükrözgetjük az örök fényt.
Mi lesz, ha tükröd, mely fényért eped,
holnapra megvakul és elreped?

Én láttam egyszer megrepedni tükröt
s fénylő szemet, amint vakká meredt.
A mennyezetről zöld ámpolna függött
s a függönyökre vont ablakkeret
résén savószínű szürkület szűrődött.
Irtóztatóvá nőtt a kerevet
és agyvelőmet rázta meg a drága
baráti lény üvöltő némasága.

Valaki sebtén orvosért izent:
a hallgatódzó, fekete sztetoszkop
a süppedt, bordás mellen úgy pihent,
mint vén sírdombon megdőlt fejfaoszlop.
Az orvos furcsán biccentett s kiment,
állt az idő és egyikünk se mozgott,
csak néztük, milyen sárgán villog a
gömbön csukott száj egyik szemfoga.

Emlékszem: Mint ha tört üveg csörömpöl,
a márványasztalról, az ágy megett,
az óceán alatti, sűrű csöndből
egy óra sírt fel s hosszan cserregett.
Bensőnk rémült, marcangoló örömtől
és csukló iszonyattól remegett
és vártuk, vártuk a tébolyodásig:
hátha mozdul és nyújtózkodva ásít.

De nem mozdult. Lyukas üvegszeme
tintában ázott s látni megelégett,
orrán át elcsurgott a szelleme,
mint híg kenőcs, ha eltörik a tégelyt,
repedt füléből kifolyt a zene.

Hiába zörgött, hörgött, jajveszékelt
az óra, mit félhétre őmaga
igazított be még az éjszaka.

Takard be azt az arcot, puha kendő,
takard be már, irgalmas feledés.
Ó, tudtam én, hogy életünk esendő,
de akkor láttam, tudni mily kevés:
csak a kegyetlen élmény elegendő,
mely ösztönünk fájó mélyébe vés,
hogy valónkat a megismerés láza
szentté hevítse s emberré alázza.

Hajdanta nem volt több nekem a vég
könnyekben ázó gyászromantikánál.
Búcsulevélke: „Fogsz te sírni még,
tudom, hogy visszahívnál és kívánnál,
mikor fejemnél két szál gyertya ég.”
Romeo s Júlia ravatalánál
két agg siratja lányát és fiát, –
fáklyák között viszik Opheliát.

Később az elmúlás gondolatára
bőrömmön pörsent ki a borzadály
s az undorító temetőbogárra
gondoltam, mely poshadt húsomba váj
s belétojja petéit nemsokára.
Ha nőre néztem, rémített a báj,
mert elképzeltem fölpuффadva, holtan
s a hullabúzt szédülve szimatoltam.

Már ez is elmúlt. Otthonos derű
pattintja föl a szememet naponta
s a megadás ezüst, dicsfényszerű
koszorúját hűvös szívemre fonta.
Nem rettenek meg, bár a keserű
vándor kilincsemet halkan lenyomta
s már asztalomra ferdül fekete
árnya s fülemhez ér lehelete.

Zarándok lettem és hívő keresztény.
Kedves virágom: zsenge barkaág.
Hiszem, hogy Krisztus és a szent kereszt tény
és rajta kívül minden hiuság.
Az egykoron izzógyötrelmű rejtvény
ma csiklandó, meleg kíváncsiság:
mi vár az élet pántos kapuin túl,
mikor a lélek lendül és elindul?

Igen, tudom, hogy szétesik az agy,
az én velőm, hol annyi sok gonosz forr,
kifut az én szemem, nyomot se hagy,
csontom csak enyv és mész és némi foszfor,
húsom foszlik, vérem csomóba fagy,

nyálam ecetté romlik, mint a rossz bor,
ismét elemmé züllik az elem,
mi csak *enyém* volt, – ám mi lesz *velem*?

Alvó leszek tán, kinek nincsen álma,
(ez pompás volna, mondta Szokratesz)
vagy élőlény olyant ki sem találna,
amilyen újtörvényű sorsa lesz?
Szűz angyalillatot legyen a pálma
s míg a szökőkút csengve csörgedez,
rejtelmesen dudolgatnak a szentek:
szeretteink, akik előre mentek?

Talán falu lesz, holtak faluja?
Ó, már belőlük hány falura telne,
kiket szerettünk s akiket buja
zölddel borít az anyaföld szerelme!
Kék házikók, a kertekben thuja,
a lámpákból Isten szelíd kegyelme
sugároz és a tűzhely szapora
lángján serceg a csillag-vacsora.

Mit szellemem elálmélkodva most lát
oly szép, hogy összekulcsolom kezem.
Nagy üstökös-galamb viszi a postát
a kis faluba: „Este érkezem”.
A Cassiopeián robog a gyors át
s úgy ott vagyok, hogy észre sem veszem.
Az állomáson, mely meszelt, parányi,
Kuncz Aladár fogad és Kosztolányi.

Pilláim könnyű könnytől nedvesek
s míg ballagunk a néma faluszélig,
szellemszavukra éhesen lesek:
mély zöngő hangon hosszasan mesélik,
hogyan holtaink, az eltűnt kedvesek
lélekvilágukat mimódon élik.
Kíváncsi kérdés száz meg száz akad
s megbámulom a pöttöm házakat.

Ez itt a költők esti promenádja,
amott, hol az Uránus lángja gyúl,
Arany János lakik s népes családja:
az öreg itt is verseket gyalul,
vagy ha Shakespeare, a leghívebb barátja
toppan be hozzá este szótlánul,
borozgatnak s a borzasbajszú szittya
a morcos ánglust magyarul tanítja.

A tárt kapukhoz fényösvény viszen,
a végtelennek nincsen messzesége.
S lágyan lebeg az üdvözült vizen
a kék sziget, a némaság vidéke.
Ó, balga mind, ki halni fél, hiszen

az anyatejnél édesebb e béke
s ha jó lakásunk volt a földgolyó,
a holtak falva jobb, mint ami jó.
– Élet, halál, most látod, egy a kettő! –
mondja oktatva két jó mesterem.
– Ugyanazon mag sarjasztotta egy tő,
melyen a reggel és az est terem
s ha mit a balkezével visszavett Ő,
a jobbkezeből ismét elnyerem. –
...Költészet és bölcsészet ködvarázsa:
a seblázás szív hús borogatása.

Az első csók

Bizony, valaha nem kellett illet
álmodnom, hogy a párna nyugtot adjon
s társaim hulltán ne legyek ijedt,
mint gyomlálás után a megmaradt gyom, –
mikor mégis kis kamaszként, ki siet,
nehogy a víg sétáról elmaradjon,
fütyörésztem és rugtam a rögöt
s Ilonka várt a kertkapú mögött.

...Húsos gallyakról csöpögött az illat,
csilingoltak a fán a levelek.
Itt az idő, a titkok titka nyilhat!
Szörcsögve tört fel vágyam, mint meleg
vérbuggyanás, mikor a mellbe nyil hat
s azt hittem, roppant terhet emelek
s görnyedtem, mint virág, ha himporos had,
méhek súlyától csaknem földre roskad.

Te építő és romboló elem,
mely nélkül létünk tája pusztá, téli,
Petőfi álma, első szerelem,
ki tudna rólad méltóképp beszélni?
Hiába hangolom és szerelem
a lantot, földi hang ki nem beszél
azt a fájdtító, boldog muzsikát,
mi akkor, egyszer bennem muzsikált.

Pucér, pelyhedző lánykatest lubickol
a szív tavában és a vér locsog,
kagylószínű lábujjával szembeprickol
s félálomba szűz hónaljpmacsok
csiklandják orromat és számat is, hol
nagyhirtelen most meggyullad a csók,
meggyullad pirosan, perzselve lángol,
– szeretnék kiszaladni a világból.

Kirohanni s a csillagok között
zokogva futni, izzadtan, bolondul,
míg kergetnek batisztba öltözött
angyalkák s valamennyi csókot koldul
s az Isten rázza tűzből ötvözött
kolompját és az csengve-bongva kondul.
Csillag szikrázik, angyalcsók ragyog
s menny, föld azt zengi: Szerelmes vagyok!

Ti kisfiúk, ti nyurguló palánták,
kikben az első csókvágy sistereg!
Ha tudnátok, a férfit mire szánták
gonosz, fenekvő asszony-istenek
s hogy alszanak ki sorra mind a lámpák,
a férfiszívek és csak füst remeg
s korom komorlik tovalebegőben
fölöttük a borzongó levegőben.

A nedvesrügyű első vágyban is
ott szunnyad már a szúrós férfipálya
termése, érett szerelmünk hamis,
zöldmégű magva, dancs tragédiája,
mely – mondjam-é? – most négy év múlva is
belémmarcangol, ujjaimba vájja
tüskéit s mindent újra felszakít,
mit oly anyásan hegesztett a hit.

Egy drága nő, egy asszony, kit szerettem!
Fák sírjátok, virágok sírjátok!
Hogy elfeledtem, hogyan is hihettem?
Füvek ti, sírjon minden sarjátok,
füvek, akiken ágyamat vetettem
s ahol most már egyedül alhatok!
Könnyfürdőben szépüljön égi lénye
s haljon meg egy nagy szerelem regénye.

Nem jajgatás ez, sajgó szisszenet,
te sírsz csak, véső, aki lassan vése,
készül az emlék, végső üzenet,
fontolt írás, mit késem köbe prése:
Áldás lobogjon a feje felett
hideg sugárral, égszín feledéssel,
áldott legyen a csókja mással is,
áldott legyen haló porában is!

S te költő, kit a bú mindegyre átvonz
a zord jelenbe, – mondd versed tovább!
Térj vissza csak a régi délutánhoz,
melyen piros pipacs, kék szarkaláb
közt csábított és vont egy napsugár-bronz
leányhaj, egy kis kéz, egy karcsu láb,
egy száj, mely rizsfogakkal ajkát rágja
s a zsenge vágy, e rózsaszínű máglya.

A fecskét, hogy a romló kert felett
merre röpköd, ki tanítja arra?
Ki tanítja meg fújni a szelet?
Ki tanítja a felleget viharra?
Ki mondja meg, mikor van kikelet
s bonthatja bolyhos bársonyát a barka?
Ó, van jeles, nagy tudomány, amit
tudunk, noha rá senki sem tanít.

Míg nyugton alszik a gyanútlan elme,
nem sejtve, hogy mi nagy baj várható,
súnyin közelg az érés gerjedelme,
a macskaléptű, orv, gyujtogató
s a szikrát odalopja öki gyelme,
ahol a tűzvész könnyen gyujtható:
a fiatal test fülledt forradalma
füstölve lobban lángra, mint a szalma.

...Ülünk egy bodros körtefa alatt.
Agyamra mintha téboly gőze szállna.
A félkezem derekára szalad,
másik hajába tűr... Riad, kíválna
karom közül, de nem tud... Pillanat...
ajkamon ajka, két kis nedves málna...
Mint gyom közül cikkázó csöpp gyík, oly
fürgén siklik ki száján a sikoly.

Talpraszökök. Izzó parázs a képe
s arcomra ken egy csattanó pofont.
Nem bánja, hogy a szoknyájába tép-e
a parti sűrű, melybe beleront,
csak fut, bukdácsol, nyargal a sötétbe.
Hátát ugrálva verdesi befont
két farkocsa. Én meg csak állok, állok
a fényben és rekedten kiabálok.

– Ilonka, állj meg! Ott folyik a víz,
vigyázz! Vigyázz! – de nem jön semmi válasz.
Nyelvemen csípős, furcsa málna-íz,
ínyem cukortól sűrű mézet nyálaz,
szemem párás, homlokom csupa víz,
szívem kalimpál és inamba száll az
első mámor, a fájó, reszketeg,
s már hallgatok és némán reszketek...

Elindulok kutatni nagysokára
a szökevényt. De léptem tántorog.
Megvan! – A parti pázsit pamlagára
dőltén piheg és sír és hánytorog.
A gyűrött kis fehér batisztruhára
gallyakon átszűrt, sárga láng csorog.
Kerülgetem lopódzva, lassan, lassan
s melléguggolok, hogy megsímogassam.

– Hallod, ne bőgj! – kezdem, de meghatott vagyok én is. – Ne bőgj, hisz semmi baj sincs. – Még csuklik és szipog ötöt-hatot, majd fölveti szemét. Egy kósza hajtincs hull kis pufók, könnyekkel maszatolt képére és: – A gyermek – mondja, – nagy kincs, de szörnyű, hogy törvénytelen legyen. Most már muszáj, hogy engem elvegyen.

– Miféle gyermek? – kérdezem riadtan. Halkan szól, mintha bűnről vallana: – Ha meghalnék, se volna kár miattam, mert a lányoknak (mondta nagymama,) gyerekük lesz, ha férfi csókja csattan szájukra... mint az én szájamra ma... – S szemének újra megered a nedve s zokog, arcát tenyerébe temetve.

Hallom, hogy kuncog és vihog a nap s ahogy vigyordul, úgy süt egyre jobban, a vén Szamos kaján kacajra kap, kövér hulláma pukkadózva csobban s víg pacskolással a hasára csap, a nagy természet hahotába robban, ezer madár csivog, kacag ezen s kacagok én is, – szinte könnyezem.

Titkos, komoly magyarázatba kezdek, hogy megvigasztaljam a kis csacsit s roppant meggyőző szemeket meresztek. – No, nem haragszol? Adj hamar pacsit! – Sokáig bámul, kuporodva veszteg, majd bűgva fölnevet és rámkacsint. – Bizistók – kérdezi mellemre bujva – nincs semmi baj? Akkor csókolj meg újra!

Prérivadások

Megint kenyeres pajtások vagyunk, de nem vadócok, nem a régi nyersek, kurjongatással, poffal felhagyunk. Az irkalapra írt szerelmi versek is kiderülnek lassankint. Agyunk lázas szavaktól zsibbadózva hemzseg s megyünk, megyünk. Alig lengedezőn kószál a szél a jószagú mezőn.

Erdők, mezők világa! Enyhe dombok!
A nagy folyónál zsong, zizeg a nád,
szunyogzenétől dong a parti zsombok,
(álmodban mintha most is hallanád)
a réten százszorszépek, tarka gombok,
emitt sárgállik egy pimpó-család,
az a boglárka, ez a hosszú ringó
az orbáncfű, amott a kék iringó.

Bámulnak, mint a kedves őzike,
zöldelnek, illatoznak, növekednek:
kapotnyak, menta, gyíkfű, tőzike,
csikorka, porcsin, zsombor, zsálya, lednek! –
Emlékeket még vajjon őrzik-e,
vagy rendre-rendre ők is elfelednek,
amint nem voltam hozzájuk én se hű?...
Mizsót, kökörcsin, kosbor, fecskefű...

Három évszak virága mind személyes
jó ismerősöm volt. Csalit, bozót,
havas, patak völgy, lanka, terebélyes
erdők tisztása nem tiltakozott,
ha titkukat kutattam szenvedélyes
örömmel. A növényhatározót
minden sétán zsebembe szorítottam
s a tündérkéket néven szólítottam.

Az illat elszállt, csak a név maradt,
a lényeg eltűnt, itt maradt a lárva.
Mégis – idézvén most e szép nyarat
négy füstös, fojtó fal közé bezárva,
úgy rémlik, füttyöt hallok s madarat,
patak csörög, lomb zúg. – Repülj csak, árva
robotos lelkem, merre vonz ama
néhány virágnév tündérbalzsama.

(Hát amikor hó púposul a fákon
s az ember vígan felköti a sít
s porzik alá a vad hegehupákon
s a szél füttyülve karmol és hasít!
Farkas-szabadság volt az én világom,
mely szívet edz és orcát hamvasít!)
Kötelesség! Csak ez a szó ne rágná
fületem, rögvest indulnék világgá!

Mennék, mennék, mint akkor délután,
mely szép volt, Isten a megmondhatója.
Elől a kislány, én a lány után...
...Ilonka ujjong: – Nézd csak, gólya, gólya! –
– Hol van? – s az égre sandítok bután.
– Ni, ott sétál a békák pusztítója! –
– Ahá! – s kacagva firtatjuk, miért
oly méltóságos, peckes és kimért.

Lesből figyeljük, mint prérivadászok.
(Ez ismét olyan indián dolog.)
Súgom: – maradj, én csendben odamászok. –
– Hogy is ne! – súgja vissza és dohog.
Egyszerre szánkra fagynak a vidám szók,
lopódzunk négykézláb, szívünk dobog,
a nagy madár meg, mint a gólya-illem
kívánja, hetykén féllábjára billen.

Elvétve mozdul, lassan lépeget,
a röghöz kattan hosszú dárda-csőre
és hozzá olyan súnyi képeket
vág, mintha látná a lomb közt előre
kúszó-mászó rézbőrű kémeket.
Amint kilépünk a szabad mezőre,
rettenve rebben s rémulten, vakon
elnyargal nyurga gólyalábakon.

Mi persze rögtön üldözőbe vesszük.
– Te arra fuss és vágj elé, ha tudsz! –
– Törött a szárnya! – Nehogy eleresszük! –
– Vigyázz te, ott egy szántóföldre jutsz! –
Mikor szorító gyűrünk már egész szűk,
erőt kettőzve száguld, mint a strucc,
majd hirtelen felborzolódva, zordul
megáll és elszánt dühvel szembefordul.

Tudom, hogy elborzaszt a borzalom,
– ahh, olvasóm! – melyet a harci tények
felsorolásával okoz dalom,
de hidd el, minden megfelel a ténynek,
amivel itt ideged borzalom.
A vers az époszok s lovagregények
fenséges dübörgésébe csap át,
zúgván az ádáz, öklelő csatát.

A grifmadár, mint megveszett boszorkány,
bősz, csattogó csőrrel nekünk esett,
süvítve forgott, őrvénylett az orkán,
mit szárnyával szemünkbe verdesett.
Ilonka rítt, ahogy kifért a torkán
s bevallhatom, a hökkentő eset
bennem se keltett nagy derűt. (Ne tessék
azt hinni, hogy könnyű a hősiesség!)

No, rajtad múlik, fiatal vadász,
hogy Old Shatterhand és a többi hősök
méltó utóda légy s amerre jársz,
tábortüzeknél indián regősök
zengjék a híred!... Majd kitört a frász,
hogy elgáncsolt egy korhadó fatörzsök
s látszat-vitézül én korántse rest
ellenfelemre buktam egyenest.

De mindegy! Most már nem megyek le róla!
Vágások érnek, égetők, marók...
Belécibálok... szétrepül a tolla...
köpök... zihálok... győzni akarok.
– ...Már karjaim közt vergődik bomolva,
csőrét szorítja reszkető marok:
a lángokádó, gyilkos grifkakasból
megtört fogoly lett és – Ilonka tapsol.

Tapsol s a hangja mámorral tele:
– Vigyük haza! Enyém a harci zsákmány
s úgy-e, enyém a dicsőség fele?! –
Tombolva táncol, mint egy vad kozáklány,
még a füle is megpirul bele.
...A balhüvelykemből meg, mintha csákány
csapása zúzta volna szét, kövér
patakocskákban csurdogál a vér.

Elrejttem, hogy a kislány meg ne lássa
és titkolom, hogy ég, sajog a seb.
(Ma is látszik még keskeny forradása,
mint fordított ruhán a régi zseb, –
de jaj, hány sebnek nincsen gyógyulása,
sőt napról-napra kínzóbb, mérgesebb,
belül rejtőzik, izzó szénre válik
és vérzik, vérzik, vérzik mindhalálig.)

Mucius Scaevola példát mutat:
mi, férfinépség, ne sokat nyafogjunk! –
Ilonka, mint egy furcsa, nagy ludat,
cipeli gornyadt egyiptomi foglyunk
s míg vérem jelzi hosszan az utat,
arról cseveg, hogy „békát kéne fogjunk”.
Végre elérjük tágas kertjüket
s a gólya ismét szabadon üget.

Lucskos sebem mind lüktetőbbre fájul
s egész valómban szenvedem a kínt.
– Kötözd be! – mondom. Ő kezem után nyúl,
halálfehérre váltan rátekint,
majd meginog s a puha gyepre ájul.
Ébresztgetem, becézem, míg megint
a régi nem lesz arca pírja-hamva,
aztán apámhoz indulok rohanva.

Nem tudtam akkor s nem tudtad te sem,
kis pajtásom, hogy pár év múlva formás
ajkad közül szivárog csöndesen
a vér, e mélyről buggyant, forró forrás
álladra csurran, majd tűzveresen
párnádra foly, mint kézimunka-varrás
rőt csíkjai, bíbor hímzései
s az orvos jötté immár kései.

Azóta lelked, e nyájas kísértet
és cérnavékony, kissé vontatott
hangocskád oly kitartóan kísérget,
mint néma pusztán hold a vonatot.
És néha gyorsan hátranézek, érted
kutatva, mert érzem: két meghatott,
nagy, csillogó, örökké gyermeteg szem
figyel, amerre élek és öregszem.

Most is itt állsz, kis indián ara,
és hús lehelleted hajamba borzol,
halkan dudol az angyalok kara,
szólnak csengők, ezüsből, tiszta bronzból
s két kis copfodról csillag-zuzmara
hull írásomra, amint hallgatózol
szívemen, mely most rímmel játszogat
s nézed rajtam az ifjú ráncokat...

Jaj, holtaink, az élet fut merészül,
nem torpanhat meg nálatok, ki él.
Jó, kedves arcotok porrá enyészül
s a gyászoló, ha sürgeti a dél,
búcsut vesz hantotoktól s – enni készül...
Szűzi neved szép emlékeinél
e dal sem állhat félbeszegve, csonka
oszlop gyanánt. – Nos, ég veled, Ilonka!

Tükör előtt

Az érett férfi bűgő, tiszta, moll
panaszát vágytam elzenélni, mintha
szeptember-este mély gordonka szól.
S mi lett belőle? Semmi. Szürke tinta.
Akad a toll, a ritmus zakatol
s a lendület is lanyharöptű hinta,
melyről leugrott már a fürge, víg
gyerek s most árván leng egy ideig.

Kicsit úgy jártam, mint a bőbeszédű
vendég, ki sok-sok órán át cseveg
s csak akkor csillapul le a beszéd-düh,
mikor látja, hogy a vendégsereg
el-elszunyókál, lágy szenderbe szédül.
Akkor feláll, bocsánatért hebeg
és röstellkedve, félszegen megyen ki
a híg esőbe. Nem marasztja senki.

Bocsánat, mondom én is. Indulok.
Kabátomat vigyázva leakasztom,
gyűrött halotti leplemért nyulok.
Szunnyad már minden, nem szólít marasztón
az ifjúság sem, egyre halkulók
a lépteim, csak árny vagyok, riasztón
lopódzó árny, kit áztat verdeső
vizeivel a szüntelen eső.

De ez megint nem függ mesémme össze.
Figyeljük őt, a csapzott gyermeket,
akit fájdalma s ijedelme gőze
utcák során át hajsolt, kergetett,
hogyan sajgó, véres ujját bekötözzé.
Úgy száguldottam, mint a fergeteg
s a kimenőt bár tíz óráig kértem,
kilenc se volt még, hogy kapunkhoz értem.

Betoppanok és – ejnye! Itt ki járt?
Az ajtó, mely az ebédlőbe nyílik
és tárva máskor, most kilincsre zárt –
mögötte csend, egy árva hang se hírlik –
Mi történt itt? Úristen! Hátha kárt
tettek apámban!! ...Jól tudtam, nem illik
s arcomba pírrel szállt a büntudat,
mégsem vettem meg – a kulcslyukat.

A látványtól gyökeret vert a lábam –
Ott állt apám a nagy tükör előtt
marcona, pompás díszegyenruhában.
Még álmomban sem láttam eddig őt
ily büszkén, daliáknál daliábban.
Sudár fenyő-alakja egyre nőtt
s káprázva néztem, mily szikrázva szórja
csillagtüzét sok gombja és zsinórja.

Mint csillogott és villogott az a
rengő aranyforgó csákója mellett!
S amiket mind onnan hozott haza,
hol párbajozni a halállal kellett:
harci keresztek s érmek halmaza
ragyogta be a dombormívű mellet.
De mindezeknél fénylőbb volt talán
a csörrenő, nagy kard az oldalán.

Majd szétpattant a lángoló tükörlap:
a tág ebédlő ablakain át
vakítva lobbantott a lemenő nap
a gögös fejre kármin glóriát.
Fojtott parázs, mely végre levegőt kap, –
minden kigyúlt, vörös tüzet zihált
és ő csak állott feszesen az örült
fényzuhogásban, mint egy megdicsőült.

A bús felejtés diadalt arat
az ember legszebb álmain s szerelmén
s mit emlékünke könny és vér marat,
fakul a szín az évek sárga selymén,
de ez a kép örökre megmarad,
éles vonását, színét őrzi elmém
s így látom őt, a legendákba nőtt
férfit, apámat a tükör előtt.

Lement a nap s foszlott a multból elcsent
varázslat. Az a furcsa trombita
megint felharsant és a megrepedt csend
csüggedve csüngött, mint szakadt szita.
Egy ócska székhagyot jajdulva reccsent,
szegény apám leroskadt, mint kit a
zuhanó téglát le s hosszú, fojtott
zokogás rázza vállain a bojtot.

Szegény! Szegény! Ki eltört életét
épnek álmodja, míg tükörbe pillant.
Szegény apáink! Mintha vaksetét
szobába lépve kattintják a villanyt
s éles világosság fut szerteszét,
olyan metszően és vakítva villant
agyamban a megértés. – Ó, fanyar
keserű fény, mely szemgolyómba mar!

Olvadj, könnyelmű hályog, vaksi kéreg!
Dagadj és önts ki, könnyek tengere!
Rágcsálj bánkódás szúja, lassú féreg,
döfj mellen kése fájdalom, gyere!
Itasd át minden porcikámat, méreg,
veszett düh, melynek nincs ellenszere!
Ime a gyermek, kit egy pillanatnak
titkai kölyöktigrissé avatnak.

Most fogtam fel, hogy mit vesztek ők,
mikor igába tört a gögös úr-nyak:
a szirti fák, a lombos vakmerők,
testőrei a haldokló Hadúrnak.
Karácsonyfákká zülltek a fenyők,
tűlevelükkel önmagukba szúrnak
s illatuk együtt fog, mígnem kihal,
az emlék cseppenő gyertyáival.

Minden ízemben lüktetett a téboly.
Szerettem volna berohanni és
a tükröt homlokommal zúzni szét oly
dühödten, hogy hasadjon szörnyű rés
fejemen is, hátha velője szétfolyna
s elszáll a rémült sorsfelismerés.
Hátha megváltanék repedt, behorpadt
roncs koponyámmal minden megtiportat.

Aztán lecsillapult a szenvedély.
Hús áhitattal szólt valami halk szó,
mint harmatejtő esti csöndbe mély
morajjal rengő távoli harangszó:
Ezentúl immár célja van, hogy élj:
Hirdesd testvéreidnek messzehangzó
igével, hogy csak az marad alul,
ki önmagát elejti és lehull.

Mondják, apáink bűne, ami történt.
Mindegy. Mienk a végzet és a sors.
Ők még a multba révednek tükörként,
mi már a sodró víz tükrén, a gyors
jelenben látjuk arcunkat s a törvényt:
Tűrni – a bölcsek ételén a bors,
okulni – szükség, megbocsátni – jóság,
dolgozni – ez a legnagyobb valóság.

Bolyongani faluról falura.
Durva darócban gazdag, tiszta szellem.
Egymás szolgálja mind és nem ura.
Csecsemő csámcsog minden anyamellen.
Így készülünk szelíd háborúra,
mindíg magunkért, soha mások ellen,
sót párolunk és vásznakat szövünk
s míg kisebbítnek, lassan megnövünk.

Tudjuk, magát emészti el, ki lázad,
ki lángot éleszt, könnyen lángba vész.
Jöjj, szent gyalázat, gyógyító alázat,
belül munkáló küzdelem: egész
kicsiny téglákból rakni föl a házat!
Jöjj, ősigazság, mit a gyermekész
derengve sejtett s ámulván fölismert,
mint próféták a köd mögött az Istent.

Akárki adta, én a sós torok
vad szomjával köszönöm ezt a sorsot,
a csattogó, kegyetlen ostorok
kínját, a bort ígérő csorba korsót,
melyből epét és ürmöt kóstolok,
a nagy intést, a félig kész koporsót,
a csipkebokrot, mely a közönyön
s romon virágzott. Százszor köszönöm.

Mosolygok immár. Hallom, mint kopácsol
az ismeretlen kéz. De nem bitót,
nem vérpadot, és nem koporsót ácsol,
templomot épít, meghitt házikót,
– s tán minket edz és bennünket kovácsol
kemény acéllá, tűzben izzított
pengévé s rája vési rendelését:
Te gyógyítod meg a világ kelését!!

Gőzhengerektől lesz erős az út,
ha megkötözték, nem hull szét a kéve.
... – Most búcsuzóul azt a kisfiút
nézzük megint, ki akkor – sok-sok éve –
otthagynya leshelyét és szinte fut
s az udvaron megáll kalaplevéve.
Nehéz szíve majdhogy meg nem szakad,
de tudja, hogy bemenni nem szabad.

A fűszekrénybe rejtezik el estig
s onnan bámulja, hogy az esti fák
az eget lassan feketére festik
s a csillagok, mint sárga kis gyufák
lobbannak fel és szemüket meresztik.
Egy tönkön ül a vészna kisdiák
s csöpögő ujjavére észrevétlen
tócsába gyűl a porban és szemétben.

II.
POSZTUMUSZ KÖTETEK BEN
MEGJELENT VERSEK

Dsida Jenő versek

1966.

Rettenetes virágének

(1923-1938)

Megadás

Le a szomorú hangfogóval!
Nélküle mért ne zengenék?
Csapjon fel csengő, csattogó dal,
Halljak már egyszer víg zenét!

Legyek már egyszer víg pacsirta,
Mely bízva száll az égre fel
Mely könnyeit ha mind kisírta,
Vidáman, szívből énekel.

Legyek ujjongó, nyári szellő
Mely táncot jár a réten át
És minden kis virágra eljő
És rácsókolja hímporát.

S amíg a földre fagy terül s dér,
Amíg a szürke ég havaz,
Dalomat súgja ifjú tündér,
Virágfüzéres új tavasz!...

...De nem! Maradjak őszi dalnok,
A hervadásnak dalnoka!
Hulló levelek... síri halmok...
Ne szóljak másról én soha!

Az örömet ki eldalolja,
Lesz még a földön annyi más:
Kié az élet, zengjen róla, –
Ami enyém, csak elmúlás.

1923. december 3.

Az én kérésem

Az ábrándok, mik itt élnek szívemben,
Immár tudom, hogy nem maradnak itt,
Minden, ami szép, gyorsan tovalebben, –
Az élet erre lassan megtanít.

Mert mi az élet? Percek rohanása;
Fagyos viharként száguld mindenik,
Mögöttük sír a kertek pusztulása,
S a rózsabokrot földig letörik.

Illatos szirmok, zöldelő levélkék!...
A vihar szárnyán mindez elrepül,
S aztán ragyoghat, nevethet a kék ég:
Ott áll a kert siváran, egyedül.

Én sem számítok semmi kegyelemre,
Én felettem is végigzúg a szél,
Lelkemnek alvó, rózsaszirmos kertje
Jobban megvédve nincs a többinél.

Én készen állok minden fájdalomra,
Nem hall ajkamról senki sem panaszt,
De most szívemnek még egy vágya volna,
S ha jó az Isten, meghallgatja azt:

Ne vágassanak szegény rózsakerten
Az összes szelek, mind, egyszerre át,
Ne várjon rájuk elfásulva lelkem,
Ne törjenek le minden rózsafát;

Tépjék szirmait egyenként le, lassan;
Mind külön fájjon, sajogjon nekem,
És mindegyiket nagyon megsirassam
És minden könnyem egy-egy dal legyen.

1923. december 9.

Így volna szép

Gyakorta érzek
Olyan különös
Kimondhatatlan
Valamit –
Mikor a kezem
A rózsafáról
Egy szirmot halkan
Leszakít,
Mikor átrezeg
Egy síró dallam
Finom húrjain
A zongorának;
Mikor szívemben
Harcokat vívnak
Hatalmas fénnel
Hatalmas árnyak:
Mikor a szó
Mire se jó,
Mikor szemem egy
Ártatlan fényű
Szempárba mélyed;
Mikor álmodom

S messzire elhagy
A fájo élet;
Mikor ujjongva
Nevet a kék ég,
S a szellő mégis
Ezer zizegő
Halott levélkét
Takarít –
Gyakorta érzek
Olyan különös
Kimondhatatlan
Valamit.

S akkor előttem
Áll a nagy Titok,
Amelynek soha
Nyomára jönni
Nem bírok:

Miért nem szabad
Azt a sejtelmes
Suttogó halált,
Letépett szirmot
Szavakba szednem?
Miért nem lehet
Azt az örökös
Borongó, ködös
Szomorú álmod
Papírra vetnem?
Miért nem tudom
Azt a pillantást
Azt a sóhajto,
Méla akkordot,
Mit a futó perc
Szárnyára kapván
Régen elhordott, –
Megrögzíteni,
S aztán őrizni
Örökre, csendben?
Az a sok síró
Ábrándos érzés
Miért nem ülhet
Miért nem gyűlhet
Lelkem mélyére
S nem tömörülhet
Dalokká bennem?

Vagy ha már róluk
Dalt nem is zengek,
Miért nem tudom
Tudtokra adni
Csupán azoknak,

Kiket szeretek,
S akik szeretnek?
Nem mondom: szóval,
Csak egy mélységes
Szempillantással,
Egy fénylő könnyel,
Egy sóhajtással, –
S csupán ők tudnák,
Hogy mit jelent
Ez a rejtélyes
Titkos beszéd...

Így volna édes,
Így volna szent,
Így volna szép!

1924. február 13.

Az öreg óra énekel

Csak úgy hívnak: az öreg óra.
Rokkant vagyok már, vén legény,
Egyformán tétlen rosszra, jóra,
Ülök a szekrény tetején.
Jelzem meggörbült mutatóval
A jövő-menő perceknek,
Sorsom nagy, álmos, untató dal:
Csak ketyegek, csak ketyegek.

Lefüggönyözve áll az ablak.
Pihen a nap már nyugaton,
Sugara meg nem zavarnak...
Itt minden csupa nyugalom.
Mire is nap ily vén legénynek?
Jobb annak már az éji hold, –
Úgy érzem néha: nem is élek,
És álmodom csak, ami volt.

Olyankor vár még némi gond rám,
Mikor bejön a nagyanyó,
Leül elémbé alkony-órán,
– Haja fehérlő, mint a hó, –
Felnéz reám bágyadt szemével:
„Mesélj, no, szépen valamit!”
S én sorba veszem halk mesével
Az eltűnt évek napjait.

Hej, más volt hajdan, ötven éve!
Hej, az volt ám a szép idő!
Termett a bor, a búzakéve,
Volt búcsú, névnap, esküvő!

Más voltál te is nagyanyóka:
Szemed ragyogott, mint a nap,
Ajkadon csengett, sírt a nóta,
Virág fonta be hajadat.

Egy napsugaras délutánon
Itt álltál te s a vőlegény...
Első szerelem – első álom...
Az első csókot láttam én.
Az évek lassan szálldogáltak,
Lassan benépesült a ház –
Sugara múltán ötven nyárnak
Az ifjú tábor hol tanyáz?

A gonosz idő hogyan öröl:
Aki víg volt, most szomorú.
Temetés lett az esküvőből,
Virágfüzérből koszorú;
Meghaltak mind, és eltemettük,
Ketten maradtunk: te, meg én –
S el-elgondolkodunk felettük
A szürke alkony idején.

Az én sorsom is más volt hajdan,
Mig ifjú voltam és vidám:
Sok cifra betű fénylett rajtam,
Csupa öröm volt nézni rám.
Ma már a gépem csupa rozsdá,
Súrlódnak benn a kerekek,
Aranyozásom rég lekopva
S az elmúlásról ketyegek.

Nem is marad meg semmi, senki,
Meghal a szív, a dal s a száj. –
Hogy nékem kell ezt elzenegni,
Öreg szívemnek jaj, be fáj!
Nagyanyó! Nekem nincs mit várnom,
Meghalok szépen teveled...
Elröppen egy perc... kettő... három...
Csak ketyegek, csak ketyegek...

1924. február 26.

A csemetefa éneke

Elek Nagyapónak, a jóságos faültetőnek

Ti szálló lepkék, döngicsélő méhek,
Ha erre sétál, vegyétek körül!
Hiszen tudjátok: mennyire örül,
Ha lágy zsongással tavaszról meséltek...

...Szemében ifjú, tiszta öröm ül,
Haja fehér, de szíve még fehérebb,
Ha rút-gorombán bántja is az élet,
Ő mindig szeret, mindig könyörül.

Minden örömet tőle kaptam kölcsön;
Övé legyen majd izletes gyümölcsöm,
Virágomat az Ő fejére hintsem:

Húsen legyezve, árnyékkal kínálva,
Sátorom legyen leghívebb tanyája! –
Jóságos ember, – áldja meg az Isten!

1924. március 16.

Tavaszi ujjongás

Tarka virágnak
Illata kábít, –
Édes a méz mit
Kelyhe kínál;
Lebben a lepke,
Röppen a méh –
Sok kicsi vándor
Kedvese ajkán
Csókra talál.

Nincs ma halál,
Él ma a földön
Mit csak az Isten
Élni teremtett, –
Harsog a himnusz,
Hangos a táj! –
Semmi se fáj,
Minden öröme,
Tűzlobogásra
Szítja a lelket...

Újra születünk
Zöld lobogóval
Lepkefogóval
Táncra megint!
Csókot a földnek,
Csókot a fának,
Csókot a rügynek,
Mert a hatalmas
Égi Jövendő
Hírnöke mind!

Hallga, mi szépen
Csendül a nóta,
Csörtet a csermely,
Csattan a csók!
Messze az erdő
Lombjai közt a
Nyár keze int! –
Hirdeti minden,
Hirdetem én is:
Itt a tavasz!

1924. április 25.

Be szép is lenne!

Be szép is lenne,
Ha felrobbanna egyszer ez a föld;
A felgyülemlett aknás szenvedély
Mint dinamit lökné a fényes űrbe,
És izzón szelné át a mindenséget!

Be szép is lenne:
Sóhaj, halálvágy, könnyezés, panasz,
Öröm, nevetés, forró élni-vágyás,
Mind lángtengerbe szöknék perc alatt
S napul szolgálna egy sötét világnak.

Be szép is lenne:
Csak én maradnék élő egyedül.
Mint phönix-madár büszke diadallal
Repülnék ki a süstörgő tüzekből,
S a nyugalomnak kövült szobraként
Tekintenék a nyüzsgő végtelenbe!...

Be szép is lenne!... –

1924. május 16.

A Semmi álma

Elszenderült a Semmi
S iszonyú furcsát álmodott:
Hogy Valami lett, azt álmodta,
S az a Valami – én vagyok!

És azt álmodta, hogy a messzeségben
Előttem ősi cél ragyog
Nagy, ismeretlen cél, amely felé
Rejtelmeknek bús körén keresztül
Megyek, megyek – – –

És jönnek szembe utasok
És kérdeznek: honnan jössz?
És felelek rá: nem tudom!
És kérdeznek: hová mégy?
És felelek rá: nem tudom!

Lopódzva jó az Alkony, –
Lilába olvadnak a zöld mezők
És szürkébe a kék hegyek,
És én fáradtan, csüggedt fővel
Megyek, megyek!... –

Milyen furcsákat álmodik a Semmi!

1924. június 1.

Cirkuszban

A birkozó kifáradt,
S lihegve elterült,
S szemébe települt
Egy szégyenkező bánat.

S csak nézett, egyre nézett
A távolba merőn...
S érezte csüggedőn,
Hogy ez reá a végzet.

Mindenki kacagott
S én megsirattam mégis,
Mert eszembe jutott:

Lesújtva, tört-kuszáltan,
Az élet cirkuszában
Így fekszem én is, én is!...

1924. július 19.

Árnyék a falon

Marcona, dühös, fekete,
– hej, rég kísér már, átka rég nyom! –
holdfényes falon éles árnyék,
árnyék, árnyék, az én árnyékom!

Valami kemény, gúnyos harcos,
valami ősom, zord vitéz,
ki sírhelyéről minden éjjel
eljön hozzám és szembe néz.

Félek, félek, hogy eltapos!
lapulok, mint a rögi-béka...
Rámeredek üveges szemmel,
s vagyok árnyékom bús árnyéka.

Legalább tudja: szomorú,
legalább tudja: fekete,
legalább tudja: jó kezében
mindig készen áll fegyvere.

De én nem tudok semmit, semmit
és nem tudom, hogy mi vagyok –
ünnepelek-e zeneszóval,
vagy gyászolok, vagy siratok?

...Nézem, nézem a holdas árnyat
remegő, lázas nyűg alatt
s előtte félős babonával
hajtom meg mélyen magamat.

1924. augusztus 20.

Öreg költők

Öreg költők, ti őszök fiai,
holt idők sírján hervadt koszorúk,
színesek, szépek, szelíd-szomorúk!
Olyan a ti halkuló dalotok,
mint a lebágyadt, őszi napsugár –
Öreg költők, ti őszök fiai.

Mert nem a nap lesz ősszel hidegebb,
hanem a vén föld el-elbotorkázik –
Mert nem a ti szent dalaitok hűlnek,
hanem a lelkek futnak, menekülnek
messze-jövőbe szárnyas paripán, –
Nem dalotok lesz ősszel hidegebb.

Mi repülünk el szárnyas paripánkon:
ében-sörényén szalagos a vágy,
és lázadt vérünk pihenőt se hágy –
Míg láng dalokkal búcsút intünk,
ősz fejetekre rózsát hintünk,
s rohanunk, szállunk tüzes paripánkon.

1924. augusztus 24.

Temetőben

Köröttem csend – és temető.
Csak néha suttog valami,
csak néha lehet hallani:
ez ő, ez ő, ez ő! –
Azután minden újra csendes,
és álmodik a temető.

Én hajtott fővel ballagok,
s a néma árnyak szembe jönnek,
s a sírkeresztek rámköszönnek,
és megtisztelnek a nagyok – –
Én a halottak ismerőse,
révedő szemmel ballagok.

Utánam huhog a Jövő,
a Múlt, Jelen, a sok kereszt,
s az árnyak kara zúgni kezd:
ez ő, ez ő, ez ő! –
Azután minden újra csendes,
és álmodik a temető.

1924. augusztus 31.

Ki érti?

Szerettem volna adni,
de nem volt: mit. –
Szerettem volna kapni,
de nem volt: kitől.

Szerettem volna enni,
de üres volt a tányér. –
Szerettem volna menni,
de nem volt: hová.

Szerettem volna halni,
de a Halál kitért;
szerettem volna élni,
de nem volt: miért.

1924. szeptember 10.

Súgás az ősznek

Ősz, te sokat tudsz:
mert sétálsz furcsán és hallgatagon,
s hervasztó, irgalmatlan
szomorú szemeiddel
befeigyelsz minden ablakon.

Ősz, te sokat tudsz,
s tudásod soha el-nem-vehető,
mert a halottak nagy-erősek
és tanítód a temető.

Ősz, te sokat tudsz
és ajtómat ha titkon benyitod,
mellém lopódzva böngészed ki,
miket szítálón, csöndesen
a papírra írok.

Ősz, te sokat tudsz,
de most nyílik a szám
s olyasvalamit súgok,
mit te se tudsz talán:

Most, hogy üvöltő, lázadt szél rohan
köd-váraktól köd-varakig,
van egy búsongó kis fiú,
van egy sóvárgó kis fiú, –
– ki ibolyákat álmodik.

Szatmár, 1924. szeptember 15.

Vonaton éjjel

Hallgató éj van s utazom,
köröttem asszony, férfi, leány. –
Élet-vonatom ritmusa gördül,
kemény kereken zokogón zördül,
és lázas-szemű, idegen arcom
halavány,
halavány,
halavány.

Hallgató éj van s utazom,
s szürke hegyekből koszorú
nyúlik a felhős, árnyas egekbe
komoran, búsan ránk-fenyegetve,
s odakünt minden elmaradó fa
szomorú,
szomorú,
szomorú.

Hallgató éj van s utazom –
Ki tudja: meddig megyek én,
Hinti az ég a hímes ezüstöt,
vonatunk hányja, ontja a füstöt,
és megy a gőzös, rohan a gőzös
feketén,
feketén,
feketén.

1924. szeptember 23.

Prológus

a „Szatmári pasztellképek” c. ciklus-tervezethez

Szülővárosom ködös, kicsi képe,
mit száz vonással örökít a kréta,
kacagtatott és megríkatott néha
és odasimult szívem közepébe.

Fölötte táncol könnyesarcú, halk búm,
ismeretségek cigánymuzsikája...
Most, hogy magosból tekintek le rája,
olyan, mint egy szent, színesképű album.

...Óh, nem most festem, rajzolom a képet,
ennek a drága, tündérkertben tépett
virágcsokornak üde ragyogását.

Most csak hímezem, mint egy finom asszony,
bekeretezem, s a falra akasztom,
hogy szeretettel mások is meglássák.

1924. december 30.

Tavaszi kezdetén

Néma várás ül ma a nagy világon.
Csókos szellő rengeti vágyam árját,
És kízzott szívek panaszos beszéde
Tör ki belőlem.

Vérszopó, vad zsarnok a tél. Nem enged
Szóhoz jutni. Ámde uralma tűnik
S a tavasz kegyes keze nyújt nekem most
Írt sebeimre.

Merre jártatok, kicsi, zöld gyümölcsök,
Illatos bimbók, fakadó rügyek, mind?
Mért nem jöttetek hamarabb? Mi vártunk
Egyre tirátok.

1924.

Panaszos és békés nóta

Be ránk sújt az élet,
szegény emberekre!
Bottal, karddal ütnek,
fejszével is ütnek
s átkozódnak egyre.

Elfogyott kenyerünk,
elfogyott a pénzünk.
Fáj az ütés rajtunk,
halovány az ajkunk,
s nagy szomorún nézünk.

Irgalmatlan, csendes,
vad szomorúsággal,
csalatkozott hittel,
letört reményekkel,
letört olajággal.

Úgyis olyan felhős
most a régi kék ég,
úgyis elmegyünk már,
úgyis meghalunk már,
hagyjatok hát békét!

1925. január

A tisztviselőtelep

Enyhe, tavaszi friss esők után
újult zöld a fák rügyes koronája,
s hol az esővíz gödreit kívázza,
papírhajót ereszt a kisgyerek.

A vizes járdák tükrösen ragyognak,
üdén simul a tömött zsenge fű,
– harangkongás és alkonyi derű
tér pihenni a házak tetejére.

A póznás sarkon perecet árulnak
meztlábás kis sípoló fiúk:
itt-ott kinyílnak a színes zsaluk,
és kacagósan születik a vásár.

Emberek lépte vidáman kopog,
(pedig mindnek volt roskadásig dolga).
És mintha farkasszemet mosolyogna
derült arcukkal a jegenyesor.

Piros kabátos gimnazista lány
megy egy beszédes kacagó diákkal,
és minden szavuk tavasz-muzsikát vall.
Már bimbózik az orgonabokor.

1925. március 31.

Szembekötősdí

Pusztuljon el hát a valóság!
Aludjon el hát minden hős hit!

Gyulladjon ki a fény a bálon.
Mindennél több egy gyermek-álom:
gyertek, gyerekek,
játsszunk szembekötősdit!

(Úgy imádkozom néha magamért:
Kis fiú, jó fiú!
Tisztán-látással meg ne verd őt,
én Istenem;
hadd, ne lássa meg a fától az erdőt!
Haragos lánggal ha világok égnek,
tudjon örülni minden sziporkának,
– tudjon örülni minden kicsiségnek!)

Kössétek be a szememet.
Kicsi leány, mehetsz jobbra,
én megyek balra. –
Puha szép kezedet
vajon, vajon még megtalálom?

Itt csörög a dió,
amott a mogyoró,
–: emitt meg sír valami álom...

Így van jól, gyerekek.
Játsszunk szembekötősdit!

1925. április 1.

Sötét ma

Az arcokig a tüzes sugarak
dalos ütemre lüktettek az égről,
s a bujdosó,
de vidám ajkadon
oltár-építőt keresett a zsoltár.

Ma szürke tornyok fúródnak az égbe,
ahonnan könnyek hullnak,
s öröklámpású,
nagy, misztikus homályban:
zsoltártalan a megépített oltár.

1925. május 13.

Villámláskor

A lélek örök, tapogató estjén
nagy szakadékok mellett
fekete ciprusok susognak,
s csüggedt-vonalú szomorúfüzek
lassú ütemre permeteznek könnyet
a zizegő pázsitra.

De olyankor szép, amikor vihar zúg,
s hatalmas kézzel cibálja és tépi
s riasztja fel
az alvó kertnek minden álmait
a szél,
s a füstölő felhők fekete fátylán
átvág a villám cikázó kígyója.

Villámláskor:
ózonszagú a levegő,
s háromszor tátongóbban merednek elénk
a mélységek és a magasságok.

1925. május 14.

Confiteor

Úgy húz az emlék!
Mindig egy kertről álmodom,
hová ébren is visszamennék.

Csak egy kis kába
álom,
s hiába:

Megbolondulok,
mikor a szél
meglebbenti a fehér selyem-függönyt
s jázmin-illatot lehel a szobába.

1925. május 22.

Éji látogatás

Be-benéziünk a lélek börtönébe
nagy, sötét éjszakán,
amikor alusznak a posztok.

Kezét tördelve kiabál
s visszhangot ver a cella éjje:
– Jobbra hat könyök,
balra hat könyök –
Megőrülök!
Megőrülök! –

Kívül vijjog a szél.

1925. május 22.

Kopott álom

Lelkemet mintha messzire sodornák
régiborongó, ismerős dalok,
mikor zenél a monoton eső
és felsírnak a csobogó csatornák.

Ázottan néznek egymásra a hársak,
végigfakul a lila nyári köd
a székfü-szagú színes kerteken,
s a folyókák cikcakkos gödröt ásnak.

Most nincs, ahol az ablakot kitárnák.
Úgy merednek a házak mereven,
mint sok-sok nyirkos hideg álmodó,
s minden lépésre cuppognak a járdák.

Fekete felhők játszanak az éggel,
s vállamon komor, fekete köpeny:
borzongva, fázva összeszorítom,
mintha valami kincset rejtenék el...

Nagy álmot rejtek, szomorút, kopottat
(jaj csak valaki észre ne vegye!),
– és a lombok közt zizeg az eső
és kalapomon csendesen kopogtat.

Szatmár, 1925. június 12.

Szeretnék

Szeretnék:

kimenni messze, a víz partjára
s a lemenő nappal szembenézve
nekidőlni egy fának.

Hetenként többször.

A fejemet is hátravetve
hallgatni a halk szúnyogdongást,
meg a zsongó, csobogó vizet,
mikor beszél a Csenddel.

Úgy maradni,
míg feljönnek a csillagok
és simogató ezüst fényüket
fejemre hintik.

...Először egy napig maradni ott,
azután két napig,
azután három napig,
azután mindig...

Szatmár, 1925. július 10.

Névtelen vágy

Szép lenne:

ha a költőnek lenne egy homályos kertje,
melyet nem fog körül semmilyen kerítés,
szürke ködökbe foszlanék négy határa...
És a közepén állna egy sokablakos kastély.

A nagy kertben sétálna a költő
széles, nagykarimájú kalapjában
és szélről lobogtatott, kerek, fekete köpenyében,
számolva a két keze ujján, hogy meddig élt.

Ősszel, mikor puha szőnyeget szőnek
a suttogó fák zizegve-hulló sárga levelei,
kampós botjával maga előtt kaparászna,
hogy előtte, utána zörögjön a süppedő avar.

Megállna az alkonyati hűvösben.
Rádőlné a tóparti szomorú-fűzfák hallgató törzsére:
kilesni a mélységes csend titkát
és ritmustalan sorokba dalolná másnap,
harmadnap, egyedül, csendesen, egymagának...

A kastély ablakából pedig örökkön-örökké
két tágranyílt szem kísérné minden léptét,
s ha nagyon messzire talál elkalandozni,
mindig lenne, aki könnyezve félti:
hátha elmegy és nem tér többé vissza!...

Szatmár, 1925. július 11.

Hajnali kövek

Egy átjárónak tört köve vagyok
sáros kis utcán, derengés fele
félénk vággyal és nagy csenddel tele.

Köröttem mások, más apró kövek,
sárba ékelve, mindmegannyi bátor. –
Eső után van, hallgat a sikátor.

És várunk, várunk feszült-csendesen,
sok-sok hajnali, ázott, néma kő,
hogyan valaki majd talán erre jő,
fényes-fehéren, esős hajnalon,
tűzhomlokából sugarat eresztve:
Huszedik Század, az új Hit, az Eszme!

Mi csak átjáró tört köve vagyunk,
sáros kis utcán, hajnalfény fele
várakozással és csenddel tele.

Sóhajtó álma mindünknek csak egy:
Izzó szemével talán énfelém int,
s talán én leszek, kit lábával érint...

Nagybánya, 1925. szeptember 12.

Öreg október

Be jó lenne még azt mondani mindig:
Szívem fürösztk tavaszi kegyek,
a napsugár is éget,
virágosak a rétek,
és holnap kirándulásra megyek.

Be jó lenne egy szép kézlegyintéssel
elintézni az egész őszi dolgot:
– Eh, nem fél, aki bátor,
csak rövid nyári zápor,
és boldog marad mindig, aki boldog.

De hiába, már nincs levél a fákon,
halk tűz robogja be a tűzhelyet,
felhők – mint soha régen –
bóbiskolnak az égen,
s már nem lehet, már nem lehet...

Szatmár, 1925. október 19.

Ibolya-csokor

Ibolya-csokrot álmodtam az éjjel.

Jeges az ablak, pihézik a hó,
álmos a reggel, míg lassan megyek.
Ismerőseim járnak szerteszéjjel,
de nem ismerek rájuk
és nem köszöntöm őket...

Hátam mögött verebek súgnak össze:
Ez ibolyáról álmodott az éjjel!...

Szatmár, 1925. november

A vándor

Bús vándor ballagott az úton át,
s égszín szemével megkérdezte tőlem:
Nem tudod: merre van a rózsafa?

– Nem láttam, vándor, soha rózsafát.

Mézes szerelem forrás kútfeje
melyik irányban csörgedez, csobog?
Mert lázas szomjban eleped az ajkam.

– Nem tudom, vándor, nem élek vele.

Keresem, hol a kék csillag ragyog
s aranyporos a boldogságnak útja –
Nem igazítsz el, hogy haza mehessek?

– Nem tudom, vándor, idegen vagyok.

Szatmár, 1925. november 29.

December

A horizont ma ködökbe vesző,
s a nagy világ egyetlen
csöndes hómező.

Pelyhet kavarva dudorász a szél
és nagy titkokról halkán
meséket mesél.

...Merő szemekkel nézek lefele,
mert énbennem talán
most minden fekete,

s reszkető térdem csöndben földet ér
és megcsókolom a havat
csak azért, – mert fehér.

Szatmár, 1925.

Mi lesz?

Uram, Te láttad:

Homlokom tele közúzással, vérrel,
kis lelkek köve milliószor ért el,
de sohse dobtam mással vissza őket,
mint édes, puha, krisztusi kenyérrel.

Uram, Te láttad:

Foszlós-belű volt, fehér és igaz,
haragviszonzás s békét lehelt mégis,
meleg illata csupa ős-poézis,
s az őrzőgőnek fékező vigasz.

Uram, most kérdem:

a világon torz gyűlölet arat.
Állok ostoros közápor alatt,
de hogy töltsem be akkor majd igédet,
ha – énnekem már kenyér sem marad?...

Szatmár, 1926. február

Titok

Amint megsúgtam itt-ott,
most hangos szóval is kihirdetem
a titkot,
hogy én nem vagyok közétek való.

Olyan országból ragadott hozzátok
szárnyas hintaló,
hol nyoma sincs a halálnak, a sírnak,
ahol a lelkek
kacagva sírnak,
hol kis Szépség is világot borít –

Mindenre emlékszem, mindent tudok,
csak a célokat nem tudom itt.

...Tán szétszórni e pár égi magot,
mit nagy Uralkodóm
táskámban hagyott,
mikor eljöttem lovamra hajolva,
anélkül, hogy búcsúzhattam volna?

Itt nem kél ki a mag –
S most siratom a vesztet,
s azt, hogy töletek meg már elbúcsúztam,
mielőtt megérkeztem.

Szatmár, 1926. május 17.

Június

Kis szekrényemen sorakoznak,
és seregszemplét tartok én:
Lázmérő, jódos géztekercecsek,
kininporok és digalén.

Nyitott ablakon június száll,
madár csiripel, csacsog egyre,
s a betáncoló napsugár
aranyport szór az üvegekre.

A régi tüzes kacagások –
a nyarak hite, jaj, mivé lett?
De ott künn azért harsány e dal,
és kicsordul a győztes élet.

Júniusok szent hevülése
a kórházig is fel-felárad,
de mit akar itt, menjen innen,
mikor itt minden olyan fáradt.

1926.

Új Loreley-vers

Számot vetettem bús magammal
(nincs mit csodálni rajta) –
Alkony volt, szelíd, csolnakázós,
és ringatott a Rajna.

Boszorkányhites rajongással
vágtam az evezőket
s hittem; a sok alkonyi árnyék
szívemig fel nem nőhet.

Mielőtt még a bíborcsúcsok
fürdenének az éjben,
daltól igézve, tört sajkával
alszom hidegen, mélyen.

Rohan, akinek vitorláját
esztelen vágya hajtja –
Felborzongott az esti szél,
és röpített a Rajna.

Hunyt szemmel szépen félig alva
a vég felé evezve,
keresztvetéssel hallgatóztam,
a zátony nincs is messze.

Régi végzettel úgy halok meg,
két karomat kitártan
reszketve dalban és mámorban!
...és vártam, egyre vártam.

Csend volt. Az alkony estbe hullott,
mint éltem merész titka.
Loreley csak egy szép hazugság,
mert üres volt a szikla.

Szatmár, 1926. július

Robinson

Robinson áll a tenger partján.
Háta mögött a zord sziget,
zúgó erdő, kúszó liánok –
és nézi, nézi a vizet.

Szemén rezeget a Magány könnye,
de arca sötét és konok:
hiszen csak tegnap rémítették
a fölfedezett lábnyomok.

Önnön lelkének papagája,
lenyűgözött bús szelleme
„Szegény Robinson”-t rikácsol rá,
s minden iszonyattal tele.

Rémekkel ijesztik az éjek,
a sziget lábujjhegyre áll,
feléje hajlik, fojtogatja:
Ezerszer jobb tán a halál!

És áll, csak áll a tenger partján,
háta mögött a zord sziget,
kúszó liánok, sötét erdő, –
és kémleli a nagy vizet.

A kék habok közt felmorajlik
valami zsongó, halk remény,
s a Magány foglya térdre hull
a tenger sivár fövenyén.

A láthatatlan messzeségben,
melyet már annyi álma rótt,
megérez és körülcirógat
egy eljövendő kis hajót.

Szatmárhegy, 1926. július

A kis piktor beszél

Ezer virágzás, ezer álom,
ezer szín táncol palettámon.

Hódító egész világ ellen:
művész vagyok. – De nincs modellem.

Beszélnék rólam: „Egyszerű
kicsi piktor és kékszemű,

haja gesztenyeszínű, göndör.
Néha búsul és néha flörtöl.

A csókja jó és csókra kész,
de modelt állni? – az nehéz.

Nincs nála pénz, nincs nála víg tor.
Szegény, szegény a kicsi piktor.”

És én bennem csak zeng az álom,
színek tobzódnak palettámon.

Fojtott sírástól reng a mellem:
nem dolgozhatom! Nincs modellem!

Karzatról nézem tüllön át
a kis szubrettek idomát,

mulatókban és utakon
a rejtett Szépet kutatom;

nyomortanyákon meglesem,
amint könny pereg csendesen;

néha órákig szóval tartom
a koldusnőt az utcasarkon.

Komoly arcomat gyakran látja
szelíd nővérek szűzi fátyla,

s hol a kis mécses lángot áldoz,
imádkozom a Madonnához.

...S műtermemben egy délutánon
zsongani kezd a sok-sok álom,

a könny, a csók, az ima-hang
összezsenedül, mint kis harang,

százfelől lopott halk mosoly
modell-alakká összefoly:

csoda vibrál vászنام előtt –
...és mégis megfestem a Nőt.

Szatmár, 1926. augusztus

Csitt, mese...

Mit meséljek, ha nem figyelnek?

Különben is fáradt vagyok.

Porfelhőt vernek a fejemre

tépő vad őszi viharok,

s az alkonyatok véres őszirózsák.

És nem várom a napi postát.

Olyan jó lenne hunyt pillákkal,

összefont karral súgni már:

„Oda a nyár! Oda a nyár!

Csitt, mese, halj meg,

csitulj el, ének!”

Sírni – egy rozsdás őszi gesztenyének
nekihajolva... –

Csak lefekhetnék! Csak már este volna!

Szatmár, 1926. szeptember

Örök vers

Fáradt-szelíden megy a Szépség –

Felette éhes, sunyi vércsék

és csapja az út sárhabarcsa.

Életet lehel fünek-fának,

de mint hajdan az Ember fiának:

nincs ahová fejét lehajtsa.

Hideg sírással jön az éjjel –

A vándor tekint szerteszéjjel

s veri zord alvók ajtaját.

Köpenyegét, a bús-kopottat

összehúzza és úgy kopogtat

a szívünkön: szabad-e hát?

1926.

Szegény Don Kihot

Nyomán a bágyadt alkonyati fénynek
feltámadnak a rég átélt regények.

Latin órán, régen, mint kisdíák,
pad alatt böngészett tragédiák.

És most szomorú, borús alkonyatkor
felpanaszlom, hogy másként hittem akkor.

Hogy fáj most ez a néma, terhes ég,
ez a harcos, unalmas szürkesség.

Lennék sötét hős, vagy gögös, vidám:
Gróf Monte Christo, vagy Berend Iván.

Kit a Sors végül öröme is rávitt:
Szökött Gulliver, vagy Copperfield Dávid.

Csinos herceg, ki kéktoronyba tér,
s akit megölel forrón Hattyuvér.

Antonius, ki csak csókban erős,
vagy hitpáncélos szigetvári hős.

Romeo, akit vár az égi nász,
vagy az a szegény, bolond Árnýhalász.

Álmokban úszom, bízva boldogan:
a vágynak olyan édes íze van,

csámcsogom, mint jó puha kenyeret,
– s közben az eső halkán megered.

Míg gyors ütemben kalapomra koppan,
összesúgnak az akácok titokban:

Mindig, mindig szélmalomokkal vivott
s nagyon megunta szegény Don Kihot.

Szatmár 1927.

Felhők fejedelme

Egy viharterhes éjszakán
sötét felhők királlyá tettek,
leszálltak hozzám gomolyogva
és hódolattal körülvettek.

E viharteljes éjjel óta
egyre jönnek a ködcsomók,
jön a sok újabb szürke felhő,
halk tisztelgés, sok furcsa bók.

S velem maradnak mindörökké,
beléjük merül homlokom,
ha könyvbe nézek, gépen írok,
vagy csilingel a telefon.

Felhő-ország lett az országom.
Ködbe veszett a világ képe.
Senki sem láthatja az arcom,
s én se nézek a más szemébe.

Suttogó, tompult szürkeségben,
mely ködpárás verset fakaszt,
álmodok távoli országot,
kéjremegésű friss tavaszt,

egy részeg, erős szép királyfit,
ki napsütésben tántorog...
Felhők, felhők, fekete felhők,
miért lettem királyotok?

Kolozsvár, 1927. április 29.

Majálison

A Hója erdő lombjai felett
tavaszi napfény-patak csergedez,
a tisztásokról dal szűröngözik,
majálisozók víg ünnepe ez.
Tüzek gyúlnak, és távol füstjük édes.
A Hója erdő lombjai felett
ölelkező kacaj ül ünnepet,
s a tisztásokon dal szűröngözik.

Olyan messze vagyok az emberektől!
Egy lángfehér virágú szép cseresznye
sziromhulltába tartom a fejem,
és néha-néha mintha beleveszne.
Egyedül állok, egyenesen, némán,
nem tüzel zene, nem kábít a bor:
én vagyok Dónáth, régi kőszobor
s a szirmok alá tartom a fejem.

Sötét fatörzsről kicsi hangya fut le,
a bolyba fut, vagy élelmet keres,
s szememből lassan könny patakja foly:
neki van miért, neki érdemes...
Szememből lassan könny patakja foly,
s tompán csuklik el kérdésem szava:
Hója erdőből mit vigyek haza,
és hol a haza, hol a hangyaboly?

Kolozsvár, 1927. május 1.

Finita est commedia

Ha nincsen már egetverő
kurjantás és izomerő,
csak ülni kell és nézni ki,
ahogy a szellő repíti
a járdán a hullt levelet
s az égen a fellegeket.

Csak ülni kell és nézni messze,
a Semmi tengerén evezve,
seszínű, álmos, néma habban,
derengő torkú alkonyatban
és azt gondolni, hogy – mese,
lidérc, babona, semmi se.

Szellemet, múltat nem idézni.
Ha ajtót nyitnak, meg se nézni,
csak ülni, mint a holtak álma,
fakult verseket recitálva
forró nyáron, hideg telen,
bámulva és idegtelen...

Kolozsvár, 1927. augusztus

Hát nem különös?

Éles, áttetsző hűvös,
de nem borzongató.
Száras levél koppan a kerítésen.
A rogyanó léptekkel ballagó vén postás
kövér táskája is csupa ilyennel van tele.
Az életre jön a halál,
az életre jön a halál –
hajtogatják a remegő kis kukac-szájak,
s valahonnan a kert végéről
mintha az ős integetne hamiskásan:
Mindjárt jövök!

Az ég szinte felhőtlen
és zavartalanul, megdöbbentően kék.
Az egyetlen fellegfoszlányba egy gyermek kapaszkodik,
akit talán mindnyájan ismertek rajtam kívül –
s kitágult szemekkel akar bekandikálni
a felhő mögé,
a titokzatos, messzi kék csodákba.

1927. augusztus

Csend van

Egy dal ma újra elszökött.
Lábainál ültem valakinek
gitárral a kezemben
s szívemben ezeregy éjszakával.

Egy dal ma újra elszökött.
A gitár panaszosan bongott,
a tölgyfák suhogtak a szélben
s én néma maradtam.

Most csönd van, mérhetetlen éj,
a királynő pihegve alszik.
És úgy félek, hogy visszatér a dal
és fölriasztja őt.

Kolozsvár, 1927. november 5.

Circus maximus

Látod, már ezt is unom
nélküled.
Páholyt veszek neked
az életemben. Ülj bele mellém.
Kék szemem hasadékain
nézz ki te is az arénára:
Folyik a vérengzés,
búg a szelek torka.
Ezer levelet habzsol az ősz,
ezer virág hal meg,
ezer éneklő vértanú. Hallod őket?
S amott azúrkék trónusán
látod a Császárt?
Szája körül kemény mosoly,
ujját leszegi:
Nincs kegyelem!

1927.

Ilyen magasban

Én már a századik emeletről
hajolok a világ fölé.
A csillagokban már semmi különöset
nem találok, szentimentálisan elmerengeni
nem tudok rajtuk. Idefent olyan
természetesek, olyanok, amilyenek.

A lenről láthatatlan óriások
meredt mosollyal néznek ablakomra,
s a mázsás titkok, amiket egymásnak
hajigálnak, előttem suhognak el,
mint a bogarak.
Ilyen magasban többnyire napsütött
tisztásokra gondol az ember, mélyen folydogáló
kicsi patakokra.
Lányokra, akiket megcsókolt.
Kunyhókra, ahová visszavágyik.
1927.

Messze látok

Kitárt karral üveges szemmel
messze látok a Golgotáról
A hold békésen úszik az égen:
semmi se történt
A fű lágyan szerelmesen suhog:
semmi se történt
Magdolna József és a többiek
meghitten társalognak valahol
egy laposfedelű ház tetején:
semmi se történt
És vértajtékos testemet
a keresztfán felejtik.
1927.

Látod? Érzed? Hallod?

Látod?
Az imbolygó, seszínű árnyak
mindennap összébb bogozzák a hurkot,
és hiába fuldokolunk.
Érzed?
A kibukkanó ibolyák illata
összefolyik az őszirózsák szagával,
s a március is: halottak napja.
Hallod?
A végtelen úr egyik ketrecéből
egy kivilágított élő koponya
világba sikoltja semmiségét.
1927.

A páncél-ember

A csilláros, ódon erkély-teremben
áll a fekete páncél-ember,
az érc-lovag.

Már hatszáz éve áll mozdulatlanul,
csak egyszer-egyszer, éjfél idején
csikorog.

Ólomkeretes, színes ablakon
lyukas szemével bámulja az őszt
s a napsütést.

A várkisasszony most is aranyszőke,
de sima suhancal csókolózik
a fák alatt.

A galambok a pártázaton
most is dörgölődve turbékolnak.
Hull a levél.

A páncél-ember nem szomorú,
nem mozdul, csak áll sisakosan,
mereven.

Már érti a titkot, látja a rugókat,
a rángó zsinórt a dolgok mögött.
Szinte kacag.

1927.

Falusi temetés

Vékony harang erőlködik:
Meghalt a Sándor kocsis
lánya
Állj meg világ – aranyláncos urak
vegyék le a kalapjukat
olvadj le hó az Istenszéke ormán
Meghalt a Sándor kocsis
lánya
Fekete koporsót szegeztek
a sápadt arcocskára –
Ki segít az édesanyjának?
Ki örül a tavasznak?
Ki énekel a templomi sorban?
Feketén beszél a pap
versenyt kárognak a varjak
a fiatal uraság fütyül
kacag a tanítóné
Locsog a sár a csűr körül
És eszeveszett kongatással
égig dagad a falu tornya.

1927.

Kezemben tartom a szívedet

Kicsi testvér, a kezemben tartom
a szívedet: Mért olyan hideg?
Ha az égre nézünk, odafent is
zöld füvet látunk, locsogó kis
patakokat s az erdők fordított képét.
Látod, ott megyünk mi is,
az árnyas úton, milyen kicsinyek
vagyunk a nagy-nagy messzeségben,
gyöngén ölelem jobb karommal
a derekadat: mindjárt eltűnünk.
Nem az a fontos, amit nagyképpen
egymásnak mondtunk és a világnak.
Kicsi kutyánk, akinek csontot adtál,
ott megy utánunk, szereti a kis fekete
töröklábú macskát, akit meggyógyítottál.
A vén kofaasszony, akivel pár jó szót
szóltál, fehér kendőt lenget utánunk:
ráncos, gyűrött, egyszerű lelkét.
Nézd, milyen piros sugarakkal,
piros örömmel vár minket a
messzeségek messzesége; kezemben
tartom a szívedet: melegedik, melegedik...

1927.

Akármit teszek is

A víz partján is átborult
az este. Egy ferde fatörzs
áthajolt a vizen s beleszaladt a
sötétbe. A túlsó partig sem láttam.

Bizony mondom, olyan idegen
voltam abban a percben itt,
mint soha még: félelmes dolgok
közepébe idegen földről szakadt.

S éreztem, tudtam, hogy tőlem
semmi sem függ: sem élet, sem szó,
sem halál, sem vers. Volt valami
erőm, de elveszett régen,

volt valaha kardom, de
eltörött, volt lámpám, de
kialudt, s ha lázadó lennék:
a Mindenség kacagna rajtam.

Akármit, akármit teszek is:
az este eljön. A szív lassúdik,
a víz lefelé folyik. S akit
ma szeretek, holnap elfelejtem...

1927.

Íme az ember

Lobogó lángszirmaink vannak
Két tűzrózsa vagyunk
Illatunk: a fűszerszámos kenetek
és drága füstök illata.

Ha kilépünk az esti útra
megzendülnek a harangok
Fagyoskodó kezek porolják végig
vörösen sugárzó kelyheinket.

Hivalkodás nélkül élünk
s alázatosan csodáljuk magunkat:
Íme a jószág
Íme az ember.

1927.

Volt

Kincses ládáimat
zuhanó pöröllyel szétzúgom.
Várain tornyát dörgő ágyúval
Szétlövetem.
A romokra ülök
gondolkodni az életemről:
Milyen furcsa volt!
Két nagy lila szem volt,
melyre ráeresztem
pilláimat.
Méh volt:
méze volt, fulánkja volt.
Rózsza volt:
illata volt, tövise volt.
Gyertya volt:
fénye volt, füstje volt.
Milyen furcsa volt!

1927-1928.

Ide hallgass

Most kiállok az esőbe,
elszántan és
födetlen fővel.
És a csattanó villám
átszalad a szívemen,
és a zuhogó zápor
széjjeláztatja szénfekete
testemet,
és beszívnek magukba
a föld pórusai
ezerkilencszázhuszonnyolc
június tizenhetedikén.

De holnap
rózsaként nyílok ki
ablakod alatt
és minden eljövendő
igaz ember
szíve alatt.

1928.

Sajnálom őt...

S néha messzebből látom őt,
aki most hozzátok beszél.
Látom, amint a hűvös szalonban
lassan cigarettára gyújt
s fáradtan csöppen ajkáról a szó.
Látom arcán a kora ráncokat,
látom kusza, erőtlen haját.
Látom, amint lemegy a lépcsőn,
s a kövezeten kong a lépte,
s a háta csüggedten előre hajlik,
s a két karját lóbálja
szerencsétlenül.
Látom, amint egyedül baktat
keresztül a sötétedő sétatéren.
Felöltőjét nyitogatja a szél,
s kajla kalapja ereszként csurgatja
az egyhangú, tavaszi esőt – –

És olyankor nagyon,
nagyon sajnálom őt...

1928.

Tekintet nélkül

Be kell látnunk:

Ha kérdeznek, becsületesen
felelni kell.

A harcot becsületesen
fel kell venni,
az úton becsületesen
végig kell menni,
a szerepet becsületesen
el kell játszani,
keményen és tekintet nélkül.

A kapuk mögül ebek vicsorognak,
az ablakokból kiköpdösnek
és röhögnek.

Száz közbiztonsági gócpont
adja ki az elfogatási parancsot.
Kemény tárgyak zuhognak a fejünkhöz,
súlyos, vérező kövek,
de néha röppen sóhaj is,
szeretet is, rózsza is.

És este a tűzhely mellett,
vagy szuronyos zsandárok között
hátrakötött kézzel,
mégis mondogatni kell
a fellebbezhetetlen,
sziklakemény,
erősítő,
vigasztaló
igét:

Krisztusnak és Pilátusnak,
farizeusoknak és vámosoknak
zsidóknak és rómaiaknak
egyformán szolgálni
nem lehet.

1928.

Bevallom

Ma bevallom nektek,
hogy sokat beszéltem a ködöntúli
messzi világról,
mely e világ mögött világol,
de enmagam nem láttam soha még.
Csak édes-bús, halk zenék jöttek,
szivárogtak a szívemig onnan,
s mire el akartam fűtyülni őket,
már szétfutottak a feledésbe.

Csak apró, fehér postagalambok
érkeztek pihegőn és remegőn,
de leveleik ismeretlen nyelven írvák
s itt hevernek kibetűzetlenül.
Csak sisakos staféták érkeztek
siető, lázas üzenettel
vérhabos méneken,
de mire megjöttek: holtak voltak.
Úgy zuhantak le a lóról,
mellükön kicsi piros sebbel,
s ha kérdeztem és faggattam őket,
hallgattak, mint a sír,
mint a szélcsöndes, füledt éjszaka.
1928.

Roskadozó ház

Feküdni fogok,
ájult törmelék,
és hallani fogom
a szemrehányást:
– Ablakaidat színessel üvegeztük,
falaidat fehérre festettük,
bádogg-tetődet pirosra festettük,
szobáidba bútorokat raktunk,
kandallódba friss tüzeket raktunk,
...mégis összedőltél,
mégis összedőltél!
1928.

Vajon hol jár?

Hiszen ismertétek a mosolyt!
Fehér és gyapjas báránka volt,
nem hasonlított a bivalyfekete
síráshoz, a cinikus, rókaveres
kacajhoz sem. Most elveszett.
Pedig nagyon szerettem, olyan tiszta,
olyan őszinte, szelíd és meleg
volt. Most elveszett. S odakünt már
esteledik, farkasok üvölnének
mindenfelé, kísértetek járnak
a városvégi elhagyott romoknál,
készülő vihar lengeti a fákat,
a kapukat is be kell zárni,

a gyertyákat is meg kell gyújtani.
Vajon hol jár, hol reszket, milyen
vadon erdőben béget és sír utánam?

1928.

Jertek a hegyre

I.

Drótsövények
és botorka hangulatok.
Könnycseppek és rajzok.
Esik az eső,
éjszaka van.
Aprózott lépteim kopogása
bágyadtan veri ki
emberségem ritmusát.
Mindenki sír
és egy helyben áll.
Csak én megyek valahová
eldalolni egy dalt.
Kigyújtani egy nagy piros
szívet.

II.

Már égnek a tüzek.
Pattog a rőzse
és kékes lánggal ég
levágott jobbkezem.
Most a szívem
következik.

Azért:
nyájak őrizői,
jertek a hegyre!
Ki-ki elhagyja atyját
és elhagyja anyját
és követ engem.

1928.

Sietni kellett

Ma találkoztam az öreg Mikulással.
Sürgős dolgom volt, nem tudtam megállni,
amikor elébem toppant. Gyönyörű téli
szürkület volt, gyöngye hideg, vattásan, puhán
esett a hó és az öreg torzonborz szakála is
csupa hó volt. De mondom, nagyon siettem
amint már évek óta sietek és mindnyájan
sietünk és nem tudtam megállni.
Kicsi krampuszokkal volt teleaggatva,
kiknek nyelvtögtetéseim olyan jóízű, édes
gyermek-borcadállyal kacagtam valamikor.
Jancsi és Juliska, Bóbitás Piroska mind
nála voltak, hátára akasztva csüngött
kicsi fekete hintalovam, melyen
valaha vészes csatákba nyargaltam az
esteledő gyermekszobából s nyakában most
is csilingelt a kicsi ezüst csengő,
finoman, messziről, mint az édes anyám
hangja. De újra ismétlem, sietni, sietni
kellett és nem tudtam megállni.
Az öreg megfordult, álldogált az úton,
orrát vörösre csípte a hideg,
színtelen szeméből könny szivárgott,
s kesztyűtlen, reszkető, ráncos kezével
vidáman integetett utánam.

Abafája, 1928.

Falusi versek

I.

A mezők finoman rezegnek.
A fekete ég ma éjszaka sem
hasad ketté, mint a rozsdavörös
trombitaszó hirdeti folyvást.

Világoskék a hó, az országút
fölött ezüsthullám viharzik.
Aki rálép, magától repül
kedveséhez, ragadja a fény.

Mennyi fenyő törik le ropogva!
Mennyi szép pásztorleány tűnik el:
mosolyuk még világít gyengén
s aranyhajuk utánuk füstöl.

De én csak itt maradok.
Arcom fehér, mint a titok, mely
mindig holnap lesz eljövendő.
S ujjaimból kiserked a vér.

II.

A kovácsműhely előtt
narancsvörös a hó:
odabent emberek kalapálnak
ropogó lánglobogásban.
És fenyőágot szagolok,
úgy megyek átál ezen a bolond
falun, üvegcsengőkkel csilingelek,
szeretek és csodálkozom.
Mindig vendégem van, aki
izgat, akit nem látok s akinek
ujjongok, mint a tél örömének.
Ha eloltom a lámpát,
tele van,
tele van csillaggal a szobám.

Abafája, 1929.

Falun

Ujjongok, ha erre a falura nézek,
havasok illatát szívom
reggel.
Ezüstfátyol van a szívemen,
s olyan a tündérek arca,
mint egy nagy ünnep.
Az égő fenyőtobozok füstje
kavargó, könnyű
országút,
azon megyek fel az égbe
egy kislánnyal, meg egy kicsi
kutyával.
Egyszerre sötét lesz.
A boglyatetejű házak lent maradnak
a farkasok között.
1929.

Fázol

Nem fogod megérteni ezt a hangulatot,
előre tudom, csak ha összefüggéstelen
képeket rajzolok sebtiben, milyen borzasztó,
csak akkor érted meg, milyen iszonyú.
Ez az én hangulatom, figyelj: előttem
egy mozdulatlan kék tó, képzeld el, olyan

meredten világoskék, hogy megijedsz, és körül
a partján semmi. De mégis: képzelj el
egy szikár fát, kiszáradtat; a víz partjára
gondolj egy agarat, soványat, szárazat, mint
a fa. Fütttyentesz, de magad is megijedsz:
a fütttyentésedet magad se hallod, s a kutya
nem mozdul, semmi se mozdul. Az ég
tisztá, inkább szürkés árnyalatú, de olyan,
mint egy kiégett, közömbös ember szeme,
a napot ellopta valaki, de azért világos
van, mondhatnám erős, sértő a fény.
Az első hang belülről szólal meg ebben a
csendben, idegen kiállhatatlan hang, csupa
hideg e- és i-betűvel beszél, de nem érted.
Tíz perccel azelőtt még tudtad, hogy mit
akarsz, hová akarsz menni, most meg állsz,
mintha ebben a pillanatban érkeztedél
volna valami idegen csillagról. Sírni
nem tudsz, megszorítod a saját kezedet,
aztán egyszerre rájössz, hogy fázol.
Rettenetesen fázol.

Abafája, 1929.

Idegen ébredés

Felszáll a köd. Szívverésünk zaja
végigdördül még egyszer rajta,
finoman reszket. Lépünk, lépünk, de
miért nem ér földet a lábunk?
A sötétség tágranyitott ajtaja
előtt apró sugárrongyok libegnek,
minden elmúlik, és mi elalszunk.
Ébredésünk ágát idegen virágok
illatozzák, idegen lesz az
ének és a tengerek arca.
S nem emlékezünk egymás nevére.

Abafája, 1929.

Csöndes minden

Lám, lám itt csöndes minden,
egyszerű szobában lakom, fehérre
meszelt falak közt, még a falutól
is távol. Itt nincsenek dübörgő
rotációsok, nincsenek zakatoló

festékszagú, piszkos hétköznapiok,
örökös itt a csend és a vasárnap.
Az ablakom a mély fenyvesre nyílik,
mozdulatlanok az örökzöld lombok,
lehet nagyokat, tisztákat lélegzeni,
a felhők is hallgatagok, szinte
odafagytak a tiszta égre.
És valahogy ez mégsem a feloldott
bánat, a méltóságos nyugalom;
ez csak a kimaradt szívdobbanás
különös csendje, csak beletörődés,
fenségessé dermedt nyugtalanság.

1929.

Ünnepi plakát

Kérek minden rangú és rendű embereket,
hogya vétkeztem ellenük:
bocsássanak meg érte!

Kérek testvéreket és barátokat,
versenytársakat és ellenségeket,
hogy fogják meg a kezemet.

Felejtsék el, ha Bábel forgatagában
kínok borától szédelegve jártam
és nem emeltem kalapot.

Szorongok, félek mostanában,
különös-nagyok a csillagok mostanában,
egyedül vagyok mostanában.

Mindent próbáltam, aludtam, sírtam is;
most utoljára plakátokat ragasztok
a jószívek falára:

Kérek testvéreket és barátokat,
kérek minden rendű és rangú embereket,
hogy szeressenek engem!

1929.

Jó reggelt, barátom!

A két szemem lobogó reflektor,
öles nyalábbal veti a fényt;
egyszer szeszélyes csipkebokor
toppan elé, majd egy hideg torony –

később talán egy élet, akit elgázolok.
Olyan furcsán nyílnak a gondolataim,
kicsi angyalok ideges szárnya
hömpölygeti a homályt.
Nincs összefüggés a dolgok között.
Milyen jó volna izgalom nélkül
találkozni egy emberrel és ráköszönni:
– Jó reggelt, barátom,
hogyan aludtál? –
És behunyt szemmel
adni át magamat valami
józan és nyugodt, örök folyamatnak.

1929.

Rossz éjszaka

Csupa fekete aggodalom dobog
a bezárt kapuk mögött.
Éles női hang sikolt segítségért,
aztán egész kórus jajgat
mély, morgó remegéssel. Megint
sikoly. Öreg zsidó görnyed az
árok szélén; fanatikus nagy
szeme: nedves barna könnyörgéssel
tapad az égre, piszkos kaftánján
elomlik gubancos szakállja.
A szüzek tovább sírnak,
a lelkek tovább vergődnek,
a testek tovább oszlanak.
És nyúlós, leheletgőzös nap emelkedik
az elátkozottak városa fölé.

1929.

Te harangozol

Hunyd be a szemedet a dombtetőn.
Megindulsz lassan az úrben, a kék
levegőben, az őszi lombok hervadt
szagában. Előbb csendes úszással,
lengéssel jobbra-balra, aztán szédületes
gyorsasággal, káprázatos ívben
messzire lendülsz, titokzatos szálak
tartanak, azokon himbálózol
édesen, fájón, rettenetesen.

És delet kongat a falu harangja,
és minden kondulással egyre biztosabban
érzed, hogy te vagy a harang nyelve,
és az egész mindenség kék burája:
egy óriás harang. És öblös kongással,
testeddel, véreddel, egész valóddal
te harangozol az egész világnak.

1929.

Helyet kerestek

Karonfogva bandukoltak, rogyadozó
inakkal a napsütéses temetőben.
Utánuk mentem:
az asszony kicsi fonnyadt szája
mosolygott, hajuk kopott
ezüstje összefolyt a fényben.
Keresték a helyet, ahol legjobb
lesz feküdni, a legszebb,
legnaposabb helyet keresték.
Örökké tartó, visszatérő,
boldog nászéjszakáról beszéltek.

1929.

Kórházi emlék

Fehér ágyon
feküdtem,
némán szenvedő
emberek közt.
Június volt,
a nyitott
ablak párkányán
madarak
csicseregtek.
Az anyám sírt.
A lányok
virágot küldtek
s apró cédulákat.
A nyitott
ablak párkányán
madarak
csicseregtek,
a folyosón
mankók kopogása
visszhangzott.

Gabriella nővér,
a csendes,
fehér apáca,
letörölte homlokomat,
s az elröppenő
madarak után
nézett.

1929.

Lámpákat gyűjtök

Lámpákat gyűjtök néptelen városomban.
Te látod messze az apró, piros és zöld
és sárga lángokat, próbálsz megérteni
őket, de nagyon mesze vagy. Legszebb
házamban vettem ágyat neked, illatos
vizet öntöttem a korsókba és a tálba.
Te nem ismered ezt a várost, nem tudod:
mi van benne és mi hiányzik.
Minden, amit mondok, vagy teszek:
egy-egy lámpa az irdatlan messzeségben.
Szánalmamat elébed küldöm az országútra,
számolja, számolja a kilométerköveket
s egy útmenti bozótban alva talál.

1929.

Senki előtttem, senki utánam

I.

A sziklacsúcsok felágaskodnak
és hajladoznak a felhők között.
Hangosan kiáltozom, hogy elverjem
a némaságot, mely tízezer éve
mossa a merevtörzsű fákat
s rémült melódiákat ringat ölében.
Dárdahegyű, kemény levelek
sorakoznak a pikkelyes ágakon,
a virágok szirmai pattogva töredeznek.
Senki előtttem és senki utánam,
és nincs út sehol; minden felbukkanó
igazságért, minden talpalatnyi
földért esztendeimmal fizetek.

II.

S a zord éjszakákon mégis hiszek.
Búzavirágos szarvú ökröket látok,
amint fehér szekerek előtt bandukolnak
embereket, akik valamikor
élni fognak a földön.
A barlang, amelyben tűz nélkül
didergek, bodros füstöt ereszt,
fáradt, erős férfiakat altat
s a kötél, melyen remegve kúsztam
át a vak mélységek fölött,
száradó ruhák terhe alatt ring
asszonyok lármás, víg dalában.
1929.

Szomorú tévedés

Valami álomból emlékszem rád.
A bástyafokon rőt moha nő,
s kedves forrásom elapadt, elapadt.
Az acélkék fecskék rád gondolnak,
nem szállnak el: meghalnak,
és haldoklik a megállt idő is.
Te nem tudod, hogy barátod vagyok,
és azért nem közeledsz hozzám!
Ó, milyen átkos, szomorú tévedés ez!
Csuháim kopnak, nemsokára
szabad mellet mutatok a fáradt napnak:
remete-éveim hite szakadozik.
Nem akar lángolni az esti tűz,
s mezőkön, hegyeken túl késik,
egyre késik a mindenek gyógyulása.
1929.

Akivel néha találkozom

Úgy irigylem azt az embert,
akire csak néha találok
csöndes szobámban, lefekvés előtt,
vagy a szerkesztőség zajában, kezébe
temetett homlokkal, szelíden.
Túl van minden problémán,

nem komplikálja az életet,
nem bontja fel százezer elviselhetetlen
borzongásra; a rémeket elűzte.
Testét kerékbe törték, de feltámadt
s ha lassan is, de jár
s úgy nézi a kezére száradt vért,
mint valami idegen ékszer:
a bölcs emberek különös mosolyával.
Cigaretteját is mélyen odagondolva
szívja, s míg mellében kihagy
a szív, s nehéz szűrésok fájnak,
barátaival figyelmesen beszélget.

1930.

Aranysárga fényben

Egyszer elpattan valami mélyen.
Az eltemetett csönd halk csobbanással
ömlik szét a síró viharban.
S egyszerre megdermed, elhallgat minden.

Aranysárga napsugár szítál hűvösen,
mozdulatlan, fakó lombokat dédelget;
szivig sajduló, bágyadt csodálkozással
a tavi csónak partot ér velem.

A kavicsos úton lassan halad egy leány.
Valami sápadt hercegkisasszony.
Finomrajzú, beteg kis kebeléhez
sárga rózsát szorít és köhög.

1930.

Ballagó vers

Eső utáni fény csillámlik
a ritkapárás alkonyon.
Oly lassú, lassú lett a léptem,
olyan fehér a homlokom.

Jó lenne már letenni szépen
unt terhemet s a cifra bért
s ha számoltatnak, nem felelni
önmagamért és másokért.

Sápadtan is szabadon menni,
fáradtan is emlékezőn...
(Mit is mondott a kedves tegnap,
mikor velem járt a mezőn?)

Most nem zavar hang s nem üdít,
csupán a szárnyas szellemek
csattognak láthatatlanul,
amint a fák közt lengenek.

A világ furcsán mosolyog,
mint a tüdőbajos leány,
aki szerelmes és megérzi,
hogyan napja alig van néhány.

1930.

Mese, mese, mátká...

A fűz a vízen áthajolt.
Szép zöldhajú, szűz mátká volt,
vállán veréb ült, néha tűz.
Alant suhant, rohant a víz,
mint egy bolondos, bő regény,
hűtlen, makrancos vőlegény.
A felhő könnyű, ritka volt,
s az ég sötétkék tintafolt,
és csók a szél, mely átoson
a füstbe süppedt városban.

És akkor lopva jöttem én
a nyári lanka szőnyegén –
de sarkantyúm volt, rézveret,
az pengett s minden észrevett.
Egyszerre metsző lett a szél,
mint a süvöltő, fent acél,
az ég szuroksötétre vált,
a fűz letört, a víz megállt...

1930.

Virrasztás a dzsungelben

Úgy – aludj csak az indus éjszakában!
Rontó szellemek és lidérchatalmak
ellen védelek én, fehér leányom,
láthatatlan, esős dzsungelvilágban
virraszt fegyverem és a barna barlang.
Bűg a víz zuhogó, kövér csatakja,
párálló iszapon csattogva preckel,
fülledt mélybe csurog nehéz, kiáradt,
bő meleggel: a mérges és komorzöld
kaktuszok levelén, húsos, sokágú

páfrányok buja zegzugán lecsordul
s bambuszrengetegek dúsan vonagló
testét fürdeti fuldokló örömmel.
Távol rettenetes sebtől halódó
tigris párja után szagol hörögve
s végsőt bődül a harsogó morajba.
...S már lélegzetedet sem hallom, édes,
alszol? nem tudom – ó, talán halott vagy
s lelked künt gomolyog már messze, lucskos
lótuszok kinyíló kelyhét keresve?...
Homlokomra meleg gyöngyök csapódnak
s barlang-boltozatunk repedt zugából
kígyók hullnak a senyvedő parázsra.

1930.

Búcsú

A nagy esőzés elállt,
a ködpárák is fölszálltak, Úrnóm.
Az elefántok készen állnak,
amely percben akarod:
indulhatsz.
Én maradok és mindenre vigyázok:
az illatodra a szobákban,
a lábnyomaidra a tornác előtt.
Esténként elengedem a házőrző
tigriseket,
s a fojtott csendben
a vörös csillagok alatt
mindig újra hallom búcsúszavad.

1930. május 9.

Meddő napok

Hónapok óta hallgatok már.
Most nagy jószággal
hagyom, hogy eltemessenek.
A kriptaajtót bevágták utánam,
nagyot döndült, a fenyőkről lezuhogott
a hó, fent megrázkódtak a csillagok.
A holtak bomlanak, oszlanak.
Vérükből béke lesz, húsukból csend,
csontjaikból hamu és céltalanság.
Odakünt az éjszakában
szerelmesek járják a dombos temetőt,
s én huncut kacagással gondolom el:

Hogy megrémülnének, milyen
fogvacogó rémülettel, ha kikiáltanék
az ablakon:
– Hiszen élek! Élek! Élek!
De csöndesen maradok s a percekét számlálom.
Már nem lehet messze a feltámadás.

1930.

Menni kellene házról házra

Nem így kellene hűvös, árnyas
szobából, kényelmes íróasztal
mellől szólani hozzátok, jól
tudom. Menni kellene házról
házra, városról városra, mint
egy izzadt, fáradt, fanatikus
csavargó. Csak két égő szememet,
szakadozott ruhámat, porlepett
bocskoromat hívni bizonyságul
a szeretet nagy igazsága mellé.
És rekedt hangon, félig sírva,
kiabálni minden ablak alatt:
Szakadt lelket foltozni, foltozni!
Tört szíveket drótozni, drótozni!

1930.

Mi lesz ebből?

Minden szürkül, fakul.
Hull a hajunk.
Az almák nem olyan pirosak, mint tegnap,
a füvek zöldje nem izzik úgy, mint tegnapelőtt.
Mai mosolyunk hültebb, sötétebb,
fakóbb:
ijedt és szomorú utánzata a régieknek.
A szavak napról napra üszkösebbek.
A szerelem karja tágul, ernyed, lankad, elenged...
Mi lesz ebből, kedvesem?
Éjszaka? Fekete csönd? Hideg ború?
Vagy kihamvadó utakon át jutunk
örökmosolyú, fényesen izzó, boldog mezőkre?

1930.

Vándor-kesergő

Sovány vagyok nagyon.
Hozzátok folyamodom, ízes gyümölcsök,
leves narancsok, kövér almák,
húsos barackok, hizlaljatok meg engem.
Fázom nagyon.
Kicsi pattogó gallytüzek,
melegítsetek föl estelente,
óriásfák lepedő-levelei,
takarjatok be éjszakánkint!
Keserves vagyok nagyon
és árva vagyok nagyon:
fű, fa, virág, vidítsatok föl engem!
1930.

Július

Itt künn járok a földeken,
kedves.
A kalászkok megbókolnak előttem:
olyan hatalmas vagyok, olyan
bronzarany félisten, mikor rád gondolok.
Egyébként pedig költő, sétáló ember,
akire fény hull és sárgaméz-mosolygás.
Tehénkék.
Pásztorok.
Nyári máglya. Búzamező.
Csöndesen feléd sóhajtom a búzavirágok kék szerelmét.
Harsányan feléd kiáltom a lobogó pipacsok vörös nászindulóját!
1930.

Aranyország, szerelem

Ó, aranyország, szerelem!
Most szárnyaimat szerelem,
s kána-szirmok harsány tüzében
lobog a szívem az esti szélben.
Aztán lehullok. Hűs az arcom,
amint mosolygón, mélyen alszom
a kék mezőn. Piheg a friss fű...
...Cigányangyal, fekete-tincső,
úszik az ég opál tején
piros sapkával a fején...
1930.

Halvány rajz

Pirkadattól kedvesem sírján tilinkóztam.
Azután továbbmentem juhaimmal,
odább ballagtam fehérgyapjas bárányaimmal.
Szomorúfüzek alatt üldögéltem
kimondhatatlan bánattal és csodálkozással, –
a fákon madarak ültek, szálltak, jöttek-mentek
s fekete magvakat pergettek rám.
Sütött a nap, s én nem értettem,
suhogott a szél, s én nem éreztem,
zsendült a fű, s én nem tudtam: minek?
Este homályos barlangba léptem:
zöld boltozat alatt
mohos kőbálvány torkából csurgott a végtelen idő.

1930.

Gyakran eljön

Éjjel meglátogatott.
Azt mondta: szeret engem. Sok-sok nap óta
figyel engem. Szeretne több nevetést látni az arcomon.
Megsimogattam nagy, hűvös haját:
az szikrázott, mint karácsonykor a csillagszóró.
Meg akartam csókolni.
Huncutkásan megfenyegetett.
Aztán megígérte, hogy gyakran eljön.
Végtelessé tágult szobámon a puszták illata remegett át,
s mi labdázni kezdtünk nagy, zöld csillagokkal.

1930.

Csak mendegél...

Egyszer itt látod,
máskor ott.
Nyugodt, derűs ember,
akinek nincs gondja,
félelme,
terve.
Egy a fontos: a könnyű szív,
– tanítja,
és két fehérke bárány
követi lépteit.
Vándorol a nap alatt.

Bokrok alján éjszakázik.
Szakálla kinőtt, haja borzas.
Szeme sugárzó kék,
mint a messzeség.
Nem beszél sokat és hangosan,
csak mendegél
és meg-megáll
s ha néha dalol:
olyan az,
mint a zenélő sóhaj.
1930.

Hegyi beszéd

Hegytetőre szállok kedvesemmel.
Szárnyaink vannak.
Ölelem derekát.

Már itt sem érzem a nagy összefüggést,
megszüntem a porszem-milliárd
egyetlen porszeme lenni,
aki forgószelekben forog
s lehull.
Nem érzem a világ-nagyság
iszonyú súlyát vállamon:
a csillag-titkok, csillag-dalok,
fogamzás, keletkezés, halál:
nem érdekelnek.

Megnőtt az életem.
Minden eltörpült.
Szeretek: én vagyok fontos és ő.
Töprengés nélkül éljük az édes törvényeket.

Fehérek vagyunk,
tiszták és ostobák, mint az ostya.
Lengő szakállú, öreg szikár pap
mutat fel minket a hegytetőn
Íme, a szentség! Térdrehullni!
Galgó, 1930. szeptember 14.

Az utolsó nyári vihar

Kunyhóm reng rozogán, cölöpje reccsen,
nádszögét a szelek zihálva tépik.
(Sápadt képed előtt csapong a mécses,
föl-fölrezdül ijedten s újra elhal...)

Zordon, régi mesék vad sziklaszája
tátong, s elszabadult az Óriásrém:
szárnyas ménparipán zúdulva száguld,
dús, bozontos öreg tölgyekre villám-
lasszót bősduhajul, cikázva cserdít,
csattan s zengve süvít, hogy visszarántja.
Elmegy. Újra jön. Őspaták hatalmas
érce dörgeti vén hidak kikorhadt
fáját, fent a nagy űr visszhangja gördül.
Aztán már csak az ég csillagszemetje
csordul csöndesen, áradó sírással
tört fenyők tetemére – és vityillóm
mélyén, képed előtt, csak én idézek
elhalt illatot és szelíd zenéket...

Galgó, 1930. szeptember 14.

Ki-ki magában

Gyötrelmek széles országútja ez.
Ki-ki magában szenved.
Széttört kristáлыпoharak szilánkjai
lépten sebeznek.
Vándordal nem születik.
Csak a kiszikkadt torok tátog.
Hiába emelünk kalapot a fészületnek,
a fészületről sem száll le senki.
A láthatáron semmi sincs.
A kövekben nincs víz.
A fák alatt sincs árnyék.
Köben, fűben, égben nincs irgalom.
Galgó, 1930. szeptember 17.

Fuldoklás

Bárd Oszkárnak

Hiába tömök zsebkendőt a számba.
Nem gyermeksírás az enyém.
Korbács. Vér. Töviskoszorú.
Sötét gyárkémények vigasztalan kürtölése.
Túlnőtt a fájdalom a hegyeken,
a megrémült csillagokon.
Iszonyatba-lapult kutyák
halálosan vonítanak.

Most cserben hagy az emberi szó,
a nyugtató ütem, a mérsékelt zengés.
Ó – nem alkotás ez.
Csak bámulás a sárga lámpafénybe.

Csak szűkülés, fuldoklás. Egyetlen ordítás.
Panasz az egész világnak.
Az egész világnak,
amelyből nem áll mellettem senki.

Galgó, 1930. szeptember 17.

Légyhullás

Ma még repülnek. Dongva, zöngve szállnak,
rezeg a fény szitáló szárnyukon.
Fekete rajban ellepik a konyhát.
Apró, szőrös lábakkal kéjelegve
mászkálnak a halott patkány szemén.
Édes piszokba túrnak. Sűrű moslék
szivárványszínű fertőjén a bomlás
sötét nektárját szürcsölik s gomolygó
gőzben cikázva zsonganak, kövéren.
Holnap már szédelegnek és – ha csöndes
magányodban feszülten hallgatózol –
hallod, hogy koppannak puhán a padlón...
Jajongva sírnak két kietlen ablak
hideg kristályüvegje közt s didergőn
érezik az ősz tisztult leheletét:
a tiszta, józan őszt, mely hűvösével
meredt halálba fújja már a züllés,
az erjedés miazmás mámorát.
Sötét esőként földre permeteznek,
ablakdeszkákon haldokolnak, álmos
homályban, porbaszáradt potrohokkal.
S reménytelen, beteg nosztalgiával
álmodnak vissza búcsúzóra mindent,
mi szenny és bűz és rothadás a földön.

Galgó, 1930. szeptember 30.

Ó, ember...

Ó, ember, idegen vagy,
mint zöld hal vizek alatt,
ijedt virág üveg alatt.

Mikor meghitt szobámba lépsz,
sírni kezd a kályha,
jéglehelet futja be csontjaimat.
Ruhádon az ismeretlen űr
fekete zúzmarája,
és csillagok vére alvad
idegen homlokodon...

Galgó, 1930. október 5.

Látod, édesem...

Látod, édesem, a csónakba ültünk,
mely mienk egyedül. Az íves ágak
sátra vízre hajol s a tiszta harmat
kéklő cseppjeivel szítál be minket.
Fecskék csapnak a víz szelíd színére,
napsütött füzesek smaragdja csillog
s távol szürke hegyek hajlása bókol.
Élet ez: tehenek, vén sárga falvak,
tornyok, emberek és havas karámok
halnak messze a halk, lilás lapályba.
Olykor zendül a barna ég. Robajló
vad viharparipák sörénye söpri
végig a zöld vizeket sötét morajjal
s füstös, barna hajunk csapzottra ázik.
Olykor lángra kapunk a nyári tűztől:
Nézünk mindeneket s virágos évek
balga szép dalait dalolva siklunk
(olvashatatlan szó) kisimult azúrvidéken.
Közben gyermeket is szülsz a világra,
gyermeket, ki folyóba dobja lelkét
és elúszik a messzeségbe tőlünk.
Múltunk napjairól mesélni kezdek,
Tudjuk, már a sekély folyóra nagy, mély
víz következik, folyamra tenger...
Vontatott meseszó mellett mögöttünk
lassan elfeketül a táj s kialszik...

1930.

Sötétség

Hervadó hegedű, magábanéző
jácint, égrefutó, sovány sikoltás.
Isten, mennyi nehéz, fájó dolog közt
jársz, keresve a régi, boldog embert...
Lásd, babrálgatok itt a bánatommal,

néha öntözöm és olykor mosolygok.
Úgyis elmúlik – ó, a néma fegyver
lassan föl-fölemelt s megint lehulló
torkát eltömi már a barna rozsdá.
Tóba nézek, a mély varázstükörbe:
régi napjaim ülnék ott magukban
s édes hullaszagot lehelnek. Ócska
nyakkendőmön a kedves könnye reszket,
éjszakámban egyetlen, árva csillag,
ékkő, mely legurul s a tóba tűnik.
Rémet lát a fehér, magábanéző
jácint, holt hegedű homályba sóhajt...
Minden büteli dalt be kell fejezni:
nem vigasztal a szó, a régi gyermek
rőt rakéta merész, magasra pukkant
pompájára nem is nagyon figyel már.
Játékostora eltört. Furcsa angyal
száll fölötte borongva és suhogva,
s ő csak áll a viharzagú sötétben...

1930.

Útban a rendeltetés felé

Ropogó papírra
szép és egészséges dolgokat írni! –
Ó, mert ez az én hivatásom!

Egész éjszaka hullott a hó.
Most kéken csillog és frissen muzsikál mindenütt.
A fákról hócsomó hull rám, jó csomó,
amint füttyörészve megyek előre fekete kabátommal,
feketén a fehérben, mint a mozdony,
vidáman, győzelmesen, mint akit semmi
meg nem állíthat rendeltetése útján.

Szeretnék hó lenni, mely ezüsten csillog
és frissen ropog mindenütt.
Szeretnék recsegő, fényes csizma lenni, mely beletipor a hóba.

Szeretnék meghullott fekete fa lenni,
mely megrázkódik huncutul s az iskoláslányok
nyakába, kebelébe havat dobál.
Szeretnék a téli reggel szürke szeme lenni,
mely tágranyílik, lát és mindennek örül.

Drága testvérem te, aki rosszul aludtál az éjjel
s most álmosan nyitod ki ablakodat!
Érzed-e a hó szagát, a friss telet,
a kis szelet, mely hajadba borzol,
a tüdődbe lehelő levegőt, mely éleszt?
Én vagyok az s az én költeményem.

Rád gondolok, barátom,
míg megyek vidáman és győzelmesen fűtött szobám felé,
rendeltetésem felé:
Ropogó, tiszta papírra
szép és egészséges dolgokat írni.

1931.

Ismeretlen ember

Íme, szembe jössz velem, én barátom
és testvéri, mély köszönéssel illetsz.
Nem tudom: ki vagy. Neved ismeretlen.
Régi napok közt

átcikázva, felkutatom sok éber
emlék zegzugát, de szemed sehonnan
sem tekint felém. Aranyos derűvel
mégis elém állsz

most a dércsipkés, csoda jégkösöntyűs
fák alatt és mély köszönéssel illetsz.
Törzsöd szálás és ruganyos, ruhádön
átcsap az izmok

játszva rezgő, domború duzzadása,
mellkasod nyugodtütémű, hatalmas
hullámozása friss levegőt zihál be
tisztá tüdődre,

szíved lüktet, zengve dobol s piros vért
kerget át ezer szövvények útján
víg ütemre. Bronz-sima, büszkeboltú
homlokodon szent

értelemnek fénye lobog. Miközben
rámtekint szemed, ragyogó bizonyság
gyúl ki benne isteni lényegedről.

Oly gyönyörű vagy,

aminő nincs több a világon: Isten
és Anyag tökéletes égi násza!
ritka Gép! vidámerejű, szabad, jó
csillagos Ember!

S bár nem is tudom nevedet, ma mégis,
mégis ujjongván köszönök, barátom
s elkiáltom: mennyire megkívántam,
bárha vezér, vagy

hős király volnék, seregek királya,
hogy pergő dobok zaja üdvözlne
általam, s dicső lobogó hajolna
porba előtted...

1931.

Erdei ösvényen

Erdei ösvényen ballagok. Bársonyos-kék
estébe visz-visz nagysörényű lovacska.

Fontoskodó célok, hová tűntek?
A ballagás a fontos, a menetelés,
a foganó vándordal,
az avaron dobogó léptek el-nem-akadása.

Zümmögő csillagok röpdösnek
ágról ágra,
megülik harmatos kalapomat.
Tudom: itthon vagyok e földön,
anyám, dédanyám termékeny csókja suhog a lombverésben.
Orromban szeretőm hajának illata csikland.

Hejhaj,
énekeljünk!

1931.

Békés mederben

Ma nem lázadtam fel
a lassú meder ellen,
ma békésen hömpölyögtem
és megcsókoltam öreg falvak lábát.

Ma felüdítettem egy lankadt virágot,
megfürdöttem egy öreg koldust,
akinek Krisztus-arc volt az arca,
s tolvajok tutaját mosolyogva vittem.

Egészen különös béke ez,
szokatlan érzés, ahogyan kérdezem:
Miért zúg sz erdő?
Miért sírtok csillagok?

1931.

Öregek leszünk

Majd nyolcat üt egy öreg óra,
és öregek leszünk mi is.
Szoknyád meglibben suhogóra,
s ősz fejemen barátphilis.

Mellénk az este ül le gyorsan,
faggat, mint régi jóbarát –
S mi iszunk együtt mosolygósan,
köhögősen meleg teát.

Szívünkben még a régi nyíl van,
de már jólesik, nem sebez,
s ha pápaszemünk összevillan:
a közel olyan messze lesz.

S a mesze olyan közel szárnyal.
Megölellek hallgatagon...
És vén mesefák illatával
száll be a szél az ablakon.

1931.

Kínai lakkdoboz

Esticsillag szerelmes volt a cseresznyefába,
Hejhaj.
A cseresznyefának halkrózsaszín virágai voltak,
hejhaj,
úgy csüngtek le virágai, kusza-finom levelei,
hejhaj,
mint ágbogas kína-írás selymen.
Hejhaj.
Illatos volt, fiatal volt,
rózsaszín volt, ártatlan volt,
esticsillag szerelmes volt,
hejhaj.

Egyszer szemben fölébredt a hold is.

Hejhaj.

Cseresznyefa eleven is, holt is.

Hejhaj.

Kéjsóvár, nagy mandarin-arc vigyorgott a fára,

hejhaj,

sárgaselyem sugár-paplan borult le a fára,

hejhaj,

Cseresznyefa jajgatott,

esticsillag sírhatott.

Hejhaj.

1931.

Aranyhídon

Közeledsz a mély síkon. Közeledsz.
Vidáman jössz a kigyúlt smaragd-mezőn.
Pici vagy,
pici tündér, mint a meséskönyvek rajza.
Kibomlott selyemkóc-hajadon
csöppnyi gyémántkorona csillog,
s cipőd:
lila lehelet, ibolyaszirom.
Rálépsz az íves aranyhídra:
szédítő szakadék fölött merészen indulsz
a nagy
fekete torony felé,
ahonnan kristályzengéssel hívogat egy piros harang.
1931.

Rettenetes virágének

Elmentem otthonról
lidérc-szót hallgatni.
Elmentem otthonról
kalmárral alkudni.
Elmentem otthonról
idegen lyány után.
Elmentem otthonról
csütörtök délután.
Gépvon üldöztem
iramlós örömet.
Beértem s örömmel
éltem az örömet.
Kardokat csörtettem,
puskákat sütöttem,
lázadtam, tüzeltem,
vérben is fürödtem.
Csókoltam száját és
csiklandtam tenyeret.
Kerestem virágot,
kerestem kenyeret.
Ittason csetlettem
imbolygó láng után –
Így telt el a hosszú
csütörtök délután.

Csütörtök éjjelre
csak hazanyitottam,
hogy melléd lopóddzam
szégyennel, titokban.
Koszorúd küszöbön...
– No mi az? No mi az?
Kezedet megfogom:
Hideg az, hideg az.

Fejed a párnáról
padlóig lebágyadt,
iszamos aludt vér
tócsázza az ágyat.
Gyilkos járt tenálad
elvoltom idején.
Mért nem is tértem meg
napszállat idején?

Verseim, verseim
elállnak meredten.
Elhagytam, s elhagyott,
akit én szerettem...
Négybevágott szívét
örökké foldozom.
Vérét a kezemen
örökké hordozom.

1932.

Csend a tavon

Csend van a tó tükörén.
Kert.
Napeső.
Puha séta.

Mit nézed a tó tükörén
arcodat, ifjú poéta?

Szél fut a tó tükörén,
ráncha gyűrődik a sík lap.

Arcod
idők tükörén
szétfut,
a semmibe sikkad...

1932.

Éhes a kutyám

Sír a kutyám, nagyon éhes: tépni szeretne, harapni.
Sír a kutyám, nagyon éhes: nem tudok ennie adni.

Órákhosszat az égre vonít. Belereng, aki hallja.
Éhes, nyomorult vagyok én is, az ördögök alja.

Ostoba, árva kutyám, mit üvöltesz?
Velőtfacsaró panaszod: odafent kicsi tört nesz,
a kékfalú menny aranyajtaja megpárnázva, betéve.
Hiába vonitnak az emberek is vagy húszezer éve.

1933.

Énekek éneke, mely a Salamoné

Végy engem, végy a karodra:
rajta pecsét legyek én!
Tégy engem, tégy a szívedre:
rajta pecsét legyek én!
Mert szörnyű a nagy szerelem,
mint méreggel teli korsó
erős az igaz szerelem,
mint a halál s a koporsó.

Lángja, miképpen a tűzláng
s az Úrnak lángja, olyan:
nagy záporok el nem emésztik,
nem oltja ki semmi folyam.
Nélküle koldus a dús,
háza, megannyi cseléde
mind semmi a nagy szerelemhez,
hiába kínálja cserébe.

1933.

Sírvers

A szabad ég alatt tanyáztam.
Gyermek voltam és karikáztam.
Míg karikám gurult előre,
ránéztem fűre, fára, kőre,
holdfényre, napra, csillagokra,
férfiakra és asszonyokra
s minden – legyen új vagy ódon –
elcsodálkoztam szörnyűmódon.
Nem nézve így lábam elébe,
e roppant gödör éjjelébe

zuhantam. – Istenem, ha árva
útfélen fekvő karikára
találsz, kérlek, keress meg engem:
E rút veremből végy ki engem!

1933.

Légy szent, fiacskám!

Ember! – hívnak a száraz téli erdők,
hogy virágba borítsd a tar világot,
szikkadt ó kutak öble bűg utánad,
hogy kristály-buzogású tiszta vízzel
töltsd meg őket: – ezért ma mély örömmel
hinned kell, hogy a kósza fellegek mind
biztosan kiszabott úton suhannak,
s minden lépted után nyomok maradnak.
Ismerd meg – fiam, ó – a fűbefekvő
ember békefödött, szelíd derűjét
nyisd ki már az aranykaput, amelynek
alján kék patakok zenéje zendül.
Minden bús madarat, szomorka bárányt
végy öledbe, becézz, étess, vigasztalj! –
Légy vidám, sugaras: légy szent, fiacskám!

1934.

A szerelem éneke

D. J.: *Salamon király „Énekek Éneké”-ből vettem ezt a
részletet. De csak félig a bibliáé ez a vers: félig az enyém.
Keveredése a költésnek, utánpótlásnak és műfordításnak.*

A Menyasszony:

Immáron szinte aludtam,
de lelkem még nem aludt.
Most szeretőm szava szólít,
ő zörgeti künt a kaput:
– Húgom, gyönyörűm, jegyesem,
galambom, szép jegyesem,
nyisd meg előttem a házat!
Harmattól gyöngyös a fürtöm,
az éjszaka harmata áztat.

Feleltem én neki, mondván:
– Nincs rajtam semmi lepel,
mezítelenül vagyok íme,
és most öltözzem-e fel?
Megmostam lábaimat,
friss vízben lábaimat
és most a porondra tiporva
szennyezzem-e újra be őket,
újra keverjem-e porba?

Benyúlt, motozott a nyíláson
mely ajtómon vagyon.
Fölgerjedt érte a bensőm,
megindult rajta nagyon.
Serkentem nyitni neki,
ajtómat nyitni neki:
jöjjön be szegény valahára!
Ujjamról folyt vala mirrha,
csepegett a kilincsre s a zárra.

Sarkig megtártam az ajtót,
és vártam rá odabent.
De elfordult vala tőlem
és szótalánul tovament.
Én lelkem könnyre fakadt,
keserves könnyre fakadt:
kerestem és nyoma nem volt,
nevét kiabáltam ezerszer
és szava, válasza nem volt.

Megleltek engem az örök,
kik őrzik a kőfalakat,
megfogtak engem az örök
s megverték a kőfal alatt,
ütöttek a fegyveresek
dühödten, a fegyveresek,
kik járkák körbe a várost,
köntösömet lecibálták:
jaj, merre megyek, hova már most?

Város leányai, kérve
kérlek mindannyitokat,
Jeruzsálem szűzei, kérve
kérlek mindannyitokat:
Ha drága szerelmesemet
látjátok, kedvesemet,
mondjátok meg neki szembe,
az ő betegje vagyok csak
s beléhalok a szerelembe.

Lányok kara:

*Beszélj,
tündökletes asszony,
ó, asszonyok éke,
beszélj!
Különb-e talán
jegyesed, mint
más jegyesek,
hogy bánatod
ekkora mély,
s így elhagy a béke?
Különb-e szerelmed
más szeretőknél,
hogy minket ilyen túl
megkönyörögsz,
ó, asszonyok éke?!*

A Menyasszony:

*Ő: mint a rózsza, pirosló
és mint a rózsza, fehér,
kitűnik ő tízezer közt,
mindenkivel felér,
homloka tiszta arany,
választott drága arany,
a nap sugarára hasonló,
fodor haja éjfeketén
villog, akárcsak a holló.*

*Az ő szeme, mint vízerecske
partján puha, tiszta galamb,
mint friss tejben fürödőző
szépszínű, tiszta galamb.
Orcája: selyemsima, lágy,
és dús balzsamfüves ágy,
telistele jószagú sarjjal.
Ajka: húsos liliom,
csordultig mirrha-olajjal.*

*Az ő keze: henger aranyból
s rajta topáz-berakás.
Teste: zafír s elefántcsont,
domború csontfaragás,
két márványoszlop a láb
s arany oszlop-alapzat alább,
hogy rajtok biztosan állna.
Szálas termete: cédrus,
magasba-szökő, sima pálma.*

Tekintete, mint a Libanon
és szája, ha csókja becéz,
édes akár a meleg tej
és ínyje, akárcsak a méz.
Ily édes az én szeretőm,
ily ékes az én szeretőm,
akit szavaim tovaűztek.
Ilyen ő, ilyen ő, ilyen ő,
lányok, jeruzsálemi szűzek.

Lányok kara:

*Beszélj,
tündökletes asszony,
ó, asszonyok éke,
beszélj!
Szép jegyesed
hova fordult,
merre terelte
az éj?
Merre vagyon
neki otthona,
háza vidéke?
Hadd kutatunk
veled érte, amíg
föl nem leled,
asszonyok éke!*

A Menyasszony:

Kertjébe vonult bizonyára
s ott várja, hogy én keresem,
balzsamfüves ágyai közt jár
az én szeretőm, jegyesem.
Szerelmesemé vagyok én
és ő az enyém. Jegyesem,
ki bolyong a mezőn, a vadonban,
legeltet a dús liliom közt
és dúslakodik liliomban.

1934.

Vízmenti ballagás

Jaj, percek
végtelen sora!
Jaj, végtelenség
percei!
Meddig megy így?

Meddig fog így
az isteneknek
tetszeni?
E barnazöld
ólomfolyó
kanyargó medre
merre visz?
Csak hömpölyög:
ki sem apad
s tengerbe sem
szakad a víz.
És merre fut
e furcsa út,
e gyomfölvérte
csöndes út,
hol a vándor
csak vándorol,
de soha
sehová se jut?
1934.

Narkózis

Olykor
tapogatózom:
még megvan a
kezem?
Olykor arcokba
nézek:
vajon
emlékezem?
Oly szétfolyó
az élet
és oly csöndes
valóban,
mint gyenge hó
a kézben,
mint halk lépés
a hóban.
Már fennszóval
dicsérnek
derűs
jólöltözött
társaim,
szemtől szembe
s mégis
egymás között
mint nagybeteg

barátot,
ki percek múlva
meghal
s már napok óta
nem lát
és hetek óta
nem hall.

1934.

Szeptember

Pirosodik a vadszőlő-levél.
Most megint régi leveleket olvasok.
Délután hideget fúnak a völgyre
a halaványkék havasok.

A hunytszemű, kisanyás békességet
most újra meglelem,
a békét, melyet úgy megédesít
krizantém-illatával a végső sejtelem.

Ha most jönnél, kezem csak így maradna,
ahogyan itt a térdemen henyél.
S azt mondanám:
Pirosodik a vadszőlő-levél.

1934.

Sírfelirat

Megtettem mindent, amit megtehettem,
kinek tartoztam, mindent megfizettem.
Elengedem mindenki tartozását,
felejtsd el arcom romló földi mását.

1935. július 9.

A kiábrándulás rímei

Ajkamon hűvös a lehellet.
Senki mellett
nem szólok már és senki ellen.
Fáj a mellem.
Nem bővölnek a tarka holmik.
Szemem romlik.

Nem állítanak meg hangos „halló”-k.
Nagyothallok.

Nem bizserget az illat forrón.
Rossz az orrom.

Nem beszélünk már soha ketten.
Berekedtem.

A bor, mely korsómban vereslett,
ecetes lett.

Élőre és halottra béke.
Vége. Vége.

1935.

Buzdítás könnyűségre

Légy könnyű – dal – mint selyemkelyhe a kúszó hajnalkavirágnak
mint együgyű bohóka szentek füttye és mókusfarkú móka
mint láthatatlan léggömbökként föllengő pici hímporok
melyeket estenkint lehel égre a jószagú boróka

Légy könnyű – dal – mint pamacsos havas csöpp házinyúlfióka
ki áttetsző fülével tapsol s most itt virít bugrálva most ott
mint borzas erdei leány szikrákat kacagó szeme
mely pisztrángokkal zizegő habos hegyipatakba mosdott

Légy könnyű szíromkönnyű – dal – ugyan miért volnál nehéz?
az élet percei akár hattyúszárnyról a vízhab elperegnek
terhed hajítsd útfélre – mindent megnyer ki mindent elveszít
és angyal oszt kalácsot a sírástól csukló gyermekeknek

Légy könnyű könnyű könnyű – szív – mint az olvadt lélekharang
amely az esti háztetőket kék könnyel fröcsköli tele
mint lélek amely kínok árán cibálta el magát a testtől
s már jeges illatos szél labdáz csillagtól csillagig vele.

1937.

Már majdnem elfeledted

Mért jut mind gyakrabban eszedbe?
Épp orvosságodat veszed be,
vagy sietsz az utcán a ködben,
amikor a lényedbe döbben.

Ujjad közt serceg az író toll,
vagy a sötétben sugdosó dol,

vagy nézed a havat a fákon,
vagy elmulatsz víg adomákon,
vagy sodródsz vágytalanul éppen
a munka forró ütemében,
amikor a füledbe borzad
egy furcsa hang, egy furcsa szózat,
egy kút mélyéből folyton hallik,
mint csendes fogfájás, nyilallik.
Valamin minden terved megdől,
valami kiment az eszedből,
elillant mint a könnyű légeny,
hogyan lehetsz ilyen feledékeny.
Tudod, hogy éjszakai álmod
előtt ezt még meg kell csinálnod.
Parancs ez, tessék, vagy ne tessék,
meg kell tenni, mert kötelesség,
nem fogod tudni elkerülni,
nem tudsz előle menekülni,
pedig már majdnem elfeledted:
– Senki sem halhat meg helyetted.
1938.

Az utolsó miatyánk

Parányi pirula.
Itt a lámpaoltás.
Miatyánk ki vagy a mennyeiben!
Megint egy sikoltás.
Aludni, aludni,
csend, nyugalom, béke.
Szenteltessék meg a Te neved!
Lesz-e ennek vége?
Magas bácsi sóhajt,
aki meghal, jól jár.
Jöjjön el a Te országod!
Hat az altató már.
Csillagok villognak.
Hunyorogva int egy.
Legyen meg a Te akaratod!
Nekem minden mindegy.
1938.

Horváth néni...

Horváth néni felnyöszörög,
vastag varas seb a szája,
enni nem tud, inni nem tud,
még nézni is undor rája.

Csupa varas seb a szája,
csupa vastag seb a teste.
Beszélni sem tud már régen,
véknyan elsírdogál este.

Érintetlenül kerül ki
hűlt kávéja, híg ebédje,
gyűrt ágyában égve fetreng
Isten bélpoklos cselédje.

Mikor éjjel sírni hallod,
jön, hogy a melledet verjed.
Az ápolónővér mondja:
minden seb csak terjed, terjed.

Horváth nénit kenegetik,
csöndes türelemre intik,
majd meggyógyul pár hét múlva...
(Nekem is azt mondják mindig.)

1938.

Lássuk, vajon itt...

Lássuk, vajon itt a habos verejték
s jajgatások rettenetes hevében,
véres arcú rémületek között is
úr-e a szellem?

Megkínoztva száz harapófogóval
rá tudnék-e még mosolyogni csöndes
révedéssel régi görög hegyekre
s zengeni ritmust?

Drága múzsa! Hajdani boldog esték!
Daphnis és Chloé derűsen patakzó
szép szerelme! Árad a tenger, tenger
tisztá szelével!

Mindig vágytam délre, mióta élek,
úgy kószálni Athos ezüstös ormán
és a porló Akropolis kövére
hajtani főmet.

Boldog lennék már, de zokogva boldog,
bár ha eljutnék rogyadozva, mászva
bús betegszobám napos ablakáig.
Ez se lehet már.

1938.

Dsida Jenő
összegyűjtött versek és műfordítások
1983.

Jövendő havak himnusza

(1923-1927)

Estharangok

Biborban fürdik már az égnek alja,
Mámortól reszket már az alkonyat,
A nap korongja bágyadtan halad,
S egy szürke felhő lassan eltakarja.

A fű között egy tücsök ciripel,
Álmosan zúg a fáknak lombozatja
Zokogásomat senki meg nem hallja
És panaszomra senki sem felel.

De most!... valami jóleső meleg
Simítja végig fájó szívemet
Szempilláimat csendesen lezárom...

Langy szellő hozza erdőn, réten át
Az estharangok himnuszos dalát
És imádságba halkul zokogásom.

1923. október 4.

Ősz

Mért van, hogy a szívem
Csupa, csupa bánat? –
Siratom halálát
A gyönyörű nyárnak.

Siratom halálát
A hulló levélnek,
Lassú hervadását
A virágos rétnak.

Siratom halálát
Égő, forró könnyel...
...Csicsergő madárdal
Tavaszi virággal
Csak mégegyszer jöjj el!

1923. november

Az én dalom

Az én dalom a bérci hegynek
Vidáman csörtető patakja,
Madárka, mely a boldogságát
Minden fán, bokron eldalolja.

Az én dalom az őszi lombok
Borús, sejtelmes suttogása,
Hulló levelek zizegése,
Hollószárnyaknak csattogása.

Az én dalom földet megrázó
Dörgése a haragvó mennynek
Amelyre a zúgó visszhangok
Vad rettegéssel jaj-t felelnek.

Az én dalom egy halk imádság,
– Rebegik lázas, haló ajkak, –
Egy-egy utolsó kondulása
Szívemnek, e repedt harangnak.

1923. december 11.

Imádság

Uram! borzasztó! megöl ez a köd,
Ez a homályos, titkos sejtelem!
Mint mázasasúly, mint vérszopó vampírhad,
Úgy nyom lefelé, úgy ül lelkemen, –
Sehol menekvés! Sehol pihenő!
Homály előttem és hátam megett!...
Oh, ez a tespedt, gyilkos félhomály
Múlják el tőlem, Uram, ha lehet!

Szökkenjen lángba éther, levegő!
Tüzes lángkévét löveljen a föld!
Szemet-vakító tűztenger legyen,
Mi földet, eget és mindent betölt! –
S aki versenyt zúg, sír a felsikoltó,
Jajongó lánggal, én magam legyek!...
– Csak ez a sápadt, kínzó félhomály,
Múlják el tőlem, Uram, ha lehet!

Vagy nem bánom, ha sötétség borúl rám,
A nem-tudásnak örök éjjele,
Melyben kialszik érzés, gondolat,
S az öntudatnak halvány mécsbele;
A mindenségből egy nagy semmiség lesz,
Nem lesz kérdés és nem lesz felelet...
Semmit se bánok, csak e félhomály
Múlják el tőlem, Uram, ha lehet!

1924. április 7.

Altató dal

Öreg ember halálára

Csitt, baba, csitt!
Hajtsd le fejecskédet,
Hunyd be szemecskédet!
Csitt, baba, csitt!

Csitt, baba, csitt!
Álmodj mennyországról,
Fehér angyalkákról!
Csitt, baba, csitt!

Csitt, baba, csitt!
Régi ez a nóta:
Megnőttél azóta, –
Csitt, baba, csitt!

Csitt, baba, csitt!
Arcodra van szántva
Sok csunya barázda...
Csitt, baba, csitt!

Csitt, baba, csitt!
Fáradsz már te régen;
Pihenj meg ma szépen!
Csitt, baba, csitt!

Csitt, baba, csitt!
Nyújtózzál ki lágyan
A fekete ágyban!
Csitt, baba, csitt!

Csitt, baba, csitt!
A gyászkocsit hozzák,
Énekelnek hozzád...
Csitt, baba, csitt!

Csitt, baba, csitt!
Ne figyeld a hangot
Sok zugó harangot!
Csitt, baba, csitt!

Csitt, baba, csitt!
Alszol? Nincs-e lárma?...
Puha-e a párna?...
Csitt, baba, csitt!

Csitt, baba, csitt!
Álmodj mennyországról,
Fehér angyalkákról
Csitt, baba, csitt!

1924. április 30.

Elégedetlenség

Oh, hátha kérem, miért is ne adnád?
Add nékem, Uram, a színek hatalmát! –

...Mely mostanáig lángfehérben égett,
Szürkére festem a nagy mindenséget!

Oh, hát ha kérem, miért is ne adnád?
Add nékem, Uram a hangok hatalmát! –

...Madarak dala gyászzenére válik,
És bennem zokog az ősz mindhaláláig!

Adj – csak egy percre – mindenhatóságot,
Mely ront és teremt százezer világot! –

Üzenetül a szomorú szíveknek
Csupa elhervadt koszorút teremtek!...

Tele a szívem – mégis egyre hallgat...
Hogy kiönthessem, adj, Uram, hatalmat!

Mi most az erőm? Egypár felszakadt dal?...
Hát mit kezdjek én, Uram, a szavakkal?...

1924. május hó 14.

A malom

Forog a malom,
Robog a malom,
Kereke jár;
Napos időből
Napokat őröl
Múlik a nyár.

Hónapok múlnak,
Levelek hullnak,
Jön a halál –
Pihen a malom,
(Szívem a malom –)
Kereke áll.

1924. július 8.

Ki-ki maga mesterségét

Mottó: Csilingiling, dalolni kell!
Sík Sándor

A bíboros nap felkel,
kiváncsin széttelint;
óráját tudja bizton
és lepihen megint.

A hold suhogva sétál
a fellegek között,
sarlója megsoványul,
míg árnyba öltözött.

A bokor kivirágzik,
gyarapszik egyre fel;
a madár fészket épít,
repül és énekel.

Csillagsugárba olvad
a halvány, esti pír,
az eső lefelé hull –
a költő verset ír.

1924. augusztus 13.

A Naphoz

Te, ki szomorú lényegemmel
kezdettől kezdve vagy rokon,
csókold, csókold, csókold meg tűzzel
az én csóktalan homlokom.

Látod, itt állok mindhiába,
kezem sóváran integet –
Mindenkitől csak csókot kérek
és szórom, szórom kincsemet.

De szeretet-csók nincs szivökben
és tovább mennek hidegen,
s mire kincsem már mind a múlté,
minden ember-arc idegen.

Csak Te osztod a csókot mindig,
csak Tőled van, ki lángra kap –
Te a természet ős szerelme,
ujjongó-lelkű, drága Nap.

Bíbor tüzed itt megfehérül,
mint szűzi, havas ormokon;
csak csókold, csókold, csókold tűzzel
az én csóktalan homlokom.

1924. augusztus hó 20.

Pillanutfelvételek az életből

Van aki elmegy,
van, aki itt marad.

A haladó nevet,
a haladó feled,
ha nincs is kézbe kéz.

Az ittmaradó ír
és néha-néha sír,
és néha messze néz...

A mese vége mégis
örök-szomorú, szent-egy:

van, aki itt marad,
van, aki elmegy – –

1924. szeptember. 3.

Szabad-e nékem énekelni?

Szabad-e nékem énekelni?
Kiönteni a szívemet,
a pokol-főzte bánatoknak
sötéten habzó serlegét?
Emberek! Szóljatok!
Szabad-e nékem énekelni?

Hiszen olyan nagy bűn a rontás,
a szent világok letiprása
és van-e szentebb, szebb világ
az embereknek öröménél –
a mosolynál, a kacagásnál –
Iszonyuan nagy bűn a rontás.

Mert olyan ritkán mosolyogtok
és akkor is csak semmiségnek,
mint csörgőnek a gügyögő
parányi gyermek... –
Miért gyilkoljam éppen én meg
mikor oly ritkán mosolyogtok?

...Nekem nem szabad énekelnem,
csak akkor, ha majd megtanultam
az átkok helyett áldást szórni,
kesergés helyett mosolyogni
s a nap felissza könnyemet: –
csak akkor szabad énekelnem.

Töprengés

Azt írnám: szeretem,
de nem hinném, hogy komolyan vegye.

Azt írnám: gyűlölöm,
de kitörnék a ceruzám hegye.

1925. április 28.

Erdő...

Süvölt a szél a fák között
zúgva, zokogva, nyögve, fájva,
sivít a szél a fák között
s a magyar erdő magyar fája
ingatja koronás fejét.

De csak fejével bólogat,
s a törzse szikla-szent-szilárd:
lombos fejével bólogat
és nem fél, hogy az égi bárd
csattanva mellen ütheti.

...A szálfák között, hej, be törpe
egy ember-parány, mint magam,
félőn, lapulva, hej, be törpe,
s homloka mögött hangtalan
reszketnek a gondolatok.

Arra gondol, hogy zúg a szélvész
és jaj, ha őt is földre vetné!
Arra gondol, hogy zúg a szélvész
és vajjon nem törnek-e ketté
a meg-nem-hajtott derekak?

1925. május 25.

Öngyilkosság

– *Tessitori Nóra asszonynak* –

Halljátok ím, hogy mi nem történt mára!
Este még hűvös, friss harmattól verten
csillogott minden a csillagsugárban –
Éjjel gyilkosság történt lent a kertben.

Gyilkosság, s ami nagyobb, öngyilkosság.
Mikor éjszaka kísértetek járnak,
önakaratból, fegyver nélkül, szépen
jött halála az öreg szilvafának.

Ága nehéz volt: önmaga termette
gyümölcsből roskadt – mindmegannyi érett.
Leszakadt, letört, s belehalt szegény
és körülötte minden csupa vér lett.

Tompa dörgéssel hördült fel az ég, –
kormos, nagy felhők nagy-komorán úsztak
és elsírta egy csendes éjji zápor
rekviemét a termő géniusznak.

...Reám gondoló én testvéreim,
történt-e ilyen már felétek, távol? –
Én csak sírtam és imádkoztam reggel,
s verset írtam az öreg szilvafáról.

Nagybánya, 1925. augusztus 9.

A Szent szégyen

R. Berde Máriának

Mi szégyenünk:
hogy kiűrtjük lelkünk kamaráját:
Éhes vagy? Egyél! Szomjas vagy? Igyál!
– s mégis adózzuk a föld uzsoráját.

Mi szégyenünk:
hogy tavasz-esten a tilosba mentünk
s örök-gyermekes, átölelő hittel
rímes magzatot fogamzott a lelkünk.

Mi szégyenünk:
hogy nem szégyelljük azt sem, ami már van,
s foszlott-elárult megbélyegzettségünk
hisz a bűnéből kifürdött világban.

Mi szégyenünk:
hogy szívünk néha a vérével ír,
hogy nem lépünk a káromlók hidjára
és papírunk nem fekete papír.

Hogy imádkozzuk:
– Velünk a könny! Hát ki van ellenünk?
s jajdulásunk is muzsikába [olvashatatlan szó]
Ez a mi dalos, örök szégyenünk.

Szatmár, 1925. október 27.

Bolygó lélek

Ködfallal vagyok bekerítve most.
Ime, nem tudnak semmit rólam,
se jót, vigat, se panaszost.

Itt megyek én.
Egyik ködtől a másikig,
egyik tócsától másikig.

Ez a fej,
ez a szív,
ez az enyém!

Körmöm magát a ködbe vájja
és együtt futunk ketten, így:
Bolygó lelkem, s atmoszférája.

Mindenki így jár,
ködbeburkoltan, árván, hangtalan;
nem látjuk,
nem értjük egymást:

mert, jaj, mindünknek más világa van! –

Szatmár, 1925. november

Ha...

Istenem!
Ha ez a hullott, tömérdek levél
lehervadt, meghalt gyűlöletünk volna...

Istenem!
Ha ez a csöndes permeteg eső
szemünkbe-futó örömkönnyünk volna...

Istenem!
Ha ez a sűrű tejüveges köd
békélt tűzhelyek füstgomolya volna...

Istenem, Istenem!
Ha ez a vad szél a vágyott Szabadság
könnyebbült, tiszta lélegzete volna...

Szatmár, 1925. november 7.

Rejtett értelmek

Ezer millió vágyam összehordtam,
de egy közöttük legkülönösebb:
Szeretnék bársony-süveget viselni,
mint szent, keleti, titkos mágusok,
vagy csillagászok ódon középkorban.

Most sokszor fogom rajta magamat,
hogymogatom szobám asztalát:
– Kicsi jószág vagy, kopott vagy, kerek,
színed ében és jó terajtd írti –
de vaj’ mi van e sok látszat alatt?

Mi van a színek, hangoknak mögött
és van-e lelke barna zongorámnak?
Érzi-e, hogyha tíz ujjam tüzes
– s gondol-e rám, és mindegy-e neki:
fénylik, vagy a por vastagon befödte?

Mit siratnak a tarlott őszi fák
vajjon meg fogom-e valaha tudni?
Megcsendülnek-e egykor soraimban
mindent-megmagyarázó lényegeket,
rejtett értelmek, rejtett muzsikák?

...Barátaim, hős, páncélos vitézek,
megbocsátjátok, ha mágus leszek? – !
aki szelíden, félve kutatom
a mélyebb-látás bársony-süvegét
s húnyt pillán át is nagyon messze nézek...

Szatmár, 1925. november 10.

Szép halál

Sötét éjjel van. Ott künt hull a hó.
Végtelen, pihés, fehér havazás
takarja be a kertet, – a világot –
Az átfutó szél gyors lépései
a mély szőnyegen némaságba vesznek.
Sötét éjjel van. Ott künt hull a hó.

Mind vastagabb a hermelin palást,
s lassan eltűnik a sok pinceablak,
tizenegyszer a ház faláig ér,
éjfél után az emelet is mélyen
hóba temetve, minden betakarva...
Csodás, iszonyú hermelin palást!

A szívünk nyugodt, sejtelmet nem érez,
késő éjjel van, – fehér ágyban alszunk –
odakünt hull a hó
és lassan-lassan minden olyan szép lesz!

Szatmár, 1925. november 29.

Lángok

Izzik a tűzhely, ajtaja hajtva,
szökkenve sziszegnek a szikraszilánkok
álmokat űzve nézek a tűzbe:
élnek a lángok
sírnak a lángok.

Élni ha fáj és sírni ha fáj
(van kívülök még, ó, ami fájna?)
vigaszt eregetve, szemünkbe meredve
itt van a kályha,
izzik a kályha.

Fáj neki égni, s kínja be régi!
méla varázsba' ég a parázsa,
de mégsem akarja, hogy betakarja
lassu hunyása,
hamvahodása.

Döbben a lelkünk tűz kihunyásán,
jégölü sír, amit ágynak a tél vet –
– Hintve virággal, szent olajággal
ha nincs is az élet,
kincs ez az élet.

Szikraszilánkként szökni szeretnék,
láng-szeretettel életet áldok,
s jövőt kibetűzve nézek a tűzbe:
élnek a lángok,
sírnak a lángok. –

Szatmár, 1925. december

Mosolygó, fáradt kívánság

Jó volna ilyen édes-álmoson
ráfeküdni egy habszínű felhőre,
amíg az égen lopva átoson.

Leejtett kézzel, becsukott szemekkel
aludni rajta, lengve ringatózni
acélkék este, biborfényú reggel.

Felejtve lenne minden lomha kín,
álmot súgna illatosan ágyam:
vattás-pihés hab, lengő grenadin.
És az Isten sem nézne rám haraggal,
csak mosolyogva suddogná a szélben:
Szegény eltévedt, fáradt kicsi angyal.
(1926)

Pásztortüzek

Hej, hogy lobogtak nem is olyan régen!
Hej, hogy lobogtak: milyen lobogással,
s messziről nézve
olyanok voltak,
mint sziporkázó csillagok az égen.

Most is vizsgálom fényüket gyakorta,
s olyan szomorúk, olyan haloványak:
szegény haldoklók,
kiknek erejét
ezer kínlódás ezer felé hordta.

S elgondolkodom: kicsi lángok teste
talán beteg lett, talán halni készül; –
mért nem táncolnak,
mikor úgy kéne,
mikor fázós és végtelen az este?

Talán elmentek jeléül egy sírnak?
Tán hamut hintett valaki reájuk?
Tán lepaskolta
valami zápor?
Vagy akik rakták, talán belesírtak?

Szatmár, 1926.

Mint a bolond csillag

Mint a bolond csillag, futok.
Föld alá, vagy mennybe jutok?
Mi lesz holnap, nem kérdelem én:
megállok a föld peremén.

Ott állok meg, ahol a vég,
ahol a futásból elég,
hol jégbe fagy a fürge szán,
a regény végső oldalán.

Éljen a bor! Éljen a fény!
Búcsuzik egy korhely legény,
búcsuzik és kacag, kacag –
tanítványai alszanak,

mint Krisztuséi Golgotán
(hisz ő is Krisztus volna tán,
sokan követték és szerették,
mégis keresztre feszítették.)

Életem, már mi közöm véled!?
Milyen is lesz a másik élet?
Akit kérdeznek, megfelel.
A Sorsunkat vállalni kell.

Előttem lángaranyba forr
a régi szín, a régi bor.
...Az élet konkoly és ocsú...
Hurrá, ez is legénybúcsú!!!

1927. július 29.

Csöndes áldozat

Hatalmasnak indult.
Életében osztozkodó fatársai
ámuló irigységgel méregették: Újra nagyobb vagy.
Koronád, amellyel Meseországot akarsz betakarni
és átölelve megvédeni,
ma újra izmosabb lett,
fejlődik, ég felé bomlik, tavaszba-tartand.
És büszkén állt a fa.
Lábánál színtobzódásban millió vadvirág feslett,
patak cserregett oda-oda dörgölődve
egy-egy benyúló gyökér-bogához.
Méhek, madarak zsondítón hangversenyeztek fülébe
és nagyon érezte, hogy szép és erős.

Egyszer azután jelentés jött.
Halkszavú, kéksillagos, tücsökzenés esten
lobogóhajú tündér érkezett és megállt
a fa törzsének támaszkodva a patak partján.
Mély-kék szeme riadtan foszforeszkált.
Át akart menni,
de zúgott, tarajlott a vad hegyi ár,
s nem mert a kicsi tündér...
Olyan könnyörgőn tudott a fára nézni.

S az reccsenve kidőlt.
Végigterült boldog-ájultan a víz fölött,
hogy két kicsi láb folytathassa útját.

1927.

Ne haragudj!

Uram, ki vagy az örök Lényeg,
ne haragudj, ha újra felszáll
egy vallomásos szürke ének!

Uram, nekem már hullt a lombom,
hát felgyújtottam a Nagyerdőt:
Ég. Majd elalszik. El nem oltom.

Uram-Istenem, aki végett
álmosan is mennem muszáj:
Én unom már a fényességet!

Uram, fáradt napok után
nem tudnád megmondani nékem
hogy minek sír az Édesanyám?

Uram, álmok lengnek előttem.
Selyem-paplan alá bujok
patyolat-fehér lepedőben.

Uram, szabad álmodni szépet,
úgy-e szabad, úgy-e szabad,
ha már az erdő le is égett?

Már csak egy fáklya fénye hull...
Mért nem hagyod, hogy angyalod
földnek fordítsa szótlantul?

Rettenetes virágének

(1928-1938)

Könyörgés csodáért

Az ökör ismeri az ő gazdáját,
a szamár is tudja jászla urát,
csak te, Izrael,
nem ismered föl a te Uradat.

Pedig hajnalodik kelet felől.
A mérhetetlen fény és árnyék
itt áll jobbam felől
s vezeti vérembe mártott tollamat.

A siralmak völgyében nyüzsgő tömeg.
A vakok látni akarnak,
a süketek hallani
s a poklosok szája gyógyulást vonaglik.

Arcom patakzó könnyét
a felkelő nap üstöke letörli
s az elnémult sokaság fölött
a lángrahasadt egekbe kiáltok:

Adonai, tégy csodát!

1928.

Vonat alatt

Azt hinnéd ugyebár,
meghal, aki a pöfögő, dohogó
mozdony alá hajtja a sínre nyakát.
Jaj, látod, a sínre feküdtem,
szikrát szítál és robbanva robog
fekete, szörnyű korunk.
S az én testem olyan erőtlen,
az én nyakam olyan fehér,
az én vérem olyan piros.
És megtudod-e érteni,
mit jelent
meg nem halni, kinlódni csak,
égő szikrát fogadni vérbefutott
szemedbe
s minden ébernél-éberebb öntudattal
számolni a csattogó kerekeket.
Egy – kettő – három – négy –
öt – hat – hét... –

1928.

Tűnő szekerek

Csillogva úszik, leng a por.
Mozdulatlan az ércszobor.

Előtte lomhán nyekereg
hosszú, nehéz raj: szekerek.

Sok szürke ló döcögve húzza,
gyümölcs van bennük, sárga búza.

Némelyikben cseng az arany
s jönnek és mennek úntalan.

Kincsükből semmit ki nem tesznek,
mint évek sora tünedeznek.

Szines porba foszlik a hátuk
s a szobor nem futhat utánuk.

1928.

A rejtett igazi

Sokszor, mikor a napba nézek,
már-már azt hiszem:
ő az igazi.

S elfelejtem, hogy minden látható,
tapintható és megcsókolható:
a rejtett igazinak
árnyéka csupán.

Valahol bennünk van az élet,
melynek árnyékát éljük,
valahol bennünk van a ház,
melynek árnyékát lakjuk,
valahol bennünk van a kenyér,
melynek édes árnyékát
megszegjük estelente.

Vagy valami irgalmatlan kék tó
mérőföldes fenekén,
vagy felhőkbe gomolyítva úsznak
és távoznak tőlünk az égen –
messziről, messziről visszakiáltva:
Poéták, bolondok,
meg tudtok-e fogni?

Én nem tehetek róla,
megejtett ez a nyilvánvaló ígézet.
Ha kedvesem hófehér vállára nézek,
ha mélységes, barna szemébe nézek,
remegve dobom felé a kérdést:
Milyen lehet a Gyönyörű,
kinek árnyéka vagy?

1928.

Villámok

Cikáznak, cicáznak,
csillannak, villannak,
látszanak, játszanak,
kénytelen fénylenek,
roppantul ropognak,
morognak, dörögnek,
dörögve felcsapnak,
felcsapnak, lehullnak,
örökre elmúlnak.

Villámok fényénél
fénylenek világok,
mindenek intenek.

De ha a szemedet
becsukod, lehúnyod,
semmit se láthatol.

Csak ha a szeretet
mindenen áthatol
s kinyitod szemedet:
eljön egy pillanat,
illanat, villanat,
megláthatsz valamit,
valami nagy dolgot
s hirtelen azt mondod
s mindétig borzongod:
Különös, különös!
Megérted, mosolygod.

De mondom, jól vigyázz!

Pillanat az öröm,
települ, jön a gyász.

A sugár gondatlan
elejtett kis ékszer,
kútba hull, elmerül,
mondtam már elégszer.

Mondtam már elégszer:
egy villám nem villan,
egy költő nem szólhat
se tízszer, se kétszer.

Mindegyik kilobban,
kialszik, messze jár,
más a fény, más a lény,
egy se a régi már.

Szedd össze eszedet,
nyisd ki a szemedet,
mert jön a sötétség!

Szikrányit hasító
fényesség nyomába
gyorsan lép a lába.
Hiába, hiába.

Ez a sors, hiába...
Cikáznak, cicáznak,
röppenve döbbennek,
játszani látszanak,
roppantul ropognak,
morognak, dörögnek,
dörögve felcsapnak,
csattanva lehullnak
s örökre elmúlnak.
Örökre elmúlnak.

1928.

Három falusi ének

I.

Aranypor van a levegőben
és pátriárkák szívéből
füstölgő, ősi, nagy megelégedettség.
Süt a nap.
Két kicsi borjú
eszik a kezemből,
zsenge falevelet:
olyan ártatlanok és szelidek
és szeretnek engem.
A templomból zúg-búg az orgona,
emberek énekelnek
tudatlan, egyszerű szájjal
s galambok ülnek a
toronypárkányra:
fehérek és szürkék.
Messzi világból ideszállnak
minden haragvó, békétlen szivek
és elülnek az akácfák
és orgonabokrok alatt.
Áldásra emelt kézzel
szőkeszakállú
szelid ember
ballag át a falun,
a tiszta napsütésben.

II.

Huszonkét évvel ezelőtt
Gondolat voltam a szakadékok alján.
Fény voltam
egy tizenhétéves gyerekasszony szemében.

Most már nekem is
van szemem, szomorúságokat látok,
vidám dolgokat nevetek
s szeretem a kandallót, meg a nyári napot.
Saját íróasztalom van,
s rájöttem, hogy ember a nevem.
Este számadást csinálok,
vagy kísétálok a békazenés tó partjára
s áhítattal csodálkozom:
milyen különös dolgok közepébe jutottam.

III.

Annak, aki igaz szemmel lát,
Minden kavics aranykavics.
Már a szomorúfűz is kihajtott
és bennem is kibomlott a vágy:
vándorolni
messzi világba.
Gyönyörű, gyönyörű reggeleken
harmat hull a szívemre
s tudom, hogy cserfasoron
vár
az aranyhajú,
kékszemű Isten.
Abafája, 1929.

A kapu előtt

Kedvesem, szegény kedvesem! Nézd
ez a kapu. Sötét, mint a gondolat,
erős, mint az örökkévalóság. Ezen
kellett volna bejutnunk, ha nem kapok
sebet. Zúg a fejem, alig látok,
elhagy a lelkem, meghalok. De te
ne félj! Bejutsz. Neked hagyom a
hattyútollat. S három csepp véretem.
1929.

Ha itt volnál

Ha most itt volnál: olyan szívből köszönnél
a munkából hazatérő embereknek.
Ez az egyenes, csendes falusi út, két oldalán
lombos fákkal, úgy kibékít, úgy megszelidít.
Itt csak pár lépésre van mindig a megoldás,
csak gyorsabban mennék, biztosan elérném.
Ha most itt volnál: apró mondatokból
fönnék ruhát hűvös testedre, szelíd
és megnyugtató puhaselyem-mondatokból,
hogy te légy a legszebb, te légy a legmosolygóbb.
S egy égszínkéék szót az ujjadra húznék.
S egy rózsaszínű szót a hajadba kötnék.

1929. május 23.

Távol erdő...

Távol erdő. Szürke, bizonytalan erdő ködkoronákkal.
El akar úszni, föl akar szállni, mégis ott marad:
mégis erdő. Közelebb szalad a sík, itt már a zöldbe
folyik a mező, zöld sikogással suhog a fű.
Két folt mozog az erdő felé, groteszk, elrajzolt
hosszúkás foltok: fekete férfi és piros leány.
Sohasem hallott madarak énekelnek, valahol
kőpárkányra csobog a kútvíz, valahonnan
fölteszik a kérdést, hogy miért is születünk?
Rémet bújkáltat az erdő és zizzen a ködlomb:
Halló, álljatok meg, fekete férfi és piros leány!

1929. május 23.

Nincs már semmi

Én ismerek egy ismeretlent,
ki életet korán tanul,
s amikor úgyis fázva fázik:
hullaként a hullámba hull.
Szemünk behúnyt, szívünk kihúnyt,
a halk hullám dobálva ringat,
és vén sziklák loccsantják vissza
ájult, szomorú szavainkat.
Nincs már semmi, nincs hova menni,
csak fonni, kötni, szavakat fonni
és fonva venni fontolóra,
amit úgyse lehet kifonni.

Nincs már semmi, nincs mit tenni,
csak keresni, amit más keres.
Kerekesszívvel kátyúba futni,
mint részeg, bamba szekeres,
csak néha sírva, szűz papírra
ákbákom sorokat vetni
s ha ki ezért ma kinevet,
holnap talán majd nem nevet ki.
Néha tudom a nevemet,
néha csiholtan csillanok
s ha jön az álom, kitalálom:
mit álmodnak a csillagok.

Nagy utakból ha visszatérek,
föltrezenve rezeg a szívem,
tudom: testem csak tiszta kéreg
és nincsen nekem senki hívem.
Percek riadt várása perceg,
zsebórámat összetöröm,
ruhámon csillog a fagyos éther,
csillagporos az üstököm.
Olyankor az anyámra nézek;
egy ember, aki a tanyán
s talányaimnak puha fészek:
anyám, anyám, anyám, anyám!
Beszédem idegen beszéd,
s mégis mintha mellette járnék,
csak varrogat s a kályha-tűzből
arcára ugrik egy furcsa árnyék.

1929. május 25.

A gyávaság szonettje

Nincs engedelmességem, nincs parancsom. Egyként eldobtam már a kéjt s a kint. Órákig is elbámulom, amint sugár szikrázik át egy tiszta kancsón.

A fán rekedten rikkant fel a páva, a nap melenget és a föld forog. Áldott, kiben nem fáj a tört horog s a küldetésben néha-néha gyáva.

Szívem e békés lustaságban oly dús!

A gazdag úton szembe jön velem vasakkal verten egy csapatnyi koldus s amíg a parkon át lassan halad ki, a módot kutatom és nem lelem: mint tudnám őket végre megtagadni?

Ének az egész világnak

Aki látott is néha engem, felejtse el az arcomat, aminthogy én is elfelejtem: hitvány, homályos karcolat, melyen át-áttetszőn keresztül-villan az arc igazi rajza s néha ibolyafény is rezdül, rajzos betűk mögül kirajzva.

Csak egy a fontos, ez a fontos, amit kiírtam és kisírtam és ami megmozdult bolondos szívemben, e tavaszi sírban, s megmozdult és támadva támadt, kikiáltva, hogy új világ van s új rend van a fakóra fásult, oszladó testű vén világban.

Alkonyatok és hajnalok cserélik egymást. Mind erősebben érzem, hogy én nem vagyok külön. Csak örök acél van és örök kovács és a cél: összeverődni a természet áldott rendje szerint. S akkor szökken a szikra és suhog a szél s a szél tovaszökken a szikrát, száraz fűbe, zörgő csaltokba, szomjas erdőkbe és így lobban fel ropogva az eget aranyozó, isteni tűz.

A füstje drága, tiszta füst, amint a napsugár ölébe vágyón felillan: színezüst fonállal csillagok körébe fonódik és piros szívek panaszát kék illatba fonja s már nem ropog, már nem sziszeg, csak úszik, mert az ég bolondja.

Testvérek, szerelmese vagyok a világnak, amelyből vétettem s amelybe visszatérek: ájultan élek, mint a fán a kérgek alatt a barnafényű féreg. A föld aranymámorba pólyál, mint jó anyám fehér keze s a holsugarú, szende holdnál kristályos lesz a kék zene.

Ki madarat kínozt és bogarat öl, minden ízével engem átkoz s aki tébolyultan harmatos virágot csókol: engem ölel magához.

Káprázatos aranytetők fölött a karom messze nyúlik s villognak lent a nagy mezők, villog a világ időközön túlig.

Itt vagyok én, itt vagyok én, eremben hangos, friss haranggal, indulóval és dythirambbal! Itt jövök én, itt vagyok én és itt vannak a társaim, velem vannak a társaim, mind éhesen, méz-édesen, erős-huszonkétévesen és úgy kérdezzük a jajgató világtól:

– Hát van valami, ami lehetetlen?
Van valami, amit nem lehet merni;
Van valami, amit nem lehet akarni?

Most mi jövünk. S a mi jövünk terül ki csillogón a napra, hogy sarjat hajtson itt a tönk és új legyen itt máttól fogva az ember szava és keresztjük könnyű s ne lássunk senki mást, csak szeretőt és máttól kezdjük újra az időszámítást! – Új hitek, új szó, új fogalmak, új boldogság és új jelek: Történelem. S a tiszta falvak során megújult emberek!

Nekem higgyetek, senki másnak! –: Olyan végtelen nagy a tér s minden köbcentiméter helye új lehetőség. Visszatér a végtelen szívünkbe is, amely bár sokat vétkezett lent; egyben kitart végsőkéig is: nem ismeri a lehetetlent.

S ha néha visszajár szavamba kísérteni a régi szomorúság, ne hallgassatok rám! Olyan az, mint ha győztes tavaszi éjszaka: felénk csap a hullott, tavalyi lombok édes-kesernyés oszló illata.

1929. május 27.

Kréta szigetén

Színek szítálnak, szép színek, csoda-örömet lányok ajkán s mégis rabság ez a sziget: ostoba, mostoha dajkám.

Futkosnak furcsa, fitos őzek, Jupiter árnyas tölgyei aranypiros makkot esőznek s a lelkem egyre nyugtalan.

A lelkem egyre nyugtalan: őrizteti Minos a tengert, őrséggel rakja meg körben a sziklát s távolról, az azúrkék hullámgyűrűkkel, sürgető üzenetek hiába locsognak a parthoz.

Halkan szívembe járkál egy messzi múlt feledt csodája s halkabban a halk muzsikánál, emlékeztet minden a tájra, hol felnyitottam szememet, s tengeren túlról idejáznak szerelmes, szőke szellemek, groteszk, imbolygó, édes árnyak. S amíg titokban felkeres, mi régi létem titka volt, lány kezével sárga, beteges lángot gyújt szemembe a honvágy.

– Nem kellene a szép színek! Nekem csak szebbek kellene! Nekem rabság e szép sziget! Vigyetek hát el, szellemek!

Különben összefoltozom minden szavamat, olvadt viaszkkal összeragasztom e csillogó nagy tollakat s hasonlatos leszek a madárhoz, aki ujjong!

Minden rabságnak vége van: és porkoláb száz sem elég, mert nem gázol a porba lábam. Szabad az ég! Szabad az ég!

A szám remeg és szárny lebeg a vállamon s kacagva nap csiholt halálomon: Icarus sorsát vállalom.

1929. május 28.

Visszaszállók

Van úgy, hogy néha visszaszállók. És szívemen ujjongva, tikkadt gyönyörrel szállnak tiszta álmok s a zárdakertből rózsaiilat csap meg, hová pirulva, szenten, víg, új ruhába öltözött fiúként zongorázni mentem viháncoló fruskák között.

Köhögős professzorra rebben a pillám, úgy elhallgatom a régi füledt tanteremben s egy zöld légy zöng az ablakon.

...És itt van a kis fecsegő lény, kinek lesült, vidám, gonosz arcán a nyári nagy verőfény két gödröcskére záporoz. Csatangolunk a városvégi zegzugos utcán és ha un csintalanságunk titkon égni, becsöngetünk minden kapun, aztán futunk s lobog, lobog copfján a rózsaszínű szalag s megfordul száz bolond dolog kicsi száján, míg hazaballag.

S a kék estében csupa zsenge mámor: sétálni tétován s Ovidiust véve kezembe, ámulni álmos orgonán.

...A vaksötét, komor-komor éjből rontó szél száll az útra és mindent, mindent elsodor: véget nem érő alagútba.

S a hosszú üldözés után úgy tér a lelkem haza, későn, meggörnyedt háttal és sután, zavartan a tükörbe nézőn s éjfél felé, mint pusztá falra a bús árnyék, úgy ül le csendben s egy tiszta, szűz papírdarabra lilakék tinta-könnye cseppen.

1929. május 28.

Jók vagytok ti

Ó, be tudnék szavak nélkül
beszélni rólatok!
Ha én mutathatnám meg az istenségnek
rettentő sikoltással
minden nyomoruságtokat!
Vagy legalább hozzátok szólhatnék
egyszerű vigasztalással, cifrázatlan
feltörésével a lélek erejének!
Mert én tudom, hogy jók vagytok ti,
házasságtörők, csaló bankárok,
többszörös gyilkosok, hazug szónokok
és gyűlölködő katonák,
jók vagytok ti, szeretitek az édesanyátokat,
és sírni tudtok az eltaposott virágért.
Tudnátok élni szépen,
derüs alázattal
összefogózva az embernek teremtet
gyönyörű földön, mert jók vagytok ti,
ahogyan a szeretet könnyével együtt
kicsordultok az én szivemből.

1929.

Közeleg az emberfia

Tudom, hogy közeleg már a jó ember fia,
aki nem tőlem és nem tőled kap életet.
Néhány pásztornak, akik sohasem öltek
nyulat, nem hordoznak emberölő
szerszámot, megjelenik az angyal és
megjelenik a csillag és tele lesz dallal
a decemberi hegyoldal. Csak ránézünk a kisdedre
és tudni fogjuk, hogy Ő az.
Eljönnek az acéltrösztök fejedelmei,
a petroleumbányák frakkos császárai
s könnyel a szemükben letérdelnek elé.
Mert Ő lesz, akinek legtisztább kék a szeme,
legerősebb léssen a karja és szelid arcáról ragyog
az örök építők acélos vidámsága.
Ő megmutatja minden vándornak az utat,
minden töprengőnek az igazságot, minden
haldoklónak az életet. Ő megmagyarázza
nekünk a gépek dalának igazi értelmét,
megmagyarázza és megáldja a fáradt költő
legsajgóbb szavait és mosolyogni fog és két
fehér galamb fog ülni a vállán kétfelől.
Ő nem ad országot nekünk, hanem otthont,
nem ad fegyvert, hanem kenyeret.

Ma még sirunk,
mert a mosolygás nem én vagyok.
Ma még sötét
van, mert nem jöttem világosságnak,
hanem hogy bizonytságot tegyek a világosságról.
Már közeledik az éj, mely szüli a Hajnalt.
Eljön Ő, minden bizonnyal eljön.
1929.

Nagycsütörtökön

A szél suhogva borzong
az olajfa-lombokon.
A kanyargós úton, által az erdőn
tömöttsorú fáklyások jönnek.
Testemet ételül adtam,
véretem italul adtam,
könnyel mostam meg lábaitokat;
Mégis egyedül maradtam.
Hajnal-derengés borzong
a sötét lombokon.
Judás után, által az erdőn
sátánarcú fáklyások jönnek.
Testvéreim, tanítványaim!
Égignyúló kemény kereszten
holnap megölnék engem!
És ti alusztok, mélyen alusztok!
1929.

Legyetek őszinték

Lássátok, fáradt vagyok már
s nem bírok szavaitok labirintján
tévelyegni. Szeretem a nyugodt,
nyílegyenes, biztos utakat.
Legyetek őszinték, ne zúdítsatok
rám cifraszép szavakat,
mert el tudom viselni a meztelen
igét és ti is el kell, hogy viseljétek.
Amikor beszélek, ne nézzetek
a hátam mögé: az nyugtalanít.
Állítástok legyen: igen, igen –
és tagadástok: nem, nem.

Mindnyájan biztosan meghalunk.
Esik a hó, itt pattog a tűz
és mindnyájan testvérek volnánk
és nyájas, jó apánk az Isten.

1929.

Csonka koldus

Öreg vagy. Hiányzik a jobb kezed.
Az ócska szandálból kilógnak
lábujjaid.
Ilyenkor, mikor beköszönt a szeles időszak,
kegyetlenül fázol, köhögsz
s reszketegen gyűjtöd a
kopott garasokat.
De a szemedben mégis derű van
s az apostolok örömeivel
kivánsz ezerannyit.
Házról-házra jársz és hirdeted,
hogymilyen nagy
és dicsőséges a nyomorult ember.

1930.

Vers egy régi szoborhoz

Pogány romok alól ástalak ki.
Ó, milyen borzasztók voltak a darabokban összeszedett
csonka tagok, füstös karok,
elhasadt lábak, szétrepedt ajkak!

Fáradtsággal nem törődtem, éjt-napot átdolgoztam,
míg újra-teremtettelek:
Milyen öröm volt, mikor járni kezdtél,
milyen eszeveszett boldogság, mikor megszólaltál!

Tagjaidba pírt leheltem és buja forróságot,
szívedbe vért öntöttem, az olvadt ércek
sziszegő, lobogó lángfolyamát:
tőlem született mindenegy gondolatod.

Lásd, most is, hogy egyedül járok a hervadt kertben,
e furcsa csodára gondolok. A búcsúzó fecskéről
hozzád tér vissza a mester borús tekintete.
Most már ne hagyd el.

1930. július 19.

Négy sor

Elfonnyadt szerelem illata kísér
Örök hallgatás legyinti a tó fekete tükrét
Hideg szelek sodrában állok ijedt szemekkel
Virágos ágra hullott beteg csillag a lélek.

1930.

Sohasem tudom meg

Csak pihenek egy kicsit a gesztenyefa
virághullása alatt, a méhek bódító
zümögésében, mert megfáradtam és
szédít az álom és ég a szemem.
Vándortarisznyám mellettem nyugszik,
minden ág meghajlott és letört alatta,
felsebezte vállamat, most itt pihen
oldalamban és nézem sokáig:
Nem tudom, mi van benne, valami
megbízgatás, világokat rendítő titok
lezárva s lepecsételve hét pecséttel.
Vagy csak iromba gyémánt, súlyos aranytömb,
talán csak ólom és fekete szikla,
mit tudom én, – nekem el kell vinnem
és át kell adnom fáradtságos vándor-útam
végén. Akkor egy mosollyal elbocsátanak
pihenőre és soha, soha sem tudom meg:
mit hurcoltam egy életen keresztül.

1930.

Nyitva áll az aranykapu

Az erdők hívnak engem, hogy legyen tavasz,
Száraz kutak hívnak engem, hogy buggyanjon
fel mélyükön a kristályos, tiszta víz.

Ma iszonyú nagy hit van bennem,
hogy a kóválygó felhőknek is útja van
s minden léptem után nyomot hagyok.

Ezért nem szégyenlek beszélni magamról
és nem szégyenlek a világ dolgairól,
holott vak az én szemem és süket a fülem.

Ismerjétek meg a fűben fekvő ember boldogságát.
Ismerjétek meg az aranykaput: nyitva áll
és kék patakok muzsikálnak a tövében.

Testvéreim,
Legyetek jók és szentek!
Szeressétek a bárányokat! Szeressétek a madarakat!
1930.

Mi vállalunk mindent

Mi vállalunk magunkra mindent,
nektek mozdulnotok se kell.
Mi olvasunk és hiszünk,
mi írunk és hiszünk,
dolgozunk és hiszünk,
égünk és lobogunk és hiszünk,
mi akarunk és hiszünk,
mosolygunk és dalolunk és hiszünk,
bőjtölünk és fehérre sápadunk és hiszünk.
Nektek csak sírnotok kell és a
melleteket verni,
ha megindulnak a hegyek.
1930.

Kalendárium szonettekben

Elővers

Tizenkét könyvek másolója

Barát vagyok, fiatal, vézna, ványadt:
Halk kondításként rozsdás, ócska gongon,
ez előversben mondom el a gondom
és segítségül hívom Szűzanyámat...

Tizenkét könyvet másolok. Zsibongón
állnak elém a képek és ahányat
pillantok, annyi égi, szép leányhad
forog elém egy nagy, piros korongon.

Aztán halálfő villan ecsetemre
s november színe, mely a bús halálé,
aztán a hó hull, szűz pehely pehelyre...

Mutasd meg, Uram: szárnyam messze száll-é?
Ó, tizenkét könyv s lágyan rálehelve
tizenkét arany, kék iniciálé!

Január

A tél dicsérete

Havasi ember – kis mokány lován –
A hófuvástól hunyorog vakon.
Kocog az éjbehajló útakon
s pipára gyújt vén taplón és kován.

Sötét erdő borzong hallgatagon,
fehér mező a holdas ingovány:
távol hegyekből néha egy sovány
ordas cselleng a friss csapásokon.

A szalmás viskók görbe ablakából
kis mécsek fénye hull az útra körben,
a kastély-ablak köztük szinte lángol...

A vén pap ácsolt asztalára törten
olvas és fölrebben a Bibliából,
ha orvvadászok puskahangja dörren.

Február

A farsang dicsérete

Egy sarkon, hol a lámpa fénye halvány,
egymásra torlik két fura menet,
megállnak és hosszú farkasszemet
néznek, zászlójukat kissé lehajtván.

Az egyik bünt sirat és bünt temet,
gyertyásan, zsolozsmával mind az ajkán,
a másik csapat maskarába varrt fán
ördögfejet visz, táncol és nevet.

Vezérük, kit már lángos kárhozat nyal,
bűnbánón látja angyalok karát
s szemét lehúnyja méla áhitattal;

míg a zarándokfő, egy vén barát,
szíve mélyén, mely zárva hét lakattal,
idézi antik istenek nyarát.

Március

Egy halott királylány dicsérete

Ereszszélen már jégcsapok csepegnek,
a hólé zöngve, csobbanón csurog,
A föld hátáról pattan a burok,
sok ódon ablak tárul a szeleknek.

A nap egy rozzant ablakon benéz.
Sugarat önt be, langyosan zuhogva,
dohos, homályos és hideg zugokba.
Meleg nyalábja sárga, mint a méz.

Bent holt királylány fekszik. Arca: bájos,
halk emlék, régi, sápadt, méla vád...
Bomló szívének illata halálos.

Míg ajkaszelén fénysáv surran át,
a friss tavaszi szél körötte szálldos
s lengeti hosszú, szőke, dús haját.

Április

A húsvét dicsérete

Ezerkilencszázharminc éve: szent
zsidók földjére nagy próféta támadt.
Emlékének, mely bágyadt, égi bánat,
szenteljük ezt a sárga pergament.

Rágondolok, míg járom Golgotámat.
Mivelhogy nincs igazság idelent,
Pilátus alatt a keresztre ment,
de harmadnapra új életre támadt.

Alleluja! – nagy bástyákat ledöntőn
rivalg s csodára váró tűzben ég
faluk és város, ház, tébolyda, börtön,
minden üszkös, az arcok feketék!...
Feltámad-é a bús erdélyi földön,
ki meghala és eltemették?

Május

A tiszta örvendezés dicsérete

Bús alkimista, mit nekem a kincsek!
Kihúnyt a tűz már és kihűlt a lombik,
Vídám, vídám szeretnék lenni holtig,
hogy fénnel minden élő szembe hintsek.

Itt künn zenél a friss májusi lomb, víg
nyikordulással nyílnak a kilincsek
s a füledt kamrákból kibújva, nincs seb:
akár a fák, a lélek is kibomlik.

Eszembe jut sok kapzsi vágy, mi kár volt,
és jönnek nők is, karcsúk, vagy molettek,
és egy-egy emlék is, mely szép, habár holt.

Szívemet, melyből ádáz harcok ettek,
most elringatják hús, körülhatárolt,
együgyű tócsák: langyos kis szonettek.

Június

Az érés dicsérete

Helyét gyümölcsnek adja a szírom.
A déli égen elterül a hőség.
A termő kor jön: érés, felelősség
és nem lehetek virág egy siron.

Csók-szirmom nem lesz, hogy csokorba kössék
a lányok. Vinnem kell, amíg birom
a terheket és ha nevem leirom:
komoly szó kell elé, nem cifra bőség.

Csak néha jön, hogy szívem elbecéz
egy-egy derengő, árva, gyermeteg
emléket (mely úgy csillog, mint a réz
egy ó-kapun). Gyors nyári fergeteg
jön messziről. Szemem távolba néz
s tavaszt sirat s egy régi gyermeket.

Július

A magányosság dicsérete

A júliusi csillagok alatt
vággyal kószáltam, mint kóbor diák.
De voltak nálam bátrabb daliák
s az idő lassan, tétlen elhaladt.

Az ablakokban csönd volt és virág,
s a füledt este szívemre szaladt
a júliusi csillagok alatt,
míg bent mulattak boldog daliák.

Fiat fogantak pozsgás asszonyok;
zöld és dúsnedvű, mérges nagy növény
volt az élet: beteljesült, konok.

Éreztem már, hogy – messziről jövőn –
elesem, ha tovább barangolok
s ledőltem egy zord, vén klastrom tövén.

Augusztus

Az élet dicsérete

Lám, most e délben, mint a renyhe, holt só
terül szét ringó tengerek vizében,
úgy oszlom én is szét e versben éppen
és gonddal mondom: tán ez az utolsó.

Nagy ideje, hogy csupa könnyű, olcsó
ígéim vannak, árnak ellenében
nem úszom már és néha-néha szépen
mondom magamban: várhatsz még koporsó!

Csak hallgatom a lomb meleg neszt
s az árnyas fákat bölcsen megmosolygom:
a tölgyet, hársat, bükköt, gesztenyét –
a forró nap vídáman vagy borongón
nagy, tiszta békét csurgat szerteszét...
Mégis csak jó e vénhedt, lomha bolygón!

Szeptember

Egy angyal dicsérete

E ködvilágban képe csöndben, árván
csüng kis szobámban, a szívembe fészkelte
sápadt falon és néha néma vészjelt
küldöz szemével, két kezét kitárván.

Csak gyöngé nő. Ruhája oly szegény. Szelt
kenyere száraz. Életem határán
halkan legel: kis gyapjas, tiszta bárány.
Az ágya deszka: durva és fűrészelt.

Ám egy napon kitárul majd a porta,
elhagyja őt a földi, kerge kín,
áldja a percet, mely idesodorta.

S való világunk pompás berkein
áldja a percet, mely idesodorta.
Mellén: selyemhab. Vállán: hermelin.

Október

Az erdélyi szüret dicsérete

A sors galád napok közé sodort.
Nincs semmi, semmi víg szüreti hang itt,
a szőlősgazda szomszédjára sandít
s a pinceszájra követ köre hord.

Zárt ajtók mögött sír a lezuhant hit.
Unott, bús arccal szürcsölik a bort,
mely dohos pincék mélyében kiforrt
és gyűlöletet száz repedt harang szít.

Mikor majd égi ígék zengenek
s közös szüret nagy, boldog mámorával
együtt mulatnak három nemzetek
s egymást hintik a könnyek harmatával –
Úristen, akkor én már hol leszek
s kiből fakad majd harsogó, vidám dal?

November

A holtak dícsérete

Meghaltunk, testvér, valamennyien.
Csak ők élnek még, ők, a régi holtak.
A néma ablakok sora kiholt, vak:
Láttál temetőt? Ugy-e mind ilyen?

A holtak este csillagot csiholtak
fölénk, a kegyelet rajtunk pihen:
egy csillag ég minden fájó sziven
s világít minden zártredőnyű boltnak.

A koszorúk felülről egyre hullnak,
az őszi szélben száz virág forog
s kéményeken, tetőkön tornyosulnak.

Éjjel peregnék csöndes záporok:
bús, bölcs sírással érettünk búsulnak
a Bólyaiak s Bethlen Gáborok.

December

A Gyermek dícsérete

Ti már nem hozhattok jó hírt nekem.
Ami jó van, magamtól megtaláltam
az erdőkben, hol sok-sok este háltam
– s keresztelő Jánosként hirdetem.

Most járok hóban és halálra váltan,
ám ez számomra boldog kint terem;
a hófúvásban gyakran hirtelen
csak térdre hullok: Gyermeket találtam!

Goromba ágak az arcomba vernek,
de én megyek tovább, egy kis haranggal
viszem a drága hírt az embereknek:

Bennem van, íme, csengő és harangdal
és bennem van a legnagyobb, a Gyermek –
a fényes jászol s valamennyi angyal.

Finis

A barát nyugalomra tér

A képeket megírtam. Tagjaimban
az álomvágy zsibbadtan elterül.
A munkát elvégeztem emberül,
átadtam, íme, mindent már, amim van.

Az ablakon túl rőt hajnal derül,
a cellamécs kilobban méla kínban.
És én pihennék immár holtomiglan,
tisztos csuhámhoz ifjabb test kerül.

Magában rejti alkotás a bért.
Átszínezése széppé ennyi jónak
akár egy püspökséggel is felért.

Ha majd kiköt velem a karcsú csónak,
imádkozzatok bűnös lelkemért!
Békesség vélem, üdv az olvasónak!

1930.

Kerülöm a nevedet (Erdély)

Azt mondják, kerülöm a nevedet,
nem beszélek rólad, nem dicsérlek,
mert a Gonosz csókolta meg számat.

Pedig a gyantaszagú fenyvesekben
mindig levett kalappal járok,
sebes, mély vizeid bennem zúgnak.

Ma órákon át gyermekes örömmel
néztem, hogyan halásznak a vén
parasztok a zajló Maroson.

S mikor a szabályos, négyszögű lékből
halat rántott ki valamelyik,
úgy-e, hogy neked köszöntem meg?

És mégis kerülöm a nevedet,
melyet káromkodó kocsisok és
esküdöző kalmárok szájából hallok,
melyben önhitt szónokok dagasztják
nagygyá magukat s pletykaszájú
vénasszonyok lubickolnak bóbiskolva,
mely úgy elkopott ércnyelvünkön és
szánkon, mint egy ócska köszörűkő
és már-már semmit sem jelent.

Inkább megkerüllek valahogy: azt
mondom, hogy valaki vagy,
magok csiráztatója, emberek álma,

kicsi őzikék együgyűsége,
szálerdők erős magosba-húzója,
apró madarak énekeltetője.

Vagy csak gondolok rád s elhatározom:
ma minden mosolyom téged jelent, –
vagy csak kívánlak és elhatározom:

ma minden kézfogásban a te kezedre
ismerek. Vagy csak érezlek
behúnyt szemmel, átlehelni a lelkemen,

mint a legtitkosabb, legédesebb
hangulatot, mely egyedül köt
a földhöz, drága nyomorúságaimhoz.

Mint a napot, mely bőrömrre süt
s melyet némasággal siratok meg,
mikor lehull a hegyek mögé.

1930.

Nyári pillanatkép

Telt női hús a renyhe, dús kazal.
Egy rőt pipacs, mint bőszipacs, szaval.

1932.

Reggeli rajz

Kékhasú madárka röppen
Zsenge ág harmata csöppen.
Fény lobog át lilakék falakon.
Egy harangvirág kelyhében lakom.

1932.

Magyar fa sorsa

Makkai Sándornak mély tisztelettel

Elvégeztetett, hogy lecsap a villám.
Az erdő jajveszékelt életéért.
Egy tölgyfa hangos szóval kiáltott
s áldozatul adta magát.

Rengett a föld és lobogott a fa;
csodálatos, Isteni tűzijáték,
mint csipkebokor lángja a Hóreben!
(Csak a füstje volt keserű.)

Rengett a föld és lobogott a fa
vérvörösen, olthatatlanul,
jajtalanul és pattogó ággal
s zengett a zordon zivatar.

E lángnál elkerülte az erdei vándor
az ingovány fekete torkát;
az eltévedt, megriadt özfióka
anyjához talált.

Szörnyű szép volt és sírnivaló.
Másnap ítélkezett az erdő
s a vakmerő, üszkös, torzfekete csonkot
kitagadta! Kitagadta!

Mária szobra a kertben

A kertben áll.
Bús. Széteső.
Belepi burján,
mossa eső.

A szitáló
lassú cseppek
orrahegyéről
lecsepegnek.

Az embereknek
Krisztust adott.
Az emberek közt
elhagyatott.

1934.

Egyszerű vers a kegyelemről

Csodákat próbáltam:
arannyal, ezüsttel
hívtam a népeket,
jöjjenek énhozzám!
Hiába, hiába,
az arany nem kellett,
az ezüst nem kellett,
nem jöttek énhozzám.

Elmondtam naponta
tíz hegyibeszédet,
gyönyörű szavakat,
ígéző szavakat,
hiába, hiába:
egy fül sem fülelte,
egy szív sem szívelte
a hegyibeszédet.

Tüzet is akartam
rakni az erdőben:
nyulacska ne fázzék,
őzike ne fázzék, –
hiába, hiába!

Gyújtófám kilobbant
és a tűz nem akart
gyúlni az erdőben.

...S egyszer csak maguktól
gyúlnak az emberek,
együgyű szavamtól
sírásra fakadnak,
ránéznem alig kell
s a tűz is felszökken, –
az Úr áll mögöttem.

1934.

Nyáresti áhitat

Lépkedj vigyázva, kedves!
Míg mély varázsa tart
e percnék, ülj le mellém.
A csöndet ne zavarj.

Az Úr mennydörög olykor,
máskor a suhogó
tölgyek holdfénybe rezgő
szavával suttogó,

máskor csókokba csattan
termő parancsa, majd
költők szájával szólal,
mikor a rím kihajt.

Most, hogy ily enyhületben,
mivel sem küzködőn
ülök a tiszta csendben,
a tiszta küszöbön:

Egy kis tücsköt választott
s e ciripelésen át
beszél. Figyelj, figyelj csak!
Én értem a szavát.

1934.

Éjjel a Maros partján

Sötét folyó,
honnan fakadsz?
Sötét folyó,
meddig szaladsz?
Sötét folyó,
hová szakadsz?

Sötét falu,
vízparti kép.
Senki se szól,
semmi se lép,
alvó falu,
alszik a nép.

Sötét falu,
felejts, aludj,
te csak aludj!
Virraszt a víz,
aludj, aludj.

Ó, életem,
honnan fakadsz?
Ó, életem
meddig szaladsz?
Jaj, életünk,
hova szaladsz?

Nagy hallgatás,
mély, mint a sír.
Halk csobogás,
bús, mint a sír.
Most messziről
Valaki sír.

Valaki sír,
ágyán forog.
Mindenki sír
és hánytorog.
Mindenki sír,
Zokog, zokog.

Sötét sirás
honnan fakadsz?
Nehéz sirás
miért fakadsz?
Szakadó könny
meddig szakadsz?

1932.

Nyári kaland

Csillogott aranyfüst-hajad.
Beletűztem egy kis galyat
s lefeküdtem, hol keserű
illatba vont lágy mesefű.
Valami ringató tavon
hevertem, nagy szirom-hadon,
nem tudtam már, de réveteg

voltam és édesen beteg.
A fény muzsikált, majd kevés
üvegpengésű bús csilingelés
zöngé-halkan csöppent bele,
mintha aludni kellene...
Csak azt tudom, jó volt: olyan
békésen, olyan komolyan
néztem és vártam, most mi lesz?
Hajamban szellős pici nesz
motoszkált, mintha csodajó
szélben vinne a léghajó
s könnyű lettem, habfellegek
vattája, mely le s fellebeg.
Tudtam, lelkem már vetkezik
Tudtam, hogy mi következik,
s mondtam: – Nagyon szeretem őt,
most meghalok lába előtt...
...Hajadban egyre nőtt a galy,
s a galy közt csillogott a haj,
nőtt, nőtt, nőtt lomb a Léthe-part
lejtőjén, lassan betakart
s néztem lehúnyt pillámon át
a zöldarany hajtásu fát,
míg homlokom kigyöngyözött,
könnyel, mint nyirkos várfalak
az elítélt rabot –
Sötét lett és nem láttalak.

1938.

Álnéven közölt versek

Séta

(Zólyomi László)

Keserű lett ma máskor oly édes kenyerem
s ha egy-egy balga, ringó rím eszembe ötlött,
nem tudtam semmit írni, csak vettem a felöltőt
és kóborlok s a lelke sír a tenyeremen.

Oly furcsa is az élet, – eldadogom ezerszer
ezt a banális, bágyadt, semmitmondó ígét
s egy bolt előtt egyszerre kívánom a fűgét,
mely ürmös ízek ellen édes, gyermeteg szer.

Aztán a testem újra fehér ágyat kíván,
hálós kis ágyat, hűvös, gyűretlen, tiszta gyolcsot,
ágyat, melyen rikító paplan nem piroslott
s amely fölött fölöttem virrasztott az anyám.

A furcsa elmulás is sajgón eszembe vág most
és hogy nem élni egyszer; milyen furcsa lesz,
milyen egyszerűen szép, mikor lehull a mez
s felülről nézem ezt a forgófüstű várost.

S ez itthagzott írások sem lesznek akkor: élet.
Csak frissvirágú erdő lábatövére hullt
lombok sírása, könnyű avarillatu mult.
S majd egy kései vándor finom orrába téved.

Lassan sötétedik már és fázósra hülök
fényes sikátorokban. S akkor egyszerre oldalt
meglátok egy leánykát. És frissen csattogó dalt
szeretnék írni s vígan bűg száz autótülök.

Oldalt kacsint rám s tiszta, fehér nyakán kis érem
himbálózik, fityeg, kissé szégyenkezőn
s én véle nyargalok már derűs, nagy, kék mezőn...
Pár lépésről kitartón félóráig kísérem...

1929.

Csupán a szépség

(Zólyomi László)

A könnyek csak kopognak. És elborult a tó.
Jaj, honnan és ki küldte reánk e szomju lázat?
S ha elfogyott már minden rémült magyarázat,
fent és alant csupán a szépség található.

Lépteink megbicsakló, szédült esztéta-léptek
s árnyak vagyunk, akik fehér tógába bújtat
bujkálnak régi, tiszta klasszikus borúban
s márványos, furcsa házak átriumába lépnek.

Szavaink nem puffognak és nem egetverők,
csak jó hidegfogású, illatos cifraságok,
mint márványszobrok talpán a délszaki virágok
s alázatos, szerelmes fehér rabszolga-nők.

És ha megúntuk ezt is, szabad bejáratunk van
nippes pompájú, kis szalónok ajtaján
s a delnőt, míg fölrebben az ajtó halk zaján,
csiklandó szépbeszéddel köszöntjük félig úntan.

Finom csipkékbe pólyált formás és kicsi karja
lágyan pihen egy festett és drága legyezőn
s míg nagyranyílt szemével ránknéz révedezőn,
a gáláns bókvirágot szinte kicsikarja.

És lehetünk, ha tetszik, angol tengerészek,
vagy gazdag lordok is, akiknek balgatag
álma a tenger és lobog a kék szalag
sapkájukon: vidámak, csöndesek és merészek.

Beülhetünk sebes, szép, könnyű csónakokba
s míg monoton morajjal berreg a motor,
szilárd lelkünk szegélyén ezer hullámfodor
törik meg gyöngyözőn és színesen csacsogva.

S estére szabad lennünk kis fáradt gyermekeknek,
kik a gyerekszobában, fehér falak között
angyalra várnak, édes, fénybeöltözött,
fenyőszagú angyalra és néha felszepegnek.

Csalódottan babrálnak sok babaarcu lommal.
Majd hirtelen fehérszakállú öregek
lesznek, akiknek ajka megbékélten remeg
s koporsóba feküsznek stoikus nyugalommal.

1929.

Kéne valaki

(Fodor Jenő)

Kéne valaki, sokszor kéne:
fiatal hugocska, vagy öreg néne.

Tenne nyakamba talizmán-láncot,
simítana el minden ráncot.

Este, ha némán ágyamba fekszem,
beszélne róla, ki a kereszten

függ, a falon és haldokolva
irgalmat dobál paplanomra.
Írna levelet, meghívót, sürgönyt,
húzná be tétován a csipke-függönyt,
melyen a holdfény suhogva járkál:
ennél a békés, esti homálynál
ne legyen Mindenség, rohanó fáklya,
se kérdés, mely a szíveket rágja,
csak gyermekkor, hova visszamennék,
csak kisszoba, álom, emlék,
s mikor kitör a panaszom sírva,
mondaná: mindez meg volt írva, –
s mikor vad kinnal jajdul az elme,
– tenne úgy, mintha figyelne.
1929.

Álom

(Zólyomi László)

Láttam liliomot
furcsára stilizáltan,
kristály-kehelyszerűn
és nagyon megcsodáltam.

A szüzi szép virág
mintha remegve sírna
és omló habselyem:
vakító, tiszta szirma.

S a szár aláfutó
hajszálerein átal
lassan buzog a vér
bíbor sugárnyalákkal.

Lassan buzog a vér,
a habkehelybe följut
s betölti színig azt,
mint medrét a szökőkút.

A porcellánfehér
szirom mélyebbre fordul
s finom szélén a vér
rubintosan lecsordul.

1929.

Álmatlan éjszaka

(Fodor Jenő)

Ágyamban fekszem este. Az órából kihulló
nagy, hosszú percek az ujjaimra sodrom,
s amíg ringat az ágyam s lágyan ringat a sodrony,
eszembe jut, hogy minden vágyak íze múló.

Az ablak nyitva áll s az acélos messzeségből
tompán fölsír és bűgva egy-egy távol vonat
s a bűgás elhal, mint az éjbe az alkonyat
és újra fölsír, mint az emlék szava régről.

Aludni nem tudok, a fütty, a kürt kísért,
elröppent már az angyal is, ki lenne öröm,
kínzó és forró ráncok gyűrődnek lepedőmön
s izzadt karom kitárom, kinyúl a semmiért.

Sötétben áll az erkély és hűs eső szemerkél,
alszik a rózsagömb is a vékony, csonka póznán
s elgondolkodom: ha most csöndesen kilópóznám
s rózsát szednék csokorba, többet százezernél...

Vagy csak ezret, csak százat, vagy csak huszat, tizet
s a szűrő tüskeszárat ujjaimba ásva,
rohannék boldogan ki a füttyös állomásra
s lobogtatnám a csokrot, a rózsát, a tizet.

S a bűgó fütty közletről harsogna, tépne, fájna
s a füstös vén kapú, a jövőknek boldog ív,
kiengedne s vöröslámpás lokomotív
robogna be robajjal, zörögve és zihálva.

És mindenkinek jönne anyja, vagy nővére,
vagy kedvese s míg fölsír sok-sok örömsikoly,
úgy állnék, mint kinek a szíve vére foly
s a csokrot szerteszórnám a perron bús kövére.

1929.

Kesergő

(Fodor Jenő)

Az ég csodás, csiszolt opál,
a szél kis felhőt fújdogál.
Lefojtva gajdol száz torok
s vacognak a sikátorok.

Itt is lesem, ott is lesem:
Hol van az én szerelmesem,
ki elbecéz, csacsokán nyafog
és jó meleg karjába fog?...

Itt is futok, ott is futok, –
ki tudja, hogy hová jutok,
ki tudja, hogy hol alszom el,
hogy hol pihenne harcom el?

Ki fél a téltől s élni fél,
feje fölött a tél ítél,
hideg, hóvalfútt alkonyon
ordas szaglássza majd nyomom.

Nincs élelem, csak félelem,
már a remény sem él velem,
vigyázza, zárja száz lakat
az estbe tespedt házakat.

Csak hallgatok és ballagok
s a fénnel mázolt ablakok
szeme oly búsan simogat,
mint csillagfény a sírokat.

Itt is lesem, ott is lesem:
Hol van az én szerelmesem,
ki férfitággal megtelik
és elringatna reggelig?...

1929.

Nyáréjszaka

(Zólyomi László)

Tüzes, forró szeszéllyel
meglep és fáj az éjjel.

Búsul a kerti hársfa,
mert nincsen néki társa.

Egy bőregérke csendes,
lágynesszel, ringva repdes.

Egy távol ablak lomha
vággyal néz ablakomba

s házunk megindul arra
bujkálva, port kavarva

s a házak mind kigyúlt, vak
csókokkal összebújnak

és zúgva sír a hársfa,
mert nincsen néki társa.

Az ég nagy csoda-kékség.
Gyűrött az ágyam és ég.

S a nagy sötét lakásban
nekem sincs senki társam.

1929.

Vers az utazásról

(Fodor Jenő)

Megy,
robog a vonat, a
hegy

fut,
kanyarog, omlik az
út

és
mélyen a messzibe
vész.

Száz
pózna is nyargal, a
láz

űz,
kerget, a füst csupa
bűz,

kín
feszül ki végig: a
sín

s mély
nyugtatot ma nem ad az
éj.

...Itt
éppen egy házikó
nyit,

tár
ablakot s napfényre
vár.

Ott
vén juhász – kezében
bot, –

néz
nyugodtan s pihen a
kéz.

Fenn
egy paraszt ép kaszát
fen

s hagy
mindent a mentire
nagy,

ős
bánattal: szomorú
hős.

Vad
iramunk vajjon mit
ad?

Szent
ez a nagy, falusi
csend,

de
mi sose állhatunk
be:

bősz
robajjal röpt a
gőz

s fut,
kanyarog, szédül az
út.

Ints
ne vess, sírj: megállás
nincs.

Fut
mozdonyunk s tüzet és
bút

hint:
íz, hang, szín – elmarad
mind.

1929.

Magányos erdei házban

(Fodor Jenő)

Már a nap tovatűnt.
Suhogás, zuhogás.
Mi lehet odakünt?

Fekete éjszaka.
Nem félek, remélek...
Érzik a vér szaga.

Valaki odakünt
kopog és topog és
hallgatok: tovatűnt.

Megölni ki akar
idegen? Idegem
csupa vad zivatar.

Puha csönd. Künt pedig
suhogás, zuhogás.
Ablakom zörgetik.

Talán már ég a ház.
Kimenjek? Ne menjek?
Valaki kaparász.

Kezem a biblián,
bús lélek, úgy félek!...
Ki lehet? Mit kíván?

Valami csúnya bűnt
koholnak. Loholnak,
suttognak odakünt.

Félelmes, rút titok.
Miatyánk... Miatyánk...
Egyszerre kinyitok:

– Hahó, ki volt!? –
Csönd. Varázs. Hallgatás.
Köszön a sunyi hold.

1929.

Elmegyünk

(Zólyomi László)

A föld remeg s a tengerek
s a föld fölé emelt terek
s a térbe ékelt holt tavak
vergődnek és vonaglanak.

Itt már a félelem arat,
itt semmi, semmi sem marad,
csak néma jaj és balga kín
a szenvedések napjain.

A kéreg minket így visel
s hírül kívül nincs semmi jel,
alatta leng, felette ráng
a nyaldosó, fekete láng.

A szívünk száraz lett belül,
az ördög is mellünkre ül
s ha csillag gyúlna végre kis
fénnel, kialszik fénye is.

Kiittuk mind a kútakat,
bejártuk mind az utakat,
de mint zuguccán árva bolt,
minden sívár és megrabolt.

Ember, ló bús igát von itt,
kutyuskám hajnalig vonít,
ezer mártírhang esdekel
s fegyvergolyótól esnek el.

Zsufoltak már a börtönök,
a börtönfal tompán dönög,
Tébolyult koponyák ütik...
S a sűrű köd mind sűrűdik.

A vágy is csupa undor itt,
s a csillapult vágy undorít.
Azért kérdem keservesen:
Mi lesz velünk, szerelmesem?

Jobb lesz, ha bújdosó utunk
keressük már és elfutunk,
ne ártson semmi ellenünk. –
Mi értjük egymást: elmegyünk.

Nem kell nekünk, csak kék mező,
csak szél, mezőkről érkező,
csak kék szavak és kék imák
s Isten kezéből kék virág.

1929.

Itt van a szép karácsony

(Zólyomi László)

Itt van a szép, víg karácsony,
Élünk dión, friss kalácson:
mennyi finom csemege!
Kicsi szíved remeg-e?

Karácsonyfa minden ága
csillog-villog: csupa drága,
szép mennyei üzenet:
Kis Jézuska született.

Jó gyermekek mind örülnek,
kályha mellett körben ülnek,
aranyese, áhitat
minden szívet átitat.

Pásztorjátársók be-bejönnek
és kántálva ráköszönnek
a családra. Fura nép,
de énekük csudaszép.

Tiszta öröm tüze átég
s szemeken a harangjáték
szól, éjféli üzenet:
Kis Jézuska született!

1929.

Egyedül maradtam

(Fodor Jenő)

Szívem hallgat, mint a sír.
Ráfekszik az alkonyat.
Távol mozdony füttye sír,
sír egy távoli vonat.

Mit csináljak? Két szemem
álmatlan sötétbe néz.
Sírva mondom: Édesem!
S bénán visszahull a kéz.

Tárul, esd és visszahull:
édes, édes, édesem!
Lásd, a lámpás éjbe fúl
s itt maradtam rémesen,

árva-búsan, egyedül.
Mind sűrűbb az alkonyat,
rám a bánat csendje ül.
S búg egy távoli vonat...

1929.

Út a Kálváriára

1985.

Hálaadás

Köszönöm, Istenem az Édesanyámat!
Amíg ő véd engem, nem ér semmi bánat!
Körülvesz virrasztó áldó szeretettel,
Értem éjjel-nappal dolgozni nem restel.
Áldott teste, lelke csak érettem fárad,
Köszönöm, Istenem az Édesanyámat.

Köszönöm a lelkét, melyből reggel, este
imádság száll Hozzád, gyermekéért esdve.
Köszönöm a szívét, mely csak értem dobban
– itt e földön senki sem szerethet jobban! –
Köszönöm a szemét, melyből jóság árad,
Istenem, köszönöm az Édesanyámat.

Te tudod, Istenem – milyen sok az árva,
Aki oltalmadat, vigaszodat várja.
Leborulva kérlek: gondod legyen rájuk,
Hiszen szegényeknek nincsen édesanyjuk!
Vigasztald meg őket áldó kegyelmeddel,
Nagy-nagy bánatukat takard el, temesd el!

Áldd meg édesanyám járását-kelését,
Áldd meg könnyhullását, áldd meg szenvedését!
Áldd meg imádságát, melyben el nem fárad,
Áldd meg két kezével az Édesanyámat!

Halld meg jó Istenem, legbuzgóbb imámat:
Köszönöm, köszönöm az Édesanyámat!!!

A Paradicsom kapujában

Az ősi átok megfogant.
Alant vagyok, mélyen alant,
emészt az ópiumos város,
elmém zavart, beteg, homályos,
fuldoklok lázzal, szörnyüképen,
patakban szakad verejtékem,
túrom a földet, mint a féreg!

S a paradicsom kapujába
minden este visszatérek.

Bentről álom-illatok szállnak,
rejtélyek, titkok muzsikálnak
s várom, hogy néha idekint
hüvösen, lágyan rálegyint
egy halk lehellet, bús, iromba,
vérrel izzadó homlokomra
és én kegyelmet sírva kérek.

A paradicsom kapujába
minden este visszatérek.

Bent erősbül egy halk futam
és hívogat szomorúan
a könnyes zene mámorával, –
de angyal áll a kapuban.
Ószövetségi kemény angyal,
haragos tiltó mozdulattal
s kezében lángpallos feszül.

S hajnalig nézek a szemébe
őrülten, tehetetlenül.

Annuska névnapjára

(1923. július 26.)

Az ünneplők közt úgy hiszem talán, hogy
Szabad nekem is pár szót szólanom,
Érzelmeimnek halvány képét adni
E régesrég várt kedves névnapon.

El nem mondhatnám szóval úgyse mindet,
Elmém beszédre bármiként szavaz:
Mi legnagyobb tért, szíveket betölt ma,
Ajakra, nyelvre rá nem férhet az.

Elég lesz ennyi: őszintén, szivemből
Kivánom én a boldogságodat: –
Nem mondom, hogy rá egy felhő se menjen
Egy hosszú-hosszú emberlét alatt...

Hiszen ha nincsen felhő, nincs eső sem,
Könny nélkül lelkünk nem termékenyül
S a legnagyobb csapástól óvjon Isten,
Lélektől, mely nem érez, nem hevül!

Szeresd az Istent, s a mi szép hazánkat,
Szeressél engem s hű barátidat,
Kik Veled vannak teljes életedben
S boldoggá tenni úgy óhajtanak!

Szálljon bár el sok évtized fölötted,
Érjen bár bánat, tépdese vihar,
Szíved maradjon érző, fásulatlan,
Lelked maradjon mindig fiatal!

Őszinte szeretetettel:

D. Pityu

Kétféle imádság

Este van, sötét van,
Imádkoz a gyermek:
„Én édes Jézuskám,
Kérésemet tedd meg!

Szép kicsi falovat
Láttam meg a boltba’
S oly igen szeretném
Ha az enyém volna.”

Este van, sötét van,
Imádkoz az asszony:
„Gondviselő szemed
Felettünk virrasszon!

Sorscsapás, betegség
Bennünket ne érjen, –
Segíts, oh segíts hogy
Meg ne haljunk éhen!”

1923.

Pünkösdi várakozás

Kész a világ,
Feszült, ünnepi várás
Terjeng felette.
Halotti csend. Csak néha-néha
Sóhajt az Isten lelke.

Kimérve minden pálya
Megtöltve minden lélek-lámpa,
Ahol csak úr a lét...
De jaj, sötét van,
Mélységű iszonyú sötét!

A zordon tömeg-árnyék
Némán zokogva kering útjain,
S csak egyet tud és egyet érez...
...Most váratlanul vágyón megvonaglik

és felzúg Istenéhez:
Betelt az idő!
Sugarat, fényt, színt adj nekünk,
Mert epedünk!
Fényesség nélkül oly sivár az élet!
Nagy Alkotónk, oh mondd ki szent igédet:
Legyen világosság!...

És ismételik mindig erősebben
A felviharzott étheren keresztül
És felharsan az egek harsonája
S a végtelennek zsoltosmája zendül
Zsibongva, zsongva...

És nagy szavát az Úr – kimondja!

1924.

Édesanyám keze

A legáldottabb kéz a földön,
A te két kezed jó Anyám
Rettentő semmi szélén álltam
Közelgő létem hajnalán;
A te két kezed volt a mentőm
S a fényes földre helyezett...
Add ide, – csak egy pillanatra, –
Hadd csókolom meg kezedet!

Ez a kéz áldja, szenteli meg
A napnak étkét, italát
Ez a kéz vállalt életére
Gyilkos robotban rabigát,
Ez tette értünk nappalokká
A nyugodalmi perceket...
Add ide, – csak egy pillanatra, –
Hadd csókolom meg kezedet!

Hányszor ügyelt rám ágyam mellett,
Ha éjsötétbe dőlt a föld,
Hányszor csordúlt a bánat könnye,
Amit szememről letörölt,
Hányszor ölelt a szent kebelre,
Mely csupa, csupa szeretet! –
Add ide, – csak egy pillanatra, –
Hadd csókolom meg kezedet!

Ha megkondult az est harangja
Keresztvetésre tanított,
Felmutatott a csillagokra,
Úgy magyarázta: ki van ott;
Vasárnaponként kora reggel

A kis templomba vezetett...
Add ide, – csak egy pillanatra, –
Hadd csókolom meg kezedet!

Lábam alól, ha néha néha
El is tévedt az igaz út,
Ujjaid rögtön megmutatták:
Látod: a vétek szörnyű rút! –
Ne hidd, Anyám, ne hidd, hogy egykor
Feledni bírnám ezeket!...
Add ide, – csak egy pillanatra, –
Hadd csókolom meg kezedet!

Oh, hogy így, drága két kezeddél
Soká vezess még, adja ég;
Ha csókot merek adni rája
Tudjam, hogy lelkem tiszta még.
Tudtam, hogy egy más, szebb hazában
A szent jövődő nem veszett! –
Add ide, – csak egy pillanatra, –
Hadd csókolom meg kezedet!

A legáldottabb kéz a földön
A te két kezéd, jó Anyám!
Mindenki áldja közeledben:
Hát én hogy is ne áldanám?!
Tudom, megáldja Istenünk is,
Az örök Jóság s Szeretet! –
Némán, nagy, forró áhitattal,
Csókolom meg a kezedet!

1924.

Mamuska nevenapján

Tudod-e, hogy milyen
Nagy a csillagtábor?
Tudod-e, hogy hány kis cseppből
Áll a nyári zápor?

Hány homokszem fekszik
Tenger messzi tájon?
Ezeknél már nem lehet több
Csak a kívánságom:

Ahány csepp esője
Van a fellegeknek
Annyi legyen azok száma,
Kik Téged szeretnek!

Fenn a magas égen
Ahány csillag fénylik,
Annyi öröm legyen társad
Az életen végig!

Ahány homokszem van
Tenger messzi tájon
Édesanyám, a jó Isten
Annyiszor megáldjon!

A zárda udvarán

Némán suhannak, fehér fátyol rajtuk,
Halk léptük alatt megremeg a rög,
S míg olvasójuk csendesen csörög,
Szűzi fohászbán mosolyog az ajkuk.

Már alkonyat van, félig-meddig este –
Széjjelömlik a gesztenyefák árnya –
Beyer kótákat gyakorol egy lányka
S üteme szépen elsimul a csendbe!

Fapadon ülök én, az idegen –
S a nagy káoszt vándorolva járom
Megpihenek e boldog szigeten!

Liliom-illat árad szerte frissen
És olyan minden, mint egy édes álom
És érzem, hogy most itt lebeg az Isten!

1924.

Új imádság

Nézd én Uram, a lázas világnak
Hörgő mellében vonagló kín dúl –
Csontkezű Halál végigsimítja,
S torzzá meredten oszlásnak indul.

Kezedtől emelt roppant nagy égbolt
Hiába lövell szent, ölelő fényt:
Sóhajtoz a föld a hideg űrben
November esti zord temetőként.

Sötét ravatal, lobogó gyertya...
Hajdan édenkert, mily árva, mily bús!
Könyörülj rajtunk, gyere mihozzánk;
Életet osztó, irgalmas Krisztus!

Rád néz a halott üveges szemmel,
Érintésedet epedve várja –
Életre vár, mint temetett Lázár,
Naimi ifju, Jairusz lánya...

Gyere hát Krisztus! Könyörülj rajtunk!
Nagy, erős hangon mondd ki igédet:
A megfagyott vér pezsdüljön újra!
Haljon a Halál, éljen az Élet!

1924.

Uramisten!

Uramisten, ki verset írsz,
különös verset, elbeszélőt, –
hallgasd e szót, e furcsa-kérőt,
mit egy szereplőd súg füledbe,
Uramisten, ki verset írsz!

Azért kell máma szólnom Hozzád,
mert éj van, a nap nem ragyog
és én oly kíváncsi vagyok
arra a titkolt folytatásra –
azért kell máma szólnom Hozzád.

Nem felejttem el sohasem,
megtanultam. A nóta régi:
te írtál engem, tudni, élni
szeretni, sírni, imádkozni, –
Nem felejttem el sohasem.

Velem Te bármit tenni bírsz!
Gyászmenet lesz, vagy fürge tánc,
ballada lesz-e, vagy románc
költeményednek folytatása?
Uramisten, ki verset írsz!

1924.

Vén templom árnyas gesztenyékkel

Vén templom árnyas gesztenyékkel!
Kérdésekre vagy komor válasz,
míg falaidat körbe járom;
ki az idővel harcban állasz –
vén templom árnyas gesztenyékkel!

Vén templom árnyas gesztenyével!
(Repül a perc: egy, kettő, három...)
Templom vagyok a templom mellett,
ki falaidat körbejárom,
Vén templom árnyas gesztenyével!
Vén templom árnyas gesztenyével!
Mindegy: öreg, vagy fiatal:
az Isten egyként lefigyel ránk,
s az élet egyként viadal; –
Vén templom árnyas gesztenyével!
1924.

Alázatos, könyörgő zsoltár

Jóságos Isten, áldottszívű kertész,
ki minden reggel átsétálsz a kerten,
akit csodálunk gyökereket verten
figyelj: egy dudva zsoltárt énekel!
Jóságos Isten, áldottszívű kertész –
Szirmaim nem szép, pompás csillagok;
csak egy tövises, csúf növény vagyok,
lekonyult, béna, bús, haszontalan.
Dudvának hínak. Mindenek gyűlölnek:
megtűz a nap és kínoz a hideg,
mert nincs gyümölcsöm soha senkinek,
s én – mégis élni, élni akarok!
Mert, látod, mégis szép a madarének
és mégis szép a tavasz, illat, fű, rög,
s a kis méhecske énnekem is zümmög
és élni, élni, élni akarok!
Jóságos Isten, áldottszívű kertész!
Nekem nem árthat, aki örömet öl,
Csak Te ne bánts, ne tépj ki gyökerestől:
a kis dudvának legyen irgalom!
A fájón-édes élet napjai
legyenek mind-mind kiürített kelyhek,
s Te légy, akinek zsoltárt énekeljek,
míg lassudan a kerten áthaladsz!
S a kis, szomorú, mihaszna dudvára
– kérlek Istenem: – olykor rátekintsél,
s az több lesz neki minden drága kincsnél!
Ne tépj ki Uram! Élni akarok!
1924.

Golgotán

Tépő szeg van a betűben, dalban,
a zengő nóta zord fakereszt –
Meghívogatnak csókosan, némán
s halni kívánva ezen a szép fán,
én sóvár szívem el nem ereszt.

Keveset jártam, mégis lankadtam,
s dőlni szeretnék valahová –
Érdes bitóhoz simulva mennék,
ha fájna is, de rajta pihennék,
csukott pillákkal, nagyon soká.

Furcsa vágyamat magam csodálom:
minek is tövis homlokomon?
Nagyon zokogva, nagyon szeretve
borulok rá a kemény keresztre,
s szálkás derekát megcsókolom.

Vedd, Sorsom, vedd a súly-kalapácsot,
csendüljenek a dalos szegek:
mielőtt az éj fátyolát vetné,
ritmussal törd a csontomat ketté,
s rímekbe halkult halott legyek!

Szépen szeretem ezt a világot,
azért teszek most ilyen nagyot:
mindent adva és semmit se kérve,
fájdalmas szépen meghalok érte, –
de harmadnapra – feltámadok!

1924. szeptember 11.

Az ajándékozó Isten

– Nesze, kis fiam, játék!
Ne búsan, félve vedd,
hiszen oly nagyon fényes:
örüld az életet!

– Köszönöm szépen!

– Nesze, kis fiam, játék!
Fogadd: el nem töröm!
A habnál is fehérebb
és úgy hívják: öröm.

– Köszönöm szépen!

– Nesze, kis fiam, játék:
egy kicsit fekete,
egy kicsit különös,
de eljátszhatsz vele!

– Köszönöm szépen!
– Nesze, kis fiam, játék:
csontból van és hideg
és kaszát tart kezében,
de jó mindenkinek!
– Köszönöm szépen!
– Köszönöm szépen!

1924.

A gyöngék imája

Jó Uram, aki egyként letekintesz
bogárra, hegyre, völgyre,
virágra, fűre, szétmálló göröngyre, –
Te tudod jól, hogy nem vagyok gonosz
csak nagyon-nagyon gyöngé.

Mert pókháló és köd a szív,
selyemszöttes az álom,
pehelykönnyű és szinte-szinte semmi
s én erőtlén kezem
még azt sem tudja Hozzádig emelni.

De azért vágyaim ne dobáld a sárba,
ami az Óceánnak
legdrágább, legkönnyesebb gyöngye!
Hiszen tudod, hogy nem vagyok gonosz,
csak gyöngé, nagyon gyöngé.

1924.

Óda az édesanyámhoz

Dicsértessél ma Te is itt a földön,
mert esküszöm, hogy nagyon nagy a Lelked
s a földi szívek földig borulását
Te mindenkinél inkább megérdemled.

Nézem, látom a teltzsákú sok évet
és érzem: nekem már semmit se hagy,
de büszke leszek mindéltemig arra,
hogy Te vagy nekem az, aki Te vagy.

Te vagy az, aki mindenkinek ad,
a szenvedőknek virrasztást, vizet,
Te vagy, akinek mindenki adósa,
s akinek jóval senki sem fizet.

...Hadd legyek én hát az igazi zengő,
kis, régi gyermek rombadőlt tanyán
és harsogjam el hozsannás hitemmel:
Dicsértessél, dicsértessél, Anyám!

1924.

Karácsonykor

Találjátok ki: mire gondolok?
Arra, hogy ott künn hófehér a táj
és közeleg a szép mesés karácsony,
– s valami fáj.

Sok-sok testvérré gondolok,
kik görnyednek az átoksúly alatt
és velem együtt nézik a karácsonyt
és a havat.

Az élet sürgős utain
be mennyi minden tarkaság elér
és milyen ritkán jön egy igaz ünnep,
ami fehér!

Azután arra gondolok,
hogy hoz-e most a kis Jézus fenyőt?
és jaj, de másképp írnám ezt a verset
– tíz év előtt...

1924.

Karácsonyi utazás

Készülődés.

Karácsony közeleg.
Én állok itt az ablakom előtt
nézem a halkan pihéző havat
s egy kis bokrétás, száradó fenyőt
törögetek.

Ma szívem is van,
Meg-megdobbán a kabátom alatt
és csilingeli ezer kicsi csengő:
Karácsony közeleg!
Karácsony közeleg!

Útban.

Csodálkozol:
Te balga kis fiú,
ma oly vígnak látszol!
...Csillagsugáros betlehemi éjben
hívogat máma engem is a jászol.

Megyek! Megyek!
Az ajkam úgy dalol,
míg csörgős szánkóm megáll valahol,
s letérdelve a kis Jézus előtt,
átnyujtom neki igaz ajándékul
ezt a kis tépett, száradó fenyőt.

Kérdezem.

Mondd, kis Jézuskám
Decemberfagyon, szélen, havon át
miért nem hozhattam Neked
egy csokor édes, piros orgonát?
Most minden, minden fenyő és moha.
Pedig tudom, hogy szereted a májust
és Teneked is szebb az orgona.

Az ünnep.

Mennyből az angyal!...
Égnek a gyertyák.
Kacag az ének, terítve az asztal – –
csak fáj, hogy sohse találkozik össze
a karácsony az orgonás tavasszal.

A kis Jézus beszél.

Én szeretem a sápadt arcot is,
én szeretem a könnyes szemet is,
cirógatom a mellrebágyadt főt.
Akinek nincsen tette kész,
merész,
lúktető, harcos piros orgonája,
az hozzon egy kis álmodó galyat,
sóhajtva-síró imádság-fenyőt,
s az én kezem megáldja...

Hazafelé!

A gyertyák elalusznak;
a távolodó kórus
altató, bűvös simogató mákony...
Repül a szánkó,
csörgős csengője csilingeli csendben.
Édes Karácsony!...
Tündér Karácsony!...
Boldog Karácsony!...

1924.

Szilveszter éjjel

Kezemben toll –
fehér papír előttem
s valami nagy, ünnepi várás
terjeng a levegőben.

...Hát mit tegyek?
Öltözzem gyászruhába
és sirassam az öreg évet,
melynek sírban a lába?
Vagy hófehér
tündöklő ruhát öltsek
és menjek az újév elébe
mint Krisztushoz a Bölcsek?
Hát mit tegyek?
– – Számot vetek a múlttal
és megszületik a világra
ez az ici-picike új dal.
1924.

Emlékül

Haracsek József emlékkönyvébe

Sokszor imádkozom:
Áldja meg az Isten,
akiket még eddig
soha jobban nem vert –
Áldjon meg az Isten
minden szenvedő,
jövő-magot vető,
béke-szerető,
vendég-szerető,
igaz magyar embert.
1925.

A harangozó

Halkan zengő furcsa hang!
A szívem nem is szív talán,
hanem ijedten kopogó,
csengő, bongó, csilingelő
ezüst harang.
De ki rángatja úgy,
mintha szélvihar rázná,
földrengés lökné?
Ki kongatja ilyen lázasan
örökké,
örökké?

Mondjátok, hogy bolondot mondtam,
de én tudom,
hogy két gyémántgyűrűs,
sima fehér kéz
harangozó egy kis templomban!

1925. április 27.

Harangzúgás

Felhők.
A színük ében
és sivító szélről kavarva
jönnek sötéten.

Zokogva, hörgőn
sírva, könyörgőn
zúgnak a harangok.

Zúgnak csapatban
és felettük az ég haragja,
a villám
cikázva csattan.

Most jó lenne aludni
meleg párnáján egy nyugalmas zúgnak,
mert jaj! – az ég sötét
és földig bókolnak a fák
és fenyeget a jégeső
és a harangok zúgnak!
...A felhők gomolyogva jönnek
és a harangok zúgnak.

Szatmár, 1925. április. 27.

Az utolsó litánia

Olyan szomorú; elmúlik a május
és múltba-hal az orgona-búgás
és üressé lesz sok-sok délutánom.

Tömjén-füstösen ragyog be a nap
a fehér-arcú, néma Máriára,
gyertyák lobognak, villanyszemek égnek
és jázmin-csokrok esőzik a szirmot
a fehér-selymű oltárterítőre.

Nézek a finom templom-ködön át
a fehér-arcú, néma Máriára
és elmondom Neki
a legutolsó szép litániát!

Titkos értelmű rózsza,
Könyörögj érettünk!
Dávid királynak tornya,
könyörögj érettünk!
Elefántcsont-torony,
Könyörögj érettünk!
Mária aranyház
Könyörögj érettünk!...

Úgy sajnálom, hogy elmulik a május
és multba hal az orgona-bugás
és úgy sajnálom
a permetező jázmin-szirmokat
meg az utolsó szép litániát!

Szétfoszlik, mint egy tavasz-éjji álom
és üressé lesz minden délutánom.

1925.

Angelus

Angelus Domini
nuntiavit Mariae.

S pár alázatos szóval
elvégeztetett,
hogy ragyogjon fel a fény a föld felett!

Pár csendes szóval elvégeztetett,
hogy ne szülessék ember,
ki bízó szemmel égre nézni nem mer!

Hogy oszoljon az ősi ködös átok
és legyenek a földön
lobogó hajú,
ujjongó szavú,
kacagó dalú
kékszemű diákok!...

A földre tüzes Nap-szem nevetett;
Angelus Domini
nuntiavit Mariae –
és Alleluja: elvégeztetett!

1925.

Nyárdéli harangozás

Bimm-bamm!

Mindegyik hangja mázsás kondulás,
nehéz, mozsaras ágyú-dörrenés.

Bimm-bamm!

A lég gomolygó, izzó párázatában
fekszik a földre, s égnek a kövek.

Bimm-bamm!

A sűrű massa nehezen suolja
a harang lassan megrendülő nyelvét.

Bimm-bamm!

A nyári dél tikkasztó melege
enszívemet is abroncsként szorítja.

Bimm-bamm!

Mindegyik hangja mázsás kondulás,
mozsárágyúknak nehéz dörrenése.

1925.

Kálvária

Vén hársfasor állja a templomot körbe,
lombjai árnya mint sötétzöld sátor –
Hej, igazi magyarok ezek a hársfák,
hős, leveles tábor ez, – egyenes, bátor.

Ha távolabb csendesen mélázva állunk,
megüti fülünket orgonás ének
és úgy látjuk végig a magyar hársfákat,
mintha lassan a dombra mennének.

Mennének szomorú, egyenes sorban
mint tört népek nagyja, ki megváltást vállal
és mutatnák magukat széles e földön
és mennének szállni a néma halállal.

Mi távolról mélázunk Nagypéntek álmán,
s hogy szebb lenne lelkünk, ha Húsvétra várna
még kétezer év előtt keresztfák mentek,
most magyar fák mennek a Kálváriára.

1925.

Vasárnapi nagymisén

És akkor jött egy imádós nagymise,
illatos, zúgó, színes, mint a többi,
s te érezted, hogy ez a lassú ének
életedet és szívedet betölti.

Az igaz Isten tiszta oltáránál
te voltál akkor asszisztáló kispap
és elmerengve azon gondolkoztál,
hogy van, kinek az örökmécses is nap.

Ki úgy él, mint egy boldog remete,
magányban, némán örök Istenével
és meglátja a szívek ihletőjét
és angyalokkal beszél minden éjjel.

És illatozott csak a nagymise,
színesebb, zúgóbb, nagyobb, mint a többi,
s te érezted, hogy ez a lassú ének
életedet és szívedet betölti.

Benyultál lassan elrejtett tárcádért
és kivetted a három ibolyádat.
– Uram, Istenem, itt vagyok egészen,
hogy ne szórhassál bús fejemre vádat!

Földi kincsemet Neked áldozom,
hogy kétféle vágy lelkemet ne ölje
és mindenemet elédbbe teszem,
illatos, tüzes tömjén-füstölőbe.

Szálljon, csak szálljon virágim pora
finom füstfelhő szárnyain elébed...
Zord éjszakákon hullott könnyeim
Neked legyenek: dalos ifjú élet!

...Igy szóltál akkor, zengő nagymisén,
könnyezettél is, akarva nem-akarva
s a tömjén nehéz, felgomolygó füstje
büszke fejedet lassan betakarta.

1925.

Diákimádság

Idegen szavak bábel-zavarából
félrevonulva, ím, lelket cserélek
s kezemet szépen összekulcsolom –
Te még megértesz, ugye, Istenem,
akkor is, hogyha – magyarul beszélek?

Künt sáros, hullott, őszi levelek.
Csupasz fák ólmos, felhős ég alatt,
lomha köd fojtja a melódiákat –
és csak én vagyok egyedül merész,
akiből most is imádság fakad.

Engedd Uram, hogy két karom kitárjam,
s szívem igya fel mind-mind az esőt
és tönkreszikkadt, szomjas talajából
csiráztassál ki valami szent álmot,
szépet, boldogat, nagyot, jólesőt!

Acélozzad meg két karomnak izmát,
hogy szebb jövődöm piros hajnalán
nagyon erősen megöleljelek,
s kebleden sírjam le a múlt bűnét,
utolsó Védőm, Istenem, Atyám!

Hadd bontsam ki majd selymes lobogómat,
s míg sziporkázó, víg tavasz ragyog –
csordultig telve hittel, akarással,
zenés ajakkal kiáltsam az égbe:
Istenem, olyan fiatal vagyok!

1925.

Harangszentelési imádság

Hála illessen Tégedet, Urunk,
hogy fehér angyalaid szerte küldted:
égett mezőkön sorra látogatni
annyi holtat és annyi sebesültet.

Összetört ágyúk, gyilkoló golyók
sírtak mindenütt – rettenetes emlék! –
de angyalaid repültek, suhantak
s a véres ércet mind-mind összeszedték.

S az lett belőle, mi volt hajdanán:
toronyból csengő, alkonyati hang,
békét hirdető boldog muzsika
– giling-galang – szent, megáldott harang.

Hála illessen Téged, Istenünk,
ki áldott vagy és szent és végtelen –
Zsoltáros hála – és égre könyörgőn
még egy felsíró, félő kérelem:

Szentelt harangod alkonyi szavára
haljon meg most már minden gyűlölet,
mely Heródesként parancsol trónjáról
s minden születő mosolyt megölet.

Mint összenéző esti csillagok,
olyan jók, olyan boldogak legyünk
és kézenfogva kérdezzük egymást:
Hallod: a harang – mit mesél nekünk...

Szegény szívünkben lobbanjon ki egyszer
mosolygós-szépen minden néma vád –
Békélt homlokon friss-zöld olajággal
álmodjunk végig minden éjszakát.

1925.

Költemény

Csűrös Emiliának

Itt földre hull a könny.
Felszárad.
Fellegfoslány lesz, szürke pára
és imbolyogva fellebeg
a magas menny falára.

És messze valahol,
mint az angyalok vére,
lehull valakinek
kis színes kalapjára,
vagy a keze fejére...

Ugy-e, Istenem, ez a költemény?

1926.

A Dónát kápolnánál

Magosan áll, ítélkezőn
és útja rögzös, meredek.
Csöndesen lépek egyet-egyet
s közte virágokat szedek.

Ez a piros: lobogó vágyam,
ez lángol felém szerteszéjjel
s megégeti az ujjamat
pipacsos, forró szenvedéllyel.

Ez a fehér: – Istent hívom
hogyan tanuként szívembe lásson:
Milyen fehér, milyen fehér
az én messzire-gondolásom.

Ez a lila: ez tán a bánat,
mely halkan a nyomomba jár
s nótát illatoz a lelkembe –
Egész lombos bokréta már!

Ha még ragyogna hajnal-orcám,
mint titkos-tüzű, büszke lángvért,
nem adnám oda ezt a csokrot
bomlott-zenéjű száz világért.

De itt a csúcs és este van.
Szitálgat már az enyhe harmat,
s a lassulóptű halk homály
minden ágbogat betakargat.

A kőfeszület öt sebe
búsan, befelé, titkon vérez
– s én leteszem a csokromat
a Dónát-kápolna tövéhez.

1926.

De profundis

Ma tört reám a legfeketébb óra
s nem hagy hajolni békés nyugovóra.

Szobámban tespedt, lomha félhomály
és ezer kétség bordáimba váj.

Az eső esik, nyári permeteg.
Sohse voltam még ennyire beteg.

Lehet, hogy talán nincs mélyebb oka,
mint e halk eső, e sötét szoba.

Életem él még: mikor lesz halott?
Sok vergődést és kevés jót adott.

Nyolc óra már és nem tudom mi vár –
iszapos álom és kuszó hinár.

Sohse kacagott rám sok az örömből,
de ma különös kísértet dörömböl.

Fáj az este bús fáradt utamon,
de a legszörnyűbb ez az unalom:

Ma nincsen cél, harc, nincsen hit, talány, ok –
Elcsúnyultak a szőke, barna lányok,

úgy érzem: éltem, mint egy rég unott ízt
és elsírom az első de profundis-t.

1926.

Összetartás, szeretet

Bús sirámú rengetegben
felzokog a torz halál,
bűnös arcú esti fantom
pusztulásról prédikál.

Régi nyájunk szertezüllött,
földeinken dúlt rögök,
s körbe lengőn, kárörvendőn
kacagnak az ördögök.

Ők pusztítanak, ők csinálták,
szavuk átkot, bajt hozott,
gyűlölködést, szertehúzást
s minden ember átkozott.

Árva ember lelke mélyén
pattannak a bűncsirák,
s jószándékok elhalódnak
mint a dérütötte fák.

Mesterük volt, szent kereszten
meghalt értük hajdanán,
mégse tudnak könnyörülni
önmagunk és más baján.

Ütlegetnek, hajba kapnak,
irigységtől mind beteg.
Hahotáznak őszi szörnyek
s haldoklik a rengeteg.

Jaj ne halljam, jaj ne lássam,
hullj le, hullj le drága mély
édes álom, elfelejtő –
könyörülj meg rajtam, éj!

Hull az álom, jó az álom
elúzi a rosszakat.
Hóbelepte láthatáron
közeleg egy kis csapat.

Tűzzel, hittel, lobogóval
olyan, mint a régi nyáj,
fejük felett angyal szárnyal
és királyuk nagy király.

Napkeletről fényigézet
homlokukra ránevet,
s énekelnek, zengedeznek
sose hallott éneket:

„Amikor már álmot látunk,
mikor minden elveszett,
egy remény van, egy igazság,
összetartás, szeretet!

Kéz a kézben, új utakra
Két szemünkbe szél havaz
duzzadó erőnk felujjong
s int felénk az új tavasz.”

Hull az álom, jó az álom,
elúzi a rosszakat:
hóbelepte láthatáron
lépeget a kis csapat.

Szent zenéjű rengetegben
elnémul a torz halál
s bűnös arcú esti fantom
már hiába prédikál.

1926.

Függöny legördül

Mesét fejez a haragos nyár.
Nincsen mit félnem semmitől,
akár a tél is jöhet most már.

A fecskeraj elszállt felettem.
Amit lehetett, megtanultam,
amit lehetett, megértettem.

Multam értelmét úgyse látom,
legfeljebb, hogy kezet fogott
velem pár igen jó barátom.

Istenem, holnap milyen mások
lennének hozzám, hogyha várnék...
Egyszer szépek a kézfogások.

Gyorsan lepergő könnyű dráma
volt minden, minden, ami volt:
Tizenkilenc az évem száma.

Függöny legördül, minden késő.
Kulisszák mögött mit zokogsz,
te meg-nem-tapsolt kis színésznő?

Jól játszottad a szerepet,
de ha egyszer a színdarab rossz,
mit használ ott a szeretet?

Sikered új darabra várna,
de az író már nagyon álmos
és mélyen alszik nemsokára.

Vígasztaló szent szóra lesvén,
írtam e sajgó sorokat
holdsugaras szeptember-estén.

1926.

Az ördög kocsiján

Paták csattognak, kövezet szikrát hány,
Tajtékos lovak futnak, mint a sárkány.

Nyitott torkukból lángokat köhögnek.
Jaja zajlik a megtaposott rögnek.

Kocsis kalapján vörös tulipán,
s egy ifjú megy az ördög kocsiján.

Tüzelő szeme vad, szomorú-mély:
hívja lidérces ezer messzi kéj,

hívja ördög-szó, csók zenéjű város.
Kocsisa: ördög: vörös-tulipános.

Néha könyörög: „Állj meg már velem!”
de az csak hajt és nincsen kegyelem.

Alvó uccák vadul riadnak át,
visszhangozva a kocsi robaját.

s hol keresztes két uccatorkolat,
egy zárda mellett vágat a fogat.

Az éjbe, mintha imát zengene,
úgy bámul tiszta száz ablakszeme.

Kocsis kiált, a két paripa fú,
s a kocsi mélyén zokog a fiú:

– Ott most a béke csókot integet,
földre szór titkos égi híreket.

szűz lelkek mennek zsolozsmázva, ódon
korhadt-boltíves kongó folyosókon.

Fejükön rezgő gloriola-pára,
s a kápolna vár hajnali imára.

...Paták csattognak, kövezet szikrát hány,
fut a vad szekér, paripája sárkány,

kocsisa kurjant, kereke zajog... –
– Fehér apácák... imádkozzatok!

Szatmár, 1927.

Húsvétvárás

Húsvét, húsvét! a kábult emberek
harsogva mennek templomi zászlókkal
tüzes-piros nagyszombat alkonyán.
Templomokból kibúg az orgona,
a világ ujjong, kongnak a harangok
és körmenetre siet az anyám.

Szobám sötétedik, nehéz a szívem
s azt gondolom: be jó is lenne már,
ha nem gunnyadnék többé pörlekedve,
szívemnek sánta lába meggyógyulna
s tüzes-piros nagyszombat alkonyán
mehetnék egyszer én is körmenetre.

Sok éve egyszer mentem az uccákon.
Szememből lassan könny hullott az útra,
könnyecsepp és bánat, hervadás, halál –
Sok esztendő könnyek száraz nyomában
az életrekelt nagyszombati Krisztus
kicsi szobámba vajjon eltalál?

Benyit az ajtón, fénylő lesz az arca,
lelkem fala sugárzón hirdeti,
hogy megbékültünk, nincsen haragunk...
Künt körmenet lesz, kongnak a harangok,
de mi Krisztussal, a drága Krisztussal
nagyszombat este ketten maradunk.

1927.

Genézis

A Kozmosz nagyszerű, tűzcsóvjú, dohogó
teremtése ismétlődik bennem.

Dimenzió nélküli, lélekszerű, furcsa
tűzködök és gőzök gomolyognak
idebent.

Gomolyognak, forognak, pöfögnek
és keringenek veszettül.

Nem látom a célt.

Néha kiválik egy kis ködgolyóbis,
forgásában amint sűrűsödik.

Forr, buborékos: éget.

Kivágom magamból külön bolygónak
és kicsinyég nagyon szépnek, nagyon melegnek látom
és ilyen lesz belőle, mint ez itt
s az emberek messziről távcsövezve
Versnek keresztelik.

De a Törvények haladnak, nem állnak meg,
halódás jön a születés ősmélegére.

Rövid napok multán, borzongószelű estén
kezembe veszem ezt a papírt,
meg sok más keringőt, teleszítáltat,
olvasom, megcsóválom a fejemet,
mosolygok, felnézek a holdra:

Milyen különös-idegen!
Milyen messze van!
Milyen hideg!

1927.

Őszi legenda

Meredek szavai rázuhogtak
a házak görbe csatornáira,
keserves őszi délután volt
bús fátyolokkal a szemén.

Ütemes eső susogott sandán,
ázott a ferde uccák vándora:
Egy villanást keresett a fejében:
honnan került oda?

Bőséges szavai rázuhogtak
a szívek görbe csatornáira, –
minden csöpp nyomán gyermek fogant,
kékszemű és glóriásfejű.

És lőn, hogy feltámadtak ellene,
álmában angyalok hírelték
s az asszony, az asszony, az asszony
nem akart véle Egyiptomba futni!

Ütemes eső csobogott egyre
ázott a szürke uccák vándora.
Megölt gyermekek rekviemjét
zúgatta a széllel az este.

Fáklyák gyúltak amerre ment,
végtelen bánat szurka lángolt.
Egy örült koldus az utcasarkon
fölismerte, fölzokogott –

s mondá neki: Felséges Úr!
jöjjön el a te országod! –
Hullt az eső, nyögött az ősz
és új legenda született.

1927.

Könyörgés csodáért

Utolsó vacsora

Kezében megtörik az ostya.
Az arca ólomszürke már.
(Szétzilált ágyán Mária töpreng:
Merre jár, jaj, merre jár?)

Judás éjsötét szemébe
kapzsi vágyak karvalya ül ki.
(Mária sóhajt csendesen;
Fájdalmas áldás Jézust szülni.)

– Bizony mondom, az Atyához megyek,
mielőtt a Vigasztalót hoznám –
(Mária susogva fohászkodik:
Vezérelj haza hozzám!)

Fáklyások lopóznak a hegyre,
az olajfák furcsán összesuhognak...
(Mária egyedül sírdogál:
Mi lesz holnap?)

Hirtelen búgó szélvihar hördül,
a Cedron morajlón felrián –
(Mária belesikolt az éjbe:
Meghal, meghal a fiam!)

(1928.)

Születésnap köszöntő édesanyámnak

Ha van még nap az égen,
Úgy ma ragyogjon az.
Ha van még alvó élet,
Úgy ma legyen tavasz!

Ha van még szív a földön,
És van még szeretet,
Úgy ma üljön a világ
Örömnünnepet!

Ha van Isten az égben,
– S hogy van, azt tudom ám!
Úgy ma áldjon meg Téged,
Édes, jó Anyám!

Pünkösöd

Ujjong a lelkem s telve van örömmel:
Ma érkezik a régvárt vendég!

Bár liliom-palástot
Vehetnék vállaimra
S elébe úgy mehetnék
Hogy szűzfehéren üdvözöljem Öt! –
Bár tűzrózsákat, égő szíveket
Szórhatnék szét a nagyvilágon,

Hogy illatot és színeket
És imákat találjon,
Amerre jár! –
Bár lenne szívem ünnepi
Zsolozsmát zengő, nagy harang,
Mely szétkiáltja örömét,
Hogy csengjen-bongjon tőle a határ!

Pedig, kit várok, csak egy kis madár,
Remegő szárnyú, hófehér galamb! –
– De benne ég az örök Láng,
A szent tevésségre ihlető, nagy Isten!
Szemén pünkösdi tüzek nyelve csap ki
S így tekint le ránk!

Csak egy pihegő, hófehér galamb!
De Öt imádom, amig élek,
S előtte hullok térdre egyedül
Parányi semmiségem
Alázatos mély érzetében
Mikor felettem átrepül:
Mert ő az Úr és ő a Lélek!

S tőle várjuk fényes újulását
A föld színének
Ő hozzá csap fel ezer ének
Ostromlón zúgva pünkösöd hajnalán:
Oh jőjj el! Jőjj el! – – – –

Halld meg világ a titkot:
Ma eljön hozzánk! – – – –
Ujjong a lelkem s telve van örömmel!

1924. május 27.

Esti elmélkedés

Fáradt lettem. A gondok elgyötörtek.
Álmos is vagyok. Itt a perc pihenni.
Szellemed suhogón beföd, körülheng,
Istenem. Bevonod szelíden édes
ízzel ajkaimat s a sárga mécset
elrebbenti tüdőd finom fuvalma.
Álmot adsz. Puha és gömbölyded álmot.
Tér, idő: kusza gombolyagba romlik,
perdül, összeakad s lehull az éjbe.
Akkor ölbeveszed, becézve, lágyan,
eltévedt szeretőm kis szüzi testét
s mellém fekteted a habtisza ágyba.
Halkan simogatom meleg pihéit:
pálmalombok alatt ölelgetőzünk,
cukros hóhegyeken futunk sikongva,
zizzenő buzaföldön összeforrunk
s érett csillagaid kibuggyant fénye
gyöngyösen, vizesen pereg le rajtunk.
1930.

Gyászinduló

Busan állunk a gyászos sír előtt,
két szemünkből a könny árja sűrűn hull,
fájdalomtól kínozva látjuk őt
és az ádáz halált, mely közöttünk dul.
Míg a zord föld dübörögve hull le rád
a holtak mély álma dajkál a karján már,
szellemednek az Isten nyugtot ad,
s túl mosolygó világ, csöndes otthon vár.
Ember sorsa: halál, halál,
béke vonja föld iránt az ember sivár testét.
Lelkünk magasba száll
s a felhők fölött zeng a dal, s várja békesség
Kedvesünk!

Lent, a néma sír világa rejt magába már.
Álmodjál!
Lent a sírban álmodjál!
Fényes angyalok karján
csöndesen álmodjál!

Légy már legenda

1997.

A bölcsődal visszhangja

(1922-1931)

A havasok végtelen fehérségben állnak

A havasok végtelen fehérségben állnak
körül, szédül minden a vakító, tiszta
fehértől, a világító csendtől, mely puhán
kötözi be a fájó gondolatot,
szinte lopakodik, aki jár, nem mer
sóhajtani sem, imádkozni is csak
lélekben és igazságban szabad, elbújt
a fenyves is a mérhetetlen fehérség alá,
csodálatos fehér, sejtelem-vattás az ég is.
Egyszerre elcsattan egy fegyver. Messziről
felel rá a másik. Lecsöppen egy csepp
piros vér, lecsöppen egy másik. Zakatol,
zömötöl, zuhog a hirtelen véreső,
forró iszonyú zápor, jajt hörög a szél
s percek múlva folyammá dagadva
izzó, tarajos vérzuhatag nyargal
fenyegető morajjal a távol hegyekről.

Alázat

Alázat az, bizonynyal alázat az
mikor nem merem kimondani a nevedet.

A felhők hátán juhokat legeltetek,
megyek utánuk pásztorbottal, szelíden.

Nem mondom, hogy elkárhozik, aki nem hisz
bennem. Ez az alázatosság.

Szédül a fejem, nagyobb szomorúság van
a kék mezőkön, mint a szívünk alatt.

Az aranyvirágot nem szakítom le, az örökkévalóság
illatát nem szívom, neked hagyom azt.

Amikor akarom, el tudom felejteni,
hogy tűzből vagyok és hozzád hasonló.

Szörcsuhámról letépném a drágaköveket, de
nem bírom, a te műveid azok.

Ha a sarat csókolom, amerre jártál,
sáros orcámat száz ördög gúnyolja, neveti:

S én boldog vagyok, mert ez alázatosság.
S áldás, békesség a fehér bárányok neve.

Csak állunk dideregve

Nem lesz mennydörgés,
trombitaszó és kürtölő angyal
s nem adják tudtul az órát
intő, lobogó égi jelek.
Drága reggeli napon
ölelünk, virágzó bokrok között.
Kéjben izzanak a fiatal
testek a harmatos füveken
és csöndesen bólogató
fák alatt járunk párosan,
lihegőn s az eljövendőnek
sejtelve sem úszik
az illatos szélben.
S egyszerre megpattan az
aranykék bolt és zajtalanul
hasad tovább és rongyokra
szakadva hull le
nyugaton, keleten.
Éppen a megfontolt, kitervelt
nyugalomban lesz valami
vérfagyasztó, amint
csobbanás nélkül folyik
az ismeretlen messzeségek
szuroksötét lelke, az első
hasadástól nőttön nő,
terjed hangtalanul
az elült szelek és megmeredt
fák fölött és sötét
lesz és hideg.
Sötét és hideg.
S mi rémült szégyenletünkben
magunkra kötöznők
a fügefák levelét,
de moccanni sem merünk.
Csak állunk dideregve
meztelenül
az iszonyú csendben.

Ezüstfehér nagy lepleket dobál a tiszta esti hold

Ezüstfehér nagy lepleket dobál a tiszta esti hold.
Szekér dökög a barna úton, egy kis mokány ló megbotolt
Kószálnak mámoros legények, a lassú szél nótát sodor
s az apró léckapuk előtt cseresznyeszirmos lent a por.

Sok gyengefényű, fátylas ablak szépkeblű árnyakat mutat,
parasztleányok most vetik le vasárnapi ruhájukat.

Az esti úton elsimul regény, csalódás és tusa
és homlokunkon végigtáncol a halk megoldás ritmusa.

Liláshomályú ködbe hullnak próféciák és nemzetek,
csak gyermek marad, aki sírna s szíve helyén csillag rezeg.

Annuskának

Az nekem a kívánságom:
Légy Te boldog Annuskám
És olvasva e sorokat
Szeretettel gondolj rám.
Igaz szeretettel:

Pityu

1921. szeptember 6.

Annuskának

Vannak e világon
Örökzöld növények,
Melyek télen-nyáron
Zöld pompában élnek.

Legyen a lelked is
Egy örökzöld növény,
Melyet éltet s táplál
Hit, szeretet, remény.

1922. június 30.

Az én őszöm

Halotti csend borult a kertre,
Ezer virága halva, halva,
Porukat a szél elseperte,
Havával a tél betakarta.

A küzködők már megnyugodtak,
Nekik már nincsen, ami fájjon, –
Csak én maradtam hírmondónak,
Csak én sírok a pusztuláson.

Ők már azóta messze járnak
S tán boldogabbak jómagamnál, –
Engem miattok tép a bánat
És forró könnyem mit se használ.

Künn a világban új tavaszcél,
Lombról, virágról szól a nóta, –
Nekem még mindig őszi dal szól
És semmi sem lett más azóta.

Nekem még mindig muzsikálnak
A szállingózó őszi lombok,
A szívemet, mely annyit fáradt
Nem hagyták el a régi gondok;

Rövid életem hosszú őszén
A kis virágok sorra halnak...
Aztán jön a tél könnyörűlvén
És puha hóval betakargat.

1923.

Csendpalota

Éjfél előtt, éjfél után
be nagy a csönd!
Eső elállt és minden álom
ágyam körül sunyít bután...
Éjfél előtt, éjfél után

A csend nagy mesepalota:
üres, üres
kívül fekete, belül ólmos
és ki sem ereszt tán soha
ez a nagy sötét palota.

Sarokban ül a zongorám.
Szép lenne, jaj,
ha melléülne s végigfutna
két kezem billentyűsorán
s zúgna, zengne a zongorám!

Egy zuhanás, aztán szünet.
Beomlana
minden fala a palotának,
elcsuklana a menüett:
eztán szünet, örök szünet.

S mikor a reggel felhajol,
jöhetne már,
ki keresett az éjszakában
s kinek ajka szépen dalol:
Nem látnám a romok alól.

1923.

Ártatlanság

A végítélet jött-e már el,
Pokolnak torka nyílt-e meg
S kijöttek abból ölni, dúlni
A túlvilági szellemek?

A fellegekből sűrű zápor
Zuhog le, mintha öntenék,
A szálfák nádként hajladoznak,
S villámot szórva dörg az ég.

De míg a fákat szél csavarja,
Az elrejtett bokor nyugodt,
S a kis madárka mit se sejtve
Nyugodtan, mélyen alszik ott.

1923.

Egy fehér lélekhez

Nézzél szemembe... így... sokáig...
Ne nyíljon ajkad semmi hangra;
Lelkem álmodik édes álmot,
S félek, hogy a hang felzavarja.

Nézzél szemembe... így... sokáig...
Ez a pillantás, mire vágyom,
Ez lesz az élet szent csatáján
Győzelmet osztó talizmánom.

Mert sok sugár fog rámderülni,
De lelkemet, mely így betölné,
Ilyen fehéret, ilyen tisztát
Nem fogok kapni soha többé!

1923.

Gyöngyházhajó

Asztalomon gyöngyházhajócska,
mintha csak utasokra várna
és Abbazia áll felírva
az ezerszínű vitorlára.

Nagy utak után itt kötött ki
egy rímfaragó asztalán:
Csillogó nászemplékül hozták
messze útról apám, anyám.

A kis hajóba száll a lelkem,
hullámon ringok, félig alszom:
Anyám: legfehérebb virág,
tizenhatéves szőke asszony.

Szellő csapott a kék vizekről,
csöndes-sóhajú, álmodó
s a kék vizek kagylós mélyéről
elindult egy gyöngyház-hajó.

S egy furcsa sziklán partra szállt
sok-sok hitem, ezernyi titkom
s a gyöngerajzú tarka nippet
a zászlórudat megcsúszom.

Minden rossznak és minden jónak,
ennek a sok-sok írott szónak
oka, szülője, ringatója
ez a filigrán könnyű csónak.

Asztalom bíboros posztóján
kikötve áll és egyre nézem –
félig hűnyt pillák alól látva,
mintha lebegne útra-készen.

Távolról olasz zene zendül,
édes illatok, csupa rózsa
és úgy megsajdul hirtelen
anyám egy tüzes régi csókja!

Ezért lettem vágykergető,
siralomvölgy síró lelence,
pedig tanultam: van mennyország,
örök álom és kék Velence.

...A parancsnoki kürtöt egyszer
egy őszi este fölveszem
s a kék vizek meleg homáiba
visszahajózom csöndesen.

Megtörtént

Felborzolom
az ezüst vizeket
Most már minden hiába
megtörtént:
élek
századok csuháiba bújtam
rettenetes karok
döngették meg a pántos ajtót
rettenetes torkok
üvöltöttek bele

a hallgató termek évezredes
porába
s most már minden hiába
egy molylepke kiröppent
a Herceg ruháiból.

Őszi dalok

1.

Gondolok az elmúlt nyárra,
Istenem, be más világ van,
Mint amikor utoljára
Erre jártam.

Amikor dalos madárcák
Vidám raja szállt felettem
S én a tisztás vadvirágát
Szedegettem.

Most itt minden bús, szomorú,
Hull a fáknak őszi lombja
Egyhangú köd szürke ború
Takarója.

A szívem is csupa bánat.
Ide jövök, hogy ne lássák
S itt siratom meg a nyárnak
Elmúlását.

2.

Bánatos az őszi erdő,
Lehullott a lombja,
Csupasz ágak
Sorban állnak,
Mintha egy bús
Nagy temető volna.

Víg madárdal átváltozott
Néma, csendes búra, –
Fáj a szívem,
Mert nem hiszem
Nem tudom, hogy
Lesz-e tavasz újra.

3.

Vén bútorok, szék, szekrény, asztal
Csodálkozással néznek össze:
„Hány napja már, hogy kis kezével
A port le rólunk nem törölte?”

Kérdezve, halkán sugdosódik
A kert sok szomjazó virága:
„Üdítő vizzel meglocsolni
Miért nem jön ki mostanába’?”

Elmúlt a dél, a délután is
Borongó szárnyán itt az este:
Gyerekszobában bábu, mackó
Hiába vár, hogy megetesse.

...A padlásnak sötét zugában
Ládába dobják sorban őket,
Szobákban durva idegen kéz
A bútorokról port törölget.

Beáll az ősz, hogy a virágot
Élettől, nyártól elszakítsa...
Minden csak bánat, bú, mióta
Meghalt a drága kis Mariska.

4.

Hideg, nyirkos temetőben,
Egy kis sírhalomra
Lehullatja szirmait egy
Őszirózsa,
Fehér őszirózsa.

Fáj a szívem, majd megszakad
Csendesen zokogja:
– Aludj kis lány, aludj te is,
Őszirózsa.
Fehér őszirózsa.

5.

Őszi levélke
Őszi szél hajtja,
Nytva az ablak,
Berepül rajta,
Sápadt kezemre
Leül pihenni...
Pihenj levélke,
Nem zavar senki!

Amíg ringatlak,
Amíg becézlek,
Aludj és álmodj
Tündérmeséket;
Aztán menj tovább
Csendesen, halkán...
Hogy itt tartsalak,
Nincsen hatalmam.

Te előtted már
Lehull a fátyol
Arról a titkos
Rejtett világról,
Ahonnan senki
Vissza nem tért még,
S viszontlátsz sok-sok
Levéltestvérkét.

Lesznek közöttük
Kikért remegtem,
Kik után vágytam,
Kiket szerettem,
S kiket a zord ősz
Elragadt mégis...
Súgd meg nekik, hogy
Megyek már én is...

1923.

Ferdén esik az eső...

Ferdén esik az eső,
nem látszik az Isten.
A fatörzsek, a csodálatos fatörzsek
tüzet színak a pokolból.

Az éjszaka baldachinja velem
jön, nem hagy el.
A szívem alá vert
mosolytövisek is társaim.

A bőregerek suhannak,
az árkok mélyek, feketék.
S messziről, nagyon messziről
századszor kiáltják nevemet.

Isten szeret

Az este bús,
a szél irígy.
Parányi mécs
be szürke így.

Susog, beszél
száz sírverem
és messze egy
tükrös terem.

Sok bánatunk,
kevés derünk –
angyal, vezess,
gyerünk, gyerünk!

Forogni fog
sok fürge kör,
villogni fog
ezer tükör.

Egy árva mécs,
egy kis szavam:
ezernyi mécs,
ezer szavam.

Valami nagy,
sötét keret...
Az ember sír.
Isten szeret.

Könnyű vágy és könnyű élet

Könnyű vágy és könnyű élet,
tisztaság, tisztaság.
Könnyű szavunk játékosan
visszavág, visszavág,
pattog, mint a gumilabda,
ide is, oda is,
s holnapután eltűnőben
híre is, pora is.
Isten arca odafent a
kékes ég, kékes ég –
Ezentúl csak így köszönök:
Békesség! Békesség!
Ezentúl a komolyságot
kivetem, kivetem,
könnyelműség táncoljon a
szívemen, szívemen:
aranyalmák, kismadarak
mosolyok, mosolyok.

Odakünt is szép aranykőd
gomolyog, gomolyog.
Csúf hazugság a halál is,
babona, babona,
élet van csak, tele csűrben
gabona, gabona,
leánycsók van, karácsonyfa,
kicsi szán, kicsi szán...
Megszületett a Kisjézus
igazán, igazán.
hagyhattok már a sötétben
egyedül, egyedül:
Piros szívem piros versbe
menekül, menekül.
Havas kertben havas oltár,
színezüst, színezüst,
felszáll róla lepke-lenge
lila füst, lila füst,
csillagokat körbefonva
csavarog, tekereg
s tüsszentenek fent az angyal-
gyerekek, gyerekek.

Mi nem akarunk...

Mi nem akarunk égbetörő
Bábel-tornyot építeni. Mi nem akarunk
a hatalom orgiáján üvölni testvérjajgatások
és ostopattogások vércsíkös ütemére.
Mi csak házat akarunk építeni,
kicsi, egyszerű, kedves házikót valahol a
Maros partján, ahová asszonyt vigyünk
s melynek elébe nyári délutánokon
kiülünk a fiak és unokák seregével
s apáink nyelvén zengedezzünk öreg zsoltárokat.
De nehéz a kő
és gonoszak az emberek, Uram,
én mégis bízom benned, alázattal bízva bízom,
hogymegáldod ezt a munkát.

Minden nap esttel végződik

Minden nap esttel végződik.
Minden zaj csenddel végződik.
Minden valami semmivel végződik
és holt betű lesz minden fájdalom.

Csukják itt is, ott is az ablakot,
értelmetlen sötét zsalu-szemek
ölelik magukba arcomat.
Minden nap estével végződik.

Kaput keresek, hol nem áll angyal,
egy szemet, mely nyitva maradt
s azt mondja nekem: értelek.
De minden zaj csenddel végződik.

Ilyenkor a templomokat is bezárják,
az Isten magára csavarja
gomolygó, vastag, sokredős ruháját –
minden valami semmivel végződik.

Ilyenkor senkinek sem szabad beszélnie,
a koldusok bokrok alá húzzák magukat,
a tücsök ciripel. Este lett.
S néma verssé lesz egy-egy fájdalom.

Ó, béke...

Ó, béke, fáradtan hullok eléd
és rád meresztem homályos szememet.
Hályog esett rá s gyöngén szűri
e világ világosságát. Belül pedig
nagy fekete pusztán, kihúnyt tűzek
fölött suhog és víjjog a szél.
Jó volna azt sem hallani már.
Ócska, kicsorbult fegyvereket rakok
lábad elé, tört szárnyú szavakat
engedek világgá s megsimogatom
őket: szegény, tengerekbe fúló,
reménytelen postagalambjaim.
Végtelen templom vár s fekete
lepellel takart istenszobrok: béke,
csend, nyugalom, alvás, sötétség...

Tegnap már kerestek engem

Tegnap már kerestek
engem.
Meglelték
külön a két szememet,
külön a két kezemet,
külön a két lábamat,
külön a koponyámat
és meglelték az illatos,

piros gyümölcsöt
bordáim mögött.
Közben este lett
s egy megszökött csillag
gúnyosan kacagott
a hegyek fölött.

Vágyom emberekre

Eddig csak csodáltam a gyümölcsöket,
most szeretném mind leszedni már.
Eddig beszéltem a fájdalomról,
most szeretnék meggyógyulni már.

Elég volt a látomás, a pokol,
az ismeretlen, polipkarú mélység,
melyet bejártam derengő, vérpiros
lámpással: most már napfényre vágyom.

És vágyom emberekre, jó emberekre,
ruhákra, mozdulatokra, melyek olyanok
mint a többieké. S vágyom, vágyom
a koldusok egyszerű, szelíd dalára.

Valaki vagy

Inkább megkerüllek valahogy: azt
mondom, hogy valaki vagy,
magok csiráztatója, emberek álma,
kicsi őzikék együgyűsége,
szálerdők erős magasba-húzója,
apró madarak énekeltetője.

Vagy csak gondolok rád s elhatározom:
ma minden mosolyom téged jelent, –
vagy csak kívánlak és elhatározom:

ma minden kézfogásban a te kezedre
ismerek. Vagy csak érezlek
behúnyt szemmel, átlehelni a lelkemen,
mint a legtitkosabb, legédesebb
hangulatot, mely egyedül köt
a földhöz, drága nyomorúságaimhoz.

Mint a napot, mely bőrömre süt
s melyet némasággal siratok meg,
mikor lehull a hegyek mögé.

Verseimhez

Fakó papíron reszkető írás,
Kuszált sorokban komor betűszázad,
Legyen tebenned elzokogva,
Ami szívemet megkínózta,
Az a sok néma bánat!

Fakó papíron reszkető írás,
Repüljél át a végtelen világon;
Aki elolvas csendben, halkán,
Annak csupán az én fájdalmam
És semmi más ne fájjon!

De ha találsz egy csöndes kis szobát
S anyám lapozgat, simogatva, titkon,
Kezdj el kacagni... meg ne tudja,
Hogy a fiának mennyi bűja,
Egyedül Ő ne sírjon!

1923.

A költő

Ki ez, akinek mind meghódolunk,
Kinek szeméből árad, mint a tenger,
Egy megigéző, bűvös hatalom?
Ki ez az ember?

Talán pusztában élő remete
Ki önönmagát ostorozva böjtöl
És marcangoltan vérzik a húsa
S ha el-eljön a nádszál emberekhez,
Fegyver kezében, mely uralg felettük
Magányban táplált fanatizmus?

Tán népek ura? Hatalmas király,
Kinek szavától ezrek élete,
Ezrek jóléte, boldogsága függ, –
S ha kiterjeszté védő bíborát,
Országok népe boldogan aludhat,
Egy mosolygása békét, nyugtot ad
És megszűnik a kín, a jaj, s a nyűg?

Talán egy isten? Olyan mint ki hajdan
Saját napjától égő trónusát
Az Olimposznak bérceire tette,
S nem volt hatalom senki ő felette?
S mikor leszállt a földre
Fogadták félő, reszkető imával:
Üdvöz légy, Nagyság, Fényesség, Erő!
Egyik sem Ő.

Csak egy parányi szürke ember,
Milyet napjában ezret láthatunk, –
De a szemében ragyog valami,
Amikor néz,
De a hangjában rezeg valami,
Amikor szól,
S fejünk előtt le kell hajtanunk.
Mint prófétáknak hajdanán
Csodák fakadnak két keze nyomán;
A könny felszárad, ahova tekint
És nem fáj úgy a tör
És nem fáj úgy a kés –
És mosolyogva bíztat:
Ne csüggedj, testvér, én se csüggedek;
Elmúlik egyszer minden szenvedés!

Nem isten, nem király
Még nem is remete, –
Ezerszer szent név: költő a neve!

1924. február 27.

A kovakő

Acél, kovakő az én furcsa lelkem,
melyeket folyvást összezsapkodok,
s a szűzi szikrák szertecsiholódnak
és néha-néha lángja is lobog.

Ti csak nézitek, ennyi mérve rátok,
semmi egyebet nem kell tennetek!
Ti örömtökre csiholom a lángot
fény-boldogság és béke veletek!

E fényüzenet én egyetlen kincsem,
de szívem csupa áldva-szerető,
s csak ütöm, ütöm Tinektek a szikrát,
míg elkopik, vagy szétreped a kő.

1924. augusztus 11.

Szívemről

Úgy képzelem, hogy a szívem
Egy furcsa gépezet:
Ereje nem a gőz,
Ereje nem a villany;
Helyökre új erő: a nóta lép.

Ez hajtja, úzi nappal, éjjel:
Legyen lázasan lüktető! –
Egy-egy bánatos, szürke dal
Útat lel néha börtönéből
És napvilágra jó.

És tovaröppen. És a szív
Halkabb lesz akkor egy kicsit...
...Ha elrezgett a végső nóta,
Leszáll a Béke
S puha kezével mindent elsimít:

Nincs többé fájdalom
Kacagás is tovament... –

Szívem felelj, mert nagy a kérdés:
Hány nóta van még odabent?

1924. április 29.

Tóparton

Tóparton ülök. Itt az alkonyat:
Bíborló fényt a felhők fodra tör,
Halk sóhajtas sem zizzenti a nádat,
S hallgat az álmos, lomha víztükör.

Tóparton ülök. Iszonyú a csend!
Ilyen a hinduk Nirvánája tán...
...Eltévedt kezem kavicsokkal játszik,
S a vízbe dobja mind, egymásután.

Nagyokat loccsan. Megtöri a tükröt.
Fájón, vonaglón ezer gyűrű kél;
Egymást követve szanaszét kigyódnak...
Mi vonja őket? Merre van a cél?...

Talán nekem is ilyen tó a lelkem –
És alvó álmok vizével tele – –,
S fehér ruhában partján ül az Élet
És kavicsokat hajigál bele – –

Vágy-gyűrűk kelnek – siklanak előre –
Csábítón int nekik a Szép, s a Jó –
Hullnak, hullnak a színes kövecsek
És vonaglik és hullámszik a tó – ...

..Egyszer azután kifárad az Élet,
Álomra hajtja fejét szótlanul, – –
A sok törtető gyűrű szerteszéled
S a Végtelenben halkan elsímúl...

1924. május 9.

Tudok...

Tudok komoran, nehezen dalolni
morajló-búsan, mint tengerár,
mikor fölötte zümmögő zenével
a sóhajtások sápadt lelke jár.

Tudok örülten, lázasan hadarni
mint harsogásba-rekedt harsona
és valahogyan magam is megérezem,
hogy ez nagy, furcsa, szörnyű-bús csoda!

Tudok szilajon cimbalomra vágni
és kurjantani hozzá nagyokat
és ellopni a Jövőtől a Kincset,
mit majd öröms fényre hagyogat.

Tudok szomorún, kesergőn epedni,
hogy támolyogva búsongjon a dal,
hogy mézzé olvadjanak szét a sziklák
és szegény szívem csaknem belehal.

Tudok csengőkkel csókra csilingelni,
akkor mindenből játszi dal fakad.
Tudok százfélét, leírok százfélét
és átlehelem mindbe magamat!

1924. augusztus hó 11.

Tanács

Szász Irma emlékkönyvébe

Szerelmünk legyen, hidd el, bárki
szeretné hinni, – minden édes,
csak egy nem édes sohse: várni.

Minden másodperc sokat elvesz
életünkből, amikor várunk
s ősz lesz tüzes nyárunk
s a közmondás is;

amikor a hegy nem ment hozzá,
akkor Mohamed ment a hegyhez.

1925. január

Csak egy jó van: a béke

Reményik Sándornak

Valami lomha sűrű folyadék:
a csend
mindenen átszivárog.
Ilyen csend nem volt soha, – soha még!
Ülök a verandán,
így, kicsit hanyatt dőlve, –
puha pokrócba csavartam a lábam.
Már félig alszom, – mintha nem is élnék, –
s talán hiszek a Nirvánában.

Kolozsvár, 1925. április 28.

Gyöngyvirág

Édesanyámnak

Örömkönnyek – emlékebe vésünk, –
amelyek megáldották
a mi születésünk;
patakzó, éjji könnyek
mik betegágyunk párnájára
fájón ömöltek;
patak szent, mély forrásból,
mely áradt, zuhogott
néha búcsuzáskor;
lélek termékeny földje,
anyai szeretet
villogó gyöngye;
ma bokrétában mosolyog:
kis, fehér-gyöngyű gyöngyvirág lett,
fehér-virágu gyöngyvirág lett,
mit könnyezőn megcsókolok.

1925. május 12.

A bölcsődal visszhangja

Édesanyám!
Ezek az apró gyémántos dalok,
melyekbe egyszer majd belehalok,
nem az enyéme.

Édesanyám!
Tizennyolc éve, – hej, emlékszel-é?
Te daloltad az én bölcsőm felé
utolsó szálig.

Édesanyám!
Te építettél szívemhez hidat: –
Megismered a Te dalaidat
ilyen messzeségből?

Édesanyám!
Rajtam vagyonod: hímzett palást
s én rajtam át kap szárnyas suhogást
te minden vágyad.

Édesanyám!
Ha szétrepültek mind-mind a dalok;
Hozzád repülnek fáklyás angyalok
Köszönő csókkal.

Édesanyám!
Én már nem vagyok semminek oka
ne szégyenkezz vagy büszkélkedj soha
soha miattam!

Édesanyám!
Szeresd nagyon az én verseimet!
Mind Tőled jön és mind Hozzád siet...
Sirdogálj rajtuk!...

Szatmár, 1925. október 15.

Megyek

A vonat tovazakatol
és holnapra, ilyenkor
már messze leszek valahol.

Minden marasztal
s tudom, hogy holnap sírni fog
kicsi szobámban
az íróasztal
és minden
 én utánam.

(Csak egy valaki nem fog sírni
aki Titok,
s akit én siratok...)

A vonat zakatol
és holnap ilyenkor már
messze leszek valahol.

Nagy Oroszország

Édesapám sebesülésének emlékezetére

1.

Lassan száll az esti ének,
mintha az esti szél sírása volna –
Alkony-biborban lassú ütemére
méltóságosan hömpölyög a Volga.

Partján szomorú, öreg muzsikok
álmodoznak a ködlő messzeségbe:
Nagy-nagy elfojtott, igaz orosz álmok
könnyezik némán: béke, béke, béke...

Én csak álmomban járok arra,
Vágyódva, gyakran, mindennap talán,
s megsimítom a parti, csonka fákat:
– Innen sóhajtott haza az apám...

2.

Álmos fehér Szibériában
pihézve hull a hó;
s a szánkó vágat
és égre tör száz víg hahó-hahó!

Messzire utazom.
Az utak mentén rongyolt,
didergő, sápadt gyermekek
(Apám ilyenkor mindig haza gondolt...)

Különös, hosszú Verne-utazás,
talán hat éve már.
A hó halkán szitálgat
és nyomunkban üvöltve
farkascorda jár.

Megálljatok! –
Hahó! –
Leborulok az útnak peremére:
Ne menjünk tovább, szent itt ez a hely;
itt hullott el az apám vére!
Itt megpihenni jó.

A farkasok megállnak,
a szél is elhal
s pihézve, halkán, halkán hull a hó.

Szatmár, 1925. október 17.

Temetések

Nem járok a temetésekre,
félszemmel nézni néma holtra,
félszívvvel zúgni miserét,
élethez mégis ragaszkodva.

Mikor a tavasz táncol bennem,
s a szívem zsongó álom-fészek,
ablak-alatti gyászkocsikra
soha, de soha rá nem nézek.

Nem érdekel holt gladiátor,
kit elejtett a nagy aréna...
Egy temetésre megyek el csak
teljes szívvel: a magaméra.

Szatmár, 1925.

Veronika-lelkek

Veronika volt,
aki a gyűlölettől holtra sebzett,
vérverejtékes, torzult Jézus-arcra
ráborította selyem keszkenőjét –
és sírva borult le a szent rögzökre.

Ez a véres arc megmaradt örökre
Beleivódott rojtjai közé
a fehér keszkenőnek,
bús lelkébe a nőnek,
a halállal-tusakodó vonásai
békét csókolnak szerte a világnak.

S bár a századok vasfoga
a kendőbe harap,
bár szétfoszlik és millióra bomlik,
de szelek szárnyán mindenhova eljut
és mindenkinek jut egy kis darab.

Áldott, ó, áldott,
ki életútját sírva, küzdve rója
és megérti, hogy ez a keszkenő-hordás,
e drága foszlány örök megőrzése
a Veronika lelkek missziója.

Nem győz a bánat, nem öl meg a harc,
ha tiszta lelkek hókeszkenőjéről
biztat, int felénk ez a Krisztus-arc!

Szatmár, 1925. december 24.

Békesség velük

Most, hogy a földön minden költemény bús,
csapongó szárnyon Hozzád repülök,
s Neked dalolok, karácsonyi Jézus!

Repülök szánkán, csörgő hit-batáron
és úgy hódolok jászolod előtt,
kicsi Mesterem, jóságos Tanárom!

Nagy hittel vetek bízó szemeket Rád
én, szent iskolád rossz kis nebulója;
megáldom szalmás, szegényes katedrád.

Te nem bántottál soha-soha engem,
nem vágta arcul nagy-ártatlanul,
ha fehér álmod hordtam a szívemben.

Te nem taszítál el magadtól távol,
ha verseltelek Édesanyám nyelvén
s nem tiltottál ki soha iskoládból.

Csókkal kérdezted: nem vagy-e beteg?
Könnyet töröltél, ha könnyet facsartak
karácsony-rontó sötét emberek.

Hát ne legyen most ez a költemény bús.
Legyen himnuszos, mint a téli táj,
s csókoljon vissza Téged, kicsi Jézus!

Legyen üdvözlő, ujjongó kiáltás,
a hópihéknak gyermekded öröm,
az embereknek szelid megbocsájtás.

Sok-sok bajomért kit sem okolok.
Minden szavam szép karácsonyi áldás,
szentjánoskenyér, cukros dobozok,

selyem-papíron aranyos betűk – –
– és kegyelmedből, drága kicsi Jézus:
békesség velem, békesség velük!

Szatmár, 1925. Karácsonyán

A tündér rózsája

Tündértó tükrén ringatózol.
Reád ömlik az alkonyat.
Míg csónakod csacsogva csobban,
kezed leszirmolt darabokban
egy sárga rózsát tartogat.

Titok muzsikál a rózsában,
valami halkult élet-szíkra,
de azt csak az hallhatja meg,
akinek az ajka remeg
s erősen rászorítja.

A Napkirály szeme-lehunytán
kihalnak a pompás színek –
Borzasztó a tónak tükre,
hináros, csúf, iszapos, szürke
és hideg, dermesztő hideg.

Hallgass reám, csónakos tündér,
könyörgés ez a nóta?
Forró kezed számkivetettjeként,
azt a lesápadt, tört rózsát, szegényt,
bele ne ejtsd a tóba!

1926.

A mese vége

1.

Kicsi Húgom, én elmegyek.

Jó volt tenéked
mesélni lassan,
illatos, álmos
rózsalugasban.

Kicsi Húgom, én elmegyek.

Szirom permetez,
hol lép a lábam
és sírni kell,
mert ez rosszul van,
mert ez bután van.

Kicsi Húgom, én elmegyek.
Míg eltűnök egy fordulónál,
nézzél utánam!

2.

Virágot dobtam, visszadobtad,
visszaráztál sok pazar szirmot
és most már minden sárba-rothad.

Hittem: örök szavakat ások,
ültetek el egy kicsi kertbe...
Most elverik a káromlások.

Szép volt a fehér kicsi oltár
és rászakadt az egész templom –
Én nem mondom, hogy oka voltál.

Csak siratom, hogy annyi múlt,
annyi kábító sziromjáték
szitálva, lassan földre hullt:

Csókok, szerelmes régi posták...
Dübörgött az idő-szekér
És patkós lovak eltaposták.
1926.

Allah il Allah!

Enyém az alvás, a szépség, a bánat,
de nevetséges lopott vágyaimból
nem értik meg az én romantikámat.

Nem értik meg, ha villan a gyilok
erős-kezű, vadszelű álmaimban
és száguldanak a riffkabilok.

Politika és régi May-könyvek
számum-oszloppá tornyosodnak föl
s valószínűtlen-furcsán rámköszönnek.

Allah il Allah! – satnyuló, kusza
oázisokból harsányan kileng
a sivatagok szennyes burnusza.

Két szemem villogna vad-feketén
s halljátok íme: leperzselt izmokkal
lennék Szahara fejedelme én,

nyihogó, ficánk, villám paripán
nyakamba fuldokolva kapaszkodna
egy szénfekete dús arab leány.

Futnánk, lihegve, csókukba omoltan,
boldog, lángoló fényzáró alatt. –
Az enyém lenne: nem kértem, raboltam. –

...Lassanként lámpák gyúlnak a hiú
utcák során s ajtódon bekopogtat
egy félénk, szőke iskolásfiú.

1926.

Altass el...

Húsvéti álomom vagy nekem,
szelíd, elképzelt távol árnyék,
akit sírva köszöntenék fel,
ha rátalálnék.

Éjenként a párnámon babrálsz,
sóhajod könnyű, alig vert nesz,
de ha kezemet feléd nyújtom,
már tovalebbensz.

Nővérem vagy, de nem vagy Nőm,
nővérem vagy, de nem vagy Vérem:
Tőled hűvös cirógatást
szabad csak kérnem.

Tüzes csóktól szétfoszlanál,
öncsaló őszi hazugsággá
s én koldus szívvel elmehetnék
búsan világgá.

Tüzes csókot nem adhat nővér,
tüzes csókot nem vehet álom... –
E versem okát keresem
és nem találok

Talán fáj, hogy csak húsvét-éjjel
mutatod meg szép sima orcád
s nem szólhatok még bolondabban
rajongva hozzád,

hogy nem ölelsz, mert nem születnél,
nem várhatsz érkező vonatnál,
...de tudom, hogy a temetőben
meglátogatnál.

Száz nőnek vagy kristály-vonása
lopkodott színes vonalakban,
amint egyszer húsvétkor, régen
azt összeraktam.

Erőm vehetik, megcsalhatnak,
ölhetnek majd asszonyok százan:
Te hűségesen fennvirrasztasz
csóktalan lázban.

– Folyjon hát tovább csukott szemmel
ez a holdkóros kicsi játszma... –
Beteg vagyok. Altass el, álom:
Fehér apáca!

1926.

Boldog vizeken

Felülről csillagfény záporzik,
alul csobognak a habok.
Fantasztikus virág-hajóban
ketten ülünk. Boldog vagyok.

Csónakunk sárkány-alakú
könnyensikló kínai dzsunka;
krizantémos mennyezete
sziromesőt szór a hajunkra.

Boldog vizeken halkan siklik.
Messziről szent esti varázs
elénk muzsikál a partokról
s egy-egy dal minden csobbanás.

Mi már nem is vagyunk a térben,
minket már semmi meg nem ölhet.
Egymásra nézünk s eleresztjük,
vízbe dobjuk az evezőket.

Menjünk! Ezen a szép vizen
nincsen zátony és nincsen torlasz –
Átöllelek és néha-néha
csókomtól halkan felsikoltasz.

Lelankadunk a csónak-aljra
fehér tébolyban üdvöt nyerve...
Alsunk... Most már lehet akármi.
Vihet a nagy víz akármerre.

1926.

Ha erre jössz

Jaj, ha látnád a gesztenyéknek
szétdúlt lombjait mifelénk –
s hallanád dacos felzúgását:
Az lenne csak a mi zenénk!

A vén templomot veszik körbe,
(az se tudja, hogy mire vár még...)
csupa zizegés, nyirkos ének,
csupa agg mese, csupa árnyék.

Most, hogy az ősz már fűjdogál
és minden nyári szenvedélyt öl,
vágyódva esdek, hogy gyere:
hadd, meséljek a gesztenyékről.

Tegnap, amikor erre jártam
az alkonyatban egyedül,
hogy lombjuk már hervadni kezd,
elárultam véletlenül.

Oly búsan néztek akkor engem
ködön, esti homályon át,
mint egy virágzó asszony nézi
legelső szál ezüst haját.

Poézis volt és őszi szépség
szivemnek könnyes két vendége
s az egyik zúgó nagy fa alján
öreg koldúsként ült a béke.

Szemem behunytam... Most didergek
Félek, mert olyan nagy az ősz –
Csak tudnám, hogy kezed forró lesz,
ha véletlenül erre jössz.

Jaj, ha látnád a gesztenyéknek
dúlt lombjait most mifelénk
s hallanád dacoló zúgását:
Az lenne csak a mi zenénk!

Bizony mondom, ha sose égtél,
most fellobbannál, mint a láng,
s mert nem akarunk halni még,
halkan egymásra hajlanánk.

Szatmár, 1926. augusztus

Iluska

Iluskának nevezték a legelsőt.
A pincegádor védelme alatt
rózsásra gyúltan legeslegelőszőr
ő csókolta meg a homlokomat.

Tágranyílt szemét most is szinte látom,
amint símogat, sugárzón becéz.
Ki tudja, hogy ki voltam a szemében:
tán sárkánytgyilkoló János vitéz.

Mióta verseim árnyéka lettem
s életem árva ködbe-hullt vadon,
az Élet Vizét őszi éjszakákon
mélabús vággyal mennyit kutatom!

Hideg házak falára sírva dőlök,
bolondos mesék fáradt harcosa:
Emlék-rózsámat nincs hová bedobnom.
Iluska már nem támad fel soha.

1926.

Jegenye-soron

Senkisem vár az útam végén
és sehonnan ma el nem késem
és számolva az élet-fákat,
ballagok át a jegenyésen.

...Ez az első a gyermekségem,
(rózsás testen fehérke ing)
a Grimm-mesékből sűg idézve
és úgy a múltba-lengve ring!
Ez a másik egy szürke nap,
első nóta a hegedűn,
a harmadik az első bánat.
Ez az első fekete bűn –
Ez a dicsőség, melyről hittem,
hogy feledtet és elvakít.
Ez a magos, ez azt jelenti,
hogy megcsókoltam valakit –
Ez a tömpe, hogy lelket-értőn
vissza soha senkise csókolt,
ez a száraz meg, hogy a nyári
sugarak csókja hiú bók volt –
Ez itt szomorú temetés,
halk zene száz emlék-tanyán;
ez a hajlott, zizegő-lombú:
könnyező, szelíd jó Anyám.
Ez itt talán egy sóhajtásom:
Jó a halál! Szép a halál!
Ez itt egy kétségszemű este,
mely de profundist kiabál – –

És számolom a fákat végig,
örök-kóborló torz bolond,
de miért mind-mind álmos árnyék,
groteszk imbolygás, borus gond?
Vagy még csak eztán ívelődik
Jövőm teltizmú ereje?

Aztán sáppadtan, döbbenten megállok:
Itt az utolsó jegenye!

Késő találkozás

Évek múltán véletlenül
együtt lépünk a kávéházba,
hol cigányzenét hallgatott
víg bohém szívünk ifjú láza.

Régi vijjogó hanghullámok
donganak újra körülünk
s egy márványeres kis asztalhoz
egyszerre némán leülünk.

Jön a pincér, hajlongva kérdez.
Zárt ajkunk szinte mit se kér,
csak plasztronjára bámulunk:
Milyen furcsa, milyen fehér!

Milyen elsüllyedt mese-tájék:
plasztronos tiszta hómező,
újság, versek, cigányvonózás –
S egymásra nézünk: „Ez nem ő!”

Bágyadtan az arcomba kémlelsz
és rádmered a gond, a kín,
vágyak, álmatlan éjji lázak,
kávéméreg és nikotin.

Közben régi bálokra gondolsz,
parfömrre, csókra, éjszakára,
mikor mámorba szundítottad
a sajgó szót, hogy árva, árva.

S míg téged altató mesével
bolondos száz emlék ígéz,
belém szúr, hogy dús körhajadból
egy-egy ezüst szál is kinéz.

Valahol mögöttünk fog állni
víg ifjúságunk mosti képe –
s egyszerre gördül le a könnyünk
a keserű, rossz feketébe...

1926.

Kicsi rózsza...

Ha nagyon egyedül vagy, kicsi rózsza,
s végtelen éjjel ködharmata hull,
én mellédsimulok hangtalanul.

Ha árvaságod szívet-facsaró,
csak szólnod kell és támaszod leszek,
élő, egyszerű rózsafakaró.

Ha síró, szellemjáró éjfelen
végigszáguld a szél zúgva, seperve,
eldughatod az arcod kebelemre.

Ha babonázva arcodba mered
a sápadt, kaján, torzult holdvilág-arc,
elfödöm gyöngéden a szemedet.

Ha fáj, ha üldöz valami titok,
belefújok egy kicsi ezüst sípba:
gondot-üzni tündéreket hívok.

Alkonyatkor a napba bámulunk,
imádkozva, míg eljön a sötét
és álmodjuk az egymás közelét.

S mikor szirmodat sóhajok se tépik,
egy friss harmatú, boldog éjszakán,
ketten, szótlánul felnövünk az évig.

1926.

Száll a pihe

Száll a pihe, száll, száll,
jönnek a versek, hullva-hullnak,
sok-bepólyázott rózsafára,
sápadt emberek kalapjára –
Száll a pihe száll, száll.

Olyan szép fehér minden álmunk:
Önnön bánatunk szemfedője.
Sziszegő, szomorú szellők szárnyán
felhős lelkünkől imbolyog,
hogy szebb legyen a világ tőle.

Csókolnak, sírnak, fehéritnek
énekelnek és szívre hatnak –
így rendelte a végzet el:
csak hulljanak a hópihék,
ha tudják is, hogy elolvadnak.

Hó-olvadásban hó-felejtés – –
a sárgolyón majd gonosz nyár ég –
a világ nem lesz soha jobb,
s mire jó ez a téli táj,
bánatos buta pihe-játék?

Száll a pihe, nincs felelet,
jönnek a versek, hullnak, hullnak,
sok bepólyázott rózsafára,
sápadt emberek kalapjára, –
Száll a pihe, száll, száll...

1926.

Szeptemberi strófák

Bánatos gondokkal becézem
távoli Eszmény-királynőmet
s dőcögő kocsi párna-mélyén
összevonom a felöltőmet.

Be hideg lett! Fagyos az arcom,
gémberült kezem is hideg –
Jaj, ami bennem most felfázik,
miért nem fáj mindenkinek?

Talán forró valaki szája,
de ha parázsló tűz-igéket
akar susogni, súgja ma –
Holnap engem a vér sem éget.

Az Élet előtt áll kocsim meg:
Bútorozott álmos kis szoba,
de nemsokára fel is mondom
s nem látnak többet itt soha.

Akik nyomomban kocsizgatnak,
akik már jobban szeretnének:
azoknak csak emlék leszek,
pár felszeszélylő furcsa ének.

Eszmény-királynőm, hitem, álmom,
egyetlen forró szenvedelmem:
papírra írt név lesz csupán
és asztalomon ott felejem.

Elöl lefosztott szürke erdő,
bús országút, ködbe haló,
s egy vénhedt lóra rá-rámorgok:
Gyü, te fakó! Gyü, te fakó!

1926.

Mese egy más világról

Van egy világ, ahova elballagnak
lassú menetben minden levelek.
Leülnek s őszyk víg tavaszba fordul
és ott kezdenek friss új életet. –

Van egy patak, kristályos, csacska-szájú,
az alja csupa drágagyöngy, fehér:
Odahull minden, a könnye a szemeknek
és az a patak mindennel felér.

Van egy liget álmaink éjjelében,
hol holdsugárban drága rózsá ring
és örökös a zsongító nagy illat:
mi elsóhajtott sóhajtasaink.

Fehér kis padon ül valaki némán,
kibontott hajjal, mindig nevetőn,
valaki, egy Lány, akit sohase láttam,
akit csak megálmodni volt időm.

Van egy világ, hol régen elfelejtett
melódiák zúgnak, zengenek
s azok is, melyek nem jöttek világra,
ahová egyszer – én is elmegyek.

1926.

Őszi lefekvés

Lesz-e még, lesz-e madárkórus,
mely víg ütemmel szívre vág?
Lesznek-e pazar gyümölcsösben
viráglángos cseresznyefák?

Véremnek lesz-e muzsikája:
valami új, valami más?
S jön-e leány a kert végéről,
csillagszemű, fehér ruhás?

...Lepkék helyett lámpás szobámban
vergődő álmos kerge moly –
zsoltárt süvöltő szél-sírárok
s a lelkem csupa ködgomoly.

A szívem csupa ablakzörgés,
és őszutón jéggé mered...
Csicsérgés, csók, cseresznyefa:
Álmos vagyok. Isten veled!

1926.

Száll a hinta

Kicsi lélek, drága lélek,
lelkem ritka társa,
itt ül mellettem hallgatag,
mint mesebeli halk alak
és kész a ríkatásra.

Messze Ő, csak lelke itt,
így csendes alkony-órán:
Símító, könnyes égi kincs,
hogy ne fájjon, ha senki sincs,
aki lehajol rám.

Míg nézzük egymást csendesen
s az óra ütni hangol,
reánk talál vigasztalón
és átvibrál az asztalon
egy kis sugár a napból.

Aranyfonál, kis deszkaszál,
fényes égi hinta:
illeg-billeg fel s alá,
mintha gondunk hajtaná
és hintáztatni hívna.

Kicsi lélek, drága lélek, –
akkor összenézünk –
elhintázunk estelig,
örömmel minden megtelik
és kacagás a mézünk.

Sikongatunk szellem-szóval,
kéz kezét keresve!
Száll a hinta, röpve száll! –
– míg eltörik a deszkaszál
és rám borul az este.

Szatmár, 1926. április

Versenyfutás

Vidám cimborák, hej, ki tudja, hányan
indultunk hajdan a versenyfutásra,
gyermekkor-zenés tavasz idején!
(...Lehajoltam egy nyíló ibolyáért
és utolsónak érkeztem be én.)

Ősszel futottak, nyargaltak tovább,
mert csalta őket arany csörgetéssel
valami távol, piros kikelet!
(...Én rekviemmel sirattam a kertben
néhány húnyt-szemű sápadt levelet.)

Vijjongó szélben pihék szállingóztak
és ifjú torkok vígan kurjantották:
Előre, hajrá, aki célhoz ér!
...Én letérdeltem a havat csókolni,
mert olyan kedves és olyan fehér!

Most itt vagyok és egyedül vagyok.
Idáig hallik lábuk dobogása,
amint csörtetnek árkon-bokron át –
– Hadd jusson célhoz áldással, örömmel
minden rohanó régi jóbarát!

Én fáradt vagyok. Fel sem állok innen,
csak kinyújtózom édesen a földön,
a süppedő, nagy hómező felett...
Talán megfagyok... szépet álmodom...
Neked ajánlom, Uram, lelkemet!

Szatmár, 1926.

Mélyebb óra

Múzsámnak hiszlek, kis tavaszi árnyék,
és leborulva meggyónok Neked
és úgy nézek Rád, mintha messzi járnék.

Tépjük az utált kacajt szerteszét,
mert mindig meghoz egy-egy mélyebb óra
vidám mesére szomorú mesét.

Tudod, kérkedni Bábellet akartam,
felhőkbe tűzni, égbe vágni tornyot –
Estig fölraktam, – reggel összeomlott.

Vakultan néztem a Napot, merőn
kezembe zengő harsonát ragadtam
és furulyázni sincsen már erőm.

Hittem, hogy büszke, ritka csillogásom
végigseper az éjszakai kerten,
s ablakomból a gyertyát is levertem.

Világhódító széles álmaimból
nem hull szívemre semmi, semmi más:
asztalra-hullás, sirva-vigadás.

Nagyot akartam, haj, – semmit se tettem,
s minden mentségem bolond, buta kérdés:
Hát tudom én, hogy beborul felettem?

Hajnalból alkony, aranyból hamu,
tizenkilenc év dérmegverte csokra...
Ha Neked adom, nem mégy vele sokra.

Kicsikém, most már semmit se nyerek,
nem leszek soha szép, titáni lélek,
csak egy elfáradt, agyonsírt gyerek.

Átkozva mellemet se verdesem,
csak melléd hullva, szürke rímruhában,
elpanaszolom, lágyan, csendesen.

Kiöntök Néked minden bánatot
s vigasztalásul, úgy-e, – lázas főmet
jó hűvös kézzel megsimogatod?

Szatmár, 1926. február

Mesém

Emlékszem egy régi mesére.
Valakiről,
ki úgy született, mint még senki más:
könny volt és gyöngy volt: igaz valaki.

Emlékszem egy régi mesére.
Valakiről,
ki titán volt, ha törpének is látták,
s hegyeket akart mélybe hajtani.

Emlékszem egy régi mesére.
Valakiről,
ki semmit se tett soha mégse, mégse,
csak siratta a lelkek szörnyű rosszát.

Gondolok egy régi mesére.
Valakiről,
ki úgy halt meg, hogy júniusi éjen
hulló csillagok agyonzáporozták.

Szatmár, 1926. március

Piacon

Vásári ünnepe
tarka meznek –
emberek adnak,
emberek vesznek.

...Sápadt vagy, Istenem!
Bele volt vágva
a Béke írása,
a Nyugalomnak címere –
Mi a nagy világ ahhoz képest? –
Ki látta-? Ki látta?

Elvesztettem egy tízfillérest!...

Szatmár, 1926. március

Elbúcsúztunk

Álmomban találkoztam önmagammal.

Nem emlékszem, hogy alkony volt, vagy hajnal,
de úgy, úgy csodálkoztam magamon:
Fejemet gyöngé fény övezte meg,
mankón jöttem és békét mosolyogtam,
kuszált szakállú, hófehér öreg.

Eltűnt a fény,
amint átölelte a másik én,
aki a dal,
a fiatal –
...könnyárban úsztunk... –

Álmomban találkoztam önmagammal
és – elbúcsúztunk.

Szatmár, 1926. március

Kusza álmokban jövőm királysága

Az éj dühöngő orkán-zuhatagban
ablakomra hull
és nézek, nézek... fullasztó sötétség...
Fáj, – kínoz furcsán, álomtalanul –
Úgy zúg a szél –
Szobám sarkában árnyékhad lapul –
Én dermedetten, zsibbadtan szövöm
kusza álmokban jövőm királyságát.

...Sóhajból lesz a palotám,
hullott őszi levelek
zörgő aranyából
és fagyott könnyből metszett ablakán
messzire lengő, ködös őszi fátyol
és a trónuson vérszínű bársonyban
csak én ülhetek, én, – a király!

...Vagy kincses nagy teremben
muzsika ömlik a szívünk felé –
Gyémánttal kivert aranykoronával
ül szembe az Édesanyám,
kezem kezébe –
Koronás fejét nem csüggeszti mélyre
és nem zokogja vörösre szemét,
mint szokta mostanában.

...Vagy csodakertben sejtelmes virágok,
– azután erdők vad-illatosan.

A fákon pici mókusok vigadnak
ropogatva a mogyorót.

És én (hatalmas nagy uralkodó)
hancuzni fogok boldogan, napestig
egy szökehajú, kékszemű kislánnyal.

A levegőben Isten-béke szárnyal.

Ez lesz álmaim birodalma,
amit elértem:

valóba rezzent vágyam szép világa,
hol a nagyvilág oldott szemkötéssel
nézi a boldog, ujjongó valót:

ahol

felharsan egyszer hitem harsonája,

forrón átgerjed, felbuzog a vér

és elzengi a vágyva várt ígét,

hogyan szép az élet,

szébb, mint az álom!

Evoé, zengő, mesétringató

gyönyörű világ!

...Sötétség leskel,

terhelten jajgat éjszakai bútól,

rekedten, durván bele-belereccsen

a bútor –

A szél dörömböl, zúg, süvítve fú.

Szívem csitítom: Elég! Csend legyen!

Imádkozz, aludj, aludj, kisfiú!

Szatmár, 1926. április

Telefon

Szívünk két kicsi piros kagyló,

egymásra-gondolásunk

a drót:

és fölcsemetjük egymást néha

s beszélünk együtt annyi jót.

Ha viharos az éj,

elemek hada zúgva lázad,

a szél

rázza, tépi a telefonpóznákat, –

ha országa kél

pokoli jajnak,

ha milliók halnak, –

mi elhisszük, hogy kéz szorít kezet

és éjen át és viharon át

repül százezer boldog üzenet.

Hajnalra ébred
a nagy viharok éje,
aztán új sötét jön
újabb viharral,
de szívünk titkos dróthálózatát
nincs hatalom, mely összetépje.

Szatmár, 1926. május 2.

Tizenkilencedik születésnap

Eső után volt, – kopott mese már, –
hogyan gyerekesen, szenten,
imádságosan daloltam az erdőn
és gombázni mentem.
Eső után volt: sáros volt az erdő.

A vadgombákra soha rá se néztem.
Csak énekelt a szám,
a jó gombák meg elbújtak előlem
és csak nem gyűlt a mesebeli szám.
Alkony felé volt, homályos az erdő.

Tizenkilenc a mesebeli szám.
Most megtaláltam annyi hosszú lesben,
de nem tudom már,
hogyan minek is kerestem,
s miért ennyi a mesebeli szám?

Állok az erdőn, alkonyat felé,
esőutáni szép szomorúsággal,
térdig sárban –
Megvan a kincs és hiába töprengök,
hogyan kinek nyújtsam kis gyékénykosárban.

Szatmár, 1926. május 17.

Végzetem...

Tétováztam egy kis ablak előtt.
Zengett a zongora,
sírt a hegedű –
Bemenjek-é? Ne menjek-é?

Vágytam látni a Muzsikát
és szívemre ölelve
szólni:
„Muzsika! Szép Muzsika!
Ha menekülnék néha innen,
Te légy a gát!

Maradjunk együtt mindörökké
ritmusos éjben,
mámorban, kéjben, –
Te légy a társam!”
Lestem, lestem a Muzsikát.

Aztán örült nagy biztonság csapott rám,
hogy találkoznunk kell nekünk ma ketten...
Kezemet a kilincsre tettem...
– Most vagy soha!... –

Utolsót sírt a hegedű,
s elhallgatott a zongora.

Szatmár, 1926. május 17.

Vihar

Sötét van.
Úgy vergődnek a fák
a tépő zivatarban –
Úgy sírnak az ágak,
ha ablakomra vágnak.
Néha a vágyak örült forgatagja
süvölt – útjából
mindent elseperve –
Hömpölyögnek, átkozódnak
nagy fekete felhők
s borzasztók a világos pillanatok,
mikor
agyig hasító villámfénynél
felbukkan annyi kétség-barrikád.

Kicsi Lány!
Félek a vihartól,
félek magamtól...
Borítsd reám
nagy szőke hajad védő sátorát!

Szatmár, 1926. május 21.

Palotád előtt

Vállamon volt a legtisztább palást:
Királynőm, tőled kaptam meghívást.
Mentem. Azt hittem, félálomban alszom
és rajongástól hajnallott az arcom.
Ruhám fehér volt, messze ragyogó,
mint a szűztiszta januári hó,

a mező pelyhes szirmot szórt élém,
cipőm is hab volt, könnyű hattyúprém –
ibolyás szemem nyílt volt tágra-végre...

...S viharszekerek gördültek az égre.
Jégterhes ponyvák lobogtak-lebegtek,
hírnökei morajló fergetegnek,
rikoltó szélben sírt a meghajolt ág,
s az ég ívét villámok hasították.

Messziről láttam, mintha fénylene
gyémántkastélyod márvány lépcséje.

Messziről láttam: elébem lobog
Királynőm, a Te tiszta homlokod.

Hiába láttam, ijedelmes lázban:
viharban hulltam, tépődtem, megáztam,
szennyes víztócsák csúf csókja nyomán
szertemállott a hattyúprém topán,
ruhám patakzott, sáros lett a térdem,
szent kastélyodat mielőtt elértem.

Most bánatom a fellegekbe nőtt
és itt ülök a palotád előtt.
Könnyem folyik, akarva-nem-akarva,
ülök némán és rongyokba takarva.
Kezem ajtódon sohasem kopogtat:
nem érzem magam többé meghívottnak,
mert herceg voltam, most koldus poéta. –

S csak egy vibráló remény kérdi néha:
...Ha nyílnának a kristályablakok
és meglátnád, hogy némán zokogok,
megéreznéd, hogy gyermek vagyok, gyermek,
és szeretetért, csókokért didergek, –
hogy nyirkos estben hideg és homály lőn:
Jaj, behívnál-e akkor, én Királynőm?

E képtelen-szép-álom ad erőt,
s hét napja ülök palotád előtt.

Szatmár, 1926. augusztus

Papírhajók

A folyó partján, melyet ismerek,
mint múltam halkán dongó vízimalmát,
szokatlan látvány: két kicsi gyerek.

Égszínkék szemük összemosolyog
s mennyországosan, báránykásan villan
benne valami igen nagy dolog.

Hófehér testük habosszirmú csókra
boldogan kerül el a parti föben:
Papírhajókat tesznek a habokra.

(Emlékező kíváncsiságban égek:
hisz csináltam ezt én is valaha
s olvastam én is Andersen-meséket.)

A folyó csörgőn, fodrozódva vágat.
Beleteszik a kis papírhajókat,
s a kis hajókba ólomfigurákat.

Az elsőbe egy matrózlányka ül,
de visszanéz, mert íme, a másikon
kéményseprő ül búsan, egyedül.

Szivárog a víz, benne állnak térdig –
Fut a két csacsi kis papírhajó,
de egymást utól sose, sose érik.

Rátapad szeme a két kisgyereknek,
míg eltűnik egy messzi fordulónál,
s akkor riadtan összepityeregnek.

És gondolatban én is vetem-hányom,
hogy minek kell még könnyezni is néha
egy kéményseprőn, meg egy kicsi lányon.

Szatmár, 1926. augusztus

Kóbor diák naplójából

Eső korbácsol, szélvihar sivit –
Hurrá, gyerünk sétálni egy kicsit!

Kalapomra vág – átkozott dolog! –
Garabonciás-köpenyem lobog.

Nem könny csorog az arcomon, de bátor
augusztusvégi éjszakai zápor.

Minden elmúlt dac a szívembe gyűl:
Hej, szép így futni verten, egyedül,

Könnytelen lázzal, mint egy régi szittya
s tudni, hogy kezem senkise szorítja.

Hajrá, a házak tűnve elszaladnak –
– s ni, – be ismerős ez a kicsi ablak!

Emlékmeresztő sikátorközön
a muskátlihoz már semmi közöm,
mert futni kell s csak egyedül szabad. –
Ottfenn recsegő villámfény hasad:

amerre futva végighaladok,
kitérnek éjji gyanus alakok

és szélvész szárnyon a szó bugva jár:
Kóbor diák, csuhaj! – viharhadár!...

És egyszer mégis meg kell állni.
Reszketve elhagy az erőm
s egy rideg lámpa oszlopához
neki kell dőlni lihegőn.

És egyszer éjbe-ájult lelkem
mégiscsak átokkal fizet
és jó lenne egy meleg kis zug,
hol lerázhatnám a vizet,

ahol sírni, sírni lehetne
és esti imát mondanánk
s szemembe békét hunyorgatna
vidám forró kemenceláng.

Felednék ázott temetőket,
rémsuhantató sírokat – –
Egy puha kezét éreznék csak,
mely nővérkésen simogat.

És fölengedve susoghatnám:
Madonna, testvér, kedvesem! –
és angyaltlátó kisgyerekként
elszenderülnék csendesen...

Hajrá, hajnal jön s újra éj!
Hajrá, rohanni kell tova!

Ne remélj, pajtás
kóbor diák:
Minden kapun retesz komorlik
s az eső nem áll meg soha!

Szatmár, 1926. augusztus 23.

Fehér kendő, kicsi kendő

Fehér keszkenőt leltem tegnap
folyóparti ágak felett –
Azóta nézem, egyre nézem:
kié lehet?

Az a babonás kicsi kendő
olyan nagyon szívemre ül.
Bármibe kezdek tegnap óta,
nem sikerül.

(A szeme kék volt, haja szösze,
a habokból élémbe fut...)
Bódító illat, gyilkos álom
és nincs kiút.

Meghalt és nem is született,
Fehér virággal ring az ár –
Ezért a gazdátlan kendőért
be kár, be kár!...

Kertemet félig lekaszáltam,
de kőbe csorbult a kasza.
Fáradt lélekkel ködbe nézek...
Gyerünk haza!

1927.

Harangjáték

Muzsika ez, pengő kasza
és ezt a verset megkívánja
a harangöntés tudománya,
hogy a harang színes szava
csengjen esengő esteken.

Harang lehetne sok kaszából
szép csendesen, szép rendesen
s a lélekből is lelkesen
az idő harangot kovácsol,
hogy bongjon bú a bérc fölött.

Arányos lélek kell csak ahhoz,
hogy hangja bongjon bérc fölött,
elűzve minden férc-ködöt,
ahol mély-búgva elkalandoz,
s ne maradjon csak igaz bánat.

Kasza peng és szem könnybe lábad,
estenként lobban lámpa-láng,
mesét mondott öreganyánk
s a gyári munkás arca sápadt:
Mind benne van a harangszóban.

És azt is mondja elhalóban,
hogy színarany a szenvedés
és abból is kell egy kevés,
mert arany nélkül falsra dobban
a harang hangos áriája.

Csak reszkető lég, zöngé pára,
csak részarány és hangarány
harangtalány, aranyarány
s valahol imát mond szavára
harangvirágos barna lány.

1927.

Hiszi-e valaki?

Kökörcsinek, hóvirágok és ibolyák
már mind jóreggelt kívántak,
fitos orrocskájukkal kiszimatolva a részeg,
kábitó tavaszi levegőbe.
Tetszhalott, meztelenül dermedt fák
hirtelen szégyenkezéssel ruha után kapnak
s ezer színű palástot vesznek magukra.
Megmozdulnak az erdők,
suhognak, ringanak, muzsikálnak.
Távol robajjal megindul a tavasz-tündérnek
virágos fogata.
s jótorkú kicsi madarak imádságos
himnuszos koncertbe kezdenek mindenütt.
A nap is megalondul s mint örült
tékozló és megbabonázott,
csilingelő aranysugarak zuhatagját
hajigálja a hegyekre és a mezőkre.
Patakok cserregnek, zizeg a fű:
Jó reggelt, jó reggelt, jó reggelt!
Én vagyok csendes egyedül.
És azon gondolkodom: hiszi-e majd
nekem valaki, aki ezt a verset olvassa,
hogyan ebben a nagy felébredésben
én lefekszem –
és nincs más vágyam, mint a zúgó hozsannák között
csukott szemmel, csendesen elaludni?

1927. május 9.

Mindent megpróbáltam

Most már igazán mindent megpróbáltam,
fáradt vagyok és nem megy tovább.
Hatalmas Szépség-tömbök görögnek át
a lelkemen a reggel frissaromatú mosakodásában,
fényesen, csillagszórósan, tűzijátékosan hömpölyögnek.
Utánuk rohanok, alájuk fekszem, tépem, cibálom őket
s ha végül verejtékesen tenyerembe nézek,

amelybe bele akartam szorítani
mind a fénycsodákat:
csak vér, sajgó sebek
s hozzátapadva pár parányi porszem.

Aztán gyönyörű fellegeket, buborék-városokat
akarok fújni szivárványos költemény-párákból,
ahogyan Ő teszi, a Titokzatos.
De ha tele lélekből fújok,
szemdagadásig, érelpattanásig,
ha minden vér az arcomba szökken
és nyomorult tudóm fújtatva és sípolva
torkomba buggyan,
akkor sem tudom belelehelni a Szépet
félszavamba se, –
a Szépet, amely pedig van valahol,
talán a mellemben, talán nagyon messze.

Hát most már fáradt vagyok,
izzadt, reszkető,
kétségbeesetten szomorú.
Leroskadok. Vértő tenyerembe rejtem
eltorzult arcomat.
S fent az égbolton vonalak sejdülnek,
szem, száj, fül, orr, gigászi arc
és csöndes gúnnyal mosolyog.

1927.

Siránkozás gitár mellett

Jaj, hányszor akartam önállót alkotni,
egész szimfóniát, gyémántos dallamot,
szuverén életet!

Aztán semmi se lett belőle,
mert elnyomott valami más nagy ének.
Vijjgó szélben belemuzsikált a kéményekbe,
dúdolva táncolta körül a havas Hargitát
az egyetlen mélytorkú énekes:
a Történelem.

És nekem nem maradt egyéb,
mint ködös estéken bundába burkolózva,
fekete-szalagos ócska gitárral
kitelepedni a cifra kapu elé.
Aztán fagyos ujjakkal a húrokba kapni
s pengetni zöngve, pengetni dongva,
pengetni halkán, pengetni sírva
a kíséretet.

1927.

Vagyok

Minden, mi bennem sötétlik, ragyog,
csak annyit hirdet fennen, hogy vagyok.
Hogy van egy fiú, aki homokvárat
épített hajdan kis kerti köröndön
és aki most már minden este fáradt,
ki éttermekben elül hangtalan
és nem látszik, hogy tébolyult szerelme
és gloriolás, könnyes anyja van.
Akit az élet cseppet sem marasztal,
reggel fölveri cserregve az óra,
korrektúrára vár a nyomda-asztal
és űzi hajsza, álom-borulás,
adás, tanulás, halk vér-csurranás
s gyötri párázó élet-panoráma:
Vadak az elhullt zsírára tolúlnak,
élők a holtak sírára borulnak, –
zsolozsma, gyász és hörgő harci lárma.
És delelő útban hazafelé
Istenverésben, szikkadt napverésben
forr fel zubogva tört agyveleje
s este kiskörű, zsongó lámpafénynél
ádáz sorsokat szeretne lebírni...
...Álmos fejét karjára fekteti
s szépeket akar írni.

1927.

Utazás

Szász Emma emlékkönyvébe

*Emmike testvéremnek: nem azért,
hogy töprengjen rajta és megértse,
hanem csak azért, mert nagyon feszített
és muszáj kiírni magamból...*

Sok elsuhanó évem
hajóm vitorlájába kap
s én átkelek a réven.

Valaki a hajóm után szól
és fehér kendőt lenget
a parti kicsi házból.

A sivító szélvészek
elkapják gyenge hangját
s én mégis visszanézek:

Ha nem volna, ki lásson,
mennyivel könnyebb lenne
szomorú utazásom!...

Kolozsvár, 1927. június 30.

Új élet

A nap bizsergő forró vére
végigfolyik a fejemen.
Minden bokorból rámnyilall
illatos, drága kegyelem.

Esőutáni jó zsíros föld,
mely eddig hívott a homályba,
ma még régi holtjait is
csobogó fényre hajigálja.

Bolond Augusztus hömpölyög,
mint egy dagadó nagy folyam
és ezer lélek úszik benne,
csikland, evickél boldogan,

...Be jó volna, ha most lehetne
sikoltó-nagyot zengeni
és arcrabukva sírni, sírni
és – új életet kezdeni!

Kolozsvár, 1927. augusztus

Egy ócska klarinét

Be szép egy távol kedves ének,
ha virágban fetreng a rét.
Jaj, hogy dalolna kedvesének
egy ócska klarinét.

Nehéz bársony, zafiros pompa
a lányok álma mindenütt –
Koldús-mezemnek bús, iromba
szégyene mellbe üt.

Elfojtott vallomás-titokban
miért múlik el annyi hét
s miért nem élhet arany-tokban
egy ócska klarinét?

Százak vonóznak, hegedülnek
s fülelnek csacska ablakok –
...Nekimegyek az egyedülnek,
hallgatok, hallgatok...

Kolozsvár, 1927. augusztus

Álom a síneken

Ma még mozdony vagyok.
Rohanva robogok.
dörögve dohogok,
izzik a katlan és
nyughatatlan kerekeim
tüzesre csiszolják
a surranó sinek
páros vasát.

Holnap megállok.
Kicsi őrháznál
a sínről kiállok.
Ember leszek.
És rohanó, piroslámpás
mozdony-testvéreimnek
békésen szalutálok.

1928.

Ébredés alagútban

Talán alagútban megyünk. Sötét van.
Arrébb húzódunk és félünk egymástól.
Súlyos szénfüst fojtogatja tüdönket,
számoljuk a kerekek kattogását.
Mindnyájan itt ébredtünk fel egy
éles füttyre, nem tudjuk: hány óra
van, csak nyújtózunk bágyadtan és
friss levegőt kívánunk és rosszízű
a szánk. Kár volt még felébredni!
Valaki, egy utas, javíthatatlan
optimista, magyaráz: odakint most
reggel van, csak itt nem látszik,
csak néhány pillanat és kiérünk
a szabad mezőre, az aranyos, friss
levegőre, fent kék lesz az ég és madarak
szállnak kiterjesztett szárnyakkal és zuhogva,
locsolva fürdet a napfény mindenkit.
Mi hinnénk neki, úgy hinnénk, de perc
percre múlik, s a sötétség változatlan.

1929. július 12.

Huszonkettedik tavaszom közeledik

A nyomorult emberek vadonában születtem,
ott láttam meg a fakó napsugarat,
ott cseperedtem fel ugrásra kész
ember-kölyökké, ott tették rám az
istrángot, mely véres csíkokat harapott
vállaimba s ott edzett könyörtelenné
a káromkodó ostorcsapások zápora.
Sok hörgést hallottam a pincelakások
csepegő falai közül, gépek bömböltek
rosszul világított, piszkos ablakok mögött
és párolgó, csalóka éjszakákon
sok tisztaságot fertőztek magukhoz
lihegő, aranyláncos urak. Azután
eljöttem, az undor édeskés ízével
messzire: nem az emberek hagytak el
engem; én hagytam el az embereket.
Itt aranyködben járok az egyedülvalóság
partjain, szívem napról-napra
ércesebben kongatja a szájalom
egyedül üdvözítő dallamát és fiatal
életemet a megváltás hitére készítem.
A hegyeken is olvad a hó, a zsendülő
fű szaga fürösztli nyugodt mosolyomat.
S messziről suhogva, borzolt fehér tollakkal
huszonkettedik tavaszom közeledik.

1929.

Kóbor énekek

I.

Kóborlok a földön és szeretek.
Falvakat hagytam el, szalonnát
ettem ebédre ócska tarisznyából,
csobogó vizek partján éjszakáztam.
Itt még tart az erdő, nagy koronája
már pettyes a sárga és vörös
levelektől, nyulak iramodnak át
bokortól bokorig. Itt még tart
az erdő, áhitat van és lombillattal
kevert esőszag. Rozsdás, megkopott
bádog-Krisztus előtt gondolok
sok régi költőre, akiket már
senki sem olvas, senki sem ismer.
Arrább kicsi ház, piros a födele,
ember lakik benne, talán az erdész,
bizonyára asszonya, gyermeke is van.

Udvarán visít a gépfűrés
s mint nagy vadállat, bögve ropogatja
a halott bükkök száraz csontjait.

II.

Mint lehetne megmagyarázni,
hogyan hiszek? Csak megáradón tudom
kicsordítani magamból a
misztérium szelíd borzongását,
a feltámadás tavaszi mámorát,
az egyetlen útra sugárzó fényt.
Ez annyit jelent, hogy előttem jár
a tűzoszlop a pusztán, ez annyit
jelent, hogy erős vagyok és
nem fogok meghalni soha.
Ez annyit jelent, hogy dalolva
bőjtölök és úgy szeretek mindenkit,
mint az Isten, s kosárral hordom
a szíveket áldott két vállamon
az örök Mosolygás lábai elé.
Testvérek, nem kárhozik el senki!

III.

Ezt az országot hiába keresitek
a ti világotok alatt, vagy felett,
mellette, vagy akár benne is.
Magam is véletlenül jutottam ide,
kószálás közben, aranykürtök bűgása,
öles lángok zúgása között.
Nem tudom leírni, elmondani
milyen: e fehérség mellett
sárga a ti havatok, a kéknek
mély tüze van, mellette szürke
legszebb májusi egetek is.
A jóságról, békéről nemcsak
beszélni lehet, meg lehet őket
fogni, símogatni, a tengernek
nincs neve, semminek sincs
neve, mindennek könnyűség
a lelke, a lábam, a kezem
könnyű, egyszerű a szívem.
Ébren alszom, aranyos láng a
hajam: lobog, lobog...
Néha látlak téged is, másokat is,
de ti nem láttok engem,
hangomat nem halljátok,
csókoló számat nem érzitek.
Eltűntök mély, fekete szakadékok
alján. S én csodálkozó, homályos

szemmel ülök le az ásító
mélység partjain és
hosszú-hosszú selyemcérnán
utánatok lengetem a csillagokat.

IV.

Áldott legyen a Szahara homokján lépkedő,
gondolataiba merült, bölcs muzulmán.
Áldott legyen mindenki, aki lassan jár
és nem jajgat: jaj, sietnem kell, jaj, tanulnom
és gyűjtenem és rohannom és építenem kell,
mert rohan az idő, elfogy az élet!
Áldjon meg az Isten mindenkit, aki ráér.
Ők lopják szívünkbe a mosolyt és a nyugalmat,
ők bontják ki felettünk, mint hűvös sátrat,
a határtalan idő nyújtózkodó, derüs tudatát.

1929.

Régeniász

Még nem tudom előre, mit
e versike magába rejt,
mégis kérlek, régeni Múzsza,
hogyan engem megsegíts e helyt.

Az eposzokban folytatás is
dukál, mondják a tanarak,
mégis e dalban most csupán a
seregszemlénél maradak.

Mara Jóska Lu-cifer-blattja
– sok a csont és kevés a hús –
általában e névnek örvend:
nyájas ifjú, szimpatikus.

Marának hívják s mar hamar,
az alvilágnak főangyala,
ó, hogyha mind Pasteurbe menne,
akit ő eddig megmara!

Húgocskája a kis Gizella
gazellának is jól talál,
ahol gramofon s ő jelen van,
már zúg a torna és áll a bál.

Jó nővérek gonddal nevelték
a zárda falai között,
s az istenfélő házirenddel
össze sohasem ütközött.

A túlvilágnak szebb részében
lesz ő majd egykoron honos,
hol bátyja nem terrorizálja –
egyébként nyájas és okos.

Inczeffy Lajos, a bús székely,
az emberek között nem ív,
ki összekötne s meghajolna...
csöndes, finom és exkluzív.

Hosszú órás időközökben
mond egyet a vállain át,
azután szívből nagyot sóhajt
és kihörpenti poharát.

Veress Irénke házi lányka,
családi fán a friss levél,
akinek most mindennél drágább
egy vízumozott útlevél.

A lelke tiszta, érintetlen
akár egy nagy fehér havas
és aki odáig felérne,
egy fiú sincsen oly magas.

Szende, figyelmes és derűs,
nem szúrkál a szívekbe tört,
de tölti, tölti szájba, szívbe
a kábító Veress-likört.

Egyébként gúnyos ajkamon
ő most a lakat és a zár:
ha csak reá is gondolok,
az minden tréfát kizár.

Kovács Laci indifferens,
(Kicsi Kovács vagy nagy Kovács)?
higgadt és lassú, bölcs szavából
csak úgy ömlik a jótanács.

Az édesanyja inti gyakran:
Fiam ne tanulj, légy hanyag!
Az ő „nagy és szent” jogászsága
fényképezésre jó anyag.

Bokája önként táncra kattan,
hiszen magyar és nem mulatt,
elversenyezget szent Dáviddal
és mindig, mindig jól mulat.

Teplánszky Duci: zongorista.
De ennyi óróla kevés,
sikkos mozdulat, cigaretta
s esztétikus megjelenés.

Fölénnyel úgy elrejt magában
mindent, ami csak drága kincs,
hogy felületes ítélettel
azt hinnéd: benne semmi sincs.

Zólyomi Jenő: akarattal
sem lelhetnél benne hibát,
az országúton lóval s gíggel
gyakorolja a logikát.

Otthon cinizmust vacsorázik,
ez határtalan élvezet,
mert hiszen úgy sem, úgy sem érti
a kozmikus költészetet.

Gazda ember, ki jókorán kel,
de aranyat még nem talált.
S annál, ahogyan azt szeretnénk,
az ekéje mélyebbre szánt.

A szellemszakra dől belőle,
amíg majd nem verik agyon,
de túlságosan nagy a felesleg:
kívül is jut az ablakon.

Szépen borotvált papi képe
édes és egyúttal fanyar,
szolídán az óráját nézi
és mindig távozik hamar.

És végezetül róla szólva,
titkot is elárult a dal –
hogy néha-néha csókolóznak
édesen – Mara Jóskával.

Hát e soroknak írójáról
emlékezzünk-e versbe meg?
Lám, milyen zöldnek mutat mindent
az az átkozott szemüveg.

A nóta vége: talyigázás,
a város lassan elmarad
és ballagunk az éjszakában:
csillagok, csillagok alatt.

A két Jenő megérti egymást,
egynek is kár itt szólnia,
kettőnek felséges társulása:
az írón s az irónia.

1929.

[Az éjszakák csöndje...]

Az éjszakák csöndje: fojtott nyugtalanság.
Viharhántott fenyők zúgnak a hegyoldalon,
a patakok mormolnak itt is, ott is
és sietnek valamerre. Sietnek, sietnek.

Amikor vízvájta odumba menekültem
a farkasok elől, mikor tüzet gyújtottam
a barlangszáj elé: tűzzel falaztam be
magamat s zártam el mindenektől.

A tűzön túl: villogó, éhes farkasszemek,
rövid, homályos nappalok, hosszúra
nyúlt, csillagtalan éjszakák, fenyőzúgás,
kisértetjárás, mindent betöltő idegenség.

Tudom, hogy önmagamból nincsen út semerre.
Vörös tűz ropogja a remeték dalát.
S csak álmomban járok faluról-falura
örökbékét furulyázva a föld lakóinak.

1930. június 27.

Alkonyi beszélgetés

Csacsogtál, fecsegtél.
Föl akartál vidítani.
Édes meséket mondtál gyermekkorodról
és a tavaszi virágokról.

Az én számból hideg fuvallt
a méregzöld és haragvörös alkonyatba
s eszembe jutott a legendás madár,
ki a halott Krisztus töviskoszorúján csicssergett.

1930. július 20.

Gyakran várlak. Elüldögélek

Gyakran várlak. Elüldögélek olykor
órák hosszat is így: a messze hamvas
kékjét nézem, az ösvényt és az ormot.
Elfáradt szememet mihelyt lehúnyom,
érkezel... Ragyogó, napos mezőről
lassudan közelepsz: a régi hellén
földek játszadozó pásztor leánya.
Kebleden kifeszül habkönnyű inged.
Tejfehér, pamacsos báránka kísér
mindenütt. Csupaszon tapossa tiszta,
barna lábad a friss füvet, dalolva

állsz meg kis kalyibám előtt s köszöntesz...
...Téli bús napokon másként jelensz meg:
Sápadt Északi Fény leánya. Vastag,
bolyhos és puha prém simul fehérén
vállaidra. Pihék halódnak ajkad
szunnyadó parazsán. Zöldfényű csillag
reszket álmodozón nehéz hajadban.
Kunyhóm fenyvesövezte ajtajánál
így állsz meg: havazó, tündéri éjjel,
csörgős szánnal, arany rénszarvasokkal...

1930. augusztus 8.

Alkony

Sötét lélekben régi muzsikák
bujdokolnak. A pásztorleány
szégyenére gondol s a kútra hajlik.
A márványlépcső fölött vadszőlő
boltozódik, sűrjen, sötéten
s halott madarak hullanak belőle.
A nyirkos ég
foszlányokban, ijedten csüng.
A remete jár egyedül a
kihamvadt utakon. Eszelősen mosolyog.
Tömött lombokat keres –
elvérezni. Szeliden elvérezni...

1930.

Délután

Tágas és derűs délután volt.
Beültem a kioskba, a tó mellett,
a sugáreső suhogva verte a vizet
s vakítóra mosta a hósínű hattyút.
Málnafröccsöt ittam karcsú
pohárból, – semmim sem fájt,
szerelmes is voltam, – jólesett.
Aztán harangoztam, csilingeltem
az ezüstkánállal: odajött
a főúr, neki is jókedve volt,
a szeméből láttam, hogy szeret engem.
Lássa, mondtam neki, ha most
költő volnék, verset írnék,
arról a fehér hattyúról egész
biztosan azt írnám, hogy olyan
mint egy álom a költő szívében.
Megkérdeztem: ha megnyerné

a kórház-sorsjáték főnyereményét,
mihez kezdene? Ő kacagott
és nedves lett dióbarna szeme.
Lám, lám, mondtam,
apró örömek közt botorkálunk a sírig.

1930.

Érted-é hangomat?

Ó, hallgatag napok és zúgó éjszakák világa.
Ha elhalok innen,
sohasem foglak téged viszontlátni.

Öreg fenyők!
Tavak,
hószínű tehénkék zsengefűves legelői!

Gioconda mosolya
bágyad a kihúnyó napsugárban.
Milyen messze vagytok ti, sohasem látott, mélyzöld tengerek.

Érted-é hangomat?
Biztosan közelgő, szelíd halál.
Érted-é a halálosan eltévedt vándorok szomorúságát?

1930.

Halottak napján

Szellemek, őszi szelek, sóhajok,
elköltözött testvérek, boldog árnyak!
Üljetek ma ti halottak-napját,
gyászünnepet értünk.

Országotoknak nincsenek határai,
nincsenek dimenziói, fájdalmai se;
mi vagyunk egyetlen rossz érzésetek,
mi balga gyászolók.

Zúgjatok ma ti halotti zsoltárt,
kéményeinket szélvihar döntse le,
holtak, testvérek, sírjátok értünk
hideg esőt!

Gyújtsatok lidérclángot házaink fölé,
melyek a mi novemberi sírjaink.
Itt várjuk fekete, nyirkos életünkől
a feltámadást.

1930.

Hangulat

Elállt az esti zápor is.
A mély sötétben elmerültek
a gesztenyefa sárga lombjai,
e fájó, muszáj szeptember-bűnök.

(Életem: –)

A lámpafényen végigsurranok
és a homályban eltűnök.

Tán én is őszi fa vagyok,
csupa sejtelem, csupa álom –
S ha már levelem mind a sárba,
bűnöknek, harcoknak utána
a nyugalmat tán megtalálom...

Csapongnak itt-ott víg denevérek.
Esővert utca csillagfényben ázik
s nyitott ablaknál fehérkezű kislány
valami régi nótát zongorázik.

A dallam szünetén
kis tücsök ciripel.
Fejem lágyan a villanyfára hajtja
egy rámlehelő, fáradt esti bú –.

Ilyent érezett – tán a bibliában –
mikor egy este hazaindult,
a tékozló fiú...

1930.

Istenem, eljött hozzám

Istenem, eljött hozzám kicsi,
kékszemű kuzinom. Sok éve
feküdt teste a sírba, sok éve
lebbent fehér lelke az égbe.
Eljött hozzám és azt mondta:
szeret engem és napközben is
lát engem és szeretne több
mosolyt látni az arcomon.
Megsímogattam nagy szőke
haját s az szikrázni kezdett,
mint a csillagszóró a karácsonyfán.
Hófehér köpenykéjéből három
almát adott a túlvilági békesség
ízeivel. De nem engedte, hogy
őt magát megcsókoljam, hanem
huncutkásan megfenyegetett.

Aztán megigérte, hogy sokszor
eljön és végtelenné tágult
szobámban nagy, zöld csillagokkal
gurigáztunk...

1930.

Lugast építettem

Elmúlt idők árnya siklik a földre.
A babonák nagy szárnya suhog.
Szeretnék olyan biztosan lépni,
mint tegnapelőtt, erős körvonalú,
biztos világon. A testvérem nem ismer
fel engem, mikor vándorútamról
visszatérek s remegve mondja:
Lángol az arcod! Három szemem van
s egy virágba öltözött, néma lelkem.
Pedig a vándorbot már nélkülem is járna,
a szavak nélkülem is csengenének
az én erőm már kihullott belőlük,
s külön ösvényeken jár, bolyong.
Az üstökösök országa zenél,
mindenütt. Hátul a kertben lugast
építettem: nyirkos lombja mögött
a holtak lelkei szólnak azokkal,
akik ezután fognak megszületni.

1930.

Zavartan járok

Valami, valami elveszett.
De mi?
Zavartan járok a piros fényesőben,
Kútakba nézek s ódon könyveket
nyitok föl tétovázva.
A sarokban ócska gitár, –
fekete bársonyon fehér halálfő,
s eszembe villan:
Persze, meghaltál, édes...

1930.

[Légy Sbârcea, ...]

Légy Sbârcea, – nem bánom,
Légy Claude Romanó, – nem bánom,
Légy Barcsai, – nem bánom, –
De ember vagy, ez a fontos

1936. november. 7.

Égi mezőkön

2001.

Mit fogsz festeni?

P. [Plávec] Bettykének ajánlom

Az én szám üres szavakat fecseg:
tiéd a szín és tiéd az ecset.

Most olyan friss vagyok,
mint reggel szokott lenni csak az ember,
olyan tiszta, impresszióktól mentes,
mint rúdra tűzött fehér vászon,
amely a szélben repdes, –
mint egy álmatlan nagy álom után, –
ma olyan friss vagyok.

És lehajtom a főmet
és mélyen frissen levegőt szívok
és kifeszitem vásznamat előtted.

Fényes-fehéren rajzolódik,
mint Sztambul ócska házai között
a napsütött mecset –
Hadd lássam, mit fogsz festeni:

Tied a szín és tied az ecset.

Nagybánya, 1925. szeptember 18.

Egyszerű vers

Ha innen elmehetnék,
a zúgó élet piszkos zsivajából,
s nem lennék itt csak visszajáró emlék,
amelyen mindig sűrűbb lesz a fátyol:
ha innen elmehetnék.

Magas hegycsúcsra törnék egyedül
hová eddig csak gondolatban másztam,
s egy fenyőerdő gyantaszagú szélén
laknék szegényes, kicsi deszkaházban.

Jó testvéreim lennének a fák
a gyalulatlan deszka bútorok
és beszélgetnének minden alkonyatkor,
hogy messze-messze milyen a világ.

Estére imádkoznám
Nagy fenyves-dombon, térdenállva szépen,
fáradt fejemet csonka törzsre hajtva –
a fák figyelnék áhitattal,
csudálkoznának rajta
és így múlna el lassan évre év.

...S egy alkonyatkor Te is idejönnél.
Szép fehér arcod még sápadtabb lenne,
bomlott hajadat cibálná a szél
és én ujjongva néznék a szemedbe:
– Minálunk szép –
Ez itt az erdő.
Mindig vártalak. Áldott, aki eljő.
Jól tetted, testvér, hogy eljöttél hozzánk!
És attól kezdve ketten imádkoznánk.

Szatmár, 1925. október 3.

Esőcseppek

Tóth Erzsikének ajánlom

Sötét, altató őszi délután
az álmaimat kutatom:
jácintvirágú, babérkoszorús
álomarc után rovom az utat
tündérországba – csendesen.

Sötét, altató őszi délután
eső kopog az ablakon –
zöldposztójú kis íróasztalomnál
mélára-lankadt, zsongó fejjel
hallgatom.

Sötét, altató őszi délután
az ablak szolgál képeretnek:
a lejtős, sima sürgönydróton
egymásután simulnak, kúsznak
a parányi kis esőcseppek.

Sötét, altató őszi délután
futnak a dróton végesvéig,
ezer esőcsepp, ezer árva
és együtt hullnak le a sárba,
amikor egymást utoléri.

Sötét, altató őszi délután
sürgönytvivő drót-utakon,
tündérországba, zengő réten
az álmaimat kutatom –
s nem hullok le, míg el nem érem.

1925. október 19.

Elmúlt nyárhoz

Ki a himnuszod dobját verte,
azoknak bíbor rózsát
osztogattál szerte
és behintetted őket nyári jókkal,
perzselő tüzes, afrikai csókkal
– és lábad nyoma most már messze ég.

Nézz vissza még!

Ki a dalodat sohse zengtem,
nézzél arcomba, szánj meg engem,
fürösz ki finom, hófehér sugárral
s ha nem is kacagósra,
de mosolygóra moss át! –
Csókolj meg szépen, hűvösen
s adj egy hervadó, sárga rózsát!...

Szatmár, 1925. október 24.

Áldott szemfödél

Leverte, csatakos, bánat-arcú reggel,
A járda tele hullott levelekkel.

Megyek, megyek, a szívem alig él,
s takar a köd, mint sűrű szemfödél.

Nyomában annyi didergető láznak
szívemben fojtott remények csiráznak.

Talán elindult messze-messze már,
akit a lelkem felujjongva vár.

Világos-kéken palást fénylik rajta
és tűz-szerelmes, égető az ajka.

Közelségéről nem ad hírt nekem,
csak elém toppan, némán, hirtelen!

Most olyan édes ez az őszi átok,
hogy csak hiszek és messzire nem látok!

Áldom, aki álmomon örködött:
a rejtő, fátylas, összetört ködöt.

Áldott, ó, áldott ez a szürke reggel!
...s a járda is – a hullott levelekkel!...

1925. november 6.

Égi mezőkön

Egy séta emlékére

Nézd, kicsi lány! –:
Mennyi sok apró fehér bárány
ballag az égi mezőkön –
csillagokat legelnek
s mikor hallgató mély éjszakákon
a csend muzsikál,
az ő kolompjuk csilingel fülünkbe.
Nézd, kicsi lány!

Egyszer majd mi is bojtárok leszünk
ott az égi mezőkön.
Nappal a Fényesség csóktüzében égve
táncolunk, ujjongunk boldogságtól-ittasan
a fehér barikákkal –
Meglovagoljuk őket, viháncolunk,
s csókokat hajigálunk egymásnak,
meg az ég ablakán kikönyöklő
huncut kis angyalkáknak.

Este pedig, mikor az Álmosság
végigsimogatja fáradt tagjainkat
és rácsókol szemünkre:
egyszerű, fűszagu akolban fogunk elaludni,
édesen mosolyogva, boldogan,
kezünket belesüppesztve mélyen
egy-egy szendergő jószág selyempuha gyapjába
és úgy suhannak el sorra az éjszakák.

...Alkonyodik.

Mennyi sok fodros-bodros fehér bárány
ballag az égi mezőkön!
Így hazafelé menve,
daloljunk, integessünk nekik, kicsi lány!

Szatmár, 1926. március 25.

Fiúk, ha hallanátok!

*Igaz barátaimnak ajánlom:
Bányai Lászlónak és Vernes Gyulának
bajtársi szeretettel*

Csendes szép este van,
csak néha mesél
öreg világról,
vén legendákról
az ablakomba hajló
sok-sok levél.

Testvéreimre gondolok,
akiket vert az átok
és hallgatom
a suttogást:
Istenem! – Fiúk,
ha hallanátok!

Elmondják, hogy itt
búsak a magyar lányok
és jaj, mindegyik árva
és köd borult
körös-körül
a Hargitára.

Elmondják, hogy itt
szomorúbb a fűzfa,
nemesebb a kőris
és szebb itt minden
mindörökké,
ha temető is.

...Terveket temetek,
elhagyok
mindennap százat,
de mégis, mégis:
szívem se lázad:
ittthon vagyok.

Ti messze ácsorogtok,
hol a siket
Duna siet
s ívlámpafénynél
idegenül nézitek
a nagy vizet.

Erre minálunk
millió csillagú
végtelen bolt
s úgy tud sírni
és fogni és hívni
a Szamos, a Körös,
a Maros, az Olt...

Szatmár 1926.

Miért ez a csöndesség?

Kolozsvárt a Mihály templomban
most üt deket a toronyóra –
Párisban most vár valaki
narancsízű jó őszi csókra.

Szatmáron esik az eső,
fut az idő, pereg az orsó:
Fonnyadt levél a halott parkban
most hullott le a legutolsó.

Miért ölel ez az üresség
hidegen és hurkot-vetőn?
Miért ez a nagy őszi csend?
Miért e bús hely: temetőm?

Hiszen valahol messzi ajkat
a vágy karmin-pirosra fest, –
hiszen van kolozsvári bál
s örült táncot jár Budapest!

Van Páris, New-York a világon,
napos India, szent hegyek!...
...Kis karkötő órádra nézel
és én még mindig nem megyek.

Szatmár 1926. november

Kapuhoz érek

Késő este. A hold suhan.
Futok nyugatnak, vagy keletnek.
Szent Mihály templom tornya kongat
s fehér szellemek kíséretnek.

Hunyt szemmel nézek életemre,
a legszebbre, a legcsunyábbra,
melyet úgy öltöttem magamra,
hogy nem kérdeztem: mi az ára.

Ez az ürességből koldusság
nekem fáj, vagy mindenkit öl?
Én mindig egész lelket adtam,
s felet kaptam mindenkitől.

De jobb is lenne már búcsúzni:
Isten veled, süvöltő bóra,
csöndes éj, tavasz és kóborlás –
Én már sietek nyugovóra.

Szellemárnyékok kíséretnek,
ezerféle emlék kinez,
s messze, egy sötét sikátorban
eljutok egy vén kapuhoz.

Odabent talán semmi sincs,
talán minden van, ami nem volt;
aki ott belép, álmodni kezd,
holtan is él és élve megholt.

Be szép is lesz. Arcára nézek
a fehér szellem-kiséretnek:
Akik gyűlöltek, künn maradnak,
akik szerettek, bejöhetnek.

Késő este, a hold suhan.
A sötét kaput nézem, nézem...
Aztán gyorsan becsöngetek
s ez a vers lesz a kapupénzem.

Kolozsvár, 1927. április 17.

Időszámítás

Minden szív külön bolygó, égitest
és annyiszor jön új nap,
ahányszor a szív fordul önmagában.
A napok egyre múlnak.

Minden szív külön óra, szuverén.
Míg földi percek szállnak:
külön év, külön időszámítás
s öregszik önmagának.

A gyors szívekben napok telnek el
az álmoktól a hangig –
Petőfi ötszáz évet élt talán
és Ady kétszer annyit.

Minden öt percben egyszer itt az ősz:
a fecskék tovamennek –
És én csak sírom ősi bánatát
ezeréves szívemnek.

(1927. június 3.)

Akadály voltam

Tegnap még megtorpant
rajtam a szél,
amint az élen álltam.
Akadály voltam:
rám csodálkozott és kikerült.
Ma már meztelenül állok,
áttetszőn, mint a felhő,
könnyedén, mint a szikkadt szivacs.
Minden apró szellő-nyilacska
pórusaimba furakodik
s alig lassult futással
iramlik keresztül rajtam.

Holnap üres lesz a hegyél:
láthatatlanná válik,
kinek igazsága láthatatlan.
Akadálytalan pusztában,
fertőzetlen űrben
futhat a szél,
süvölthet a vihar szabadon
Isten felől, Isten felé.

Andersen meséiből

A kertre vert
az esti köd.
A szél beszél
a fák alatt.

Hűvös, nyögös
ilyenkor itt,
de jó a szó
és fogva tart.

Búsan suhan,
zörög, zokog,
mint akinek
halottja van.

Valószínűtlen
fut az út:
mesés körök,
örök mesék.

Beföd a köd,
levert a kert
s a szél mesél
a fák között,

S az ember áll
a fák alatt
és integet
és bólogat.

Valamit szólni kéne

Nagyon sokat kutattunk,
semmit se lőttünk.
Reszket a lomb a szélben.
Reszket a lelkünk.

Úgy jött ez a hüvösség,
észre se vettem –
Hát hová is megyünk még
szomorú ketten?

Az alkonyati napfény
unott tréfákat űz ma,
réveteg mosolyában
csillan a fűzfa,

De már az útra este
borít ködöt
s csobogó álom sirdogál
a víz fölött.

A mult is elmosódik
mint ócska holmi...
Valamit tenni kéne.
Valamit szólni.

Vándorlás a ködben

Búsan locsognak szerte a szürkészinű tócsák
ahová balga lábam teszem tétován.
Dérkőnyek permeteznek füstös fák során
s lelkemet öntik el, hogy szomjamat eloltsák.
Egyenes hosszú úton rossz szekér zörög;
elhagy, eltűnik. Messze lompos ködgomolyban
biztat a távol torka: Siess egyre jobban! –
és én remegve félek: a vándorlás örök.

Ma álmot láttam édes mesepalotáról
és égető vágy marja véresre szívem
és fejem puha párnán addig nem pihen,
míg küszöbétől engem bármi elhatárol.
Csak menni, menni, menni, aztán menni újra
csalóka ködös úton sáros-egymagam
és halk mesés nótákat sírni céltalan,
kifeszült idegekkel, mint a hárfa hurja.

Villámló aranycsillag ült homlokomon,
erőtlen fürteimet özönnel takarta.
Jött egy különös hangu tarkatollu szarka
és elrabolta tőlem. Gúnyos, monoton
csörgéssel kiabálta szerte, hogy felismert:
Nini, a csalafinta bolondszívű herceg!
– Hittem, hogy kincseket még szebbeket is szerzek,
s csak vártam és bolyongtam, nem hívtam az Istent.

Most locsognak köröttem a szürkeszínű tócsák,
amerre fáradt lábam teszem tétován,
dérkőnyek permeteznek füstös fák során
s lelkemet öntik el, hogy szomjamat eloltsák.
Pásztortüzek riadnak végig a tetőkig
Hahaha, volt egy vándor, elfogta a láz,
s most egy kopasz juharfa tövén éjszakáz... –
Immáron estre fordult. Álomba törődik...

[Most egyedül vagy...]

Most egyedül vagy, oly magányban,
amilyenek a békés szív örül.
A nyári kert tömör pompája
madárfütytös nagy csönddel vesz körül.
Most, most elkezdhetsz énekelni
mély férfihangon, öblösen,
zenghetsz: mily szomorú a teljesültség,
zenghetsz: ennyi volt összesen?

Zenghetsz, mélyhúru férfiének,
fogytán az ifjúság fehér kalácsa
zughatsz, gordonka zsongó idege,
bughatsz, magányos, fájó, tiszta brácsa!
Ne bánd, ha hangod félrecsusszan,
ha elbicsakló és rekedt,
nem fülek hallják, szegfűkelyhek isszák
az izzófényű éneket.

Úgy hagytad el az ifjúságot,
mint aki hörgő hófuvásu, téli
estén párás szobát hagy el
s hogy még marasztják, titkon azt reméli,
de mind hallgatnak, senki sem szól,
szél fú be az ajtóközön,
ő lassan indul, keze a kilincsen
és visszanéz és elköszön.

Úgy hagyott el az ifjúság,
mint a holtak. Bizony, holtak szokása
habfátyollal takarni el
arcukat, hogy többé senki se lássa.
Utoljára még megölelnéd,
de karodat lágyan lefejtik
és ellopják és kiviszik a holtat
és énekelve földbe rejtik.

III.
PERIODIKUMOKBAN
MEGJELENT VERSEK

Juliska bánata

Juliska, mért maradsz benn,
Mért nem játszol velünk?
Juliska, mért szomorkodsz?
Kedvedre mit tegyünk?

Faggatják játszótársi,
Vidám gyermek-sereg;
De nem felel rá; arcán
A könny pereg, pereg...

Hivják a nagymamát most:
„Mi baj van, tudni kell;
Beszélj hát nagymamádnak!”
De hallgat, nem felel.

Csak aztán, nagysokára
Jön meg siró szava:
„Jaj, édes, jó Istenkém,
Eltört a kis baba!”

„Ne sírj, bohó Juliska,
Ne búsítsd nagymamát!
Ha eltörött az egyik,
Veszünk majd más babát”.

„Jaj, nem kell énnekem más,
Ez egyet szerettem!”
S csókolva tört babáját
Zokog keservesen.

1923. június

Emlékkönyvbe

Azt mondják rólam: rossz fiú vagyok,
De olyan ferdén ítél a világ:
Hiszen, ki virágot szeret,
Rossz ember nem lehet, –
Te pedig az vagy: – hófehér virág!

1923. június

Hugomhoz

A jó Isten tán nékem is meghallja
Ég felé szálló, gyöngé hangomat,
Midőn Teérted fordulok Hozzája...
Hiszen nem kérek Tőle én sokat:
Kérésem csupán egy rövidke mondat
És mégis minden, minden belefér:
Az élet szürke, csapkodó sarában
Lelked maradjon mindig hófehér!

Ha járva-kelve hallok a világot,
– Hazugság minden második szava, –
A szívem fáj és vágy ébred fel bennem,
Hogy fülem inkább mitsem hallana,
Olyan világon vágnék akkor élni,
Mely mindig, mindig igazat beszél: –
E hazudó, e kétszínű világban
Lelked maradjon tiszta, hófehér!

Ha ketten-hárman néha összejönnek,
Miről is folyhat köztük szó-beszéd?
Egy másik ember lesz az áldozatjuk,
Kínozzák, szúrják, gyilkolják szegényt.
Midőn ezt hallod, fuss, szaladj el onnan,
A szó mielőtt még lelkedhez ér: –
Rágalmat szóró, pletykázó világban,
Lelked maradjon mindig hófehér!

Van itt barátság? Nagy ritkán találni
Egymás felé vonzó lelkeket
S azoknak is elég egy félreértés,
Egy rágalom – s mindennek vége lett! –
Akit szeretsz, ahhoz maradj, maradj hű,
Bocsáss meg néki a bántalmakér',
E durva, rossz, e hűtelen világban
Lelked maradjon mindig hófehér!

És így pályádat, hogyha megfutottad,
Nem jó el érte csontkezű halál:
Ágyad mellett a boldog végórádban
Mosolygó arcú, fényes angyal áll;
Karjába ölel... égbe úgy repültök...
Öröm, boldogság véget ott nem ér...
Az Úr keblére tűz, mint kis virágot,
Mert az maradtál, tiszta, hófehér!

igaz szeretettel
Jenő

1923. augusztus. 18.

Egy szál ibolyáról

Van nekem egy kis
Szál ibolyám.
Gyöngé, kiszáradt,
Tört halovány,

Illata, zöldje
Nincs neki rég!
Könyv a hazája
És nem a rét,

Mégis a földnek
Nagy kerekén
Sincsen olyan több,
Mint az enyém,

Mert eme kedves
Szál ibolyám
Tőled, egyetlen
Édesanyám!

(1923. szeptember 30.)

Este

Tündérangyalkákról
Álmodik a gyermek...
Édesanyja ott áll
Ágyacskája mellett.

Szőke fürtös fejét
Végigsimogatja,
Két piros orcáját
Százszor megcsókolja.

Forró anyaszíve
Hangosan feldobban:
„Szeretlek, szeretlek
Mindenkinél jobban!”

Szatmár, 1923. szeptember

A közös számár

Távozzatok, tarka gondok!
Cimboráim, mesét mondok,
Legyetek hát figyelemmel!

Volt egyszer egy öreg ember,
Aki – midőn megérezte,
Hogy halála nincsen messze, –
Három fiát előhívta
S ily szavakkal szólt hozzájuk:

„Öregségét már nem bírja,
Halni készül ősz apátok.
Gazdagságom, pénzem nincsen,
Csak egy számár minden kincsem;
Azt szívesen hagyom rátok,
De kikötöm: jól tartsátok,
Etessétek, itassátok!”
Ezzel fejét lehajtotta
S elment örök nyugalomra.

A testvérek megegyeztek,
Hogy sorban, – mint következnek, –
Veszik hasznát a számárnak.

Legidősebb mindjárt másnap
Két mázsát tett a hátára,
Kihajtotta a vásárra,
Kegyetlenül ütlegette
S hozzá folyton énekelte:

„Szénával, szalmával
Miért etetnélek?
Van két öcsém, akik
Jól tartanak téged.”

Élete jobb aztán sem lett,
Még a vére is kiserkedt,
Olyanokat ütött rája
A közbülső gonosz bátya,
De enni, bár holtra fáradt,
Ő sem adott a számárnak:

„Szénával, szalmával
Miért etetnélek?
Van öcsém meg bátyám,
Eltartanak téged.”

Harmadnap a legkisebbik
Dolgoztatta szomjan-éhen,
Pirkadattól késő estig
Szántóföldön, mezőn, réten
S mikor enni került sorra
Ő is csak ezt hajtogatta:

„Szénával, szalmával
Miért etetnélek?
Elég, ha bátyáim
Jól tartottak téged”.

Szegény számár megsokalta
A csúfságot, melyet rajta
Ezek hárman elkövettek,
S búcsut mondott az életnek.

Szomorú a mese vége,
Könnyeinket öntsük érte,
S vonjuk le a tanulságot:
Közös jószág sosem áldott.

Szatmár, 1923. szeptember

Templomban

Csendes a templom,
Serceg a mécses,
Hófehér oltár
Virággal ékes;
Elébe térdel
Egy kicsi lányka,
Szívét betölti
Forró imája:

„Szegény anyácska
Nagyon beteg lett,
Hiába ülök
Az ágya mellett
S ápolom nappal,
Ápolom éjjel...
Nem is tudom, hogy
Mi lesz szegénnyel.

Azt mondják róla:
Nem soká várhat,
Itt hagy bennünket,
Szegény árvákat,
S felmegy Hozzád a
Csillagos égbe, –
Mondd, kis Jézuskám,
Ugyan mi végre?

Hiszen Te neked
Nincs rá szükséged,
Van jó anyácskád,
Ki szeret Téged,
Ki gondoz, ápol,
Vet puha ágyat...
Hagyd itt nekünk az
Édesanyánkat!”

A kis Jézuska
Szive feldobban,
Arcán megértés
Szent tüze lobban,
Biztat, mosolyog, –
Mosolya édes...
Csendes a templom,
Serceg a mécses.

Szatmár, 1923. október 3.

Édesapa nevenapján

Vége nyárnak, napsütésnek,
Vége a szép kikeletnek,
Künn a fáknak lombja hervad,
Levelei leperegnek.

Elhagyott a fecskefészek,
Nem dalol a kismadárka,
Komor felhők borítanak
Szürke fátyolt a világra.

De szívünkben tavasz van még,
Hírnöke a dalos nyárnak,
Kis virágok, imádságok
Illatai égbe szállnak.

Körülveszik a jó Istent,
Úgy kérik őt esedezve,
Örök tavasz nevéssen ránk
S a meleg nap, Édesapánk,
Te légy benne.

(1923. október. 9.)

Dal a kis fehér kutyáról

Hogy dédelgettem, hogy szerettem!
Szőre bársony volt hófehér,
Ha kezem nyalta hízelegve
A kis buta
Fehér kutya,
Mindjárt tudtam, hogy enni kér.

Reggel még láttam játszadozva;
Oly fürge volt és oly vidám,
Színes lepkékkel kergetődött
A kis buta
Fehér kutya
Kertünk virágos fasorán.

Harmatgyémántos zöld fűszálon
Arany sugárka nevetett,
Szellő járt köztük lenge táncot...

A kis buta
Fehér kutya
Olyan boldog is lehetett!...

És szürkületkor úgy találtam,
Reáhajolt a tarka lomb, –
Valaki kővel megdobálta
S a kis buta
Fehér kutya
A bokrok alján halva volt.

Bársonyos teste vérbefagyva
Egy mozdulatlan némaság, –
Kihalt szemével rámtekintett
A kis buta
Fehér kutya
Mintha vádolná gyilkosát.

Én meg egyszerre felzokogva
Kicsi gyerekként sírtam ott...
Olyan rettentően fájt nekem, hogy
A kis buta
Fehér kutya
Örökre elment, itthagzott!

1923. október 12.

A rózsza panasza

Hiába táncol már
Napsugár a kertben;
Elmult a sok víg nap,
Ezer színes ábránd,
Elmult a szerelmem,
Tavaszi szerelmem.

Elmult minden, minden,
Mint egy édes álom,
S itt kell egy pohárban
Komor falak között
Hullatni virágom,
Fiatal virágom!

Hervadozva élek
Hervadt álmainnak...
Ki tudja – talán már
Ez a sóhajtasom
Az utolsó illat
A búcsuzó illat.

Szatmár, 1923. november

Öcsémnek a lelkek tükréről

Annyiféle nézés
Ahányféle ember.

Egyik pillantása
Olyan, mint a tenger,
Ha vihartól reszket;
Sötétzöld, haragos
jéghideg hullámok...
Mikor ilyent látok,
Szinte fázni kezdek.

Másik tekintete
Simogató bársony.
Szelíd sugarában
Boldog az én álmom:
Harmatos hajnalban,
Pacsirta dalával
Lelkem tovaszárnyal
Nesztelenül, halkán...

Harmadik szeméből
Kárhozat tűzének
Forró lángja éget,
S száz láncravert démont,
Száz ördögöt látok,
Mikor belenézek.

Búzavirág színű
Ártatlan szemeddel
Mikor Te nézel rám, –
Mintha imádkoznám.

1923. november

Haragvó testvérhez

Szertenézek a téli tájon.
Istenem, milyen jó neki!...
Ringatja hosszú, édes álmom,
S hogy meg ne fázzék, hó fedi.

Közel-távolban senki sem jár,
Meg nem zavarja semmi nesz,
Zsongó életről álmodik már
S előre mindent kiszínez.

Álmában érzi már a szellőt,
Mely bársonykézzel simogat,
Látja a napot, bárányfelhőt,
Látja a selymes szirmokat.

Álmában a fák kirügyeznek,
Bújnak az apró levelek,
Közöttük fecskék gyülekeznek,
Ajkuk tavaszról csicsereg...

Az álmok sora véghetetlen!...
...Lassan, pelyhezve hull a hó...
Én nálad járok képzeletben
És úgy fáj ez a zord való!

Csupán mi éljünk hát a múltnak,
Mely új virágot nem fakaszt?
Csak mi legyünk hát nyomorultak?
Csak mi ne várjunk több tavaszt?

Ha majd hozsannák özönében
Az alvó élet újra kel,
Csak nekünk kelljen sírni éppen,
Mint ki bűnéért vezekel?

A föld felett, lám, zord hideg jár
S az álma mégis kikelet;
Sorsunk lehetne szép meleg nyár, –
Miért tűrjük a hideget?

...Álmodjunk mi is tavasz álmot
Egymás csókoló ajakán, –
Testvér! Szívembe béke szállott,
Szeretlek forrón, igazán!

1923. december 7.

Az én mackóm

Marton Lillyke versére

Ott kezdődik a történet,
Hogy az elmúlt éjjel
Motoszkáló sercegésre
Tekintetem széjjel.

Kibújtam a paplan alól,
Úgy törtem fejemet:
Vajjon ki az? Talán egér?
Ki lehet? Mi lehet?

A lámpát is felgyújtottam,
S Uramfia! Épen
Akkor mászott fel a mackóm
A játékszekrényen.

Asztalomon a toll vége
Tentába volt mártva,
S tekintetem ráesett egy
Ákombák írásra.

Jól megnéztem, hát a címe
Ez volt az írásnak:
„Szól a levél Lillykének
Vagy a babájának.”

Én azonban nem tudtam, hogy
Miféle cím ez itt,
S beküldöm a „Cimborá”-nak,
Amint következik:

„Kedves Nagysám!
Olvastam egy számát
Én a „Cimborá”-nak,
Melyben Kegyed pályázatot
Hírdet kacsójára
Ella babájának.

No, mondom, öt éves,
Házias, erényes!
Ilyen kéne nekem épen
S nem valami dáma,
Aki finnyás, kényes.

Igaz, mackó vagyok,
Más egyéb biz senki,
S nagy merészség, hogy szememet
Nagysád babájaig
Merem felemelni.

De azért van nékem
Csinos kis vagyonkám
(Például most ezreket ér
Hosszúszőrű, barna,
Téli medvebundám!)

Van egy kastélyom is
Ott fenn Mármarosban.
(Igaz, hogy a hét szobája
mind egy szálig el van
Rekvirálva mostan.)

S amellet – elébe
Vágtam a dolognak, –
Bár szőrös a keblem, mégis
Igazi, hűséges
Jó szívet dobogtat.

Adja tehát nekem
kezét babájának,
Higgye el, hogy jobb sors ő-rá
– Akármeddig éljen, –
Nem is igen várhat!

Lakása lesz itten
A szekrény tetején,
Lesz társaság: bohóc, krámpusz,
S minden esztendőben
Fürdőre viszem én.

Válaszát epedve
Várom, hanem – tudja, –
Legyen szíves tudósítani,
Hogy az Elluskának
Mi a hozománya
S mi a staffirungja!?

Mély tisztelettel csókolja kezeit
Hú szolgája:
Mackó Demeter magánzó.”

(1923. december. 9.)

A legszebb dalom Édesanyámnak

Fogok dalolni édes szerelemről
Jövő napoknak bíbor hajnalán.
Füvek, virágok mind reám figyelnek
Bűvölten hallgat minden csalogány.
A föld mámoros, mély álomba szédül
S a dal csak zeng, csak zeng az ajkamon
Kezem a lantnak aranyhurjain jár
De mégsem ez lesz a legszebb dalom.

Behatolok a titkos műterembe,
Hol a nagy Mester vésője alatt
A jövődönnek márványszobra készül
S ihletve zengek Isten-titkokat:
Elzengem végig önfeledt ajakkal:
Kinek jut bukás, kinek hatalom,
Nagyobb leszek a régi prófétáknál: –
De mégsem ez lesz a legszebb dalom.

Elzengem halkán, fátyolos kobozzal
Fájdalmaimnak zordon énekét
Elpanaszlom, hogy hányszor is csalódtam
Hogy vesztettem el mindent, ami szép;
És akkor, aki tündérvárázslatban
Úgy élt bánattól, bútól szabadon
Szívéhez kap és forró könnye csordul
És mégsem ez lesz a legszebb dalom.

Ott leszek majd a szörnyű harcmezőkön
Hol bosszút állhat, aki sokat túrt,
Hol vért gőzölgő paripák robognak

S az én ajkamon harsog majd a kürt
S e kürtnek hangja elnyel ágyudörgést,
Halálkiáltást véres rohamon,
Arcokon ég a lelkesülés lángja!...
De mégsem ez lesz a legszebb dalom.

Hanem amikor csendes alkonyatkor
Úgy ülsz borongón, édes jó Anyám –
Megtámadva az élet fájdalmától,
S könnyes szemekkel tekintesz reám;
Én egy ujjongó, édes dalba kezdek,
Szívem derűjét mind Neked adom...
Te átölelsz és némán összecsókolsz...
És ez lesz nékem a legszebb dalom.

1923. december 15.

Nem tudom

Ha leülök zongorázni
Mi zokog a húrokon?
Mért oly búsak a nótái?
– Nem tudom.

Felkacagó, dalos ajkak
Mért beszélnek suttogón,
Mikor léptem arra ballag?
– Nem tudom.

Kis virága tarka rétnek
Harmat-fényes zöld uton
Mért hervad el, ha rá nézek?
– Nem tudom.

Ha rengeteg erdők útján
Magánosan bújdosom,
Mért huhog a bagoly úgy rám?
– Nem tudom.

Mért nem jön rá enyhe álom,
Ha szememet lehunyom?
Mért virrasztok éjszakákon?
– Nem tudom.

Mért les én rám annyi bánat,
Annyi éles vas szurony?
Átok nekem a világ csak,
S átka vagyok a világnak;
– Jól tudom.

1924. január 13.

Tavaszi rózsatőhöz

Mi voltál ősszel? Csupa pusztulás.
Lehullott rólad minden kis levél,
Minden szírom, virág; –
Sírás nélkül nem nézhettem reád...
Olyan szomorú volt a búcsuzás!

És íme most, hogy itt a kikelet,
Illatos rüggyel telve ágaid
Bimbód is új fakad,
Felveszed újra dísz-palástodat
És úgy ígézed vágyó szívemet.

Oh, köszönöm neked!

Jöhet ezután százszor is az ősz,
Az én szememnek nem hull már a könnye:
Tavaszi rózsza, megtanultam tőled,
Hogy nem búcsuzunk senkitől
És semmitől és sohasem örökre!

1924. április. 25.

Kirándulás az erdődi várhoz

Szürke lidérc vár!
Te, a nagy világ,
A vén föld képe!
Eljöttem hozzád,
Eljöttem végre.

Vágytalak látni,
Kinek a percek
Sírját nem ássák;
Vágytam hallani
Az elmúlt idők
Halk susogását;
Vágytam egy helyre,
Hol nyugalom van
S nem zavar senki...
Hüvös árnyadban,
Oly jó merengni!...

Szürke lidérc vár,
Mióta élsz már?
Látogatóid
Mind tova-mennek,
Aggastyánná lesz,
Meghal a gyermek, –
Csak te maradsz meg
Hosszú időkkal
Dacolva mégis...

Faladra irom
Egy darab kővel:
Itt voltam én is.

Szatmár 1924. április

Emlékül egy lánykának

Megkértél: írjak emlékül néhány sort
S oktassalak valami bölcsességre!

Mondd: honnan vegyem én a bölcsességet,
Mikor utána égőn epedett
Már annyi ezred annyi milliárdja,
S színes szavaknál nem lelt egyebet?

Jaj, mit írjak neked?

Azt írjam, hogy a bölcsesség
A szenvedés, a bánat? –
Hogy szépség nélkül nincs boldogság
És nincs szépség, ahol az ember
A fájdalomtól menten állhat?

Azt írjam, hogy a bölcsesség
A nyugodt semmibe-vevés,
Nevetve-eltűrése minden sebnek,
Bár mélyre vág a kés?

Vagy írjam, hogy a bölcsesség
Nyugodt várása a titkos jövőnek,
S míg mögöttünk az évek egyre nőnek,
Fontoljuk meg, hogy nemsokára
Minden, amit most valaminek látunk,
Szétfoszlik, semmivé lesz!...?

Hogy elmúlik a föld, a gond, a vágy,
A csók, a bú, a sírás és írás,
És minden akarás,
Mint széjjelpattan minden buborék?

Melyiket írjam?
Melyiket mondjam? Ítéljen az ég!

Te pedig addig ne vágyjál írásra,
Csak olvasd a papírt,
A szűz, fehér papírt,
Amelyre még por nem szállt,
És kéz nem írt!
... Hidd el nekem:
az ő beszédével a nagyvilág
Sok bölcs igéje fel nem ér.

Ha bölcsességre vágyol,
Maradj te is fehér, fehér!...

Szatmár, 1924. május 3.

A kis patak meséje

Édesanyámnak

Valaha régen pattogott a tűz,
S mi ott ültünk a kályha mellett.
Kékszemű, kicsi, szőke fiú voltam...
Karodba fogtál,
Meséket mondtál...
Be szép is volt az
És milyen kár, hogy kialudt a tűz!
Most hát cseréljük meg a szerepet!
Anyám,
Most én leszek hát,
Ki mesét mond neked
És te figyelsz reám.
Ugy-e, meghallgatsz? Rövid lesz nagyon.

Egy kis patak
Elhagyta a forráshelyét,
A zugó, mély rengeteget,
Hol az ártatlan, gyermeteg boldogság
Fehér szellője simogatta arcát:
Elhagyta anyját,
A gyönyörű, a szerető hegyet,
Mely önkebléből bocsátotta ki:
Menj élni!

Elhagyott mindent, ami régi
És ment a kis patak,
Ment – élni!...
És úgy találta: szomorú az élet – –

Folyóvá dagasztotta az Idő;
Virágok mosták benne arcukat
És városokat látott fényben úszni.
S papírhajókat eregettek
Bodros hátára pajkos gyermekek,
De nem vidult fel láttukon soha!

Folyammá dagasztotta az Idő.
Hidak ölelték kacér nevetéssel,
Bárkák szelték át, ringó csolnakok,
Vad, száguldó hajók,
Melyekből nóta, zene, csók
Mámoros hangja özönlött ki éjjel

A csillagfényben hömpölygő habokra,
De szomorú volt a folyó
És nem vidult fel láttukon soha!

Ő mindig álmodott.
És hallotta a fenyvesek zúgását
És vágyott lenni újra kis patak,
Akit beszélni tanít az anya
És puha keblén altató nótával
Ringat el lágyan...
S így álmok között ment, ment a folyam,
Míg érkezett egy messze, messze tájra,
Hol kitárt karral várta
A tenger.

És szólt a tenger:
Mióta várlak!
Ez itt a Végtelen,
Ez a Boldogság, örök Óceán!
Karomba zárlak,
Csókokba fojtlak,
Csak felejsél el minden bánatot,
Minden bohókás gyermek-álmot,
Ami tán mostanáig
Az életedet megkeserítette!
Jer hát lihegő, vágyó kebelemre,
Jer, légy vidám!

Ment a folyó.
Nagyon lassan és nagyon szomorún ment,
S az öröklétben halkan elvegyült...

Boldog lett? Nem lett? Nem tudom.
De a hajósok messze tengeren
Vihardulósos, szörnyű éjszakákon
Most is hallanak egy bús, síri hangot,
Amint átkozza a gonosz Időt,
S amint panaszos, fájó zokogással
Jajdul fel:
Anyám!
Miért is kellett Tőled elszakadnom?!
Én édes, jó anyám!...

Lám, vége van.
Milyen furcsákat mesélek is én!
Mondd csak, anyám,
Mondd, tetszett a mesém?
Az én szomorú, bolondos mesém?...
Máskor talán majd vígabbat mesélek
És okosabbat!

Szatmár, 1924. június 10.

Tanács

Ne legyen lelked soha vad, viharzó,
Ne legyen lelked nyugtalan soha,
Ne zúgjon rajta soha át
A szenvedélyek átkos vihara!

Mert lásd, a dühös, féktelen vihar
A tó vizét is csúnyán felkavarja
S felszínre kerül mélység-rejtekeiből
A rút iszapos alja...

Legyen a lelked mindig csendes,
Fohászos, békés, altató;
Legyen lelkednek örök mintaképe
A napsütéses, tiszta tó!

Álmok tündére fürdik ott
Kora hajnaltól késő estig,
Éjjel pedig sugaras-szépre
A mennyországnak csillagai festik.

Szatmár, 1924. június 16.

Az élet

*Valakinek, aki beteg, –
akit szeretek, –
s aki nem vigyáz magára.*

Óh, jaj, nagyon vigyázz!
Színes papírhajó az élet
Szívedhez tapadt aranyos játékszer,
Meleg gyermekkézből vízre tévedt,
S ha nem fogod jól kötelét,
Ellibben, feldől, elmerül –
És minden, minden, semmivé lett!

Jaj, vigyázz!
Pici piros léggömb az élet,
A jó Istentől névnapi ajándék,
S ha gyöngé ujjad félve reszket
S a vékony zsinórt elereszted,
Elvillan, elfut, elrepül, –
(S óh, szörnyű gyász! –
Helyébe kapsz egy fakeresztet!...)

Jaj, csak vigyázz!

1924. július 22.

Magány

Az ajtókat ma kulcsra zárom:
Legyen nyugalom idebent
És senki énrám ne találjon
S öleljen süket, tompa csend... –
Az ajtókat ma kulcsra zárom.

Befedek minden ablakot:
Legyen mélységes vak sötétség
És ne kísértsen alakod,
S maradjon kívül minden kétség... –
Befedek minden ablakot.

A csöndességtől szinte fázom
Nem lesz köröttem senki, csak
Pár láthatatlan, lenge álom
És zord-fekete, vak falak –
Az ajtókat ma kulcsra zárom.

1924. július. 28.

Mese

Most mesét mondok:
Ősz fele jár –
És hullnak a lombok
És fú a szél
És komoran és fenyegetve
Jön a tél,
Jön a tél!

Búsat mesélek:
Ősz fele jár –
És hullnak az évek
És múlnak az évek
És komoran és fenyegetve
Jön a tél,
Jön a tél.

1924. augusztus 3.

Játék

Megtörtént mese

Két kis gyerek játszott az erdőn.
– Hallgasd meg ezt a bús mesét –
Szamócát szedtek,
Lepkét kergettek
És futkároztak szerteszét.

Játsszunk bujócskát – szólt az egyik.
Nagyszerű lesz! – felel a másik –
– Keress meg engem!
Elbujok csendben.
Csak fordulj el egy pillantásig!

S tovaszaladt a kis leányka – –
– Szomorú lesz a vége, meglásd! –
Egyik ment jobbra.
Másik ment balra
És nem látták meg soha egymást...
Szatmár, 1924. augusztus 7.

Munkára fel

Most felveszem a ceruzát
És siklatom a lapon át,
Futva, serényen.

Nem heverészek puha ágyon;
Valahogy szörnyen írni vágyom,
Futva, serényen.

Elszundikálni buta vétek –
Addig írhatok, amíg élek,
Futva, serényen.

Egyszer majd úgyis jön a Bánat,
S én kiejtem a ceruzámat,
Csöndesen, árván – –
1924. augusztus 8.

Én vagyok a hibás

Nem láttam meg a tűzkövet
mely utamon hevert,
sziporka fényt lövellve;

csak azt láttam, hogy valaki, –
valaki más
utánanyúlt és fölemelte.

(Én buta, vak szemem!
Jól meggondold, hogy
ezután láss-é! – –)

Szeretnék nagyon, nagyon sírni!
...Enyém lehetett volna;
most már a másé!
1924. augusztus hó 15.

Esik az eső

Esik, esik, esik.

– Átlátszó, gyöngyös cseppek
peregnek le az ablakon,
míg elgondolkodom – –
Esik, esik, esik.

Nem régen szép volt, sugaras:
a szürke por is
aranynak látszott,
mikor a tűz-csók rajta játszott –
Nem régen szép volt, sugaras.

Miért most ez a bús sötét?
Ez a borulás odakünn,
ez a borulás idebenn
s miért ül fájós szívemen?
Jó Istenem, miért?

Míg lelkem haló álmai
a múltat keresik,
idebenn hull a könny, hull,
s odakünn esik az eső, –
esik, esik, esik...

1924. augusztus 26.

Eredj papír!

*Virsik Máriának ajánlom,
kísérő sorokul levelemhez.*

Eredj papír, fehér papír,
ahová küldlek, csak eredj –
rohanj, rohanj szép szárnyalással
ne állítson se völgy, se hegy!

Te reád várnak meleg szívvel,
otthont kínál a szeretet –
és valót mutat minden ember
és nem betanult szerepet.

Megsimogatnak puha kézzel
– csoda, ha lángod nem lobog! –
Feletted fényes, meleg szempár
bársonyos tűzzel mosolyog.

Ahova küldelek, nincsen ős még,
tarolt fák alatt bús alak,
kacagás járja, friss ujjongás
és napsugarak hullanak.

A te gazdád olyan búsongó,
ha ül, ha jár, ha sír, ha ír – –
Rohanj, suhanj szép szárnyalással,
repülj papír, fehér papír!

1924. augusztus 27.

Kincsek Hegyénél

Előttem áll a Kincsek nagy Hegye,
amelyről nem tud senki a világon
és csákányomat mélyen belevágom.

Érzem, hogy mélyén rejtezik,
mit törpe ezrek vágyas kínna üznek:
érezem, hogy mélyén lenni kell
napfény-aranyaknak,
holdfény-ezüstnek.

Cseng, bomlik, hullik, dübörög a kő,
s bár verejtékgyöngy ütközik orcámon,
én rejtett kincsem csak nem jön elő...

Uristen! Hogyha nékem kincsem volna,
nem rejteném el hétzáros tanyán;
Uristen! Hogyha nékem kincsem volna,
Pazar szivemmel mind kiosztanám!

Zendülnének nagy, zengzetes zenék
és csilingelő, kincses muzsikámért
megáldana a koldus-nemzedék...

... Ha százszor ejtem csüggedő karom,
vágni a vágyak százszor újra üznek,
mert én tudom, hogy ottbent lenni kell
napfény-aranyaknak,
holdfény-ezüstnek.

1924. szeptember 2.

Nagy fa, kis fa

Schöber Emil tanár úrnak szeretettel

Öreg tölgyfa,
csemetefa
egymás mellett hangtalanul állnak.

Öreg tölgyfa,
csemetefa
az életben egymásra találtak.

Öreg tölgyfa,
csemetefa
napsütésre mindhiába várnak.

Öreg tölgyfa,
csemetefa,
megértik, hogy vége van a nyárnak.

Öreg tölgyfa,
csemetefa
minden este együtt sírdogálnak.

Szatmár, 1924. október 4.

Nyugalomnak éje

Lent csendes a föld,
mint májusi tenger
és jó puha ágyán
alszik az úr,
a kicsi úr:
az ember, az ember.

Fentről pedig
hogyan áldást hintsen,
csillag szemével
békét mosolyog,
csodát mosolyog
az Isten, az Isten.

(1924. október 19.)

Tengerész-testvérnek

H. J. születésnapjára

Tengerész-testvér! – már szürkül az ég,
hideg hullámhegy tornyosul magasba,
sikolt a szél, rohan az ár...
Most vihar készül, tengerrengető!
hajó-fordító, mélybe-temető!
Tengerész-testvér, fogd a kezemet!

Hullám hullámra dübörögve csattan,
repül a hajó, mint a vészmadár,
merül a hajó, mint a halott buvár
recseg és ropog minden eresztéke,
és bömböl a nagy, sivár végtelenség:
most én vagyok az úr!
Meghalt, meghalt a béke!

Testvérem, nézd: az elemek
szűkülnek, fáznak, vonítanak a kintől –
testvérem, nézd, a bőszerű
játékszer lett a nagy ostor alatt!
De mi ne bújjunk félelemben össze,
ne dermedjen meg sokat-merő vérünk
Valamit érünk
és feszült innal vonjuk a vitorlát
és verő szívvel mentsük a hajót!

1924. november 9.

Őszi mezőn

Vizes, szürke ködbe veszőn
merednek fel a fák,
s valaki jár a holt mezőn.

Sápadtan, némán szétekint:
Hát megint eljött a Halál,
eljött az ősz megint, megint!...

Tar ágak közt prédát keres
a felszívító szél,
de minden pusztaság és derék.

Hűvös, fehér, ködbe veszőn
merednek fel a fák,
s valaki jár a holt mezőn.

Milliószöld bizodalom
Most temetés-utáni, könnyes,
nyirkosan-hideg hullt halom.

Valaki csendben térdel rajta...
Valaki sír!
Csend!... hallgas... hallgas...

(1924. ősz)

A rózsák

Éjfél felé jár.
Künnt ordító szél szárnyán
kavarog a hó –
lent elterül – hullámszó takaró,
s a csörömpölő cégértáblák
átkozva szidják a cudar időt.

...Bennt a kicsi, hideg cellában
szomorú-arcú Mária kép előtt
imádkozik a páter.

A képkereten összefogózkodva
elhervadt rózsák koszorúja csügg le
– meg-meglibben a befütyülő szélről, –
s az Isten-anya jóságos szép arcát
idegen, túlvilági
bánatszínekkel fátyolozza át.

Csend. Imádkozik a barát:

– Jó kis fiú volt,
szeretett Téged!
Ne vedd el Tőlünk,
mert szép az élet!

Ragyogó szemmel
nézett a harcra
s mindig piros volt,
mosolygott az arca...

Most szomorú szegényke
most nem örül,
most hervadt és beteg,
mint a rózsák a szentképed körül –
de most is hiszi még,
hogy a Te szíved mindig könnyörül.

Mert rózsza volt ő:
Isten ecsete volt festékbe mártva,
Ő végezte a színkeverést –
mert rózsza volt ő:
mámor-illatú, kacagóan édes,
remegő csókos, tavaszi és hamvas.

Most ő érette imádkozom én:
hallgass meg, hallgass!
Nézzél le szépen beteg kis fiadra
nagy szenvedését megkönnyezve lásd
s adjál a Te
szép földi rózsáidnak
tavaszt, meleget, hitet, gyógyulást!

Éjfél után van.
Künnt ordító szél szárnyán
kavarog a hó –
lent elterül – hullámozó takaró –
s a csörömpölő cégértáblák
átkozva szídják a cudar időt.

...Kicsi házikó patyolat kis ágyán
lázálmos-arcú, beteg kis fiú,
s fel-felijedve hallgatózik,
míg a szél odakünt
üvöltve, süvöltve, sikoltva fú,

Anyám vizet! – felnyöszörög
és szerteszét
tapasztja tágranyílt
két fekete szemét.

– Anyuska, jer ide!
Nézd, olyan régen nem zokogtam
s most sírni kell –
hát hadd sírjak neked!
Anyuka, tudod, hogy én meghalok?
és úgy félek, ha nem vagyok veled!

Úgy-úgy, csak simogass!
Ugye, hogy engem szeret a jó Isten,
amint Te is szeretsz –
pedig meg nem érdemlem,
mert rossz kis fiú voltam:
megbántottalak sokszor – nem akartam,
s most nagyon bánom, látod...
Ugye, hogy nem haragszol,
Ugye, hogy megbocsátod?

Múltkor a kamarából
– olyan merőn az arcom miért nézed?
Múltkor a kamarából
elvettem én egy ici-pici mézet,
pedig Te nem engedted azt nekem.
Ez volt azóta legnagyobbik gondom...
Most már meghalok, nem baj, ha elmondom.

Aztán a bokrétádból
kivettem titkon egy szép rózsaszálat,
hogy a gomblyukom ne legyen üres.
Tudod: oly szép volt, illatos, tüzes,
ragyogó színre festett –
Tudom, hogy aztán sokáig kerested.

Elvittem annak a szép, őszhajú
jóságos, szent papbácsinak,
akinél jobbat még sohase láttam,
ki mindennap megcsókolt,
s megsimogatott az iskolában.

Odaadtam neki:
Van egy gyönyörű Szűz Mária képe,
Karján kis Jézus – csudaszép dolog –
öleli anyját, boldog, mosolyog,
arca, mintha csak május-szél lehelne –

Odaadtam neki:
tegye a képe mellé.

Amikor láttam, a szívem úgy égett!
Ha meghalok, s nem látom többé,
csókold meg azt a képet!

...De nézd, Anyuska, hogy ver a szívem,
hogy riadoz, hogy verdes!
Nem, most már csendes,
alig üt lustán,
jaj – fáj – fáj –
Édes anyuskám, drága jó anyuskám!

De milyen furcsa vagy te!
Sohse éreztem,
hogy a karjaid ilyen puhán fognak
és szárnyad is van, mint az angyaloknak,
Hogy fénylik a kis lámpa!
Hogyan csapkod a lángja.
Nézd, olyan, mint a nap!

—
Ki az, akitől fénysugarat kap?

—
Repülök messze,
de milyen szép!
Virág... sok rózsza...
Szűz Mária...
Meghalok, csókoldj, csókoldj meg, anyuskám!

...Kicsi házikó patyolat kis ágyán
nyugodott arcú, sápadt kis fiú,
s zokogó anyja
reáborulva
nem hallja már, hogy odakünt a szél
üvöltve, süvöltve, zokogva fú.

Hajnalodik,
elül a hóvihar.
Bent a hideg, kicsi cellában
csonkig égetten pislákol a gyertya,
s a Mária kép előtt
imádkozik a páter:

– Jó kis fiú volt,
szeretett Téged,
Ne vedd el Tőlünk,
mert szép az élet.

Ragyogó szemmel nézett
a gyerek-harcra
s mindig piros volt,
mosolygott arca.
Most szomorú szegényke,

most nem örül, –
most hervadt és beteg,
mint a rózsák a szentképed körül.

Gyógyítsd meg szépen
s tedd őt boldoggá, ahogy akarsz,
mert a rózsáknak élni kell – – –

Zokogva borul arcra a barát,
– és legyen meg a Te akaratod!

Reggel van –
felnéz – csend
barázdás, fakó arcát
a lecsurgó könnyek
simára mosták

és néz és felkiált – – –

A kép körül az első napsugárban
kacagó-fényű színpompában
élnek, virulnak, ragyognak a rózsák.

1924. november 18.

Kis meditáció

Ibolyával,
kikericcsel,
hóvirággal
telehintett hímes réten
táncol a tavasz tündér-lánya
hófehér, habos, grenadin ruhában –
kacag és táncol
és táncolni csal engem is.

Miért gondolok én
mindig egy sápadt, őszi arcra?
Miért gondolok én
mindig az őszi gyermeklánc virágra,
a gyujtoványfű sárga virágjára
s a vére-hulló fecskefüre?

Kicsit fáj a seb
és áll a kínzó paradoxon:
táncolni jobb,
nem táncolni szebb.

1925. április 5.

Szomorú bókók

Olyan vagy, mint egy hópehely.

Fehér vagy,
könnyű vagy,
szép vagy,
tünemény vagy:
elolvadsz csendesen,
tovatünsz halkán...

Miattad sírok habkönnyű dalban:
Olyan vagy, mint egy hópehely.

1925. április 5.

Bál után

Mint jó lovas, mikor lovára ráterem,
veti magát a hajnali fény
a mennyezeti rácsos ablak poros üvegére.

Kihalt, üres a bálterem.

Fáradt, unalmas arccal
ődögök végig,
mégegyszer utoljára
én: – az utolsó.

(Most jó lenne a szívem hamvvedernek)

A sikos parkett még nem itta be
a konfetti esőt,
s a hurkot-vető papírszalagok
ezer foszlányban szanaszét hevernek.

...Lehajtott fejjel kémlelődvé nézek:
valamit keresek,
valamit, ami drága, –
sok zöld, lila, veres
papírfoszlány között
keresem, amit mindenki keres!
egy kis darabka boldogságot.

Nagybánya, 1925. április 22.

Erdély

Szeretem Erdélyt! –
Ezt mondja mind, ki erre lép,
és ezt mondom ujjongva én is:
kemény föld, de szeretem mégis,
mert csodaszép, mert mesés;

Valahogy erre
élnek nagyon a régi mondák,
csillagcsodáktól terhes ég
s mind, mind a régi hun mesék,
s virágot hajt a régi holt ág.

Havas hegyláncok
komor őrségen sorba állnak
és sok misztikus estelen
elsugdosódnak csendesen
hőstetteiről Atillának.

Öreg táltosok
fehér szakála lebben itt
– távolon át is színezüstből –
áldozati tűz égbe füstöl,
s a szügyönszúrt mén felnyerit.

Sárkányok jönnek,
hegyek ölében mély-lakók,
torkukból kék tüzet okádnak
az unokákra méla vádnak. – –
Szelidek, szépek, meghalók...

Zsongító titkok
ülnek itt rá a képzeletre,
a könnyben van már a vigasz,
lehetetlen itt nem igaz, –
s a történelem táncol egyre.

Szeretem Erdélyt! –
Hány ember sír, ki erre lép,
s hangos szóval ezt mondja mégis:
Itt születtem, szeretem én is
és csudaszép és meseszép.

Nagybánya, 1925. április 29.

Jerünk sétálni!

Édesanyám születési évfordulóján

Átvirrasztott sok éjszaka után,
virágzó május piros hajnalán
hajítsd el a fekete gondot:
jerünk sétálni, édes jó Anyám!

Bejárunk minden zöldfüves mezőt
így egymás mellett, kéz a kézben –
hajadra rázom a virágzó fákról
a friss szírom-esőt:
én leszek most a vezető!

Nézd! Látod? Itt van csak az élet
itt van örömfá,
és kacagással teli, zsenge fű, –
Ugy-e, hogy ez más, mint a bánat
a szoba-élet sok borongós estje?
Ugy-e, hogy ez nem keserű?

Átvirrasztott nagy éjszaka után,
virágos május piros hajnalán
hajítsd el a fekete gondot:
jerünk sétálni, édes jó Anyám!

...Látod a sok sárgaszín virágot,
a sok-sok pajkos, játszi, tarka lepkét,
melyek a rétet nyüzsögve ellepték,
s a természet száz apró
csudabogarát?

És látsz-e oda-át?
Szemünk nézését rebbenetlen állja
a vad, kusza-bozótos
fekete erdő rejtelmes homálya.

A tarka kis gyík igyekezve surran
a fűszálak között,
pár siető kis hangya
beleütközött...
És az egész felett
sötétkék, tiszta boltozat,
s valaki titkos, rettentő nagy Úr van,
aki figyel, figyel,
s aki minket is észrevett:
tudom.

Míg körülöttünk nyüzsög a világ,
képzeljük el, hogy két lepke vagyunk,
két kis gyík, hangya, reggeli virág
és nézzünk fel, az égre
bízva, hitesen, a nagy Úr szemébe!

Hiszen nagy Isten
olyan csak a gond,
olyan nagy semmi,
mint pelyhes, fehér gyermeklánc-virág:
megállunk itt a kék Szamosnak partján,
megtámaszkodva durva deszka karfán,
s rázzuk libegő könnyű pelyheit
a zsongva-futó hullámok felé!

Aztán megölellek
és táncolok, és harsogom a nótát,
amint a szívem feszíti belőlem;
hétköznapi sok éjszaka után
egy édes ünnep piros hajnalán

szelekbe szórva minden gondot,
sétálni voltunk, édes jó Anyám!

1925. május 12.

Ebéd után

Pihentető
homály,
kék ég és piros háztető.
Az ablakon túl
fák diskurálnak,
millió levél,
millió ág.

Légyzümmögés,
rengető,
ringató,
altató pamlag – ...
Ennyi a világ.

1925. május 16.

Vissza

Édesanyámnak

Álmodjuk vissza most magunkat:
hogyan volt tizenkét év előtt –
Istenem, hogy elfelejtettem
a kis ruhát, s a kis cipőt!

Mikor fiadat gyorsan vitte
hat esztendő, kis fürge lába
és reggelenként kézenfogva
kisértél el az iskolába.

Arcomat sokszor összecsípte
a vén apó, a jéghideg Tél –
Te meleg szájjal megcsókoltad
és megkérdezted: Hogy feleltél?

Tisztázni akkor a nagy kérdést
fiadnak több volt még a mersze...
– Álmodjuk vissza most magunkat
egy-két napra, órára, percre!

Álmodjuk vissza most magunkat:
hogyan volt tizenkét év előtt –
Juttasd eszembe újra, újra
A kis ruhát, s a kis cipőt.

Álmodjunk nagyon, nagyon szépet,
ringatózz szépen el velem,
álmodjuk most a régi álmot,
hogy ne féljek a kebleden!

Mert elhagyjuk az iskolát már,
de iskolánk az élet éppen
s hozzám most már oly közel van
s most már erre az útra léptem.

Álmodjuk vissza most magunkat
és álmunk ne legyen hiába...
Maradj mindig félő fiaddal
és kísérd el az iskolába!

1925. június 10.

Poézis

Belül a könnyek folyamát
követni a nagy véghetetlen parton.
Belül a könnyek folyamát
terelni be a sziklás alagútba,
s mielőtt zúgva, dörögve beömlik,
kifogni egy-két elázott virágot.

Kívül mutatni:
Örök ujjongó alakot,
félrecsapott kalapot,
kacagni kincses klarinéton,
zajongni zengő zongorán,
és játszani csak egymagamnak,
ha más senki se marad ott,
s megint előlről:
játszani halkán egymagamnak
zajongó, zengő zongorán,
kacagó, kincses klarinéton,
mutatni bohém alakot,
félrecsapott kalapot... –
Kívül mutatni, mindig mást mutatni!

Csendül a nóta,
ki tudja: mi óta?
Ki tudja: mi vár?
Csendül a nóta,
mit neki kóta!
Cseng a pohár!

Belül a könnyek folyamát
követni a nagy véghetetlen parton.
Belül a könnyek folyamát
terelni be a sötét alagútba,

s mielőtt zúgva, dörögve beömlik,
kifogni egy-két zsenge, kék virágot,
kisimogatni, csókkal szárogatni,
nem bánni, hogyha millió szem néz is:

Kettős világban, kettős szívvel élni:
Ez a poézis.

1925. június. 25.

Volt egyszer egy király

Volt egyszer egy király...
Nyirkos, suhogó, őszi esten
így kezdem el a mesemondást, –
de nem hiszem, hogy befejezem.

Volt egyszer egy király.
Öröm-tavas volt, mi lelkét megülte
és imádta a csatát s a mesét
és csók-tündérek táncoltak körülte.

Tudott terülni,
– haragos villám! –
tudott repülni
aranyos hintán,
tudott mesélni,
hinni, remélni,
táncokra járni,
ujjongni, várni.
S ragyogó szemén soh' se hordott fátyolt,
Szép és bolond és különös király volt,
– csak épp' szeretni nem tudott szegény.

Volt egyszer egy király.
De ráesküdött jövője és multja –
s amit nem tudott, egyszer megtanulta.

Mit tudta ő, hogy ez a vén világ áll,
ország bajával mit törődött!
Csak sápadtan gyötrődött
és verseket írt fehér holdvilágnál.

Nem tudott égi nyugalmat találni,
sorra lázadtak leghűbb katonái.
Nem lelt egyetlen térdethajtó lelket,
tornyos honából menekülni kellett;
ezer folyóvíz hömpölygő hulláma
halálos átkot zúgatott utána...

Ugy-e hogy szomorú!
De én tudom, hogy így volt
és ez a mese igazi mese.

... Már nincs, csak volt...
Volt egyszer egy király –
és elfojt a sírás –
és a mesémet, szomorú mesémet
folytassa más!

Szatmár (1925. június. 28.)

Vers a galambokról

Imádságos lélekkel
jaj, kevés ember van ma!
Az én szívem most biztató,
hegyi, sugárzó, tiszta tó,
tenger-szemű Szent Anna.

Jaj, kevés ember van ma,
aki szépeket gondol:
nagy lármás napok estelén,
hadd írjak bongó verset én
a fehér galambokról!

Olyan fehér a szárnyuk
olyan fehér a csókjuk,
milyenre csak ég könnye mos
és nem fehér a papíros
ha írni vágyom róluk.

Liliom-kelyhű álom,
Szűz Szent-Lélek varázsa!
Igézetes-szép mindahány,
mint vasárnapi kisleány,
ha megy az áldozásra.

Tán mindegyikök sóhaj,
messze valaki álma...
Kis galambházból jöttek el,
hogy legyen itt egy röpke jel
fehér valóra válva.

A szembelevő házon
tipegnek, búgnak halkán –
Jaj, vigyázzatok emberek,
még sóhajtani sem merek,
hogy nehogy megzavarjam!...

Imádságos lélekkel
ember alig is van ma!
Az én szívem most biztató,
sugárzó, hegyi, tiszta tó,
szép, tükröző Szent Anna...

Most zengnek muzsikámon
halkan hárfázó hangok:
kiüldözik a dúc-falak
Szent Anna tóba hulljanak
a hófehér galambok!...

Szatmár, 1925. július 9.

A szélről

Minden nagy bánatnak oka a szél:
Ő sepri tova a lehullott szirmot,
ő veri fel az utak porát,
miatta lesz tele két szemünk porral,
s miatta bámulunk könnyeken át...

Szatmár 1925. július 10.

Csillagszemű lovagok

A tiszta nemzedékhez

Csillaghullásos, meleg éjjel
nyerik el ők az életet –
villanó fénysáv sötét bolton,
amit a kardjuk éle vet.

Köntösük fehér, jégziporkás,
beszédes csillag a szemük,
arcuk, mint a pünkösdi rózsza
és édes szólni ővelük.

Homlokukat sivító szélben
messze kerüli el az árny
és lobogójuk pihe-könnyű,
mint selymes, fehér lepke-szárny.

Sárkányfiakra törnek zúgva,
de akkor is mind mosolyog
s szólnak, ha jönnek győzelemről:
Nem is volt olyan nagy dolog!

Otthonként néz le rájuk este
a csillagejtő, messze ég, –
Ezek az Új Föld katonái,
ez a csodás Új Nemzedék!

Virág pattan ki, merre járnak,
ezüst patkós lovuk nyomán
s a szikkadt bokor rügybe csendül,
mint Áron-vessző hajdanán.

Hej, vágatassatok erre, erre!
– A világ itt még oly halott! –
Gyertek hős, ifjú paripások,
ti csillagszemű lovagok!

Szatmár 1925. július 15.

Akácos úton

Ringató fákon zúg, zizeg, zenél
millió kerek, zöld akáclevél.

A kis uccára amikor betérek,
mellettem bárki boldogtalan féreg.

Csapott kalappal, mint egy kis kölyök,
Hajrás-ütemű csárdást fütyölök.

A fák rámnéznek, régi ismerősre:
ezeknek mindig én vagyok a hőse.

Piros portréhoz sötétzöld keret –
és ők mondják meg: szeret, nem szeret...

Kacajom, mint friss, alkonyati pára
áldást lehel a sok-sok akácfára.

Nagybánya 1925. augusztus 22.

Be rossz!...

Be rossz ilyenkor céltalanul járni!

Mintha komoran magam után húznám
csöndes bánatát minden ősapámnak,
úgy baktatok a szürke, őszi utcán,
a nedves köveken,
s a hullott, sárga levélhalmazon.
(Néha van köztük egy-egy korapusztult,
zöld levél; –
azt felveszem és megsimogatom.)

Hang nem riaszt,
fény nem vakít – –
csendesen, mélyen körülfigyelek,
mintha keresnék valakit,
aki késik, vagy nem akar eljönni.

Kiürül minden boglyas fecskefészek,
Akire várok, nem jön
és aki jön, nem vártam,
de mégis minddel furcsán szembenézek;
Szemükben ott kísért a régi kép,
a siratott, a nyári... – –

Nedves, halk, esős, őszi délután
be rossz egyedül, céltalanul járni!

Nagybánya, 1925. augusztus

Selyem-festések

Magános kirándulás

1. Lejöttem a dombról, mert a fatörzsön, amelyen ültem, hangyafészek volt és a közeli méhes lakói fülem körül dongtak.

Lejöttem ide és leültem a patak partjára s lábamat, mint egy kis gondtalan, thüringiai pásztorfű, lógattam a vízbe. Most itt ülök. A patak folyása csendes és én gondolkodhatom életem folyásáról.

2. A világ dolgai olyanok, mint a gondolataink, vágyaink és a mi lelkünk a természetet utánozza.

A patak felé hajló karcsú fűzfa hasonlít betegágyamat virrasztó édesanyámhoz; a víz énhozzám rohan és úszik rajta virág is, lerágott körtecsutka is.

Itt, az öblösödésben egy kis buta liba evickél, a hegyek mögül fellegek füstölnek és a falánk szunyogok nagyokat csípnek rajtam.

3. Lekaszált margarétákat dobok a vízbe, lassan, egyenként.

Emlékek ütődnek a szívemhez, lassan, egyenként.

Például emlékszem arra a kis szőke német festőlányra, akivel a minap találkoztam és aki a kedvemért magyarul kérdezte:

– Maga mikor fog muszáj lenni elutazni?

Olyan kedves, naív, síró-nevető kék szeme volt. A szavakat úgy szürcsölte, mint a málnaszörpöt. Az életről beszélgettünk és ő azt mondta:

– Tudja, mi nagyon szegények vagyunk a világon, aber unsere Seele...

Megszorítottam a kezét és hazáig kísértem.

4. Itt olyan megnyugtatóan szép minden. A táj. Szeretnék érteni valamit a festészethez.

Tegnap a Zazar partján mentem és egy hírneves ismerőssémmel találkoztam, aki festett. Néhány kihízott malac is arra lábatlankodott: röfögtek a képre.

– Műértők – kacagtam.

– Hagyja el, barátom, – mondta az ő szokott oktató hangján – sok ember többet malackodik és kevesebbet ért a művészetekhez, mint ezek.

Megint kacagtam: őneki igaza volt.

5. Most végigcikázik előttem összes versem, amit életemben írtam. Félek az utcán járni: hátha valamelyik embernek eszébe jutna, hogy leüssön, mint sokszoros gonosztevőt.

Mennyit is küzdöttem a formával, Istenem! Verspatakjaim hol csobogva csergettek, tisztán és játékoson, hol méltóságosan hömpölyögtek, mint a Szamos hullámai, hol posványosan züllöttek szét és én nem tudom: hol állok meg velük.

Érdekes: most selyemre festek – selyempuha a ceruzám hegye, – és még mennyivel érdekesebb volna, ha húsz-harminc kép után jönne egy szél és belelibbentené az egészet a vízbe...

Vinné, vinné az ár... Valaki kifogná...

... Ejnye, öt percen belül már másodszor jut eszembe az a kis szőke, német lány!

6. Megzavarnak gondolataimban. Bogárszemű parasztlány jön a patak tulsó oldalára, hogy bemerítse csuprát.

A víz fekete és haragos a bennefürdő fellegektől, de mégis finoman és kacagóan veri vissza a naptólsütött, gömbölyű arcot.

Odanézek, nevetek és kezemmel üdvözlétet intek át.

Idenéz, számárfület csinál és elszalad.

Ó, Tagore, Tagore, India nagy költője, láttál-e te valaha ilyet?

7. A patak még idegesebben borzolódik és egyre dagad. A hegyek között esik már.

A fák komolyan összebólongnak a szélről és ütemesen potyog egy-két túlérlett szilva.

Odafent kugliznak: mindig nagyobb robajjal döngenek végig a golyók az ég boltozatán és valami megnevezhetetlen, túlfeszített szag van a levegőben, mely izgat, fenyeget és tompán sajogtat fejünkbe.

Rohanni kell. Nagy cseppekben esni kezd.

Recsegve, bömbölve iszonyú villám suhint a levegőbe: valahol lecsapott...

– Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben...

Nagybánya, 1925. augusztus

Jéghegyet építék

A világ csábításának írom

Ezt a szikrázó, havas világot
soha, de soha el nem éred,
ahol én hegyet hordok össze
jégből és hóból, vakfehéret.

Azt akarom, hogy a kelő Nap
isteni, szűzi csodát lásson;
s ha minden démon rámesküdnék:
hideg marad a kézfogásom.

A jó Isten a jégvirágok
szírmait ide szórva adja
és így lakom a fehér várban
én, jégvilágok jéglovagja.

De ha gonoszul érzem olykor,
hogy az élet így hideg, árva,
s hogy a jégcsúcsból Vezúv készül,
s a hóból ízzó, vörös láva; –

imádkozom bús miserét,
írgalmat esdve felrivalgok
és jégvilágom jégvárában
megkondulnak a jégharangok.

Szatmár 1925. szeptember 1.

Napkelet felé...

Halott meséink fekete kriptáján
befedett arccal, némán zokogunk:
megölte őket anyagelvűség,
hideg, nagy ősz és sötét háború,
s most elhagyottan vacog a fogunk.

Szegény magyarnak különös a sorsa:
körülölelték Páris árnjai,
kecsegtették dicső, örökös dallal,
és orvul mégis mit akartak ők? –
Álmos szívébe pengét mártani.

Megölték minden szép keleti vágyunk,
szív helyett adtak berregő motort,
mesék helyett Anatole France-regények
kijózanító, gúnyoros szelét,
mely csaknem hogy a halálba sodort.

De most elég volt! Reflektorok fénye
leálcázza az álromantikát,
Páris árnjai aludni mehetnek,
hazug lelkükkel fel nem támaszthatják
halott meséink szunnyadó hadát.

A sok sírásba fejünk is megőszült
és ősszel vágyunk Napkelet felé;
Nyugat megutált parkjai helyett
A Dzsungel álma jöjjön ébresztőnek,
Ő legyen mienk és az Istené!

Jőjjön Tagore sugaras világa,
ragyogjon a sok temető felett, –
mi régi hitünk, mi régi Hazánk
jőjjön, tanítson énekelni minket:
tűz-csókos világ, forró Napkelet!

Szatmár, 1925. szeptember 5.

A patak megkísért

Borzongva ülök itt a patak partján,
Olyan hideg és nedves az idő,
s a világ mégis, mégis vetkeződik:
Gyors egymásután veti le magáról
lombok, virágok ünnepi ruháját.
Halott levelet ringatva el lágyan,
elfulladt hangon dalol a patak.

Cigarettám füstjébe burkolózva,
hasonlítok a füstölgő hegyekhez
és idegesen kérdem magamat:
szabad-e ilyen bánatba borulni
tizennyolc éves, színes-szavú szívvel
és itt ülve a zúgó patak partján
szabad-e nézni üresen az őszt?

Hiába ősz van, most már nincs segítség,
könnyem sincs, csak egy halk vágyam talán:
felmenni a legmagasabb toronyba,
szétteljesíteni mégegyszer a földön,
a temetőn, a ködös házakon,
aztán nagy ívben, szépen kialudni,
mint egy patakba dobott cigaretta.

Keskeny kis pallón kell átmennem,
s komor szédület zajog bennem;
alul habzik, rohan az ár,
fent károg a hollómadár
és nekem mégis át kell mennem.

Ahonnán jövök, sohse-gondolt,
nagyyszerű, fényes vigalom volt,
de engemet most hív a csend,
meg az a madár odafent
és nem bánom, hogy vigalom volt.

Odaát komor, nagy száraz fák
ezüst levéllel behavazzák
a ködbefakult ősz-utat.
Minden visszafelé mutat
és remegnek a nagy száraz fák.

Régi indulók, vidám marsok...
minden, minden a vízben harsog
és leborul a súlyos ég
és százmillió buborék
egyszerre a fülembe harsog.

Harsog, harsog és igen – hallom –
zugó ár fölött – kicsi pallón –
Tündérek – álom – hab-uszály –
menni, átmenni nem muszáj – –
Beleszédülök, – meg kell halnom!...

Nagybánya 1925. szeptember 16.

Hajótörött

Ahányszor csak hajóra ültem,
a vihar mindig újra jött,
éreztem félő halál-lázat,
mikor széjjelvált a bordázat
s voltam mindig hajótörött.

De a habokkal birkolózva,
mikor a szív már elalél,
és nem vár semmi, semmi jóra,
mindig találtam új hajóra
melyet felém hajtott a szél.

És mentem tovább egyre, egyre,
fáradtan, elaléltnak, sután,
millió örült küzdelemben
és kapaszkodva mentem, mentem
egyik hajón, a másik után.

Kit érdekel, hogy most másképp lesz?
Orkán se bög, vihar se szánt,
papírhajóba ülök szendén
és rózsaszínű partok mentén
bolyongom be az Óceánt.

S ezen a hajón nem fog semmi,
se szél, se szirt, se tűz, se víz,
ez a habokat egyre rójja,
s ez a hajó annak hajója,
ki mesét vár és benne hisz.

Mit nekem most a régi gondok!
Csak gondolázom csendesen:
s az Óceán ezer csudáját,
delfint, tündért, repülő ráját
minden éjszaka meglessem.

Nagybánya 1925. szeptember 18.

Nem lenni egyedül

Sokszor, amikor hideg szél sivit,
s kietlen alkonyon egyedül járok,
halk, régi vágyam megfog egy kicsit:
Nem járni mindig egyedül és bambán,
hallgatni így a zörgő ágakat,
s állni zizegő, hullt levelek halmán;
nem várni folyton, hogy eljön a tél,
énekeimet nem zúgni el szerte,
hogy egy világnak vigye el a szél; –
– Valakivel úgy szép kettesbe menni,
kesztyűtlen kézzel fogni melegen
és elhinni, hogy nem fáj semmi, semmi;
összesimulni, ha nagy a hideg,
minden nótát a fülébe susogni,
egyedül neki, – másnak senkinek, –
nagy tág szemekkel csudálkozni rája
és örülni, hogy kérdez csendesen
és megcsiklandoz hófehér boája:
– Miért vagy olyan nagyon szomorú? –
És arcomat ruhájába temetve,
zokogni, mint egy buta kisfiú...

1925. szeptember 19.

Őszi akácok

Riporter-jelentés szeptemberben

Akáclevelem számolja az Ősz,
hogy szeretem-e őt,
halkan zizegve, imbolyogva szállnak
elégiái a lesárgult nyárnak
és leülnek a lábaim előtt.

Csendesen mondom: Szeretlek, nagy Ősz:
szívem sohse volt nyáré, vagy télé
és viszonzásul
csöndes-szerelmű, szomorú kis versek
szitálnak némán lelkemnek fájárul
az Ősz lába elé.

Így születnek most mind a verseim
finoman, szeretettel
és sok-sok őszi reggel
így sétálok az akácok alatt.
Egyéb hírem most nem igen akadt.

(1925. szeptember 20.)

Palika kérdései

Bátyám, annyiszor voltam künt a réten,
szedtem piros, kék mezei virágot
és néztem a szomszéd kis barikáját,
amint ropogós, zsenge füvet rágott.

Bátyám, annyiszor néztem az eget,
hogy milyen selymes, puhaszínű, kék,
és fürge-inú, gyors lábam elől
menekültek a gyíkok, lepikék.

Most ülj le mellém, mondj csendes mesét,
miért lett olyan kihalt a világ?
Hová lettek a báránykák s virágok,
s miért lett kopasz, csupasz minden ág?

...Bátyám, régen az anyuka is más volt,
üdén, dalosan, kacagósan nézett, – –
most miért mindig olyan szomorú?
Talán megfogta valami ígézet?

Ugy-e, hogy mostan nagyon rossz világ van,
reánk borult nagy fekete lepel –
valami szürke, őszi szomorúság...
Bátyám, bátyám, hát te is könnyezel?

Szatmár, 1925. szeptember 24.

Virág a Zazarban

Rohan, suhan a kis folyó,
a hegyek között zúgó zápor
veri tán a patakok tükrét,
mert habja szennyes, dagadó
s partján a büszke fenyő-tábor
nyughatatlanul szimatol.

Most hirtelenül összenéznek,
komoran, némán mind a fák,
aztán vészesen zúgni kezdenek:
A szennyes árban egy virág,
martalékaul annyi vésznek –
a szálas fenyők összenéznek.

Állj meg, rohanó kis folyó!
mire neked a virág szirma?
... Hisz olyan fehér, mint a hó
és a te karod fekete,
piszkosan, rútan ölelő...
Az egész liget mintha sírna.

És egyre, egyre megy a víz,
a kövek között harsogtatva
felgerjedt, szürke habjait –
A virág, amit tovavisz
szirmait sírva nyújtogatja:
Hát senki, senki sem segít?!

Zokogva zúgnak fel a fák,
tehetetlen dühös haraggal
hajolnak mind a víz felé, –
koronájuk egymásnak nyargal
és recseg-ropog ezer ág
sírnak, zokognak mind a fák.

A virág elmegy... A vihar
utolsót tép a fák lombjában,
aztán csend lesz, néma csend...
Egy kicsi fenyő egymagában
sír még a parton odafent
s csak a halk eső permetez.

Szatmár, 1925. szeptember 27.

Jövendő havak himnusza

Üdvözlégy, tiszta hó,
végtelen fehérséggel felszíkrazva,
sötét, fagyos és hosszú éjszakákon
derengő fénnel biztató –
Üdvözlégy, áldott tiszta hó!

Üdvözlégy, némaság,
melyben angyalos pihék szállingóznak
és feszül, lüktet százezer ujjongás
mint égfelé-tárt havas ág –
Üdvözlégy, puha némaság!

Üdvözlégy, sejtelem,
korcsolyázatlan jövendőnk vidéke,
hol csak legtisztább messze-néző álmunk
szánkázik néha csendesen –
Üdvözlégy, szúzi sejtelem!

Üdvözlégy, Eljövő,
ki sáros, szürke, sívár világunknak
mondod, takarva bolyhos hermelinnel:
– Aludj, torony! Aludj, tető!
Üdvözlégy, titkos Eljövő!

Szatmár, 1925. szeptember 28.

Göncölszekér

Házunk fölött táncol minden este.
Felbámulok rá: szomorúak –
Süket fülembe bele-belesajdul:
nyerítenek a csillag-lovak.

Fénykerekeket ilyenkor kefélnék,
tükröznek lelkem gyémánt-falán –
Őszi juharként kérdésre bólongok:
Kit vártok? Mire? Engem talán?

Várjatok! Előbb mosolyogni vágyom;
Krisztus keresztjét számra teszem,
megsimogatom ágyam utoljára,
s ezt a versemet befejezem.

... Az őszi esték névtelen varázsa
csukott ajtómat zörgeti most,
ősvendégem az októberi szellő,
meglebbenti a tört papirost.

Bezizzen egy-két őszi kis levélke,
elaszott, kedves, csúf vándorok,
s amint búcsúzó ígét mondanának,
csodálkoznak, hogy csomagolok.

Szólok hozzájuk testvér-diadallal,
s lázas agyamban csörtet a vér:
Íme, lássátok, úgy-e, hogy megmondtam:
várakozik a Göncölszekér!

1925. október 12.

Vágyom

Vágyom nagytermű, titkos lovagvárra,
szívemben fehér, jázminos oltárra –
vágyom, vágyom, könnyezve vágyom
egészségesebb, tavaszibb világra.

Pajzán gyermekként futni valamerre.
Esténként lázzal felszakítani
zárt szirmok selymét,
virágok kelyhét,
s úgy tért haza virágporosan –
Vágyom a szerelemre.

Vágyom árnyékos, szép, igazi kertre,
hol rám esőznek hószirmú barackfák.
Vágyom boldogok téli tűzhelyére,
ahol felbuzog minden szívek vére,
ahol senki sem baráttalan árva.

Vágyom erősek szikla-szent hitére, –
vágyom a Miatyánkra!

Mindenre vágyom, ami kincs.
Mindenre vágyom, ami nincs.

Szatmár, 1925. október 12.

Sasfiók sírása

Vágytam, – megkötöztek,
szöktem, – rámtaláltak,
nincsen a rabnak mire vágynia
és nagy magányom hideg éjjelében
csöndesen sírok: a császár fia.

Régi csatázások,
karcos rivallgások
szűrődnek szépen a szívem felé.
egy-egy kardbojtot rejtve, szétekintek,
hogyan megcsókolni vajjon lehet-é?

Ezerszer álmodott
gyermekkorom képek:
aranygombok egy zsinóros ruhán,
zászlók, kardpengés, harsonázó ezred,
Napóleon, a császár, az Apám!...

Nem maradt nekem más,
mint e kopott rímek,
álmokba múlni, eloszlan lassan,
sápasztó nemtők szelíd kézfogása,
s hogy mindörökké Waterloot sirassam.

Komor embereknek,
fehér leányoknak
bús rabságomban, ím, azt üzenem:
A könnyebülés isteni, szent napján
gyűljetek mellém, legyetek velem!

Lobogjon a zászló,
zokogva jajongjon
a csatakürt – a túlvilágig át –
– Hintsétek be majd szépen ibolyával,
s úgy temessétek a császár fiát!

Szatmár, 1925. október 21.

Havas délután

Amit keserűn felsebzett az ősz
lekötöd, Uram, szép fehér kötéssel,
lázadásunkat szelíd csitítással,
végtelen, bús magunkra-ismeréssel.

Hullott levelek mélasága helyett
havas bundával fedett a palánk
és a szívünkben, mikor összenézünk,
kigyúllad ezer karácsonyfa-láng.

Nincs mit búsulni, elszenderült minden,
s míg tűzhelyünkön pislog a parázs,
csengős szánkóval siet a Karácsony
és mosolyogva jön a Mikulás.

Ablakunkat is behullja a hó,
nagyon csöndesen, szomorúan, úgy,
mintha álmodva szívünkig susogná:
Aludj, Kisfiam, aludj, csak aludj!

Néha egészen eláll a szívünk,
kezünk félénken emlékeket ápol –
Magunk elé szavakat mormolunk,
mint szent ígéket öreg bibliából.

– Be áldott vagy, mi édes Istenünk,
hogy elküldted a szép fehér havat! –
s kízzott szemünkből kibuggyan a könnyünk
s fejet hajtunk a kegyelem alatt.

Szatmár, 1925. november 27.

Mit hoz a Mikulás?

Nagy-izgatottan tettem ki a vágyam
a jégvirágos ablakok mögé –:
Talán ma győz a mese-hit, varázs,
s ha csak egy nagyon kicsit is jó voltam,
valami szépet hoz a Mikulás.

Kavargó pelyhek szitáltak az égből,
mint kérdéseink fehér másai:
lesz valaha jobb, lesz valaha más? –
És kigyúlt szemmel, merengve susogtam.
Régi kisgyerek... régi Mikulás...

Álmaim vannak, mind-mind olyan régi:
tavasz várása, csókos szerelem,
kevesebb küzdés, több boldogulás,
örökös nóta csengése a számon –
Elhozza holnap mind a Mikulás!

... És reggel, – reggel üres volt az ablak,
hóval párnázott hideg, befagyott,
– és megértettem: meghalt a varázs...
A kisírt-szemű bús, nagy gyerekeknek
semmit sem hoz a régi Mikulás.

(1925. december 7.)

Élet

Először zúg az egész hangszer,
zengi himnuszát a tavasznak,
aztán a húrok rezgőn
sorra szakadnak.

Azután már csak egy feszül,
az is csak félve zeng;
azután az is kettépattan
és leborul a csend...

(1926. január 10.)

Sétál a herceg

Lucskos-vizes a szürke járda,
tágranyílt szemmel néznek rám a házak:
úgy figyelik meg a lépésemet,
mely botorkálva, támolygón siet
és döngve kong az álmos út során.

Eső után van. Csatornák csobognak,
ködös jegenyék görnyedt sudarán
gyászmadarak zord serege zsibong.
Oly furcsán ásítanak rám a kapuk,
s oly idegenül, mint az éjji gond.

Hej, ha tudnák most itt ezek a házak,
esővert, szürke, dülledő falak,
hogy ki jár köztük verten, fütyörészve,
tán sikátorra szaladnának össze,
hogy az arcomba csodálkozzanak.

Ha ismernék a lelkem ütemét,
mely dalosan a földet csalja táncra
és vijjongón a felhők fele törtet
és ha tudnák: én hogyan szeretem
és palotáknak diszítem fel őket!

Zsalu-szemüket lassan mélyre hunyva
oly hatalmassá álmodnának engem,
amilyenné egy koldus mese-herceg
csak torz, keleti álmokban lehet...

1926. január 11.

Úton

Rálépünk a göröngyre
azután hátra se nézünk,
csak törtetünk előre.

Mi csak tornyokat látunk
és nem látjuk, hogy a göröngy
nevet, vagy sír utánunk...

(1926. január 31.)

Csengő-bongó versike a mókuskáról

Távol tavaszt nézve,
ahonnan elkéstem,
délibáb-hívásban,
álom-kergetésben
emlékszem egy gyermek-nóta
csengő dallamára:
Mókuska, mókuska,
felmászott a fára...

Illatos nagy erdőn
pajzán játszi kedvvel
kacagó kisfiú,
hej, minek is ment el?
Miért nézek olyan búsan
a tölgy alatt állva?
Mókuska, mókuska,
felmászott a fára.

Hajnalok a földet
sugarasra festik,
akkor indultam el,
s kergettem napestig.
Kergettem is, ígértem is,
csaltam is hiába:
Mókuska, mókuska,
felmászott a fára.

Okoszemű jószág
gyermekvágyam lelke,
lompos kicsi mókus,
gyere az ölembe:
Tudod: jó kisleány vagyok,
S tudod: nagyon árva,
Mókuska, mókuska,
Felmászott a fára.

Nem kellett karácsony,
csörgő dió, alma
ugrált a kis mókus
maga után csalva.
Csodaszarvas: elcsábított
Epedés-országba:
Mókuska, mókuska,
felmászott a fára.

Sóvárgó szívemben
megfogant az átok;
azóta elszökik,
akármit is látok;
Ilyen hűtlen, ürge mókus
lelkem minden vágya:
Mókuska, mókuska,
felmászott a fára.

Távol tavaszt nézve,
ahonnan elkéstem,
délihívásban,
álom-kergetésben
sírni kell egy bohó kis vers
rég dalára:
Mókuska, mókuska,
Felmászott a fára...

(1926. április 18.)

Éjfél látnak

Valamerre most gépek dűbörögnek,
verjék-patak föld mélyébe ás,
zordan ívelő felhőkarcolók közt
lűktető tömeg ajkán kél valóra
a harsogó, a győztes haladás.

Valamerre most zűmmög a zene:
tükrös kávéház, billiárdgolyók! –
Lelket perzselő örült karneválban
felejtik el a bús maszkok, hogy élnek,
s hogy egyszer ők is, ők is meghalók.

Valamerre most bölcs öreg tudós
csontos öklével homlokára üt,
s virrasztva gyűjti halomba a kincset
Hol ember él a széles nagy világon,
lázás, vad élet lüktet mindenütt.

... Éjfél után van. Látomás fog el:
Kifáradt százak kérges tenyere
nyitottan pihen... Halk a pihegésük...
S a székely falvak álmain keresztül
elkárhozottan zúg a Nemere.

(1926. július 1.)

Táborhegy alatt

Borongós álomvölgyeimben
olyan könnyes a hit,
olyan fájó a szeretet
és gyöngé a remény!
Nem érdelek én megdicsőülést
s nem kell nekem a táborhegyi fény.

Ami virágot leszakítok,
ami gyógyfüvet összegyűjtök
mosolygón és keservesen,
nem azért van, hogy utamat behintsem:
csak a völgyet botanizálom
és önmagamot keresem.

Ha néha forró, lángsziporkás,
dicsőséges hajnal köszön
és csalogat a hegytetőre,
hogy megragyogja köntösöm,
némán legyintek a kezemmel...
A Táborhegy a megváltóké.

Álmosszemű, halk éjszaka
annyi fényt vágyom csak, amennyit
könnyes Szépségek csillaga
szelíd-remegőn néha rám vet, –
s hullámok dühén szebbnek látnám
ha elnyelne a Genezáret.

Nem leszek hősen szembeszálló,
ki feltámad, ha megfeszítik.
Maradok csöndes megfutónak.
...Én tudom, hogy a Jordán partján
zizegnek már az esti pálmák,
s vár egy utrakész kicsi csónak.

Szatmárhegy, 1926. július

Föltámadás

Ha önmagamat nem találom,
szembemosolyog ódon álom.

Fekete zászlók lengetése,
naíni ifjú temetése.

A sereg lépte döngve árad
s az ifjú arca olyan sápadt.

Veletart titkon minden őse –
Nincs messze már a temető se.

Az anya sikolt: hol a béke?
Egyetlen volt és vége, vége!

Elfordul ki-ki, hogy ne lássa
s felbúg a tömeg jajgatása.

A halott fekszik néma testtel –
A keresztútnál jön a Mester:

Lépteit lassan arraszánja,
s kíséri pár hű tanítványa.

Örömös arccal, felragyogva,
az ifjú kezét kézbe fogja.

Szavára lüktet, él az élet:
„Ifjú, ébredj fel, mondom néked!”

... Régi vonalak, régi emlék,
Bűnös volnék ha továbbmennék.

Ágyamra én is leomoltam
nagyon keserűn, nagyon holtan.

Vittek. A szívem jéggé hűlt ki...
Szerettem volna menekülni.

Menteni ezer léha kincsem
és vergődtem a vasbilincsben.

Aztán kérdeztem: hova futnál?
Jön a Mester a keresztútnál.

Kétségeimet mind elástam
és hiszek a föltámadásban!

Szatmárhegy, 1926. július

A garabonciás

Olyan a nap, mint jó cirogatás
és friss léptekkel rovom az utat,
én: esőthozó garabonciás.

Amerre jártam, mindig beborult,
az ég ívéről lehullt a jövő,
s a bokrok között zokogott a mult.

Most itt járok és kacag a nap mégis.
Úgy, de úgy meg tud ma örvendeztetni
ez a nagy-nyugodt, boldog csakazértis.

Szinte hallik, hogy elszáll, ami bus,
s virágkoszorús asszony ül elébem:
kalászt érlelő örök Július.

Ma nincs a szélben semmi szétduló,
még a szívem se fogja el a bánat:
ez itt boldog hely, szép kiránduló.

Olyan jó volna egyszer valahára,
ha utolsó kép ez lenne szememben
és felírnám a vén világ falára:

Legyen, maradjon énrólam is emlék.
Itt jártam: Anno, 1926. július 21. –
... S észrevétlenül, lassan továbbmennék.

(1926. július 21.)

Nem tragédia

Testvér! Ez nem tragédia.
Talán egy fájó szép hiba.

Kopogó, szívet-verdeső,
ólomzenéjű halk eső.

Csikorgó köd, mi fojt, mi vág
ki nem csirázott csók-virág.

Könnyes párna, alvó falu,
bezárt retesz, csukott zsalu.

Hiába elsírt halk szavak,
mikor mindenütt alszanak.

Mindig régi és mindig új,
Derékon-törő mázsasúly.

Egyszer Jézus, másszor Tamás...
A szívbe véső nyilalás,
életem szelídült emléke
és aztán béke, béke, béke...

1926. július

Messzi nővérhez őszi levél

Nővérke! Kell-e őszirózsa?
Sejdülő buta kis titok,
vázából néz és sírva kérdi:
hogyan úgy levelet írok.

Nővérekém, kell-e őszirózsa?
Arcom tenyerembe csapom
és szégyenkezve, törve vallom,
hogyan nincsen szegfűm, pipacsom.

Nővérekém, kell-e őszirózsa?
Nincs egyebem az ég alatt,
de vajjon megbecsülöd-e
ezt az egyet, mi megmaradt?

Acélhideg vak őszi égből
a hűvös eső megered
s ilyen végtelen bánatestén
küldhetnék-e, jaj, egyebet?

A szél dúdol, az eső koppan,
az ablakomat mossa, mossa...
Nővérke, adjam-e a lelkem?
Nővérekém, kell-e őszirózsa?

1926. augusztus 24.

Gazdátlan csónakok

Morajló, szörnyű vizet látok.
Összegyűjtött minden sikolyt:
Az Ontarió és a Gangesz
s a magyar Tisza összefolyt.

A fekete ár hömpölyög.
titkokat beszél és susog,
feléhajolnak síró fűzfák,
sötétvonalú ciprusok.

A zörgő parti nádasok közt
gonosz nézésű est lapul.
Messziről csónakok suhannak
szomorúan, gazdátlanul.

Minden csónakra név van írva,
– betűk ásítnak hideg űrt –
és köztük ott van az enyém is –
(Szegény már félig elmerült.)

És panaszkodnak síri hangon:
– Nagyot akartunk, igazat;
még célt is ígért hajdanában
valami zengő virradat.

Hittük, hogy leszünk életmentők,
ha áldozatot gyász kutat;
halászoknak fogást jelentünk,
szerelmeseknek nászutat.

Vezetőink a vízbe haltak,
elszakított a gonosz ár
és sötét éjben, nyirkos éjben
csak egyet tudunk: soha már!

... És elmerül az egyik sajka,
másik suhanva messze tün,
Beethoven gyászindulót játszik
felzúgó vihar-hegedűn.

Pillanatnyi célos hívással
néhány villámfény felragyog –
S mennek végtelen, hosszú sorban
a titkos sötét csónakok.

(1926. augusztus 3.)

Nyárvégi esős alkonyon

Szívemben tarka képek kergetőztek:
bizony régen volt, jó pár éve már:
... Gummirádlis, fehérkezytis vizitek,
parfömillatos, titkos budoár.

Kékfüstű, könnyű, finom cigaretta
és sampányi a kerek asztalon
és forró szemek szembe mosolyognak
és homályos a nippes kis szalon.

És bálók jönnek tűzzel, muzsikásan,
az arcokon a vér heve a ruzs...
... Így képzeltem el az élet folyását
s ez a délután, jaj, milyen borus!

Eső kopog az ablak üvegén,
szomorú cseppek halk rekvieme
és szomorú ázott sürgönydróttal
összezokog a házak teteje.

Sáros konflisból züllött-keserűen
vén legény száll ki, álmosan, bután,
ásítva felnéz sötét ablakomra
és bezörget a szomszéd kapuján.

Én hozzám senki, senki be nem téved,
csak az alkonyi fanyar szürkeség –
Hová lettek a csókos színes álmok
és miért van, hogy csálnak a mesék?

Szatmár, 1926. augusztus

Síró szomorúfűzfák

Együtt láttuk:

A Nap, mint cinizmusából bágyadtságba békült
Petrónius, mosolygott szomorúan alkonyi óráján
felvágott erekkel és rubintos vére csörgedezett
zajtalan néma csörgedezéssel
a méltóságos, lassú, öreg folyóba.

A vízpartján szomorúfűzfák
ugyanarra gondoltak, amire mi. –
Mi sem tudtuk akkor: mi tévedt eszünkbe,
csak igen-nagyon bánatos lehetett,
mert a fák ernyedtvívű lombozata után
próbáltuk csüggeszteni fejünket.

A folyó mélán csobogott.

Akkor úgy éreztük: fűzek lettünk, szép szomorúak.
Úgy éreztük: a mérhetetlen szentségű Életfolyó
nedvét szívjuk magunkba gyökeret eresztve,
így a parton állva; –
kering bennünk a sok-sok édes keserűség,
jószág, hit, szerelem, melankólia,
elemi, őszerejű nedv-áradat!...

S amint hirtelen egymásra néztünk,
kibuggyant szemünkön át.

(1926. szeptember 27.)

Úttalan erdőn

Úttalan erdőn utat kutatok.

Sűrűn burjánzó múlt napok,
jövő-bükkök és jelen-indák
úgy össze-vissza kúsálódtak,
amerre most megyek! –

Sötét van benn és zúg a rengeteg.

Földagadt lábam töviseken jár,
de nem hagy nyugodni a gondolat,
hogy messze messze most valaki vár,
akit menteni kell,
aki zokog és lázas és beteg.

Sötét van itt és zúg a rengeteg.
Ólmos, zsibbasztó fáradtság alatt
véres nyomokat permetezve
vonszoló magamat,
míg eljutok egy elzuhant fatörzsig
s kinyújtom rajta megkínzott testem...
Zúgj, öreg erdő,
borulj rám:
A Valakihez vezető utat
úttalan erdön hiába kerestem.
(1926. október 10.)

A Szépség után

Csűrös Emiliának

Úgy keressük a szépet!
Pacsirtazengős hajnalharmatot
azért tapos együtt a lábunk
s a tó tükrén a vérpiros habot
azért tapsoljuk két tenyérrel,
mikor felkél az izzó napkorong.
(Üres marad a kéz
és a remény halott.)
Úgy keressük a szépet!
Ha tikkadtszavú dél harangja kong,
azért hív hűvös jó erdőhomály,
hogy a patakcsörgés a szívünkre hulljon –
Csitt – csend –
hogy kalapál, hogy kalapál!
(Ez nem a szépség,
ez csak a halál.)

Úgy keressük a szépet!
Egymás szemébe nézünk,
de könnyfüggönyön át
nem látjuk suhanni
a jövő folyamát.
Folyamtündér üvegházában
Szépség rózsája nyitni fog?
(Éjbarna függöny,
égszínkéék titok.)

S csak keressük a Szépet!
Lila kékes bús esti utcán,
mikor kigyúl a sarki lámpa
és pisla csíkok díszítik az estét
mint kék dolmányok aranypaszomántja, –
esztelenül futunk.

És kérdezgetjük erre, arra:
– Nem láttátok a szépet?
És mondják, hogy most erre ment,
most meg amarra lépett.
Néha felbukkan nekünk is,
mint aki búcsut intett,
de egy utcával mindig messzebb,
s nem vár be soha minket

(1926. december 1.)

Halott barátomnak

*A „Jó Barát” halottjának Ruprecht Sanyi
VIII. o. t-nak adom utolsó készszerítés helyett,
amelyre már nem jutott idő*

Lilakék port a néma est ver
s az est porával szállsz magasra,
hogyan utolsó vizsgádra állj –
A nagy teremben vár a Mester.

Téged, Testvér, nem féltelek.
Aki előtt te mostan állasz,
szigorúan is örök Jóság –
s te gyerek vagy, olyan gyerek!

Mégis van, Testvér, aggodalmam:
Ha véletlenül én is, én is
szóba jönnék és kérdeződné...
Meséljél neki nagyon halkán.

Mondd, hogy az esti imádságom
most is a régi, régi még
s mindig megbánom, mikor daccal
sapkámat néha odavágom.

Mondd, hogy a régi biblia
most is itt nyüzsög a lelkemben:
Hegyi beszéd, virágvasárnap,
feltámasztott Naim fia,

a farizeus és a vámos – –
... Vagy elég tán, ha annyit mondasz
susogva a Mester fülébe:
... „Nagyon sápadt és nagyon álmos.”

(1927. január 15.)

Mondj mesét

Csűrös Emiliának

Feszülő bánat ólomzubbonyában
Kimeredt szemmel, segélyt keresőn
Téged hívlak testvér, hogy mondj mesét.

Beszélj a bús királyfiról,
Akinek nem vala országa
És elvesztette kedvesét
és egyszer mind a kettőt megtalálta.

Beszélj a nyárról és a régi fényről,
Kalitba elbujt kicsi kék madárról,
A Szépségről és a vándorlásról,
És mindenről, ami kétségbeesést öl.

Beszélj hegyekről,
Hol nyári csókok zürje rengeteg
S ujjongva zúg a téli fergeteg.
Mondd el, hogy minden, minden visszatér:
A láthatáron lefutott szekér,
S lelkemről letünt édes száz titok.

Mondj mesét testvér.
Ugyse hiszem... De legalább sirok.

(1927. március 20.)

Mindig egyedül

Az ember mindig egyedül van.

Ha a bíbor nap vére rája loccsan
magános szent. Táborhegyen,
ha tülekedik torz tumultusokban,
ha dobogóról lobogón szaval,
ha néma, mint egy ódon ravatal,
ha országúton botorkálva ázik,
ha társaságban nevet, zongorázik,
ha jóbarátok fogják a kezét,
ha levelet kap, éjjeli zenét,
ha vad csókokban megvonaglik vágyón... –
– a bölcsőben és a halálos ágyon:
Az ember mindig egyedül van.

(1927. április 15.)

A jó tanár

Récsei Ede emlékezetének

A boltíves vén iskolának ódon
falai között szép árnyék suhan
s ha óracsendre csengettyű zuhan
a diákokra vár a folyosókon.

Kedves arcán az öröm fénye tiszta
meleg sugárral arcon simogat. –
Hát hogymint vagytok, tanultok sokat,
te Béla, Bandi, Jóska, Jancsi, Pista?!

Nehéz vizsgákon katedrára lépdél,
ott ül a komor tanár oldalán
és hosszú diákszenvedés után
kalkulust ő ír jóságos kezével.

Diákszobákba visznek léptei,
ha közeleg a csendes esti óra,
s ha négyest fogott aznap nebulója,
szellem-ujjával megfenyegeti.

(1927. május-június)

Gyertyaláng

Gyertya vagyok az éjszakában,
fényért harcoló törpe bajnok.
Te sóhajtozol, Istenem,
S én jobbra hajlok, balra hajlok.

Csak gyöngén tartasz a kezeden,
mert lanyha szolgád vagyok, vásott
s ezért zizeg az esti szél:
A Te szomorú sóhajtásod.

Lehetőségek klostromában
annyi elrejtett fáklya-szent él!
Uram, hát mi az érdmem,
hogyan megláttál és kiszemeltél?

Viaszk vagyok és rongy szövétnek,
mit se tanultam, mit se láttam
s Te tudod, hogy egy gyertyaláng
nagyon kevés az éjszakában.

Erdei sok-sok sétaúton
szemed már nagyobb éjt is vert át
és mégis viszel engemet:
lengő, libegő pislá gyertyát.

Neked köszönhetem, hogy néznek,
s hogy engemet is néha látnak,
s hogy csudálkozva bámulom
sötét ívét az égerfáknak.

Gyertya vagyok az éjszakában,
fényért harcoló gyöngé bajnok. –
Neheztelsz-e rám, én Uram,
hogyan jobbra hajlok, balra hajlok?

Úgy szeretnék kedvedre égni
reszkető, boldog éji úton! –
Ha gyöngeségem fáj Neked,
sóhajts nagyot, – s én kialudtam.

(1927. április 11.)

Vetek-e ősszel?

Mezőmre lassan Szeptember lopózik.
Pitymallatonként feszeng már a járom,
de én: rossz gazda, mindegyre csak kérdelem:
Vetek-e ősszel? Aratok-e nyáron?

Koravén szívem tágas mezeje
lomhán gomolygó ködfüstökkel áldoz –
Töprengék: jókedv kéne a kezdethez
és erő kéne, hajh, a folytatáshoz!

Még rózsám sincsen, hogy az ekét tartsa.
„Talán majd holnap” – szólok és hagyom...
Rásírja derét Október, November
és a mezőm áll árván, parlagon.

(1927. április 18.)

Svájci séta

Mint lassú őszi madarak,
húztak a percek el felettünk
s ócska albumot nézegettünk.

A Mont-Blanc nagy gigászi árnya
a víz tükrében is havas, mély,
s csodákkal várt egy genífi kastély.

Végig is jártuk a sok szobát,
melyet a fantázia ácsolt:
cukrot kerestünk, vagy kalácsot.

Alkonyatkor bizsergő szélben
libegett lelkünk lenge fodra;
felsétáltunk a bástyafokra

és átöleltünk mindent, mindent,
mi visszaverte örök arcunk
s csak akkor mienk, mikor alszunk.

Végére járt az ócska album
s utolsóra, mint könnyes álom,
elmerültünk a Lac-Lemanon.

(1927)

A legszebb hóesés

Sejtelmes puha neszek
Motoszkálnak a levegőben.
Az emberek meglassítják a léptüket.
Megállanak.

Összesúgnak s azt mondják csöndesen,
Hogy esni fog a hó.
Fehér havazás, mesehullás,
Minden nyarat feledtető.

Ó, bár lenne igazuk;
Jönne már a fehér kábulat,
Mámorosan örvénylő karácsony,
Kristályos, álmos szeretet.

Az lenne a legszebb hóesés,
Mely betakarná az életünket
S a legszebb mese: mely elhitetné,
Hogy soha, soha nem éltünk.

(1927. ősz)

Pazarlás után

Sudárderekú várúr voltam.
Ezer ládával állt a kincsem
s egyszer úgy jött a hegytetőn,
hogy szerteszórjam, völgybe hintsem.

Odalent tárt, görcsös kezekkel
lázban koldultak, sírva, bízva,
hogy fentről csengjen, záporozzon
aranyzenéjű alamizsna.

De nem jutott a völgyig el
az ajándék, a büszke, szép, sok:
guruló lejtős hosszú útban
mind elnyelték a szakadékok.

Otromba mesebeli dzsinnek
csalták talán a mélybe esni
és most már minden oda van
és nem érdemes megkeresni.

Völgynek indulok üres kézzel,
mint egy eltévedt árva gyermek...
Ha nem zuhanok szakadékba,
lent a koldusok agyonvernek.

(1928)

A javasasszony mondta

Ahol engem eltemetnek:
minden frisssharmatú reggel
turbékoló szeretettel
három galamb búzát eszik.

Ahol engem eltemetnek:
déli napban dús fa pompáz
s árnyékában csókoló láz
búvik össze mámorultan.

Ahol engem eltemetnek:
éjbe csapnak lidérc-lángok
s kincskereső boszorkányok
akadnak rá koponyámra.

(1928)

Hull a hó

Ölelj át szelíd fehér Tél apó,
menjünk sétálni esti kis uccába,
hol hiú fénnel nem zavar a lámpa,
Te fehér, öreg, édes Tél apó!

Lépteink neszét elnyeli a hó,
s míg ajkaidra mesét csal a bánat,
bundába rejtem csukott szempillámat
és fejünket is belepí a hó.

Megyünk, ballagunk. – Nézd csak, Tél apó:
Utolsó kis ház, itt a város vége...
Ennél a háznál kezdődik a béke.
Menjünk csak tovább, menjünk, Tél apó!

Végtelen éj van, halkan hull a hó,
már csak köd vagyok, kis, parányi pára
és csendes meséd végső mondatára
áment sóhajtasz, drága Tél apó.

(1928)

Kihamvadt pipák

Oly nagyon úrrá lett fölöttünk
minden vétek, minden hiba
s öreg magyar lomha szájában
kialudt a cifra pipa.
Falusi estén, kis padon,
minek már füst, minek beszéd?
Húnyt falvak mentén elbolyongok:
be szomorú ez és be szép!

Hejhaj, halódnak ősi álmok,
izmos tervek, táltos mesék
és felgomolygó fellepkárpit
nyomán terül a szürkeség;
szortyogó víg pipaszó nélkül
mormogunk álmos átkokat
s nem füstöl égre vén pipákból
pogányos, ősi áldozat.

Szikrákat horzsolok lelkemből,
ütéstől félve, fájva, bújva,
hogy hátha, az a régi füst,
régii tűz fellobbanna újra,
– de távolról terhes telek
fojtó, fagyos fuvalma száll
s minden szomorgó szép szavam:
viharban gyújtott gyufaszál.

(1928. február 25.)

Dal az egészségesekről

Róluk szólok, akiknek két szemük van
s a két szemükön keresztül se látnak,
elolvasták, mert úgy illik, Petőfit,
s vasalt ruhájuk három öltözet.

Üres vitákban Istenről beszélnek:
mosolygós öregúrnak képzelik
s ha döbbenetes szörnyű szépségében
elébük borzad, menten letagadják.

Róluk szólok, a józan boldogokról
akik azt mondják: mégis fák a fák
lelketlennek mondják a köveket
igazán a tündérekben sem hisznek.

Övék a föld és árnyékjára mind,
kutak mélyére soha le nem szállnak
és úgy halnak meg mese-gyertya nélkül:
gyógyíthatatlan egészségesek.

1928. március 13.

Pacsirta-érkezés

Újságíró-jelentés márciusban

Szerkesztő Uram! Erre mifelénk
lassan múlnak a jó öreg napok.
Fellegek húznak csöndesen az égen
s nagy eseményről nem is írhatok.

Valami azért mégis csak adódik,
valami halk, szép és titokzatos:
olvadt jégtáblák résein zuhogva,
muzsikál minden éjjel a Szamos.

Borzongva titkon a fák is megsuhognak,
megmozdul bennük valami örök,
az éjszakában zsong és zeng a föld
s ekét kívánnak duzzadó rögök.

És tegnap éjjel, tegnap éjjel aztán,
– azt hiszem, ezt még eddig meg nem írták –
dalos sereg érkezett Afrikából,
előntötték az eget a pacsirták.

A szántóvetők zengő buzdítója
dalolt s a szemem álmatlan maradt;
éjjel a tavasz, erő mind felébredt...
Egyéb hírem most nem igen akadt.

(1928. március 24.)

Erdélyi gyermek imája

Nagy kerek világon
van egy kicsi ország,
kicsi Erdélyország.
Parányi kerek folt
a kerek föld hátán,
de ha a világra
sötét este szállott
s kikönyökölsz fényes
csillag-ablakodon,
ugye, jó Istenkém,
mégis megtalálod
ugye, megtalálod?

Kis Erdélyországban
van egy pici gyermek,
akinek ajkai
imákat rebegnek:
parányi bogárka
nagy füves mezőben,
de ha már az este
harmat-könnyet ejtett,
jóságos szemedet
ugye, én Istenkém,
mégis rámfelejtet,
ugye, rámfelejtet?

Így imádkozom én
minden este szépen:
töröld le a könnyet
az anyám szemében.
Aztán imádkozom
küszködő apámért,
tanító bácsiért,
mindennapi jóért,
s imádkozom mindig
összetett kezekkel
Elek nagyapóért,
drága nagyapóért.

(1928. május. 30.)

Remeték indulása

Ma még szunnyad az erdő,
A lombhasadékon átdereng a hold,
a fűvek szaga csendről énekel.
De virrasztanak a mindentudók.

Akiknek fehér, bozontos a szakáll,
szemük villogó szentjánosbogár,
akiknek görcsös vándorbotja
a halál kaszáját százszor összetörte,
akik tudják, hogy egyszer egy az három,
hogy a színek beszélni tudnak
s akik falusi, útszéli kereszten
nem köpdösik le a Megváltó testét.

És egy éjszaka megindulnak ők.
Bíborvörösre izzik át a hold,
smaragdzölden lobognak a füvek
és moraj lesz a lombsuttogásból.

Jönnek ők és velük a farkasok
és a rengeteg minden vadjai
és üvöltésüktől lángba csavarodnak
korhadt gerendák és korhadt szívek,

Énekelnek a remetéik. És az egek
dala harsányan zuhog alá
s borzalomba öltözik az alvó szépség,
mert e világ fejedelme megítéltetett.

(1928. június 25.)

Őrzöm az ajtót

Állig fegyverben őrzöm az ajtót,
nyáron is izzó páncélsisakkal
s éjjeli fáklyával, álmatlanul.

Kísértetek zsonganak
és tőlük is riadozva féltem
a szemnemláttá kincseket.

Megállj, ki vagy? Árnyékom az.
Árnyék, árnyék, ne lopózz a terembe,
könyörgök, ne lopj meg engem!

S jön egy angyal s birkózni kezdünk.
Villámló kése sziszegve szeli
hörgő torkomat.

S a titokzatos terembe belép.
És hideg márványpadlót talál
és csupasz falakat.

(1928. június 25.)

A magyar tenger

Vannak sötét, magyar sírások,
magyar fájdalmak, rengeteg,
van borongó-szürke magyar ég
és vannak magyar tengerek.

A magyar tenger aranysárga,
sírás után arany derű.
Vihara csöndes zizzenés
és hullámozása gyönyörű.

Magyar tenger magyar hajósa:
zömök, bússzemű atyafi,
pengő kasza az evezője
s panaszát ritkán hallani.

Bánatban, vészben és viharban
ő minden végzetet betölt
s elringatja az arany tenger,
melyet úgy hívnak: búzaföld.

(1928. július 21.)

Versek

2.

Hallgat a száj,
mely kiáltani fog...
Magába roskad a sötét,
mely világít egyszer.
A gyászfekete,
illattalan úrben
suhannak,
köszönnek
eleresztett,
bús
ebcsaholások.
A jegenyék szíve eláll,
a tornyok lassan nőnek, nőnek
s a költő lelke lebeg
a megvakult vizek felett.

3.

Álom.
Megáll az ágyam mellett.
Tiszta,
mint a harmadfű
bárány,

Megáll a fülem mellett.
Csengő,
mint az aranycsengő.
Megáll a szemem előtt,
fényesen,
mint a jövő lelke.
Szívembe gyökeret ver
s illatos,
egyenes,
mint a fenyőfa.

Abafája, 1928. július

Harangszentelésre

Pusztult az ember hörgő vérmezőkön,
üresek lettek falvak, városok.
Az elhagyott nők borzadozva látták,
hogy az utcán a halál ácsorog.

Elnémultak a templomok, harangok,
az Isten nyelve bénán hallgatott
s a harangokból ágyúcsövek lettek
s az ágyúk tövén százezer halott.

A máskor békét esdő tiszta érc
nyomort bömböltek, zúgtak szerteszét
s a tócsákba szétömlött vér szaga
megülte tompán az ember eszt.

Azután csend lett az égett mezőkön,
szívet fagyasztó, dermedt rémület,
ágyúk, gránátok utolsót robbantak
és tört szilánkkal fedték a teret.

Aztán leszállott sok-sok kicsi angyal,
hófehér szárnyú, békés angyalok,
beröpdösték a rombadőlt világot
hol rémítettek még a harc-nyomok.

Kosárba raktak minden csonka ércet,
melyekbe befagyott a régi hang,
rájuk leheltek rózsás kicsi szájjal
s lettek, mik voltak: száz csengő harang.

És úgy repültek, hátukon cipelve
a drága terhet, kis faluk felé,
hogy elvigyék az embereknek ismét
a béke szavát, mely az Istené.

Felakasztották újra a toronyba,
visszhangot újjongott a völgy s a hegy
és az angyalhad így repült tovább
és így jutott el mihozzánk is egy.

Hallgassátok, ha szólal a harangunk
s esengve, csengve kong a templomon,
hogyan hirdeti az élet ígését,
amely kivirul minden bús romon.

Mert e harangban beszél ő, ki elment,
s Krisztushoz jutott a halálon át,
beszél édesen, itthoni beszéddel
barátod, fiad, testvéred, apád.

És azt mondja: Lám, gyűlölet-csatában
véreztem el idegen föld ölén,
de új harangunk boldog új dalában
kicsiny falunkba visszatértem én.

És itt maradok Krisztusommal együtt,
itt lengek mindig e vidék felett – –
Bimm-bamm, bimm-bamm, – csak egy jó van a földön
s az a szeretet, az a szeretet.

(1928)

Az üveghegyen

Az üveghegyen bandukoltam, békésen,
üvegcserjék csillogása között,
valami régi szomorúság ízével a számban.
Ezer méterek mélyéről halványan piroslott
fel az örök gondolat tüze, öles lángok
nyaldostak bizonytalanul, némán,
üveg alól. Koporsók feküdtek a föld
tisztá üregében. Fakóarcú holtakat
ölelve, akiknek lehunytt szeme alatt
bölcsen ringott a végtelen mosolygás.
Egyszerre megértettem mindent egy cikázó
pillanatra, megértettem a szeliden
bíborodó, uszályos holdat, megértettem
anyám egy régi, zavaros pillantását
s halk borzalommal emlékeztem vissza,
hogy én teremtettem a csillagokat.
Könnyű lábam alatt pengett, zengett
az örökkévalóság üvegmuзикája.

Abafája, 1929. (február 24.)

Itt járt valaki

Fáradtan jövök a mezőről.
A görbe hold piros sugara
beragyogja magányos házamat.
s íme, lábnyomok fénylenek előtte.

Rozsdás kulcsom nyiszog a zárban,
de a meszelt fal ünnepi fehér,
de a küszöb tisztára súrolt
s furcsán csillog a kopott kilincs.

Meleg fogad és hervadó illat.
Régi fényképek szeme villog.
Hangosvidáman pattog a tűz
a kemencén. Ki rakott tüzet?

A lámpában új olaj serceg,
ágyamon friss, fehér lepedő
hívogat. Nini, dombos párnám is
fehér. Ki vetett ágyat?

Asztalomon kinyitott könyvek,
elhintett virágok derengenek
halványan, mint a jó álmok,
melyeket hajnalra elfeledünk.

A piros hold ring, száll az égen,
beragyogja magányos életemet.
s én tünődve ülök ágyamon:
Ki járt itt? Istenem, ki járt itt?

(1929. december 22.)

Esős éjszaka

A sáros őszi parknak
hervadt
levél-szaga van.

Suhog a sűrű eső.
Éjszaka van.

Finom kövéres úr
jön,
ittas,
el-elkanyargó.

A tar bokrokban leskelődik
egy nyűtt, sovány csavargó.

Zuhanás.
Vad sikoly.

A csendnek vér-szaga van.

Suhog a sűrű eső.

Éjszaka van.

(1932. április)

25

Harmatcseppektől ázva, verten, tüzet rakok a nyári kertben.

Haszontalan tűz, meddő fajta és nincsen is mit sütni rajta... A kis papírtűz már galyat fog, a huszonöt galy pattog, pattog halk éjszakai, bús szelek közt, zsenge vadszőlő levelek közt.

Állok, mintha csodára várnék. Mögöttem nyúlik hosszú árnyék, nyurga kezem és nyurga lábam s fejem messze az éjszakában.

Most fellobban a ritka rőzse, benne ég minden lángok őse, a fák porát vérrel lemossa, virágzó rőzse, lángi rőzsa s az alja lassanként parázsló. Én mormolok, mint ős varázsló.

Figyeljétek, vén, haragos fák, idenézsetek, csillagocskák!

Ez a perc most bíborba szédül egész világhoz lángbeszédül: nem látott szebbet senki, jobbat most lobban a láng legnagyobbat!

Nézzétek, ó nézzetek rája: huszonöt rőzseshál csodája lázadó harc és édes béke, huszonöt évem édessége!

Eztán is kéj és néha baj vár, de oly nyirkos a többi galy már, nedves napok, dérverte percek, mint senyved, satnyul, sírva serceg... Mi jön e tűz helyébe, aztán?

Sok-sok panasz tán, halk vigasz tán:

Micsoda lángok lohadása!...

Micsoda fények fakulása!...

Kolozsvár, 1932. május 17.

Szív, szív

Szív. Érzelő, szomorú. Néma.

Gáláns poéták lantján: égi téma.

Hamis hang, csukló, összerontott.

Te szégyenled, más nevet, te kimondod.

Lehet, hogy ez lesz a vesztetem:

Idehallgass, ma fölfedeztem.

Fölfedeztem és bármi légyen,

leírom: Szív! Nincs benne szégyen.

Szív. Szív. Kissé különös nekem is.

De van, mert fáj. Van, igenis!

Felém fordulnak mind az angyalok.

Szívölcsélet ez: „Fáj, tehát vagyok”.

Fáj, fáj, fáj keservesen.
Idehallgass, én kedvesem:
Te se szégyeld számkivetett
piros és fájó szívedet.
Valld be a szívet és a vért is
s mondjuk, hogy szív, szív – csakazértis!
Lehet, hogy semmi, semmi sem marad,
a szívünk, szép gyümölcs, megmarad,
bár puha, beletörik az acél,
fájni fog és sírni, mint a szél.
s este, sötétben, akár valami
korhadó kis fa, világítani,
világítani, bíbortűzű sebben,
mindegyre jobban, mindig keservebben.
Az Isten, meglátod, észreveszi,
mindkettőt kezébe veszi
s örvendezőn, hogy meglelé
fáklyául tartja a világ felé!
1932. június 18.

Festett üveablak

Olyan gyöngye, halk, oly álmos, oly
könnyű lettél most, én szívem,
mint matt tükörben lágy mosoly,
üvegre festett ifjú szent,
akin átsillan őszi nap
s szelíd emlékezést jelent.
Pasztell-fellegen fekszem úszva:
tovaszálló kép, képzelet,
túl mindenben. Két hattyú húzza.
Körül nagy kékség. Tiszta semmi.
Kézemet sóhaj lengeti.
Most minden dolgom így pihenni.
Körülöttem sok gyöngyvirág,
ibolya, nárcisz, orgona,
hóvirág, szegfű, gyöngyvirág.
Hogy a két hattyú vonni bírjon,
buborék lettem, Hópihe.
Jó így. Ámen. Anyám ne sírjon.
Böngészek édes, messzi bűn.
Ez minden szentek édene,
fényreszketés, Elysium.

Semmi sem volt és semmi sem lesz.
Most szájon csókol egy kis angyal,
aki hasonlít kedvesemhez.
(1933.)

Tiltott szerelem

Szeretőm, hol az út?
Kék csillag kilobbant,
zöld csillag kialudt.

Aranyló csillagok
lehúnyták szemüket.
Jaj nekünk, tolvajok!

Az égbolt peremén
csillagok teteme
tornyosul feketén.

Nézd, már csak egymaga
villog a szerelem
vérpiros csillaga.
(1933. december. 24.)

Sirató ének Jancsó Benedek halálára

Kiért zsongnak a fájdalmas harangok?
Kinek kísérik hallgatótorát?
Téged siratnak kongva és jajongva,
a véndiákok víg-bölcs nesztorát.

Öreg voltál s az ifjakat szeretted.
Szeretve tisztelt a jövő hada.
Égő lelkünkre csillapítva hullott
keleti-bölcs ajkad szóharmata.

Míg lángpallossal járt a véres angyal,
a Történelem s dúlva öldökölt,
te símogattál ráncos ujjaiddal
s tenyérré tártad szét a bösz ökölt.

Ám harcos is voltál, komor, ha kellett,
izmossá lendült két öreg kezed,
toll-dárdád forgott, szikrát hányva zúgott
és jaj volt annak, aki vétkezett.

... Álltam előtted én is, ifjú lantos,
és szent kezed pihent a vállamon:
Most sajgó seb lett rajtam érintésed
és e sebet, jaj, sírig vállalom.

A sebből vér foly, árva fajta vére,
égő, patakzó, tűzvörös rubint:
vérrel siratjuk táltos nagy halálod,
melynek példája már felénk suhint.

Árvák lettünk, mint Szondi két apródja,
s míg lángnap szunnyad el az ormokon,
hallgatjuk az alkonyi szél sirámát...
Egy késő kobzos sír a sírodon.

(1933.)

Psalmus Hungaricus

I.

Vagy félezernyi dalt megírtam
s e szót: magyar,
még le nem írtam.
Csábitott minden idegen bozót,
minden szerelmet bujtató liget.
Ó, mily hályog borult szememre,
hogy meg nem láttalak,
te elhagyott, te bus, kopár sziget,
magyar sziget a népek Óceánján!
Mily ólom ömlött álmodó fülemben,
hogy nem hatolt belé
a vad hullámverés morzsoló harsogása,
a morzsolódó kis sziget keserű mormogása.
Jaj, mindenből csak vád fakad:
miért kimélted az erőt,
miért kimélted válladat,
miért nem vertél sziklatöltést,
erős, nagy védőgátakat?
Elhagytam koldus, tékozló apámat
s aranyat ástam, én gonosz fiu!
Mily szent vagy te, koldusság
s te sárány, te szépség, mily hiu!
Koldusapám visszafogadsz-e,
bedőlt viskódban helyet adsz-e,
ha most lábadhoz borulok
s eléd öntöm minden dalom
s férges rongyaid csókkal illetem
s üszkös sebeid tisztára nyalom?
Nagy, éjsötét átkot mondok magamra,
verset, mely nem zenél,
csak felhörög,
eget-nyitó, poklot-nyitó
átkot, hogy zugjon, mint a szél,
bőgjön, mint megtépett-szakállu vén zsidó
zsoltáros jajgatása

Babylon vizeinél:

Epévé változzék a víz, mit lenyelek,
ha téged elfelejtelek!
Nyelvemen izzó vasszeget
üssenek át,
mikor nem téged emleget!
Hunyjon ki két szemem világa,
mikor nem rád tekint,
népem, te szent, te kárhozott, te drága!

II.

Ó, én tudom, hogy mi a nagyszerű
a minden embert megsimogató
tág mozdulat,
az élet s halál titkát kutató,
bölcsen nemes, szép, görög hangulat.
A hüssel biztató, közös és tiszta tó,
a szabadság, mely minden tengerekben
sikongva uszik, ujjong és mulat!
Kezem gyümölcsöt
minden fáról szedett.
Nyolc nemzet nyelvén szóltam életemben
és minden fajták lelke fürdetett.
S most mégis, mégis áruló vagyok,
a minden-eszme sajgó árulója,
most mégis bős barlanglakó vagyok,
vonító vad, ki vackát félti, ója,
vadállat, tíz köröm
és csattogó agyar
s ki eddig mondtam: ember!
most azt mondom: magyar!
És háromszor kiáltom
és holtomig kiáltom:
magyar, magyar, magyar!
A nagy gyümölcsös fájáról szakadt
almából minden nép fia ehet,
de nékem nem szabad,
de nékem nem lehet.
Dalolhat bárki édes szavakat
és bughat lágyan, mint a lehelet
s bizvást nyugodhatik, hol várja pad,
s ha kedve támad, bárhová mehet,
de nékem nem szabad,
de nékem nem lehet.
Bűn a mosolygó pillanat, mit lelkem elhenyél,
szívszakadásig így kell énekelnem
Babylon vizeinél:

Epévé változzék a víz, mit lenyelek,
ha téged elfelejtelek!

Nyelvemen izzó vasszeget
üssenek át,
mikor nem téged emleget!
Hunyjon ki két szemem világa,
mikor nem rád tekint,
népem, te szent, te kárhozott, te drága!

III.

Firenze képei, holland virágok,
zöld tengerek halk, álmos loccsanása,
ájultató gyönyörűségek,
Páris tüze, Velence csillogása,
még lelkemet is lehunyom,
bezárom, hogy ne lássa.
Ha atomokra bomlik is
miattuk minden sejtem,
ha arcom kékre torzul is,
mind, mind, mind elfelejtem!
Hajam csapzottra borzoló,
mint gubancos csepüt és szürke kócot
és göggel viselem
fajtam egyenruháját:
a foltozott darócot.
Mert annak fia vagyok én,
ki a küszöbre téve,
a külső sötétségre vettetett,
kit vernek ezer éve,
kit nem fogad magába soha a béke réve!
Bolyongásom pusztáin,
a végtelen nagy éjen
csak az ő szíve fénylik,
ő a rögeszmém, végső szenvedélyem,
ráfonódom, rajta kuszmom
fölfele, mint szőlőkarón a kacs.
Mogorva lettem,
kemény, sötét és szótlán és makacs.
Vér csurgott rám és nem tudom lemosni.
Jajt hallottam és nem tudom feledni.
A holtakat nem tudom eltemetni;
egy eszelős dal lett az utitársam,
rekedt dal, nem zenél,
csak hörög, mint a szél,
zug, mint vihartól ráncigált fák
Babylon vizeinél:
Epévé változzék a víz, mit lenyelek,
ha téged elfelejtelek!
Nyelvemen izzó vasszeget
üssenek át,
mikor nem téged emleget!

Hunyjon ki két szemem világa,
mikor nem rád tekint,
népem, te szent, te kárhozott, te drága!

IV.

Mit nékem most a Dante terzinái
s hogy Goethe lelke mit hogyan fogant,
mikor tetszhalott véreimre
hull már a föld és dübörög a hant,
mikor e bus kor harsonája
falakat dönt és lelket ingat,
mikor felejtett, ősi szóra
kell megtanítani fiainkat,
mikor rémít a falvak csendje
s elönt a semmi árja minket
és szülni kell és nemzeni
s magunk képére kalapálni
vánnyadt gyermekeinket!
Mit bánom én a történelmet
s hogy egykoron mi volt!
Lehetsz-e bölcs, lehetsz-e költő,
mikor anyád sikolt?!
Európa, én nagy mesterem,
lámcsak mivé lett fogadott fiad:
mily korcsbeszédű, hitvány,
elvetemült és tagadó tanítvány,
addig paskolta áztatott kötél,
míg megszökött és elriadt.
Fáj a földnek és fáj a napnak
s a mindenségnek fáj dalom,
de aki nem volt még magyar,
nem tudja, mi a fájdalom!
Vallom, hogy minden fegyver jogtalan,
a szelid Isten könnyezett és úgy tanította ezt,
ám annak kezében, kit fegyver szorongat,
a fegyver megdicsőül, és ragyogni kezd.
Ezért nem is hányódom már magamban,
vallom, hogy igazam nincs
és mégis igazam van
és mától fogva énnékem
örökre ez az énekem:
Epévé változzék a víz, mit lenyelek,
ha téged elfelejtelek!
Nyelvemen izzó vasszeget
üssenek át,
mikor nem téged emleget!
Hunyjon ki két szemem világa,
mikor nem rád tekint,
népem, te szent, te kárhozott, te drága!

V.

Idegen vérű és beszédű
kenyeres jópajtásaim,
kikkel együtt bolyongtam az emberiség ligetét,
kiket szerettem,
s kik szerettétek lágy szívem
nyitott és éneklő sebét,
nekem is fáj, higgyétek el,
hogyan zord a szóm és homlokom setét.
Nekem is fáj, hogy bucsuzom,
mert immár más utakra kelle mennem,
de így zeng most a trónjavesztett
magyar Isten parancsa bennem
s én nem tagadhatom meg Őt,
mikor beteg és reszkető és nincs többé hatalma,
mikor palástja cafatos és fekvőhelye szalma.
Nincs más testvérem, csak magyar,
ha virrasztok, miatta állok poszton,
csak tőle kérek kenyeret
s csak ő, kivel a kenyeret megosztom.
Sok tévelygés és sok kanyar
után jutottam el ide:
ha bűnös is, magyar
s ha tolvaj is, magyar
s ha gyilkos is, magyar
itt nincsen alku, nincsen semmi „de”.
Gyűlöletes, ki ünneplő ruháját
s virágos lelkét fitogtatva henege,
mi elesettek, páriák vagyunk,
testvérek a nyomorban és a bűnben,
sápadtak, torzak, bélyeges fegyencek.
Zúgjon fel hát a magyar zsoltár,
dúljon a boldog, éji álmokon,
seperjen át a fekete,
tarajos és hideg hullámokon
lángkönnyet csepegő fáklyák fényeinel,
Babylon vizeinél:
Epévé változzék a víz, mit lenyelek,
ha téged elfelejtelek!
Nyelvemen izzó vasszeget
üssenek át,
mikor nem téged emleget!
Hunyjon ki két szemem világa,
mikor nem rád tekint,
népem, te szent, te kárhozott, te drága!

VI.

Száraz nyelvem kisebzett,
égő fejem zavart.
Elindulok, mint egykor Csoma Sándor,
hogy felkutassak mindenegy magyart.
Székelyek, ott a bércek szikla-mellén,
üljeteK mellém!
Magyarok ott a Tisza partján,
magyarok ott a Duna partján,
magyarok ott a tót hegyek közt
s a bácskai szőlőhegyek közt
üljeteK mellém!
Magyarok Afrikában, Ázsiában,
Párisban, vagy Amerikában,
üljeteK mellém!
Ti eztán születők s ti porlócsontu ősök,
ti réghalott regősök, ti vértanuk, ti hősök,
üljeteK mellém!
Ülj ide, gyűlj ide népem
S hallgasd, amint énekelek,
amint a hárfa hurjait
feszült idegem hurjait
jajgatva tépem,
ó népem, árva népem! –
– s dalolj velem,
mint akit füstös lángokra szítottak
vérszínű, ósetét, nehéz, fanyar borok,
dalolj velem hörögve
és zugva és dörögve,
tízmillió, százmillió torok!
Énekelj, hogy világgá hömpölyöggjön
zsoltárod, mint a poklok tikkadt, kénköves szele
s Európa fogja be fülét
s nyögjön a borzalomtól
és örüljön bele! –:
Mérges kígyó legyen eledelünk,
ha téged elfeledünk,
Ó, Jeruzsálem!
Nyelvünkön izzó vasszeget
verjenek át,
mikor nem téged emleget,
Ó, Jeruzsálem!
Rothadjon el lábunk-kezünk,
mikoron hozzád hűtlenek leszünk,
Ó, Jeruzsálem, Jeruzsálem!

(1936.)

[Te: meleg száj...]

Te: meleg száj.
Te: meleg szem.
Ha fázom:
Nálad melegszem.

1937. január 9.

[Itt voltam...]

Itt voltam,
jól aludt.
Énnekem
fel is út,
le is út.
Bús vagyok, de
nem ejtek könnyet.
Hozza el a
két Babits-könyvet!

1937. szeptember. 21.

[Majd nemsokára, egyszer,...]

Majd nemsokára, egyszer,
ha többé fel nem támaszt
se imádság, se vegyszer,
közel-távol jövőben
megállsz egy sírkeresztnél
a dombos temetőben,
hol annyi a fenyő
és halkán olvasod nevem:

Dsida Jenő
egy kicsikét szepegve
jusson majd az eszedbe,
hogyan forró volt a szám
és igazán és igazán
Szerettelek...

Vers a Sétatérőről

Anyák napján írtam

Ma künt kószáltam a Sétatéren. Sütött a nap, szólt a zene. A játékköröndön gyermekek ugrándoztak. Zörgött a kiskocsi, suhant a kicsi kerékpár, nagyokat puffant a labda s a gyermek-torkokból vékony, éles hangocskák törtek magasra, az öröm tavaszi sikoltásai.

Az anyák pedig körben ültek,
körben ültek, nagy csöndben ültek,
arcuk piros, mint azoké,
kik valamitől felhevültek,
majd meg sápadt, mint azoké,
kik gyakran virrasztani szoktak,
jövőbe néző szemmel ültek
és mosolyogtak, mosolyogtak.

Néha egy-egy halk figyelmeztetés hullott a játszadozók közé: Mancika, meg ne izzadj!
Babuka, mitől poros a ruhád? Vigyázz, Pityuka, el ne essél! – És amikor Pityuka mégis
elesett, anyuka öble kapta, megpaskolta, csókjával meggyógyította a bibit és félperc múlva
már megint betyárok réme, rettegett pandur volt a kis csibész.

Mit láttam akkor hirtelen,
tessék csak meghallgatni, kérem.
Sok-sok millió gyermeket
láttam játszani hófehéren.
Pirosan, kéken, rózsaszínűn
millió virág volt az, kérem –
És millió anya vigyázott
rájuk a nagy-nagy Sétatéren.

Bizony, hatalmas játszótér a világ és mi mindnyájan gyermekek vagyunk. Mienk a gondo-
latok játéka, a tudomány játéka, a munka játéka, a szántás-vetés játéka, a gépek játéka, verünk
írógépet, hajtunk nyomdagépet, vasutasdit játszunk dübörgő sötét alagútakban, hajókázunk
mély tengerek fölött és felszállunk a fellegek közé.

A millió anya pedig,
ki nem osztozik semmi béren,
vigyáz, vigyáz fölhevült arccal
vagy virrasztva, halott-fehéren.
Őrködik a lelkéből sarjadt
lelken, a véreből lett véren,
ül, vigyáz millió anya
a furcsa, roppant Sétatéren.

És menetelnek a férfiak. Vállukon fegyver, arcukon verejték. Menetelnek rombalőtt falvak
között. A lövészárkok éhesen tátják torkukat, a repülőgépek tompán berregnek, valaki húnyt
szemmel, véresen lóg a drótsövényen. Szakadatlanul dörög az ágyú, tűztől dereng az éji láthatár.

Vigyázz, kicsikém, meg ne izzadj,
ha lefekszel, keresztet vessél,
jaj, mitől véres a ruhád?
Vigyázz, fiacskám, el ne essél!
S száll a fohász, égő imádság
és hull a könny, pereg fehéren
a végtelen világmezőn,
a sétatéren, csatatéren.

És mindenütt velünk vannak. Mindenhova elkísérnek. Mikor sápadt lámpafénynél egyedül
ülünk, mikor sötét éjjel csatakos úton botorkálunk, mikor azt hisszük, hogy senki sincs
velünk, – akkor is velünk vannak, akkor is előttünk járnak, kezükben pislogó mécs, lobogó
gyertya, szemükben könny, szájukon imádság.

Ők a világnak vigyázói,
orvosai a férfi láznak,
angyalai örök örömnék,
szellemei az örök gyásznak
s ha elmennek a sétaterről
s a temető csendjében fáznak,
onnan is néz, néz a szemük,
onnan is látnak és vigyáznak.

[Vidáman folynak napjaim...]

Vidáman folynak napjaim és nem panaszkodom.
Szép földön járok s fölfelé már nem kapaszkodom.
Szeretek élni, kábít e színes, zenés bolond
világ, mely oly sokat beszél, holott semmit se mond.

Már csak te izgatsz, mélabú, ki úgy csöppensz bele
sugárzó napjaimba, mint tiszta vízzel tele
pohárba tuscsepp, ereszen, lassan szívódva szét,
míg szürke szállal szövö át a víz ezüst színét.

S nem tudni azt előre, hogy mikor csöppen a tus,
a rezgő víz, a tiszta part mikor lesz mélabús,
mikor úszkál a hirtelen elpárolgott derű
helyén a gyászos nedv, mitől az ital keserű.

Csak jössz, szembejössz, mélabú, mint kedves, halovány,
iskola felé siető könyvtáskás kisleány,
ki úgy megy kissé vacogón, mint harcba megy a hős,
mert nem készült, felelni fél és érzi, felelős –

vagy hazafelé ballagó bús munkanélküli,
ki a bor felszabadító, jó ünnepét üli,
halkan dúdol, míg karja tág körökben szétivel
és mosolyog és könnyezik s nem számol semmivel.

Vagy hajlongó kucséber, ősz bajszára mord ború
kenődött sárgán, őmaga sovány és félkarú,
s megáll, mindennap ugyanúgy, bús, elszánt és konok
alázattal és szavai, mint férges bonbonok.

Ím, úgy jössz hozzám, mélabú, mint e sok névtelen
rossz ismeretlen ismerős, ki jön, jön végtelen
fájdalmas sorban, eltűnik s felbukkan itt vagy ott
s minden emléket újra kelt, amit tegnap hagyott.

Nem veszek észre s mindenütt, mindig nyomomba jársz,
nem számítok rád sohasem és mindig rámtalálsz.

Ó, mindig meglepsz, amikor fékeveszett, hiú
jókedvben önmagam vagyok, víg csintalan fiú,
néha legyecské képiben, ki zümmög szomorún,
majd selyem szalag képiben, ki hervadt koszorún
csüng-leng a szélben, máskor egy finom elhullatott
hajszál alakjában, avagy tán nincs is alakod,

csak megszálpsz rezgő, testtelen mélyből szűrönközött
kísértetként, mikor ülök a cimborák között
fehér asztalnál, ahová kacér szeszély sodort,
megszálpsz épp akkor, amikor fölemelem a bort,

s a világító, sárarany pohár csak fennakad
kezemmel együtt, magasan és minden megszakad,
összedől, mint torony, amely vad földlökést kapott:
megállítod, mint Józsuá, az íjas, a napot.

És síri csönd lesz mindenütt, elhallgat a zene,
mintha örök, tusfekete sötétség kezdene
terjedni lassan, valami emésztő, végtelen
szomorúság, még kék az ég, de kékje éktelen,

még ver a szív, de már kihagy és megpihenni kész,
még van a föld, de füstbe fúl és oszlik az egész,
a fej előre billen és rokkánva hull a váll,
a levegőben a meleg téboly sejtelve száll

és nagy a csend és mély a csend, hogy már rettenetes,
nyugodtan néz, mered a szem, de semmit sem keres,
csak tágultan pihen, ahogy a vak szem révedez,
mely mit se néz és mit se lát, de mindent észrevesz.

[Futottam, kerestem...]

Futottam, kerestem,
futottam, elestem,
emlékszem: futottam...
ni, hova jutottam!
Idegen nagy erdő,
lassú szél, kesergő,
fák, füvek nem élnek,
csak vizek zenélnek,
kék vizek setéten
szaladnak a réten.
Piros és fekete
a mező kerete.
Be sokat kerestem,
futottam, elestem,
magamat ütöttem –
a halál mögöttem,
kék ürbe szaladtam,
a világ alattam.
Talán már kutatnak
mélyén a kutaknak,
házakban, mezőkön,
pincékben, tetőkön.
Üres a kerevet,
kiáltják nevemet,
barátok vádja szól...

senkise válaszol.
Síma a homlokom,
nem tudom, gondolom:
lehet, hogy keresnek.
Majd ők is elesnek,
ide csak halott jár,
semmit se hallok már...
Sirat-é kedvesem?
Kutat-é kedvesem?

[Tegnap forróság...]

Tegnap forróság évadában éltél
Négy izmos szellem alig bírt volna veled
úgy fogóztál földbe kemény vaserős gyökerekkel
s kiálltad volna a fejszecsapás zivatar-zuhogását

Tegnap az erő évadában éltél
s netalán kivágott lelkedet
lelked földrekívánczó suhogó gigász-koponyáját
angyalok légiója nyögve cipelte volna

Ma fázol nem tudod mi történt
gyökered sziklák sora közt mint a moháé
tested halálra menendő
kitépni gyermekkéz is elegendő

S egyetlen szellem úgy szállana égbe veled
mint fecske repül fészkébe a szalmaszállal
mint kiskorodban képzeltél havas angyalokat
suhanva fenyőcsemetével s gyertyavilággal

Homokban

Aranyhomokon lépkedsz,
Forró partok szikrázó gyémántporában.

Nézlek, amint
Ledobod sercegő selymeidet,
Habos és puha alsóruhád fehér fodrait.
Melledet és íves, barna combodat
A hercegi nap tenyere remegőn simogatja
Míg sziporkák szöknek
Bolyhos bőrödön,
Én kókuszdiós, távoli szigetekre gondolok
És sós-szagú, álomba locsogó tengerekre.

**IV.
KÉZ- ÉS GÉPIRATBAN
MARADT VERSEK**

LGGY NAGYGÉPIRAT ÉS PETŐFI IRODALMI MÚZEUM FÜZETE

Valamikor

Valamikor réges-régen,
Virágbontó tavasszal
Tele volt az ég tündöklő
Csillaggal.

Valamikor réges-régen,
Ha felnéztem reája
Felhevített szívem forró
Imája.

Valamikor... de most ősz van
Komor felhők az égen
S nem tudok úgy imádkozni
Mint régen.

[v.sz. 1923. október]

Tragédia

Szerették egymást véghetetlen
De jött egy szó, egy dühre keltő.
Összevesztek és kibékülni? –
Ahhoz büszke volt mind a kettő.

Ha néha néha találkoztak
Elfordultak és nem köszöntek
(Tán, hogy a másik meg ne lásson
Egy áruló kis szürke könnyet.)

Az egyik sorsa hervadás lett,
Eltávozott egy csendes este,
Szemének végső pillantása,
Akire vágyott, azt kereste.

Az már későn jött, összetörve,
Hurcolva lelkén szörnyű vádat.
S egy sírnál halkan elzokogta,
Hogy ő neki már nincs bocsánat!...

1923. október

Egy régi mese

Élt valamikor, réges régen
Egy ifjú, kinek életében
Nem volt öröm, csak néma bánat:
Fájt neki, hogy az emberek közt
Egy hű barátot nem találhat.

Sokat keresett. Mindhiába!
Belefáradt a kutatásba;
„Uram! a jók már mind elvesztek?!”
Így kiáltott fel lázas ajkkal
S eget vádolva sírni kezdett.

...Ekkor vállán egy kéz pihent meg,
Egy angyal állt az ifjú mellett,
Arcán fényből szőtt égi fátyol –
És muzsikáló hangja csendült:
„Íme itt vagyok, kire vágyol.

Az Úr parancsa szent előttem, –
Kívánságára földre jöttem,
Hogy te ne sírjál, drága lélek;
De mikor szólít, el kell válnunk
És én a mennybe visszatérek.

Akkor elragad könnyű szárnyam,
De ne ejts könnyet én utánam
S ne szórj az égre balga átkot!”
Felelt az ifjú: „Ha csak ez kell,
Legyen úgy, amint Te kívánod!”

Örömré vált sok régi bánat,
Együtt voltak, ha esti árnyak
Fakadtak titkos, halk beszédre
Együtt nézték a tűzpalástot
Mely ráborult a hajnal-égre.

Oh, szép hajnalok, boldog esték!
Egymásnak ajkát hogyan lesték,
Egymás beszédén mint hevültek!
A napok, évek jöttek sorra
És pillanatként elrepültek.

Mert az idő, az türelmetlen:
Észre sem vesszük, tovalebben,
Köztünk sokáig nem maradhat,
Mit bánja ő, hogy a nyomában
Szerető szívek elszakadnak!

Ütött az óra hívó hanggal
És elbúcsúzva szólt az angyal:
„Ellenszegülni senki sem mer,
Amikor Ő hív! Isten áldjon!
Majd jön helyemre földi ember.

Ne okolj senkit, mert az Úrnál
Bölcsebben tenni Te se tudnál,
S ne panaszkodj, mert megígérted!”
...Az ifjú ott állt köszoborként
És nem mert hinni a fülének.

„Elmenjen Ő? Hisz’ itt a földön
Egyetlen, kinek búm kiöntöm!
Most elhagy ő is, ő is engem?”
Hiába minden... messze szállt már
Tömjén-illatú fellegekben. –

Az ifjú pedig tört szívével
Nem lelt nyugalmat akkor éjjel:
A párnák közé rejtve arcát,
Fájdalmas, vészes jajdulással
Hagyta kitörni lelke harcát...

.....
Azután jöttek jó barátok,
De ő nem adott mit se rájuk,
Nem is figyelt a szép szavakra...
Azt az egyetlent, azt a régit,
Azt minden este megsiratta.

1923. december 6.

Örökösen daloljak

Ha valaha életemben
Örömöm lesz véghetetlen,
A társ, kivel boldogságot,
Vidámságot megosszak,
Egyedül a nóta legyen;
Örökösen, örökösen
Daloljak!

Ha szívemre ül a bánat
S érzem, hogy a lelkem fáradt,
A hű társ, kit részesévé
Teszek minden bajomnak,
Egyedül a nóta legyen;
Örökösen, örökösen
Daloljak!

S amikor majd üt az óra,
Mely hív a nagy számadóra
És ajkamon töredezett
Búcsúszavak halódnak,
Az is mind, mind nóta legyen;
Örökösen, örökösen
Daloljak!

1923. december 26.

Alkonyatkor

Olyan jó mostan idebent!
Lelkem sok alvó álma ébred
S némán, mint éji denevérek,
Keringenek fejem körül...
Ülök hallgatva, egyedül
És olyan édes ez a csend!

Olyan jó volna mindig így! –
Mikor az álom elsimít
A homlokunkról bút, barázdát
S a szenvedélyek: zárt vadak
A börtön vasát meg nem rázzák:
Mikor az Élet hallgatag
S a Csonthalál rá nem irígy, –
Olyan jó volna mindig így!

A csend riadtan megrezeg!
Lélekharangként üt az óra.
Mintha hívná egy búcsúzóra
A sírbahulló perceket;
Cserépvirág lesárgult szirma
Halk zizegéssel száll kezemre
Mintha zokogna, mintha sírna,
(Mintha az őszi verset írta) –
S én fájó szívvel – ébredek!

1923. december 31.

Hervad a virágom

Szomorúan nézek:
Hervad a virágom, –
Pedig csupa élet
Illat volt a nyáron.

Messze végtelenben
Nem volt neki párja,
Neki szólt legszebben
A dalos madárka.

Száz pillangó jött el
Szerelemért esdve,
Őt nézték gyönyörrel
A csillagok este.

Legtöbb harmatgyöngyét
Rá dobta az égbolt
Végtelenül gyöngéd
Végtelenül szép volt.

Éreztem, nem lennék
Soha tőle távol,
Féltettem szerelmét
Minden napsugártól.

Esténként elébe
Letérdeltem halkán,
Selymes levelére
Égő csókot adtam...

Jaj, mit is csináljak,
Hogy most így ne fájjon?!
Vége van a nyárnak
Hervad a virágom.

1924. január. 1.

Amit tanultam

Koptatja lassan minden hullám
Az Óceánnak partjait –
Az élet sok-sok napja mulván,
Tanultam én is valamit.

Megtanultam, hogy nagy az ára
Egy bimbónak, ha leszakad,
S epedvén örök illatára,
Letépnem sohasem szabad!

Már tudom, hogy csak addig vágyom
Tavasza, amíg itt a hó,
Csak addig édes minden álom,
Ameddig álom s nem való.

Kíváncsi, lázas kérdésre
Már tudom: mi a felelet,
De megfizettem nagyon érte:
Virágom, álmom odalett.

Az élet sok-sok napja mulván,
Csak egy tudás maradt enyém, –
Így koptat lassan minden hullám
Az Óceánnak mederén.

1924. január 11.

Emlékezem

Lágy szellő leng a kerten át,
Meglebbenti az orgonát
S a libegő, zöld levelek
Halkan susogni kezdenek.

Ki érti meg beszédüket?

Fekete könyvet forgatok
Benne egy porladó levél. –
Az orgonáról van letépvé,
De nem figyelhet, mert halott,
S a suttogásból mit sem ért.

...Szomorú csendes lányka tépte,
De régen volt már s ő sem él:
Tavaszt, virágot itt hagyott
És szótlánul a sírba tért...

Fekete könyvet forgatok
S a múltak árnya megjelen
Itt sétáltunk mi csendesen
Az illatos, zöld kerten át,
Így suttogtak az orgonák...
Emlékezem... Emlékezem...

Fájó szívem
Csitítom;
Elfeledni
Nem bírom,
Elöttem áll, emlékezem...
Selymes haja,
Kék szeme,
Csengő szava
Szép zene...
Még hallom csöndes éjeken!
Angyal volt ő,
Drága, jó,
Tiszta volt ő,
Mint a hó
Elöttem áll, emlékezem...
Fehér, mint a
Liliom, –
Elfeledni
Nem bírom!...
Emlékezem!... Emlékezem!...

.....
Annyi seb újul, annyi régi!
Felszakad fájó zokogásom,
Sírok az örök elmúláson, –
De aki meghalt, meg nem érti.

Nem tudja: mi fáj idebenn.
Ő alszik, némán, hidegen,
Mint hervadt levél, hervadt álom,
S ha kérdezem, nincs felelet.

Olyan vagyunk, mint
Két levél:
Egyik meghalt,
Másik él...
Másképpen ez már nem lehet!...

.....
Langy szellő leng a kerten át,
Meglobbenti az orgonát
És susognak a levelek.

1924. január 21.

Szomorú dalok

1.

Nem mondom, hogy fáj a szívem
Hogy tépi a bánat
Hogy éjjenként forró könnyek
Öntözik párnámat.
Én elrejtett fájdalmamat
Ne ismerje senki!...
A szívem is csak titokban
Fog majd megrepedni.

2.

Nem fért meg már a szívemben
Jókedvem kis galambja
Kinyitottam szűk börtönét
Kirepült a szabadba.
Utolérte, összetépte
Az ölyvmadár, a bánat...
Kis galambom, régi kedvem
Sírhatok már utánad!

(1923.)

3.

Van egy szál virágom,
Valakitől kaptam, –
Megcsókolom tízszer, százszor,
Megcsókolom valahányszor
Nézem egymagamban.

Van egy szál virágom
Sötét imakönyvben
Nagyon fáj a szívem érte
S fakó színű levelére
Rácseppen a könnyem.

... Volt egy hervadozó
Álom a szívemben,
S mikor nézem a virágot,
Ezt siratom, ezt az álmot,
Amit elvesztettem.

(1924.)

Szeretnék...

Szeretnék adni
Valamit Néked;
Mesélő nyelvű
Harangvirágot, –
Szeretnék súgni
Valamit Néked:
Bűbájos éjről
Tündéri álmot, –
Szeretnék írni
Valamit Néked:
Valami búsat,
Valami szépet, –
S nem tehetném meg
Hiába vágyom.

Mert ha letépem
Fehér virágom
Hervadó szirmát,
Üdítő vízzel
Hiába öntöm;
Mert ha kimondom,
Meghal az álom,
S árván maradok
Ezen a földön;
Mert ez a kettő
Az összes kincsem.
Legkedvesebbek
Bús életemnek;
Mert ilyen kincse
Senkinek sincsen; –
Nem téphetem le!
Nem ölhetem meg!

Éljen tovább is
fehér virágom.
Rejtve, mint eddig,
Ne tudja senki;
Álmodjam tovább
Langy éjszakákon
S amit álmodom,
Ne beszéljem ki.
Legyen mély titok
Minden örömem,
Minden fájdalmam
S így végződjék be
Minden énekem
Szomorún, halkan:
Szeretnék adni
Valamit Néked:
Zenélő nyelvű
Harangvirágot, –
Szeretnék súgni
Valamit Néked:
Tündéri éjről
Bűbajos álmat, –
Szeretnék írni
Valamit Néked:
Valami búsat,
Valami szépet, –
S nem tehetem meg,
Hiába vágyom, –
Soha, míg élek!...

1924. február 5.

Őszről akartam verset írni

Őszről akartam verset írni.
Zizegő, fájó muzsikáról,
Szívünkbe tépő temetésről
Szomorú, csendes elmúlásról.

Őszről akartam verset írni.
Hogyan lett puszta ligetem,
Hogyan borult rá szemfedő
Fehéren, némán, hidegen.

Őszről akartam verset írni.
Szélviharról, mely sírt felettem,
Ábrándról, mely nem teljesült
Álomról, melyből felébredtem.

Bimbóról, melyet dér lepett meg,
Mely későn jött és sohse nyílt ki,
Örökké tartó fájdalomról –
Őszről akartam verset írni.

S ekkor valami csoda történt,
Halljátok, ím, a nagy csodát:
Elémbe gyöngén, reszketőn
A Nap vetette sugarát.

Mint egy különös üzenet
Melyet titokban küld a távol,
Mint egy mámoros ébredés
Rémekkel népes éjszakából.

Csak egy parányi napsugár volt
Rákacagott a hosszú télre,
S nyomában mintha félve bújna
Egy ici-pici, zöld levélke...

Elöttem kápráztatva játszott,
Mozgott, rezgett, táncolt a fény –
És ekkor, ekkor megértettem,
Hogy mit jelent e szó: remény!

1924. február 13.

Egyedül

Egyedül vagyok, egyedül.
Kibámulok az ablakon
Borong az alkony szürkésege
S a Csend beszédét hallgatom.

A Csend beszédét hallgatom.
Fáradt lelkemet lenyűgözve
Elnyújtott dallal ringat lágyan, –
S az óra kettyen közbe-közbe.

Az óra kettyen közbe-közbe,
Percek repülnek szerteszét
A lomha, álmos mutatóról
És hallom szárnyuk halk neszt.

Zümmögnek altató mesét,
Üzenetet egy messzi honból,
Hol örökös a napsugár,
Hol ezüst vizek habja tombol.

Hol ezüst vizek habja tombol,
S tündérek úsznak gondolákon...
A Csend meséjét hallgatom,
Míg egyszerre csak jön az Álom.

Meglep az édes, szőke Álom,
Mosolygás csillog kék szemében,
És hűvös kézzel simogatva,
Arcomra hajlik csókra készen.

Arcomra hajlik csókra készen,
Kis ajka egyre közelebb...
Az élet lassan elmosódik,
S begyógyul minden régi seb.

Nincs ennél semmi édesebb:
A szívre béke települ...

.....
Csend van. Alszom. Az óra kettyen.
Egyedül vagyok, egyedül.

1924. február 18.

Nincs tovább

Odakünn olyan szomorú a föld,
Odakünn olyan kopaszok a fák –
Idebenn hallgat ólmos szürkesség
És kísérteti járnak
Sohasem hallott bús melódiák;
Nagy, sűrű fátyol fedi lelkemet
Szemem lezárva, mintha nem is élnék
És addig tart a vers és nincs tovább.

1924. február 27.

Szegény poéta

Szegény poéta, mért jöttél ide?
Mondd: mit keresel ezen a világon?
Mondd: hát nem jobb lett volna ott maradnod,
Ahol örültél, ahol csókolgattak,
Ahol bölcsőben ringatott az Álom?

Szegény poéta, mért jöttél ide?
Hiszen te nem vagy sem gonosztevő
Sem érzéketlen faragott fabáb,
Kiket szerencse, játszi kény segít!
Szegény poéta, mért nem mégis tovább,
Szegény poéta, mit keresel itt?

A dőzsölőknek zsoltárt énekelsz?
Bizony mondom: így nem sokra viszed,
Ha megdobálnak, sajog a szíved
És áldással fizetsz meg annyi átkot?

A te szívednek van még szent hite,
Az még szeret Istent, hazát, barátot? –

Szegény poéta, miért jöttél ide?

Szegény poéta, tűnj el csendesen!
Ne féljél, nem sír senkisémet utánad!
(Ugyan, ki sírna egy költő után?)
Repülj magasra, tűnj el hangtalan,
Virágillatos május éjszakán,
Feljebb repülj a sápadt fényű holdnál
És ne hirdesse semmi itt a földön,
Hogy valaha is voltál!...

1924. február 27.

Kacagsz

Olyan vidáman, édesen kacagsz,
Mint ezüst csengő, csilingelve, halkan!...
És hallatára idebenn
Egy emlék fut át szívemen:
Valamikor még én is így kacagtam...

Olyan vidáman, édesen kacagsz!
És aki hallja, úgy örül a lelke!...
Csak én nekem nincs benne boldogságom,
Nekem égető könny szökik szemembe,
Én siratom a régi kacagásom...

1924. március 15.

Szomorú nóta

Hogy dalom oly bús,
Ki tehet róla? –
Szomorú élet,
Szomorú nóta...

Hol van a napnak
Csókoló fénye?
Tavaszt esengtem,
Ősz jött helyébe!

Ibolyát szedni
Amerre jártam:
Csupa letördelt
Galyat találtam.

Ahol kerestem
Színes madárdalt:
Haldokló erdő
Sóhaja szárnyalt.

Nem az én hibám,
Ki tehet róla?
Szomorú élet,
Szomorú nóta.

1924. március 29.

Pihenő a hosszú úton

Jövök a semmiből, megyek a Végtelenbe.
Utam véget nem érő, hosszú fénysugár,
E hely pedig, e pihenő a roppant vonalon
Csak egy parányi pont,
Ahol mindenki átmegy, aki jutalomra vár.

És szertenézek csodáló szemekkel:
A boltozaton lámpás, melynek neve nap,
Amely lenyugszik este s felkel újra reggel,
S a fénye szerteszórva
Tündöklő fényű szivárvány-hidat
Feszít az égi boltra.

Süppedő pázsit kínál fekhelyet,
(Felette száz madár bűvös dala nevet, –)
Ételt, italt kínál a fáknak mosolygó gyümölcse
Felzúg a tenger méla morajlása,
Hogy örömét, reményét, bánatát kiöntse.

Amint szétnézek csodáló szemekkel,
Emberi szívem csordultig tele:
Nincs ennél szebb táj sehol – így kiáltok, –
Lemondanék utamról is a végtelen fele,
Hogy ez a hely, e pont enyém lehessen,
Hogy – mely szédületes útjában éthert taposott, –
Szilárd talajon pihenjen e láb!

S mikor már lelkem erőssége dől,
Akkor süvölt egy hang a végtelenen át;
Egy hang, amelyre édes borzalom fog el,
Mely ellenmondást nem tűr senkitől:
Indulj tovább!...

1924. április 4.

Tavaszi

Hófehér felhő úszik az égen,
Szél csókolja a friss rügyeket,
Hófehér lányka sétál a réten,
Ibolyacsokrot szed, kötöget.

Lassan hömpölygve jő a folyóvíz
Megtörik a fény tükre felett, –
Kérde a lányka: vajon mi jót visz?
Hoz-e öneki üzenetet?

Ezer pompázó pillangó röppen,
Virág-csók mindre vár valahol, –
Szalad a lányka utánok körben,
S zengő madárral versenyt dalol.

Rózsás remények himnusz harsan,
Bimbófakadás mindenfelé –
A lányka szíve megnyílik lassan
S álom-pillangók szállnak belé.

Üdvözlégy tavasz, gyönyörű élet,
Aranyifjúság, tűz, égi sugár!
– Így ujjong – csupa öröm van veled,
Kedveseim, ibolya vár!...

...Mint ráncos arcú öreg anyóka,
Egykor tán éppen erre halad
S itt szedi össze, gyűjti csomóba
Emlékeit, a tar galyakat...

1924. április 10.

Csendes egyedüllet

Szép csillagos éj van,
A nyüzsgő világra
Nyugodalom szállott –
– Lehajtom fejemet
S halkan dudolgotok
Egy bús szerenád...
Kiséri a szellő
Csendes muzsikával...

Kibékülök lassan
Az egész világgal,
Kibékülök lassan
Háborgó szívemnek
Tompá sóhajával,
Kibékülök lassan
Minden zokogással

Minden nevetéssel.
– A szomorú múltat
A rejtélyes jövőt
Elfedi az éjjel;
Minden háborúra
Ráborul az áldott
Simogató béke...

Olyan jó is volna
Ha sohasem kéne
Harci dalt dalolni, –
Mindig szerenádott!...

1924. április 12.

Milyen különös

Milyen különös vagy te, sírhalom!
Milyen különös vagy te, fakereszt!
Hányan rettegnek félve tőled,
Hányan vágyódnak te utánad
Oh, ki érti meg ezt?

Milyen különös vagy te, sírhalom!
Mikor a vándor határodhoz ér,
Két munkás keze megpihen,
Szívében csendes, hideg lesz a vér,
Mégfagy a nóta piros ajakán
És úgy tűnik el némán, szomorún, –
Mikor a vándor határodhoz ér.

Sokan mondják: az érzelem, az álom
Mind semmivé lesz ezen a határon.
A szem, mely látott, nem lát többé,
A fül, mely hallott, most süketre válik,
S a nyelv elnémul mindörökké, –
Ezen a titkos, szomorú határon.

Sokan mondják, de igaz-e vajon?
Mély csöndesség és sívár nem-tudás
Fekszik-e itt a szívre egyedül?
Elpattant-é a vágyak húr-zenéje
És ember rajta sohsem hegedül?
Nem szól a szemnek többé senki: láss!
A fülnek: hallj!
A nyelvnek: szólj!
S a szívnek, hogy – szeress! –
Itt mindenkinek ura a halál?
Itt senki sem keres?
Itt senki sem talál?
Sokan mondják, de igaz-e vajon?

Milyen különös vagy te, sírhalom!
S milyen különös vagy te, fakereszt!
Oly néma vagy, de némaságod áldott:
Amit elrejt a sírnak némasága
Felfedi mindazt a te némaságod:

Beszélsz:

Halandó, testvér ne remegj!

Az út, amely a boldogságra visz

Egyetlenegy:

A sírnak útja és az én utam.

Halandó testvér, mondom, ne remegj!

Vágyad nem lesz, mert ott minden Valóság

Amit az ember elgondolni képes.

Szemed nem lesz, mert nem bírja ki szem:

Az Isten napja ragyogással ékes.

Nyelved, füled sem lesz, mert te magad vagy

Az élő gondolat,

S ki közeledbe jő, megért azonnal,

S te is megértesz másokat:

Szíved sem lesz, – mi szükség lenne rá?

Lelkedben ott az Isten lelke lángol,

S a gyöngé szív

Széjjelpattanna a nagy boldogságtól.

Ha elszakad az élet fonala,

Akkor rajzolták le nektek a pontot

Honnan kiindul az a félsugár

Amit életnek mondtok,

Mely végével a végtelenbe jár. –

Egy pillanat, vagy egy évmilliárd

Ott az teljesen egyre megy –

Testvér, ott olyan gyönyörű az élet!

Testvér, ne rettegj, ne remegj!...

Én hallgatom a rejtélyes beszédet.

Lelkem rettentő távlatokba téved,

S a titok-ország forró útjain

Nincs egy perc pihenő, nincs egy kis fa-árnyék,

Nincs egy ital víz, tikkadt ajkaimra,

Nincs egy üdítő, hús szőlő-gerezd...

...Milyen különös vagy te, sírhalom!

Milyen különös vagy te fakereszt!...

1924. április 12.

Nagypénteki ima

Uram, csúfoltak,
Kínoztak Téged
Aki szerettél
Minden szenvedőt.
Szegekkel vert a
Világ keresztre,
Aki mindig csak
Vigasztaltad őt.

Mi jót is tettem
Én a világnak,
Sok-sok napomon?
Csúfolnak?
Kínoznak?
Szegeznek engem?
Mért panaszkodom?

Uram, bocsáss meg!
Haragban égni
Nincs okom;
Egyebet kérni
Nincs jogom;
Uram, csak áldlak,
Nem panaszkodom.

1924. április 18.

Színképelemzés

Szemem a színek tomboló zajából
Valaha még a messzeségbe révedt
És úgy keresett édes pihenőre
Egy kicsi pontot, tisztát, hófehéret.

Nem kutattam a „honnan”-t és „miért”-et
Elfogadtam a színárnyak egészét;
Amit fehérnek láttam, annak hittem
És jól esett a szeretet, a részvét.

Ma már egy titkos spektroskopba nézek; –
Jaj, micsoda, amit benne látok!
A béke helyén színek verekednek
És másnak látom az egész világot.

Ma már nem hiszek mézes szavakat.
Ma már szemem megakad
Egy-egy mosolygó, kicsi, fehér ponton, –
Örömet benne sohasem találok,
Mert rajtam ül az átok,
S rögtön, de rögtön – színeire bontom...

1924. április 20.

Hogyha te nem volnál...

Kis gerlice dalol a párjának

Téged ölelgetlek
Téged csókolgatlak, –
– Hogyha te nem volnál,
Színes ragyogását
Nem látnám a napnak.

Veled mulatozunk
Csöndes nyári éjjel, –
– Hogyha te nem volnál,
Nem nézne az ég rám
Csillagos szemével.

Együtt örvendezünk
A gyönyörű nyárnak, –
– Hogyha te nem volnál,
Csupa sötét felhők,
Viharok járnának.

Együtt vagyunk minden
Bimbó-születésen, –
Hogyha te nem volnál
Ott sírnék, zokognék
Minden temetésen.

A világhoz képest
Olyan kicsi vagy te,
Olyan kicsi én is...
Hogyha te nem volnál,
Nekem a nagy világ
Üres lenne mégis!...

1924. április 25.

Program

Idejöttem a földre
Miért? Ki tudja?
Én nem akartam,
Nem is volt ebbe
Beleszólásom.

Ha már itt vagyok:
Legyen! Nem bánom!

Minden dolgok közt
Legszebb a könny és
Legszebb a nóta; –
Én ezt választom:
Sirok dalolva.

Sírásom oka
Nem békétlenség.
Amely isteni
Haragot hív ki:
Csak olyan nagyon
Jól esik sírni...

Nótámnak oka
Nem duhaj jókedv,
Emberi gög, mely
Kényekedvére
Játszik velem;
Szívem az oka:
Tele van dallal,
S ki kell öntenem.

Sírok dalolva,
Dalolok sírva
Nap-nap után.
S várom nyugodtan,
Mi fog történni
Azután?... –

1924. április 29.

Tavaszi borongás

Így dalol az ősz.

Hegyormon állok,
Komoran nézek le a tájra,
Hol most játszik az élet álma,
Mert én vagyok az ősz.

Az Isten így akarta:
Legyen árnyéka minden fénynek,
Legyen sírása minden nevetésnek
És hamis hang is
Keveredjék a tiszta dalba!
Az Isten így akarta.

Látod: én vagyok minden árnyék!
Hallod: én vagyok minden zokogás,
Minden panasz!
Hallod: így dalol a tavasz!
És hallod: így dalolok én!
Nincsen öröm, mit el nem rontok
A föld kerekén:

Mindenben ott az én várásom,
Az ősz várása
Mert a Halál mindent legyőz,
Ami csak él:
Hegymoron állok.
Komoran nézek le a tájra,
Hol most játszik az élet álma
Mert én vagyok az Ősz!
És a nyomomban itt les már a Tél...
1924. április 30.

Sch. igazgató úr nevenapjára

Kopaszon áll a vén diófa,
Lehullott róla lomb, levél,
Szomorún bólint csupasz ága,
Ha rálehel az őszi szél.
A sok madár, mely ott tanyázott
És hangoztatta víg dalát
– Ha szerencsés volt, – útra kelt és
Tovarepült a vizen át.
De kik maradtak búsan, árván,
Azokra jöttek rossz napok,
Koldulni kell a morzsalékot,
Melyet mindenki otthagzott;
Szenvednek fagytól, szélvihartól
Kebükben dúl a harc, a kín,
S csak néha tudnak felvidulni
A múltnak édes napjain.
Ilyenkor arcuk felderül még,
Elnémul minden könny-panasz,
Úgy kérdik egymást: visszatér-é
A napsugár, a zöld tavasz?

Szíve dobban ma száz diáknak,
Reád gondol mind, merre jár,
Csak Érted sóhajt, Téged óhajt,
Te vagy a forró napsugár.

Tavaszi béke

Fürdik lelkem az illatos
Tavas sugarában...
Kerestem a békességet –
Végre megtaláltam.

Minden madár, kicsi tücsök
Örömét zengi...
Legyek egyszer én is boldog,
Ne zavarjon senki!...

1924. május 1.

Régi emlék

Szebb minden napsütésnél
A halk esőjű, őszi bánat...
...Úgy voltál szép te is,
Ha szemed könnybe lábadt...

És úgy vagy most a legszebb:
A múltba tűnve távol, –
Köztünk lebeg egy ismeretlen,
Nagy, sűrű fátyol...

Megbékült emlék, régi dal
Elhervadt koszorú...
Csak az lehet ilyen szép
Ami nagyon, de nagyon szomorú!

1924. május 1.

Az éjféli vonat

A pályaudvar kövén álltam
Didergő, néma éjszakában,
Felettem lámpa ragyogott...
S amint a messzeségbe néztem,
Észrevettem egy vonatot,
Egy furcsa vonatot:

A füstöthányó, szikrázó gép
Egymással összehurkolt,
Bánat-sötétbe burkolt
Kocsikat vontatott.

Lassúdó, csüggedt mozdulással,
Unott, egyhangú törtetéssel
Jött egyre, egyre közelebb,
Míg sóhajtva megállt.

Útjában, merre járt
Körül mindent a sűrű éj vett:
Most bizonyára
Nagyon örült a lámpafénynek.

Sok éjköpenyű, szürke vándor
Szállt ki a kocsik ajtaján,
Éhesek voltak? Szomjasak?
Szívükön bánat ült talán?
Nem tudom. De az arca mindnek
Nagyon, de nagyon szomorú volt.

Aztán sípolt és füttyült a vonat
És gőzt bocsátva szerteszéjjel
Komor, döbbentő megadással
Indult tovább...

Még a nyomát is elfödte az éjjel.

Felocsudtam a látomásból
És dideregve eszembe jutott:

A sors elől vaj' hiába futok?
Szurokfekete csillagtalan éj
Fog fedni fojtó fátyolával,
Amerre gyászos vonatom
Dübörgve tovaszáguld?

Fényért sóvárgó két szegény szemem
El lesz ítélve; mit se lásson! – ?
Mert nem jut fényhez, csak egy állomáson,
Ott is csak egy elfutó, röpke percre,
Míg szomorú, kis árva dalaim
Kiszállnak?...

Azután újra nekivágok
A feneketlen, szörnyű éjszakának?...

1924. május hó 6.

Hol a bölcsesség?

1.

Sóvár vággyal kerestem a bölcsességet. Forró lüktető homlokomra szorítottam hideg ujjaimat és mentem, mentem előre...

Künn csendes, halál-bánatos, őszi alkonyat volt, zizegve zokogtak a temetésre szállingózó életremények, mert rájuk lehelt az ősz és azt mondta: ne tovább!

Csak itt-ott piroslott egy-egy levél a csüggedt fák ágai közt: mintha a rég letűnt időket akarták volna visszamosolyogni. Ilyenkor még szomorúbb a nevetés, mint a sírás.

Leültem a tó szélére. A fáradt alkonyat utolsó sugarai búcsúztak a halkan zsongó haboktól és a száraz nádak zörögve bólongatták rá közömbös, üres fejüket.

Felvettem egy kavicsot és a tóba dobtam... Mekkora loccsant! Mennyi kígyódzó, vonagló, fájó gyűrű keletkezett a nyomában és szaladt tova! Talán ezek a kis gyűrűk is az igazi bölcsességet kutatják? Talán a mi lelkünk is ilyen tó: ott áll a partján az Élet és dobálja bele színes kavicsait; kelnek a gyűrűk és futnak az igazság, a bölcsesség messzecsilllogó délibábja után...? Minél messzebb vannak a középponttól, annál lassabban, annál fáradtabban...? És hol a cél?...

Felugrottam. Tölcsért formáltam két tenyeremből és úgy kiáltottam hosszasan, elnyújtva a visszhangzó messziségbe:

– Hol van hát a bölcsesség? Hol van? Hol van?

S a megátalkodott, nagy természet tudott titkolózni, bezárkózott mélyen önmagába és egyetlen szóra sem méltatta a sóvárgó kérdést.

Nekem mégis úgy tetszett, mintha azt mondta volna: várj!

2.

...Még mindig kerestem a bölcsességet.

Hancúrozó, májusi hajnal bontogatta rózsás szárnyait. A nap ujjongó, ragyogó fénye, mint aranypiros kábító párázat ült az egész látóhatáron. Az ágakon tavaszi levélkék imádkoztak és acélos, kéktollas fecskék csicseregtek ájtatos zsolozsmákat a természethez.

Én mentem és kerestem a bölcsességet.

Lelkem kapuja tárva állott a hangoknak és színeknek, s azok, mint templomi ájtatoskodók, ki-bejártak rajta.

A szél lehelletétől zizegve hajladozó, smaragdzöld fűszálak, a nap csókja alatt álmosan gubbaszkodó rögök, az égen félénken átlebegő, meztelen fehér felhőcskék, mind bementek a nyitott kapun és mindegyiknek volt valami szava hozzám.

Keresed: hol a bölcsesség? Hát hol leled meg máshol, ha nem minálunk? Ha tudsz örülni a színek tobzódó táncának, a természet isteni ecsetjével létrehozott felséges harmóniának, – miért mégis tovább? Akkor te bölcs vagy. Bölcsőbb a világ minden poros könyvéénél. Te a természet bölcse vagy!

Szívem majd megpattant, alig fértek bele a nagy szavak, de azért figyeltem tovább.

Akkor rázendített a madarak kara, rázendített az örök nótájú, hegedűs tücsöktábor, rázendített a hozsannát kiáltó, életre csókoló tavaszi szél és zengett és zsongott az egész világ.

És nekem szólt mind: – Nálunk a bölcsesség! Ha tudsz örülni az isteni Karmester intésére felzendült hatalmas akkordoknak; ha tudsz örülni az élet és létezés örök muzsikáinak, akkor álljad meg, – te bölcs vagy: Bölcsőbb a világ összes pápaszemes, köhögős professzoránál; akkor te az Isten bölcse vagy.

Én pedig tágranyitottam szememet, arcomon kigyúlt a labdázó, viháncoló gyermekek pajkos pirossága és tanultam – örülni!

És megtaláltam a bölcsességet!

1924. május 7.

Harci induló

Baumgarten Lászlónak ajánlom

Bajtárs! Add a kezéd!
Omlik a fal már, tűzben a Vár;
Várfalak ormán szent csata vár!
Győzelem innen az égbe vezet!
Rajta, előre! Add a kezéd!

Bajtárs! Csattog a kard!
Bömböl az ágyú, tűznyilak esnek,
Vérbetapodtan ifjúi testek!...
Látod a szörnyű vérzivatat? –
Rajta, előre! Csattog a kard!

Bajtárs! Harsog a kürt!
Győzi karunk még – fárad az ellen!
Nyugtót a harcban percre se leljen,
Jajszava töltse be messze az űrt! –
Rajta, előre! Harsog a kürt!...

Hurrá!... Nyertük a harcot!...
Mentve a Lélek, mentve a Vár,
Mégfut a Bűn és nincs csata már!...
Szent, nagy örömben, égjen az arcod!
Áldjuk az Istent! Nyertük a harcot!

1924. május 7.

Lázban

Úgy fáj valami idebenn! –
Jaj! – már, már alig állom – –
– Előbb forrón – most hidegen –
Talán csak álom! – – –
Lehet – csak álom... –

A lelkem olyan szomorú!...
Mindenben csak a véget látom –
A tavasz? – Csupa koszorú –
– Vagy tán csak álom?... –
Lehet – csak álom... –

Csend! Hallga! a Halál beszél
Állok a nagy határon! – – –
Ez halál-hang? – vagy fú a szél? –
Vagy az se? Mindez álom – – –
Minden csak álom?... –

Élet! Halál! – Két nagy Titok!
De nyitját nem találom. – – –
Lehet, hogy még ma rányitok... –
Juj, be rossz álom!...
Be szörnyű álom!...

Alkony van – – – Furcsa életem
Avarját félve járom... –
Borzadok és reménykedem:
Talán csak álom! – – –
– – – Minden csak álom... –

1924. május 12.

A színész

Valaha tudtam, hogy a szám
Mikor mond tréfát
És mikor beszél igazán.

Valaha tudtam, hogy a nevetés
Mikor valódi arcomon
És mikor tettetés.

Valaha tudtam, hogy a fájdalom
Szívemben van-e, avagy tetszelegve
Csak önmagam csalom...

Valaha tudtam, – ma már nem tudom:
Összeolvadt az igazi
És hamis hang a hurokon.

Összeolvadt a piros és a kék,
A fehér és a fekete,
Köröttem minden szürkeség...

Valaha tudtam, – ma már nem tudom:
Koromsetéten hull a hó!...
Az igazságom mind hazugság
És hazugságom mind való!...

Hisznek bennem? Vagy kételkednek?
Vagy ócsárolnak? –:
Egyformán fáj az én szívemnek.

Ember vagyok, de sorsom feledem;
Színész vagyok, de nem tudom,
Hogy mi a szerepem.

Előttem minden ködbe vész.
Egyszer ezt játszom, másszor azt,
S fáradtan kérdem:
Mikor pihen a nyűtt színész?

Be jó is lesz majd! Jön a béke...
Való, hazugság szerte-válnak
S komédiámnak vége, vége!...

1924. május 16.

A meteor

Én irígylem a meteort!

Tündöklő láng-világ,
Mely reszkettető harsogással
Iramlik át a föld felett;
Örök csatáknak színhelye,
Hol mindörökké senkisémet nyer
És senkisémet veszít!...

De jég-sugára űrbe vész
És nem jut el az emberig...
A földről végre néma pont,
Mely leszalad az éjszakában
És fénylő sávot hagy az égen
Amerre járt, egy pillanatra – –

Ide nem jut el lelki harc,
Önfelemésztő láng-tusa,
Itt csupa béke, csupa csend lesz,
Nagyon kedves és nagyon szomorú...
És csendesen szól, aki látja:
Valaki meghalt! – –

Itt olyan, mint egy éjji dal,
Mely halkán, lágyan simogat;
És könnyet csókol szempillánkra;
Mint szerelmesek sóhaja,
Melyet a hintás, nyári szellő
Szárnyára kapva, messze hord...

Én irígylem a meteort!

1924. május 16.

Levél minden olvasómhöz

Üres levél ez! Semmi tartalom
De testvérem, ki vággyal olvasod,
Ne haragudj miatta rám! –
Ülj ide mellém gondolatban,
Simítsd le lágyan kuszált hajamat
És nagy bánatom megenyhül talán...

Kérde: hát mi a bánatom?
Hát miért könnyes a szemem? –
Belenéztem az alkonyuló napba,
– Mert este van már – s olyan jól esik,
Ha halkan megkönnyezhetem.

Én nem tudom, hogy milyen bánatom van.
Nem bántott senki. Béke minden.
(Csak egy-két tücsök hegedül – –)
De olyan szürke, homályos az este
És eszembe jut minden elmúlás
És úgy fáj egyedül!...

Köröttem zsong most minden régi nótám,
Köröttem repdes minden régi álmom...
Kinyújtott kezem keres valakit,
Aki megtanít
Hogy minden sírás nevetésre váljon
És lassan, lassan közeleg az éj...

Hiába keresek?!
Testvér! Hát nem jössz hozzám?
Megértő lelked meg nem simogat?
Forró ajkaddal nem csókolgatsz le:
Amíg nem késő –
Az én rejtélyes, nagy bánatomat?...
– Oh, igazad van; ne tedd meg soha!
Minden szépség a könnyekből fakad,
S a fájdalom a bánat (olv.szó) nekem...

Ha valamikor szellemszárnyakon
El is szállsz ide, mit se kérdezz –
Csak borulj mellém szótlanul
És sírj te is velem!

1924. május 19.

Mi vagyok én?

Most se tudjátok?
Hisz' eldaloltam már elégszer!
– Harmatcsepp vagyok éjji réten.
Alvó virágok hajfűrtjében
Villogó ékszer!

És várom, hogy majd jön a Hajnal
És sugár-létrán fellebegve
A Naphoz szálllok diadallal.
– A réten pedig sajgó szívvel
Halkan, titokban fog sírni
Egy pici lepke...

A zongora

Alig kerültem ki a gyárból, –
– Szép, fényes zengő zongora, –
Most itt állok a szoba sarkán
És sorsom olyan mostoha!

Billentyűimen éjjel-nappal
Két végzet-adta kéz cikáz,
S olyan szomorú, amit játszik,
Hogy sír az utca, sír a ház.

Lágy mollba-ringó dalok árja
Szívembe tép és fáj nekem! –
Dalolnom kell, mert ez a végzet,
Bárha akarom, bárha nem.

S míg zeng az ének, sír a nóta,
Merengő lelkem messze jár:
Tán jobb lett volna nem születni!...
Tán jobb is lenne halni már...

Vagy asztal, szekrény, kályha lenni;
Szív nélkül, néma, ostoba...
Jaj, lennék bármi, bármi inkább,
Mint zongora!...

1924. május 23.

A zsarátnok dala

Legyen már csend
És ne lármázzatok!
Nem látjátok, hogy én
Még csak parázs vagyok?

Ha fáztok, tűrjétek!
Házat nem fűthet a zsarátnok,
S a tél fagyában meleget
Nem önthet rátok!

Csitt! Még parázs vagyok,
Kis, szunnyadó parázs – – –
De – érzem – jön egy isteni,
Áldott varázs:

Percek forgácsa lángra szít,
Eszkendők fája fellebeg,
És lelketekbe tör
Sosem álmodott, nagy dolog:

Szétsziporkázó tűzijáték,
Csodás fénytenger!...
És zsolozsmákat zengve
Áld minden ember.

Szikrák zenéje átrezeg
A megkövült telen
S az forró nyárba olvad...
De addig türelem! – – –

Vagy azt se bánom,
ha nincs bennetek
Rövid várásra akarat, –
Fojtsátok el
A szunnyadozó parazsat:

Jó lesz! Lelkem a nagy Sötétnek
Kútjába szótlanul hull! –
De ti – hiába – nélkülem
Elvesztek nyomorultul!

Hozzád!

Legyél vidám és nevetős!
Mért lennél szomorú? –
Lelkemből nem száll sohase lelkedre
A halk, ködös ború.

Tükrös termekben táncolj
És mindenkit igézz meg!
Meggújva, szürkén, csendesen
Sarokból nézlek.

Gúnyolj ki, ha a lombot tépem:
(Szeret? Nem szeret? Mit mond az akác?)
Gúnyolj ki, ha szememben
Könnyeket látsz!

Te kacagj, hogy sírok.
S én sírjak, hogy kacagsz!...
Bármit tegyél is,
Nekem te mindig, mindig jó maradsz!

1924. június 10.

A szomszédkertbe nézek

A szomszédkertbe nézek:
Lám, már megadta, mivel tartozott,
S a nyárnak többé nem adósa:
Csöndes, csillagos május éjszakán
A szomszédkertben kifeslett a rózsza.

Hószirmú rózsza, bimbó-álom!
... Pici fejével a palánkon tulról:
Kacagva int felém, – – –
S én megsíratom titkon, fájón,
Hogy nem lehet enyém...

1924. június 12.

A kertben

Valaha régen beszélgettünk
S együtt ültünk a kis padon
S a gesztenyefák sugdosódtak...

Ma újra itt vagyok
S te itt ülsz közelemben
S furcsán pillantsz fel néha-néha:
Miért vagyok ma olyan néma? –
És én csak hallgatok,
Szomorún hallgatok...

Bennem a múltak vágya tombol
De szeretném, hogy bánatomból
Semmit se tudj!
Nehéz könnycseppben ég a pillám
S a gesztenyefák sugdosódnak,
Egészen úgy, mint régen,
Egészen úgy, egészen úgy!...
Akkor kacagtam, most megkönnyezem.

1924. június 12.

Széttépett versek

Széttépett versek!
Papírfoszlányok!
Száz kis darabka Múlt,
Mit fel nem támaszt a Jövő!
Nézlek, nézlek benneteket...
Szemembe könny szivárog,
Nagy, fényes, forró könnycsepp
És olyan nagyon szomorú vagyok...

Jaj, siratom a gyilkosságot.

Tán jogotok lett volna élni!
Hisz élni édes, élni jó! – – –
Iszonyú önvád:
Én vagyok én, a kegyetlen bíró!

Jaj, siratom a gyilkosságot.
Oh, ha még egyszer összerakhatnálak
Benneteket,
Lelkemnek mozaikos templomán
Ti sok kihullott, összezúzott ablak!
Már vége, késő! – – –
Széttépett versek,
Kicsi halottaim,
Titeket már csak sirathatlak!
1924. június 16.

Akkor és most

Emlékszem: egyszer messze voltam,
Köröttem susogott a fenyves – –
Emlékszem: akkor messze voltam
És mégis mindig rád gondoltam
Miért vagy olyan messze, kedves?
Szemem lehunytam – fújt a szellő.
És azt álmodtam: megcsókoltál – –
Halkan, hűvösen fújt a szellő
És szétfoslott a távol-felhő
S valahogy olyan közel voltál.
...Most itt vagyok és látlak egyre,
Szavaid mindig hozzám jutnak
Víg kacagásod cseng fülemben,
S kezedet fogom két kezembe,
S valahogy mégis – messze tudlak!...
1924. június hó 18.

Búcsúztató

A kongreganista nyolcadikosok búcsúdélutánján.
Isten szolgája a szálló Idő,
Kitárt szárnyával csak egyet legyint:
Dolgok születnek fényes napvilágra,
Egy új legyintés, – semmi lesz megint.
Nyitott szárnyának hűvös rezdülése
Gyermek-arcokat szent-komolyra szánt...
Nagy, hűvös szárnyát csöndes suhogással
Ha érezzük, hogy kiterjeszti ránk:

Mint gyermek-lelkek álltatok itt egykor
A liliomos, szent zászló alatt,
S remegő kézben égő gyertyát tartva
Rebegtétek az édes szavakat:

„Hű fiad leszek! Fogadom Neked ma!”
S kigyúlt szemetek ártatlan tüze
És ragyogott a hófehér kokárda,
Mit lelketekre angyal-kéz tüze.

És most itt álltok. Újra. Utoljára,
Szép gyermek-álmok, Isten véletek!
Elóttetek a küzdés és a pálya,
Mentek harcolni harcos életet.

Körülóttetek nem lesz béke többet:
Fegyver, csataszó, ágyú, harsona!
És fületekbe vad fenyegetéssel
Üvölt az élet vásári zaja.

Harcolni kell, mert ez a szörnyű végzet,
Mert bennetek az Isten vére forr,
Harcolni kell, mert jön az alvilágnak
Pokoli népe s hiszi: elsodor!

S korbácsütések vágnak hátatokra
És arculcsapkod durván száz ököl – – –
Kábultan álltok! – Ezt hívják életnek?
Panaszkodástok tengere ömöl.

Igen, testvéreim, ezt hívják életnek!
Minden kéz álnok vermet ásogat...
Életre szálló, harcoló testvérek,
Fogadjátok ma jó tanácsomat:

Ha lankadtok az élet viharában,
S fáradtan csügg le vérző kezetek,
S hogy nem bírjátok már tovább a harcot,
A döbbent szívben fájón érzitek;

Az ellenségnek ne hódoljatok meg
És ne álljatok csüggedt szomorún, –
Elóttetek a kitárt templom-ajtó,
Az örök menhely, örök azilum.

Csupán egy lépés... lépjete be halkan
(Elül a lárma hátatok mögött...)
S keressétek meg: hol van az Ő képe,
Ki szíveteken hajdan örködött.

Térdeljete le könnyázott szemekkel,
S Ő rátok tekint, rátok mosolyog,
S emlékek jönnek: égő gyertya... zászló...
Sok régfelejtett, csodaszép dolog!...

S újjászülettek! Bánatotok enyhül,
És úgy érzitek: élni, élni jó –
És felujjongtok: Áve Mária!
És győztes lesz a kongregáció!...

1924. június 19.

Életemről

Hallottatok-é már alkonyi nótát,
Mikor búcsúzó, bús, halkszavú hangok
Sírnak fel az égre?

Lássátok: ilyen dal az életem is.

Járkáltatok-é már a temetőben
A messze lakóknak sírjai közt
És láttatok-é hervadt koszorút?

Lássátok: ilyen hervadt koszorú
Az életem is? –

Fényét-kisugárzó, éjji bogárka
Pazarolja, mi kincs az övé
s egyszerre szegény és árva marad...

Lássátok: így tesz az életem is.

Hogy' csillog a könny; láttatok-e már,
Amint a csalódott, méla szemekből
Szomorún lepereg?...

Lássátok: ilyen könny életem is
Arcán a csalódott, büszke világnak.

Van-é szomorú emléked a múltban?

Válaszd ki a legszomorúbbat!...
Lásd, épen ilyen szomorú
Az életem is!...

1924. június 25.

Testvérem itt van

M. Tibor barátomnak

Csend!
Siket, mélységes, béna csend!
Pihen itt minden ősátkú harag
Kihamvad minden öröm lángolása
Itt egyetlen Úr a Halál
S kiszáradt torkát iszonyúra tátva
Ásít a sötét, sárga Sivatag!

Csak én,
A bosszúsújtott, örök én
Ülök elhagyva, egyedül,
Minden kis neszre felriadva
A sivatagnak éjjelén
S keblemre nehezül
Az egyedüllét vad lidércnyomása!...

Ki az?
Ki jár itt? Hallom lépteid neszt!...
Barát vagy, akit várok,
Vagy álnok ellen, ki vesztetre tör?
Tán csontváz-arcú éj-kísértet?
Felelj! Felelj! – Eh, senki – szerteszét!...
Csend... csend... Köröttem fűszál sem zizeg
S csak felcsigázott képzelet gyötör!...

De most!...
Jaj, mégis?... Hűvös, puha kéz
Simogató öt ujja
Tapad láztüzes homlokomra
És letörli a hidegverejtéket.
És két tűz-szem arcomba néz,
S egy forró ajak ajakamra
Isteni hévvel lángcsókot lehel.

Jaj! – Alleluja!!
Dobog a szív és lüktet a kebel
És iszonyatos, kábító félelmem
Feloldozott nagy megkönnyebbülése
Imában tör ki:
...Áld, áld, áld Téged, én Uram, a lelkem,
Ki Szabadítót küldtél énnekem
És üdvözítő hajnalsugarat
A puszta éjjelébe!

Uram!
Nem vagyok immár egyedül,
Halottként fekve rút, sivatag-sírban!
Testvérem két erős keze
Hívja az életet, úzi a halált; –
Testvérem itt is, itt is rámtalált!
És harsogom a zsoltárt
Áldott légy, Uram, mindörökké!

1924. június 28.

A Te szíved

Sok szív született fájdalomra, búra,
De melyiknek van töviskoszorúja?
– Csak a tiednek, Jézusom!

Tört, kínzott szívért nem kell menni messze,
De melyik szív van törrel átszegezve?
Csupán a tied, Jézusom!

Sok fény sziporkáz a sötét világból,
De ilyen lánggal kinek szíve lángol?
– Csupán a tied, Jézusom!

Szívemet véred hófehérre mossa,
Tüzed égesse lángoló pirosra –
És én imádlak Téged mindörökké,
Egyetlen, édes Jézusom!

1924. július 10.

Csak egy...

Csak egy van, aki lelkemet megérti,
Aki felfogja sóhajtásimat,
Csak egy van, aki örökre a régi,
Csak egy van, aki titkon megsírat;

Ki csókot adott, mikor nem is kértem,
És hozzám szól csak egyre, hangtalan,
Csak egy van, aki imádkozik értem –
És az is olyan nagyon messze van!

1924. július 12.

A koszorú

Egy titokzatos idegen
Rózsakoszorút vetett homlokomra
S aztán tovább ment hidegen.

Én ujjongtam a kincsen
És úgy vártam, hogy szivárvány-utamra
Illatot hintsen!

Ó, sok reményem, balga, rajtavesztett!
– Egy szomorú napon
Virágom szirma hullni kezdett

Azután így haladt
És minden nap lehullt egy szirma –
És végül csak a tövise maradt... –

Most minden csupa bánat
S én bús-szelíden befelé sírok
És hordozom a töviskoronámat!

1924. július 16.

Ne ismerjen...

Ne ismerjen meg soha senki
És ne lássa meg szememet
És ne fogja meg kezemet
És ne tudja, hogy milyen vagyok én!

Vegyen engemet köd körül,
Mely senkinek sem könnyörül
S legyek én mindig nagyon messze!

Legyek én mindig nagyon messze
Egetostromló, kopár szírttetőn
És arcomat felleg fedezze
És úgy tekintsen rám a szemetek
Lángoló vággyal, – epedőn, – – –
S ha összekulcsolt kezemet
Égnek facsarják vámpír-gondok
Higgyétek azt, hogy áldást mondok!

Higgyétek azt,
Ha magasságom bűvös ködpalástját
Bíboros fénnel szövö át a nap,
Higgyétek azt,
Hogy boldog vagyok s szelíd-lelkű
Mint május-reggel, oltárnál a pap.

Higgyétek azt, hogy jó vagyok
És higgyétek, hogy így imádkozom:
Örömem teljes, mi kell még egyéb?
(Pedig azt mondom:
Meztelen lábam tövissekbe lép!)

Higgyétek azt, hogy így imádkozom:
Áldott légy, Uram, gyönyörű az élet!
(Pedig azt mondom: meddig tart ez így még?
És gyöngeségem kínpokolban éget...)

Ha befejeztem imádságomat
Mondjátok rá, hogy – Ámen!
És ne ismerjen soha senki
És ne tudjátok: milyen vagyok én!

1924. július 16.

Prológ
az „Elváló utakon” című színműhöz

Tisztelt Hallgatóság! Férfiak és hölgyek,
Akik egy estét a mi körünkben töltnék!
Előadásunkról, – kérem engedjék meg,
Hogy egy pár rövid szót előre meséljek!

...Messze Zsidóország kicsi városkája,
Tiszta gyermek-álmok színes netovábbja,
Elrepülni hozzá messze-messze honba
Kis Jézuskát látni ki ne vágyott volna?

Önöknek is itten mind ez volt a vágya.
Mikor lefeküdtek hófehér kis ágyba
S homlokukra búcsút jó anyácska csókolt,
Názáretbe szállni olyan igen jó volt!

...Jön a kis Jézuska, az aranyos gyermek,
Kivel játszadoxni csupán a jók mernek;
Homlokán istenség glóriája reszket
S vállán viszi már a kicsi fakeresztet.

Aztán sorra jönnek: a jó barát, János,
S a többiek, kiket összehoz a város
Zsidók, rómaiak! Megférnek ők szépen,
S a jó Isten rájuk mosolyog az égben.

Önök is játszanak árnyékos erdőkön,
Hímes csillogású harmatos mezőkön.
Bújósdi, cicázás, mind-mind sorra jönnek
S ezer édes perce röppen az időnek!

Mikor végre eljő a ragyogó reggel
S bíbor palástjában a tüzes nap felkel,
Szivők a szép álmot mosolyogva issza – – –
...Oh, ti édes álmok, sohse tértek vissza?!

Kérem most önöket: ne legyen rá gondjuk;
Ha vissza nem térnek, visszavarázsoljuk,
Mozdulniok sem kell: ide szállnak szálig
S ezer nagy bánatuk napsütésre válik.

A mosolyban, melyet két szemük reá vet,
Mégfürdik Jézuska, mégfürdik Názáret –
Hófehér angyalkák repkednek felettünk...
Ami tőlünk tellett, mi mindent megtettünk,

S habár a játékban egyikünk se mester,
Legyen önök közt, ki tapsolni nem restell, –
S ami játékunknak szomorú hiánya,
Bízzák azt rá, kérem, a fantáziára!

1924. július 18.

Nyár végén

Fejed támasztod fáradt, gyöngye kézzel –
Szobádban ülsz és az ablakon kinézel:

Csend van. Megy a nap éjji nyugovóra;
Kilencet üt az öreg toronyóra. –

A messzeségben gólyák szállodognak
És kelepelik: vége van a nyárnak.

Az ablak alatt – óh, ábrándok sorsa!
Fonnyadt fejével bólongat a rózsza – –

Te szomorúan, elmerengve nézed
S azt mondod; – élet... – – –

1924. július 19.

Száműzött Romeo levele Júliához

Ne hidd, hogy nem szeretlek,
Ne hidd, hogy elfeledlek,
Azt nem bírom soha!
Fehér márvány a lelkem
S neved törölhetetlen
Betűkkel van vésve be oda!

Ne hidd, mert messze járok
Hogy utánad nem vágyok!
Csak Te vagy lelkemé –
Arcod mindenhol rám les;
S mint titokzatos mágnes,
Úgy húz egyre önmaga felé.

Ne hidd, hogy csókokod nélkül
Valaha összebékül
Szívem a vággyal s nem tépi a bánat, –
Csak azt hidd, hogy szeretlek,
Csak azt hidd, hogy imádlak
S én, számkivetett, árva Romeo,
Nemsokára meghalok utánad!...

1924. július 19.

Vasárnapi viziten

Ma olyan, mintha kis gyerekek volnánk
Úgy játszadozunk, s az öröm
Csókos ajakkal lehajol ránk.

Az egész kertet beláthatjuk innen,
S a verandára beragyog a nap
S kezedet néha megérintem.

Kacagunk is egy keveset
S ha zsebkendődet sikerül eldugnom
Iszonyú-módon keresed...

Nem zavar semmi.
A szívünk csupa édes, ragyogó láng
És olyan, mintha kis gyerekek volnánk,
És nem kívánok innen hazamenni.

1924. július 20.

Évszakok

Jön a Tavasz –
S te papírcsákód' fejedbe nyomod
És fakardoddal elébe szaladsz.

Mulat a Nyár –
Te víg nótákat dalolsz a fülébe
És poharatok koccintásra vár.

Suhan az Ősz –
Te sirnál is meg kacagnál is furcsán
És sápadt-arcú sejtelem előz.

Tipeg a Tél –
S ti karonfogva együtt bandukoltok
És arculcsap a temetői szél.

1924. július 21.

Néha

Ha néha egy dalt papírra vetek,
Elém szállnak a halk kacajú esték,
Mikor szikrázó, szomjas szemeink
Egymást keresték.

Ha néha egy dalt papírra vetek,
Kézen fog a sok búsmeséjű éjjel,
Rólad mesél, ki messze vagy
És könnyesen mosolygok szerteszéjjel.

Ha néha egy dalt papírra vetek
Valami titkon zokogásra nógat
S lelke kapuját felkoszorúzom
És feltűzöm rá lobogómat.

Ha néha egy dalt papírra vetek,
A Halált látom lopódnai felém
S érzem: ennyivel kevesebb vagyok
S amit leírtam, – már nem az enyém!

1924. július 28.

Élet-törtetés

Az út ravaszul, görbén kanyarog,
Nem! Nem lépek rá! Ha már menni kell,
Csak egyenesen, büszkén akarok!

Vad tüskebokrok tépik meg ruhámat
S az este mélye borzongatón barna –
De emelt fővel indulok utamra!

Az erdő zúg, a szálfák megriadnak:
Eredj az úton! Mért jársz erre dőre? –
Én énekelve törtetek előre.

Köröttem szörnyű szikla-szakadékok
Posványok torka elnyelésre vár
És vijjog fent a keselyű madár.

Tövisbe lábam mosolyogva lép
S felszegett fővel török utamon,
Mint egy dübörgő fékevesztett gép...

Mögöttem újra csönd és nyugalom –
S tovább alszik az erdő.

1924. július 29.

Akkor

Milyen lesz akkor,
Mikor nem lesz már semmi hátra,
Ami hevítne, ami várna
És minden vágyam ködképpé fakult?

A zsarnok sorsot vajjon átkozom?
Vagy emelt fővel, büszkén távozom
És nem kísért a múlt?

Vagy tán könnyesen indulok a házba,
Melynek kapuján írva áll: örök!
És a küszöbnél lassan, tétovázva
Megfordulok és – visszaköszönök.

1924. július 29.

Valakinek, aki indul

Igaz-e, hogy te útra kelsz?
Útra hív egy hatalom? –
Igaz-e, hogy te útra készülsz?
Olyan szomorú hallanom!

A lelkem olyan csendes, árva,
Lecsügged nótás, régi kedve,
Felölti szürke köpenyét
És kimegyünk az őszi kertbe.

Kertünk fölött ma köd borong
És sárgaszín a hullt avar... –
Tudod: mekkora boldogság az,
Mit hervadása eltakar?

Ide van ásva az enyém is,
Kincsedet Te is idehordád...
Megkeresem a rózsabokrot,
Lelkem illatos rózsabokrát.

Nem is régen még hófehér volt
Csupa hószerű, üde rózsza;
Ma már a szélben ott zokog
A hervadt szirmok utolsója.

Borongón lépek oda hozzá
És Rád gondolva, Te neked
Könnyes-szomorúan leszakítom
Ezt az utolsó levelet.

És megcsókolom csendesen
– Csókom olvad, mint jég a tűzön –
Aztán mikor nem veszed észre,
Kalapod mellé odatűzőm:

Talán megőrzöd mindhalálig,
Talán holnapra el is veszted –
Olyan mindegy az énnekem,
Én azt tudom csak, hogy szeretlek!

Pedig ez a szál bús szírom
Az én kedvem, hitem, dalom!...
...Igaz-e, hogy Te útrakészülsz?
Olyan szomorú hallanom.

1924. július 30.

Te

Vídám vasárnap elnevetgélisz
Mosolyogsz és szemembe nézel
S én homlokomat megsimítom
Hideg, borzongó kézzel.

Te azt hiszed, hogy élsz még?
Csalódsz! Halott vagy régen!
Sírod fölött bús, könnyes csillogással
Csillag virraszt az égen.

A sírhoz minden őszi estén
Kijövök halkan, egyedül
És bánatom, mint hólepel
Sírod fölébe települ.

Ott sírok árván, csendesen
S a füzek között zúg a szél,
S a temetői keresztfák közt
Régi alakod újra kél.

S én leborulva zokogok
S hívlak egyre, visszahívlak...
(Fájdalmas szívem az a sír
És emlékem a csillag...)

Vídám vasárnap elnevetgélisz,
Kacagok veled én is szépen – –
De ez a Te, ez nem Te vagy,
Te már halott vagy régen.

1924. július 30.

Jertek velem!

Most jertek velem, kicsi álmok,
Bolondos, drága álmaim!
A jövő csókot integet
S én odaviszlek titeket:
Jertek, jertek csak, álmaim!

Ne kérdezzétek:
Hová megyünk?
Ne kérdezzétek:
Mi lesz velünk?
Ha boldogok vagytok, én is az vagyok
Ha ti meghaltok, én is meghalok...
Így kézenfogva, mosolyogva,
Jerünk csak édes, kicsi álmaim!

1924. július 31.

Nagy bánat

Az életem játékos kis gyerek volt
A sok örömből ki se látszott
Reggeltől estig mindig játszott:
Hintában ült,
Égig repült...

Ma leszakadt a hinta!

Az életem gyönyörű vers volt,
Remekbe készült, nem volt mása –
A jó Isten kezeírása... –

Ma ráömlött a tinta.

1924. augusztus 1.

A titok

Néha üldöz egy hatalom,
Csodás titkokra hajtó
És benyitok a legbelsőbb szobába,
Hol fekete kárpitos minden ajtó.

A falakon nagy, nehéz függönyök,
Félős, fekete, suhogó selyem
S a középén két gyertya ég
És fojtó füstje sötét sejtelem.

Aztán zárom a lélek ajtót;
– Nehéz komoran kondul a retesz –
S odabent mindent, mindent
Titkos, borongó félhomály fedez.

Nagy csend. Halvány az arcom –
Libegő lángok fehérre festik,
S én ott sírok a kriptá mélyén
Kora hajnaltól késő estig.

Múltak árnyával sugdosódom
S könnyem a kövön medret éget,
S újra, meg újra végigsiratom
Az idehantolt sok Emléket... –

Másnap találgatják az emberek:
Vajj' mi a titkom, mi a búm,
S miért mosolygok egyre
Olyan csöndesen, olyan szomorún!

1924. augusztus 3.

A boldogságról

L. A. úrleány esküvőjére

Sokat kerested, végre megtaláltad,
Tenyereden kis gyémántkő ragyog
És sugarai szerte sziporkáznak
És éjszakáid fényes nappalok. –
Kis gyémántköved szerteszét ragyog.
És boldogságnak hívod a követ –
Jaj, ne mutasd, se énnem, se másnak!
Én féltem a Te boldogságodat,
Mások fondorral titkos vermet ásnak!
Jaj, ne mutasd se énnem, se másnak!
Rejtsd el titokban, ne tudják hová lett –
Talán szívedbe, talán máshová –
Árvíz ne mossa, tűzvész ne eméssze, –
Rabló ne lelje, ha kutat soká!...
Talán szívedbe, talán máshová...
S őrizve boldog, önfeledt mosollyal,
Csak ünnepeken, néha vedd elő,
Ha alkonyatkor csendes-egyedül vagy,
S körötted ül a Múlt, Jelen, Jövő.
Csak ünnepeken, néha vedd elő!
Akkor úgy nézzed késő éjjelig,
Akkor jól megnézd minden oldaláról
És látva büszke, ujjongó tüztét,
A szent örömben semmi meg nem gátol!
Akkor jól megnézd minden oldaláról!
...És ha sugara bágyadt, szomorú
És régi fénye homályyá fakulva, –
Jöjjön a könny, a ragyogó, az áldott,
Mely már annyi bút csillogásra váltott!...
És boldogságod ragyogni fog újra!...
1924. augusztus 7.

Börtönben

Talán az élet, talán a börtön,
Ahol én most az időmet töltöm...
Mindenkép szomorú.

Talán búsongó, talán víg lélek –
Talán meghalok, talán még élek;
Vagyok örökös, bús. – Talán.

Mi adja be a halálos mérget?
Talán ebédem,
Talán vacsorám – – –

Úgy nézek innen,
Sápadt-epedőn, imbolygó-búsan
Mint tömjénfüst a templom ablakán:

Talán csak egyszer kijutok innen...
Nem is sokára... – –
Talán – talán – talán –

1924. augusztus 8.

Szomorú, kis búcsúzkodó vers

melyet egészen úgy írtam le,
amint éreztem.

Mit tudjak Néked emlékül adni?
Képet festeni, szobrot faragni
Sosem tanultam.

Ezt nem lehet
Versekbe írni,
Ezt nem lehet
Nótába sírni –
Most látod, olyan szomorú vagyok!
Mesét olvastam
És a mese is szomorú, – de szép:
(Te is sírni fogsz rajta, meglásd!)
Álomkirályfi búcsúzik,
S hiába minden büszke pompa:
Testvére indul messze honba
És nem tudja, hogy látják-e még egymást – –
Jaj ez a mese szomorú, – de szép –

Szívem, mintha csak ólomból lenne,
Szemembe nézel, könny csillog benne?
Ugye, hogy furcsa kép?

Vidd ezt, vidd ezt magaddal:
Szomorú képet,
Könnyes emléket –
És vigasztald meg, hogyha rátekintesz –
(Majd nagyon sokszor megjelen Neked!)

Álomkirályfi búcsúzik,
Mert búcsút intesz – – –
Százszor elmondod, míg felsír a bánat
Isten veled! Isten veled! –
S úgy néz utánad...

1924. augusztus 9.

Nem egészen most volt

A visszanézők éneke

Szép, aranyhajú, buksi kis fiú,
Oly boldog voltam,
S egyre daloltam:
Meleg tavaszban boldog társra leltem,
De a tavasznál tavaszabb a lelkem!

Hej, nem egészen most volt!

Szép, aranyhajú, buksi kis fiú
Oly boldog voltam,
S egyre daloltam:
Tüzes a nyár és szememtől a nap
Bágyadt alkonyon újult fényre kap!

Hej, nem egészen most volt!

Kékszemű, szőke, buksi kis fiú,
Oly boldog voltam,
S egyre daloltam:
Eljött a tél és havas lett az élet,
De az én szívem hónál is fehérebb.

Hej, nem egészen most volt!

Én vagyok-é, vagy más-e az oka,
Hogy elfakult az aranyos csoda? –
Hej, nem egészen most volt!
Régen volt, régen!...

1924. augusztus 10.

Sápadt levél

Sápadt levél az ájult fáról
Lihegve a mély kútba hullt –
Ott álltam – néztem, láttam
És fölriadt a régi múlt.

Tüzes tavasz, csókos csicsergés,
Virág-parfümös, lombos ág...
Valahogy úgy felfájt szívemben
A zajgó vérű ifjúság! –

Láttam, láttam a sötétséget,
Az örök-semmis, hideg úrt,
S láttam szegény magam-levélkét
Amint repült, repült, repült...

1924. augusztus 10.

Vasútnál

Várom a gőzöst, szörnyeteg-gőgöst
Ki önönmagát oly nagynak hiszi –
Füstöt okádva itt lesz nemsokára,
s akit szeretek, magával viszi.

Közömbös arcok, sok üres tekintet –
Furcsán bólintva libegnek a fák,
és mosolyogva, mivel látni akarják
a régi-átkos könnytragédiát.

Nézem a hosszú, elkígyózó sínpart...
olyan fekete, olyan bánatos!
Ott fekszel rajta víg dalom, reményem
jön a gőzös és zúgva rádtapos.

1924. augusztus 12.

Búcsúzás után

Mikor ránézek,
lehull a csillag!
Mindenki elmegy,
Mindenki itthagyt –

Körülöttem már,
hej, senki sincsen,
csak a könnyező,
felhőn lebegő,
jóságos Isten!

1924. augusztus 13.

Lehántott fa

Meg-megcibál egy bús sóhajítás
s te meglóbálsz komor koronádat,
szegény, kivénhedt, beteg pajtás.

A vágó fagytól ezután mi véd meg?
Vén derekadat meztelenre nyúzták
és gaz markukban leszakadt a kéreg.

Miért sújtott e szomorú-szép bánat?
Tán szemet szúrt, hogy büszke voltál?
Tán irigyelték ráncba gyűrt ruhádat?

Fondorlók kése eltalált
és eltalálta pajzsos hitedet
s most várod a halált...

Szegény öreg, rád nézni sem merek...
Olyan búsultan egybevág a sorsunk:
lehántottak az emberek!

1924. augusztus 13.

Séta közben

Lábunk ijedten, félve lép:
elénkbe szórva száz darabban,
szétzúzott csésze, tört cserép.

Sóhajra görbül néma szánk:
mennyi elvérzett, múlt öröm,
Úristen, mennyi jaj-szilánk!

Szerették, vették, amíg telve
ajkukon csurgott üdítón
mézédességű, drága nedve;

Mikor tovább hiába várták,
mert minden, minden kiapadt –
egyszerűen a földhöz vágták.

1924. augusztus 13.

Lámpa

Én nem vagyok se nap, se hold,
se csillag, amely fent ragyog –
én csak homályos majd-kiégett,
szomorú kis villany vagyok.

Nekem a nagy világmindenség
hátborzongató, fagyos táj;
fényemet csak egy szoba látja,
számomra ez a nagy világ.

Ha majd egy nap a pihenésre
a Halál bácsi szépen rávesz,
sötét borul a kis szobára
és meglátjátok: – rövidzár lesz.

1924. augusztus 13.

Különös műtét

A nagy teremben fázós hangon,
meg-megakadva kecmereg az óra,
én fekszem a nagy műtőasztalon
és készülök az operációra.

Halántékomon vér-harc dübörög,
égek kíváncsi, titokleső gondban
és rászorítom kezemet szívemre,
mely lázütemre, nyugtalanul dobban.

...Orvos úr, kérem, nagyhatalmú Sors,
ugyebár nem lesz nyoma sem a kínnak
és finoman veszi ki ezüst csipeszével
azt a valamit, amit bűnnek hívnak?...

1924. augusztus 13.

Balga dal, amit dalol a ravatal

Kifáradtam. Elég az élet,
elég, elég!

Jobbról, balról két gyertya lángol, –
(de mindörökre az se ég;
egyszer neki is, mint nekem,
elég, elég!)

Odakint bőghet, moroghat az élet;
idáig nem tör be a lárma
s szívem nem forr a harcon...
Ne sercegj gyertya, hagyjál békét,
örüld te is a harcok végét!
Elég! Most alszom...

1924. augusztus 13.

Borús délután

Künn köd roskad a fakó tájra
és mindent, mindent elfedez,
az ablakot hideg szél rázza
és őszi eső permetez.

A fű vizesen meglapul,
míg kinézek az ablakon,
s gyűlnek, gyűlnek, gyűlnek a tócsák
szomorúan, hallgatagon.

Az ágakat valami bánat
konokul csaknem földig húzza...
Fázós, didergő, lucskos minden
és engem mégis vonz az utca!

...Mi jobb: álmokba belemúlni
hol a valóság fényes semmi –
vagy ködnek, esőnek, pocsolyának
becsukott szemmel nekimenni?

1924. augusztus 14.

Három dalt írok

Tollam zenéje halk, kaparó nesz:
az első bús, de vigasztaló lesz, –
Édesanyámnak írom.

A másik ugrál, egekig szárnyal,
tele lesz színnel, napsugárral, –
ezt Valakinek írom.

Harmadik dalom – örök-bús eset! –
jajos lesz, vad lesz, kétségbeesett...
Ezt önmagamnak írom.

1924. augusztus 14.

Amikor tenni kell

Hitem, szerelmem, szent hazám!
Semmit se tettem igazán,
még gyümölcsöt se hoztam, –
eddig csak délibábot néztem,
eddig csak álmodoztam.

Talán már jönni fog az óra,
mely valót hoz az álmodóra
és tett-vágyakra kelti:
egészen hinni, egészen remélni
jaj, egészen szeretni!

Borus-magamat harcba vetni,
Láng-szerellemmel elégetni,
mert csak ez a nagy, drága élet!
Talán dübörgőn jön a perc már,
mely hűlt kohómban lángot éget...

Vagy építeni, vagy rombolni,
vagy felépülni, vagy romolni
riadó perdül büszke dobon –
Akkor el tőlem, ami álom,
s dalaimat a tűzbe dobom!

1924. augusztus 14.

Mi ketten

Baumgarten Lászlónak

Jövünk. Csend van, és kéz a kézben
puhán, szomorún, melegen.
Jövünk, mert itt most vár a szükség
és nem vagyunk még elegen,
mert parancsolt a messze Hang,
melytől a Föld is fázva retten –
Jövünk szomorún, vágyak nélkül:
mi ketten,
mi ketten.

Azután halkán dalba kezdünk,
(én a tercen és Te a prímen!)
s előttünk a fák meghajolnak
s dalunk sebekre drága írt ken –
A hegyek zúgva visszhangozzák
– nem szólt nekik még senki szebben –
s tovább megyünk és zengve zengünk:
mi ketten,
mi ketten.

Dalunkban furcsa messzeségek,
ködös, különös, új világ:
vágyatlan vágyak, sötét fények
és mégis minden összevág.
Komoran keresztet vetünk,
ha könny csillog a bús szemekben
s tovább megyünk és zengve zengünk:
mi ketten,
mi ketten.

...Ha kileheltünk minden himnuszot,
s elharcoltuk az élet harcát,
összeborulunk s megcsókoljuk
egymás halovány, hideg arcát

és jelszavunkon elborongva:
nem aratok, mit nem vetettem! –
visszafelé indulunk némán:
mi ketten,
mi ketten.

1924. augusztus 15.

Legszebb álmodásomnak

Ha nem fáradtál el még nézni,
– mert csillag-tüzű szemed rég les, –
nézd meg az én bánatomat:
mily távoli – nagy, mily fenséges!

Nézd meg az én homlokomat
mit ez a bú sötétített el – – –
Deríteni csak Te tudsz rajta,
ha cirógatod kis keziddel...

1924. augusztus 15.

Felleg a Földhöz

*Valakinek, akit írásra buzdítottam
és akinek segítettem is.*

Önzetlen küldöm friss esőmet
Csobogó, édes véretem,
mely mag-rügyeket csal belőled
és duzzaszt bimbós életet;
amit teszek, önzetlenül teszem.

Nagy, fellobbanó vágy hevít fel,
valami lázas szerelem
és jóban-bízó drága hittel
kincsemet mind odavetem! –
Mindent adok, semmit sem fogadok.

Nem örömem, hogy ezt mondhassam:
csodáljátok, ez az én munkám! –
Adást-lihegő kedvem múltván
továbbvonulok búsan, lassan,
s csak a magasból integetek vissza.

1924. augusztus 16.

Magamról

Nem lázasít meg soha az írásom
és nem megy élni nehezen a dal.
Nem vagyok vulkán, melynek vajudása
vészes, rengető morajlásba hal.

A vulkán dörög, tűztengert okád ki
és napokig tart, amíg elpihen,
rózsás lankákat, városokat pusztít,...
Nem vagyok ilyen! Nem vagyok ilyen!

Halkan csobban ki, könnyedén folyik szét
belőlem a dal, s örülök: enyém. –
Mint a forrás, mely víg kirándulóknak
italt csurrant ki erdők rejtekén.

Csörtet a csermely csókosan csacsogva
a századéves vén tölgyfák alatt
és álmodat lát a folyam hatalmáról
és várja, amíg folyammá dagad!

1924. augusztus 16.

A végzés

Talán maga az öreg Ádám,
kinek foga gyümölcstől vásik,
talán Ábrahám, talán Jákob,
vagy valamelyik közel-másik,
lelkemhez egész közelálló,
kiket egy kis tűz égetett szét, –
viharos éjjel összeültek,
s hogy meg kell halnom, elvégezték
s hogy meg kell halnom, elvégezték.

Szörnyű a szó! Mindenki hallja
és nincsen, aki értené –
s akkor eremnek átkos lángja
elindult a szívem felé
s akkor fog majd rátalálni,
mikor a legszebb, drága dal rí
és egy futammal bevégezve
– örjítő gondom – meg kell halni,
jaj, meg kell halni, meg kell halni!

El kell pusztulni, meg kell halni, –
bólongatnak a letarolt fák. – –
Meg kell halni, jaj meg kell halni,
a harangok is végigkongják... –
Azt a szomorú, régi Sanhedriát
ki se hallotta, ki se látta

és mégis áll a szörnyű végzés
és nincs ellene apelláta,
jaj, nincs ellene apelláta.

1924. augusztus 17.

A Hajnal

Most olyan szép a hegytető!
Most a világ is oly csodás! –
Bíbor a nap, az éltető
és minden egy szép álmodás.

A semmi-éjjel szörnyű bús volt,
míg Hajnalt látott születésem –
most két kezem imára kulcsolt
és nem kell félni, hogy lekésem.

Minden imádság idején,
minden imádság felrepül,
s vágyak tüzében égve én
a Tetőn állok egyedül.

...De itt áll az én bús Barátom
és fázósan fülembe súgja,
hogy mindez csak egy rövid álom
és ránk borul az Este újra!...

1924. augusztus 17.

Főnevek

Tavaszi virág,
Gyümölcs,
fű, lombos ág –
ősz, hervadás,
halál – –

Születés.
élet.
csók, szerelem,
sírás, könny,
butaság... –

1924. augusztus 19.

Egy névnepre

Ilona nap

Testvérem, látod, itt a napok napja
és átölel, mint drága, puha kéz
és a szemünkben mégis szomorúság,
míg egymáséban önmagába néz?

...Bolyongunk, testvér, Te leányos könnyel,
én ifjú daccal járom az utat,
mely vaksötét. A messze láthatár
még egy csillanó szikrát sem mutat.

Megyünk, megyünk... de nézd csak: ott a tájék
valami lilás fénysugarat ölt –
mintha Keletről ünnep közelegne,
mit fényruhában ünnepel a föld.

Hurrá, haj, hurrá! Látod, ez a Hajnal,
mely lángparipán onnan közeleg;
onnan születik édes diadallal
a nagy, csodás tűz, drága, szent meleg!

Ezt úgy hívják, hogy ünnepi bolondság!
Úgy borúl, mint egy simuló lepel!...
Hej, isteni az, mikor a hétköznapi
nyomasztó éjje fényben ünnepel! –

...Testvérem, látod, itt a napok napja
és átölel, mint drága, puha kéz –
és a szemünkben mégis ül a bánat,
míg egymáséban önmagába néz?...

1924. augusztus 18.

Éjjel az emeletre

Magamfajta, szegény élet-kapaszkodóknak írom ezt a verset

Míg felnyílik a rozsdás závar,
be sokat is kínlódsz vele!
Azután indulsz a fekete lépcsőn
botolva, búsan felfele.
– Hiába! Hiába!

Talán ez a nagy, bús sötétség
szédít meg néha, vagy a bor?
Benned millió lázas dalnak
zsibbadt zsongása haldokol.
– Hiába! Hiába!

Szemed álmosan, lomhán pislog
és valóságot mit se lát,
s minden sarokból rém-kísértet
fintorgat feléd torz-pofát –
– Hiába! Hiába!

Szédülő szívvel, forró fejjel
lábadat lomhán emeled,
s még mindig nincs a várt Magasság
még mindig nincs az emelet –
– Hiába! Hiába!

1924. augusztus 19.

Bal-láb jobb-láb

Egyhangú menetelés közben.

Bal-láb, jobb-láb
Bal-láb, jobb-láb – – –
Napot az idő napra hordhat,
de mégis áll a nagy gyakorlat,
s életünk fáradt, száz nyűgével
menni kell mindig: nappal, éjjel! –

Bal-láb, jobb-láb,
Bal-láb, jobb-láb –
Malmát az idő egyre hajtja,
és úgy hasonlít minden napja,
mint egyik láb a másikához –
Van, aki sír, van, aki átkoz...

Bal-láb, jobb-láb,
Bal-láb, jobb-láb –
Unalmas nóta, jaj, be ódon,
de nem sírok és átkozódom,
csak hajtogatom megadással,
tikkadó, konok akarással:

Bal-láb, jobb-láb,
Bal-láb, jobb-láb...

1924. augusztus 20.

A süllyedő hajó

Tobzódó vágyak dörgő óceánján
vigasztalan, nagy gyilkosság az éjjel
és minden hullám sátánszóra kél fel
és habzik, merül, süllyed a hajó!

Nincs mentőcsónak, üvölt a vihar
Csontlábú halál vigyorogva jár itt
és égi fárosz seholsem világít –
jaj, táncol, merül, süllyed a hajó!

Isten! Ébren vagy? Isten, Te hatalmas!
Tűzarcú angyalt miért nem küldesz le?
Nézd: ha elfordulsz, minden el van veszve –
Nézd: szédül, merül, süllyed a hajó!

Prédára leskel szörnyetegi gúnnyal
az undok mélyben százezer titok,
pöffeteg cápák, hideg polipok
és imbolyogva süllyed a hajó...

1924. augusztus 22.

Szól a trombita

Kilenc.
Távolról szól a trombita
s mélabús, nyújtott hívására
megvonaglik a levegő.
Mulatozásnak, bornak vége,
s szegény, szomorú, bús bakák
lecsüggedt fővel hazafelé mennek – –
Lábuk megtorpan néha, néha
és nagy keserűn hördül fel a „nem”!
Azután újra úr lesz a „muszáj”!
mert zúg, mert bűg a trombita,
s szegény szomorú bús bakák,
robotos lelke katonák
lecsüggedt fővel hazafelé mennek, ...

Én is jöttem a Kaszárnyából,
vibráló vágyak vidám katonája:
szemem kacagva, áldva néz szét,
szívom virágok drága mézét
és jelszóm: soha mit se félni,
repülni rózsás akarással
repülni színes szárnyalással
és mindig, mindig, mindig élni! – – –

Akkor egy távol toronyóra
Komoran kongva
Kilence kondul
és felsikolt a trombita.

1924. augusztus 22.

Bűnbánat

Jaj, hogy szégyellem!
Rejtsetek el, ti fekete falak!
Én Istenem, ne nézzél úgy szemembe,
mert nagyon sokszor megbántottalak,
mert nagyon sokszor szálltam Veled szembe
Jaj, hogy sajnálom!
Jaj, hogy szégyellem!

Önkívületem lázadt Ellened
s a régi szépség durva, nyers lett –
Most szégyellem szegény életemet
és szégyellem minden munkámat,
s szégyellem ezt a verset... –

Jaj, hogy sajnálom! Jaj, hogy szégyellem!

1924. augusztus 22.

A pezsgős palack alliterál

Temetett, titkos tartalom,
haragos, híres hatalom,
boldog, bizsergő, balga bőség
lobogó lángú lehetőség
ami énbennem él.

Valami vágyas végtelen vagyok.

Csak már csattanna fel
e fojtó, fájó, forrasztott fedél
és dörgő daccal durranna dugóm
és csobognának csurgó csókjaim
a vész-viharban vonagló világra!

Ne lennék ilyen áldozatos árva!

Akarni, adni, mit addig akarok,
míg égnek bennem hörgő haragok,
szaggató, színes, szomorú szerelmek –
míg a ragadó, repülő napok
rózsás lelkekre rontást nem lehelnek.

Jaj, nem akarok poshadón pusztulni!

Éljen az akkor! –:
Akkor mindenki vére kell,
Akkor mindenki énekel,
erőt a lelken lenge kéj vesz,
s daloló, drága, csodaszép lesz
és táncra tart a fürge föld

és lángos lelkem egyre tölt
pirosan-pezsgó, pozsgás patakot! – –

Várom, várom a villanó varázst!
Várom, várom a vigadó napot!

1924. augusztus 26.

Szól a muzsika

Szól a muzsika messze, messze.
Sápadó hangját kapkodón
hordja idáig el a szél –
– Idebent alszik minden eszme
és hangomon ül hangfogóm:
most csak a muzsika beszél!

...Egy titokzatos másik partról
valami bánat jött ide,
s a zene volt a drága híd –
Most szép beszéddel mind ő tart jól,
szívemen dobog láng-szíve
és átliegi vágyait.

Emberszív így még sohasem vert!...
Karomra hajtom fejemet,
s míg rámborul egy síró árnyék,
csókolni vágyom minden embert,
s zokog bennem a szeretet
és gyilkosomnak megbocsátnék.

1924. augusztus 27.

Felséges Úr!

Felséges Úr!
Ha kis szolgája fehérbe öltöz,
szabad-e néki bemenni Önhöz?

Felséges Úr!
Fáradt vagyok már, sajog a lábam
állni e fényes előszobában.

Felséges Úr!
Lássa, szívemben a reménység jó,
de Önt meglátni nem vagyok méltó...

Felséges Úr!
E házon kívül mindent az ár mos:
messziről jöttem, s köntösöm sáros,

Felséges Úr!
Lázadó vérem jaj, lecsitult rég:
ottbent csak sírnék, elébehullnék! – –

Felséges Úr!
Ha kis szolgája fehérbe öltöz,
szabad-e néki bemenni Önhöz?

1924. augusztus 29.

Búcsúzás

M. T. barátom elutazására.

Nem is oly rég volt, hogy mi összejöttünk,
Nem hittük még, hogy szívünk összenő,
S midőn ezt tudtuk, nem sejtettük azt, hogy
Elválásunkra is lesz még idő,
Hogy elmégy messze, elhagysz engemet; –
Egyetlen jó Barát, Isten veled!

Vidám két ifjú gondtalan madárként,
Csak énekének s álmainak élt;
Míg én cél nélkül, szárnyszegetten állok,
Te teljesülve látod magadét,
S feléjük szállva elhagysz engemet; –
Egyetlen jó Barát, Isten veled!

Ködös jövőmnek vak sötétségében
Sikered az egyetlen fénysugár,
Amely szívemnek szikra kis reményt ad,
Amely előttem imbolyogva jár, –
Csak fáj nagyon, hogy elhagysz engemet, –
Egyetlen jó Barát, Isten veled!

Ha jönnek majd a hosszú délutánok
S hiába nézek várakozva én,
Ha járnak-kelnek ösmeretlen arcok
S a kis utcából nem közelgsz felém,
Utánad száll egy fájó képzelet:
Egyetlen jó Barát, Isten veled!

S eszembe jut majd: gondolsz-é most énrám,
Küldesz-e egy imát az ég felé,
Amely lesújtott, árva, bús szívemnek
Vigasztalásait könyörgené,
Vagy elfelejtél Te is engemet?
Egyetlen jó Barát, Isten veled!

Nem! Nem felejtessz! Mi szeretjük egymást,
Legyen közöttünk bár a fél világ
S meg fogjuk érni egykor mind a ketten
Viszontlátásunk édes mámorát!
Oh akkor, akkor mily boldog leszek! –
Egyetlen jó Barát, Isten veled!

1923. augusztus hó

Az első őszi vers

Már őszbe járunk lassan, lassan
és nincs kedvem, hogy mutogassam
dalba-zengő kedvemet. –

Míg bánatomról mesét mondok,
szétröpködnek a szegény lombok:
nem is látok egyebet.

Nyújtózva fekszik sor soron,
s mert fáradt-búsan vonszolom,
jön mondat után mondat, –

s engem, míg rajtok áthatok,
egy nyár-igézet álma fog
és kiejtem a tollat...

1924. szeptember 1.

Temetők vándora

Mennyi múlt öröm, mennyi „volt”
mennyi tört élet, mennyi holt,
mennyi lángolás márvánnyá kövülve,
mennyi szeretés földbe merevülve,
bukott drámához mennyi díszlet,
rozsdás-fakultta mennyi szín lett! –
és úgy hívják, hogy temető.

S én, Káthágóknak örök Máriusza,
a futó Élet idedobott tusza,
ma bús temetők vándorává lettem:
a hajrák előtt ide-menekedtem,
hol önmagába simít el a Semmi
és hallgatom a sírok sóhajtását:
dona ei pacem!... – –
És egy sírnál sem lehet megpihenni.

Ez egy seholi, különös vidék,
ez egy seholi különös világ,
hol lábaim a rögtől lépdelik, –
dimenziók közt álom-negyedik
s körülöleli láthatatlan várfal...
...Itt békülök az élettel nappal,
itt békülök a csendes halottakkal –
és kezet fogok a Halállal. –

[1924. szeptember 1.]

Ilyenek vagyunk

Van úgy, hogy néha sírni kell
s szívünkbe körmét bánat ássa
és nincs okunk a kacagásra
és becsukjuk az ablakot.

Van úgy, hogy néha kacagunk
és víg-magunknak nincsen öre
és kicsordul a könnyünk tőle,
pedig oka: csak álmodás.

Van úgy, hogy tollat emelünk
és hozzáfogunk verset írni,
s egy-egy életet akarunk
belekacagni, belesírni! –

Mikor előttünk kész a munka,
szomorún, szépen összehajtjuk
és betesszük a fiókunkba.

1924. szeptember 1.

A ködök hercege

...És Ködországban akkor csend lesz,
s csak olykor zúg fel, néha-néha –
az álmodásos zenekar
és átvijjog a szél a réten
és Ködországban ünnepelnek!

Jön a Ködherceg álmodón,
fehér felhőből köpenye
és fátyolos és hallgató,
mint az eső, mely lepereg:
jön a Ködherceg szomorún.

A szürke ködök leborulnak,
megcsókolják palástja szélét,
s az alázatos őszi árnyak
koronát tesznek a homlokára
és mind-mind földig leborulnak.

Ködhercegből most Ködkirály
felül felhői trónusára,
s még körülnéz nagy országában,
a szimfónia végsőt borzong –
és Ködországban újra csend lesz...

1924. szeptember 3.

Esti imádság

Nézd, jó Istenkém: úgy megzavarodtam,
mint zsinórszakadt, piaci fabáb;
gondolataim összegabalyodtak
és nem tudom, hogy mit mondjak tovább.

Szép volt a nap és oly igazán forró,
ez a kis vers is gyönyörű eset,
s a szellő, amit homlokomra küldtél
cirógatásul, igen jól esett.

Most úgy szeretnék sokat hálálkodni,
ha nem húzódnék szemem lefelé
és annyi minden zsibong még szívemben
és nem tudom, hogy kérni lehet-é?

Napközben is tán rossz kis fiú voltam
és fudriságom rosszra vezetett –
most oda kéne menni szépen Hozzád
és megcsókolni fehér kezedet.

De lásd, Istenkém, álmos a Te szolgád;
csak mosolyogj a kicsi vándoron...
Jó éjszakát... így... eloltom a lámpát...
és szenderegve Rólad álmodom.

1924. szeptember 4.

Kártyázás közben

Leülünk körben
és beszélgetünk halkan;

Osztják a kártyát:
be rossz lapot kaptam!

Úgy oszt a bankár,
mintha a Végzet volna –

mi nézzük, nézzük
lázasan lehajolva...

(Mintha a játék
maga az Élet volna...)

Kezdjük Uraim!
– a szó szívemig pattan.

és felsóhajtok:
be rossz kártyát kaptam.

1924. szeptember 4.

Esőben

A lucskos ár, a verdeső,
a locsogó, a tocsogó
még arcomig is felfecskendez – –
ez vándorlás, ez sárba-séta
s bár szennyező, bár szomorú
valahogy mégis szörnyű szent ez.

A lucskos ár, a verdeső
a locsogó, a tocsogó
bokáig nyeli lomha lábam,
s én megyek, megyek, megyek búsan,
lehajtott fejjel, cammogón
nagy, szürke felhők bánatában.

Mert nem azt hívják vándorlónak,
ki futva tör egy kapuhoz
és lelke vágya egy-való;
igaz vándor, ki így megy, így megy
és minden álma az eső,
a tocsogó, a locsogó.

1924. szeptember 4.

Milyenek a csillagok?

A csillagok fent néha nagy-vidámak
és néha szívbe-tépő szomorúk
de mindig, mindig, mindig nagyon szépek!

A csillagok a felhők szeretői,
s azok reájok feketén borulnak,
s irígyen rejtik földi szem elől.

A csillagoknak nagyon jó szívük van
és simító fényt táncoltatnak végig
az élet tarka álm-szőnyegén.

A csillagok mind dáriusi dúsak,
s pazarul dobják a tömérdek kincset
patakok, folyók, tengerek színére.

A kis csillagok iszonyúan bölcsek
és csöndes éjek bársony sátorában
föléd hajolva, titkokat susognak.

A csillagoknak kéklő szemök is van
és olyan édes, hívó, nagy csalással
tudnak a földre letekinteni vélők –

A csillagok az örök eszményképek
kik sóvár vágyra csókolnak fel mindent,
s az embereket kéjbe kápráztatják.

Ezer éjszakán, ezerszer zokogjuk,
hogy a csillagok nagyon messze vannak,
s a csillagokat nem lehet megfogni.

1924. szeptember 5.

Látomás

Megnyílt az ég ma hirtelen,
a nagy kárpitot félrevonták –
s a rőt mező ma színt kapott
és felvirult sok régi, holt ág.

Sugarat szórt a hasadék,
s egyszer csak én is belenéztem
és térdre hullva, ámulón
imába csitult szürke vészem.

Olyan hatalmas-gyönyörűt
törpe harcos még sohse látott,
s amiért eddig sírtam én,
megköszöntem a boldogságot.

1924. szeptember 6.

Hajrá

Hej, verd a zongorát!
Ma mulatunk,
ma szürke sorsnak,
bánat-korcsnak
fügét mutatunk –
Táncoljunk, hajrá!

Hej, csattogjon a dal!
Hej, énekeljünk mégis
és minden furcsán,
könnyek jussán –
győzzön a csakazértis!
Táncoljunk, hajrá!

Hej, tudod-e: mi ez?
Kicsi darabka ég,
mit felhők mellett
látni enged
egy vékony hasadék – – –
Táncoljunk, hajrá!

Hej, tudod-e: mi ez?
Ritkán látod, csak néha-néha:
lecsukott pillán
átverő villám:
vak éjben hangos tűz-rakéta –
Táncoljunk, hajrá!

A villám éjbe lobban,
felleg fed ég-derűt...
Hej, szemünk csak ma lát:
hej, húzd a hegedűt,
hej, verd a zongorát!
Táncoljunk csakazértis!

1924. szeptember 6.

Üzenek Néked

Nem küldök bársonyt, aranyat és gyöngyöt,
nem küldök fényes, gyémánttűzű éket,
csak egyszerűen, igazán
üzenek Néked.

Hogy mit üzenek? Nem tudom.
Kinek üzenek? Nem tudom:
„Néked” – ha mondom, ennyi is elég,
Te, énkívülem Bárki – Valaki,
s aki üzenek „én” vagyok.

Egyedül voltam
én mindig senki, mindig semmi voltam,
kikapcsolva az örök-nagy egészből,
ős bizonytalan Nirvánába holtan,
önmagamért szörnyű-felelős.

Ma, Semmiből-lelt, nagyhatalmú hős,
a lét-zajgásba beleolvadok
és elhiszem, hogy felesbe oszlottak
a holnap napok
és kereslek, Te messze Valaki.

Benépesül a búsmagányú börtön,
kettőbe pattan a titok, az árnyék,
teher, panasz és sajtó öntudat
mikor lelkemet követségbe küldöm:
menjen, hogy legyen, olvadjon és lásson!

Félős, örvendő tapogatózásom
zendítse dalra a nagy Mindenséget
és ujjongjon ma az egész világ,
mert én meglelve boldog magamat
– üzenek Néked.

1924. szeptember 8.

Mászó csigához

Ájultan, búsan, alva szinte,
csüggedt-nehezen bandukolva
ne járjak soha, soha, mint te,
Kicsi csiga!

(Mindig repüljek, mindig szálljak,
csapjak bele az élet-égbe,
ragadjanak a fürge szárnyak!)

Fűszálak közt, mik harmat-hintve,
tapogatózva, nagy-vigyázón
ne járjak soha, soha, mint te,
Kicsi csiga!

(Vágjam fejem bár fába, kőbe,
hunyt szemmel, hajrán, egyenest
rohanjak mindig csak előre!)

Kapaszkodón a szürke szirtre,
örök-csendesen, örök-némán
ne járjak soha, soha mint te,
kicsi csiga!

(Titkot nem tudó, árva, balga,
életet, álmot, mindent, mindent
kiáltsak büszke, drága dalba!)

Ha kiapadt a zengő mélység
és szárnyam törve nehezült
és ránk csapott a véres végzet,
akkor, akkor már – én se bánom –
akkor egyformák lehetünk...

1924. szeptember 9.

Képeskönyv

Be szép, be kedves!

Tágranyilt szemekkel
lapozok este, lapozok reggel
a nyüzsgő rajzú, tarka képeskönyvben:

Ez itt bohócos,
ez lobogó, léha,
ez itt borongó, mint jó magam néha
ez meg Rómeót játszik minden este.

Ni, ez diák tán!

Messze-szürke vészen
tünődik, amíg könyvet tart kezében. –
Az a másik tán iskolás leányka.

Füstölgő kémény,
ezerkürtű város –
falu, magános, girbe-gurba sáros, –
kardos mundér és vasvillás daróc.

Be szép, be kedves!

Sohasem unt játék,
a jó Istentől gyönyörű ajándék,
finom vonalú, tarka képű album!

De én tudom csak:

be nehéz a dolgom,
ha nagy álmaim táltosát megoldom,
s a csodás képet mégis el kell hagyni.

Mert a sors ilyen

leborul az este
és minden napunk új színűre festve
és minden reggel új-új fejezet;

Elgyönyörködve

nagy-ámulva nézzük,
s álom-mesékkal magunkat igézzük,
s egyszer kopottan földre hull a könyv.

1924. szeptember 9.

Megint a vasút

Mikor barátomat kikísértem

Amikor lomhán ballagnak az órák,
amikor sírón búcsúznak a percek,
mikor kalimpáló, piros szívünkről
az álmodó vér sóhajtozva perceg,
amikor szemünk nagy távolba néz

és füstök után integet a kéz,
azt mondjuk halkán:
megint a vasút!

És úgy nézünk sokáig, messze-messze,
a könny-szőkevényt útra nem eresztve
és felújul sok, önmagunkra szórt vád,
s még sokszor látjuk a fekete mozdonyt,
a bucsuzások örök-rémű szobrát –
s azután minden éjjel
rosszat álmodunk.

Mert gyakran eljön mihozzánk az ősz
és árva lelkünkbe álma lepereg
és röpködnek a sugdosódó szélben
a sápadt arcú, csonka levelek
és úgy találjuk, hogy már semmi sincsen,
és ami volt – az élet is hazug –
s akkor csendesen szólunk:
megint a vasút, megint a vasút!

1924. szeptember 10.

Egy sírnál

Kijöttem hozzád,
te árva, szép, te jó holt.
Mert itt olyanokat gondol az ember,
amilyeneket eddig
sohase gondolt.

Ilyenkor meg-megállva
nincs mit szeretve hinnünk,
s a múltat összegezzük,
s kezünket összetesszük
és megfájul a szívünk.

Mert nem adták az életünket,
ezer, osztott örömünket
csak emlék-álmodásnak: –
ami a tied, énnekem,
ami az enyém, másnak.

1924. szeptember 10.

Emléksorok

Csak ennyit írok: D. J.
Meg ezt ki fejti?
Tán nevemet jelenti – –

Talán csak hóbert, –
talán értelme
Dalos volt, Jó volt,
és Daccal tudott Játszani.

1924. szeptember 10.

Színpadi fényben

Pergett a taps,
dörgött a taps,
mikor megcsillogtattam
néhány kis árva rím-szülöttemet.

Pergett a taps,
csörgött a taps
és én sohasem láttam annyira,
hogy bús adásom nem igazi még.

Rengett a taps,
csengett a taps
a csendes-szavú jelenért
és én tudtam, hogy nem érdemlem.

Zörgött a taps,
zúgott a taps
és én hálásan, hunyt pillákkal
megálmodtam a jövőt.

1924. szeptember 12.

Tegnap emlék

Testvér!
Sétált a hold a régi útbán,
s én ezüstfejű fák mentében
csöndes imákat félve súgtam.

Majd lankadón,
egy mohos törzsnek vetettem a hátam
és életemet magam előtt láttam.
És megértettem mindent, mindent:
mire vagyok én, mire mások –
és zenéltek a hallgatások
és táncoltak a titkok.

Testvér!
Most nem csodálom, hogy a világ így megy.
Most megüthetsz, vagy megcsókolhatsz:
igazán mindegy.

1924. szeptember 12.

Éjszakai könny

Morzsolgatjuk az imádságot
s azt hiszik mások: fal-fele fordultunk,
azt hiszik mások: réges-régen alszunk
s akkor csordul az éjszakai könny.

Hiába szólunk: butaság csak!
Hiába szólunk: mire jó ez?
Hiába mondjuk: ne ömölj!

Pereg, pereg a könny.

Olyan ez, mikor dugott kincsünk
szobáját szellőztetjük,
mely nagy időn át pecsételve volt,

vagy egy rejtélyes kéz-húzásra
felgördül a nagy, rejtő éjji függöny
és befénylik a hold:

Ilyenkor meg-megcsillan pillanatra
a senkitől se látott
mosolyfalakba zárt igazi kincs,
a mélységes, nagy, drága szomorúság!...

Az óra éjfelet ver – –
– Pereg, pereg a könny... –

1924. szeptember 15.

Őszi jókedv

Olyan nagy bánat őszbe jutni?
Vagy búcsúzkodón élni tán?
Mikor mindenki sírva borzong,
Miért ne legyek én vidám?

Ma jó kedvem van igazában,
nem látok tüzet, harci vért
halált, semmit és nincs tovább ez;
jó kedvem van, ha nincs miért.

Tavaszi pirkadás könnyet csókolt
csüggedt pillájú szememen,
de most szégyellem, hogy így rámtört
az a nagy bánat-szerelem.

Ma szél veri az ablaktáblát
és felleg-tábor gomolyog – –
de én nekem ma csuda-nap süt,
de ez a kis vers mosolyog.

1924. szeptember 17.

Álmok

Arcomat éri
hajnali fény
és sírva, remegve,
zokogva, nevetve
álmodom, álmodom, álmodom én.

Libben a hajnal,
vérterítő –
és vágyva, szaladva,
ölelve, kacagva
álmodik, álmodik, álmodik ő.

1924. szeptember 1.

Az esti korzón

Fent csillagos az ég
s a nagy, merev, titáni csendburában
parányi, zsongó darázsfészek:
a város.

Különös, buta, kis világ
hol zöngő nótát zümmögetnek
a mámoros zenészek.

Fent csillagos az ég
lent zsibong, törtet, fut, liheg,
zörög, zenél, mulat a város
és szerteszét
a nagy ívlámpák végtelen,
hivalgó, tündéri sora
vakító fényt sugároz.

Fent csillagos az ég,
de a felséges, égi, nagy csodára
még pillantást se dobnak
az emberek:
hiszen a lámpák szebbek, jobbak,
közelebb vannak, fényesebbek,
mint a csillagok.

Villogó tűzben szikrázik a korzó,
újult erővel zúg fel a zene,
kering, röpköd a parfüm-illat – –
fentről pedig ezalatt csendben,
szomorún fut le
egy meg-nem látott, remegő,
fehér, kis csillag.

1924. szeptember 21.

Csendben

A nagy ködökben mindig célt láss
és nincsen nagyobb, szebb bölcsesség
az életnél, mely nem rakétás.

Hallgatást, csendes, boldog éjjelt
süstörgő lánggal nem öl el, –
csupán a csend, ki megölel.

Közelében nincs senki árva,
jön igaz, nagy-nagy szeretettel
és csókot lehel szempillára.

Százszor boldog, ki ismeri
mert benne él a tudás, béke
és minden, ami isteni.

A zaj-világtól fallal választ
s a kalmár-zsivajt eltompítván
önönmaga ad minden választ.

Nincs a léleknek szebb bölcsesség
hogy titokföldre bejuthasson,
mint a virrasztó, néma klastrom:

Halk, elsimító négy varázsfal
s az élet után pontot tenni
csendes, szép, boldog megadással.

1924. szeptember 25.

Még nem

Ez a mosolygás ajkad szögletén
talán örömré, talán búra válik.
Hasonlót bárki hiába keres:
kicsit szomorú, kicsit gyerekes
és ez a legszebb, egyedül, halálig.

Előttem állsz és egyre mosolyogsz
olyan édesen, olyan igen szépen, –
s mikor dacom a mosolygásba halt,
nem kérsz egyebet, csak egy kicsi dalt
szendergő álmok riasztásaképen.

Szemedbe nézek némán, komolyan
és reszketve az eljövő, nagy lázon,
eloltom benn a lobbos tüzeket,
a forró csábra „nem”-et üzenek
és szép-szomorún fejemet megrázom.

1924. szeptember 28.

Fekete köpenyben

Csitt, csitt!
Nagy, sötét köpenyben
így kell mindörökre
burkolózva mennem.

Csitt, csitt!
Fekete köpenyben
így kell a kezemet
a szívemre tennem.

Csitt, csitt!
Zúgnak az út fái:
de csak az én titkom
hogyan szeretett fájni...

Csitt, csitt!
... és hogy fáj szeretni
és sírok is néha
ne tudja meg senki!

1924. szeptember 30.

Nagyon sok kérdés

Miért van az, hogy már a nap is büntet
s le kell hajtánunk némán a fejünket?

Miért van az, hogy keserű a mézünk
s imádón néha mély szemekbe nézünk?

Miért van az, hogy nem ismernek minket
és nem látják meg piros szíveinket?

Miért van az, hogy mások olyan mások
és megcsalnak a legszebb álmódások?

Miért van az, hogy a szél fákat renget
s az Isten esőt, könnyet is teremtett?

Miért van az, hogy bús fátyolt az éj vet
és megátkozunk mindent, ami élet?

Miért van az: ha letűnt nyári napjuk,
a hulló szirmot mégis megsíratjuk?

1924. szeptember 30.

Kis Ballada

Siklik a csónak,
ragyog a hold,
vízben a hold
és olyan szépen
villog elébem,
míg fut a csónak.

Nyúlok utána
remegve én
és azt kívánom:
ragyogó álom,
legyen enyém!
S nyúlok utána.

De el nem érem
Gúnyosan kacag,
hívó-fehéren
és én zokogok
nagyon zokogok,
és el nem érem.

Azután hullok
nagy sikoltással,
ájuló csókkal
szívdobogással
és nincs tovább:
utána hullok.

Üres a csónak...
Az ár tova visz –
felettem habzik,
suhan a víz
s csendesen, ringva
úszik a csónak.

1924. október 1.

Még nem

Nem, nem!
Nem vágyom ülni tivornyás várban!
Hagyj arra járni, hol eddig jártam.

Nem, nem!
Csukott szemekkel török előre,
havas hegyekre, titkos tetőre.

Nem, nem!
A csókok dalát még el nem zengem!
az a rab-ének szunnyadjon bennem!

Nem, nem!

Talán majd egyszer: – egy kicsi halk nesz –
de az a dal, jaj, a búcsúdál lesz.

Nem, nem!

Csak akkor, csak akkor mutatom kincsem,
de azt se hallja, csak a jó Isten.

Fekete tábla

Olyan fekete tábla ez a lélek
és olyan nagy és annyi odafér
s annyi alak van, annyi hófehér
néha krétával megkörvonalazva
és ha nem látom: alig, alig élek.

Régi arc, új arc, kedvesek, de árvák
viritó rózsák, szomorú szemek:
megannyi titkolt, furcsa reteszek,
mik múlt ajtókon oly annyira fáznak,
a bánatokat enszívünkbe zárjuk.

Ha ezek múltak, mért jöjjön a többi?
Minden csak álom, semmi, semmi más:
fekete táblán hófehér írás –
és van úgy néha, hogy örülten vágyunk
véres szivaccsal mindent letörölni.

1924. október 2.

Ne olvassátok...

Ne olvassátok írásomat úgy, –
amint olvasni szoktatok:
unott lélekkel, unott szemmel,
kevés hittel és szerelemmel
halk, nemtörődöm délután.

Ne olvassátok írásomat úgy, –
amint olvasni szoktatok:
távoli nóta hangja mellett
mikor az élet harsog benned
virágos, duzzadt éjszakán.

Ne olvassátok írásomat úgy,
amint olvasni szoktatok:
vidám aggyal, de hangok nélkül,
mikor az égen reggel kékül,
csúfolva tán a bánatot.

Olvassátok bár alkonypírban
s képzeljétek, hogy ott vagyok –
rebegjétek el,
ahogyan én rebegném,
susogjátok el,
ahogyan én susognám;
azután ti is, ti is sírjátok,
ahogyan én sírtam.

1924. október 2.

Hallgatás

Én hallgatók,
mert legjobban fáj mégis csak a csend
és én örültem szeretem, ha fáj.

Mit mondanék?
Már elmondtam, hogy nincsen mit kacagnom
és ha sírok, az mindenkit zavar.

Üres a dóm,
sötét üvegén nincs fehér sugár
s halott harangja mereven sajog.

És vége van,
s a nagy csendből csak néha kel a sóhaj:
be jó, kinek még van mit mondani!

1924. október 3.

Fizikai kísérlet

Kísérletezik a jó Isten,
a bölcs Professzor,
mert furcsa dolog az a lejtő
és furcsa dolog az a ki golyó
és furcsa dolog az a nagy futás:
egyenletesen mindig gyorsuló.

A Magasságból indul el az ember
– mert a kis golyó mi lehetne más? –
s célok felé viszi,
színek felé viszi,
szeretetbe viszi,
mélységekbe viszi
a gátnélküli örült rohanás.

Gördül a golyó, rohan a golyó!
lobogó lánggal benne izzanak
a nem-nyughatás dübörgő csatái, –
s senki se tudja Istenen kívül,
hogyan hol az állomása
s törve, vagy épen mikor fog megállni.

1924. október 3.

Megtagadom

Olyan pajzánul ugrándoz a hangom
mikor együtt a kedves társaság
és jól esik kacagnom.

Meg-megkérdezi pár új ismerősöm:
vajjon nem rokonom,
kinek neve is ugyanez,
kinek fájdalmas neve hív,
ki álom-hintán lengedez
ki annyi méla verset ír –
az a szomorú, panaszos legény? –

És én kacajos, kisimult arcommal
a rám meredő nagy tükörbe nézek,
s csodálkozom;
ez volna, akit sírbahívó vészek
sápadt csapata lengedez körül,
ki sohasem örül –
az a szomorú, panaszos legény?

Akkor nagy húrban feszül meg az izmom,
akkor mosolygok a tükör előtt,
s mint hajdan Péter, tagadom a Mestert:

Én nem ismerem őt!

1924. október 7.

A varázskígyó

Mágikus erők nyílnak szememből
és azt hiszem, hogy énekelni jó,
s piros ajkamról úgy lep meg az ének,
borzongva, simán, köréd tekerőzve,
mint meredtszemű óriáskígyó.

Tüzeket álmodsz: titkos tüzeket,
lidérces éjben ezer kékes lángot:
valami messze csoda-szent szerelmet,
nagyot, igazit, sírót, szomorút,
melyet csak ritka, hős álmodó látott.

Vizekről álmodsz, nagy hideg vizekről
s lomhán locsogva siklik el az ár,
majd rázuhog rőt, távoli vulkánok
vörösen-izzó láva tengere
és harc és köd és pokol a határ.

Álmodsz fenylvess és havas hegyeket,
hol megfeszülsz a tiszta, szűzi légben –
álmodsz szépet, hogy öl(?) a kacagás,
álmodsz butát, hogy elfog a sírás
s imádó szívvel borulsz le elébem.

Hosszú szenderben bomlott muzsikámnál
ezer zsibbadt kép kergetőz, lohol
s mire dal-kígyóm bontakozik Rólad
és hűvös csókkal felébreszt a hajnal –
– én elmentem, én nem vagyok sehol.

1924. október 11.

Nem sajnálnak

Hideg a kezem, hideg a lábam,
tűz a homlokom, tagjaim fáznak,
s még mindig, mindig nem sajnálnak.

Sohse kívántam ennyire élni,
sohse kellett még ennyire halni
s még mindig, mindig nem sajnálnak.

Irigylik tőlem a dalos ajkat
ami csak zokog, ami csak jajgat
s még mindig, mindig nem sajnálnak.

De mégis: hisznek, aminek hisznek,
győzőnek, nagynak, viruló disznek
mert szebb ez így, hogy nem sajnálnak.

1924. október 15.

Október végén

Már mindig-mindig nagyobb úr az esti
felpirosító, megdidergető láz,
mely tűzrózsáit homlokomra festi.

Már mindig jobban közeleg a tél
s a ködköpenyű, széltarolta tájon
fakó paripán menekül az álom –
Lehullt a dér,
minden fehér
s csókos ereje messze jár a napnak, –

s szinte örvendek, hogy a rózsák,
a piros rózsák, íme, megmaradtak.

Mert oly szépek a rózsák,
a pirosak, a tüzesek,
mit ráncsókol a láz –
s ezek az ősszel jöttek,
s az őszben megmaradtak
és hirdetik, hogy szép a bucsuzás...

Mindegyik rózsa egy-egy emlék:
szirom, vers, séta, álom,
öröm, kacagás tűz-jele,
mely kőként áll és pörösen lobog
keresztül száz halálon...

Csak néha jön egy álmos alkony,
egy viaszíró, buta alkony
s akkor zokogva jajdulok fel:

Én jó Istenem, miért fájnak úgy
az októberi rózsák?

1924. október

Csak írok...

Én mindig csak írok
és Neked is írok.

Én a szomorú, csúf lantos diák,
akit a Sors még vádolni se hagy –
küzdő embernek olyan kicsike,
játszó gyermeknek olyan szörnyű nagy,
hát mit tehetnék egyebet?

Én mindig csak írok,
s nem fáj, hogy lesz, ki más utat követ,
lesz, aki bókol,
lesz, aki csókol
mosolygó, boldog, szerelmes követ.

Én bágyadt vagyok, távoli, ködös
és szomorú, mint ősszel a hegyek, –
én jöttem és megyek, –
és én semmit se kérek
és adni semmit sem bírok,

Istenem! én csak álmodom
és – és írok, írok, írok...

1924. október 30.

Jaj, mesék könyve!

Aranyom is van néha-néha
meg sziporkázó tűz-gyémántom
s kincseskamrák pántos zárát
verő fejszével sohse bántom.

Csókot is kapok néha-néha,
Mámorek, áldó viadallal –
enyém az éj, a csillagtenger
s a rámkacagó, piros hajnal.

Mikor akarom: rózsás arcom,
mikor akarom: néma halvány –
ezer könyvem van, komoly képű,
mély bölcsességgel minden lapján.

S elgondolkozom mégis, mégis:
álmaimon ma élet törtet –
s aztán énekkel, könnyel, jajjal
megsiratom a meséskönyvet!

1924. október 30.

Szeretném látni

Szeretném egyszer azt az Életet,
hol olyan nagyok az Isten csodái –
szeretném egyszer azt az Életet,
a bujkálót, a néma-láthatatlant,
látó szemekkel magam előtt látni.

Lehet, hogy édes, forró nimfa lenne
tömött hajában gyémánt-diadém –
s hogyha előttem egyszer megjelenne,
megölelném és nagyon megcsókolnám
és könnyöznék, hogy legyen enyém.

Lehet, hogy gúnyos szatír-pofa lenne
üres szemei között csontváz-szerű fön,
s akkor irtózat dermesztene végig
s két öklömmel szeme közé vágnék
és futnék, futnék, futnék lihegőn.

Lehet, hogy sápadt, foszló-szirmú rózsza
lehelné felém búcsúillatát
s akkor elébe könnyesen lehullva,
úgy megsíratnám, de úgy megsíratnám
mint egyetlen az egyetlen barát...!

Szeretném egyszer azt az Életet
hol olyan nagyok a titkok csatái –
szeretném egyszer azt az Életet
tűzben lobogó máglyára feszítve,
fehéren, izzón magam előtt látni!

Hazajáró lélek

I.

Csodaszép édes, májusi napon
foszlik szét halkan utolsó dalom,
csöndes-bágyadtan akkor fogy a vérem
s halott-fehéren
akkor kívánok szép jó éjszakát.

Azután már fűtheti át
a világot szent élethevű nyár!
én nem leszek már semmi köztetek,
csak egy bús lélek, aki hazajár.

II.

Én hazajáró lélek leszek akkor:

Felnyílnak előttem az ajtók,
neszt se verek, szelet se hajtok –
s mikor az óra éjközépre kong
én leszek majd az elsuhanó árnyék
mely holdsütötte falak közt borong.

S míg nesztelenül bolyongok a sétán
és újra élek annyi-annyi nyáron,
a nagy szobákat véges-végig járom
– s egy fehér ágynál megtorpanok némán.

...Hófehér vánkoss, sápadt-fényű arc...
lecsukott szemek!

– – – Vigyázz! Mit akarsz?!

Most szellem vagyok! ki se láthat,
most szellem vagyok; ki se hallhat – –
és lehajolva, nagyon sírva
megcsókolok két rózsapiros ajkat.

III.

Mert engemet, jaj, elítél az Isten,
hogymennyi sok-sok örömet megöltem
és fájó könnyet sohasem töröltem.

Hogy – bár szerettem s nem vágytam pokolba
oly nagyon sokszor nem csókoltam,
amikor kellett volna...

Jaj, engemet már elítél az Isten,
hogy mindig sírva találjon a holnap
de könnyek közt is mindig csak csókoljak.

IV.

S azután minden éjjel csókra vár,
pedig nem leszek semmi köztetek,
csak egy bús lélek,
– aki hazajár.

1924. november 9.

Egy virághoz

Leejtettem és megtapostam
pedig Valakitől kaptam Magát,
de véletlen volt,
s nem akarattal történt –
Ugye kis virág, megbocsát?

Lecsüggedt, kicsi szirma
újra fog élni,
ha rajongó szívemen lel hazát
s egy szegény bolond olyan nagyon kéri:

Ugye kis virág, megbocsát?

Nagybánya, 1924. november

Az első hó

A kis angyalkák szürkeshín szitáján
a földre szikra liszt szemek szitálnak
s a fehér földre mosolyogva, lassan
repülnek, szállnak.

Fehér a szántás, fehér a vetés,
fehér a ház, a sövénykerítés,
fehér a sírás és a nevetés.
Minden, minden fehér!

S akkor vadul, komoran
tanyát-ácsolva feneketlen zajnak, –
az első hóba beleterpeszkednek
az első varjak.

Valami fáj

Valami fáj
és nem tudom: mi az?

Pici, fekete, bús fonál
huzódik lassan a tollam után
a fehér papírlapon,
mintha nagy fehér sebkötésemet
bogoznál ide mindörökre
szomorú, tartós fekete fonállal.

A seb a múlté,
sajogva tűnt el a kötés alatt
és ráborultak ezek a betűk
és ezek a dalok
és egyebek.

Lássátok: most már kacagok
és csókolózom veletek!

Nagybánya, 1924. november

Versek születése

Elköltözött, ami enyém volt,
pislogó mécsben nincs derű –
Most vagyonom a Csend, a Bánat
és egy elkopott hegedű.

Olyan ritkán szól, s olyan néma
mindhárom édes, bús barát,
de mégis, mégis csak kitartunk
sok tikkadt éjjel, s napon át.

...Mikor pazarlón szép az éjjel
akkor nagy néha vigadunk,
de vigadásunk is olyan csak:
épp amilyenek mi vagyunk:

Lebocsátjuk a sűrű függönyt
muzsika zendül idebent,
s a szürke szívbe szikra szökken
és bong a Bánat, cseng a Csend.

1924. december

Be szép is lenne!

Be szép is lenne fürödni a hóban,
míg csókolva a fehér pihe ránk száll,
majd hermelines fenyő-rengetegben
felmelegedni piros rózsalángnál.

Havas szilfákhoz puhán odalépni
– ha csúcsaik közt sípoló szél vágat –
s ezüst csengővel, aranyos hajszállal
teleaggatni, fonni minden ágat...

Be szép is lenne: jégvirágos ablak,
valami bánat, simogatva bántó,
s ajkunkról hozzá eszeveszett ének,
míg házunk előtt csilingel a szánkó.

Nézni, nézni a bolygó tüzeket,
ha betlehemi éjszakába futnak,
szép, piros almát mosolyogva adni
kigyulladt arcu kántáló fiúknak.

Aztán leülni, imádkozva sírni,
hogy körülöttünk ilyen szép fényes lett,
s végül csudásan, kivételesen
fehér tintával írni ezt a verset!...

1924. december

Unalom

Tán meg is fojtott már az alkony,
ez a végtelen szürkeség,
csak az motoszkál a fejemben,
hogyan elvégezte már az ég:
mint kellene élnem és mint kell halnom.

Új bölcsességre vaj' ki oktat?
Mindig egyformán jár a felhő,
egyformán esik hó, eső, –
s a jóbarát is mikor eljő
mindig csak egyformán kopogtat.

Egyforma minden, minden álom,
minden toll és minden papír,
minden fejfájás, szívszúródás!
Vagyok kereső, bús fakír,
de ami új, azt nem találom.

Imádságom is olyan régi,
Pedig még senki így nem kezdte:
– Istenem, ez az alkonyat
az én szomorú szívem veszte,
és a Te szíved úgy megérti!...

Küldjél valami furcsaságot,
vessél az égről rőt jelet,
egy keresztet, vagy sarki fényt,
vagy olyan északi szelet
amilyen egyszer arcul vágott.

Hiszen van annyi jutalom,
annyi döbbentő, furcsa játék
és Te tudod: mi kell nekem:
milyen újság, milyen ajándék –
Csak egy ne legyen: – unalom!

1924. december 25.

Mi vagyunk a világ közepe

Mint gőzmozgatótól dübörögve hajtott
bolondul-pergő, motolás kerék,
forog a világ és a szerencséje
és dübörögi, hogy messze még a vég.

Perdül a kerék, emberek vele,
a boldogságból boldogtalanságra
a könnyekből a harsány kacagásra
szédült, nyugtalan vadsággal tele.

Csak egy van, aki soha sem mozdul meg,
a kör közepén hajtott fővel ül;
Szemében tiszta, talánytalan kék ég
és mégis Ő a Titok egyedül.

Zúg a kerék és harsogva robog
és a középén kábultan a költő,
az örök-egy, az örökös ödöngő,
s titokzatosan, furcsán mosolyog.

Fehér papírra fekete betűt vet,
míg halkán, mint most, pihézik a hó –
s marad magának örök titkolózás
és másoknak szép, bús panaszkodó.

1924. december 25-én

Ünnepek múltán

Hej, hogy elmúlik minden, ami élet!
Fehér sövényre sötét varjak ülnek – –
Hej, be elmúlik minden, ami szépség
és be elmúlik minden, ami ünnep.

Pár színes gyertya alig is pislákol,
– pedig olyan volt, mint egy mese-máglya –
és halkan: zirr-zurr – parányi kis tűket
permetez le a karácsonyfa ága.

Ünnepek multán mindhiába mondjuk:
csúnya gondmadár, hagyj magamra, hess el!
Téli köd borul íróasztalunkra
s tele a papír szomorú-szép verssel.

Ünnepek múltán karácsonyra nézünk,
– s zokogásba tör minden türelem-hegy:
Miért megy el hát, mikor úgy szeretjük,
s miért szeretjük, mikor úgy is elmegy?

1924. december 28.

Szilveszter

Asztal körül, ím, csupa jó barát!
Csörömpölünk a villával, a késsel,
egymásra nézünk igaz szeretettel,
s új esztendőbe így megyünk ma át.

Mert nem igaz, hogy fekete az átok!
Nem kell busulni, jó az Isten, jót ad!
Csak dalolni kell egy-két szilaj nótát,
s akadnak mindig hűséges barátok.

Ez az ujjongó mesebeli város:
itt táncra se rest senkinek a lába
s hajrá, előre! Örüljön, ki páros!

Ezen az éjen csupa-csupa gond ful
a bolondságok boros folyamába – –
csend – – –
– – a toronyóra tizenkettőt kondul!

1924. december 30.

Gyertya ajándék

Csuda – fa!
Gyönyör – fa!
Álom – fa!
Szép karácsonyfa! Életem!

Sohse hittem, hogy ilyen szép lehetsz,
hogy karácsonyra fénysugárban úszol
és minden minden angyalszárnyú ének
s az ige máma Teneked is úgy szól:
megszületett a fény!

Mennyi szép csudát aggatott reád
hívó gyönyörtől reszkető kezem:
mosolygó almát
ezernyi jót,
csörgő diót
és az egyetlen igaz ékességet:
a Szeretet hatalmát!

...De nézd, sötét a jászol,
a tikkadt sötétségben
fekete démonok
bitófát vernek:
kipp – kopp, kipp – kopp –
míg két szemét a vaksötétbe fúrva
várja a szívek fáklyalobogását
a **Gyermek**.

Csuda – fa!
Öröm – fa!
Álom – fa!
Szép karácsonyfa! Életem:
Ragyogó színre festett!

Illatos ágaidról
hadd vigyek Neki legalább egy gyertyát,
– ezt az ujjongó, csacsogó kis verset!

1924. december

Jégpályán

A karácsony már messze-messze túl van,
s ki tudja: mint ez, lesz valaha még?
Tükörsima a januári jég
és fürge lábak korcsolyája zurran.

Mint lelkünkön sok mindennapi emlék,
ha sebet tép fel régi-régi harcról.
Talpuk acélja vonalakat karcol
és elsimítani, jaj – be odamennék!

– Míg halk kacajjal siklanak a párok,
én támaszkodva csonkafejű póznán,
álmodó szívvel valakire várok.

Szemem kalandoz hópárnájú felhőn,
mely szép fehéren mosolyog le hozzám
és halkán kérdelem: Vajjon ma is eljön?

1924. december

Éjféli út

Szívünkbe mintha lassan béke térne!
A sarki lámpa körül angyal repdes,
minden fehér és minden olyan csendes
és megyünk, megyünk éjféli misére.

Szívünkben minden ragyogásra válik
és a kristályos, tiszta hallgatásba
kiszűrődik egy kis gyerek sírása –
Tán Betlehemből hangzik el idáig?

Kántáló fiúk vígan énekelve
hirdetnek boldog karácsonyi jókat:
derűt kacagnak minden hópehelyre.

Fényes jászoluk csupa arany-festék,
s míg két kezünk arcukon cirógat,
előnt valami édes, nagy melegség.

1924. december

Souvenir

Tavasza volt, rét volt, sok virág volt,
s nem is volt olyan nagyon régen,
mikor meghitt, szép némasággal
együtt sétáltunk künn a réten,
és hallgattuk a tücsök muzsikáját.

...Tél van, szoba van, késő éjjel
s valami furcsa, szürke lámpa –
s valami szürke verset írok
és belebámulok a lángba
és hallgatom a tücsök muzsikáját.

1925. január

Átokúzó vers

Szegény testvérek, a fekete átok
be komoran a lelketekre ült már,
s a szent örömben, Istenért hevült nyár
hogyan lesz egyre, egyre hidegebb!

Szemetek tüzelt, mint az égi nap,
hajatok most is aranyosan omló –
Miért ül rátok egy fekete holló
és miért károgja szüntelen a bűnt?

Szegény testvérek, közel a karácsony!
Égő szemetek olyan igaz, mély, bus:
Fényes jászolból hív a kicsi Jézus –
és ti nem mertek ujjongani se már?

Szegény testvérek, ide a kezet!
Akarjunk hittel Betlehembe menni,
s tanuljunk Tőle igazán szeretni
Istent, embert és önmagunk szívét!

Akkor este

Pihekristállyal hófehérre festve
a lámpafényes sürtető világot,
egy hóförgeteg a szemembe vágott,
hogy valakire vártam akkor este.

Jó Isten tudja: miért tűrtem bátran
ha kósza lábam pocsolyába lépett,
miért néztem a hidegarcú népet
s miért jött akkor, akire én vártam?

Valaki jött a sűrű, téli ködben
Én áldást mondtam, s szelídszavú áment,
míg gőg-mosollyal, sebtiben tovább ment –
Valaki jött és elnézett fölöttem.

Pihekristállyal hófehérre festve
a lámpafényes, sürtető világot,
egy hóförgeteg a szemembe vágott,
és kicsordult a könnyem akkor este.

1925. január 1.

Alkonyati üzenet

Nézem a nyitott kandallóban
az én pislogó tüzetet,
s míg melegét szívembe szórja,
megsúgom neki titkolózva:
kinek szól most az üzenet.

Milyen szép! halkan körbe zümmög
ezer mesélő gond-darázs
aztán valami sejtés-féle
s bámulni a kályha tűzébe,
hol rámhunyorít a parázs.

Egy nevet súgok félve csendben,
mintha mondanám: béke ránk,
mintha mondanám: szép az élet!
...és nini, minden csupa fény lett,
s lobog és zeng és leng a láng!

Akkor ujjongva talpra ugrom,
máglyára szítom tüzetet,
valami táncra, dalra nógat,
megölelem a kandallómat
s tudom:

elment az üzenet!

1925. január 5.

Vesztett nótá

El-elgondolom: be szép is úgy ketten
s most jaj be milyen egyedül maradtam –
vestett dalaim újráhívom halkán
s néha keresem: hova, hova tettem?

Rá kell akadni! – (aranyos gitárom
húrját különben akár összetépném) – –
s Álomországok selyempuha rétjén
virágok kelyhét kutatva kitárom.

...Valaki elment, vizen és hajón át,
s csak most eszmélek utána evezve:
csomagja is volt; elvitte a nótát!

Nem utazott, csak elnézett fölöttem,
Olyan közel van, s mégis olyan messze
és sírva állok künn a téli ködben.

1925. január 15.

Mi van belül

Nem látott csaták, amik legnagyobbak,
a legszörnyűbb tragédiák
a föld méhében, mélyen dübörögnek,
s zajuk csak halkán, félénken kopogtat,
míg alusznak a fák.

Nem a háborúk, amik legnagyobbak:
a néma földnek belül foly a vére – –
– azután jön a hó,
lágymese – takaró
s cirógat mindent simára, fehérre.

Nézünk ilyenkor szomorún,
kezet fogunk vagy ketten hárman
s mondjuk: ez tán a végünk,
mondjuk: nem írunk verset,
és irtózunk: most Január van.

1925. január 15.

Elmondom:

Tegnap kimentem a határba.
Minden fehér volt és havas
és én annyira árva.

Hallgattam: a szél hogyan átkoz,
ha dühösen a fádba tép
s odaléptem a fákhöz.

Gondoltam a kicsi rügyekre,
kik ide vannak zárva most,
kiknek nincs táncos kedve.

Ablakhoz vágytam csálni őket:
a zöldhajú, kis börtönös
tavaszi hercegnőket.

Hittem: kinéznek, hogyha zajjal
elsorolom a nevüket:
Élet, Vágy, Öröm, Hajnal!

Szorongva lapult a kezemben
egy éleshangú, vad kolomp,
s bolondul rázni kezdtem.

Aztán daloltam a határban,
aztán néztem, néztem a fát – –
– és hasztalanul vártam.

1925. január 16.

Gyónás Istennek

Ma délután,
ahogy az utcán mentem,
megbotlottam egy kőbe.

Most szomorún
leírok ide mindent
és leborulva gyónok.

Bírák Te vagy:
én nagyon gonosz voltam,
Te nagyon irgalmas vagy

Ezerszer is,
mentem már emelt fővel
egyenesen az utcán;

hát csukd be most
esengek, azt a könyvet
s ne írd bele semmit!

Téli esték muzsikája

Csendes este
jár a hold
ezüstre festve
földet, ágot
s ezer hűtlen
kis kobold
bújik, vágat
mindenünnen.

Sötétült ég,
égő csillag
szép havas táj
messze hívnak.
– Nem lehet most:
álmos lettem,
lefelednék!

Minden álmos
oly hideg
oly ravasz,
csend a város
nem havaz
s árva gondom:
nem tartozom
senkinek?

Nem maradt-e
semmi nálam,
ami másé:
hóvilágban
hóvirággal
vigasztaló
mosolygással
nem tartozom
senkinek?

Csendes éjjel
látogat
most szerteszéjjel
a határon,
s osztogat szép
álmokat.

Én is hívom,
én is várom:
Adjon Isten
rózsa láncú
mese-táncú
édes álmú
éjszakát!

1925. január 18.

Egy arckép hátlapjára

(Selymes lány haja arannyal omlik,
szeme ragyogóan előre néz –)
Ne süssön nap rá, ne fújja szellő
ne fátyolozza borús köd-felhő
s messze el tőle emberi kéz!

(Fehér csokor a mellére kötve,
piros, dobogó szívet takar –)
Nap rá ne süssön, szellő ne fújja! –
Tavasznak lettem halk trubadurja,
zengő hitet ki versbe kavár.

Enyém a kép és enyém a nézés,
enyém a kacaj és az öröm:
enyém lett némán felé hajolni
muzsikás nevét imába venni
s átnézni minden nagy ködökön.

...Aranyos haja tűz glóriáját
édes Istenem, hagyd meg neki –
Maradjon fehér ruhája csokra,
s csillag szemének öröm-romokra
sohse kelljen tekinteni.

1925. január hó

Szánkózás

Hív a kicsi ház, csalogat a cél,
szánkózó éltem
eljövendő éke:
hol szívemre hull meleg virágillat,
selyemfüggöny és szerelem és béke.

Hív a kicsi ház, csalogat a cél
s bár száz akadály
ellenemre lázad,
futok, törtetek, siklatok előre,
mert el akarom érni azt a házat!

Hív a kicsi ház, csalogat a cél
vad lovaimat
korbácsolva hajtom
s néha elélem áll egy fagyos kacajú,
előérzetes, sötét arcú fantom:

Földrengésrázta, kietlen romok –
Csend-halál-varjak, –
kerítésszilánk – hó – ...
Az út mentén egy ásító árok
halott ember és összetörött szánkó!

1925. január

Mosoly

Rád mosolyogtam,
s azon te szörnyen, ujjongva örültél,
pedig örültebb voltam az örültnél.

A sírás fojtott
és megmarkolta szívemet a bánat
és azt se tudtam: honnan, mire támad?

De mosolyogtam.
Tán nagyobbat is tettem volna érted,
mert lelkemben egy régi kép kísértett,

tavaszi szentkép:
az égnek arcán tavaszi mosolygás
cseresznye-fáról tarka virágontás,

csupa arany-fény!
Kacagó szívem tobzódott a kincsen,
míg a magasban zokogott az Isten!

1925. február

Téli sóhaj

Alig pihéz a lepke-könnyű hó-raj
alig párnás a járda-hermelin,
a fehér csendben semmi, semmi kin,
– s akkor elsuhan egy mosolygó sóhaj.

Felötlik furcsán: súlyos, komor arc.
Egyszer szomorún, álmodozva léptet,
máskor keserű, kopogó kísértet
de a kérdés mindig: mit akarsz?

Figyeli, hogy a világ jégvirágos
Mélázva-fázva leng a herce-hurcán,
mint titokzatos ős-turáni Táltos.

Tele tüdőből felgomolygó pára
– és sírva nézi mindenki az utcán
ha szürke dérként telepszik a fára.

1925. február

Sírató ének

Mire még a kis csárdában
nagybőgő és boros korsó?
Hosszú padon felállítva,
két gyertya közt a koporsó.

...Ősi Turán volt az álma,
ősi nyolcas volt a lelke,
úgy találta a Halál is,
ősi nótát énekelve.

Szűk volt neki a kerek föld
alacsonyan volt az égbolt,
vére vitte verekedni –
s tudja Isten! – jó szomszéd volt!

Gonosz és jó szomszéd ajkán
elnémult a hetyke, vig dal
befödik a halott arcát
orgonával, rozmaringgal. –

Ősi álom, ősi élet,
ősi nyolcas, ősi nóta!...
Jertek, akik megmaradtunk,
boruljunk a koporsóra.

1925. február

Ősszel, télen, tavasszal...

1.

Nem mesét mondok
csak elmondom, hogy ősszel,
mint búcsúztak a lombok.

Szálltak a levelek,
s valaki halkan utánok köhécselt,
valaki, akit szeretek.

Olyan volt az a köhögés,
mint egy sóhajtás
mint egy óhajtás
mint egy üzenet messzire.

És elment a híre
mert bólongtak a fák
s szomorúan zizegtek vissza
a levelek,
a csendes, kicsi, szent tragédiák.

2.

Gonosz, gonosz,
mikor a szelek játékukat játsszák! –
kicsavarták egy ház előtt
a kis akácfát.

Pedig valaki szerette nagyon –
csak az a jó, hogy nem láthatta úgy,
mert csupa-csupa jégvirág felelt
az ablakon.

Csak sejtette, hogy vége!
ráköhögött a végzet –
mikor mellette álltam
fájdalmasan a szemek közé nézett.

Aztán csendesen azt kérdezte:
milyen az idő? még havaz?
Aztán csendben azt kérdezte,
hogyan lesz-e még tavasz?...

3.

A tavasz olyan szépen muzsikált
a nagy erdő mögött,
s én valakivel mentem,
s valaki köhögött.

Nehezen köhögött
a friss tavaszba. Halál-igét mondott
sikongott, kongott –
s azután újra csend lett.

Valahol messzi sírban
a holtak egymásra nevettek,
nógatták halkán a Halált – –
– – Én sírtam...
S a tavasz olyan szépen muzsikált!

1925. február 20.

Erőm: a dal

Kihez szállnak ezek a nóták,
tavaszi őrületbe szédül,
mint márciusi álmodó fák.

Kinek szürete: rím gerezdek, –
erősen álljon meg a lábán,
mert tudja meg: én sohse vesztek.

Tudja meg: a halk zöngé hűrok
megpendülnek az ujjaim közt –
s nem tudtak így a trubadurok.

Belőle a dal zengve vágat
patakzón ontja kópé lelkem
a bús rezgésű tercinákat.

Az ütemeket zengi, vágja
és szentivánéj lesz a földön
és megterül az álmok ágya.

– Kiért e versek élni jönnek,
boruljon hát a kebelemre
s higgyen, higgyen az én erőmnek!

1925. március 4.

Tavaszi szonett

Bevonulónknak hozsannát kiáltunk,
a friss illatú, ibolyás tavasznak,
ki jön mikor már régen nem havaznak,
s kinek jöttére enyhül régi átkunk.

Eljön, megcsókol: villó kicsi fényszál,
tiltott bánatok titkos ismerője.
Könnyünk először jobban pereg tőle
majd fás szívünkbe újultán remény szállt.

Bizony, bizony, ha mi nem hozsannázunk,
a kövek fogják zengeni a szélbe
a mi petyhüdő, kialvó lázunk:

Hozsanna, ki a jeget megtöré,
s örökzöldet fon szívünk peremére,
a virágfüzért a szentképek köré!

1925. március 10.

Márciusi hó

Nagyon fáj, mikor márciusban
virágot várunk,
friss tavaszi bokrétát,
s hiába várunk,
mert a helyébe lehullik a hó.

Nagyon fáj, mikor névnapunkra
levelet várunk,
jó méz-öntőt, köszöntőt,
s hiába várunk,
mert gyászjelentést hoz a posta csak.

Nagyon fáj, mikor víg ajkaktól
mosolygást kérünk,
édes-biztatót, szivárványost, –
s hiába kérünk,
mert kis gazdájuk hercegekre vár.

1925. március 12.

Márciusi emlék-írás

Sz. M. emlékkönyvébe

Feledjük most a sírokat,
mit lelkeink az ábrándoknak ásnak:
Hagyjunk békét a sírva vigadásnak!

Előttünk áll az életünk
s a jövő nyárnak muzsikáló gondja
százezer kincsét ütemre kiontja.

Fogjuk meg egymásnak kezét;
kezdjük életet remegőn és halkán
– tavasz dobolást, tücsökzenés dalban!

Aztán egy szilaj mámorost
huzzon a cigány énekünkre tusnak:
víg köszöntőt az édes márciusnak!

1925. március 14.

Melyikünk tud jobban?

Sprenger Gyurinak

Szívem nagyot dobban
s megkérdezi néha
melyikünk tud jobban?

Melyikünk tud jobban
szerenádot adni,
szélviharral zúgni
harangot kongatni?

Magyar nótát sírni – –
Éjfél után,
reggel felé
törött palackok közt
asztalra borulni?
Melyikünk tud jobban?

Melyikünk tud jobban?
kérdézi a versem –
– S felelek: egyformán!
Magyarnak születünk,
Mire még a verseny?

1925. március 24.

Zongora-hangolás

A sóhajom az égbe röppenő,
a sóhajom ma messze suhanó,
mert peregnék a hangok
és felstimmelje zongoránkat
a hangoló.

Azon suhannak már a nóták,
(álmodok a nóták hangjain)
s szavára, szomorú szavára
halkabb lesz minden vad duhajság
s szentebb a kín!...

Az én Hangolóm merre késik?
Csókos ajakkal mikor jön már,
hogy ne fájna a Nemezis
és ne zörgetnék ilyen falls nótákat,
– mint ez is!

1925. március 24.

Levél a Múlthoz

Csak adna egyszer ajkamra az Isten
lágyan csobogó mese-patakot!
Úgy össze-vissza fecsegnék én mindent
és úgy el tudnám felejteni, hidd el,
hogy a szívem, a szívem már halott.

Csak tudnék még úgy nevetni, mint régen
és lenne drága minden kicsiség,
minden ibolya, mit lepréseltem,
minden kézfogás, mit mosollyal adtál,
lennék régi, kacagós gyerek!

Tudnék még egyszer ablakodnál állni
hosszú délelőtt, hosszú délután,
tudnék még egyszer kötekedő szódért
csöndes éjszaka asztalra borulni
és sírni, sírni, zokogni bután!

Oh, csak tudnám még azt írni, hogy élek
és hogy jó az, amit a sors adott. –
És ne kellene azt mondani: Ámen,
tizennyolc évig szépen haldokoltam,
de most már minden hideg és halott.

Dehát, ha így kell!... Temessük el szépen
a tüzes szavú régi verselőt,
ki a csókodat esdekelve kérte – –
Csendesebb lettem... bocsássál meg érte
és szeress, szeress úgy, mint azelőtt!

1925. március 24.

Kérdés is, kérés is

Ugye Istenem, nagyon nagy dolog,
mikor az ember 18 éves lesz
és buta szíve lázasan dobog?

Mikor repül a nagyvilág felett
s rövid röptében sírva veszi észre,
hogymint árvának és búsnak született.

Mikor a szívünk szörnyű, szörnyű rossz
és józanodva zuhanunk a vízbe
mint szép hajdani, próbás Ikarosz.

Mikor mártírrá kínozz a hitünk,
mikor tudjuk, hogy ezer kínok árán
a mások terhén mégse könnyítünk.

Mikor az ajkunk panasszal dohog,
s tizennyolc évünk sóhajt, sír az égre, –
Ugye Istenem, nagyon nagy dolog?

1925. március 24.

Vígat muzsikáljunk

Elhunyt csillag, letűnt csillag,
a vak égre jöjj fel!
Ütöm a cimbalmot,
verem a cimbalmot
haragos erővel!

Hiába a kérés,
hiába a nóta?
Sötét van az égen,
sötét lesz az égen?
– ezután?...
– azóta?...

Tengerbe hullt az én szívem gyöngye,
tenger fölött felhő –
szellő, ne fújj! –
Ködöt eloszlatni,
vizet kiszárítani
szélvihar is gyöngye!

...Nem igaz, hogy nálunk
csak szomorú, könnyes nóta járja!
Vígat muzsikáljunk!

Elhunyt csillag, letűnt csillag,
többet úgyse jöjj fel! – –
Töröm a cimbalmot,
rugom a cimbalmot
haragos erővel!

1925. március 24.

Babel

Tornyot akartam emelni az égig
álom fenyvesek zúgó rejtekén, –
Tornyot akartam emelni az égig
és Uramisten! – mivé lettem én?

A vasbetonok iszappá puhulnak,
mert rájuk lehelt valami erő,
deszkák, gerendák kígyós lángot fogtak,
s varangyként ugrált szét a kő.

Nagy lángbetűkkel írás állt az égen!
Az ég magosan és te odalent!
Aztán csak az esti szél sóhajtott,
s a Babel-romra ráborult a csend.

...Sok ezer évig aludtak az álmok:
most ébresztgetem, vezeklő diák: –
s a fenyőerdő rombadőlt zugában
nyílik egy kicsi sötétkék virág...

1925. márc. 31.

Várakozás

Nap-csóktól égő homokos partok közt
csobog a víz –
– A gondolatom tovavisz.

Távolabb sötét tölgyfa koszorú...
– Lelkem egyszerre
víg és szomorú...

Körülívelnek sötétkék hegyek
– Lábam a kőben meg-megbotlik,
lassan megyek.

Miért előttem annyi gát?
– két kis számár megy
és húz egy taligát.

A tespedt órák lomha sulya
vállamon hever, –
– Ha ketten viszik, könnyebb a teher:
így volt az mindig: embernek számárnak!
– Kicsike, olyan egyedül vagyok,
Kicsike, – várlak!

1925. április 3.

Tavaszi kék lepke

Színarany porban hempereg
piros ködben, lilaszín gőzben,
szárnyáról friss harmat pereg, –
s nem mondja: élek
nem mondja: győztem
csak él, csak él, csak él!

Mint átalattszó kék szíromlevél:
Matt, sűrű, vad bozótból
víg május szárnyán fellebegve,
csapong és tombol,
s ujjal mutatják mindenütt:
tavaszi lepke.

Imádkozom: éltesd, jó Isten,
füröszd sugárban, ezer jóban!
Mert az egész világ szerelme,
újjáéledő tavasz-lelke,
minden, de minden benne van
ebben az egy kék pillangóban!

1925. április 5.

Nappali hold

Ugye barátom,
ilyen különös köd-ruhába
már régen nem öltöztünk?
Vibráló éter,
s aranysugaras tavaszi porral
megterhelt levegő
lebeg ma köztünk.

Olyan vagy így,
mint porfelhős országúton
robogó hintók után
patyolat-kendőt
lengető asszony.

Olyan vagy így,
mint hófehér fátylakban
kertjében surranó leány,
hogyan rózsákat szakasszon.

Olyan vagy így,
mint valami nagy, édes
régibőség
halovány, letűnt, sirató dicsőség.

Olyan vagy így,
mint sápadt arcú,
nekibúsult ősmagyar legény; –
Olyan vagy így,
mint kórzókon
égresikoltó, feltörő remény.

Nappali hold,
Te nagyon szép vagy így!

1925. április 5.

Levél nem is messzire

Kicsi!

Ne menjünk együtt soha máskor!

A múltkor, mikor ringatózva jártunk
a nagy liget kavicsos útján,
ahol két oldalt
korai juharfák
sárgás virágai
mozogtak ütemesen
befelé-kacagó dalt
– valaki szembejött!

Olyan volt, mint a Végzet;
sápadt, álmodó homlokomra,
s a szemem közé nézett –
csodálkozott: mintha kérdezte volna:
Hogy mersz te kalapod mellé
cseresznyefavirágot tűzni?

Emlékszel?
akkor elmaradt
lépésem a lépésed mellett
és egyszeriben nagyon rossz kedvem lett.
És a lelkemet
az a pillantás most is űzi.

Azóta már nem csilingel itt a nóta,
s erővel akarom Neked
az én szomorú igazságomat
megmagyarázni.

Nézd, nélkülem is tartják
felbokkrétázott fejüket
a vén juharfák,
s minden úgy lesz, mint azelőtt;
még Te sem változol talán:

Ne járjunk együtt soha ezután!

1925. április 7.

Séta

A tavasz mára ünnepet akar,
s a napsütötte vén juhar
fekete árnya
élesen rajzolódik
a járda
poros peremére.

Én Terád gondolok
és arra,
hogy mi leszel nekem:
villó, felporzó napsugár,
aki, ha kérném,
betakarna,
s kinek csókjával ujjongva járnék?
Vagy életem dülő,
jegesre hülő
szurokfekete árnyék?...

Én így megyek a házak közt tova.
1925. április 10.

Hit

Azt mondta:
ha virágzik a kőris,
majd visszajön ő is.

A kőrisfát nagyon szerette,
s mikor azt mondta,
zárva volt az ajka,
gyertyák lobogtak mindenütt
és koszorú volt rajta
s valaki zokogott felette.

Azóta negyedszer havaz,
negyedszer lettek
friss, napsugár-vertek
a kertek,
negyedszer jön el a tavasz.

S én mégis minden este,
lankadt fejemmel
párnára esve,
addig susogom és imádkozom
rögeszmés hitemet
míg el nem nyom az álom:

Ha virágzik a kőris,
majd visszajön ő is!...

---- kőris ----
-- visszajön ő is! --

1925. április 8.

Tűnnek a percek

A kapu mellett két szál gyertya serceg,
hol egymásután bemennek a percek!

Ruhájuk: száz öröm és bánat foszlány,
s rájuk mered két sarki kő oroslán.

A Hegy üregje odvas, sötét katlan
s ők mennek, mennek végeszakadatlan.

Mindegyik hagyott el valami szépet,
lábuk sokszor sziromszőnyegre lépett;

Most fáj lemenni, hol csak a vakond ás,
fáj ez a dohos, jéghideg lemondás.

A száműzetés rajtuk nagy, sötét nyög,
csak az a jó, hogy él még a reményük.

Szép ütemesen léptető vitézek,
a hegytorokba daccal belenéznek,

mintha mondanák: „Mit ér, ha bezártok?
Fellázadunk mi, tünt-perc-milliárdok:

Újra fellüktet megalvadt vérünk
és himnuszt zengve egyszer visszatérünk?”

Aztán eltűnnek. Az ég esőt csorgat,
Az őr-oroslán utánuk vicsorgat, –

Mintha minden a bánatukat nyögné!...
– S mi várunk, várunk, várunk mindörökké!

1925. április 9.

Muzsika volt

Papolczy Bözsike zongorajátékáról

Valami muzsika volt!
Egy zongorából indult
egy szív felé,
amelyben kín dúlt,
vagy akkor tán öröm tanyázott...
Már nem emlékszem.

Valami muzsika volt!...
Trombiták voltak, messze zengők,
felzúgó, álom-fenyveses,
különös vidék –
Valami muzsika volt:
csilingelt, mint kicsi csengők,
csörtetett, mint a csermely,
csattant, mint a csók
és dörgött, mint a júliusi ég
vihár előtt.

Nem értettem meg,
hogy a homlokom miért lett setét
s bámultam őt
a hangok tündér-mesterét.

Aztán arra gondoltam:
hogyha a muzsikás érzések,
ütemes, rímes szívverések
ekkora skálájából
csak egy tizedrész lenne az enyém –
– szent ég! –
Álom-világban, mese-trónuson,
rózsákkal koronázott,
liliom-pálcás
király lehetnék.

Szinérváralja, 1925. április 14.

Emléksorok

Gaál Baba emlékkönyvébe

Sosem felejttem el:
Egy fenyő-erdő mellett
robogott a vonat,
amikor megrándult a vészfék –
két kis fenyő
egymáshoz különös közel volt
s álom-szemekkel egymást nézték.

A vonatom futott
és nem tudom, miért:
ez a kép most eszembe jutott
– és leírtam ide
alig olvasható írással
én: a szomorú tovahaladó,
áldást adó
távoli harmadik.

Szinérváralja, 1925. április 14.

Fent süt a nap

Nyirkosan, szürkén álmodik
a hegy aljába lapuló,
sáros
kis bányaváros
de nem jut el az igaz álmokig...

Lábam a sárban cuppogva locsog
s a hideg esőcseppek bús-kesergőn
percegnek az esernyőn
és öblösen csobognak a csatornák.

Én egyre
nézek a hegyre:

Én érzem, hogy a felhők
csak a hegy alján gomolyognak végig,
a felhők sohasem érnek fel az égig,
s ott fent, a tiszta magasságban
minden gyémántosan felsziporkázó
tűz-sugarat kap, –
Érzem, hogy ott fent: süt a Nap.

Nagybánya, 1925. április 17.

Az Ő nótája

...Asszony lesz a lányból,
a bimbóból rózsza...

Tavasza van,
A kicsi piros bimbók
felföldni vágyják édes arcukat
s jövő illatuk ég felé kutat
sugaras utat.

Fent sziporkázó fényes csillagok
lenevetnek hozzám:
mintha nem is a bánatomat hoznám
és nem sírnék, hogy egyedül vagyok.

Ilyen egyedül miért, miért lettem?
Miért van az,
hogy három cigány bandukol mellettem
s a hosszú utcán miért húzzák végig
az Ő nótáját? – –

...Egy két édes percből
sohase lesz óra,
Másé lesz az álom,
másé lesz a rózsza, –

s egy kopott nóta lesz csak az enyém!
Egy hazug nóta lesz csak az enyém!

Nagybánya, 1925. április 18.

Selyemzsebkendő

Habos, fehér selyemzsebkendő,
piros szegéllyel...
Dalolok róla.

Ezt csókolta meg valaki
cseresznyeszín, meleg ajkával
és gyúrte bársony ujjai között.

Mint a vak szemüvegén,
ezen keresztül nézem a világot
és mély-kék szemem könnye
ezt öntözi néha:

(És evvel intek valaki után!)

Áldott legyen:
habos, fehér selyemzsebkendő
piros szegéllyel...

Daloltam róla.

1925. április 28.

Mire?

Mire a hajtás?

Mire a nóta?

Ne rohanj pajtás:
úgy is csak nyugalom,
úgy is csend a vége!

1925. április 28.

Vadgesztenyefák

Virágzanak a vadgesztenyefák.
A hosszú utcán egyenes fasor
bókol a csendes szellő borzolásra,
s a lombokra, mint gyémántsínű por
szítál le május első napsugára...
Virágzanak a vadgesztenyefák.

Vajjon megjegyzik-e most az arcomat
s a szememet, mely rájuk nézni sem mer,
s tudja-e a sok hóvirágos ág
hogy erre ballag egy hangulat ember,
ki csupa őszi nagy szomorúság?...
Vajjon megjegyzik-e most az arcomat?

S ha megjegyezték, adják-e tovább?
Elmesélik-e majd valakinek,
aki mosolyog, mosolyog csak egyre,
aki tavasszal is nagyon hideg,
s holnap talán majd sétálni fog erre? –
Ha most meglátnak, adják-e tovább?

Májusba fordul máma a világ:
muzsikálnak és terítenek asztalt,
felköszöntik a nyárnak kezdetét –
...Csak egy könnycseppet itat fel az aszfalt,
s rá százfelől, zizegve, szerteszét
szirmot szórnak a vadgesztenyefák:
Fehér, virágzó vadgesztenyefák...

1925. május 1.

Mindig Húsvét van

Felelet Forrás István „Temetnek” c. versére

Hiába jön
az emléktemetések
fekete Nagypéntekje!
Én már tudom:
hiába jön,
tavasz-szirnos utcák felett
a halotti zsoltósmás
szomorú gyászmenet.
Hiába jön.

A nagypénteki hosszú éjszakára
mennydörgős robajjal
száll sugara a napnak:
– tombol a friss Húsvét-szagú
könnyesős hajnal
és az emlékek feltámadnak.

Minden hiába!
mert az emlékek feltámadnak.

1925. május 6.

Csodák

Felötlik,
valami piros, kékes délibáb,
s leborulunk a földre.

Mire felnézünk
sivár sivatag olvad csak az égbe,
pár száraz kóró lapul a határon,
s mindennek vége.

...Mi lelkünk átka:
Mindennap hétszer megcsalódunk,
mert nagyon hamar hiszünk a csodákba!

1925. május 7.

Foszlány

Nyugatra fut,
Lehelet hajtja:
darab kis ég,
felhő-foszlány,
imbolygás,
lebegés,
fehérlő álom,
kicsi semmiség –
mégis sírni kell rajta.

1925. május 7.

Szirom eső

Az ég ma tiszta, melegsínű kék
és fehér virág-bokrétásak
a gesztenyék.

Szórják a sok-sok fehér szirmot
esőzik, rázzák, hintik, egyre
a haragos-zöld, kövér gyepre
és mind, mind nagyon szépek.

Olyanok, mint a költők
kiknek szívéből nóta serked
és olyanok a gesztenye-virágok,
mint a versek:

A sok-sok fehér szirom táncol,
esőzik, szital hullik egyre
a haragos-zöld, kövér gyepre
és mind-mind nagyon szépek,

...Miért nincs itt most valaki,
aki a szerteszéjjel
libegő, foszló, szirmos pelyheket
felfogná forró, bársonyos kezével?...
Miért nincs itt most valaki?

1925. május 9.

Instructio publica

A szemek fénye csupa réveteg
a légyzsongásos poros tanteremben.
A levegő beteg.

Meggörnyedt hátak, elhamvasztott lázak,
valami zsongás, dünnögés: –
– tán légy került a pókhálóba,
tán magyaráznak.

Távol rejtelmes tölgyfa erdők
összeborult, suttogó lombján
feketerigók fütyürésznek
és sír,
és sír,
zokogva sír
a szent, a volt-hatalmas
a megtagadott Őstermészet.

1925. május 9.

Régi könyv

Remegő szájjal és lassan
betűztem volt egy régi tiszta könyvből
és ott olvastam:

Az Úristen a teremtés előtt
egy nagy fehér lapot terített
maga elé
s megjelölé
azon a lankát, a mezőt
dombot, folyót és havas hegyeket:
Így tett Isten a teremtés előtt.

Ezen egy kicsit elmerengtem
és az jutott eszembe:
Vajjon Isten az, aki befogat
ítéletes nagy vörös kocsijába
s dörgőn vágat az emberekkel szembe
s roppant kék ceruzájával
Ő húzza meg a honhatárokat?

Ezen egy kicsit elmerengtem...
Lelkembe zajgott szép, halotti tor...
És ezalatt az ősi fóliánsot
lassan, szítálva, belepte a por.

1925. május 13.

Süllyedő világ

Atlantisszá lesz minden átkom,
minden dalom, és minden imádságom,
Atlantisz lesz az én világom.

A süllyedt bérceken
átzúg a tenger sötétzöld vize:
szeli hajója sóvárgó kalóznak
s jövő századok surranó bárkái
minden Enyémen áthajóznak.

1925. május 14.

Amundsen

...Észak ködökön elborult szem,
ki vakon nézel és törtetsz előre
a rég keresett, szűzi jégmezőre,
te boldog vagy Amundsen!

Látod, én sohse vágytam sokra,
csak egy darabka Indiára,
parányi, szép kelet-mesére,
s azért jutottam pólusokra!

Völgyek mélyére másztam,
vörös lámpánál éjszaka bányásztam
egy szikra kis aranyra,
s mikor azt hittem: végre!...
– dermedt karokkal lendített csákányom
beletörött az acélfalú jégbe.

1925. május 16.

Évforduló

Word' ich zum Augenblicks sagen:
verweile dich! du bist so schön!
...Es sei die Zeit für wich vorbei!
Faust

Az ingaóra érces hangja
komolyan és régen elzengte az éjfélt
és én ültem magamra hagyva.

Odakünn pislogtak a csillagok
s a bólongató, nagy sötét akácsor
képviselte az életet,
meg a Hold,
meg sok kicsi, fehér felhő-foszlány,
melyek felette átlebegtek.

Akkor nagy csend volt
s a szobán átsuhant
kilencmillió négyszázhatvanezer
nyolcszázadik perce életemnek...
s én belejajdultam a sötétségbe
vágyón, szenvedélyesen,
Maradj.

Az égen bárányszerű felhők usztak
s meg kellett volna halnom akkor,
mint mesebeli öreg Faustnak!

1925. május 22.

Álmunk

...Levetni ma a fekete köpenyt,
május szelével csókot váltani,
kaptatni magas, szirtes hegyoromra,
piros ajakkal szürcsölni a csendet,
ujjongva várni nagy tavaszi kéjre,
ragyogni percig táborhegyi tűzben
két kitárt karral áldani a földet
hosszannát, himnuszt harsogni az égre!...

S a dohos nagy falak
minden hajnalban kacagják az álmunk.

1925. május 23.

Erdő

Süvölt a szél a fák között
zúgva, zokogva, nyögve, fájva,
sivít a szél a fák között
s a magyar erdő magyar fája
ingatja koronás fejét.

De csak fejével bólogat,
s a törzse szikla-szent-szilárd:
lombos fejével bólogat
és nem fél, hogy az égi bárd
csattanva mellen ütheti.

...A szálfák között, hej, be törpe
egy ember-parány, mint magam.
Félőn, lapulva, hej, be törpe,
s homloka mögött hangtalan
reszketnek a gondolatok.

Arra gondol, hogy zúg a szélvész
és jaj, ha őt is földre vetné!
Arra gondol, hogy zúg a szélvész
és vajjon nem törnek-e ketté
a meg-nem-hajtott derekak?

1925. május 25.

Nappali lámpák

Az ucca során
pucér oszlopok merednek az égnek,
a nappal szín-világos,
s a lámpák sorban égnek, –
a lámpák mégis égnek.

A járó-kelők rájuk csodálkoznak,
hogymire kell ez így
és kérdezzgetik meg-megállva:
máglyák tüzésénél
mire a mécses
világos nappal
mire a lámpa?

(És én kérdezem önlelkemtől:
Tán így tetszel magadnak?
Mit akarsz kicsi mécses lelkem
ezzel a kínzó ragyogással
mikor Napok is vannak?...)

Az ucca fölött
nappali fényben álmodik az ég,
meg a sok fehér felhő,
s a lámpa egyre ég,
a lámpa mégis ég.

1925. május 26.

A mi lobogónk

Vezércikk helyett vers

A mi zászlónkra nem kell semmi jel,
se nap, se hold,
se kampóskereszt, se kard,
se láng, se vér! –:
A mi lobogónk maradjon fehér.

A mi lobogónk hósínű selymével
örök tavasznak örök szele játsszon
és legyen tartós,
mint a leggyolcsabb, legerősebb vászon
és nyele, mint a szikrázó acél!

A mi zászlónkra nem kell semmi jel,
de izzó avaron
ha hűsével takar,
lásson mindenki rajta
azt, amit akar
és haljunk érte mindnyájan, ha kell!

A mi zászlónkra nem kell semmi jel,
se korona, se kampóskereszt,
se nap, se hold,
se kard, se vér! –:
csak egy igénk van: maradjon fehér!

1925. május 27.

Ünneplés

Különös volt:
nem is aludtam tán egészen.
Különös volt,
s mindenre nagyon jól emlékszem.

Elémbe állt a Szépség
és nagyon szép volt,
elémbe állt a Jóság
és nagyon jó volt
és mind a kettőt vezette a Május.

Elémbe álltak sorba
és meghajoltak,
mögöttük régről-ismerős
holtak is voltak,
és vontatottan énekelni kezdtek.

Először bús zsoltosmát
azután himnuszot,
aztán fejemre fontak
zöldet és mirtuszt
és tizenhét évem furcsán ünnepelték.

Akkor ébredtem – – –
– feketén villogott az éjjel
s az ablakon besóhajtó szél
virágillatot lehelt széjjel
s távolról, mintha zsoltosmáztak volna...

1925. május 28.

Hát legyen!

Ma imádkoztam az én Istenemhez.
Ünnepélyes és furcsa volt a templom.
Az örökmécses sercegett csupán,
régii ünnepek tömjén-szaga érzett,
s a szívem vérzett.

Végigterülve a hideg kövön,
homály-köntösbe némán burkolóztam,
s elrebegtem a legújabb imát,
amelyre tegnap tanított a végzet.

– s a szívem vérzett.

Akkor átrezgett lelkemen az Isten,
mint az orgona búgó, mély zenéje –
szívemből csurgott, csobogott a vérem
s szétvetett karral kiáltottam fel:
Hát legyen meg, aminek lenni kell!

A nagy falak háromszor visszhangozták
s a sötét pálmák földig meghajoltak.

1925. május 29.

Meddig élek?

Álltam süvöltő szélben
reggel hat órakor
a tisztás erdőszélen
és bekiáltottam a sűrűbe:
Kakukk, kiáltd ki: meddig élek!

Álltam süvöltő szélben
reggel hat órakor
a tisztás erdőszélen
és élesebben csattant fel a hangom
Kakukk, kiáltd ki: meddig élek!

Akkor a titkos rengeteg felett
fekete felhők furcsán tornyosultak,
mint felgomolygó áldozati füst,
s felkakukkolt a búgó jósmadár:
kakukk: ... – – –
Hangját a távol hegyek visszaverték
s egy pillanatra elfulladt a szél.

De nem hallottam semmit se tovább.
Villám ütött,
vagy más valami ért –
de görcsös ujjaimmal

betapasztottam zúgó fületem
és arcra vágtam magamat
a fű felett

és simultam a széna-szagú földhöz,
reszkettem, mint a lázbeteg
és úgy éreztem, hogy alattam
a nagy mindenség átremeg
és nem tudom, hogy meddig voltam így.

Amikor talpra álltam,
mereven zárta titkait az erdő,
tagadón intett: többet nem beszél!
és úgy tetszett, hogy minden nagyon rég volt
és azúrosan sugárzott az égbolt
s a havasokból süvöltött a szél.

1925. június 2.

Régi parancs új versekben

A pókhálókat nem kell összetépní,
ha harmatcsepp-gyémántos
tavaszi napsugárban
kifeszítve állnak – –
Csak hadd örüljön keresztes szövője,
s nézzen a fényes tündérpalotából,
mint fekete madárszem,
bizakvón előre! –
A pókhálókat nem kell összetépní.

Ha olykor két szem vágyakozva néz rád
s te nem szereted őt,
ne legyen abból ellenedre kész vád
az ő szívének bírāja előtt,
legyél iránta csupa, csupa jó,
ne vess felé egy életen keresztül
cirógasd meg, ha félve összerezdül,
hogy ne mondhasa:

álomromboló!

A szívem szava szól a te szívedhez,
ha ki megérti könnyes szemmel érti:
ragyogó álmot
tarka pókhálót
nem szabad soha soha összetépní.

1925. június 3.

Cukrászdai vers

Odakünn június forró szele zúg
és verejtékes emberár liheg.
Ez itt nyugalmas ölelő hideg
fehérke zug,
hol fesztelen ülünk,
s amíg befelé furcsán zümmögünk
egy régi-régi halk dalt,
megmosolyogtat nyári örömünk.

A fagylalt
ezüst kanállal eteti magát
valahonnan egy hárfa hangú akkord
siklik szívünkön át
és felidézi
a mostot és az akkort
és álmainkat csókosan becézi...

(Eszünkbe jut:
De nini, milyen boldog vagyok én ma!
Szárazra perzselt síró avarunk
pázsittá lesz, ha álmunk arra fut
és letört ágú rózsafánk kinő...)
Pár csengő bongó rímet faragunk:
csak afféle kis hangulat poéma.

Aztán még maradunk.
Bentről nézzük, hogy milyen az idő:
körbe poroszlop vágat,
a zápor megered – – –
Nézzük, mit ajkunk ereget,
a kékes-füstű, lomha karikákat,
s az asztalon a márvány-ereket.

1925. június 4.

Hűvös van

Tudjuk, ha reggel sétákat teszünk:
még júniusban is vannak napok
amikor hideg járja át a testünk,
szemünkbe néznek hideg alakok,
és lúdbőrös lesz mind a két kezünk.

Sötétkék, hűvös, áttetsző az ég,
végtelen és tiszta a levegő
megérezzük a világűrök titkát
és a félelem dideregve jó:
Nem láttunk ilyet soha soha még!

A nagy hűvös csontunkon reszket át,
a télre gondolva indulunk haza –
Azt hisszük: most is izzik még a tűzhely
otthonos, édes piros parázsa,
csak azt várja, hogy rakjuk rá a fát.

1925. június 6.

Lázálom

Fekete várrom
fekete éj,
fekete álom,
fekete kéj.

Fekete éjben
hószínű táj –
Lüktet a vérem,
valami fáj.

Vörös a lába,
homloka kék:
Hörgök hiába
kiáltanék.

Ki súgta Néked,
hogyan ezt akard?
Vörös tűz éget,
villan a kard.

Bízom az Úrban
irgalom ér!
Denevér surran,
folyik a vér...

Reggelre kelve
bágyad a harc,
mosolyog egyre,
szelíd az arc.

Álmomat írom,
szívem se nyers:
Fehér papíron
Fekete vers.

Szatmár, 1925. június 8.

Útrakészen

Érettségi előtt

Mondjátok, emberek:
Jó szíveteknek
lesz szava hozzánk?
Jó szíveteknek
gyors dobogása
jelzi-e nektek,
hogymi megyünk már?
Csendül-e ottbenn
a szívetekben
egy pici csengő,
mely hírül adja:
itt az öröm –
messzi vidéknek
gőzöse indul
gőzöse száguld
gőzöse jön! – ?
Jó szíveteknek
gyors dobogása
jelzi-e nektek:
Itt az öröm! – ?

Hurrá emberek!
Várjatok, megyünk!

1925. június 9.

Érettségi bot

A fodrozó víz vágat
és köszönti kezünkben
a kifaragott ágat.

Porban a fáknak szirma
s mi kíváncsin kémleljük,
hogymi van rájuk írva.

Ajkunkon elkopott dal
és lassan indulunk
az érettségi bottal.

Úgy szorítjuk a kézbe,
mint égi, régi jussot
– a jövődőbe nézve.

Mint drága ősi jussot,
mely vagy jogar lesz nálunk,
vagy kemény koldusbot.

Szatmár, 1925. június 11.

Most már

Kincsemet már a rozsdá marta
és megemésztette a moly:
felém hullámzó vád-gomoly
nem juttatott a vágyott partra.

A szívem most már puha fészek,
ringató, édes, puha, lágy,
messze álmoknak melegágy,
– és csendesen az égre nézek.

Szatmár, 1925. június 13.

Tizenkettő

Éjfélkor, mikor egyedül vagyunk
mi örök-érző, örök-vérző lelkek
és zsibongó agyunk
tele van ezer halk melódiával,
valami úgy kísért,
hogyan csepegtessünk a szívünkből
egy kicsi-kicsi vért
és vessünk vele valamit papírra.

Az óra kong,
a szívünk zsong –
a lelkünk csupa ringó mese-hinta, –
nagy, bizonytalan szemmel meredünk
a falon-túli, sejtett messzeségbe, –
... és előttünk a tinta.

Nem tudjuk miért: fáradtak leszünk,
Valami édes, szép könnyelműség
bársonyos karra karol át:
nem bánjuk lelkünk teli álmait,
szinte kergetjük vissza, vissza őket,
ahonnan jöttek
szanaszét szórva
mint gazdag örült az ezüstjeit
és őszi fák a lombok aranyát.

Szárig bemártott tollal kaparunk
Sok kusza betűt, úgy – komolyság nélkül
például a nevünket,
vagy azt, hogy – tizenkettő,
vagy azt, hogy – Ave Mária!
és lassan minden hallgatásba szédül.

Elhamvadnak a halk melódiák
elzsibbad zsongó, zsibongó agyunk
és nem születik semmi
és kiejtjük a tollat,
– éjfélkor, mikor egyedül vagyunk.

Szatmár, 1925. június 14.

Gyermek ésszel

Én eltűnök már a művek mögött,
mint horpadt sír a virágok alatt.
Reményik S.

Szökdécselek,
s a szelek szárnyán szállani szeretnék,
s pajkosabb vagyok a pajkos gyereknél.

Körbefutom a nagy-nagy rózsakertet,
tépek, lerázok, leszakítok mindent,
hamar, hamar...
és két karomon felgyűröm az inget
úgy dúskálok a millió virágban,
simuló, meleg, rózsaszín szíromban
s öles nyalábbal szorítom szívemhez
az egész rózsakertet!...

Már egész nagy halom!...
Házmagasságú széles szírom-boglya!...
– Most belevetem magamat
s befurakszom a kellős közepébe
és úgy fekszem hanyatt
és várom, hogy a piros puha fészek
álmosítson el terhes illatával.

...Olyan édesen fogok szenderegni:
megárnyékoznak a kert összes fáí,
s ha pajtásaim jönnek,
utánam kutatnak,
– nem fognak megtalálni.

1925. június 25.

Lassú muzsika

A lelkem zúgva, lassan muzsikál,
mint érintetlen öblű égi kürt,
zúgó zenébe tömörödött össze,
amit szenvedett, vágyott s félve tűrt.

Olyan különös idegen zene
olyan hűvösen sípol a fülekbe –
két fehér angyal viszi piros párnán,
két fehér angyal mosolyog felette.

A lelke bűgva, lassan muzsikál,
mint lehelkürtje messze, valahol –
de nem érti meg zsongó halk zenéjét,
csak aki nagyon közelre hajol.

Szatmár, 1925. június 27.

Nóta, könny, eső

Most zuhog az eső.
Akkor is zuhogott,
mikor ezt a nótát tanultam,
s a vízben úszó, kanyargó járdákon
akkor is így gyűrűztek
az eső-verte karikák,
mint most, amikor nyitott ablakomból
feléjük révedek.

Valami csendes, őszi érzés
nő a szívemben,
de egyre nő
és feszíti,
– mintha a hűvös délutáni köd
kazán-robbantó gőzre hevült volna.

Már két hete, hogy zuhog az eső,
már két hét, hogy ez nekem a jel:
van egy szomorú, régi-régi nótám
s már két hete, hogy nem daloltam el.

Most olyan a világ,
mint a szembeni eső-verte házon
meggubbaszkodó zászlórúd íve
és az ázottan lecsüngő szürke vászon,
de nem tudom: miért?
nótát csalogat.

Valami forró, könnyes érzés
nő a szívemben
és azt teszem,
amit két hete nem követtem el:
csendesen dudorászom.
(A szembe levő házon
szomorún, lomhán meglibben a vászon.)

A két szememben forróságot érzek:
könny:
hevült kazánnak
vízbe kristályult gőze...
s a szemem messze, nagyon messze néz...

Egy karikával több gyűrűz a járdán
egy versikével több sír a papíron:
ennyi az egész.

Szatmár, 1925. június 28.

Búcsú – vallomás

I. P. tanár úrnak, az érettségi vizsgák után

Ha búcsúnkat az ég is dübörögné
és harsonázná ezer harsonával –
Te tanárom vagy nekem mindörökké.

Gonoszok keze bitófát verhet
s ólomból rakhat bitófát válladra
akkor is szépen hurcolod a terhet.

A régi görög bölcsek
hatalmas, titokzatos lelke
ölel át
és gondolkodás nélkül hörpinted ki
a Sokrateszek méregpoharát.

Véres fejedén töviskoszorú
mégis vigasztalsz úton-útfélen,
és ifjú lelkek gyógyszerét kínálod. –
csak egy kicsit a szemed szomorú.

Mondd, Mester
nagyon sajognak a szegek
amelyekkel a kezedet átverték?
És enyhíti-e nagy fájdalmadat,
ha vallomást teszek? –

Nehezebb lesz, de istenibb az út,
ha ösvényeit nyomaidon járom,
s a kacagók szemébe,
a gúnyolók szemébe,
a gyűlölők szemébe
büszkén hirdetem: Te vagy a Tanárom!

Szatmár, 1925. július 3.

Messze vagyok

Barátaim, most őszintén beszélek
Ti úgy hiszitek: közel vagytok hozzám,
mert minden reggel felétek megyek
és kezet fogunk háromszor naponta.

Ti azt hiszitek: közel vagytok hozzám,
mert lányok előtt ügyetlenül hajlok,
s ha nagyon sokat pengetem a lantot,
kiserked a vér ujjaim begyéből.

Lássátok, milyen szörnyű tévedés
Fáj a szívem, hogy kicsinyesnek láttok,
s hogy nem tudjátok: a folyam színe
hideg hullámú mélységet is titkol.

Menjetek csak ki holdas éjszakán,
mikor súg-búg az alvó végtelenség
és minden olyan rémületes néma,
s ezüst holdfényben bólongnak a nyárfák.

Milyen közel van hozzátok az árnyék,
mellettetek áll, monoton beszél,
reátok simul, sarkatokban leskel –
– s a holdvilág csak messziről zokog.

Szatmár, 1925. július 6.

Csengő dal a vershez

Csingilingi
csörtető
kis pataknak
éltető
tisztá selymes
kék vize –

Zöld halaknak
altatója
szép hazája,
csókolója,
palotája:
csingilingi
csörtető dal
csacska csermely,
nyughatatlan
fékevesztett
kis patak.

Csingilingi
fékevesztett
kis patak.

Csingilingi
véghetetlen
víz szegélyén
szürke szikla
vas falába
ütköződő
gyöngye hab.

Tarka csónak
néma hinta,
szent szivárvány:
nem leszek hát
boldogabb?

Csörtető dal
csermelyéből,
fodrozó dal
tengeréből
ittam, ittam
csingilingi
mégsem lettem
boldogabb.

Mindhiába
reng a hinta
ring a csónak
tiszt a tükrén
esti tónak
mindhiába
mégse lettem
boldogabb.

Embereknek
lomha lába
szivárványos
égi útra
rátapos –
mindhiába
csingilingi
mit se használ
annak, aki
bánatos.

Szent daloknak
rabja lettem,
csak felétek
menekedtem:
csingilingi
mégse lettem
boldogabb.

Kis pataktól
Oceánig
futkosó víz
milliónyi
buboréka
csend legyen!

Körben álló
bús bereknek
furcsa fái
kiktől néha
megtanultam
muzsikálni
csend legyen!

Hinta, csónak,
szent szivárvány, –
mint a márvány
jégben hűlve,
nem figyelve
semmi másra,
figyelembe,
hallgatásba
átkövülve
álljatok meg,
csend legyen!

Csingilingi
felzokogva
fájva, kérde,
hárfa hangú
hang dalol.

Csingilingi
csacska csengő
csengve csendül
csingilingi
valahol.

Néma csónak,
néma hinta,
néma erdő,
néma hab:
csingilingi
szóljatok hát,
szóljatok hát:
mikor leszek
boldogabb.

Csingilingi
nem leszek már
boldogabb?

Szatmár, 1925. július 7.

Altató

Molnár Tibor barátomnak

Pax tecum testvér, most csak muzsikálok,
Két nagy szemedet meghipnotizálom –
Este van, este... rohantunk bután,
s annyi lihegés, annyi gond után
most már jöhet a csöndesség, az álom.

Hajtsd le fejedet. Lüktet a nagy város,
de minálunk, most itthon van a béke,
– eltompul benne halkan a zsivaly –
testvér, testvérem, emlékezel: tavaly
én voltam a ház legzajosabb vendége.

Tollam hegyéről bölcsességet szűrtem,
s úton-útfélen hangosan kínáltam:
Most már szívem és tollam hegye más,
nem talál okot a vitatkozás
és ólomsúlyra nehezült a lábam.

Csend van, mélységes... Alszik a vén nyárfa.
Hogy él még, néha zizegése hírt ad...
testvér, testvérem, egymás karja ez,
ami most lágyan bennünket fedez,
vagy mindkettőnket más Valaki rángat?...

Összeszorított imás tenyerünkben
elpihennek a legnagyobb talányok...
Aludj, csak aludj – nem félek, ne félj! –
Szép lesz az álom, – boldog lesz az éj...
Pax tecum, testvér, halkan muzsikálok.

Szatmár, 1925. július 8.

Lefekvés előtt

Tudjátok a szokásomat,
hogy este el szoktam búcsúzni –
Jertek hát ide sorra mind,
mindnyájatokat megcsókollak.

Előbb szépen kezet fogunk
Juj, a kezetek milyen forró
és milyen hideg az enyém.
Előbb szépen kezet fogunk.

Most nagyon, nagyon kell a csók
mert este el szoktam búcsúzni...
Gyertek közelebb! talán féltek
hogy a két szemem szomorú?

Ne, ne sírjatok, ... ne higgyétek...
Csak álmos vagyok... Este van...
Nem, nem búcsúzunk sok időre...
...csak a fényes, nagy Reggelig.

Szatmár, 1925. július 8.

Fák alatt

Sétáljunk lassan a nagy liget árnyán,
s fehér kavicsot dobáljunk játszva.

Mondani szeretnék valamit néked,
Érzem, hogy különös titkokat rejtnek,
de hiába próbálom szavakba szedni:
tágranyílt szemednek bámuló fényén
megtörik minden beszélő vágyam
s hiába szeretnék reggeltől estig
valamit mondani, ami úgy éget!...

Szeretnék valamit mondani Néked,
Bókoló fák alatt, susogó zajban
figyelj egy kicsit, ha sípol a szél;
mikor a hársfákat borzongva rázza,
s zúgnak a levelek,
s némelyik némán,
suhanón lepereg
s minden zúg, suttog halk örökös titkot,
végtelen bánatát siető ősznek –
Figyelj egy kicsit, ha sípol a szél:

Ugyanazt akarom mondani én is.

Megérted, nem érted – egyre megy – nem baj, –
csak sétáljunk lassan a nagy liget árnyain
s fehér kavicsot szedve az úton,
dobáljuk, dobáljuk, dobáljuk egyre...

Szatmár, 1925. július 10.

A Fantázia szólt:

Majd talán
egy rózsá-láncú,
csillagfény-táncú
éjszakán
eljövök érted.

Köröttünk köd lesz a határ,
ezüstös pára
és amint kérted,
felkapunk
szárnyas paripámra.

Kábító lesz a levegő,
mint a mák
és lenről csálnak
és integetnek
a pálmafák.

De a legbűvöltebb lesz:
egy hindu dzsungel,
s te szólsz:
elég,
ma messzebb ne jussunk el!

Akkor leszállunk
a mese-ligetben,
hol minden fa mögött
kis manó lebben,
s leterítjük a köpenyünket.

Táncot jár a fű, fa,
mint tarka bálon
s leszáll
az álom
az őserdőben.

Csudás keleti zene csordul
a szívünk felé,
s én elmondom neked
a legszebb bús mesét,
ami az emberé...

Szatmár, 1925. július 12.

Esküvőre

Weisz Margit és E. József lakodalmára

Mainapság, amikor gond, az átok
az ember szívét sárig letaposta,
fűzzünk csokorba rózsaszínű áldást,
s ilyeneket is röptítsen a posta!

Fűzzünk csokorba arany napsugárból,
lilaszín ködből, színes szivárványból, –
ezüst-szavakkal kössük össze szépen,
hogy igen-nagyon örüljenek távol!

Szálljon el szívünk minden dobbanása
patyolat-postán, fehér galambokkal,
s szűrődjék halkán mihozzánk cserébe
a lakodalmas, vígan ujjongó dal!

Áldás-özönben, mirtusz koszorúval
mosolyogjatok, nevesetek egyre –:
Ennek a buba forgatott világnak
jaj, úgyis olyan kevés ma a kedve!

Ma csupa hitet sugároz felétek
ki e sorokat lassan ide rója: –
Virágos éjek éber éneklője,
áldásos álmok árva álmodója.

Szatmár, 1925. július 16.

Nép temetés

Felbúgnak a harangvirágok,
megkondulásuk jajos ének,
zúgnak, kongnak keservesen
mintha jégesőt kergetnének!

A nap már este hat órakor
szurok-fekete égbe-hajló
s fázva libegő fátylat hurkol
a hideg Hold: a görbe sarló.

A mocsarak közt ki-kigyúlnak
az éjszakai vándor-tüzek
és meghajolnak, sírnak, sírnak
a tóparti szomorúfüzek.

És kongnak a harangvirágok
csak kong, csak zúg a gyászos ének,
mintha halottat siratnának,
mintha jégesőt kergetnének.

Kelnek a felhők, gomolyognak,
nagyok, sötétek a tavon túl –
köztük recsegő mordulással
valami néha nagyot mordul.

Szikrázó villámok kígyóznak –
az éjszakához képperetnek – –
Rettenetesen mély a gyász,
mikor egy népet eltemetnek!...

Szatmár, 1925. július 17.

Nagybányai hegyek

Felhőkkel kevert terhes ég
Borul koszorús szép fejükre
És bennük élnek a mesék.

Nincsen éjük,
Mikor ne álmodnának
S a koronás nagy fáknak
Ne lenne mondanivalójuk.

Megyek feléjük!

Aki megáll a völgyben alattuk
És fölkiált nekik, –
Meghullatják fehér szirommal,
Peregő, halk őszi levéllel,
Végtelen álmok sóhajával,
S lassan-lassan betemetik.

Üdvözlétet viszek nekik!

Itt nincs puha párna,
Itt annyi a baj,
Annyi a jaj,
Annyi a lárma –
Elmegyek. Várnak a hegyek.

Ormuk beillik felénk ölelő
Integető száz mese karnak – –
Már este van – –
Jönnek a hegyek, hangtalan –
Jönnek, lopóznak – lábujjhegygel – –
És lassan, puhán betakarnak...

Szatmár, 1925. július 18.

Erdélyi bércek

Fekete síneken rohan a gőzös,
Köszönnek, bókolnak távoli bércek
idáig sír a sok fehér havas,
mikor az ablakon feléjük nézek –
Fekete síneken rohan a gőzös.

Beszélni kezdek a messzi hegyekkel
csendesén susogok – felelnek ők is,
hangjukat viszi az esti szél
s röpíti sok ezer hajlongó kőris –
Így tudok szólni a messze hegyekkel.

Szerelmet esküszünk egymásnak halkan:
„Szeretlek bölcsői száz ősapámnak!”
S felelnek: „Tieid vagyunk örökké,
kíván, vagy követel bárki magának!”
s szerelmet fogadunk egymásnak halkan.

Fekete síneken rohan a gőzös,
kattogó robaja monoton csúf dal –
s én érzem, hogy egy vagyok, amíg csak élek
a sok-sok zokogó erdélyi csúccsal,
bárhová ragad a rohanó gőzös.

Nagybánya, 1925. július 20.

Ujjongás

Csörög, zörög, kacag
a patak,
habokat visz –
a halak
surranva siklanak,
ha zizeg a víz,
s bukfencet hány a kövek élén.

Hahaha! Huj!
Rohanok a hegyen lefelé
mellemre csap
fekete fenyők szúrós levele,
megsüt a nap
és megpofoz a szél.
Istenem! Istenem!
Visíthat, ujjonghat mind, aki él!

Ma minden csoda, minden új!
minden régi rosszat elfelejtőn
gurulok a selyem-ölű lejtőn –
Trallalla, trallalla!
Kicsi gyermek,
gurulok és kiabálok,
hogyan a hegyormok visszhangot vernek:
Ma minden csoda, minden új,
Hop, hop, hop... hujujuj!

Csapongó kedvet semmi se palástol
jobbra, balra dőlnek a hegyek
a kacagástól.

Csörög, zörög, kacag
a patak,
örök szerelem
habokat visz –
a halak
surranva siklanak
ha zizeg a víz
és csókot hányanak a partra nekem.

Nagybánya, 1925. július 22.

Mikor felhők járnak

Mikor az égen felhők járnak,
a hegyek olyan különösek;
egyik csúcs fényes,
másik csúcs sötét.

Ott jártam a hegyek között:
nagy bánatom volt,
hát sírtam, –
aztán lelkemnek nagy üres lapjára
tompán lüktető ütemeket írtam.

És arra jött egy leány
– a szeme fekete –
szökkenve ugrott
lefelé,
trillázva lebbent köröl-köre
ruhája fodra kacagósan lobogott
s frissen tört ággal csapkodott
hátra, előre...

Szomorúan néztem utána
mint kinek bánat tépte köntösét
s a hegyekre gondoltam:
egyik csúcs fényes,
másik csúcs sötét...

Nagybánya, 1925. július 23.

Délután a hegyen

Fekete nagy diófa,
alatta fekszem én –
szembe valaki másik:
szemüveg a szemén
és nézzük egymást.

A haja hosszú és sötét
kezében ecset és paletta
vékonyan füstölgő cigaretta
és néz:
úgy látszik tetszünk neki ketten!
én és a nagy diófa.

Valami régi dalt dúdol,
valami hosszú, hosszú dalt
és közbe vázol:
valami szépet szeretne kihozni
az öreg fának hajlott gerincéből
és a lappangó, tüzes, ifjú lázból...

Dúdol, dúdol.
Oly szomorú a dal,
s mire elhangzik az utolsó strófa –
– elszenderül a két modell – –
s alszunk pihegőn-csendesen – –
én és a vén diófa.

Nagybánya, 1925. július 23.

A Virághegyen

Nem égbe-nyúló nagy havas,
felhőt csókoló Himalája –
Alig is hegy, – jóformán domb
és lassan felmegyek reája.

Lent nyüzsög, siet a világ,
mint fű közt futó sok-sok hangya –
halkan, finoman felszűrődik
a fuvolázó pásztor hangja.

– Látod-e lent a tarka várost?
– Tudod-e, hogy emberek élnek?
– Tudod-e, hogy ott annyi könny van?
A nagy öreg fák így mesélnek.

Aztán könnyezem egy kicsit:
egy bokor ága szembe vágott...
Békés a cél: Virághegyen
szedek egy marék kék virágot.

Sohse jutok tán magasabbra –
– szívem valami ilyet érez, –
de a zaj mégis alattam van
és közelebb vagyok az Éghez.

Nagybánya, 1925. július 25.

Dal a fenyőfáról

Sötét fenyő, öreg fenyő!
Te, régi idők szép emlékezője!
Veres-kövű hogy csupasz oldalához
ragaszkodón és kapaszkodón nőve,
ugye, hogy vársz rám minden alkonyon?
Olyankor melléd állok,
és megölelve gyantás törzsököd,
felejteni próbálok.

És susogom:
sötét fenyő, öreg fenyő!
S míg hullatod a tűleveleidet,
én emlékeket szitálok el lassan
és árva szívem egészen a tied...

És úgy nézünk a piros, esti Napba.

Nagybánya, 1925. július 29.

Írógépen

Szívemet valami csuda erő hajtja
és megcirógatom az írógépet,
míg finom hangon kattog, s tovaléptet
és ezt a verset komponálom rajta.

Figyeljete! –:

Hallottatok-e szebb muzsikát ennél?
Mikor a technika kevély vívmánya
megtagadja nagy büszke származását
és itt Nagybánya
egy hegyre-néző üzletszobájában
röpke kis dalok dalolója lesz.

Meg vagyok vesztegetve
és kibékülök az erdőirtással
a kanyargó sínekkel,
a gépzakatozással,
én a Természet kicsi imádója,
rajongó, énekes virágszedő.

Éljen a dallal összecsókolózó,
ifjú technika, emberi Erő.

Nagybánya, 1925. július hó

Kis vigasztaló

F. Pista barátomnak

Tűntek, futottak a garázda
napok, s te olyan egyedül – – –
De most már pajtás, ne búsulj,
hogy a sors emigy elhibázta.

Olyan gyönyörűen kísérted
sok délibábos álmodat – –
most emeld fel a fejedet,
s légy sötét, hűvös Éj-kísértet!

Barna-ívű erős kezeddél
fojtsál el minden kitörést,
s gondold el: a visszapréselt könny
mindenkit titánná keresztel.

Nagybánya, 1925. július 31.

Fernezelyi kis kocsmában

Fernezelyi kis kocsmában
vígán szól a nóta.
Ott künt suhog, zúg a zápor,
bent fürdik a kicsi tábor
arany-öröm-tóba.

A kék hegyek fejet mosnak,
üstökük vizes lett, –
A kalapjuk félre csapva!
cafatos felhő-darabka,
szürke színre festett.

Felcsendül a legszebb nóta:
Asszony lesz a lányból...
Eresz alatt fecske-fészek,
könnyes szemmel oda nézek
és a lelke távol.

Kék Szamosnál gondolnak-e
énreám azóta?
Fernezelyi kis kocsmában
mámoros nagy vigasságban
felzokog a nóta.

Nagybánya, 1925. július 31.

Az üveghintóban

Vörösen izzik, mint az élet;
verejtékek eszik
és lelket lehelnek belé
és formába teszik
és szólnak hozzá:

„Eredj hidegen és kristályosan
s hirdesd a tisztaságot
az áttetsző, szent villogást
az emberek közt örökig...”

És én sírok:
Hiába,
üvegpohár, vagy üvegember –?
minden, jaj, minden eltörik!

Nagybánya, 1925. augusztus 1.

A ligeti mulatóban

Plavec Bettykének

Kint ázottak a fák
és zuhog az eső,
s zokog a magyar nóta
és zokognak a levelek.

Elbújtak a hegyek,
bújósdit játszanak:
A nagy fekete fellegek közt
csak villámláskor látszanak...

Olyan csordultig van a lelkem
a bús, cigányos dallal
és zokogó az éj
és közeleg a hajnal.

Nézek, nézek... – –
Végigborzong a szél
és én megérezem, hogy odakünt egy fán
hangtalanul
egymáshoz simul
két ázott kis levél.

Nagybánya, 1925. augusztus 2.

Magyar ősz

Érettségi tablónk hátlapjára

Ez magyar fa s a Tudás fája.
Szent, szent és nagyon szomorú –
terebélyes, nagy régi lombja
a gyászos idők versét mondja
és olyan, mint egy koszorú.

Fehér köd ül a fázó tájon
és minden vándort köd előz –
Két vándor jön és vadul szétnéz:
a megtépázó magyar szélvész,
s a lehervasztó magyar ősz.

Rázzák, rázzák a tudás fáját
és hull, csak hull a sok levél...
Nekik már kérdésre se futja:
minden válasz csak: Isten tudja
és haldoklásuk sír, zenél.

Dérlepte, hideg, nagy halomban
zokog sok haló, néma pár:
Jaj, mi lesz a jövő rügyekkel
aki elment, örökre ment el
s vajjon még lesz-e, lesz-e nyár?

Nagybánya, 1925. augusztus 3.

Áldás

Plavec Bettykének ajánlom, aki magyarul tanul

Van egy átkozott, szegény, árva nép:
mindig ütötték, mindig verték –
Volt egy gyönyörű piros rózsza
talán a legszebb, drága kert-ék,
s az őszi szelek leteperték.

Van egy muzsikás, édes, szép beszéd!
Bárki kutat a földgolyón át,
e nyelvnek párját nem leli,
s ezt susogják a meghajolt fák,
s ebben élnek a legszebb nóták.

És áldott, áldott az az idegen
kinek így nyílik szóra ajka
és végignéz a letört rózsán
és megesik a szíve rajta
s egy pillanatig simogatja!...

Nagybánya, 1925. augusztus 4.

Kövek a patakban

Siet a kis hegyi patak:
sodra tarajos,
habja haragos
és mindennap dagad
a belezúgó záporoktól.

És kövek vannak benne.

Mikor a patak zajtalanul menne,
siklanék távoli célja felé
elébe állnak és szólnak:
megállj!

A patak pedig neki megy,
emel, küzd, törik, [olv.szó]
és azt hinnéd, hogy szétreped a hegy,
úgy harsog, *kavargás* [bizonytalan olvasat]
és győztesen fut más kövek elé.

A parton állok, s azt hiszem:
az életem eddigelé
és ezután
az ajkamon csak könnyörtelen vad dal
úgy rohanni a rohanó patakkal
és szétzúzni az átkos köveket...

Vajjon még így meddig mehet –
meddig lehet? – – –

Nagybánya, 1925. augusztus 4.

Est a tóparton

Kicsit elbiggyesztettem a számat,
én durcás kis fiú,
hogy hátat fordítottam a világnak.

Valahol messze tücsök ciripelt, –
a mélykék égről csillagok néztek,
de mind, mind olyan álmosan,
s én betévedtem a ligetbe.

A fák:
talán valami titkot sugdosódtak –
A fák: elhallgattak, amikor beléptem –
Halálos csend volt –
a tó körül is.

Elmerengtem
régi lázon, s azt hittem,
hogy csolnakázom
és körülöttem álmok zavartak
hogy magányos padon ültem.
Nevetősen jött elémbé
minden régi ismerősöm,
nevetősen, kacagósan,
cirógattak
csókot adtak
s azt hittem, hogy gondolázom,
ringatózom, csolnakázom
valakivel...

A tó kristályosan mozdulatlan volt,
mint szép álmokban jegecedett lelkem,
s úgy féltem,
hogy fel ne csendüljön most legalább
egy mai napi strófa
s álom tündérem nehogy való mezbe jelenjék meg,
s kavicsot dobjon a tóba.

Én ültem és a fák hallgattak tovább.

Nagybánya, 1925. augusztus 9.

Akkor leszek művész

Tíz évig fogom írni azt a verset,
melyet a múltkor megálmodtam.
Gyöngybetűkkel lesz írva –
tisztá metszésben, aranyos tintával,
selymes-fogású, rózsaszín papírra.

Benne lesz minden, ami az enyém,
szomorú arcom,
reszkető lelkem:
mélyen, komolyan benne leszek én!

S egy hegynek tetején
kimegyek akkor majd az erdőszélre
és megállok a szédítő párkányon
és nagy munkámat eldobom a szélbe.

Libben, kavarog, kisebbedik, tűn, vész
a vérvörösen szétfolyó alkonyatban
mint szikra, mint fölpattant tűzvész
s távolba nézve
Volt-Nincs Országba
elrepül messze...

Letérdelek... – – –
Mások hihetnek örültek, ha tetszik
de én tudom, hogy akkor leszek művész...

Nagybánya, 1925. augusztus ?

A fákról

Így szólt nekik: „Vigyázzatok!
Itt más világ van tifeleitek
és itt születnek más dalok.

Íróasztallá lesz a térdem,
terülj-meg-asztal. Valamit
tegyetek most már ti is értem.

Örködjetek, vigyázzatok!
Ember fia, jaj, meg ne tudja:
mint születnek a láz-dalok.

Ha ember-fia erre járna,
mondjátok neki:” Távozás!
Itt élet jön ma a világra!” – –

Ma verset írt egy kis diák
s felé borulva, rejtve, zúgva,
glédában állnak őrt a fák.

Nagybánya, 1925. augusztus 9.

Mese a bolondos lovagról

A bolondos lovag
megállt alant
és felnézett a várra
a vár egy ablakára
és ujjai közt megpendült a lant.

Dalolt sok gyönyörű
boldog mesét
egy malomról, mely öröl
s egy legényről, ki várta kedvesét.

Még sok-sok egyebet
dalolt-dalolt
és mint azelőtt régen
csillagvirágos égen
elkalandozva bolyongott a Hold.

A fekete lovag
csak állt, csak állt
és felnézett a várra
a várnak ablakára,
s kereső szeme senkit sem talált.

Akkor eldobta mind
a vágyakat
s a lantot: legyen néma! –
s a bolondos poéta
sírni kezdett a csöndes vár alatt.

Nagybánya, 1925. augusztus

Tizenkét éves...

Felütöttem a bibliát
tegnap, amikor rossz idő volt,
s olvastam Mária fiát,
a gyermeket, tanítva mélyen
sok bölcs öreget a szentélyben.

Ez a rövid friss olvasás
több volt, mint ezer áttanult könyv
és regényekben annyi más:
kezemet szívemre tapasztva
borultam le a kis asztalra.

Ott künt az eső zuhogott –
és én lelkeimmel tapogattam
egy parányi kis zugot ott,
messze, hol még nem járt a lábam,
Jehova-Isten templomában.

És meghúzódva csendesen
újraálmódva gyermekségem
a titokzatos szent lesen:
lestem álmaim égi mását
s gyémántsziporkás tanítását.

Egyszersak én a nem rokon,
a föld üzőttje felzokogtam:
Ugye, hogy ez az otthonom?
Fázónak tűz, virágnak váza – –
Ugye, hogy ez az Atyám háza?

Nagybánya, 1925. augusztus 15.

Mikor messzire mégy

Mikor messzire mégy
és árvult lelkem egyedül marad
ujjodon viselsz egy szívemre-hurkolt,
láthatatlan selyem-fonalat.

Vékony-vékony fonál,
mint őszi bánat vízcsepp fonala,
mely vesszőzi a kertet,
vagy zápor után szivárvány-sugárnak
biztató ígéje:
Ne félj, hogy minden, minden olyan vert lett,
szürke, borús tájon
kisüt majd a nap –
aki egyedül van, nem lesz mindig így:
egyszer váratlanul
tüzes csókot kap!...
Csókot, mely édes, végtelen, örök! – –

...S ha csak megreszket az ujjad,
megrándul a finom kis fonál
a szívem: a furcsa, színes üvegcsengő,
kalapál, kalapál, kalapál.

Zengő muzsikájára
az egész világ rózsaszirmot hint el
és virágok közt táncolok ujjongva,
én az új, ifjú szerelem-bolondja,
s a szívem, szívem csörög és csilingel:

Szürke, borús tájra
kisütött a nap –
Aki egyedül van, nem lesz mindig így –
egyszer, váratlanul
tüzes csókot kap,
csókot, mely hosszú, végtelen örök!...

A vékony fonál meg-megrándul
s a szívem kacag, csilingel, csörög.

Nagybánya, 1925. augusztus 21.

Magyar lányok

Az ég mint régen, még most is úgy kékül?
Hej magyar lányok, magyar fiúk nélkül!

Halovány ködben, érhetetlen távol
némán lobog a menyasszonyi fátyol.

Minden gyönyörű álom összeomlott:
elégetni a menyasszonyi csokrot!

Megborzongnak az ősz letarolt fái:
tapadó vággyal nyugat felé szállni.

Azután maradni, sehova se menni
szakadó szívvel magyar lánynak lenni.

Lefeküdni a haló, deres tájon,
és aludni, hogy többé mi se fájjon!

Az alkony lassan éjszakába szédül, – –
Hej, magyar lányok, magyar fiúk nélkül!

Nagybánya, 1925. augusztus ?

Szétszórt virágok

Visszaemlékszem,
most, hogy a szemem könnyhabokat forral –
visszaemlékszem egy elindulásra,
tavasz-hajnalon, hósziromú csokorral.

Akkor indultam:
gyémántharmatos, tüzes arcú reggel
és harsány dallal lóbáztam a csokrot,
szembe a merész glóriás hegyekkel.

– Szeret, nem szeret?
Messze-valaki kacag, avagy sír ott? –:
jelzést hagyva az út bársony porába
téptem, szaggattam, ráztam a sok szirmot.

Most megérkeztem,
Összehúgom nyűtt, fekete felöltőm,
Csokrom széthullott, a hegyek füstölnek
és fázó, sima köd alszik a földön.

Szívembe nyilall,
hogy ilyen hűvös, őszi csókok érnek,
s vajjon meglelem-e még a sok szírmot,
hajlongó fák közt, hullásán a dérnék.

Lassan indulok,
kárógó szóval varjú sír fölöttem
alvó reménnyel keresve kutatva,
ballagok vissza, ahonnan jöttem.

Nagybánya, 1925. augusztus

Kiránduláson

Tízen ülünk a rőzse lángja mellett.
Szúnyog-riasztó, felgomolygó füstje
vörösen száll
és felcsipkéz a láng,
hogy bíbor lesz a fáknak esti lombezüstje.

Fénye arcunkba tűz!
talán az Isten általa izen –
Mi összesimulunk:
tízen,
s fülünkbe titkos ősmelódiákat
pattog és csattog a ropogó tűz.

Fénye arcunkba tűz
és elevenre éled
rég kurucok minden legendája,
szép rőzse-lángú, éjjeli tanyája,
tárogatójuk szomorú nótája
és nem csak a tűz éget.

Kisérteti jár a sok harci ének,
a sok-sok hurrás, éjszakai lárma –
Jön, lopva jön,
mint soha még
és szemrehányón a szívünkbe markol:
Krasznahorka büszke vára
áll-e, áll-e még?

A havasokból jéghideg lehellet
csap, s mi összeborulunk
és sírunk, tízen a rőzseláng mellett.

Nagybánya, 1925. augusztus

Csendélet

Fehér virág és rózsaszín virág
egész csokros halom
szedegetve össze
az asztalon
hogyan gondoljunk a hűvös csókú őszre.

Csend van.

Csendélet. –

Ezeket nem kell bántani,
maradjon mindig mind, ahogyan áll. –
Ezek az ősz csók-üzenetei,
ezek az ősz virágai,
s a csendéletre jön a csendhalál.

Mindenki elmegy:

napok, évek, nagy történelmi hősök,
csókok, nyarak, és kedves ismerősök –
és elmennek az ősz virágai,
mert ez a végzetük; – –
(Csak egy nem múlik el: az elmúlás.)

A véghetetlen fagyos-arcú óra
hidegen fog szikrázni majd a Nap
és fájni a világ – –

Mi sírva kérdezzük majd: jön-e óra,
amikor visszatérnek
nyarak, csókok, szép kézfogások,
himnuszai a vérnek,
s lesz csendélet is újra:
– fehér virág, piros virág!...

Nagybánya, 1925. augusztus 26.

Üres a papír

Még most is üres a levélpapír,
álmatlan éjek nem írták tele –
Érzem, ha egyszer szépen teleírva
elszállna,
az én lelkem is elmenne vele.

Kezemet valami... mintha megragadná...
éjféle órán: mire, mire jó?...
A hiábavalóság sötét Óceánján
ilyenkor
szegény lelkem csak hányódó hajó.

Teleírt papír nem, nem kísért
holdfényes, néma, jövő-romokon...
Nyugodt, jó szívvel imádkozom este,
lefekszem,
– és álmodom, hogy álmodni jogom.

Szatmár, 1925. szeptember

Őszi szózat tihozzátok

Májust kívánó, dalos ifjú gárda!
Világos égen, hűvös, őszi felhők
szállnak, suhannak: kergeti a szél –
Eső-cseppekkel tarkázott a járda,
s szívünkben fájó, halk melódiákat
hulló, zizegő, sárga lomb zenél.

Ha fáztok, jertek ide hozzánk reggel,
vagy este, vagy amikor csak akartok:
ajtónk csábítva, hívón nyitva áll. –
Jertek csókkal, hírekkel, levelekkel
csendes szobánkban pattogó parázshoz
mert mirajtunk itt nem győz a halál.

Elbeszélgetünk ezer szép dologról
ábrándos, édes, nyári szerelmekről,
mindenki arról, mi legkedvesebb
és míg odakint őszi vihar tombol,
titokzatos, szent vendégségre várunk,
s arra, hogy gyógyuljon a régi seb.

Jertek mind ide, ha várni kívántok,
fát rakosgatni derengő parázsra,
várni és várni csendben hitesen...
Az uccalámpák sorban kialusznak
s mi azt hisszük: a bibliában járunk,
bujdosó, féltő, krisztusi lesen.

Egyszer csak halkan megzörren az ablak,
ajtóra néző, furcsa izgatottság
korbácsolja fel szívünk rest erét –
és kévéje száll csuda-sugaraknak
és meglátjuk a názáreti Jézust,
a dalos lelkek örök Mesterét!

Szatmár, 1925. szeptember

Elutazás

Esős, ködös a kicsi város,
tizenegykor megy a vonat –
Lump fiakkeres kocsijába
kijózanodva befogad –
Hej, amikor még úgy fogadtak:
Isten hozott, no, mi jót hoztál?
Megyünk, megyünk az állomásra,
s a kocsi szomorún poroszkál.

Nehéz, fekete bőrrnyőjén
nem látszanak át a hegyek,
csak az eső ver taktust rajta,
bús indulót, hogy elmegyek...
Merengés, múltak idézése,
füttyszó, dudolás, mit sem használ;
Megyünk, megyünk az állomásra,
s a kocsi szomorún poroszkál.

A vén diák most gazdagabban,
vagy szegényebben ballag itt?
Olyan különös az érzésem,
mintha itt hagynék valamit. –

Talán a nyarat, vagy az álmod – –
egy szökeszemű kis borzasnál – –
Megyünk, megyünk az állomásra,
s a kocsi szomorún poroszkál.

Szatmár, 1925. szeptember

A Nikodémusok gyűlése

Ifjú keresztény poétákhoz
Misztikus, álmos katakomba
falakba-ékelt száz halál –
a vörös nyelvű mécs lángjába
kétezer évnek álma száll.

Távoli, setét, mély zugokból
borzongató sóhaj susog,
s előosonnak a taláros
bujdosó Nikodémusok.

Nagy homlokukra régi vágyak
Csillagos jele tűzve még,
komor szemük fel-fellobbanva
poéta-álmú tűzben ég.

Jönnek, jönnek és kezet fognak,
nesztelenül, mély csendesen – –
Tán lázas szemű látomás csak,
ködösen izzó sejtelem.

Földig hajolnak: jön a „Mester”
Istenből cseppent zengő vér,
szikár szép fejfel kimagasló
és köztük egyedül fehér.

A kísértetes sötét árnyak
magukat elébe vetik
s a Mester szelíd szeretettel
susogva, halkán beszél nekik.

– Ti felismertek, ugye engem?
Hozzátok küldött szent, nagy ok:
ajkat nyitni megváltó dalra –
Én a Názáreti vagyok – –

Kripta mélyén serceg a mécses,
ő csak susog, susog, susog...
Hallga, be furcsa ez az álom:
sírnak a Nikodémusok.

Szatmár, 1925. szeptember 3.

Tedd el...

Molnár Tibor barátomnak, résztvevő szeretettel

Szedtél három szál mezei virágot, –
még most is kacagsz, ámde mégis, mégis
szívedhez most már közel a poézis,
minden borongás és minden sírás.

A virágokat szelencédbe tetted,
és menekülsz, hogy el ne rabolhassák
és őszi felhők suhannak feletted
és borongás és halk, fojtott sírás.

Rohanó gőzös megrepedt üvegjén
némán dobolsz és búsan tekintesz szét
és kinyitod az elrejtett szelencét...
Hiába tagadsz: minden vagyond!

Párnád alá teszed majd sok-sok este,
hogy ne légy mégse olyan nagyon árva
és vigyázol a kíváncsi világra:
ajtót, ablakot, reteszre csukol.

Hiába tagadsz: nem vagy már a régi,
csupán ember vagy te is, ember, ember,
ki vívni még a virágokkal sem mer
és néha sír, és mindig csak szeret!

Szatmár, 1925. szeptember 3.

Választás

Mikor így, esti félhomályban
részt kívánunk a nyugalomból,
az ember néha nagyon álmos
és néha nagyon furcsát gondol.

Például: ha egy tündér jönne,
mielőtt fejem mellre bágyad
és azt mondaná meleg szóval:
– „Ember, én megáldom az ágyad:

Ezen a csudás, boldog éjen
ne legyen, ahogy én kívánom;
lepjen meg a vágyad szerinti,
legfölségebb, édes álom!”

...És akkor szépen megköszönném
és hozzáfognék fejet törni,
ez legyen álmom, vagy a másik? –
És kopogtatna mind a többi.

S a végtelen válogatásban
ábrándokban tört, bús, szegény én,
álmatlanul fognám a reggelt,
ülnék, ülnék az ágyam szélén...

Szatmár, 1925. szeptember

Gyászok rabja

Mikor fekete kocsim végigballag,
a járó-kelő mind utána néz –
fekete ló, fekete bóbitával,
s aransujtásos fekete vitéz.

Temetésre megyek tán ezredszer,
akácos ucca, elmarad a ház, –
halott vendégem alszik, mélyen alszik –
Istenem, be rég megfogott a gyász!

A temetőnél ezredik megállás;
mennyi temetett álom, mese baj!...
Ruhámtól hogy elüt az aransujtás
és arcomtól a néhai kacaj!

Hej, úgy szeretnék néha trappba menni
erőmmel, mit a sors még meghagyott,
de hátam mögött halotti zsolozsma
és szellem-szemmel rám néz a halott.

Megint csak lassan, lassan poroszkálunk,
az őszi útra lelomhul a köd,
s a pillanatok örök temetése
sötét fátylával újultán beföd.

A sírkövekre annyi minden írva! –
megfagyott tavasz, elhullott szirom. –
Rámhull, jaj, rámhull ez a szürke bánat.
Most is, amíg e sorokat írom.

...Ahol fekete kocsim végigballag,
a járó-kelő mind utána néz –
Fekete ló fekete bóbitával,
s aranyujtásos fekete vitéz.

Szatmár, 1925. szeptember 4.

Elment a vonat

Tibor barátom elutazásakor

Unalmas mese:
egy kicsit tolat
aztán hat óra
s elmegy a vonat.

Őszi reggel és eső
a vágány fekete;
szitál a fáknak
levele.

Berreg a csengő
az irodában valahol
s a szívünk, a szívünk
zakatol, zakatol.

Csak szemez az eső
finoman, csendesen
füst száll, gőz imbolyog,
sóhaj és sejtelem.

Unalmas mese
az óra hat
és egyedül állunk némán: –
Elment a vonat.

Szatmár, 1925. szeptember 4.

Őszi délután

Ilyenkor sokkal mélyebb lesz az ég,
de hűvös néma, megdidergető,
kabátunkat lebegteti a szél,
s olyan a világ, mint a temető.

Az uccán fázón, reszketően sietnek
nyarat-sírató furcsa emberek,
mintha mindegyik elvesztette volna,
amit a földön legjobban szeret.

S odafönt akkor a régi pompában
süt ki a csudás, büszke-fényű nap,
s ijedten tekint ragyogó arcába
száz szégyenkező, bús őszi kalap.

De csalárd a fény: tüzesített nyíllal
nem talál senkit, senkit homlokon
csak levilágít, hogy jobban meglássuk:
mennyi lesápadt, holt levél rokon!

Olyan szomorú, keserű ellentét,
hogy szánk szögéből imádság suhan!
Őszi napfénynél nincsen nagyobb átok,
Őszi napfénytől szabadíts, Uram!

Szatmár, 1925. szeptember 5.

Néha

Néha kidőlnek a rongy kulisszák,
s néha a vörös Valóság-vámpírok
vérünket isszák.

Néha küzdünk s csak nyugalmat kívánunk,
de nincsen, nincsen, nincsen békesség
és nincsen álmunk.

Néha örülten futunk, fejetvesztve,
s a mezőn sírva borulunk le a
határkeresztre.

A kétségbeesés szívünket vájja,
Felibünk ködként terül az életnek
tragédiája.

Mindenütt minden feketére festett –
és enyhülésül írunk egy ilyen
iszonyú verset.

Szatmár, 1925. szeptember 5.

Daphnis és Chloé

Tünődve álltam csukott ablakomnál,
egy könyvben lapoztam fel és alá,
s megálltam, hol e pár gyönyörű szó áll:
Lesbosi rétek sugaras vidékén
csókolgatták egymást Daphnis és Chloé.

Körülfigyeltem, mint aki kísértet
arcától fél, hogy egyedül vagyok? –
de a szép ige fülembe kísértett:
Lesbosi rétek sugaras vidékén
ölelték egymást Daphnis és Chloé.

Vörhenyes fákon tekintettem végig,
s az őszbe-bukott szomorú hegyek
felhős nagy kérdést füstöltek az égig:
Bánatba burkolt lesbosi vidékről,
hová költöztek Daphnis és Chloé?

Elült a szél, majd újból nekirontván,
paskolta, rázta zárt ablakomat
s én csöndesen könnyeztem a mondán!
Lesbosi réten egyszer, nagyon régen
szerették egymást Daphnis és Chloé...

Nagybánya, 1925. szeptember 10.

Alszik a fagylaltos

Tűzben izzik a járda
és úgy hozta a sors,
hogy a zárt jeges-láda
tarkázott tetején
fekete fedelén
alszik a fagylaltos.

Elaludt, elaludt.
A nagy sötét ég fent ég
és bíbor láng az ut
s dől az emberek harcos
arcáról a verejték,
de alszik a fagylaltos,
elaludt, elaludt...

Hol van hát a lehetőség?
Hűvösség? Nyugalom?
Csak örület és hőség
s a szemekből kilobog
rekkenő lázuk...
Ha alszik, rázzuk?
Hiába! Hiába!
Most csukva a láda!
Elaludt, elaludt...

Nagybánya, 1925. szeptember 12.

Meghívó

*Szerelem tiündérének írom,
akit eddig nem neveztem múzsámnak*

Azt kérdezted a múltkor,
hogy mért vagyok bolond:
minek ugrálok néha,
mint táncos kis kobold?
Hajnalban koszorút
virágból mért szedek,
s mért szorítom meg néha
forrón a kezedet?

Azért kedveskedem,
hogy kérjek valamit,
amire más nem képes
és senkisémet tanít:
Gyere el egyszer hozzám
és töröld le a port
könyveim nagy polcáról,
amit rája sodort
az idő és a távol –
Gyere el egyszer hozzám!

Nem nézhetem a port
hogyan fakítja át
a tündöklő meséjű
Ezeregyéjszakát
és könnyem is pereg
és a szívem is éget
ha elaggulni látom
az Andersen meséket.

S csak kérdezd, mint a múltkor,
hogy mért vagyok bolond:
minek ugrálok néha,
mint táncos kis kobold?
Hajadba koszorúnak
virágot mért teszek,
s mért szorítom meg néha
forrón a kezedet?

Gyere el, s akkor minden
mese-alakot ölt
és fel-fel kacagunk,
hogy szebb legyen a föld
és jázmin-csókú angyal
jön el értem, meg érted...

...Erőtlen, elhaló
bolondos versike
és nem nekem való –
Ugye, hogy meg sem érted?

Nagybánya, 1925. szeptember 13.

Halk impressziók az ősze

Aki eddig győzött
újra győz...
Levágott sarjú, –
Károg a varjú...
Ősz, ősz, ősz...

Leverten
körbe
gyümölcsös kertben
szilva és körte
és érett, piros alma.

Itt lefeküdni,
alunni volna jó
és várni, hogy befedjen
a hó,
szép fehér takaró.

Levelek zaja
finoman hesseg;
... egyszer volt,
hol nem volt trallala...
Be furcsa versek!

Koszorú felhők
szomorún szállnak
sípol a szél...
Most úgyse hallok,
minek beszél?

Itt alszom némán
selyem-halom:
hullott szirmok közt
látogassál meg,
sápadt angyalom!

Csókolj meg halkan szépen,
ha jössz...
Levágott sarjú –
Károg a varjú... –
Ősz, ősz, ősz...

Nagybánya, 1925. szeptember 14.

Mindig messzebbről...

Mindig messzebből hallatszik a hangom,
különös, szomorú, távoli világból,
s közibénk lomhul nehéz sűrű fátyol.

Valamikor még bőgve harsonáztam,
idegizgatón dugult fületekbe, –
most álmosodom, szelídülök egyre.

Talán autóval futok tőletek
országomba, mely messzire eső
és ablakomon dobol az eső.

Mire harsonás hangom odaér:
zümögő áldás, duruzsoló átok – –
Hallga csak, csitt, csitt,
már nem is halljátok.

Nagybánya 1925. szeptember 14.

Hegyi uccán

Zegzugos kicsi hegyi ucca,
takarója a kék egek,
beültetve mindenütt fákkal,
szemben az egész nagy világgal
és én felfelé lihegek.

Szeszélyes, furcsa bányász házak,
bennük fájdalom és derű
nem szögletesek, mint a város-,
idomuk szelíd, barátságos
és majdnem, majdnem gömbölyű.

Itt-ott füstölgő, görbe kémény
fecsegés, szitok, konyha-gőz:
Szegény emberek, Isten vertek,
és kacagnak a színes kertek,
hová bő áldást szór az ősz.

Amint törtetek mind előbbre,
mosolygást hintek szerteszét.
Mosolygásomat visszaadják
s a dühös kutyák megugatják
lépteim csikorgó nesztét.

Olyannak tetszik minden, minden
mint tarka, nyüzsgő hangyaboly
és köztük én a túlvilágból
ragyogó szemű légi vándor,
ki excelsiort kiabál.

...És különös dologra téved
gondolataim menete –
vajjon én megyek magasabbra,
vagy a kis házak jobbra-balra
szaladnak furcsán lefele?

Nagybánya, 1925. szeptember 15.

Zöld zsalugáter

Muskátlis ablakon zöld zsalugáter,
halkan kopog az esővíz rajta –
Zsalugáteres ablaknak mögötte
bolond kis legény, szomorú fajta.

Szemével bámul, mint muskátlis ablak,
lemenő napba estéenként nyáron...
Pedig szegénynek nincsen mit nézni:
Ősz, levél hullása, fekete várrom.

Szomorú, keserű az ősznek dolga,
tavaszi legény szíve megsajdul,
s hiába nyögdécsel nincs panasszal
menekvés nincsen, nincsen a bajtul.

Eső hullása ritmusra koppan,
uccákra, szívekre egyformán ráver
de a kis muskátlis ablakot védi
hűséges szempilla: zöld zsalugáter.

Bolond legény a szemét lecsukja;
hulljanak, haljanak az élet fáí,
sírjon az ősz-eső, sáros nagy tenger...
Jobb abból semmit, semmit se látni.

Befedett muskátlis ablaknak mögötte
bolond kis legény, szomorú fajta –
Feje lehajtott, – csend-szeme zárva, –
és zsalugáter: az álmai rajta...

Nagybánya, 1925. szeptember 17.

Arénán

Érettségiző diákokhoz

Fiúk, mi is a cirkuszban ülünk,
ahol rekedten üvölt száz torok
és nézünk, nézünk búsan tifelétek,
ti, ifjú hősök, gladiátorok!

Miénk most itt a nézők szerepe
és Caesar arca kéjesen kacag:
E termőföldön vér lesz az eső
és kitépett szív lesz itten a mag!

Jönnek, haj, jönnek már az oroszlánok,
de gladiátor sohasem remeg, –
megrebbenetlen, dacos szempillával
csak Ave Caesart énekeljete.

Ti csak nézzetek szembe a halállal,
míg Caesar arca gúnyosan kacag:
kiontott vér lesz itt ma az eső
s ezer kitépett szív lesz itt a mag!

S dörgő kórusban zúgunk fel, mi nézők,
hangunk remegtet és szívekbe ás:
Amelyik földre vér-eső esik
ott csak gyűlölet lesz az aratás!

A cirkusz őrzöng, tombol és üvölt,
Caesarban kél egy sápadt sejtelem
Azután csend lesz, nagy halotti csend
és sírunk, sírunk, sírunk csendesen.

Nagybánya, 1925. szeptember

Ma este

Ma este újra este volt,
ködös, borongós, szürke, holt
mint életemben annyi többi.

S hogy elmerengtem efelett,
szemrehányóan meglepett:
– „Hát miért lettél hűtlen hozzám?

Elhagytál ősz és ravatalt,
daloltál egy-két fürge dalt,
tavasz-hajnalit és vídámat.

Hát rossz voltam én, vagy irigy?
Nem fogadtalak mindig úgy,
csöndes csókkal és szeretettel?

Ha őszi eső kopogott,
nem én voltam a vagyionod
és dalaimat nem én súgtam?”

Én éreztem: ez igaza:
ma nem mehetek még haza,
mert sok újságunk van egymásnak,

Mert testvérem a borús ősz
meg a bús köd, mely megelőz –
Keblére hullva kétszer élek.

Én megfogadtam csöndesen
hogy mindig – mindig őt lesem
és sohse leszek háládatlan.

1925. szeptember

Hiány

Vállamon ócska, színtelen palást.
Mindent nyűgöző, merev unalommal
Századszor végzem el a számadást:
Valami hiányzik.

Üres a szív,
semmi se hív,
halkan pereg a fákról a levél:
Lassanként minden hiányzik.
(Talán kéne valami...
Talán csókolni kéne valakit...)

Kopog, zuhog az őszi eső,
őszi tarlóként a lelkem is ázik
és százegyszer kezdek el számolni:
Valami hiányzik.
Valami hiányzik.

Szatmár, 1925. szeptember 29.

Lámpa mellett

Csak kicsi kört világít.
Tőle alighogy megragyog az asztal
s azt se hinti be sugárzó malasztal.

Szobám kertjében különös palánta
és lenyűgözve hallgatom,
hogyan hallga, hallga, mit zümmög a lámpa:
– Őszi estéken egyedül légy!
– Sírva hallgass és bosszút ne tégy!
– Tennen sírodon koszorú légy!

Szeretném towarepíteni a lelkem
a nagyvilágnak tágas gyönyörül,
de csak kering, zúg a lámpa körül,
mint sok-sok őszi, tört, szomorú légy...

Szatmár, 1925. szeptember 29.

Éji fantom

Csak álomkép vagyok.
Borzongva járok, lopódkodva némán,
ódon Sztambul szűk sikátorain –
Felettem ködös holdsarló ragyog
és szemembe mered

egy-két homályos fehér minaret,
mintha inogna, hajladozna lassan,
hogy felsikoltva rám vesse magát.

Csak álmokképek vagyok,

és üldözök egy álmok-alakot
kanyargó, álmos zuguccákon át,
fehér szellemet, holt álmok leányt
kinek holdfényben rám ködlik a háta,
s csak menekül
nesztelenül,
surranva siklik a sikátoron.
Mögötte fátyol lebeg, s mirtusz illat
és emberfia arcát sohse látta.

Álmokképek vagyunk.

Felvonít néhány kóbor, éhes eb,
meglúktatteti zsibbadó agyunk
s keleten az ég folyton vészesebb
a hajnal jön, a kínzó, az álmok,
lángot vetnek az ucca kövei.
Elfojtott sírás tör ki a házakból:
Ezen az éjen zokogtak a lelkek
és gyilkoltak az álmok.

Felkelő Napnál
őszfejű dervis képében szomorgok,
ó mecset alján, összetákolt padkán
csöndes reményem bágyadt imádságát
könnyezi a szemem
és zokogja a vérem:

– Üzött, imádott gyötrő álmomat tán
a végtelenben egyszer utolérem!

Szatmár, 1925. szeptember

Háború

Hosszú heteken át,
téli estén, ibolya szagú reggel
nem találtam a békémet sehol,
mert harcoltak a Versek az élettel.

Csata volt bennem:

Egyfelől színes, csengő ütemek,
jácintos álmok, lámpionos vágyak
melyekkel a szíveknek üzenek;

másfelől csúfosan
vigyorgó gondok, falanx csatarendben,
álíg fegyverzett napi unalom – –
Mindörökösen háború volt bennem.

És szóltam egyszer:
– Ha belepusztulsz, csak magadra vess!
és sírtam, sírtam, sírtam egész éjjel
és másnap reggel: győztes lett a vers.

Szatmár, 1925. szeptember

Este az ablakban

Csak a csillagok sétálnak az égen,
s pár fáradt ember baktat még az uccán –
az ablakom előtt fekete akácfa
hajbókol furcsán
és figyel, mit susog a másik.

(Valaki messze halkan zongorázik.)

Sötét szobámba belegyint a szél:
a csipkefüggöny levegőbe lebben –
a földön ez zizeg a leghalkabban
a legrejtelmesebben:
csak megsejteni, nem is hallani...

(Valahol messze sóhajt valaki...)

Szatmár, 1925. október 1.

Erdély

Másfelé talán hideg lennék
és nem csókolna szerelem.
Itt nem alhatom éjji ágyon
mindig kerülök, mindig vágyom,
s a köveket is szeretem.

Itt mindenben van jelentőség,
itt beszélnek a hegycsucsok
ölén ezernyi szent ligetnek
füvek és bokrok mind zizegnek
patak cseveg és fa susog.

A pókháló is aranyból van
s puhán, finoman megkötöz:
itt maradsz, itt élsz mindörökké
itt porladsz némán szürke röggé
ha rád borul a ködös ősz.

Csudálatosan ragyogó föld
– Idegen ezt nem érti meg, –
Egyszer mosolyra sziporkáztat,
máskor ezreket könnyben áztat,
izzó és mégis szűz-hideg.

Csókoló szemmel nézek végig
a messzi havas hegyeken:
dalolok róluk halkán, lágyan
és simogató, örök vágyban
a köveket is szeretem.

Szatmár 1925. szeptember

Erdély

Csend borult erre a vidékre
s egyedül álltam.
Alkonyi ködben pár fehér havas
szunnyadt csupán a határ peremén
s olyan szomorú, elhagyott volt minden
hogy nagyon, nagyon megsajnáltam.

Permeteg esőt sírt az ég,
s a szél is zúgott:
Szeretsz-e még?
Szeretsz-e még?

Nagymesszire rekedt
zörgéssel szaladt egy szekér...
Mint késő őszi nyárfák
remegett meg a lábam,
arcomba gyúlt a vér
Letérdeltem az út szennyes sarában:
úgy csókoltam a kerékverdeső
otromba, sáros, kemény köveket...

Fekete varjak kavarogtak
fejem felett
s bágyadtan, némán pergett az eső.

Szatmár, 1925. szeptember

A gejzír

Néha szeszélyes kisgyerek:
susogva serceg, sistereg.

Mikor haragszik még vadabb:
hányódik, harsog habra hab.

Szentelt haragja néha győz:
forrongva buzog, száll a gőz.

Néha kacagják, – több se kell:
hörög és bög és fellövell.

Borzongva nézik: isteni!
titkát senkisé ismeri.

Most előcsalom! kerge hír:
a gejzir néha verset ír!

Szatmár, 1925. október 2.

Rövid mese

Volt egyszer hol nem volt egy ifjú ember
és annak volt egy fája –
Kis patak partján szomorú fűzfája.

Halk téli estén zúgott a patak,
s az ifjú ember kiment a patakhoz;
Nem vette észre: fagyszellemek járnak – –
Nagyon szerette azt a fát,
hát nekidőlt a fának.

És odafigyelt sápadt homloka.
Lehúzni, tépni hiába próbálta.
A fűzfa sírt:
Miért jöttél énhozzám?
Én nem vagyok oka.

Én éppen arra mentem,
hogymint szólt a szegény ifjú ember:
Én a te árva szellemed vagyok,
egyetlen álmod;
Ne hagyjad hát, hogy elpusztuljak!
Szabadítsál ki, hálás leszek érte.

A segítséget sokáig nem kérte,
mert odamentem hozzá,
reáborultam,
és hulltak, hulltak forró könnyeim.
Melegen folyták körül fagyott arcát,
lassan engedni kezdett, –
kiszabadult és azt mondotta: élek!

Isten segítsen,
hogymint téged többé el ne hagyjalak.

És bennem nagyot sikoltott a lélek
és rőt medrében felsírt a patak.

Azóta él az álmom és mesém,
hogy volt egyszer egy sápadt arcú ifjú!
és annak volt egy fája –
Kis patak partján szomorú fűzfája.

Szatmár, 1925. október

A föld szíve

A mérhetetlen nagy elhagyatottság
érzése fonta körül lelkemet,
mint álmos köd a tornyok tetejét
vagy őszi pók a meredt ágakat.

Mikor a bús szél sírva áthaladt,
ősz remetének éreztem magam,
ki ember után sóvárg hangtalan
és kémlelve a messze eget nézi,
reménytelenül, könnyesen, halottan.

Akkor messziről dobbanást hallottam.

Mámmal zúgott tört lelkemen át
a szó, mint aki mélységből sikolt:
Szerető ember, – ismerős! – barát! –
s feledve múltam
a földre borultam – –

...Három nap kellett, mire megértettem,
hogy csupán a föld kongó szíve volt.

Szatmár, 1925. október

Az őrházakat köszöntöm

Kedves őrházak, hol mindig megálltam
és simogatva beszéltem is néha,
most elbúcsúzom tőletek.

Olyan komor az ég.
Előttem hosszan kanyarog a sín,
mintha mondaná: messzire megyek,
ahol elcsitul minden földi kín
és alagúttal várnak a hegyek;
Csak gyere velem és ne félj!

És elindulok rajta.
Most utoljára még búcsút veszek
minden pislogó, szürke megállótól,
aztán komor gőz zakatolva tombol,
kerekeimet hajtja
és nem állok meg soha, soha többé.

Vörös lámpámnak vércsíkös tüze
végig ömlik a sínek közepette –
Messze alusznak békén, szelíden, –
mint aki dolgát rendén cselekedte,
és felijednek mellem robajától.
És szidnak engemet.

Kedves őrházak, hol eddig megálltam,
gondoljatok rám mindig szeretettel.
Akkor is, hogyha ajkam néha vádol
és nem is nézek soha tifelétek,
– akkor is, hogyha majd egy éjszakán
újabb vonatok jönnek
s én kirohanok ebből a világból...

Kicsi őrházak, Isten veletek!

Szatmár, 1925. október

Kávéházban

Tükrös kávéház vibrált körülöttem
csilláros, hazug, ragyogó egészben
s én csendesen a vagyonomat néztem:

Fonnyadt kis nóták, gyulladássos két szem,
zörgő szív, melyet könnyekbe sodor
egy-két elszáradt ibolyacsokor.

Szelencébe-zárt, konzervált kis vágyak
nagyvilág felett kilátó tető,
mindig népesebb álmot-temető.

Távol reményem lidérc-sugara
mely csalogat, hív egyre messzebb menni – –
Minden vagyonom: semmi, semmi, semmi...

Tükrös kávéház vibrált körülöttem,
csilláros hazug; ragyogó egészben
s én hangtalanul magam elé néztem.

Ha tányérozni járkal a cigány,
vagy akarom, hogy ragyogjon az ég, –
amim eddig van, mind-mind nem elég!

Borravalóért alázatosan
hajlong – pincér – nincs neki mit adni –
– nem tudok egy lányt megmosolyogtatni...
Csak bús-önmagam csalásából élek
csak felhőmpölygő szavaim nagyok –
Nótákat síró koldusgróf vagyok.

Végignézttem a nyüzsgő úr-hadon,
amint kacagtak, egymást marasztalva, –
és leborultam sírva az asztalra.

Szatmár, 1925. október 10.

Testvéri szavak

Gyere hát velem. Fogózz a karomba.
Kiöklöződünk majd csak a tömegből
valahogy nehezen,
s a vöröslő zaj lassan elfakul,
mint korbácsütés foltja kezemen.

Gyöngyöző könnyek peregnek arcunkról,
mint nagy mély hegyek forrongó forrása.
Dudva meg cserje
kuszik ravaszul a lábunk után,
s elfulladt hangon kérdezzük egymástól:
Hát most merre menjünk?
Merre? Merre?

Kicsi őrházban húzzuk meg magunkat
fekete sínek elkígyózó mentén,
nagy éjszakában
könnyesen, némán, szomorúan, szendén,
Két szép álmoként egymást becézgetve.

Még madár sem jár erre.
Emberszív-város messzire lámpásol:
ez Poézis föld – csodák éjszakája –
csodásabb nincsen sehol, soha máshol.

Néha felrezzent egy-két dühös mozdony
lihegő tüdeje:
Ne aludj porkoláb! –
Vagy ennen szívünk vad zakatolása,
amint végigdörög mellünk falán.

Akkor riadtan, mélyen összenézünk,
összebújunk jól, kicsit melegebben
és álmodunk tovább.

Szatmár, 1925. október 11.

Költészetem

Az én költészetem:
piros fénycsík az alkonyat egén.
Kiverhetetlen bolondos rögeszme,
mely örökké és egyedül enyém.

Az én költészetem:
nagyszemű, szelíd, néma útitárs,
visszaparancsolt, szűzhalálú csókok
tova nem küldött szerelmes írás.

Az én költészetem:
külön tejút – a nagy végtelené,
hol a könnyeim sétálnak fel lassan
énekelve a jó Isten felé.

Az én költészetem:
fehér ház, soha be nem költözött,
kicsi fillér a jók pénztárcájában,
margaréta a rózsafák között.

Az én költészetem:
folyóra-hajló felvirágzott fák,
s ha majd csónakos, nagy útra kelek
minden szirmukat a fejemre szórják.

Szatmár, 1925. október 12.

Őszreggeli vonatozás

Bús, üres, holt berek:
Égrevacogó, ködköpenyű fák,
Futkosó, szürke emberek
valami álmos, őszi átok, –
ilyen a világ – –
s én megbocsátok.

Én mondom: megbocsátok.
Nem haragszom, hogy olyan szürkék vagytok,
s szívetek merev jégburkáról
a mosoly visszapattan,
hogy nem tudtok még megihletni sem,
s miattatok még egyszer sem kacagtam...
Én ezt is megbocsátom.

Bús, üres, holt berek!
Égredidergő, ködköpenyű fák!
Szomorú, fázós emberek!...

Csak kattog a vonat.
(Sajnálkozással sajdul a szívem,
s feljűk terítem
forró lelkemből felgőzölő,
jóleső, meleg, párás dalomat.)

Szatmár, 1925. október 15.

Aranygyűrű a levelek között

Azoknak mesélem, akik nagyon bíznak lelkem aranyában

Valaki leejtette
az aranygyűrűjét
és felzűgott az őszi szél felette:
esőző, száz, sápadt levéllel
betemették a gesztenyék.

Most keresi
és hallgatja az ősz-szimfóniából
ki-kisajduló fájdalmas nagy Lelket
és a könnyei folynak.

Aranygyűrűjét kár keresnie;
azt elrejtette rég
az igazibb arany,
könnyes levelek őszi aranya,
imbolygó, sápadt, hulló gesztenyék.

Könnyes levelek sápadt aranya
hímes bölcsőben
ringatja, mint szent, áldott jó anya
és rekviemet orgonál felette...

Minek keresi, aki elejtette?

Szatmár, 1925. október 19.

Rögök

Sétáltam tegnap, estefelé, némán,
s hallottam, hogy valami nyöszörög:
A hosszú uccán előttem, utánam
csöndesen sírtak, sírtak a rögök.

És panaszkodtak: nem dalolsz mirőlunk
soha-soha és oly nagy a hideg,
meleg dal kéne, észre se veszel:
szürkék vagyunk és nagyon kicsinyek! –

És lassan kezdtem észrevenni őket,
hogy néha-néha megbotlik a láb –
A tiszta égen csillagok szikráztak;
én bandukoltam csöndesen tovább.

Az est mélyében árnyak lopózkodtak,
– ablak bezárva, mindig, mindahány –
S most mégis, mégis nyitott zsalugáter
és kihajolt egy sápadt arcú lány.

Csengő dallamát ég felé dalolta:
Evoé, csillag, a fényed örök! –
És megálltam és rádültem a falra
és együtt sírtunk: én és a rögök...

Szatmár, 1925. október 23.

Sevilla csillaga

Csengett a hangja.
Egyszer közelről csattant és csilingelt,
máskor halkán és nagyon szomorún
zümögött távol –
Csilláros színpad szórta rá a fényét,
s mesét mondott Sevilla csillagáról.

Benne volt minden:
izzó élet és halott szerelem: –
szenvédélyes, vad, zöld szikrákat szórva
tűzött a szavalóra
ezer szem, némán, forrón, mereven.

S volt, aki ezt nem bírta,
szegény, csöndes valakinek
felleg borúzott a szemein át
és félig alva,
álomba halva,
megkönnyezte
– Sevilla csillagát.

Szatmár, 1925. október 25.

Halottak estéje

Száz süppedő, bús őszi sír között
lángba szökken az örök béke álma,
s a szitok-szavat imádságra váltva,
arra gondolunk, ki elköltözött.

Ezer borús fej, csüggedtre eresztett
most hirtelen az esős égre néz,
ezer elzsibbadt-reszketésű kéz
puhán öleli át a fakeresztet.

És csak lobog a sok parányi láng
s tudjuk, hogy ez a hitünk és reményünk,
értünk mutat föl, mindig ebben élünk
s ebben enyhült meg minden ősapánk.

Szebb jövőnk hite most meglátogat,
s önfeledt ajkunk imában beszél:
– Ne engedd Uram, hogy az őszi szél
kifújhassa a kicsi lángokat.

Szatmár, 1925. október

Rémem: a Köd

Mikor születik, parányi gyerek,
s olyan iszonyú hatalmasra nő,
hogy homályos ablakomon
kinézni sem merek.

Ősz-esti uccán szétterül a Köd;
Álmosan, furcsán, fenyegetve néz
hogy jaj annak, ki megzavarja álmát –
– Mindent, mindent, beföd.

Oly különösen érzem most magam
egyedül a nagy titkos hatalommal:
még jó, hogy elrejt szobám négy fala,
s így ülök hangtalan.

Végigborzongó, hideg félelemmel
gondolom el: ha bejönne szobámba
és véghetetlen, sűrű párájában
vöröslenék a lámpa...

És ijesztően megállna előttem:
– A napsugárban engem szidalmaztál,
te meglapuló, úrhatnám kis féreg, –
Ugye, most félsz a ködben?

...Zölden szikrázó, tágranyílt, kerek
szememet lassan behunyom;
s homályba-fakult ablakomon át
kinézni sem merek.

Szatmár, 1925. október 29.

Keresztelő

Ez volt az ősznek leggyönyörűbb része:
Fonnyadt október és halottak napja –
Az uccán történt:
senki sem vette észre.

Sárga levelet könnyeztek a fák:
egy, kettő, három, négy,
tíz, húsz, száz, ezer!...
Csupa peregő lomb volt a világ.

S a fejemre is ráhullott kevés,
a bágyadtra, a mélyen lehajtotttra
és azt mondta, hogy ez most avatás,
mélységes-hitű ősz-keresztelés.

S libegőn, zizegőn csak hullott, hullott
a magosból eső
aranyszín eső,
míg a lelkem is zokogásba kezdett.

Én, hervadt nemzet őszi sarjadéka,
Ősz dalnokává lettem keresztelve,
Ki mikor dalol, az Őszről dalol
s akkor is dalol, mikor ajka néma.

Aki mielőtt összeesnék holtan,
kezét szívére téve,
elsusoghatja szegény nemzetének...!
...Ha ősz is van... de legalább daloltam...

Szatmár, 1925. november 2.

Hullanak a falevelek

Nem tudok hinni semmi szebb jövőben,
valahogy minden, de minden beteg
a szerelem is őszi ködben alszik –
most hullanak az akáclevelek.

Ezek a hulló levelek:
az én kis verseim
bús üzenet az embereknek – távol,
tavaszért küzdő, rokkant katonák,
miket a lelkem mindörökig ápol.

Hullnak, szitálnak,
alig-alig élnek –
Mindenkinek szól! Sirassátok el –
(Szeretném mindet megcímezni szépen,
s feladni postán, – ajánlott levélnek...

Aztán rádőlni a kopott, kerek,
szomorú postafalra
és sírni, sírni, zokogni napestig,)
– mert hullanak az akáclevelek.

Szatmár, 1925. november 6.

Igazi őszi ének

Fénytelen hideg nap mered szemünkbe,
Figyelmeztet: néha keresztet vessél! –
Nem tudom, miért, de félek, nagyon félek –
Gyere közelebb, testvér!

Itt heverek a csupasz vén diófa
alatt egy halom hullott levelen –
Elbeszélgetni néha-néha testvér,
nem jó velem?

Jaj, nem lehet most tudni: mihez kezdjünk
és nem lehet ma tudni, hogy mi jó;
mintha közibünk telepedett volna
negyediknek egy új dimenzió.

Különös minden
áttetsző, félős, fázós, fekete,
szomorú, mint a kövesedett fának
arcunkba vágott, síró levele –

Talán a Holdba jöttünk valahogy
s az ég most azért nem a régi kék;
néhány lépésre ásító mélységgel
liheg a szakadék!...

Ide nézz, testvér, fekete tárcámból
kiveszek három préselt ibolyát –
– és engedd meg, hogy zokogásba törjek:
már nem bírom tovább.

Vigasztalj, mondjad: buta kisfiú,
most csak imádkozz és keresztet vessél!
Nagyon, de nagyon szomorú vagyok – ...
Csókolj meg, testvér!

Szatmár, 1925. november 7.

Mennyi élet!

Vonatkupémban kiabálnak.
A mezőkön csapzott-hajú,
jókedvű, izmos emberek
égfelé tárják karjukat.
Ménekeknak versenyt velünk,
pattog az ostor a dombélen,
barna röggöt szántanak, vetnek.

Zúg, rohan a vonat
s lázas homlokomat
neki feszítem az ablaküvegnek.

Nagyiklód, 1925. november 10.

Esti hangulat

Sohse éreztem
ennyire még
a hangulat hatalmát,
mint most ezen a kék,
lila-sötét alkonyaton.

Ahogy egyhangún lépek, lépek
valami eddig ismeretlen,
különös, bágyadt tűzben égek.

Égből bocsájtott kicsi selyemszálak
(álmos, jó-hűvös esőcseppek)
a szívemre fonódnak
és húznak messzi Országába
a Szépnek, a Jónak.

Mintha mindenki csókot adna,
mintha mindenki megölelne,
mintha pap lennék, Isten papja.

Szeretnék így valakinek
ismeretlenül elébe toppanni,
s míg kék szemem könnyben ragyog, –
magamhoz vonva
fülébe sugni titokzatosan:
– Barátom, tudd meg, poéta vagyok!

Szatmár, 1925. november

Levél Egon herceg titkárjától

P.B.-nek [Plavec Betty]

Kicsi Livia!

– Hollóhajú tündér!

...Ott künt permeteg, halk ború esőz
és Egon herceg levelet írat.

– Csak én írom, csak én, csak én,
mert ő nem ért a muzsikás szavakhoz,
ő nagyon él és ő nagyon erős.

(Szívemben őszi, halk ború esőz.)

Kicsi Livia, hollóhajú tündér!

Én sápadt vagyok, mint az őszi fák,
s mellettem alszik Egon herceg:
kezében nagy lombos csokor,
százfelől tépett, karmazsin virág...

(Sápadtan nézem, mint az őszi fák.)

Egon herceg az ős, igazi férfi,
aki durva és szép és daliás,
akinek nincsen álma,
csak tüzes szenvedélye
és szava, hogyha káromkodik is:
hatalmas, zengő, lobbanó varázs.

(Még halottan is büszke, daliás...)

Nagyon szeretem, hidd el, – akkor is,
amikor sírva talál engemet,
kicsi titkárját,
íródiákját,
vágynakba-kapott, csüggedt poétáját,
– s keményen összeszid.

(Jaj, gyakran talál sírva engemet.)

Kicsi Livia, szeresd nagyon őt,
mert benne élnek mind a férfiak
– kicsit érdes és komor,
de sóhajotok zord mellén a páncél
és leányábránd fején a sisak.

(Érdemelnek-é Téged férfiak?)

Itt alszik Egon herceg,
szabályos, hosszú, mély lélegzetét
hallgatni irígy, kába élvezet –
Kicsi Livia, hollóhajú tündér,
csak Ő vele légy boldog!
...Úgy szeretnék még írni valamit...

(...Aludj Livia... álmodj szépeket!)

Szatmár, 1925. november 8.

Erdélyi diákok

A nappal büntet,
(Miért?)
de az éjszaka szép, nyugalmas
s álomra hajtjuk elzsibbadt fejünket.

Ilyenkor alig élek.
Zárt ablakomon némán besuhan
két-három árva kóbor diáklélek
és meginognak, zizegnek szobámban
a cineráliák.

Kisurranunk,
Átgyűrődünk a csipkefüggönyön
erősen, nagyon átölelve egymást
susogunk valami
szépet és nagyot,
mit a Fátum csak álomnak hagyott,
s így utazzuk be a széles világot.

A hold süt,
az öreg tölgyfák remegve susogják
az alvó csemetéknek:

– Kóbor szellemek! –
– Ébredj fel! Köszönj! –

És reggelre a végtelen világ
csupa harmatcsepp, csupa könny!

Szatmár, 1925. november

Nincs szerelem

Megszorítottad tintás kezemet,
mélyen, szomorún néztél a szemembe –
mintha dacolnál a világgal szembe,
de nem csókoltad meg az ajkamat.

Összeszorított fogaim közül
sóhaj susogott, mintha imádkoznám.
– Te csak simultál mind közelebb hozzám,
de nem csókoltad meg az ajkamat.

Füledbe halkán nótát dudolgattam,
két szemed égni és lángolni kezdett,
és úgy néztél, mint mementó-keresztet,
de nem csókoltad meg az ajkamat.

Harsogva tört ki szívemnek dala
s te rám borultál forró kínban égve,
s könnyed patakzott két kezem fejére,
de nem csókoltad meg az ajkamat.

Szinérváralja, 1925. november 22.

Öt óra tájban

Ablakból nézem,
hogy pihézik a hó –
Az utat néhány piros szánka rójja –
Olyan a táj, mint bús Dickens-mesék
könyvből kivágott illusztrációja.

Szobámban meleg félhomály van,
s míg gondolatomat fonom,
a kályha kivetülő fénye
játszik, vibrál a plafonon.

Tágas, nagyöblű, hívogató karszék
karjába dülök –
Ajkammat a nagy nyugalom
mézédes pora hinti meg. –

Künt hull a hó,
és úgy szeretnék mesét mondani
de magam vagyok:
nincs kinek... –

Szatmár, 1925. november 29.

Kóbor énekes

A nagy falak közt senki sem figyel rám.
Ajkamon furcsán megtörik az ének
és szárnyszegetten, zordan egyedül
vágok neki a rengeteg világnak,
a csöndesnek, a búsnak, feketének. –

És csodálkozva, neszelve riad fel
ezer remete, öreg tölgyfa-szent
és mohos szakállukat megsimítva
kérdzem tőlük: – Nem láttátok Őt,
akit keresek, vajjon merre ment.

Akit keresek, akit szeretek,
kinek földig ér dús, tömött haja –
s aki vár rám, hogy ölébe simuljak
s fülébe öntsem minden muzsikámat!
Jaj, megtalálom-e Őt valaha?

Némán, szomorún inognak a fák
mint őrzői száz titok-ravatalnak –
csak kóborlok a rengeteg ölén
és siratom, hogy fojtott dalaim
lassan egyenként önmagukba halnak.

Szatmár, 1925. december

LÁNG GUSZTÁV GYŰJTEMÉNYBEN GÉPIRATLAPOKON

Metafizika

Suttog a kert,
agyunkban zenélnek a gondolatok,
szíved is vert, –
különben hallgatagon
ülünk a deszkapadon.

Szép fának üdv,
sóhaj a lombtalannak –
Míg ülünk s meg-megborzadunk,
hogy hátha ránk zuhannak,
belénk kövülve érezzük át
az egész metafizikát.

Égő vércseppem valahány
zajongva mondja:
„Talány az élet,
talány a lány.”
S piros szikráit hasztalanul ontja...

Aztán ránk hull a vén csendfának
legillatosabb, legnehezebb lombja.

Szatmár, 1925. május 17.

Hozsanna, Szerelmesem!

Fonja be dalom szép fejét,
mint folyondár az ablakot,
mint napsugár a felleget –
kacajom szívét simogassa –
játékos tavaszi koboldként
táncoljon friss, élet-szagú,
azsúrbarázdás földeken,
amikor egyszer rája nézek.

Vérpiros legyen ajaka
és úgy lihegje csókomat,
szikrázó két fehér karjára
selymesen omoljon alá
dús fürtjeinek özöne,
amikor ölelésre tárja,
s az egész világ csengjen-bongjon,
ha egyszer mi találkozunk.

Mert én most nem bírok magammal:
megáradt bennem a tavasz,
lűktet és zeng az ifjúság:
Hozsanna, ki a Jövendőé,
kinek vonata már felém
távol síneken sistereg! –
Hozsanna, akit várva-várok,
hozsanna, aki az enyém lesz,
akit – még nem is ismerek!

Szatmár 1925. november 30.

Mirtha

*Berey Bözsikének szakítom ki magamból ezt a
verset, mint régi emlékkönyv elfakult lapját:
emlékezzék reám!*

I.

Vén, szürke holló mondta el nekem,
gubbaszkodó a temető falán
és elámulva, emlékezve csüngtem
rikácsoló, vert, szomorú szaván,
de nem tudtam meg tőle soha többet:
igaz volt talán, mese volt talán...

Fekete fátylat szőtt a csendes éj
és lassan, lassan a világra fonta:
a zsongó város lűktető zenéje,
könnyverejtékes, elfásító gondja
álomba halkult szépen, csöndesen –
s a lélekharang szólt csak csengve-bongva.

– Mirtha! – susogta halkan a zenész,
elhalón a szép, messze, szent nevet –
oly távol élsz és bizton vigalomban
és dalos ajkad százakra nevet; –
most, hogy utolsó nagy utamra szálllok,
most megbocsátod ezt a levelet...

Az ágyam felett rovott feszület függ,
a nyűvött padlón nem hevernek szmirnák,
minden szavamtól elfullad a mellem –
nehezen szólok... barátaim írják...
Koldus-muzsikus, haldokló zenész
a lelkében most átöleli Mirthát!

Nézd, Mirtha, most már úgyis egyre megy,
most feltárhatom már Neked, amit
úgy rejtegettem, mint lopott gyémántot,
hajdan fiatal lelkem titkait:
sóvárgó vágyra mint sebez az élet
és lemondani mily lassan tanít.

Öt éve egyszer... bűvhangod varázsát
csillogtattad a színpadesti fényben.
Akkor láttalak, hallottalak, Mirtha,
de Veled soha, soha sem beszéltem,
csak névtelenül járt Veled örökkön
életes álmom, álmodozó életem.

Nem kísértett azóta álmaidban
feléd nyújtott bús-remegésű kéz?
Két szenvedélyes, lázas tűzű szem,
mely perzselőn a Te szemedbe néz?
Ugye soha sem jutott az eszedbe,
hogy így szeret egy fakó kis zenész?

Nekem élet volt ez a szerelem:
mint szikla, melynek felfakad patakja
bűvös erejű csodatett nyomán,
mely vesszejével végigsuhint rajta,
olyan lett akkor aztán lelkem is
és kibuggyanó dal lett a patakja.

Azóta egy csak sóvárgó nagy álmom,
Mirthám, szerelmem, vágyam, mindenem:
hogy csillártalan estébe olvadva
egyik dalomat Te zengd el nekem,
hogy fürödjem a hangod mámorába
és az a nap a halálom legyen.

És íme, most, mint annyinak a földön,
ennek az igaz álomnak is vége...
A szívem, mintha mindig jobban fagyna,
az agyam, mintha mindig jobban égne
és legutolsó, kérő rögeszmémet
vadul, könyörgőn sikoltom az égre:

Gyere ki, Édes, gyere ki síromhoz
(nyirkos temetőn szürke kicsi domb)
s dalold el ott a végső dalomat!...
Megteszed, ugye, ugye... ugye, mondd –
és elsiratsz és csöndesen engesztelsz:
szeretett, szép volt, jó volt és bolond!

És Isten veled, szomorú szerelmem!
Majd találkozunk... egyszer, meleg nyáron...
csillagvirágos, égi nagy mezőn
hólihimos angyal lesz a párom...
ott is Te leszel... Vége a levélnek...
meghalok, megyek – csak a papot várom...

...Fekete fátylat szőtt a csöndes éj
és lassan, lassan a világra fonta:
egy emberélet lüktető zenéje,
könnyverejtékes, elsorvasztó gondja
álomba halkult szépen, csöndesen –
s a lélekharang szólt csak kongva, kongva.

II.

Ugyanaz éjen dalra készült Mirtha.
Ilyen szép nem is volt talán soha még:
mint mikor felhőt tereget magára
a csillagtüzes éjszakai ég,
nagy pillás szemét árnyékosra húnyta,
hogymeg ne lássák: könnylávában ég.

Sötét hajában jázminkoszorú volt,
(ott megpihent, az élet habjain túl)
cseresznye-ajka meg-megremegett,
mint kinek lelkén mérhetetlen kín dúl
és lázba gyötri királynői testét
és tűzhányóként most kitörni indul.

Csak most érezte először, nagyon,
hogymeg fáj így lenni, lelki-egyedül –
hogymeg nem igaz a szerenádok hangja,
mely éjenként álomba hegedül:
azokban csak a felkorbácsolt vágyak
fojtott-erejű szenvedélye ül.

Ki nem mondhatón vágyott valakit,
aki a fejét a vállára hajtja,
akihez minden vágy-gondolatával,
dalos lelkével szeretve tapadna:
valaki élőt, akit megölelne,
valaki holtat, akit megsiratna.

Valami édes, gyönyörű emléket,
kicsit könnyezőt, kicsit szomorút,
amit egymásnak két szerető lélek
összesimuló melegsége súg –
valamit a jövőben, vagy a múltban,
ami erős és szép és nem hazug.

Szegény szép Mirtha homlokát lehajtva,
azon az éjen így készül a dalra,
sok ezer ember babonázására,
mámorba-fúló, gazdag diadalra,
s a nézőtéren kiobbant a taps
és bíborfényben kigyúlt a rivalda.

Mirtha kilépett – igézőn mosolygott –
termete – karcsú, istennői, szűz, –
csudás-fehéren, némán kimagaslott –
várt, míg a szeme mindent csendbe űz,
aztán megcsendült ajakán az ének,
heves, francia, vad provanszi tűz:

Künt dalra patakzik a messze világ,
víg madarak friss kórusa zeng –
hej, bennem is éled, lüktet az élet,

jövő szerelemnek fénye dereng.
Dalolva lejte az Élet
háza előtt;
nem látogatom soha én
a zord temetőt,
a bús temetőt.
Jöjj, édesem, erre, dőlj a karomba,
csókold, csókold az ajkamat, így –
füledbe kiáltom: sohse halunk meg,
nem győz a Halál, hiába irigy!
Dalolva lejte az Élet
háza előtt:
nem látogatom soha én
a zord – a zord –

Megakadt... Torkán elfulladt a szó...
dermedten meredt csak maga elébe...
Vetített árnyékként, iszonyúra nőtten,
felrémlt neki valakinek képe:
szemrehányással, szívbemarkolón
nézett, csak nézett, nézett a szemébe...

Sohase látta... ködhalvány kísértet...
csak percig tartott... elfagyott a hang...
Lélekzet-fojtott, feszült hallgatók közt
fekete szárnyú döbbenet suhant,
s az izzó csendbe, ájult dermedetbe
bekondult, jajdult a – halálharang.

Három nap múlva sötét szobájában
nem ismert többé önmagára Mírtha.
...Levelet kapott – küldönc adta kézhez...
most arra gondolt mindig, aki írta;
igézet alatt százszor átbetűzte
és meleg könnyel százszor telesírta.

Jégcsapos halk éj merengett magában,
havat szórva el annyi néma bűn,
Mírtha nem látta, hogy a tűzhelyén
vöröslő parázs hamvadásba húny.
Igézet alatt... halotthalványan
kitántorgott a vasrácsos kapun...

III.

Vén, szürke holló mondta el nekem,
gubbaszkodó a temető falán
és elámulva, emlékezve csüngtem
rikácsoló, vert, szomorú szaván,
de nem tudtam meg tőle soha többet:
igaz volt talán, mese volt talán...

Fehér hófátylat szőtt a csöndes éj
és lassan, lassan a világra fonta:
a zsongó város riadt zsivajgása,
könnyverejtékes, elfásító gondja
álomba halkult szépen, csöndesen –
és fehér lett a temető porondja.

Ezeregy éjben soha ilyen tájat:
fehér-bóbitás ezernyi keresztet,
fellegek mögött megsejdülő holdfényt,
mely éjenként a szíveinkben reszket...
...Sötétlő árnyék, temető-bokor
rejtelmes-búsan néha zúgni kezdett.

Van-e aki a borzadalmas éjben,
a temetőben nem retteg Halált?
– S a halott lelkek szomorú kérdése
váratlan-gyorsan válaszra talált.
Mert a dermesztő, hideg párázatban
valaki lassan jött, valaki járt.

Szél megtépázta... fagy megdidergette...
élő volt tán, vagy kísértetni szép holt?
Nesztelenül járt, mint a hópihéék,
ruhája habos, fehérszínű prém volt.
(Vagy felgomolygó, ködös felhőfoszlány,
mit szellemekre bocsát le az égbolt.)

És akkor némán egy sírnál megállt,
régől elhervadt jázmin-koszorún
leverte vastag rétegét a hónap
és egy reszkető, végtelen borún
merengő szép dalt kezdett énekelni,
élesen, tisztán, sajgón, szomorún.

A dal zúgott, mint kristályos harang,
lecsapódva a nagy havas palástra,
végigsiklott és zengett és magát
a fekete, zord fenyők közé ásta
és távol hegyek szava volt a visszhang
és a halottak csöndes zokogása.

A dal zúgott és felkelt valaki,
temető mélyén megnyílt a sír
és úgy szólt ki bús, felébredt halottja,
mint bűbájt szerzett, zöldszemű fakír,
lidérces fények lángoltak körülte...
De hallatszott, hogy fuldokolva sír.

Zúgott az ének, aztán egyre halkult,
olyan volt, mint egy temetési, ó dal.
A hold közelebb ment az éneklőhöz,
mintha figyelné: csakugyan valót hall? –
Aztán hirtelen átkarolta őt
s lezárta ajkát véghetetlen csókkal.

Iszonyú vihar rázta meg a földet,
a dal helyébe felbődült a szél,
zúgva, hörögve, sivítva, sikoltva,
– kit útjába elfog, jaj annak, ha él! –
és rázta, tépte, cibálta a fákat
és dőlt a hó, mint ősszel a levél.

Metsző hidegben, zúgó szél szavára
végigrendült a sok ezernyi béna
kereszt, fejfa és szörnyű táncba fogtak,
messzi tornyok is hajladoztak néha,
azután csend lett, iszonyatos csend,
mindent-nyűgöző, véghetetlen, néma.

Szürkés lilába folyt reggeli fénysáv
derengett fel az égbolton haránt –

– Lágyan ölelő, havas, puha párnán,
mit éjji vihar a sírdombra hányt
vendéget látott reggel a sírásó:
zárt szemmel, halva találta a lányt...

Vén, szürke holló mondta el nekem,
gubbaszkodó a temető falán
és elámulva, emlékezve csüngtem
rikácsoló, vert, szomorú szaván,
de nem tudtam meg tőle soha többet:
igaz volt talán, mese volt talán...

Szatmár 1925. november

Micsoda köd!

A kályha mélyén halkán sír a tűz.
Odakünt mindent tejszín köd palástol,
csak havas tetők kontúrja borong –
Fel-felkiáltok a csodálkozástól:

Micsoda köd!

Micsoda köd!

Magam felejtve könyvet betűzők,
mert ilyenkor fáj legjobban az élet:
torkomat néma sírás fojtogatja
és nyomott lelkem messze-messze téved:

Micsoda köd!

Micsoda köd!

Szívemet lassan facsarja a csend,
a fejem is fáj, – nem bírom sokáig –
végigsimítom és félreteszem
az öreg Ibsen bús tragédiáit:

Micsoda köd!

Micsoda köd!

...Ne tátongjatok sötét szakadékok,
ez a bús fátyol az örök telé,
bújjatok össze zord, fekete varjak,
s úgy károghatók magatok elé:
Micsoda köd!
Micsoda köd!

Csendes álmoság... Be jó, Istenem...
A sötét falra rávetül az álom.
Skandináv mesék peregnék a filmen,
mert álmaimban is meg-megcsodálom:
Micsoda köd!
Micsoda köd!

Szatmár 1925. december 5.

Érts meg minket

Mai költők antológiája

Tudod, testvér,
a régiek már régen holtak
és olyan nagyon mások voltak
és olyan áldott-egyszerűen mondták:
– Szeretsz?
... – Szeretlek – ...
Boldog vagyok. –

Láttad már, mikor sugaras a tó?
Hát ez is ilyen:
egyszerű, szép és nagyon megható.

A mi életünk vadabb, szelesebb,
(és keserűbb is a mi életünk)
csak mikor este keresztet vetünk,
zsongul kicsit a sok ezernyi seb.

Álmunk: kigyulladt őszi rengetegben
tovaharapó, végtelen avar-láng –
fáradt, kietlen új poézis:
mindig mást mondunk,
mint amit akarnánk.

Önnön lelkünkbe nagyon mélyen nézünk
és minden zűrzavar:
Lavina gördül, fehér rózsák nyílnak,
szennyárban úsznak hópihéjű hattyúk –
és zokognak, hogy mi már nem mondhatjuk
ilyen egyszerűen:
– Szeretsz?
... – Szeretlek...
Boldog vagyok.

Szatmár 1925. december 11.

Találkozás

Jaj, olyan messze vagy!
Lelkemet Hozzád engedem:
repüljön át látogatóba
hegyen-völgyön, rengetegen.

Tépett pelyhekben
imbolyog, szitál, hull a hó,
szürkül az ég, fehér a táj,
s repít az álom-hintaló.

A határ peremén
feltűnik egy más paripa. –
Letarolt nádú Szamos partján
kell a kettőnek találkoznia.

Te nyargalsz rajta:
ködös, tündéri, szűz varázs.
Kibomlott, dús fekete fürtöd
havas-ékszerű, zúzmarás.

Szívednek vére pezsegőn
lüktetted meg kebledet,
úgy örülünk, hogy találkoztunk,
s ajkunk ujjongva felnevet.

Pelyhet kavarva,
jeges sóhajjal sír a szél,
s forrón az esti fürgetegben
csak csókunk csattog és zenél.

...Álmos vagyok. Kezemben
halk-fáradtan megáll a toll – –
Most te is alszol kis szobádban
és – rólam álmodol.

Szatmár 1925. december 15.

Altató mese

Csűrös Emiliának

Eljött az este, álmos a világ,
aludj, kisbaba, aludj, tente, tente!...
Még mondok rövid, csacska kis mesét
a ködös, néma, őszi reggelekről,
ahová eljött Napsugárlevente.

Eljött. – Szürkesség borongott a tájon,
a bús, esőző, hervadt levelek
beborították piros kis kalapját, –
de a szívében muzsika sikongott
és sarkantyúja halkan pengett.

Az uccasarkon lantos-fiú állott,
hangja fűtyülő, ajka sípoló,
bokáját illőn, szépen összevágta
és meghajolva szólt a leventének:
Tudod, én vagyok a Csirkefogó!

Nem vagyok én rossz, sem istentelen
csak nótám csendül minden vigalomba! –
– hozzá édesen csengőn kacagott
s megrázta tömött, selymes körhaját.
(Minthogyha bizony nem is fiú volna!)

– Hát szervusz, komám! – szépen paroláztak,
tudták, hogy szavuk semmit sem palástol,
meséltek ezer furcsa kis mesét,
versenyt futottak kipirult orcával,
s tüzesek voltak a barátkozástól.

Minden ablaknál megálltak dalolni
ősz városában, kószán, szerteszét –
Éjszaka néha régi hold mosolygott
és úgy adott a két ifjú barát
az embereknek éjjeli zenét.

Várták, hogy nyílik, tárul minden ablak,
emberarc nevet, zöldülnek a fák,
várták, hogy hurrát kiáltsanak rájuk,
mirtuszt fonjanak a fejük köré,
– hogy szebb legyen és jobb ez a világ.

...Kietlen ucca ásított tovább,
felleg rohant a piros hold elé.
Némult ajkukon lüktetett a szívük,
s az éjji szélben ütemek sajogtak
és bánat-hang volt minden ütemé.

Aztán nagy csend lett, néma hatalom,
hullni kezdett az első téli hó –
– Az uccasarkon magába-omoltan
fálnak fordulva fel-felzokogott
a szegény, árva kis Csirkefogó.

Lecsüggedt arccal, mese-vég hitével
messze vándorolt Napsugárlevente –
Eljött az este... álmos a világ...
Most télbe fagynak a találkozások.
Most aludni kell: tente, baba, tente!

Szatmár 1925. december

Ugy-e, hogy szép lesz?...

Christoph Lolának ajánlom a bátya szeretetével

Bágyadt szememben imbolygó tüzek,
lankadt izmomban váró idegesség, –
vízparton havas szomorúfüzek
és olyan bús a tél, mintha susogná:
A búcsú fájón, keserűn ne essék!

De él még bennem, valami csírás vágy,
még lüktet bennem minden cseppnyi vér,
még megköszöntöm a szembejövőket,
mert lelkem mélyén muzsikaszót hallok,
mely zúg és zeng és valamit ígér.

A dermedt fákból kering a jövő,
jégvértű vizek napsugárra vágynak –
Már érzem a föld ébredő szagát,
amint mámorban ibolyát foganva
húnyt szemmel ájul karjába a vágynak.

Hallom, hallom a madárcsirpelést, –
a tavasz összes ölelésbe tépett
illatát, szirmát a szívemre hintem
hull, előnt a csókos tiszta zápor
harsány kacajjal feltámadt az élet!

...Halálba ijeszt fel a szél zúgása,
sűrű pelyhekben, komoran havaz
és én öklömet homlokomra csapva,
sikoltva kérdelem meg valakitől:
Ugy-e, hogy szép lesz, – szép lesz a tavasz?

Szatmár, 1926. január

A tél virágai

Halálbameredt tar, fekete fák
sírnak végig, míg hazaballagok:
Mennyi holt szirom! Mennyi holt virág!

(S én is elsírom feldagadt bánattal:
Szép virágaim, melyek őszbe holtak,
álmaim, melyek sárba szennyeződtek
nekem is voltak,
nekem is voltak!...)

Bérház lépcsőin lomhán lépkedek, –
nem úgy, mint egyszer, mikor havas ormok
szűzmagasságán várt az égi vár.

(Be jó, hogy tél van s megfagyott a sár!)

Fáradtan nyitom kicsi otthonom,
s az ablakomon jégvirág kísért,
– fényes múlt-émlék sivár éjszakán, –
hogyan hajtsam rájuk égő homlokom.

Néznek fagyosan, értelmetlenül,
olyan ványadtak, olyan letaroltak – – –
(...S trónfosztott herceg, velük zokogom:
nekem is voltak,
nekem is voltak!...)

Szatmár, 1926. január

Sohse lesz

Hányszor kacagtam halkán a fülükbe
és kicsordult a könny is szememen
és hányszor sírtam befelé, rázkódva,
mikor azt hitték: renget a kacaj.
(Mert bizony, bizony, ez a szerelem)

Hát ezt szeretném kirobbantani,
mint izzó-vörös, túlfűtött kazán,
vagy esti szélbe sóhajtani lágyan
fenyőfalombok suhogásaként...
(Valahol messze, ott az én hazám!)

Igazi verset hozni a világra,
érintetlenül, csillagszirmosan,
mint januári szikrás hópehely,
vagy pólyázatlan ici-pici gyermek.
(Nyugtalan lelkem megint elsuhan.)

Olyan egyformán reám döbbennének
a sürgönydróton ülő verebek,
meg a Hargita havas csúcsai,
meg a sóvárgott lányok, emberek...
(Szép lesz. Sohse lesz. Ámen. Mehetek.)

Szatmár, 1926. január

Tavasza estben egyedül

Párban futnak a fellegek az égen.
A kanyargó kis uccán
egymásra dőlve baktatnak a házak,
mint már annyi sok tavasza-esten, régen.
Az omlós rögök egymáshoz húzódnak,
s az ereszalji puha fészkek alján
száz kicsi madár párosan piheg.

Olyan felfrissült szagú a világ!

És úgy elgondolom:

Minden tél után enged a hideg,
minden befagyott élet-áradás
tavaszba lendül s újultan kering –
újult-melegen simulnak a párok
a csillagburás kis sikátoron, –

– s csak én vagyok, ki téli útban járok?

Sötét álarccal, amelyen keresztül
öröm-villanás soha át nem rezdül?
Téli hóban és őszei avarban
mélyen temetve,
ösmeretlenül,
szeretetlenül,
ahogy én magam akartam – –
Jaj, mit akartam?

...Hát én se legyek egyedül!

Zümmögő, régi szép tündérmesék
királylányai: feléledjete!
Vágy alakjaim, tünde álom-lelkek,
annyi szétrepült lant-zenéjű versem:
ne hagyjatok most magam szégyenében
itt a tavaszi esten,
hogy kacagjanak rajtam a rögök!

...Álom-herceg álommal is beéri,
s míg sírva dől egy sötét ház falára,
körül fonja az éj,
a boldog, az örök.

Szatmár, 1926. február

Önbiztatás

Ne félj!

Ebből a ködös, őszi álmodásból
mámoros lesz és jó az ébredés:

Álomba-sápadt, kuszált arcodat
illatos szél csókolja végig,
s minden rém-álmot magával sodor –
Két csodálkozó, tágranyílt szemedbe
belemosolyog a rádboruló
lilabóbitás orgonabokor.

Fejed alatt dús, haragos-zöld pázsit,
erős, fűszagú, tavasz-levegő
és te kacagsz –
Kezedre száll egy fecske,
csipegve csókol, csacsán csicseregve
és úgy kiabál:
– Ébredj, királyfi!

Ne félj:
Kék lesz az ég!
Véredbe forrón átzeng a tavasz
és bizony mondom: felébredsz te még!

Szatmár, 1926. február

Telepátia

Mikor sóhajtasz, sírsz távoli tájon,
itt széldulások, viharos az éj,
s engem kerül az álom.

Ha gondolsz reám néha-néha még,
itt imbolyogva szállnak kalapomra
kristályos hópihék.

S ha rád lel néha egy-két boldog óra,
itt kacagnom kell, nem bírok magammal
és nap süt le a hóra. –

Szatmár, 1926. február

Ifjúság

Nyugat a kardját fente,
s Keletről indult büszkén, fényesen
Mesekirályfi, Napsugárlevente.

Homlokán csillogott
az őstáltosok minden glóriája,
élet-szeretőn duzzadt meg az izma,
amint szétnézett a zengő világon,
a nagy ujjongását szerte pazarolta.

...Aztán jöttek a felhők,
sorvasztó harc, mit gyűlölet előz,
a hízelkedők orv hátbaszúrása,
– azután jött az ősz.

S földigtaposva századok alatt,
megtörött szemmel, fagyos-mereven,
szennybe gyalázva, bús-émlékezőn,
– Hallga! –
mégis, mégis csak újra szól
az élet-szerelem.

Először halkan,
morajlón, vágyón vonaglik át,
aztán zúg, sivít mind orkánosabban,
végül sikoltja már az új ígét:

– Legyen itt megint húsvéti az élet!
Legyen friss a fű, tavaszos az ág!
Királyi ojtás, Napsugárlevente –:
legyen itt – ifjúság!

[1926. február]

Hét óra este

Halkan eső
havas eső,
tavasz-sejtésben utoljára tél.

Összeveri az ágakat a szél.

Távol állsz – fázunk –
No, gyere közelebb!
Még közelebb! –:
utolsó lépés,
így –
Most összenézünk,
egymásra hajlunk, mint két kicsi fa
és forró ajkunk suttogva beszél...

Az eső hull, hull.
Összeveri az ágakat a szél.

Szatmár, 1926. február

Szembe jöttünk

Vers, mely szebb történelem minden történelemnél

Gyönyörű volt:
Énvelem jött a Szomorúság
és Teveled a Hold.

A magány néha nagyon éget –
Neked az új Hold susogott
szelíd meséket.

Én alig mentem.
Könnyetsordító halk szavakkal
a Szomorúság tartott engem.

Az éjnek peremén
láttalak akkor – szembe jöttünk –
Egymásra néztünk: Te, meg én.

Titkok gitárja
drága ütemű muzsikáját
selymesen, puhán mind kitárta.

Gyönyörű volt:
S megértő, lassan tovalebbent
a Szomorúság, meg a Hold...

Szatmár, 1926. február

Kettőnkről írom

1.

Jaj, szép így menni, ketten, szótlantul.

Hagyni, hogy hívjon puha pázsit-párna,
s nem ülni le –
koszorút kötni ezerszín virágból
és nem tenni fel egymás homlokára.

Jaj, szép így menni, ketten, csöndesen.

Némaságban nem lenni más,
mint vágyakozó, reszkető beszéd,
végtelen, édes csókról-álmodás
és nem fogni meg az egymás kezét.

2.

Most becsukom a kályha ajtaját.

Most darabig
elhalkul a tűz zenés zümmögése.
A falakon táncoló lángkoboldkák
eltűnnek, eloszolnak
az éjszaka torka mögött
és csönd lesz és sötét,
nagyon sötét!...

De a kályha csak izzóbb lesz belül,
a mélybefojtott lángnyelvek robognak,
a fény tobzódik, örülten, merészen,
megirigyelve a poklok zaját –

s egy alkonyon
kirobbantja a kályha ajtaját.

3.

Kis kapu alján
csókos az est.
Kis kapu alján
senki se halvány,
senki se rest.

Drága tavasz-vágy,
drága, de szűz –
Múlnak a percek
s halkszavú herceg
álmokat űz.

Jaj, ha nagy álmom
meg se lelem,
s mindennek vége, –
kis kapu képe,
jössz-e velem?

Szatmár, 1926. február

Rákóczi fája

Göggösen szóltam: „Világé vagyok.
Úgy jövök hozzád, korhadt, öreg emlék,
mint hódító: mielőtt tovamennék,
egy levelet magammal ragadok.”

Sírt a fa, mintha századok felelnék
szavukat hozzánk s ősi haragok,
s dús ágak, miket a Sors meghagyott,
megvetésüket homlokomra verték.

Akkor csöndesen súgtam, törve, fájva:
„Bujdosó vagyok, borult ég felettem, –
űzött gyászmagyar hozzád menekedtem.”

Esős, könnyező köd úszott a tájra
és zúgva-búgva, védő szeretetben
reám borult a vén Rákóczi-fája.

Szatmár, 1926. március 7.

Lovag vagyok

Király lovagja.

Fegyverem
szelíd, szomorú, tiszta nézés,
mellyel az éjt is megverem.

Páncélsisakos talizmánom:
valaki hamvas, szűzi csókja,
mely itt kacag homlokomon
és a számon –

Vagyonom: ének, holdsugár,
mely elhullámszik messze, messze!

És mellemen egy őszi virág
a Becsületrend Nagykeresztje.

Szatmár, 1926. március 25.

Vízió

Reám freccsent az alkonyi nap vére,
hogy kihajoltam lelkem peremére.

Úgy nézek lelked szép sziklafokára,
mit körülporoz bíborszinű pára.

Ajkam kiserked... szomjasan a láztól –
Te szomorúan, halkán citerázol.

Különben csönd van – jön a titkok éje...
Ez borzongás – ez Loreley meséje.

Rohannék, szállnék, – nem, de mégse, mégse!
Elfog a csúcsok bágyadt szédülése.

Szakadék réme annyi, jaj, de annyi!
Álmom, ne engedj mélységbe zuhanni!

Sivító szélvész fürteidbe gázol
és szomorúan, halkán citerázol.

Szatmár, 1926. március

Eltakartan

Homlokomon fekete csillag,
Isten adta fekete éjen –
Azóta a kalapomat
szememre húzom mélyen.

Úgy járkálok az emberek közt,
csúfondárosan fütyörészve,
hogyan ugy-e, ugy-e, nem ismertek?
– S magam se veszem néha észre.

Fekete csillag: Rendelés,
amit nem kértem s nem akartam,
meggyűlöltető, gőgös rangom
megfér egyedül, eltakartan.

Táncolok én is muzsikára,
mint már annyian, olyan régen,
köpenyegemet szél cibálja
és cigarettám füstől kéken.

Nyomott, kacér kalapom mellett
hazug, tavaszi friss virág –
Vagyok bolondos, boldog senki,
rossz, szeleburdi kisdiák!

Szatmár, 1926. március

Látogatás

Bolygó, szomorú, védtelen,
kopogtattam egy szürke házon,
s rövid vizit az életem.

Minden koldus-dalt eldaloltam,
pedig lehetnék kincses herceg,
mert tűzgyémánt ég tarsolyomban.

Benn forró bor és nevetés forr,
alig néznek fel az ajtóra
s nem vesznek észre belépéskor.

Aztán szólnak is néha hozzám,
de kezüket pénzükre rakják,
minthogyha bizony elkoboznám.

Megint csak foly a kártya-játék,
lázasan, ki-ki magának.
(Jaj, ez a játék nagy ajándék)

Senki se szól rám marasztalva
s én ragyogó, fényes gyémántom
odavetem egy kis asztalra.

Most már mehetek, – üt az óra:
Ilyen elsápadt, halk legények
nem kellene a dáridóra.

Elalvása a lassú vérnek
és nem kell csók és búcsúzás:
Még a kapuig sem kísérnek.

Szatmár, 1926. március

Csak egy délután

Csak egy délután nem voltál velem.

Te Szépség!

Te Jóság!

Művészetem!

S én visszahulltam szakadékaimba.

Minden szép álmom, amit építettél,

Magábaroskadt zordan, hirtelen.

Csak egy délután nem voltál velem.

Csak egy délután hagyott cserben

a képed –

S én megrúgtam az uccaszéli koldust,

megátkoztam a tavaszi napot

és száműzöttként, akit dühe éget,

sírva dőltem a nagy bánat-avarra.

Csak egy délután maradtam magamra.

Holtkomor kertben

homlokom vertem,

lihegve, habzón téptem a ruhámat,

míg néztem kábán, dúltan, véresen.

Csak egy délután nem fogtad kezem.

...Azután újra mindent bánva,

lettem kékszemű kisgyerek,

ki nádtáltoson Óperenciát jár,

s vonatot játszva sistereg,

ki csöndes, szelíd, sírós alkonyatkor

fáradt hegedűn álmod hegedül...

– Olyan bolond és olyan árva lettem,

pedig csak egyszer hagytál egyedül!

Szatmár, 1926. március

Valaki vár

Valaki vár,
akinél ott vagyok,
de aki már
másnak álmodott,
olyannak, aki nem átkoz,
szelídebbnek, jobbnak,
hasonlóbbnak magához.

Valaki vár,
az álom,
a párom
és akit vár,
azt én is várom,
de nem jön, csak az este száll
és szemünket, mely kémlel,
lekötözi az éjjel.

Valaki vár
és együtt hajtogatjuk
dobolva az ablakon,
hogy soha már...
...hogy talán soha már?... –

Szatmár, 1926. április

Visszajöttek

Tudták, hogy van, akinek két szeme,
gyakran tele könnyel,
akinek minden a szívére vág –
és híven, titkon, csöndesen lopózva
egy éjjel hazajöttek
a vadgesztenyefák.

Körülölelték kis szobámat,
hol tanyát vert a bánat,
ágyam felé hajoltak
zúgva-ringva,
aztán finoman, illatos léptekkel
belopóztak az álmaimba.

Sorfalat állva népesítik most már
életem kicsi zegzugos uccáját,
úgy vigyáznak rám mindig –
Sápadt homlokomat,
s kuszált hajamat telis-tele hintik
üde, tavaszi, szent sziromesővel.

Hajtogatom, míg ömlik a virág,
hogy íme, titkon, csöndesen lopózva
egy éjjel hazajöttek
a vadgesztenyefák!
Hogy be szép lehet, kinek élete
csupa szírom-ejtés
és útja fás –

és be szép lenne itt, a fák alatt
egy édes, örök, nagy találkozás.

Szatmár, 1926. április

Te gondolod szebben

Királykisasszony!

Virrasztok hiába
és százszor fájó töprengésem egy:
hogy jössz-e velem?

Hófehér ruhába
lépsz-e mellettem tömegek előtt
s Csoda-országunk hozsannázó népe
fog-e csodálni: koronázott főt?
Gyönyörű lenne: zengő harsonákkal
fényes fegyverű katonák velünk
és minden öröm, orgonavirág, dal,
illat, fényözön, vígcsengésű hang
és mikor néha elfulna a lárma,
hívna, csalna a kongó nagy harang,
íves ablakú, fehérfalú dóm,
hol múlt esküvők tömjénfüstje ott vár
tavaszi napfény tengerén merengve
és csupa-csupa liliom az oltár...

Királykisasszony!

Virrasztok hiába
és zsongó fejjel azon tépelődöm,
hogy öltözől-e hófehér ruhába?

Aztán elalszom.

Az édes álom semmit sem vesz el,
csak mindent meghoz:
elémhoz Téged, szépen, szelíden
és hívsz és megyünk,

kézen vezetel.

Míg kanyargósan hegyre visz az út,
el-elmondod, hogy ez az, mire vágyol,
a szomorú, nagy alkonyati köd,
reánkboruló, hűvöscsókú fátyol, –

...levelek hullnak, fenyőtobozok,
s finoman szólnak: „Látod, szebb ez így.
Én békét, csöndet, nyugalmat hozok.
Csak menjetek, csak menjetek
és permetezzen rátok a halálunk,
rokon-végzetű kicsi levelek!”

Te bölintasz a levelek szavára.
Arcodnak minden izmát meglessem
és nélkülem még mosolyogni sem tudsz
és megyünk, megyünk lassan, csöndesen.
Aztán megállsz és fülembé súgod,
minek szépségét csak a szívem érzi:
Hogy velem jössz e szép bánat-úton
és nem fogsz többé soha visszanézni.

Szatmár, 1926. május 11.

Néha...

Néha mondod: örök lesz a nyár,
s mely kettőnkre tűz, a napsugár,
sohase bágyad –
Ilyenkor búsan paskolom botommal
a hallgatózó uccaszéli fákat.

Máskor meg mondod: hiába már.
Beteljesedés senkit se vár,
s az élet szétver...
Ilyenkor bizton, szilárdan mosolygok,
mint a szép időt jelző barométer.

Szatmár, 1926. május 17.

Keserű percek

Sűrű függöny a szobám ablakán.
Magamat győzni sötét szűk porond.
S míg csata előtt befelé mélázok,
kis cigarettám nehéz füstöt ont.

A régi szép hit ős-misztikumát
érzi lüktetni forró-táncú vérem
és makulátlan áldozati mén:
sok büszke álmom meghal hófehéren.

Ha ez a kínos álom-sorvadás
lelkemen öröl és faragva fúr,
nem vigasztal, hogy Hadúr így kívánja, –
mert azt mondják, hogy – nem él már Hadúr.

...Tanúságtalan lomha szavai
sötét óráknak lelkemre vetik
fojtó fátylukat. – A percmutatót
nézem üresen – tán mindéltemig.

Múlnak az órák a várt csata nélkül.
Áldozati füst lassú gomolygása
csak cigarettám bodros füstje már –
de rejtett zugban azt sincs, aki lássa.

A függönyön túl a dühödt világ
egymásba-tépő orgiát kacag,
s egy sóhajtásba (hogy „nem érdemes”)
belefúlnak a régi jelszavak.

Üres nagy rímek, céltalan betűk
kénes forrása hiába buzog,
mert érzem, hogy egy gögös rándulással
minden múlt írást keresztül húzok.

Egy gondolat szájamat keseríti
s arcbarázdámat keményebbre vájja:
– Hogy így hal meg majd – természetlenül –
a táltosok egy késő unokája...

Szatmár, 1926. május

Szembenézés

Olyan kicsi csillag vagyok,
s oly parányinak érzem magam,
amint a nagy Másikkal
szembemeredek hangtalan
kikönyökölve szobám ablakán.

Ki az ott fenn az égen?
Száműzött, gögös királyfi talán?
Jéghideg Messzeség?
Talán a régi énem?

...Elnyom az álom.
Lelkemben dörgön dinamit robban,
fénybe, tűzbe és vágyba olvadottan
száguldok által száz mese-világon –
mint akit álma kínra szentelt,
üldözők fájva száz elérhetetlent
és kéjbe zsongul minden idegem.

Hajnali órák lehe száll már,
mire ébredek,
s az a Másik néz,
csak egyre néz,
meg-nem-értőn, villogón, hidegen.

Szatmár, 1926. május

Negyvennapos eső

Csak hullj, Eső!
Árvizes nyári Zápor!
Ha kínos éjszakán
permetezve percegsz
és zúgva zuhogsz
és dörögve dörömbölsz
szobám ablakán,
ez lesz az álmaimhoz
a legillőbb zene.

És mikor reggel
dúltvonású, keserű arccal,
fáradtan
kiállok majd a házunk elé,
s nekidülök a falnak;
hullj rá a homlokomra,
áztasd meg két orcámat
nagy meleg, édes, dús patakkal,
Te tiszta, nyári Zápor!

Én meg mentegetőzőm majd
a járó-kelőknek,
hogyan nem könny, nem sírás,
csak Te vagy az,
a Lélektermékenyítő,
a Fájdalomöntőző,
a negyvennapos Vízőzőn!

Szatmár, 1926. május

A szőke Szamosnál

Állok a parton a szőke Szamosnál
s szembe kacag az új kikelet,
s íme csobogva, lágy habok árnyán
sodor a víz egy holt levelet.

Aztán még egy jön, aztán csapattal
suhannak el, mint halál-folyam –
Összerezzenek, zúgnak a fák is
s egymásra néznek nagy-komolyan.

Vadul, keserűn sírnak partok:
Honnan hozod ezt, bús áradat? –
– Jaj, ki merne most csónakra szállni,
mikor a folyón Halál arat?

Haldokló lélek búcsúzásával
a lemenő nap szemembe tűz –
véres a víz és véres az alkony,
véres az arcom s a szomorúfűz.

Nekidülök a szomorúfűznek,
hunyt szemmel nézem a rémlátomást...
Múlnak az órák s vállamra libben
az éj, mint hűvös selyempalást.

Cserebogarak felzömötölnek,
száradó széna illata kél,
de én tudom, hogy ottlenn az éjben
úszik sok titkos halott levél.

Tudom, hogy mennek: Letörött álmunk
helyet készíteni minket előz
és bizony-bizony, minálunk most már
víg tavasszal is kísért az Ősz. –

Szatmár, 1926. június 2.

Pax

Nyugodt, fehér kórházi ágyon
feledem a régi lényem:
Beburkolózom szomorún
alázatosan és szegényen.

Lázálmok hosszú éjszakáján
kérem az Istent: rám ne ejtse
az emlékezés szörnyű terhét
és ne mozdítsa szívemet se.

Jajszavaimat nem hallottad,
Uram, ki csókkal sohse késel –
ajándékozzál most meg engem
néhány balzsamos feledéssel.

Életnyüzgések vad vására
múlják el tőlem, nem kívánom:
legyek liliom-áldozat
a habszínfehér betegágyon.

Így lett volna jó talán mindég,
csak nem tudtam ezt soha régen...
Áldott e nap, mert találkoztak:
nyugalmam és szegénységem.

Szatmár 1926. június

Introibo

Megindulunk az Úrnak oltárához,
– végtelen lépcső végtelen foka –
s hinni akarjuk, mint valaha régen,
gyermek-hittel, hogy feljutunk oda.

Oltárához: a békéhez, a csöndhöz,
ahol az ember nem jajong, nem átkoz,
a csodálatos tiszta derűhöz,
a vasárnapi boldog mosolygáshoz.

Introibóra elsírjuk magunkat,
olyan szomorú-szép ez az ima:
(Embernek lehet ezt csak elzokogni
és Istennek kell meghallgatnia.)

Jó Isten, legyél apánk és anyánk,
szerető-csókú hófehér hógunk
és vigasztalj meg, ha elpanaszoljuk,
hogy feljebb vágyunk, – s mélyebbre jutunk!

Evangelium

Oltáron égő gyertya.
Együtt merengünk áldozati bűn
s a pap ajkára, hogy arcomra nézett,
odafagyott az evangélium.

Aztán folytatta.
S én is olvastam bús-fekete könyvből
az ősi szép ígét:

És egy majorba értek, melynek neve Getszemáni.

És magával vitte Pétert, Jakabot és Jánost
és elkezdett reszketni és borzadni...
És mondá nekik: Szomorú az én lelkem mind-
halálig -----
És olyan lett az Ő verejtéke, mint a földre
lefolyó vérnek csöppjei -----
Keljetek fel, menjünk, íme, aki engem elárul,
közel van. -----

Orgonabúgó kismise alatt
susogtam bomlott, síró szavakat,
s könnyes arcomat kezembe temettem:

Éjsötét a kert... a szívem beteg...
A fák között már fáklya közeleg... –
Egy kevés idő és nem láttok engem.

Szatmár, 1926. július

Ősz hercege

Az Ősz hercege vagyok én.
Nagyapáim fekete üstöke
nálam szökére sápadt
és mennydörgős káromkodásuk
csak halkított remény.
Az Ősz hercege vagyok én.

Felhős-borús égszín szememből
ősz eső pereg –
országom furcsa-szép Ködország
s parancsszavamra glédát állnak
a zörgőcsontú őszi levelek.

Pedig valaha mondták rólam,
hogy arany-nyilak hullnak rám a napból,
s szikrázó hősi vérték:
Vitézi régi szép napok
nyarat ígértek.

De most: sugárzó tiszta égbolt
fénytítkát meg nem fejtem soha már
és idegenül csörtet el előttem
a hétmagyaros büszke úr:
a Nyár.

Szatmárhegy, 1926. július

Hová lett a dal?

A nap arcomba tűz,
s csak könnyeken át látom,
hogy rámhajlik a fűz.

A tuja zizeg halkan
s kérdést csilingel
egész birodalmam:

Ma olyan fiatal
az őszbefutó Július,
de hová lett a dal?

Sárga percek
és sárga levelek közt
napsugár perceg

és súgják a virágok:
Beteg a herceg.
Beteg a herceg.

Szatmárhegy, 1926. július

Sötét lesz

...Aztán már hatkor is sötét lesz,
hamar lehull az esti fátyol,
s belefutok a nyirkos őszbe,
kilépve unott irodámból.

A fákról levél-zuhatag hull,
amerre némán osonok
és embertelen ködbe néznek
a bágyadt villanyoszlopok.

A korzó párában sugároz,
páváznak a prémes kabátok,
fecsegnek, zúgnak, mosolyognak. –
Én megyek és semmit se látok.

Várom, hogy egy jó meleg áram
talán-talán lelkemre foly,
de nem jön semmi, csak didergés,
csak lámpafény, csak ködgomoly.

A nagytemplom főtéri sarkán
minden őszi és minden esti
s egy várakozó régi arcot
hiába fogok, jaj, keresni.

Olyan lesz minden, mint tavaly,
minden emléket felfedezve,
csak egy kacaj fog hiányozni,
csak egy leány lesz messze, messze...

Forró ölű kocsik csattognak,
mint fel-felötlő víg mese,
de simulva a ködbe futni
nem ülhetünk egyikbe se.

És céltalanul kóborlok majd
ontott-szemű házak során,
mert élni már nagyon késő lesz,
s meghalni még nagyon korán.

S eszembe jut a Szamos partja,
amely nélkülünk olyan árva...
...S átrohanva az Eötvös uccán,
sírva dőlök a hídkorlátra.

Szatmár, 1926. augusztus 17.

Lámpagyújtás

Emlékszem: hűvös őszi est volt.
A felöltőmet összehúztam
a babrálgó nedves szélben:
Az ég óriás nagy ködös bolt
reám hullott didergetőn –
Emlékszem: hűvös őszi est volt.

És akkor láttam a homályban,
amint villó fényeke szánt át
s a kéken alvó hosszú uccán
sorra gyúlnak a villanylámpák
köd-úzó meleg mosolygással.
Szép volt az akkor a homályban.

Aztán gyúltak a kicsi házak
sortüzes ablak-villanással,
nézték, figyelték léptemet –
Bentről zongora, víg varázsdal
öntött, sugárzott lelki fényt
és kacagtak a kicsi házak.

Szerettem volna csókot adni
a fáradt őszi embereknek.
Szívem kigyulladt, mint a lámpák
s vártam, hogy mind-mind megremegnek,
ha rímbe robban ez az érzés.
Szerettem volna csókot adni.

Élet voltam és fiatalság,
kié a nóta és a csók,
akitől menekül az ősz,
s akinek forró kis kacsók
haján és szívéen motoszkálnak:
Élet voltam és fiatalság.

S azóta dalos pajtásokkal
a kis lámpákat sokszor nézzük –
Vagy bölcsekedő szóra hangol,
vagy szerenádra édesít
reánkcsorgó friss égi mézük
és dalolunk a pajtásokkal,

gyújtogatjuk a szíveinket.
...És ha mi egyszer hazatérünk,
jön majd helyünkbe ezer új más...
A föld sohse lesz nóta nélkül,
mert ködbe-fázó őszi estén
örök törvény: a lámpagyújtás.

Szatmár, 1926. augusztus

Rakéta

Röppenj az égre, fényrakéta,
tűzijáték ünnepesten!
Kiáltsd és füttyöld sisteregve:
a magasságot, ezt kerestem!

Fürdesz az álmok tengerében,
csillagot szórsz az éjbe szét
s tán egy kislány is rádfelejt
melegmélységű kék szemét.

Kis tenyerével tapsikolva
nagy örömében felsikolt –
s magadban te is felkiálthatsz:
Gyönyörű volt! Gyönyörű volt!

Aztán széthullasz nyomorultul
sötét felejtés-hant alatt –
De minden gyötrelmet megér
egy sziporkázó, lángfehér,
tékozlóan-szép pillanat.

Szatmár, 1926. augusztus

Halálberek felé

Őszutói sejtelmek verse

Babrálok majd a reteszen,
ajtót nyitok és visszanézek.
Aztán az ajtót beteszem.

Homályban, kicsi pamlagon,
úgy foglak látni mindörökké...
S az emlék-bongást hallgatom.

Ottkünn némán az ősz fogad.
A ködben mégegyszer megnézem
függönyözött ablakodat,

ahonnan az én balga, gyors
szívem is kidobogott néha
ahonnan nem látszott a Sors.

Az őszre halkan hull a hó
s egy már-már kitörő kiáltást
elfojt a hamvas hangfogó;

Szívemre halkan rápereg
a hókristályok garmadája
és előttem a halálberek.

Fehér malom leng felettem –
Belül könnyes csengettyűszó,
De kívül a csönd mérhetetlen.

Végzetesen megy-megy a lábam:
Sors ígését így olvastam
Elémhult pogány Bibliában.

Így akarják a régi fények,
Fagyott őseink [olv.szó]
S gomolygó skandináv regények.

S mikor a hóra esti árny hull,
mögöttem egy nagy, fekete
Kapu zajtalanul bezárul.

...Te meg újabb vágyak fölött
tűnődve állasz ablakodnál
s nem érted ezt a nagy ködöt...

Szatmár, 1926. augusztus

A tenger

Reményik Sándornak

Állok előtted. Színed nem veri
tékozló dühű vad szenvedély-ördög –
Sima vagy most és fájdalmas, szelíd,
s cseppjeid úgy villognak a sziklákon,
mint székelő erdő fái a *fagyöngyök*.

Emlékszel? voltál *vadvizek zugása*,
csörgő Izvor az Ünökő alatt,
de habod árja bomlottan sörényelt
s egyszer végtelen tengerré dagadt:
s így születtek a *lovranai versek*.

Most Érted van minden a világon,
a forgó fárosz, a jánosbogár
s minden mi sötét szívnek drága kincs:
Te vagy a ködös tenger-szerelem,
amelynek célja nincs és vágya nincs.

A partok hangja ezerféle
sugaras, álmos, sajgó és irígy,
de Te erős vagy, vesztegethetetlen,
az örök titkok zsolozsmáiban
s csak így dalolsz... Csak így... *Csak így...*

Tenger, Tenger! – kiáltom mély zúgással.
(Ám morajodban ez csak halk pehely-nesz)
Milliárd élet születik kebledben
és irigylem a sisakos bűvárt,
mert a műhelyből semmit el nem rejtesz.

Egy eszme indul alkony-vitorlával
és Terajta szenved hajótörést.
Fülünk szédülten rezonál a hanghoz,
amely a szálfán-küzdő hördülése...
s talán a mélyben *Atlantisz harangoz*.

Néha két ladik űzi Rajta egymást.
Mebámulják a repedéseket,
a sziklák búbánatos ívelését.
Messziről nézem s befelé azt mondom:
Egymást el nem érő szerelmesek.

És este lesz. És csöndesen csobogsz,
mint egy végtelen földöntúli álom
s fölszálló párad esti imádsága
tán zivatar lesz lenn a Hargitán,
talán egy könnycsepp lesz a szempillámon.

De Tenger vagy. A hírednél nagyobb.
Belőled szívok életet, erőt
és gyöngé parány: reszketve és félve
levettsapkájú kis halászgyereként
állok Előtted: a Tenger előtt.

Szatmár, 1926. augusztus

A hóba halnál

Odafönt már a Gutin tetején
viháncolnak a szélhahoták.
Özönletesen zúdul a hópiheraj
s fehérek lettek a fekete fák.
Odafönt, odafönt a havas tetején.

Hajrá, turista! Nincs mit vesztened!
Be nagy a köd! Sűrű a köd!
Sikolts versenyt a hegyi viharral,
szívd le tüdődre a jég-levegőt –
Hulljon a hó és hulljon a hó
s omolj le térdre a havas előtt!

Hajrá, szabadulni,
ha így lehetne! –:
Leroskadnál egy holt fa tövére
s te lennél a mély havasi alkonyatban
az egyetlen láng, amely még égne –

És sisteregve kialudnál...
és hullna a hó és hullna a hó
és hidd el, még sírni, sírni se kéne.

Az istenverte kerge szél
duhaj-didergőn dudolna dalt
s a nagy városig elvinné a hírt,
hogyan hullt a hó és hullt a hó
s valaki, haj, a hóba halt.

Ki bánná, hogy a hóba halt?

Szatmár, 1926. szeptember 23.

Mégiscsak őszirózsa

Lábujjhegyen és halkán
tűnnek nyarak, telek:
akácvirágos dalban
már nem köszöntelek.

Már nem kutatom régen,
hogyan ki itt a hibás.
Vagyok szomorú-szépen
fel-felcsukló sirás,

üresség a kalászbán,
romlott keserű méz, –
gyűrődött mozivásznak
elfakuló színész.

Én régi gyermek-arcom
csupa nehéz ború.
Akkor vagyok, ha alszom:
az ibolyás fiú.

Tudod Te is, meg én is,
hogyan hiába vigasz:
Az őszirózsa mégis
hej, mégiscsak igaz.

Kezemben őszirózsa.
Ajtódra úgy lelek
s Madonna, sorsok sorsa,
elébed térdelek.

Szomorú áldást kérek
a rózsáimra én:
sírását őszi vérnek
vasárnap estelén.

Hintsél mosolyt kocsimba,
mely ősz szekere lett –
Teremj – különös inda, –
egy kis szeretetet!

A vén kápolna csendes.
Rád hajtom homlokom,
kezed hajamon repdes:
galamb a romokon.

Ottkünn finoman, halkan
tűnnek nyarak, telek,
s én csak sírok e dalban...
Most így köszöntelek.

Szatmár, 1926. szeptember

A tornácon

Molnár Tibor papnövendéknek, igaz barátomnak

Őszies jó ebédután
virágos, napos tornácra ülünk.
Egymásra nézünk és a levegőbe
és mély hallgatás lomhul körülünk.

A sepert udvaron
rozsdásan állnak már a gesztenyék:
azok is érzik, mint mi, hogy az élet
nagyon kevés és jaj, nagyon elég.

Álom, lány, tanulás... –
A sors bomlását rémledezve várod,
mert e töprengő csendes délutántól
meg nem szabadít fekete talárod.

És én is nézek. Úgy –
bólongva, mint az elérett buza –
ennek a versnek rímeit szövöm
és elmerengve sír a ceruza.

Azután kezedet
kezembe fogom, – csend van körülünk –
és megpróbálunk örvideni rajta,
hogy a virágos tornácon ülünk.

Szatmár, 1926. szeptember

Az egészséges élet

1.

Bekiált a friss őszi reggel
ablakomon s fölébreszt.
Hallom a napfény alázuhogását
s a csipogó veréb-neszt.

Hideg víz –
Jó reggeli –
A hónom alá aktatáska –
Kezét csókolom, Édesanyám!
Gonosz tündér a kincseinket
valahol messze földbe ásta:
Megyek, megkeresem!

Készülő házak téglasorán
lángol a nap már veresen
s izomerőtől, kacagástól részeg
vidám kőművesek
kopácsolnak és füttyörésznek.

Csak sose legyen alkony!
Csak így csengjen mindig a szívmuzsikám
s ilyen frissen, ilyen nótásan
rohanjak távoli kincsek után;
mindig így higgyek, így akarjak,
így csaljon mindig a napsugár!

(Kórusban a varjak:
– Kár érte, kár!
– Kár érte, kár!)

2.

Leráztam már mindent magamról,
ami sajgott, ami kötött,
s lábam alatt fel-felszikrázik,
amint taposom a rögöt.

Tavalyi fényképek a tűzben
és hogy megcsaltak csúfosan,
ostobaság és nem igaz!
(Hiszen jártak már így sokan.)

Új ritmusra koppan a lábam,
amit a szent jövőtől elles – –
Nem iszom bort, nem cigarettázom
s nem is vagyok szerelmes.

A kezem alatt ég a munka,
begyógyult minden régi seb,
és mellbőségem, mint tavaly,
másfél centivel szélesebb.

Az uccán szívből csudálkoznak
egy füttyörésző víg fiun
és hajrá: most gyerünk haza:
Vár az ebéd s a studium.

Megállok. Villog két szemem,
mintha életet vallana –
Öcsém mosolyog az ajtóban:
Befőttet készít nagymama.

3.

Egészséges jó alvás!
Hanyattfekszem az ágyban,
míg odakünt az őszi szél
dudorász lágyan:
Aludj, álmodj, emberfia!

S tán ősembernek álmodom magam,
embernek, ősnék,
nagyon erősnek,
ki a felsíró vad szelen át
barlangjából lelkébe szimatolja
az éjszaka áldott misztikumát.

Aztán csak alszik.
Pihen a kéz, pihen a láb,
s az ősi gyermek-lélek –
Benéz egy medve. Ismeri.
Cammog tovább.
Tündérek jönnek,
száz parányi törpe.
Karjára és combjára másznak,
táncolnak körbe, körbe,
s pajzánul püfölik egymást:
„Ettem-pettem pimpalaré,
sárgarigó rakoncáré,
cérnára, cinegére,
ettem-pettem, puff!...”

...Ez nem kultúra-gépkocsi,
mely gyermek-szívünket földre taposta,
ez nem robot, nem napi posta,
nem kereset, nem jogtörténelem;
Csak álom,
csak derű,
édes nedű,
egészséges, nagy,
mély lélegzetű.

S az őszi szelek zümmögve dudolják:
– Aludj, álmodj, emberfia!

1926. október 5.

Utána néztem

Elment.

Az alkonyat lassan-lassan szertefolyt,
a gyárkémények egyenletesen, szürkén füstölögtek, mint
az este didergető sötétsége.

Fehér kalapja van.

Siet.

A homály szennyese, szemérmetlen karja
lassan kinyúl utána,
magához akarja ölelni, magába akarja szívni
fekete éjszaka-szerelemmel.

Az út kanyargó távolba viszi léptét,
egyre kisebbedik, egyre fakul.

Mit tegyen, akinek maradnia kell?

Fütyöljön, énekeljen, sírjon,
vagy egyetlen kiáltással zúzza be
az ablak üvegét?

Vagy csak súgja szomorúan:

...Volt...

Fehér kalapja volt...

Kolozsvár, 1926. október 28.

Emlékszel még

Tudom, hogy emlékszel még.

Akkor magosra mentünk.

Odafönt, valahol a félúton

leültünk egy márványobeliszk alján.

Az őszi nap csörgő aranyakat gurított ránk
a magosból,

messzire templomtornyok és háztetők guggoltak,
mi pedig hallgattunk mélységesen.

Egy aszott levél volt a kezemben s egyre duruzsolta:

„Meghalok, jaj, jaj, meghalok.

Elfelejtettem ölelni a nyáron,

elfelejtettem csókolni és sokat szeretni.

Meghalok, most már meghalok!”

Akkor hirtelen úgy jött,

hogy jó volna örülten megölelni téged,

magammal rántani a lejtős, párnás oldalon

és süppedő, holtan-zenélő levelek közt

cikázni, gurulni, motólázni veszettül

egyre gyorsabban alá,

csókolni, lihegni, –

– aztán valahol nagyon mélyen

összetépetten, semmivel se törődve többé,
piszkosan, bután elereszteni a vágyat
és aludni, aludni, aludni!

Akkor rám néztél nyugodt, mély szemeddel.
Egy hideg-tiszta hegyi lehelet
kiröpítette kezemből az őszi kísértőt
és én csöndesen megindultam utánad,
fölfelé a serpentin úton,
még magosabbra.

A csúcs felé.

Szatmár, 1926. november

Algebra-példa

Fekete tábla és magány.
Mikor lelek a végső célra?
Állok a nagy tábla előtt:
nehéz példa, algebra-példa.

Számokat írok, sokat, sűrjen
s állok ezer misztikum mellett.
Az is lehet, hogy egyszerűbb,
csak egy másodfokú egyenlet.

De zavarosak már a számok,
az élet-vizsga nehéz börtön –
Mámoros fejjel újra kezdem
és ha megvan, megint letörlöm.

Szememben néha kigyullad
valami fáradt idegen fény:
A végeredmény mindig semmi
és ha van néha: rossz eredmény.

Néha már sírni is muszáj
s kiáltani: elég a harcból!
És kezem néha számok helyett
szemeket és arcokat rajzol.

De mind csak X, az ismeretlen,
mely irgalmatlan nagyra nőtt!
– ...A kis nebuló nemsokára
elalszik a tábla előtt...

Szatmár, 1926. november

Egy reggelre csönd lesz

Ne sírj!
Ne átkozódj!
Homlokodat ne szorítsd tébolyodott tűzzel
az ablak üvegére –
Ne nézz ki most!
Ne nézz ki most!

Én tudom, hogy a nyugalmat sóvárogtad.
A hosszú sétányon csak úgy tudtad elviselni
a leomlott fakoronák monoton zenéjét,
hogy idegesen hajtogattad magadban:
Holnapra mindennek vége lesz!

Aztán eljött a holnap
s még mindig süt a nap,
már november vége felé járunk
s még mindig langyos az őszi levegő,
még mindig vannak megírt levelek,
melyeket a gyászfekete fa-postások
nem adnak át a Halál kezébe.
És te zokogsz hajadat tépve
és rekedten kiabálsz:
Ősz, hát még meddig kínozol?
Még meddig – meddig kínozol?

S én mondom néked:
Ne sírj!
Ne átkozódj!
Fejedet ne szorítsd tébolyodott tűzzel
az ablak üvegére:
Ne nézz ki most!

Egy reggel, mire fölkelünk,
csönd lesz –
A szél se fog jajgatni többé
és minden fehér lesz akkor reggel.
A kályha tüze altatóan fog duruzsolni
és akkor jól lesz már minden, minden
és semmi se fog fájni.
Akkor ülhetünk mind a ketten az ablak elé
s nézhetjük az imbolygó fehér pelyheket
halálos-hallgatagon, fehérén, halott-fehéren...

Szatmár, 1926. november

Elfogott apród levele

Fenséges Asszony! Kis apródja
magának ír most levelet.
Olyan lesz, mint a hópihék,
karácsonyesti lehelet.

Fenséges Asszony! Ez a szürke
köhögős alkony lázba von –
Sose kapott szép levelére
fogadja íme, válaszom.

Fenséges Asszony! Úgy tekintem
az életet, mint bús bazárt,
mint ezt a fényes régi kastélyt.
Az én királyom idezárt.

Talán egy verses köszöntőmben
nem voltak szép formás betűk:
Kapum elé öröket rendelt,
s komoran villog fegyverük.

Ódon nagy palotámmal szemben
a fenyveserdő felsusog
s párnázva pihéz, hull a hó
és én aludni nem tudok:

Udvari bálók zaja zendül,
köröttem zsong száz szép ige –
Egy csókot kaptam homlokomra –
Fenség, Fenség, emlékszik-e?

Én most is vágyom égi csókra,
tisztán és égve igazán.
Miért nem áll meg palotámnál
egy gyémánttalpú kicsi szán?

Fenséges Asszony, egyre várok,
sok már a fogság, ennyi kín,
ottkünn már alusznak az örök
s a hó hullása hermelin.

Ez az ideges havas éj
nyugtalan beteg lázba von –
Sohse kapott szép levelére
kérdés a végső válaszom:

Egy bálon, egy csókon kívül
nem fog maradni egyebünk?
Fenséges Asszony, hull a hó.
Fenséges Asszony: mehetünk!

1926. december

Vasárnap

Én Istenem, ma vasárnap van!
A nagy harangok zúgnak, búgnak,
s a tavaszi ág rügybe pattan.

Még tükröző a vizes járda,
de tavaszra már jól felkészült
s csak ezt a vasárnapot várta.

Én Istenem, ma úgy sugárzik
a nap, úgy ölel, csókol
és meg sem áll a csókja százig.

Én Istenem, a szerelemnek
felpezsdülő ünnepe ez,
s az ablakok mind rám nevetnek.

Úgy szeretnék magammal vinni
valamit ebből az életből,
szomjas két szemmel mind felinni:

Legyen énekem tavasz-ének
s jaj, ne tudjam a virágokról,
a rügyekről, hogy nem enyéme!

...Valaki jön a túlsó járdán,
Csodálkozik, hogy megköszöntöm,
mert bizony-bizony nem is várt rám.

A templom előtt árva nyárfa,
s én jópajtként kérdelem tőle,
hogyan ugyan minket ki is várna?

Aztán csak megyek halk léptekkel,
mint akit nagyon elvakított
a lángzáporos tavaszreggel.

Zenél a világ ezer hangban,
a nagy harangok zúgnak, búgnak, –
hisz, Istenem – ma vasárnap van!

Szatmár, 1926.

Keresztelő

Heteken át törtem a fejem,
hogyan minek kereszteljelek.
Valami nevet akartam adni Neked,
amelyben benne vibráljon a mosolyod,
álomszerű szépséged minden rezzenése
és élő legyen és tavaszi és szép.
Petrarca Laurához írta szonettjeit,
Dante Beatricenak szólított
s Adynak Lédája voltál.
Hát én hogyan szólítsalak?

Este volt és kicsi uccán sétáltunk együtt.
A csillagfény ütemes zenével csobogott
keskeny kalapodra.

Lelkem rezonátora felitta a hangokat
s orkános, szent himnusz akartam szőni
belőlük a lábad elé.

De hiányzott még a neved
s nem tudtam: hogyan szólítsalak.

Egyszerre megálltál egy kert előtt:
A vaskerítés fölött, mint ezernyi gyertyaláng,
lobogott ki a cseresznyefa fehér virága
az áprilisi estbe.

S ujjongva, remegve szóltál: Be szép!
Cseresznyevirág! Cseresznyevirág!
S szemedben is kigyúltak a gyertyalángok
s arcod fehéren, virágszirmosan világított.

Átöleltelek.

Az édesillatú szélben megrázkódott a fa
s mint keresztvíz, csurgott rád millió szírom
s én rácsókoltam a szádra,
belesúgtam a lelkedbe
borzongásig-szép, egyetlen nevedet,
amelyet megtaláltam:
Cseresznyevirág! Cseresznyevirág! Cseresznyevirág!

Kolozsvár, 1927. április 21.

A fekete madár

Holdvilág sütött.
Az esti égbolt másik oldalán
egy-egy távoli villám nyitotta fel szemét.
A gesztenyefák susogtak körben
s a fehér galambok a dúcokban
aludtak már.

Az erkély betonkarjára dőlve
hallgattam a lenti patak zümmögő
csacsogását.
Földöntúlian-szép csendes gondolataim
úgy törtek meg tarajló tükrén,
mint a holdvilág ezüstporos fénye.

Be jó lenne egy erkély magasán
valahol fészket lelteni,
nyugodtnak lenni,
sehová se menni,
kicsattanó gőzölgő homlokomat lehűtve
fehér galambok között megpihenni!

S egyszer egy kicsi otthon vízbenyúló teraszáról
úgy törni meg a patak tarajló tükrén,
mint a holdvilág ezüstporos fénye.

– – És akkor jött egy fekete madár.
Vijjogó rikoltással suhant el fölöttem,
alvó galambokat felriasztva
édes szunnyadásukból
s eltűnt a lombok közt, az éjben:
holdfénypáncélú fekete kísértet.

Szívemhez kaptam:
Igaza van.
Kikacagott a fekete madár.
És csal maga után
sorsom végzetes örökös útján:
életek életébe, halálnak halálába,
keserű, édes, fekete, véres,
hontalan-bolyongó szabad szárnyalásba.

Igaza van! Igaza van!
Megigézett a fekete madár.

Kolozsvár, 1927. május 6.

Májuséji zivatar

Mit akar tőlem a májusi éj?
Ablakomon zömötöl, kaparász.
Talán vén bárka e szoba
és zivataros májuséj után
ki nem köt már soha
a halász?

A véghetetlen bús eső
ablakomon zömötöl, kaparász.

Az esti imát befejeztem,
könyveim már becsukva mind
s aludni kéne.
De bámulok a barna éjbe
s ágyam felől az álomtündér
hiába int, hiába int.
Az esti imát befejeztem
s könyveim már becsukva mind.

A padláson fel-felzokog
valami fojtott szellem-sóhaj –
Padlást és szívet bezárni
zivataros fekete éjben
hiába akar bárki:
ki-be jár az álmodó raj...
s a padláson fel-felzokog
valami fojtott szellem-sóhaj.

Fekete éj, fekete sors,
fekete magány, fekete árok!...
Az is mindegy, hogy a játékos
vesztett, vagy nyert:
zivataros fekete éjben
meghal a kert, meghal a kert
s meghalnak mind a földrevert
cseresznyevirágok.

Kolozsvár, 1927. május 11.

Mi marad?

1.

Születünk
repkényesfalú árnyas kicsi portán
gazdagon, szépen, egészséges tüdővel,
nagybatyus akarással.
De kimegyünk s az ősi porta
lassan-lassan belefakul a hihetetlen mesékbe.
Sietünk, lihegünk,
lihegünk, pihenünk,
ijedtre-tátott sötét kapualjak alatt
hűtjük le melegünk, –
melegen bemegyünk,
hidegen kimegyünk,
sietünk, lihegünk, pihenünk, sietünk.
Elernyedte arcunk belehókul
a rothadt sárba, vér-piszokba
és nincsen ennek vége-hossza:
Röhögünk – – köhögünk – –
bemegyünk – – kijövünk,
sietünk, sihegünk, pihegünk, lihegünk...

2.

Gúnykacaj korbácsol vérig.
Pénzünket, mézünket,
hitünket, kincsünket
adóba kérik.
Mi marad? Mi marad?
Koldusok kúsznak az úton át
és átkozódva kunyorálnak.
Oda kell vetni a ruhát.
Ordítva tépünk le magunkról mindent:
Nesze, ha akarod!
kabátot, kalapot... –
Csattogó csattos lakkcipőnk
gőzölgő szurkos mocsárba ragad –
Mi marad? Mi marad?

Éji cédák kéje kéri
a véredet, a véredet
és buján bűgva kéreget.
S a vérünket is odaöntjük
és eszméletlen vadállati dühhel
szaggatjuk ki szemünket és fülünket
s hörögjük egyre tompábban:
Nesze a karom, a combom, a lábam,
itt a szívem! –
És ronda-bénán, csonka-némán
cafatokat cipelünk.
Mi marad? Mi marad?

3.

Csak nirvánás nagy csendet akarunk,
Esdő két karunkat kinyújtánók
a Halál felé,
de kifosztottak: nincs karunk.

Talán ezerszer elmegyünk
az ősi porta repkényleveles
hívogató árnya előtt,
de nem láthatjuk: nincs szemünk!

Tüdőbe-rágó füledt por kavarog
s az újonnan indulók izzadt arca,
tágrameredt riadt szeme előtt
végignyúlik csendesen
egy láthatatlan, testtelen,
meztelen, nesztelen árnyék.

Kolozsvár, 1927. július

Keserű szájjal mondom:

A lélek-csók, a Szépség sem örök,
csak vérpocséta, melybe betaposhat
bárki s az uccán gőzölögve poshad,
míg be nem isszák ragadós rögök.

Kicsi Szépemmel, mely percente hűl ki,
én sem vagyok, csak készülődő halott,
akinek perverz vágya adatott:
Kitátott mellel elétek feküdni.

S ti, pompás jóbarátaim, akik
engedve éhes, furcsa kandi kedvnek,
eljutottatok most e szavakig,

nem vagytok se többek, se kevesebbek
a féregnél, mely testemben lakik
és holt ajkamról szívja majd a nedvet.

Kolozsvár, 1927. augusztus

Erdély legkisebb csodája

Bizony sok csoda történt már e földön
és azóta is történt jónehány,
mióta álmos életemet töltöm.

Kiszikkadt vén fa kihajtott a dombon
s valami hasonlót akartam én:
Király akartam lenni, bizony mondom,

vagy ha a hóra nagy árnyékok nőnek,
kis székel porták előtt felcsapó láng,
csodának, szépnek és melegítőnek.

Nagyratörésem kihült és idült
s homályos szemmel, könyörögve mondom:
Hát itt van minden, ami sikerült,

dohány, morfium, szegfüllat, ánizs,
ködös hegyeink rossz vinkó-bora –
Igy lesz ez holnap és holnapután is.

Testvérek, bocsássátok meg a tettem
s feledtessétek el nagyon ölelve,
hogy csak efféle pici csoda lettem.

Kolozsvár, 1927. augusztus

Reggel

Sötét álom-kísértetek
ringatják az ágyam.
De íme, ébredek
lágyan,
pazar fény mindenütt,
a napsugár besüt.
Nevet a szívem,
nevet az eszem
s az ereszen
kismadár ül a bádogg-csőre:
Csicseregve, csacsogva
csacska csodákat
fecseg a csőre.

S én magamért
és értetek
nagyot nyújtózva
ébredek, ébredek,
ébredek!

Kolozsvár, 1927. augusztus

Holnap

Cibálja a fákat a szél,
cibálja a fákat a szél;
Úgy lógok ki az élet ablakán,
mint tépett zászlórongy a rúdon,
belém kapaszkodik a szél,
cibálja a lelkemet a szél.

Mindig vihar, mindig vihar,
nincs az embernek percnyi álma,
tülkölnék az autók,
a pocsolyák szemébe vágnak
szeges ostor a hátán
üvöltés tajték a száján!
Gyermekingben kell futni a bölcsőtől
a vérbefutott szemű örületig.
Holnap keresztül török az angyalok
őrtálló seregén.
Holnap az Isten lábához kúszok
mint egy meghajszolt, megvert kiskutya
s ott nyöszörgök a békességért!...

Kolozsvár, 1927. október 9.

Vasárnap este

Vasárnap este csak én köhögök
az országúton s a kiverő kutyák.
Nagykesőn ma újra holdtölte lett!
Azt ugatják meg a kiverő kutyák.

Lerázok most magamról minden terhet
s azzal maradok csak, ami örök.
Sápadt, ijjesztő köre van a holdnak
s a kiaszott kukoricás zörög.

Olyan jó a hideg szélben reszketni
októberi estén, meztelenül
s minden, minden szóval könnyebbnek lenni,
amíg a sápadt békesség terül.

Rongyos szívem buzogva buborékol
s bűg, mint egy messzi, elnyújtott tülök...
Mire az utolsó szót is lerázom
felrepülök, felrepülök...

Kolozsvár, 1927. október 9.

Tükörszilánk

Esik az eső végtelenül.
A fák jajgatva fáznak.
Én megtanultam már hunyt szemekkel
Afrikába menni.

Ajtómon ki-bejárnak a percek.
Egyik egy könyvet visz el az asztalról
másik egy nevet az emlékezetemből,
a harmadik engem.

De a szívemet ittfelejtik
az esőben, az árnyban, a ködben.
S a szívem alján reszketve búvik meg
egy pici árva mosoly.

1927.

[Mit ér az eső, ...]

Mit ér az eső,
ha nem csillageső?
Mit ér a fény,
ha minden félynél
nem ragyogóbb?
Ezenképen mit ér a beszéd
ha bölcsesség nincsen benne?
Avagy láttam-é a helyet,
hol szétoszlik a világosság
s szétterjed a keleti szél
a földön?
Áldott legyen a csend,
mely tartós köpenyem lesz!
S áldott legyen
a bölcsvégzésű Rend
ki visszatérít engem
a halálba!

Kolozsvár, 1928. augusztus 16.

[Beszélek. / Alszanak...]

Beszélek.
Alszanak.
Kérdezek.
Alszanak.
Kiáltok és dörög a hangom.
Alszanak.
Testvéreim, én testvéreim,
akik éberen körülálltok,
szerettek-e engem?
Könyörgöm,
mártsatok
sűrű
fekete
szurokba,
vigyetek harsány dallal
a hegytetőre
s gyújtsatok meg, hogy égjek,
hogy figyelmeztessenek,
hogy ők, hogy ők
ne aludjanak.

Kolozsvár 1928. augusztus 16.

[Minden elmúlik tőlem...]

Minden elmúlik tőlem.
Még látom a lengő szallagokat
nyári bokrok közt eltűnőben.
A zergeszakállas zöld kalapok
belemerülnek az alkonyi nap
vért permetező korongjába.
A hűségese szemű kutyák
messze ballagnak a nyájuk után
s a madarak is ívben kerülnek el
a helyet
ahol állok.
Csak a fák állanak mögöttem.
Nem mehetnek el.
Szél fonja ágaik között
szomorúságom fonalát.
Messze villámok cikáznak:
szíváramok felsikoltó fénye,
s a fák rámejtik a fátyolt
mely talpig beborít.
Özvegy vagyok.
Előttem

a föld szívéig mélyülő sírban
fekszik halottam:
Az élet.
1928.

[Vörös kéz intett le a hegyről...]

Vörös kéz intett le a hegyről.
Nyári bódorodásban dülöngtek akkor a fák.
Egyszerre véres csatornák nyíltak
a levelek zöld lemezén.
Elfeledte dalát a rigó.
Aranyszélű felhők szürkére súlyosodtak,
folyók csillogó szeme elfakult,
emberek tüdejéből őszi sírások búgtak
s zörgött a csókban a halál.
Háztetőn a macskák szörét
égnek borzolta
az elmúlás nyöszörgő bánata.
Hatalmas denevérszárnyakat
bontott a szívem a hegyek fölött.
S keresztül a hűlő nap aranykarikáján
suhogva a semmibe surrant.
1928.

Honnan jöttem

A vadgesztenye virága lobog.
Sötét dómokban zúg az orgona.
Testünk fel-felsír a forróság után
s kezünkben tüzes könnyeket sír a gyertya.
Fehér ágak hívogatnak,
de nem adhatjuk egymásnak magunkat,
csak piros narancsokat adunk,
s apró törmeléket a nagy tükörből.
Bementem hozzád és nem ismertél.
Megálltunk a hársfák alatt
áttetszőn és zavart áhítattal
és nem kérdezted meg, hogy honnan jöttem.
1929. május 23.

[A víz felett a sárga égbolt...]

A víz felett a sárga égbolt
mintha olvadtan izzana,
csupa lefojtott szenvedély: holt
szívemre hull a víz szaga.

Halk látomások körbeforgón
szívják zümmögve véretem
s tépett giliszta régi horgon
a víztől prédát kéreget.

Cipőmet és sebeim lázát
a langyos vízbe áztatom:
gyönyör hideglelése vág át
e mélabús horgászaton.

Zurrannak szép aranyos-zölden
szitakötők és bogarak
s árnyékukkal a vízbe törten
vidám halak villámlanak.

Szinte félelmes már e csendes,
pazar-békés sugárözön,
futó gyík a farkával verdes
s a fürge sikló rámköszön.

Ez a tikkadt, mély nyári hőség
ölébe fog és messze visz –
de jön egy távol lehetőség
s barnára árnyul lent a víz.

Minden ernyedte öröme lomha,
nyirkos tájak fuvalma dől:
egy-pár nyugalmas hónapomra
zivatar száll a tó felől.

1929. május 25.

Éj

Jaj, ne suttogjak fölösleges szót
ebben a titokillatú éjben.

Könnyű, átlátszó sejtelmek szállnak
az egyik jegenyétől a másikig.

Egy leány a tóba lép: meztelen
combján csurran a holdfény.

Micsoda kinyújtózott, kék villogású
gyönyörű tó vagyok!

Közelről távolba húzódik,
távolról közelbe húzódik a sóhaj.

S ájultan fürdetem, locsolom,
ringatom a belémhullott világot.

1929. május 25.

[Káprázatos aranytetők fölött...]

Káprázatos aranytetők fölött a karom messze nyúlik s
villognak lent a nagy mezők, villog a világ időkön túlig.
Itt vagyok én, itt vagyok én, eremben hangos, friss ha-
ranggal, indulóval és dythirambbal! Itt jövök én,
itt vagyok én és itt vannak a társaim, velem vannak a
társaim, mind éhesen, mézédeseen, erős-huszonkétévesen
és úgy kérdezzük a jajgató világtól:

– Hát van valami, ami lehetetlen?

Van valami, amit nem lehet merni?

Van valami, amit nem lehet akarni?

Most mi jövünk. S a mi jövőnk terül ki csillogón a
napra, hogy sarjat hajtson itt a tönk és új legyen itt mától
fogva az ember szava és keresztjük könnyű s ne lássunk
senki mást, csak szeretőt és mától kezdjük újra az idő-
számítást! – Új hitek, új szó, új fogalmak, új bol-
dogság és új jelek: Történelem. S a tiszta falvak során
megújult emberek!

Nekem higgyetek, senki másnak! –: Olyan végtelen
nagy a tér s minden köbcentiméter helyen új lehetőség.
Visszatér a végtelen szívünkbe is, amely bár sokat vétke-
zett lent; egyben kitart végsőkéig is: nem ismeri
a lehetetlent.

S ha néha visszajár szavamba kísérteni a régi szo-
morúság, ne hallgassatok rám! Olyan az, mint ha
győztes tavaszi éjszaka felénk csap a hullott, tavalyi
lombok édes-kesernyés oszló illata.

1929. május 27.

Néma vendég

Különös vendég lép szobámba,
az ablak esti, halk lila –
jöttére leng a lámpa lángja...
Mindünknek meg kell halnia...

A kandallóban sírva pattog
két nyirkos, égő bükkhasáb –
a rőt zsarát csak gyúl alattok –
A vendég ajka: némaság.

Talán egy vándor, régi emlék,
nézem az arcát: ki lehet?
Ha megszólalna, mit felelnék?
Miért lehel rám hideget?

Mi ez? Életen túli álom?
Asztalra fekteti kezét.
Ki ez? Jelenti tán halálom?
Gyáván tekintek szerteszét.

Már-már sikoltás gyúl a számban,
de csak némán marasztalom.
S elmegy. Tömjénszag ül szobámban.
S nagy, égett folt az asztalon.

1929. szeptember 7.

[A felhők alacsonyan szállnak...]

A felhők alacsonyan szállnak.
Házikónk ablakán szél lengeti
a függönyt, ócska könyvek
lapját hűvösen zizegteti.

Jó hűvös ruhákat veszünk fel,
tisztákat és fehéreket.
A malomárok csobogja, locsogja
a tiszta szívek dalát.

Október, csöndes szerelem,
halavány tájkép, rövid emberélet:
Mikor fogok rólatok
halhatatlan ígéket mondani?

1929. szeptember 26.

A régi ház

A ház árnyékba guggolt.
Előtte ócska kút volt,
A kút mögött kopott fal
és bokrok zöld bogyókkal.

Oldalt elrejtve, anda,
futókás kis veranda,

homály és gyöngé lomboság:
békésemlékű korszak.

Estente állt a lámpa,
kormozva szállt a lángja

s a mintásan kifestett
falon nagy árnya tespedt.

Hímzés volt s ritka, vékony
csipke a kanapéken,

fölöttük sorban álltak
ómajolika-tálak,

levendulás zugokba
emlék fakadt buzogva.

Különben semmi hírt, jelt
nem adott, csak ha cirpelt

a tücsök s régi bútól
reccsent a régi bútor.

Derengő korareggel
nyikorgó kerekkel

egy-egy szekér dübörgött
s az ablaktábla zörgött...

Ilyenkor lopva támadt
valami ódon bánat

és a bölcsőben nagyanyám
ringatta az anyámat.

1929. szeptember

[Kicsi borzas, szürke ló ficánkol...]

Kicsi borzas, szürke ló ficánkol
alattam. Mindenütt megolvadt,
csak a dombok oldalán fehérlik
egy-egy havas folt, a tűzgolyó
lehullott nyugaton s tiszta, csípős
a levegő. Fehér sorompókat ugratok
át s apró, gyors patakokat.
Sohasem lesznek szomorú többé,
lélekben van a szabadság és a
gondolatban. Hó, Borzas, állj meg! –
úgy örülök, hogy rájöttem erre...
Mély csend van, egy csónak siklik
messze, a Maros megdagadt vizén.

Máriaradna, 1929. szeptember

[Ó, béke, fáradtan hullok eléd...]

Ó, béke, fáradtan hullok eléd
és rádmeresztem homályos szememet.
Hályog esett rá s gyöngén szűri
e világ világosságát. Belül pedig
nagy fekete pusztán, kihunyt tüzek
fölött suhog és vijjog a szél.
Jó volna azt sem hallani már.
Ócska, kicsorbult fegyvereket rakok
lábad elé, törtszárnyú szavakat
engedek világgá s megsímogatom
őket: szegény, tengerekbe fúló,
reménytelen postagalambjaim.
Végtelen templom vár s fekete
lepellet takart istenszobrok: béke,
csend, nyugalom, alvás, sötétség...

1929. október

Éjszakák éjszakája

I.

Arcodra folyt a sötétlila árnyék.
Ütemes munkájukat abbahagyták már az evezősök.
Tán most jön a nyugalom, gondolod
s kezeink keresik egymást.

Gordonka zendül a tavakon túl,
csillagok szikráznak a szurkos fenyőkön.
Ó, jöjj, harmónia: sóhajtvá várunk
és sziklára koppan a könnyünk.

Borzongó szél, ezüstgitar, északi fény.
Halkmeleg a szerelem, mint a gyermeklehelet.
A halál fölébred a porló, sötét avarban,
tépett mosolya felénk világít.

II.

Nézésed puha, mint a vén kövek mohája,
a mécs elrebben
s én egyedül maradok.

Ódon lanton peng a szomorúság,
zeng-bong:
szívem, szívem, szegény szívem.

Hervadt virágok párnázzák szobámat.
Hideg barlangok szele sóhaj.
Hangtalan villámok cikáznak.

Lebegés ez, vagy zuhanás?
Ha eltalálok ébenfalú kastélyodba,
fogadj szívesen, fehér aggastyán!

III.

Tűnőfehér fényvonal villan utánam,
mint a hullócsillagok futta nyomán.
Már meg alszom a lugasban, embertelen-mélyen.

Valaki, gonosz kéz, leszaggatta a repkényt:
most mindenki láthatja anyaszült testemet.

Fekete isten-szavak csobbannak a kút fenekére,
véresen nyargalnak a felhők,
lassúszárnyú, bús-komoly angyalok keresnek valakit.

Kit? vajjon kit, Istenem? miért?

Édeskés, bomló szagot
lehel az álom.
Jó most virág-hullák közt feküdni, mosolyogni...
feküdni, mosolyogni...

Március

A tavasz dicsérete

Az uccán lomha szellő ballag át
Aztán fürgébb és egyre lázasabb lesz,
nyomában reccsen, pattan gyöngye, halk nesz:
kitárja lelkem ódon ablakát.

Betódul friss és illatos hatalma.
Jégcsap, hópárány? Nincs előtte gát
s szellőző lelkem száz titokzatát
kacagva nézi világgá rivallva.

Fehér ágyon liliomok között
súlytalan némaságba öltözött
királylány fekszik holtan és hanyatt.

Selyemruháival zümmög, beszél
a diadalmas, víg tavaszi szél
és lengeti a szőke, dús haját.

December

A gyermek dicsérete

A kályha tüze pattog. Körbe kába,
nagy fáradtsággal fejek hullanak össze
s valami titkos vágytól ösztönözve
bámulnak ki a csöndes éjszakába.

Valaki kell, hogy szívüket nyugózza
és babráljon az özvegy nők hajában
és megcsókolja mind, aki hiába
gondol vissza tavaszra, nyárra, ősze.

December

Fenyőszag. Csend. Egy sárga, ócska
meséskönyv áll az asztalon.
Az emléket marasztalom,
de mindig elfut... bús fogócska.

Túl könyvön és fenyőszagon,
túl-túl, valahol messze, jócska
mákoskalács sül és cipócska:
gyertyás fenyő az asztalon.

Túl-túl, valahol messze, messze
csupa jó minden, ami van,
gyermekségem kódébe veszve,

körül állják mindannyian
a kis fenyőt s anyám könnyezve
ölel magához: „Kis fiam!...”

A cipőmadzag

Ismét eljött a fülledt éji óra,
Amelyben ájult, félig öltözött
Testtel, lesengő démonok között
Gondolsz az átkozott cipőzsinórra.

Minden zsinórok átkozottja ő,
Oly furcsa, fekete és nyughatatlan,
Midőn nem is számítsz rá, kettépattan
És madzag nélkül marad a cipő.

Ó lassú mérgek, távoli orom,
Halott szerelmek, úszva sárga lében
S én – zsinórtalan, senkivel rokon!...

Egy cipőmadzag leng a lomha légben:
Az egyik vége görcsös torkomon
S a másik a Sátán szőrös kezében.

1934. ősze

Csendország taván

boldogan ring a szálerdő képe.
Lopózva bujok ezer kusza bozóton át
és mikor rápillantok a tó opálos tükrére,
megrettenve látom:
Ime, nem vagyok egyedül,
s a Szépség tartja jobb kezemet.

Fehér virágok

melyeket lelkem különös melegágya
betegesen-szépre ápolt,
ifjúságom rózsaszínű hajnala
könnyel harmatozott,
s melyeket elfogódva, reszkető kézzel
lopok Valaki asztalára.

Postagalambok

ezek a versek.
Sóhajszárnyon repülnek és
megnevezhetetlen vágyú,
békét-esengő levélkéket visznek
a messze-messze Úrhoz.
Mi kezünket
homlokunkra árnyékozva nézünk
utánok és félhangon számíthatjuk:
mikor érnek oda. –

Rásüt a holdvilág

Lássátok – – elaludt
Lássátok – – milyen szép
Sok könnybe
füröszdöttem
Rásüt a holdvilág

Arca
mint a rózsaszínű tej
Szeme
mint a lezárt titok
Haja
mint az éjszaka sátra
Ő az Isten legkedvesebb
leánya

Tél havasi magányban

Hol vagy, szívemnek szépséges leánya?
Már hatodnapja hull a hó. Ez itt a tél magánya.
Ablakra szél zúg. Csikordul a sarkvas.
Eltorlaszolt ajtóm előtt settenkedik a farkas.
Fenyőn fehérén leng ezernyi kis bog.
A hófúvásban orvvadász viharlámpása pislog.
Lövés ha dörren messze északon túl,
Kezem közt a vén biblia megrezzen, összerándul.

[Az óra nagyon halkan...]

Az óra nagyon halkan
tizenegyet üt,
az ünnep édes csöndje
szívemre feküdt.

[Keleten pirkad...]

Keleten pirkad.
Nincs szántás a földeken,
üresek a házak.
Hiába pirkad,
amerre én megyek ma
kissé fáradtan,
a fekete mezőn
senki sem jár.
Csak a száműzöttek
s a menekülők.

[Megláttalak és rád ismertem...]

Megláttalak és rád ismertem,
de a havasok fölött jártál.

Minden villámlobbanás után
sötétebb lett az éjszaka.

Néhány szavadat
felém libbentette a szél.

Dohos börtöncellák falán
átcsendült a vasárnapi harangszó.

[Patakban dől fejedre...]

Patakban dől fejedre
a felhő.

Fenyvesek zúgnak,
hajlongnak, sírnak.

Micsoda suhogás!

Barlang-tetőd

recseg-ropog.

Micsoda pokol!

Gyújtsál gyertyát

s kérj az Istentől békességet!

[Törpe túskebokrok...]

Törpe túskebokrok.

Elásott szívek nedves hallgatása.

Íves ágak,

híves árnyak:

megbúvik bennük a hontalanság.

Fent bolondok, madarak,

költők

csavarognak az isteni kékben

s kiabálnak:

Fölébredtünk e világra!

[Boldog-istenien...]

Boldog-istenien, szabad-merészen
tarka, víg (olv.szó), szárnyas bolondok
a költők; csavarognak fent a kékben
s harsányan kiabálnak: Élni, élni!

Halleluja

I.

Tajtékzó tenger legyen a szeme
és szédületes szakadék.
Szájszéle két vörös kígyó
és harmatos kacaj.
Legyen barackfa-illat,
legyen selyemsuhogás,
legyen istennő,
legyen vértanú,
legyen koldus virágáros leány,
legyen Föld és Csillag,
legyen méreg és mérleg,
legyen kard és liliom.
Hasonlítson az anyámra
s nagyon szeressen engem!

II.

Halleluja!
Feltámadt a királyleány.
Sziromköntös a cseresznyefákon.

Halleluja!
Selymesen zizeg a folyó,
Csillámlik a csók.

Halleluja!
Tavaszi pára gomolyog,
lángol a fény!

Halleluja!
Megtaláltam a királyleányt,
keze kezemben.

Halleluja!
Magosan, magosan, vidáman
aranycsengő csilingel.

Önmagáért való szeretet

Nagyon szeretek valakit. Egy asszonyt
és benne az Isten bújdosó arcát.
Olyan rettenetes, fájdalmas boldogság
ez az önmagáért való szeretet.

Ennek szeretnék emléket állítani,
mely márványnál és ércnél maradandóbb,
vagy félőrülden megrázni a világ
roskadozó pilléreit,

vagy felkavarni a tengert fenekestől
s hullámain az ég falára csapni
és kiáltani: Nézzétek, emberek!
Ezt mind érette teszem.

A szorongató, végnélküli sírás
már-már kibuggyan torkomon.
Egy kismadár repes a mellemben:
úgy szeretne megszabadulni!

Tavaszi vers

Varázsvonó súrolta
a föld elnyűtt hegedűjét.
Felsíró hang vagyok én is, te is:
mi mind.
Színes párák táncolnak a magasokban.
Olvadt havak tengere alatt
hóvirág fogamzik,
illatos ibolya.
Olvadt nyűgök tengere alatt
szerelem virágzik,
mosolyos szűzek
szeme vágyakozón tapad
ifjak domború mellére –
Éteri-finoman, végtelen távolokból
sohase hallott szimfónia zeng,
fölveri a tavasz ébredő szagát,
a nyári színek kinyújtóznak harmatosan.

S néha-néha parányi szünetekben
fekete mélyből fel-felveti
a vajúdó föld
a Sátán harsogó röhejét.

Új nap született

Fáradtan fürdünk
ólmos tengerekben.
Gyertyát gyújtunk
fekete lugas-éjben
és fejünk
lecsügged.
Micsoda bánatok csipkéivel
öltöztettük fel magunkat,
micsoda szálak futnak össze
ujjaink között!

És mégis ez a siralomház
és reggel tompa mennydörgéssel
kopog a hóhér.
Együtt szomorkodunk a
belénkfagyott csenddel.
Csak a legyek zömötölnek,
csak a legyek zúgnak
a gyertya körül:
Halleluja,
új nap született!

[A fák keresztbe nyugvó...]

A fák keresztbe nyugvó
árnyékai mélyen árkolódnak az út
porába, olyan feketék. Mindennek
tisztá, éles körvonala van, én is
tisztán látok mindent ami
körülvesz, sehol köd, sehol
borzongó szürkület. És mégis
rettenetes ez a józanság. Iszonyú
csalhatatlansággal látom, hogy
akármerre indulok a láthatár
mindenütt elébem göngyölődik,
irdatlan sötét fallá merevül.
Délre, északra, nyugatra, keletre.
Csak felül marad, a sziklák
tetején egy tenyérnyi folt,
az az ég, az a mennyország.
És az árnyékok feketék.

[Barátom, nem kellenek...]

Barátom, nem kellenek válogatott
szavak ehhez, amit le akarok írni,
elég, ha kimondom, amint legelőször
nyelvemre téved, hogy – mégis csak
jó itt ebben a csendben! Ma láttam
egy parasztot, aki szántott, közelebb
mentem hozzá, megkértem: engedné
meg, hogy tartsam egy kicsit az eke
szarvát. Ő mosolygott és én úgy nyúltam
a nyirkos, barna földben muzsikáló
szerszámhoz, mint egy szentséghez,
mint kedvesem izmos, fehér
karjához. Mindjobban belemelegedtem.

Délben fekete kenyeret ettünk, jó
szalonnát és borsos adomákat
puffantottunk az őszi levegőbe.
Ma éreztem először, hogy szeretem a
földet, beteges, forró szeretettel
s ma gondolok rá először, hogy
nyárperzselte, illatosbőrű hátának
nem fájnak-e méltatlan lépteim?

[Csak úgy iderángattak minket...]

Csak úgy iderángattak minket
valahonnan. Mindegyikünknek
néznie kell a komédiát, végig
kell hallgatnunk a betegek
nyögését, barmok igavonását, bús
leányok tettető kacaját, véres
haldoklók hörgését, amint kiszáll
belőlük az élet mérge. Azután,
azelőtt és közben nekünk is
komédiáznunk kell: az anyáknak
gyermeket kell szülniök, késsel
egymást kell gyilkolniok az alig
serdült ifjaknak... csókolni kell,
megbetegedni. S a költőknek
hangtalanul nyujtózkodni az ég
felé, mind a távozás pillanatáig.
És egymás komédiáját nem értjük.
Egymással nem tudunk beszélni.

[Három nap óta...]

Három nap óta egy kicsi száma
kocogok át a falun. Jóságos és
türelmes, Bertának hívják,
mint azt a kislányt, akibe
hat éves koromban szerelmes voltam.
Ma hull az első hó. Az emberek
köszönnek, köszöngetnek, senki sem
csodálkozik, hogy számárháton
töltöttem el életem egy-két
elcsitult percét. Befordulok
a fenyves útra, az ágakba
súrlódom, friss hó lepi el
arcomat s olyan jó hűvös ez

a sok láz után. Minden dombon
megállunk szórakozottan: Bertuska
is gondolkodik, én is. Állunk
messzire látszón, mint egy
nyugalmas, tréfás szobor.

Hulló karácsonyfa

A karácsonyfa olyan fiatal
s mégis zurran már, permetez ágáról
sok illúzió, túlevélke, dal.

Surrogva néha össze-összekapnak,
aztán megáll az élet és a per –
A fenyőillat szobámba szorul
s a hullott fa alján senki sem seper.

(olv.szó) álmodozó ború
(olv.szó) fülemben
karácsonyfának lenni szomorú.

Aludni fogok, nem fogok zokogni,
amíg az idő halksuhánva száll át...
Ha egyszer mégis eljönne az angyal,
a hullott tűkben megszúrná a lábát.

[Ilyenkor, mikor beáll...]

Ilyenkor, mikor beáll a dermesztő
ősz, zuhog az eső, pocsolyák
csobognak: vége a szabadságnak.
Már nem egy ugrás az egyik domb
a másiktól, már nem szomszéd a
város egyik vége a másikkal,
mint napsugaras reggeleken volt.
Ilyenkor megnőnek a távolságok,
ha kimegyünk, kabátot kell venni,
sálat tekerni torkunk köré.
Messze vagyunk az udvaron gubbasztó
kerekes kúttól is, akár az igazság
kútfejétől.

[Jól befűtik a szobát...]

Jól befűtik a szobát. Összebújnak.
Mégsem érzik magukat biztonságban.
Egyikük mély, buborékoló hangon
borzalmas meséket mond a halálról.
A másik közbeszól, tegnap este még
vele volt a barátja, kitűnően
elszórakoztak s ma reggelre már
holtan találták az ágyban.
A harmadiknak az anyja halt meg
három hete. Pedig hogy szerette!...
Aztán egyébről kezdenek diskurálni,
néha-néha kacarásznak is röviden,
de belül reszket a szívük. Félő,
rettenő pillantásokat vetnek az
ajtón kívül sötétlő éjszakába.

[Összesimul sok szelíd állat...]

Összesimul sok szelíd állat
s a fent sugárzó aranytálat
nézi, csodálja.
Viharfacstart fatönk kerül
lábam elé és sír belül
egy kicsi angyal.
Leányok halk, szerelmes
alkonyi szava repdes
körbe az erdőn.
Az első kék csillag az égen
s haló láng a pincefenéken
meglelik egymást.
Minden zaj és madár elül
s elalszik csöndesen belül,
a kicsi angyal.

[Szakadatlanul zsong a napfény...]

Szakadatlanul zsong a napfény.
Olyan csönd van, hogy nem lehet
leírni, nem ijedt csend, nem szakadék,
csak visszafojtott lehellet.

Minden szó után szünetet tartasz,
pontot teszel. Valami eltörött.
Bizonytalan, szelíd a hangod,
mintha más beszélne a hátad mögött.

Lábadozó vagy. Hunyt pillájú
királylány, mesebeli hajadon...
S a tömött lombok zöld árnyéka
furcsán reszket a hajadon.

A Senki Szigete

Kicsi föld a rohanó árban.
Termőn, sóváran néz a háta
a nap csókja elé.
Senki Szigete:
még senki se látta.

Estenként nótát sír valakinek,
aki nincs ott és el se jő.
...asztán ráhull az éj
és elpihen... –
Csak a Duna zajlik, morajlik
és ottbenn néha megdobbban a mély:
Tán a szívem.

Ottbenn csírázik csoda-csók,
hullató-szirmú, nászágyat-vető
mármoros kelyhű tubarózsa,
kipattanó virágok nesze csendül
s a víz a partot zengve mossa.
– Különben nyugalom:
Tengerből szökő vissza-utakon
sose juthat el rá dalos szirén.

S mégis hiszik a balga parti bokrok,
hogy valaki majd kiköt egyszer
a Senki Szigetén.

Monológ

Kacagva jönni, mint Apolló,
nap lenni, izzó lángfogat –
Búsan menni, mint halk apáca,
aki beteget látogat.

Muzsikálni, mint Orpheus,
vicsorító száz szörnyetegnek;
Tűzcsóvát vetni Tyrtaiosként,
ahol a győzelmek születnek.

Lenni utolsó Mohikán,
verten haldokló zord varázstól –
Futni a levél-zörrenéstől,
mint Bakonyerdőn Rózsa Sándor.

Állni merengő Mariusként,
mikor az alkony vérveres, –
vágyni, égni, mint Cleopatra,
sziklát törni, mint Herkules.

Sírni: Wilde Oscar börtönében.
Emléket rakni nagy halomba...
És sűrű magány éjszakáján
úgy halni meg, mint Szép Ilonka.

[Csak menni, menni...]

Csak menni, menni, menni, menni, menni.
És hull és hull és hull és hull a hó,
S olyan fehér az arcom, mint a hó
S félek, hogy nem tudok már messze menni.

Hátam mögött van sok-sok víg hahó
s előttem áll a ködbeveszve: semmi,
vagy egy kicsivel több tán, mint a semmi,
egy furcsább, halkabb, távolibb hahó.

Novemberi vergődések

Lássátok, van egy lilaszínű őszöm,
egy bolondul sajtó piros szívrubintom,
zsebemben furcsán villogó húsz kavics:
húsz év –
és egy örökszép, fáradt, síró szerelem.

De én nem tudom: mit kezdjek velük.

Úgy szeretném, ha nem kellene írnom,
hanem megértenétek, úgy, anélkül is.
Úgy szeretném, ha mindnyájan ilyen szomorúak
lennétek, mint én vagyok.
Ősztől letarolt gyertyánfaligetben
milliárd ember nézne a szemembe
s mindnyájunk arcán egyszerre indulna végig
egy égő-forró feloldó patak.

Akkor érezném, hogy van világ,
van közös, áldott, édes szomorúság.

De így!

Csak kiabálok,
erőlködöm

...s úgy szeretném kavicsaimat és rubintkincsemet
észrevétlenül valakinek a zsebébe csúsztatni már,
aztán befűrni a fejemet
hullott levelek illatos párnájába
és elaludni mélyen, nagyon fáradtan,
gyermekesen, angyalosan, szelíden, igazán.

Lássátok, én tudom,
hogy ez a versem megint nem sikerült,
hogy parányi hangom Óperenciákon túlra
készült,

de elnyelte a hab, elkapta a szél.

Aztán meg itt ülök egyedül
rőt lámpafény mellett,
fülem körül kábult legyek donganak
és én hiába vagyok ilyen mélységesen szomorú:
senkise sajnál.

Lássátok, én ezt mind tudom.

S azt is tudom,
hogy pár perc múlva darabokra töröm
ezt a nyomorult tollat, amellyel írok
és keserű, felbúgó sírással vágom darabjait
a lámpa-üveghez,
mert jaj, hiába kiabálok.
Ki hallja meg a hangomat?

Csitt, hallga... hogy sírnak odakünt a kicsi árvák,
a kidobott, könnyes őszi szelek:
Mi lesz belőlem?
Mi lesz belőletek?
Mi lesz a szerelmemből?

Szegények karácsonyára

Sötét idők járnak fölöttünk,
a szív sötét, a szem komor,
amerre látunk, mindenütt csak
nyomor, nyomor, nyomor, nyomor...

Ki tartja még a régi jelszót,
hogy élni édes, élni jó?
A beteg föld nyitott sebére
vattaként hull a téli hó.

Kunyhókra hull, melyekben árván
guggol a tűzhely hidegen,
s lakóiknak nem kedves otthon,
de szörnyű, sivár, idegen.

Emberekről lerí az éhség,
a testük rongyokkal takart
s már szinte-szinte átkozódni
kezd, ki imádkozni akart...

Ó, hullj, szelíd hó, jöjj karácsony,
jöjj égi fényes, szép mese,
jöjj, fenyő, gyertya, csillagszóró,
szívünk a fény szerelmese.

Mesékre várunk, melyeket
el lehet hinni: mind igaz, –
csilingelő ezüstcsengőre,
amely vígasság és vigasz.

Figyeljete hát: nem is régen
élt egy csodás, jó, kicsi szent.
Csodák történtek sírja mellett,
hová holtában lepihent.

Az arca szép volt, lelke még szebb, –
ó, sok-sok évszázadon át
megérzi még e föld lakója,
szűz lelke rózsailatát.

Imáiban kegyes, szelíd volt,
tettében Jézusért merész.
Szegényt nem hagyott vigasz nélkül
Líziói kis szent Teréz.

Eljött közénk is most, ez estén,
kit a Szeretet Lelke hajt,
hogy elnémítsa, jóra váltsa
a zajt, a jajt, a földi bajt.

S ha kedvetek fel fog derülni
a szegény enyhülő baján,
gondoljátok meg: Ő jelent meg
a szegények karácsonyán.

Minden, mi itt van: csillogás,
nyugalommá vált félelem,
a karácsonyfa édes dísze,
cukor, liszt s minden élelem,

jó szó, szelídség, égi béke,
szeretetből kötött, puha
köntös a reszkető tagokra,
erős cipő, meleg ruha,

mind-mind a kis Szent adománya,
égből jött angyali követ
helyezte koldus asztalunkra:
Neki jár érte köszönet.

Az emberek csak eszközök
az égi irgalom kezén,
s minden tettük föl van jegyezve
az Isten aranylemezen.

Ha hálatelten gondolunk is
a jószívűekre, akik
adományokkal segítettek
s lelkükben irgalom lakik,

kik összeadtak sok-sok fillért,
ruhát, cipőt és kenyeret,
akiktől mind e számtalan
apró s nagy ajándék ered,

ha hálatelten gondolunk is
arra, ki földi jutalom
reménye nélkül gyűjtött-gyűjtött,
míg összegyűlt e szép halom,

ki sárba-hóba bandukolva
gyűjtötte a filléreket,
hogyan ünnepet üljön ma este
a karácsonyi szeretet,

érdemüket meg nem dicsérjük,
nem fonunk nekik glóriát, –
kedves lelkük jutalmazását
Istenre bízuk, aki lát,

Istenre, aki följegyezte
nemes szívük szép tetteit
és buzdítóul állította
elénk égi szentjeit.

Ma, mikor szörnyű nyomorúság
arat a földön s a sírás,
kétszeresen kell megjegyeznünk,
amiket mond a Szentírás:

Ha egynek is a bús szegények
közül nyújtottatok vigaszt,
ital-vizet a szomjazónak,
bizony, Nekem tettétek azt.

Az Úr Jézus a földre szállott,
jászolban fekszik, mosolyog,
szívéből már csirázva indul
ezer megváltó nagy dolog.

A jószívek, kik adakoztak,
pásztorokként állják körül,
háromkirályként hullnak térdre
és a gyermek Jézus örül,

jobban örül, hogy van még bennünk
könnyet törölni akarát,
mintha elébe vittünk volna
tömjént, myrrhát és aranyat.

A zengedező angyalok közt
mosolyogva szemünkbe néz,
ki mindezt tette s így akarta:
Líziói kis Szent Teréz.

Boldog karácsony, csillagszórós,
adj boldogságot már nekünk!
A szegények karácsonyán
béke velünk! Béke velünk!

Szegény élet krónikája

Olyan szelíden indulunk,
szerelmesen nézünk a célra,
tudom, akkor mind jók vagyunk
s mosolyogni is tudunk néha.

Azután olyasmikre vágyunk,
amik emberé sose lettek,
jó inaink is megfáradnak,
szavaink egyre nyűgösebbek.

Később mindent elvesznek mások,
ami jó lenne, ami járna:
Nincs lánymosoly, nincs pénz, imádság,
nincs március, és nincsen párna.

Reszkető ideges kezünk
egy este százszor is leírja:
Szegény ember szándékát
boldog Isten bírja.

Aztán utolsó próbaként
követelünk hangos-rekedten:
„Követtelem, amit kaphatnék,
amiért annyit verekedtem;

hiszen boldog uralkodónak
jöttem a földre, csókok várnak...
Ami a császáré, adjátok,
adjátok meg hát a császárnak!”

Ólmos eső felel csupán,
borús napok monoton csendje,
és vérbefutott szemgolyónkat
belefürjük az őszi estbe.

A hajunkat se cibálhatjuk:
már kitepték a búsulások,
ruháinkat se téphetjük meg:
leszedték már egyenként mások.

Vad-meztelenül kacagunk,
bűnös mámornak ágyat vetve,
s eljutunk a kegyetlenségig.
Belefutunk az örületbe.

A vén kapus

Ősi klastrom, esti klastrom, szürke vén ház ködvilágban,
vén tetője, boltozatja holt mesékbe tántorog:
Csupa furcsa bűv-imádság, halk keringés kacsalábon,
bús babonák bujtatója: lelkem ősi klastroma.

Szerzeteshad zsong zsolozsmát mélykongású szellemórán.
Holtak ők már, nincs húsuk se, zörg a csontjuk és sötét
gödreiből holt szemüknek zöldeslángú tűz lobog ki...
Fent a tornyon kong az óra és rikolt a szélkakas.

Hosszú néma folyosókon sűrű-sűrű vak sötétség,
sorban álmos, pántos ajtók, mindegyiken zár, lakat.
Ablak-aljban, fordulóban, repedésben, kulcslyuk-likban
fülledt tömjén súlya tesped, ezredévre megrekedt.

Kulcsosomóval csetlek-botlok itt e szörnyű éjszakában,
minden ajtót sorra zárok: én vagyok a vén kapus.
Mevénültem hetven évvel, leng szakállam lobogója,
hív a forgás, hív az éjjel, hív a mese, hív a köd.

Felfigyelve körbe nézek. Valahonnan lárma csap ki,
félre-zugban, nyirkos útban még világló cella néz,
vad röhejjel énekelnek, kártya perdül, pénz csörömpöl;
sok-sok ördög játszik ott lenn. Tárva-nyitva ajtajuk.

Jaj, becsukjam, merjem ezt én? Észrevesznek, rámmorognak,
felröhögnek, úgy kínálnak asztaluknál lakomát.
Reng szívemben szörnyű félés. Becsapom a pántos ajtót,
döngve csattan, zárja kattán: minden ajtó csukva már.

Lárma elhal, boltívek közt csendfolyónak habja fodroz,
hült verejték hull le rólam, köd borít be, tejfehér – –
Hirtelen csak újra zaj döng, nagy kapuhoz nyitni hívnak:
lila fényben lángolón az Isten áll a ház előtt.

Szonett Cseresznyevirághoz

Egy este, régen, nagyon este volt.
Lecsukták a fényes üzletredőket
s mint árva vad, ha mély vadonba törtet,
fáradt lábam elszántan kóborolt.

Az est öli az egyedül-levőket,
lelkükbe halált-váró mérget olt –
Egyszerre csak valaki rám hajolt
s egy lélek-csókot kaptam akkor Tőled,
testvérek lettünk, ugyanaz a lélek.
Bús-egyedül az est uccáin át
azóta fázom és borzongva félek.

Magányos percem mind szívemre vág:
Hamar múlik a tavasz és az élet
s hamar lehull a cseresznyevirág.

Kertünk is lesz

Ugy-e, leszek még én is boldog egyszer?

Pirosfedelű házikónk lesz
valahol messze innen,
ahol szabad lesz újra hinnem
s a ház elé virágot ültetünk.

És lesz egy kicsi kertünk is nekünk.
Nem lesz más benne, csak cseresznyefa,
mely kora reggel már arcomba pislán
s bolondos, édes késő áprilisban
sziromesőben ismételtetem
a legdrágább nevet,
mely örökké nevet:
Cseresznyevirág!

Ugy-e, leszek még boldog én is egyszer?

Istenem, mikor vad kételyek rágnak,
vedd ezt a verset szelíd imádságnak.
Add, hogy úgy legyen. Ámen.

Jézust keresem

Tudod Uram, hogy Téged kereslek,
ugye tudod, hogy nagyon szeretlek.
És mégis gyakran elfelejtlek,
pedig mindig csak Téged kereslek.

Elhiszed Uram, ha vétkezem is,
közel tudlak magamhoz mégis.
Hogy Neked áldozok könnyeimmal
s az én kevés örömeimmal.

Lásd Uram, nehéz jónak lenni,
mindég a tiszta úton menni.
A könnyek serlegét kiüríteni
s ellened mégsem zugolódni.

Uram, fogd a kezemet erősen,
emelj fel megint, ha elestem.
Ugye tudod, hogy nagyon szeretlek,
ugye tudod, csak Téged kereslek!

Áldott a szemed

Áldott a szemed, mert egyszer reám nézett,
mert egy percre az arcom benne fénylett
Jóságos a kezed, mert szelíd volt hozzám,
amikor szótlán megsimogattál.
A szád csak becéző, halk szavakat mondott,
Emlékszem, a vágyam akkor bomlott.
Áldott a szemed, mert akkor reám nézett,
mert egy percre az arcom benne fénylett.

Add vissza Uram...!

Jóságodban Uram sosem kételkedtem,
minden új útamra Benned bízva léptem.
Büntető kezedet szótlán fogadtam
s ha örömet adtál, érte hálás voltam,

Uram én a büntől messzire futottam,
eddig még, úgy érzem, a Tied maradtam.
De ha bánatot adsz, ne bocsásd el kezem,
magamban az utam folytatni nem merem.

Úgy érzem ma meghalt a Dal és az Öröm,
elmúlt életemhez nincsen ma már közöm.
Hisz sírnom sem szabad, mosolyba takarom
büszkeség álarcát szótlánul hordom.

Háládatlan voltam, hogy elhagyta Uram,
elfordultál tőlem, hogy nem hallod szavam?
Az életem már súlyos, rettenetes teher
a szívem széttörve, száz darabban hever.

Életet csak szegény álmaimnak kértem,
mert a valót mindig behunyt szemmel néztem.
Hát bűn volt szívemnek meleg, színes vágya,
nem lehet lelkünknek soha semmi álma?

Vedd vissza uram a bánatok serlegét,
Add vissza álmaim színes, meleg percét,
Ne taníts meg Uram a valótól félni,
nem tudok, nem bírok álmok nélkül élni!

Dal és vers

Most érzem, hogy ébrednek a dalok!
Hogy muzsikálnak az agyamban,
Csengenek-bonganak egy hangban,
úgy simulnak, mint szerelmes karok.

Várják, hogy eldaloljam egy dalban!
Legyen egy dal különös, színes,
színpompázó színektől hímes,
mint ízek és illatok a borban.

A melódiát ó, hogy szeretem!
Mert puhán forró csendes és szép,
olyan, mint egy régi olasz kép,
a melódiát ó, hogy szeretem!

Ha egyedül vagyok, csak dal legyen,
Vers, amit olvasok vagy írok,
szelíd, puha szavak, ha sírok,
Ha egyedül vagyok, csak dal legyen.

Mert ősz van...

Tele haldokló vággyal a szívem
s künn az erdőn halkán jön az ősz.
Kék pára repül a mező felett,
a szívem ma olyan, mint az ősz.

Nagy álmok kettétörve pihennek,
a vágyam elmúlt nyárról dalol.
A ködös nagy messzeségbe nézek,
és érzem, hogy várnak valahol.

Az emlékeket szétteregetem,
– megannyi fehér rózsaszírom. –
Egyenként rájuk simul a kezem,
– az emlékeket mostan siratom. –

Kijózanodás

Mint amikor hűvös szellő csap meg,
kijózanodtam egy perc alatt.
Tegnap még lángban állott a világ,
ma már csak parázs hamu alatt.

Tegnap szédülve néztem a mélybe,
bolond szívem ma meg sem rezdül.
Tegnap egy daltól halálos kinnal
homályos lett szemem egy könnytől.

Ma dalolok már könnytelen szemmel
visszhangja nem ver a szívemben.
S az emlékezés fényes lángjai
nem vetnek vissza fényt szemembe.

Dal

A szívem nem tud muzsikálni
vidám könnyű kis dalokat.
Hiába, mindig meg kell állni,
s meghalni hagyni vágyakat.

A vidám drága kis nótáknak
olyan hamar végük szakad.
Fagyos ködre s pianóra válnak
s halk zümmögés, ami marad.

A lelkemben sok melódia
csak felhangoló kézre vár.
Mennyi színes szép szimfónia,
eljátszatlanul hagyni kár.

A dalok álomba alusznak
az óra halkán csak halad.
A nóták csendben haldokolnak
s feszülő húrjuk megszakad.

EGYÉB FORRÁSOKBAN TALÁLHATÓ VERSEK

[Vak, akinek megnyílt a szeme...]

Vak, akinek megnyílt a szeme
Milyen csodálatos!
Milyen szívesen robog a világ,
s keringenek a csillagmilliárdok,
milyen szívesen lüktet a mi vérünk
milyen színes, ha megyünk, sírunk, kérünk –
milyen csodásan látja az újságot
[romlott szövegsor]
sötét világ kis kóbor szelleme,
ma rábukkantam a való világra:
a fényre, a szépre,
a lángra, a képre,
a vágyra, a szóra,
a röpké hajóra,
a csókra, a hírre,
a káprázatos tavasz-igazságra,
a színre, a színre, a színre!
S a nagy csodáknak tágas fénykörébe
le kén' borulni –
s kacagni, sírni,
táncolni, égni, imádkozni kéne!
Vagy himnusz zengeni
s elhinni, amit eddig el nem hittem:
Áldott, áldott, ami csodálatos,
s csodálatos a Minden!

1924. október 25.

[Elfáradtam a titkos szavak közt...]

Elfáradtam a titkos szavak közt
Elálmosodtam a furcsa körök
közepén és gyöngé vagyok.
Eszteendőket óta először
szólok az emberek nyelvén,
földkövet szőlők
valakit és megijedek a hangomtól.
Hívok valakit, aki minden
fanatizmusomat magáévá teszi,
aki hisz bennem,

harcol és szenved értem.
Aki, ha megütöm is, szeret.
Aki vállal engem, s az életemet a
tenyerén viszi az emberek között.
Mi lesz, ha elapad a könnyem,
elszárad a hangom és elhal?
Mi lesz, ha senkise jön?

1929. április 7.

Születésnap i köszöntő

Arca legyen olyan piros,
mint ez a ciklámen.
Ezt kívánom Melikének
szeretettel. Ámen.

Jenő

(A rím gyönyörű, ugy-e?!)

1934. november 14.

Fehér árnyék

Valamikor halk téli estén
Kísértetjárás lesz, tudom –
Városvégén, temető mellett
zúzmarás, ködös vén uton.

Az a kísértet ismerősöm
úgy ismerem, mint magamat,
lepedőben úszik a ködben
s áll meg a villanyok alatt.

Fejét otthagyt a valamerre,
üres szemeire mély titok.
Ne higgyétek, hogy szomorú lesz,
ne higgyétek, hogy sírni fog.

Borzasztóan fog hahotázni,
összecsapdossa csontkezét
és nyikorogva fog táncolni
a vad kísértet szerteszét.

Aztán lassan szerteoszlik
s vonítanak a kapukban végig
feketeszőrű csúf kutyák.

Gyötrő angyalok

Ágyát zsibongva körülállja
gyötrő, fehér angyal-sereg.
Hajnalban felébresztik őt
s a hús párnák közül kicibálják,
pedig ő aludni szeretne.
Puha kalácsot tömnek a szájába
és édes tejet öntenek,
pedig ő nem akar enni.
Kicsi lavorból megmosdatják
állott, rossz szagú vízzel,
pedig ő tengert szeretne,
hideget és végtelent.
Inget adnak rá és ruhát,
nyakkendőt kötnek neki,
pedig ő anyaszült meztelenül
szeretné csókoltatni bőrét
a nappal.
Fanyarfüstű cigarettát
gyújtanak meg a fogai közt,
pedig ő szénaitatot szeretne szívni
s ébredő erdők szagát.
Sétabotot nyomnak a kezébe
s húzzák, taszigálják végig
a vijjogó, lármás uccasoron,
pedig ő csendet akar
és nem akar menni.
Ha kő esnék fejére a háztetőről,
elkapják a levegőben –
s ha lefekszik a sínek közé,
merthogy meg akar halni,
gonoszul mosolyogva ölbe kapják
és arrább teszik.

Holdfényben

Kileng a hold az égnek ablakán.
Fejem körül a jázminbokrok
nehéz illata füstölög.
Messziről emberek kopognak.
Mellükön kicsi piros lámpák:
piros szívek, szerelmesek.
A halál valahol összerogyott.
Elejtett kaszája sikoltva zeng
egy ódon ház falán.

Ha kedvesem most látná arcomat,
velem jönne, ahová én megyek
s együtt kérdeznők a titkot:

Nem elég árnyék az ember?
A holdfényben miért kell neki még egy,
mely sarka után leselkedik?

Halálíg

Szegény madár akit itt feledtek
bezárva, jaj,
itt feledtek a sötétben,
vergődni és rikoltani halálíg!
Romló ételek szagától
szédülők és bordacsontok
rácsát verdesi a szárnyam.
Fent koponyacsont és csukott
száj, két idegen szem,
nem az enyém.
Ragadozó csőrrel vágok
egy börtönömbe akasztott
idegen szívre és fehér
tollaimra csurog a vér...

Ő az egyetlen érdemes

Tavalyi leveleket röpít a szél.
Tavalyi vágyak
verődnek az ablakomhoz
s én nem akarok tudni róluk.

Minden porcikámat megtisztította
a fájdalom, tiszta vagyok,
mint a forrásvíz,
balzsamos, mint a fenyves.

Már csak Krisztust tudom szeretni, –
talán szerzetes leszek,
nem tudom, de annyi biztos,
hogy Ő az egyetlen érdemes.

Ez a pokol, ez a nyomorult,
kékrekorbácsolt test,
ez az égrevonító szegénység:
milyen jó! Milyen jó!

Nem az a fontos

Nem tudjátok ti, mit jelent
ezrekért sírni, fuldokolni
s kiválasztottként böjtöt tartani.
Nem az a fontos, hogy megtanultam-e
háromezer szót franciául
s olvastam-e Baudelaire-t, vagy Maeterlinck-et
eredetiben.
Hanem hogy nem alszom egymásután
hétszázhetvenhét éjszaka.
Ha köszönök nektek az uccán,
ha hajlékokba belépek,
nem az a fontos, hogy tehetséges
vagyok-e, vagy tehetségtelen,
kedves, vagy utálatos.
Hanem hogy fáj belül
és éget, éget a megzavarosodásig.
Nem az a fontos, hogy könyvet írtam,
hogy ki vagyok, mi vagyok,
hogy tegnap badarságokat beszéltem
egy asszonynak temetőbe menet.
Hanem hogy egyedül vagyok.
És fenn állok, iszonyú magosan
és látok a mélyben égő falvakat
és a házakból üvöltés szakad
s a pokol kénköves füstje csavarodik
a hörgő, kiszikkadt tüdőkre...
És nem tudom őket megváltani!

Szavakat gyűjtök

Szavak, szavak, szavak, szavak.
Egyik érces, másik rekedt,
de mindenképen elriasztják
a közelgő tündéreket.
Gyűjtöm, mint tört cserépdarabkát,
üres gyufaskatulyát a vak.
Kezembe fogom, szétpergetem:
szavak, szavak, szavak, szavak.
Az évek óta összehordott
romló kalácsot, lopható ezüstöt
tán mégse szórja szét a szél,
mint a szomorú, szürke füstöt.

Mi lesz velük, mi lesz velem?
Üres mezőkön dob pereg.
Győzelemre, rohamra fáradt
a rongyos, éhes hadsereg.

Ha egy-kettő meg is marad,
csorbult, csúfult tükörszilánk,
a dicsőséges Isten arca
nem fog abból ragyogni ránk.

Különben is sötét a város,
emberek, barmok alszanak.
Hiába pereg a jégeső is:
Szavak, szavak, szavak, szavak.

[Elhagytuk már...]

Elhagytuk már az olajfákat
s az illatozó este
reánk köszön.

Kezedet lágyan megfogom.
Életünk értelme egymásba
átmuzsikál.

Valaki megkönyörül rajtunk
és leborít kettőnket, így
egy nagy lila harangvirággal.

[Ünnepségre hívtatok...]

Ünnepségre hívtatok
Minden jóval,
zeneszóval csalogattatok.
Az ünnepi kalácsokat
megettétek,
a csattogó zenét
elnémítottátok,
a fáklyákat és lampionokat
kioltottátok
s a csallitok közt vihorászva
szétfutottatok ezer felé.

Most
itt állok.
Egyedül
a feneketlen sötétségben.

[A szolgák bérét kifizetjük...]

A szolgák bérét kifizetjük
és elbocsátjuk őket.
Pajtákból a lovakat, ólaktól az ökröket
kitereljük a szabad mezőkre.
Kedvenc kicsi kutyánkat, a Bundust
a szomszédéknak adjuk.
A könyveket és fényképeket,
írásokat, leveleket
egyenként a kemencébe hányjuk –
Aztán keresztet vetünk
s mellretett kézzel, csukott szemekkel
lefekszünk az ágyba.

Midas király

Gyönyörű kert volt.
Madár dalárda énekelt a fákon
És szűzkelyhű virágok
Öntözték szerte búvillatukat!...
Színpompa, fény,
Aranyos, forró napsütés!...
Olyan volt minden, mint egy édes álom
Csak én, csak én, a bús, elégedetlen
A fáradt-lelkű, örök-mohó vándor
(Ki mindig keres és sosem talál)
Csak én, csak én járkáltam
lehajtott fővel, egyedül
A kert ösvényein.
– Szegény Midas király!

És észrevettem egy virágot
És úgy éreztem: ezt kutattam,
Mióta békén odahagytam
És ez a szál virág,
Ez a szál liliom-virág
Kísértett engem álmaimban is! – –
– És küszködve bár önmagammal,
De odaléptem és letéptem –
És akkor láttam, hogy – hamis!
Szirmai mind arannyá merevültek,
Hideg, vigyorgó, villogó arannyá,
Mit lelkem úgy utál;
Illata, bája eltűnt,
S én megdöbbenve hajítottam el...
– Szegény Midas király!

V. TÖREDÉKEK

LÁNG GUSZTÁV GYŰJTEMÉNYBEN GÉPIRATLAPOKON

Június

A falu dicsérete
Csöndes, falusi, nyári szép vasárnap,
aranykőd úszik, fényes, nyári por.
A porba lép, a porra rátipor
s a templom felé indul a szikár pap.

Utána tisztos, délutáni sor.

.....

E tiszta csöndet nem lehet lemérni,
aranyos felhők kószálnak mesésen
s azt hinnéd: egy felnyújtott kéz eléri.

Sugár hull köztük, minden kicsi résen.
Áldásra emelt kézzel szőke férfi
ballag át a falun, a napsütésen...

Október

[Ó, nemzetek...]

Ó, nemzetek, ti három nemzetek!
Álmomban egy volt néktek a szüret
és közös szüreti dalt zengtetek.

December

Az emlékek dicsérete

Fenyőszag szállott. És esett a hó, lágy

.....

De mondom, menni kellett, menni föl,
a hegyre és sietni. Néha félve
néztem a gond havas felhőiből:

Ő állt. Arcára folyt az alkony vére.
Integtetett utánam messziről
s a nagy hidegtől könny esett kezére.

[A csillagfény egész éjjel...]

(A csillagfény egész éjjel szakadt,
de énekelő angyal nem akadt.
Közeledem kis rozzant házikómhoz.

Nézem, nézem a deszkafalakat
és furcsán csillog a kopott lakat.)

EGYÉB HELYEKRŐL ELŐKERÜLT TÖREDÉKEK

[Aztán csak béke...]

Aztán csak béke
kell nekünk.
Úgy-e, pajtások
elmegyünk?

A nóta szála
megszakad
és bandukol
a kis csapat.

Emlék (olv. szó)
(olv. szó)
a téli hó,
a nyári por...

Édesanyám

mindig olyan bánatos.
Figyeli szegény beteg, magyar
szívemnek dobogását, azután
csöndesen szól:
– Szomorú idők járnak!...
És én csak állok Erdélyország szélén
fojtogató, végtelen ködben,
összeölelkezve, némán
édesanyámmal, édesapámmal.

[S én ki nyáron...]

S én ki nyáron kifáradtam
S itt állok őszén és fásultan
Imádkozom önzetlen szépen
Fakuló tavasz érdekében,
Tinektek sikerüljön jobban.

Régi fajta vers lett volna, furcsa, szomorú
S úgy jön, hogy [olv. szó] légyen utána szépen
Mint régi imádságom után:
Úgy legyen. Ámen.

JEGYZETEK ÉS FORRÁSHELYEK

I.
DSIDA JENŐ ÁLTAL
KÖTETEKBE RENDEZETT VERSEK

Leselkedő magány

Cluj-Kolozsvár 1928. Minerva [ny.] 96 pp

[Mezőnek virág...]

LGGY gépiratlapon „Szomorú epigram” c. vált. szöveg.

Fáraók sírja felé

Mélyre ások

Bábel: akkád Báb-ili: „istenkapu” – alsó-mezopotámiai város, a Kr.e. IV. évezred óta létezik. Az Ószövetség szerint lakói égigérő torony építésébe fogtak, de a soknyelvűség megjelenése miatt elpusztult az építmény.

Összefont tenyérrel

Ellenzék 1926. szeptember 20. 11. p Aki lehettem volna c. szövegváltozat:

6. versszak 1. sor: *Harmatkorbáccsal az éjszaka megver:*

2. sor: *Ne panaszkod és ne merd kérdeződni,*

7. versszak 1. sor: *Felrémlik akkor, akiket kivágott*

10. versszak 3. sor: *álmot mutat a könnyörülő este.*

Visszatért lovagok

Ellenzék 1927. augusztus 29. vált. szöveggel.

Árnyékok

Hóréb: más néven: Sinai hegy az Ótestamentumban.

Salamon: Az ószövetségi Izrael harmadik királya (Kr.e. 970-930): „Bölcs Salamon”. A jeruzsálemi templom első felépítője.

Behúnyt szemem át

Pásztortűz 1927. december. 25. vált. szöveggel

Fekete köpeny alatt

„napkeleti bölcsek csillaga”: A Máté – evangélium szerint „mágusok”, a későbbi legenda szerinti „háromkirályok” voltak az első pogányok, akik – csillagtól vezérelve – Betlehembe érkeztek hódolni a kisded Jézus előtt. Nevük: Gáspár, Menyhért és Boldizsár.

Olvadó jégvirág

Boroszlán: orgona (*Syringa vulgaris*)

Lázár: héber Eleazár. Több bibliai személy neve, pl. Mária és Márta testvére, Jézus barátja, aki negyednapja halott volt, amikor Jézus a sírjából életre támasztotta.

Kitéve

Ószövetség (Ótestamentum): A Szentírásnak (görögül bibliának) a zsidóságtól is szentnek tartott, Istentől sugalmazottnak tekintett könyvei. A kereszténység bibliájában ehhez járul az Újszövetség 27 könyve.

„Mózesül tették a folyóra”: bibliai hasonlat. A fáraó, Egyiptom királya elrendelte, hogy az izraeliták fiú újszülötteit vessék a Nílusba: Mózes, Izrael népének későbbi vezérét és első prófétáját a fáraó lánya mentette meg és neveltette fel.

Tamás: szent apostol, a tizenkettő egyike, akit „hitetlennek” is emlegetnek.

Ifju Erdély 1927. május 163. p „Szatmár” helymegjelöléssel szövegjelölés:

1. versszak 3. sor: *Csobogna a víz, zizegne a sás...*
2. versszak 1. sor: *Döngő lépésű, távoli nagy élet*
2. sor: *zaját hallgatnám merev nyugalomban*
3. sor: *és örülnék, hogy *szívem meg se dobban.*
3. versszak 1. sor: *Dús álmom lenne testemen a pólya:*
2. sor: *Lennék ismételt, ködös ószövetség,*
4. versszak 1. sor: *Éjjel a fényes csillagokat nézném,*
2. sor: *sellők hadát, mely a folyóra jár,*
3. sor: *s ringatna mélán, lágyan a kosár.*
5. versszak 1. sor: *Egy lány is jönne könnyű csolnakán,*
2. sor: *az én dalomat énekelve búsan,*
3. sor: *de én már azt se, azt se hallanám.*
6. versszak 2. sor: *elkészt csókot csurgatna a Hold:*
7. versszak 1. sor: *Hitet lelne a kételkedő Tamás,*
2. sor: *új tízparancsról álmodna Mózes...*
3. sor: *S zúgna a folyó, zizegne a sás...*

Drótok között

Szökött hang: hol a tűz?

Ellenzék 1927. augusztus 29. változatlan szöveggel

Siralom

Miserere: lat. „könyörülj”.

PIM V 4760/46/1-80 2. versszak 2. sor: ha fűtjük is hideg * szobánk

Páosztortúz XIII. évf. 544. 1927. november 20. Az unalom siralma c. változatlan szöveg

Apokalipszis

Apokalipszis: gör. „apokalüpszisz”: leleplezés, kinyilatkoztatás. Szt. János apostolnak tulajdonított újszövetségi szent könyv, „Jelenések könyve”, amely jelképes értelmű látomásokat is leír a világ végéről és az előtte bekövetkező szörnyűségekről. Az Apokalipszis lovasai: a háború, a polgárháború, az éhínség és a halál megszemélyesítői.

Circumdederunt me...

Circumdederunt me... lat. „Körülvettek engem...” Teljes szöveg: Circumdederunt me gemitus mortis: idézet a latin bibliai Zsoltárkönyvből (Zsolt 114,3,) a latin nyelvű katolikus gyászmise bevezető részében éneklik.

Glóriáz: lat. gloria „dicsőség” magyar igeképzéssel: dicsóít.

Hazafelé az éjszakában

A Hirnök 1928. 209. p változatlan szöveg

Leselkedő magány

Törpefenyők jaja

PIM V 2107/1-280 Rozsnyay Kálmánné Dapsy Gizella versgyűjteményében

2. versszak 3. sor: s néha *omolva, loholva* dörgő

Pásztortűz 1928. február 12. 2. versszak 3. sor: s néha *omolva, loholva* dörgő

Vasárnap (Arad) 1928. június 10. változatlan szöveg.

Emlékezések városában

Pásztortűz 1927. április 24. változatlan szöveg.

Nocturno

Nocturno: egyházi lat. nocturnum, olasz notturmo: a szerzetesek éjszakai imaórája. Fr. nocturne: éjszakai hangulatú vagy szemlélődő jellegű zenedarab.

Leselkedő magány

Ellenzék 1927. november 14. változatlan szöveg.

Valami arcot viszek

Ellenzék 1928. január. 16. változatlan szöveg.

Ormok felé

Madonna: ol. ma donna „asszonyom”. A hölgyek tiszteletteljes olasz megszólítása, a keresztény művészetben Szűz Mária, karján a kis Jézussal.

Metamorfozis

Metamorfózis: gör. Metamorphószisz. Átalakulás, átváltozás, Jézus „színeváltozása”.

Ellenzék 1928. március. 19. 12. p

3. versszak 2. sor: Meghal *mezítelen* testem lángolása

Ablaknyitás

Ellenzék 1928. március. 19. 1 versszak 4. sor: s jégcsapok *cseppennek* finoman.

2. versszak 1. sor: Pattanó rügyek *rohanó* hada

A háló közepén

PIM V 4760/46/1-80 „A szomorúság pókja” c.

2. versszak 4. sor: *a* sejtelem-fonalakból

Pásztortűz XIII. évf. 604. 1927. december 25. „A szomorúság pókja” c. változatlan szöveg

Eltűnő vonalak

Itt a helyem

Pásztortűz 1928. február 12. változatlan szöveg.

Megbocsátod-é?

Pásztortűz 1928. április 22. változatlan szöveg.

Hammelni legenda nyomán

Pásztortűz 1927. november 20. 3. versszak 8. sor után sorbővülés:

mint viharpaskolta, kicsapott
búzös-fekete, végtelen árvíz.

Vasárnap 1928. április 29. változatlan szöveg.

Hideg téli est

Ellenzék 1928. január 16. változatlan szöveg

Mindent neked adok

Pásztortűz 1928. április 22. változatlan szöveg.

Zarándokút

Pásztortűz 1928. április 22. szövegelőzmény:

III. vers 2. versszak 3. sor: ott állnak mereven a lángos *éjszakában*

Nagycsütörtök

**III. Gy. Szabó Béla, Kolozsvár 1933.
Erdélyi Szépmíves Céh Minerva ny. 96 pp**

Légy már legenda

Szobor és drágakő

Petronius: P. Arbiter (? – i.sz. 66) római író és költő, Néró császár udvarában elegantiae arbiternek, a „jóízlés szakértőjének” tekintették.

Erdélyi Helikon 1931. augusztus-szeptember 515-517 pp szövegelőzmény:

5 versszak 1. sor: s hol marad *buzogó* melled erős *melege* (Ez alapján javítva a szöveg).

Immáron ötvenhárom napja

Planéta-pályák: a bolygó-pályák, a bolygók állása.

Erdélyi Helikon 1931. augusztus-szeptember 515-517 pp változatlan szöveg.

Szerenád Ilonkának

Zsolozsma: lat. officium „kötelesség” vagy liturgia horarum: „az imaórák liturgiája”. A katolikus és keleti keresztény egyházakban a szerzetesek napi imádsága. Latin szövegét a Breviárium néven ismert könyv tartalmazza.

Léthé: gör. A mitológia szerint alvilági folyó, ha a holtak isznak vizéből, elfelejtik földi szenvedéseiket.

Szeraf: héber (többes számban) seráfim: „tüzes angyalok”. Látomásbeli égi lények Jáhve trónusa körül, Izajásnak prófétává avató szertartásában szerepelnek. A biblia utáni irodalomban az angyalok egyik osztálya.

Ilonka: Veisz Ilonka, anyai nagyapjának unokahúga.

Az idézet E. A. Poe: Annabel Lee c. verséből, Babits Mihály fordításában:

Gyermek volt s gyermek voltam én,
Lee Annácska meg én,
de szerelmünk több volt mint szerelem
tengerpart bús mezején.

Túl jégmezőkön

Erdélyi Helikon 1932. augusztus-szeptember 459. p változatlan szöveg

LGGY gépiratban szövegelőzmény „Mindegy” c.

Oly mindegy hogy ezer kilométer
nyúlt közibénk avagy ötszáz
– Ott jársz
messze
hómezőkön ahol
glóriás bárányok vándorolnak
a vattás esti békesség felé

Zúgás ott a finom lehellet
szempilla ha rebben zord suhogás
Piros tulipánokat
hajigálsz el a hóba
jelül
s olykor meg-megállsz
figyelőn: –
Tisztán hallod amint valahol
üvegszívem szirmai halkán
apránkint töredeznek.

Jegenyék

Erdélyi Helikon 1928. november 7. 525. p: tagolatlan, 8-10 szótagos, 15 soros versváltozat.

Erdélyi Helikon 1932. augusztus-szeptember. 459. p változatlan szöveg.

Élt valaha régen...

Ellenzék 1931. április 5. 5. p „Majdani jelenés” c. változatlan szöveggel.

Légy már legenda

Véda: óind. „tudás”. A négy Véda a hindu vallás legrégebbi szent könyve szanszkrit nyelven.

Pásztortűz 1931. október 18. 484. p változatlan szöveg, de interpunkció nélkül

Ellenzék 1938. június 12. változatlan szöveg

Aradi Közlöny 1938. június 14. változatlan szöveg.

Purgatorium

Purgatorium: lat. tisztítóhely. A katolikus hittanítás szerint átmeneti vezeklő állapot a halál után.

Pásztortűz 1930. augusztus 24. 390. p 9. sor: úzi a dombon a *szépségek* árnyát

In = Ünnepi könyv 1930. (Szerk. Sényi László)

Nagycsütörtök

Kettétört óda a szerelemhez

Erdélyi Helikon 1931. június 453-455 pp 3 versszak 3-4 sor:

homlokod fölött *az ezüstbe játszó glória-sávot.*

Nagycsütörtök

Nagycsütörtök: A húsvétot megelőző hét csütörtöke – Jézus utolsó vacsorájának és az oltári-szentség alapításának emlékezete.

Péter, Jakab, János, Máté: Jézus első apostolai a tizenkettő közül.

D. J.: Égi mezőkön Budapest 2001. Tinta könyvkiadó (szerk. és utószó: Kabán Annamária és Mózes Huba). A kötet három kéz/gépiratos szövegelméleti változatot mutat be, melyet a szerkesztő-páros a Vers és lélek c. kötet „A Nagycsütörtök két szövegváltozata” c. tanulmányban részletez és „Az egy versszöveg metamorfózisa” címűben elemez.

Alapváltozat szövegelméleti változat (6 sorral rövidebb a végső változatnál)

1. sor: Nem volt csatlakozás – Hat óra késést
*jelzett a vonat és koromsötétben
hat teljes órát gubbasztottam a székekocsárdi
váróteremben: fáradt voltam és olyan*

5. sor: *törött lelkű a sok szenvedéstől
Odakünt mozdonyok dörögtek jöttek mentek
fülem mellett nagy szárnyak suhogtak
s elfogott valami névtelen irtózat
valami iszonyú félelem a holnapi naptól*

10. sor: *Körülnéztem:
kivel tudnék néhány szót váltani
de Péter aludt János aludt Jakab
és a többiek mind aludtak
Homlokomról nehéz cseppek indultak*

15. sor: *s folytak-folytak végig az arcomon*

B.-C. szövegelméleti változat (félkövérrel a végleges szöveg)

jeleztek és a fullatag sötétben
B jeleztek és a *sűrűdő* sötétben
Testem törött volt és nehéz a lelkem
B Testem *fáradt* volt és nehéz a lelkem
mint ki sötétben titkos útnak indult
B mint aki Erdély földjén halni készül
végzetes földön csillagok szavára,
B bolondul édes, szép-szép dolgokért

- s finom ideggel érzi messziről**
 B *s lehúnyt pillával sejt* messziről
- nyomán lopódzó ellenségeit**
 B *lopódzó, gyilkos ellenségeit.*
- Az ablakon túl mozdonyok zörögtek,**
 B *Az ablakon túl mozdonyok dörögtek*
- a sűrű füst, mint roppant denevérszárny
 legyintett arcul. Tompa borzalom**
 B *jöttek-mentek, nagy füstszerényak suhogtak*
Fülem körül. Vad, néma borzalom
- C *A sűrű füst, mint roppant denevérszárny*
Arcul legyintett. Tompa borzalom
- fogott el, mély állati félelem.**
 B *fogott el, fülledt, fojtó félelem.*
- Körülnéztem: szerettem volna néhány**
 B *Körülnéztem: néhány szót váltani*
- szót váltani jó, meghitt emberekkel,**
 B *be vágytam csendes, kedves emberekkel*
- Kövér csöppek indultak homlokomról**
 B *Nagy csöppek kezdtek folyni homlokomról*

Panasz gyengülő gyökerekről

Erdélyi Helikon 1931. november 693. p változatlan szöveg, de interpunkció nélkül.

Országos eső

A „Légy már legenda” c. posztumusz kötetben „Nincs többé szabadság” c. szövegelőzmény
 Galgó, 1930. szeptember 23. dátummal:

6. sor: gyors tettekre s a könnyedén *kigondolt*

14. sor: *készülődés*. Kerekeskúta az udvar

19. sor: *Esténként* gomolyos, városnyi felhők

Harum dierum carmina

Harum dierum carmina: lat. Ama napok éneke.

Styx: gör. Sztix. Az Alvilág határfolyója a görög mitológiában.

Tömjénfűst: dél-arábiai növény gyantája. Parázsra hintve édes illatot áraszt, amelyet mint az imádás és tisztelet kifejezését ünnepélyes egyházi szertartásoknál használtak fel.

Pasztortűz 1931. október 18. 484. p változatlan szöveg, de interpunkció nélkül.

Tóparti könyörgés

Parabola: gör. Parabolé: „megfelelés, egybevetés, hasonlat”. Így nevezi a görög nyelvű Újszövetség Jézus beszédeit.

A költő feltámadása

Erdélyi Helikon 1932. augusztus-szeptember 458. p változatlan szöveg, de az itteni 26 helyett 20 sorba tördelve.

„Mégis” c. Pásztortűz 1930. március 23., PIM V 4760/46/1-80 és Gépirat versváltozat:

Már fellobbantják kétfelől
az utat jelző gyertyavilágot.
Már könnyel öntözik arcán
a kiütköző hullafoltokat.
Már feszületet nyomnak kezébe,
már imádkoznak ágya mellett,
mormolnak és nyöszörögnek
s köszörüli torkát a pap.
S akkor mégis fölemelkedik
ő,
kitántorog a gerendázott ajtón
tüdeje levegőt szippant
a tártólú fenyves alatt
és elrohan az alkonyi fényben
egy ficánkoló lepke után...

Pásztori tájak remetéje

Messzire jöttem

Erdélyi Helikon 1929. június 452. p

3. versszak 3-4 sor: *A jószág szivacsából* hús vizet
csorgatok *minden* sebeikre.

4. versszak 3. sor: Mosolyogva viszi, *viszi* előre

Halvány, borús táj

A Hirnök 1930. 291. p szövegelőzmény:

A felhők alacsonyan szállnak.
Házikónk ablakán szél lengeti
a függönyt, ócska könyvek
lapjait hűvösen zizegteti.

Jó hűvös ruhákat veszünk fel,
tisztákat és fehéreket.

A malom-árka csobogja, locsogja
a tiszta szívek dalát.

Október, csöndes szerelem,
halvány tájkép, rövid emberélet:
Mikor fogok rólatok
halhatatlan igéket mondani?

LGGY gépirat:

2. versszak 1. sor: Jó hűvös ruhákat veszünk *magunkra*

3. versszak 2. sor: *halvány* tájkép: * emberélet –

Elalszom, mint az őzek

Erdélyi Helikon 1931. június 455. p változatlan szöveg

Szomorú pásztor

Pásztortűz 1931. augusztus 9. 392. p változatlan szöveg

Pásztori tájak remetéje

Zsoltár: gör. pszalmosz – éneklésre szánt költői imádságszövegek.

Pergamen: (a kisázsiai görög Pergamon városról elnevezve). Állatbőrből készült, mésvízben áttetszővé kikészített íróhártya, kéziratok könyvek, régi oklevelek anyaga.

PIM V 4760/46/1-80 Nyugtalanság c. versváltozat (4 versszakba tördelve):

Sokáig voltam remetéd.
Nyugodt voltam és megelégedett.
*Az őszi szeleket túlzúgta az ének,
melyet dicséretedre énekeltem.*

*De most elfogott valami nyugtalanság,
sokszor tekintek ki az ablakon,
délutánonként kiülök deszkaházikóm
küszöbére s nézem a távot.*

*Kedvenc zsoltárom oly üres
ostobák a sárga pergamenek;
a hegyélen juhok ballagnak
lassuléptű, békés pásztorokkal.*

Fenyőtoboz hull és piros levél.
Nyugtalan vagyok, tele vágyakkal.
*Rongyos ruhámat tisztogatom
S föl-fölveszem a vándorbotot.*

Pásztortűz 1929. december. 22. 604. p változatlan szöveg

Mesebeli vadász

Pásztortűz 1931. április 5. 170. p változatlan szöveg

Tündéri éjben érkezel!

Pásztortűz 1930. november 30. 589. p változatlan szöveg.

Hegyenlakók

Erdélyi Helikon 1930. augusztus-szeptember 598. p

13. sor: s számárhajcsárok énekelnek

Szerelmes ajándék

Olyan egyszerű

IN = Ünnepi könyv 1930. (szerk. Sényi László)

Az újszülött

Pásztortűz 1932. december 15-31. 367. p változatlan szöveg „1931. karácsony” datálással.

Csöndesek az ő léptei

Pásztortűz 1931. február 22. 83. p változatlan szöveg

Elysium

Erdélyi Helikon 1931. november 693. p (interpunkció nélkül)

3. versszak 1. sor: Ha *sóhajtasz*, hangja nincs, csak lejjebb hajlik minden virág,

Hajnali séta

Erdélyi Helikon 1930. augusztus-szeptember 598. p 7. sor: mint Isten *két labdája*, a halavány csillagok közt.

Emléksorok I-II.

Pásztortűz 1930. november 30. 597. p „Pelyhes pillanatok” címen, a II. vers nélkül:

5-6. sor: Mintha száz meg ezer kanári *csengne*,
szólna, száz meg ezer rigó *fütyülne*.

Pásztortűz 1930. november 30. 508. p „Emlék” c. változatlan szöveggel a II. vers.

LGGY gépirat II. vers szövegváltozata:

1 sor: *Angyalok mosolya* hullott a napsugárban,

Szőkevények a fák közt

Ellenzék 1932. július 5. 10. p változatlan szöveggel, de sortagolási eltérésekkel.

Távolban élő kedvesemnek

Erdélyi Helikon 1931. március 230-231 pp 3. versszak 1. sor:

s míg a tükörlap fátylas, ferde tavába tekintesz, *eközben*

Szerelmes ajándék

Erdélyi Helikon 1932. november 629. p

1. sor: Vers helyett szívesen szőnék ma *borzos*

4. sor: ékes kis terítőt, *dús-lomposat, hogy*

Tündérmenet

Pásztortűz 1930. október 5. 450. p változatlan szöveg.

A Légy már legenda posztumusz kötetben „Most újra éj van. Hallgatag.” c. jelent meg szövegváltozata:

1. versszak 1. sor: *Most újra éj van. Hallgatag.*

3. sor: Apró csillagos *tündérek*

2. versszak 2. sor: *puha mohákra, gondosan,*

3. sor: *betakarják sok* nefelejccsel

4. sor: *és körülbecézik, sokan.*

Molnár János birtokában lévő kéziratban (közreadta Pintér Lajos Forrás 1991. április 1-11 pp) szövegváltozat:

1. versszak 1. sor: Most újra éj van, *éjszaka.*

2. versszak 4. sor: *s körülállják, sokan.*

3. versszak 1. sor: Húzzák, lassú, *hosszú* menetben

3. sor: *fűcsokrokon, csigák között.*

4. sor: a *szörnyű* holdvilág alatt...

Ugyanitt önálló versváltozat:

Újra éjszaka van.

Szívemet tündérek viszik

hozzád.

Parányi szekérre teszik,

nefelejcek közé, puha mohákra,

húzzák, viszik, hosszú menetben,

tolongva, csöndesen, harmatos

áhitattal.

LGGY Gépíratban 4. sor javítva: Parányi *kocsira* teszik,

Laterna magica

Laterna magica: lat. „Bűvös lámpa”. Üvegre festett képeket nagyító vetítő gép, a mai vetítőgép őse.

Pásztortűz 1930. szeptember 21. 438. p és LGGY gépírat szövegváltozat:

6-7. sor: *A mély magány ezüstös húrja félőn*

Borzongott s zengett. Akkor megálltam

10-15. sor helyett csak három:

*Szemed milyen volt? csöndesen idéztem.
Hajad milyen volt? kúszáltan kutattam.
Hangod milyen volt?... Nyárfák sugdosódtak.*

Egy fecske átsuhan

Légy már legenda posztumusz kötetben Egy boldog nyár epilógusa c. 1931. szeptember 4. dátummal vált. szöveggel.

Pásztortűz 1931. szeptember 20. 449. p „Epilógus” c. változatlan szöveg.

Tudom az ösvényt

Krisztus

Erdélyi Helikon 1928. november 7. 527. p

2. sor: én leveszem *a* képedet *a* falamról. Torz

PIM V 4760/46/1-80 ajánlás: Truppel Győzőnek Kolozsvár 1928. szeptember 13.

4. sor: *tudnálak* ilyennek elképzelni, amilyen itt vagy.

8-13. sor: Én sok éjszaka *álmodtam rólad*, hallgattalak
is számtalanszor. Én tudom, hogy te
döbbenetes voltál emberfölötti erőddel;
méltóságos járásod lassú ritmusával.
Csavargó voltál, fáradt és olyan magányos,
máig nem értett, titokgyújtotta máglya.

14. sor hiányzik

15-16. sor: Hangod *szörnyű* hullámokat kavart, mikor
a sok beszéd után *kissé* rekedten újra

Öreg postás a város végén

Erdélyi Helikon 1932. augusztus-szeptember 459. p

6. sor: Pedig a *kisleánya* nagyon beteg.

Pásztortűz 1930. március 23. 131. p témaváltozat „Póstás” címen:

Az öreg póstás
megy az úton.
Ma nem kapott
borravalót,
pedig beteg a kisleánya.
Szeméből két csillagot
ejt ki a porba.
A kerítések mögött
minden napraforgó
leborul.

Az uccaseprő

Pásztortűz 1928. november 4. 510. p u.a. címen versváltozat:

Te szegény, piszkos uccaseprő,
ki hajnali álmos lámpavilágnál
hideg undorral tisztogatod
a világ szemetét, találkoztam veled.
Tisztességtudón köszöntél s egyszeribe

csordultig telt a szívem alázattal
és szeretettel. Most is, magam előtt
látom gyűrötten ragyogó ábrázatodat,
testedre keményedett rongyruhádat,
vörös ujjaidat s torzonborz
bajszod fölött a pálinka gőzét.
Még a késő délutáni órákban is
eszembe tévedsz. Szeretném megállítani
a korzós népeket, elmondani nekik,
hogy kora hajnalban láttalak,
kicsit megváltónk vagy, a sötétség
leple alatt elveszed a világ bűneit.
De csak legyintek és gondolatban
sóhajtok feléd: Ha az üdvösségre
Jutsz, ne feledkezz el rólam!

E versváltozat az alábbi szövegváltozatban jelent meg a Keleti Ujság 1929. december 25-i számában:

18-20. sorok: De csak legyintek és *téged szólitalak*
meg gondolatban: Ha az üdvösségre jutsz
testvér, ne feledkezz el rólam!

Kelet Népe 1936. 4. sz. 12.

Hitel (Kolozsvár) 1936. 67-68. pp

Az Est Hármaskönyve 1937. 49. p

MTA K Kézirattár Ms 4680/18. D. J. levele Szabó Lőrinchez: „...Makkai László-féle antológia közlésében hiba van. Egy ‘s’ helyett hibásan ‘és’-t szedtek”, írja a költő e versre vonatkozóan.

Amundsen kortársra

Pásztortűz 1932. április 15. 81. p változatlan szöveg.

Magyar Minerva (Pozsony) 1934. február 15.

5. versszak 2. sor: amint köhögve lép ki az *északsarki*

Dunántúl 1934. február 25.

4. versszak 2. sor: nem hajtja *feszült* féktelenség

5. versszak 2. sor: amint köhögve lép ki az *északi sarki* hidegbe:

Bútorok

A költő özvegyénél található gépirat még 20 milliós számot tartalmaz, ezt később korrigálta a költő.

Közöttük élek

Pásztortűz 1931. február 22. 83. p változatlan szöveg.

A föld és az ember megmarad

Temesvári Hírlap 1932. február 4. 6. p 3. versszak 5. sor: *szép szavakat* magyarázok a francia forradalomról,

In = Koszoru 1931. „Üzenem” c.

Magyar Minerva 1934. 35-36. pp

Interieur

Interieur: fr. valaminek a belseje, építészetben, festészetben zárt tér, szoba belseje.

Páosztortú 1931. május 3. 237. p 1. versszak 3. sor: A *polcokon* könyvek

Angyalok citeráján

**Cluj-Kolozsvár 1938. Minerva ny.
Erdélyi Szépmíves Céh X. 209. pp**

Angyalok citeráján

Chanson az őrangyalhoz

Erdélyi Helikon 1933. február 91. p 13. sor: – *sirr – surr!* –

Sainte Thérèse de Lisieux

Sainte Thérèse de Lisieux: fiatalon elhunyt francia karmelita szerzetes nővér, naplója nagyhatású lelki irat.

Pasztell: fr. pastel, ol. pastello – olyan festőeljárás, amely száraz, nem keverhető festékkel, lágy színes krétával dolgozik.

Erdélyi Helikon 1933. február 92. p 10. versszak 5. sor:

szent szerelem *szűzi* bokra

Ad Deum, qui laetificat iuventutem meam

Ad Deum... lat. „Istenhez, aki ifjúi örömmel tölt el engem”. Idézet a latin biblia Zsoltároskönyvéből (Zsolt 42,4). Ez volt a ministráns első válasza a papnak a szentmise kezdetén, V. Pius pápa misekönyve (1570) szerint.

Erdélyi Helikon 1933. február 93. p változatlan szöveg.

Vidám kínálgatás keresztényi lakomán

Erdélyi Helikon 1933. február 94. p változatlan szöveg.

Jámbor beszéd magamról

Erdélyi Helikon 1933. február 95. p változatlan szöveg.

Kánai menyegző

Erdélyi Helikon 1933. február 95. p változatlan szöveg.

Naplemente

A Keleti Ujság 1937. március 29-i számában (18-19 pp) a „Hogyan kell verset olvasni” c. D. J. cikkben vált. szöveggel, a költő érdekes magyarázatával:

„A minap borulátó hangulatban ültem le verset írni. Pontosan tudtam, mi az, amit írni akarok. S amit egyébként soha nem szoktam, előre lejegyeztem a témát, egyszerű prózában, így:

Az én beszédem, költői hangom nem harsona, nem is zengő kürt, csak síró síp dala. Életem hanyatlóban van már, mint az alkonyi nap.

Szerettem volna egyszerű paraszt, igénytelen szürke ember lenni, de az Isten nem úgy akarta: valami nagyobb cél keresésére küldött. A jóság örök vágya él bennem. Vajjon mi lesz a sorsom?

Rosszul esik örökké vágyakozni, de a vágytalan közönyösség talán éppolyan rossz. Hanyatlik életem napja, életem síphangja zokog.

Nemsokára eljön a fekete, süket halál. Nem gyűjtöttem sem anyagi, sem lelki javakat. Életemet eltékoztam.”

Kóborló délután kedves kutyámmal

Kóborló délután kedves kutyámmal

Ars amatoria: lat. A szerelem művészete. Ovidius, Publius Naso (i.e. 43 – i.sz. 17) ókori költő erotikus versfüzérének a címe.

„Patetique”: fr. ol. Patetico. Olasz zenei műszó, a.m. pátosszal, hévvel, nyomatékkal.

Angelus: lat. „angyal” „Az Úr angyala” (Angelus Domini) kezdetű imaszöveg, amelyet a reggeli, déli és esti harangszóra szokás mondani.

Francesco: Assisi Szent Ferenc.

Klastrom: lat. claustrum „zár, rekesz, kalitka”. Zárda, kolostor, szerzetesek lakhelye.

In = Az Erdélyi Helikon íróinak antológiája 1934. szerk.: Kovács L.

Miért borultak le az angyalok Viola előtt

Erdélyi Helikon 1933. augusztus-szeptember 481-490. pp változatlan szöveg.

Kabán Annamária-Mózes Huba tulajdonában lévő kéziratban a negyedik fejezet szöveg-előzménye „Negyedik fejezet, *melyen keresztül Viola igaz szívébe látunk*” címváltozáttal:

1. sor: *Oly versszakokban* zengjen most az ének
9. sor: hogy híre éljen túl a *testi* vesztén
14. sor: az autóbusz, mint ócska, barna bárka...
25. sor: Minden garasnak *ujjongtam* felette
34. sor: *vonalán keskeny*, gyomvert gyalogútnak,
40. sor: s nekem dúskálva *sok-sok* drága lomban
42. sor: a *szobától, hol a fenyőfalomb van,
43. sor: de *nem szabad volt* többé ott maradnom,
46. sor: szájamban még a *cukrok* jóízével,
53. sor: szerelmes *szemem* folyton visszabámult,
56. sor: *lelkem s miként torpantam* meglepetten
57. sor: a *látványtól*, amely élémbe tárult:
59. sor: ha nem tudnék tanut *nevezni* mingyárt,
77. sor: *mint aki tudja*, úgy van jól, amint tett,
78. sor: büszkén *haladt*, amerre vitt az aszfalt
79. sor: *merről a város kéklő tornya intett.

A 77. és 79. sor a kéziratban áthúzva.

Az 5. fejezet önállóan megjelent: Istenes énekek Szerk.: R. Berde Mária Oradea – Nagyvárad 1939. gyűjteményes kötetben Sójay c. egy szöveg hely eltéréssel (minden bizonnyal egy korábban született verset épített be a hosszú költeménybe Dsida)

1. versszak 6. sor: *embernévre* méltó!

Kisebb költemények

Vers egy ághoz

Keleti Ujság 1936. március 30. 11. p változatlan szöveg.

Harminc év közelében

Erdélyi Helikon 1934. május 336-341. pp változatlan szöveg.

Keleti Ujság 1935. május 20. 12. p

3. versszak 3. sor: gyűlnek régi ruhák és gyűlnek az újak is,

Hulló hajszálak elégiája

Mustáng: sp. Amerikai pusztákon élő félvad ló.

Sámson: A biblia szerint Izrael népének nagyerejű bírása a királyság előtti korban.

Erdélyi Helikon 1934. május 334-341. pp változatlan szöveg.

Keleti Ujság 1935. március 11. 10. p változatlan szöveg.

Február, esti hat óra

Erdélyi Helikon 1934. március 172. p változatlan szöveg.

Keleti Ujság 1935. február 25. 11. p változatlan szöveg.

Hálóing nélkül

Erdélyi Helikon 1936. május 313. p változatlan szöveg.

Nap és hold

Erdélyi Helikon 1936. május 310-311. pp változatlan szöveg.

Keleti Ujság 1936. július 20. 11. p változatlan szöveg, de a 2. versszak 18. sora hiányzik.

Húsvéti ének az üres sziklasír mellett

Jacopo: Jacopo de Ponte Bassano (Bassano 1510-1592. február 12.) olasz festőművész.

A tó tavaszi éneke

Erdélyi Helikon 1936. május 312. p változatlan szöveg.

Keleti Ujság 1936. július 6. 15. p 2. versszak 1. sor: Hó- és jégtakarta

Templomablak

Keleti Ujság 1936. április 27. 11. p változatlan szöveg.

Arany és kék szavakkal

Hölgyfutár 1934. 5. sz. 12. p

7. sor: s *félíg már* fent lebeg

18. sor: *halovány*, esteli

19. sor: *lámpásom* fénye mellett

Aradi Közlöny 1936. április 12. 13. p változatlan szöveg.

Meghitt beszélgetés a verandán

Keleti Ujság 1935. október 14. 12. változatlan szöveg.

Vallomás

Erdélyi helikon 1934. június 411. változatlan szöveg.

Keleti Ujság 1935. április 8. 8. p változatlan szöveg.

Molnár János birtokában lévő kéziratban (közreadta Pintér Lajos Forrás 1991. április 1-11. pp) „Régies dal a szerelemről” c., 1934. május 14. dátummal:

1. sor: *Zenél az áhitat.*

Légyott

Erdélyi Helikon 1934. június 426. p változatlan szöveg.

Dal az elmaradt vallomásról

Pásztortűz 1933. január 31. – február 15. 43. p változatlan szöveg.

Most elmondom...

Keleti Ujság 1935. október 14. 12. p változatlan szöveg.

Tavalyi szerelem

Keleti Ujság 1936. június 29. 9. p változatlan szöveg.

Út a Kálváriára

Erdélyi Helikon 1936. május 314. p változatlan szöveg.

Keleti Ujság 1936. június 1. 10. p változatlan szöveg.

Bújdosás és keresés

Ellenzék 1932. április 23. 7. p

3. versszak 2. sor: *pókok, gyöngyszínű puha szálak*

4. versszak 1. sor: sebekre *alkony*, vatta, *csönd...*

2. sor: Már lefekszem, *ha* nem találalak.

5. versszak 1. sor: *Halk imádságom* szavai

2. sor: *melyekből semmit se értek,*

7. versszak 2. sor: rajz: látni, fogni akarom,

(A 6. versszak 2. sorában v.sz. „szétnyüzsögnek, *miként* a férgek” szerk.)

Pasztell

Keleti Ujság 1937. december 25. 19. p változatlan szöveg.

Vasárnapi Ujság 1938. június 12. 6. p változatlan szöveg, de a 12. sor hiányzik.

Száraz ág

Ellenzék 1933. december 24. Novemberi galy c.

1. versszak 2. sor: jó bánat *lassú, tiszta* míve

5. sor: maradt *lány*, haldokló kezeknek,

Vasárnapi Ujság 1938. június 12. 6. p

1. versszak 8. sor: *elvégett* szomorúság! –

Így dudolok az uccán:

Keleti Ujság 1935. április 22. 17. változatlan szöveg.

Merre száll?

PIM 4526/1-7.

2. versszak 1. sor: *Szállani, szállani* – ó jaj

2. sor: be bús örök óhaj

3. versszak 1. sor: *A napban* két lila szárny ég

Keleti Ujság 1937. november 29. 8. p változatlan szöveg.

Csokonai sírjánál

Kollégium: tájnyelvi, régies, lat. collegium „hivatali testület, társulat”. Testület, gyülekezet, bentlakásos diákothton.

Keleti Ujság 1937. október 18. 8. p változatlan szöveg „Debrecen 1937. augusztus” datálással.

A sötétség verse

PIM V 3668/34/1-6 kézirat változatlan szöveggel és Michel Manoll francia nyelvű fordításának vázlatai és tisztázata is.

Keleti Ujság 1935. január 14. 11. p változatlan szöveg.

Hitel (Kolozsvár) 1936. 67. p

Már hiába nézed

Erdélyi Helikon 1937. október 591. p változatlan szöveg.

Keleti Ujság 1937. november 15. 8. p változatlan szöveg.

Láthatár 1938. 7-8. sz. 234. p változatlan szöveg

Bucsú az elítélttől

Kalamáris: középk. latin calamarium, a gör. Kalamosz „írónád” szóból: tintatartó.

Keleti Ujság 1936. április 13. 20. p „1936. április 7.” dátummal:

26. sor: *parancsából és* betűje szerint,

30. sor: *Künn nyár lesz, tomboló*, eszeveszett

A félelem szonettje

Keleti Ujság 1935. szeptember 23. 9. és 1938. január 2. 14. p változatlan szöveg.

Vasárnapi Ujság 1938. június 12. 6. p változatlan szöveg.

Elárul, mert világít

Erdélyi Helikon 1938. április 240-241. pp változatlan szöveg.

Keleti Ujság 1938. május 2. 8. p változatlan szöveg.

Láthatár 1938. 7-8. sz. 234. p változatlan szöveg

Azrael árnyékában

Azrael: arab Azrail – a halál angyala a mohamedánoknál.

Keleti Ujság 1938. április 18. 3. p változatlan szöveg.

Éjszakai dal

Murok: sárgarépa.

Örök útitársak

Erdélyi Helikon 1938. augusztus-szeptember 488-489. pp változatlan szöveg „Debrecen 1937. augusztus 6-7.” datálással.

Keleti Ujság 1938. szeptember 19. 8. változatlan szöveg azonos datálással.

Tíz parancsolat

Csurdé: tájszó. ruhátlan, póre, meztelen.

Erdélyi Helikon 1938. augusztus-szeptember 489-492. pp változatlan szöveg.

Istenes énekek Nagyvárad 1939. Három parancsolat c. a 4., 8., 10., parancsolat, a szöveg ennek alapján javítva.

Tükör előtt

Cassiopeia: szabálytalan, W-alakú, öt csillagból álló csillagkép.

„Szűz imája”: T. Bądarzewska-Baranowska lengyel zeneszerzőnő (1838-1861) romantikus zenedarabjára utal itt a költő.

Przemysl: lengyelországi kisváros, erődrendszere az első világháborúban többször is gazdát cserélt.

Ritter von Ankerschmidt: Jókai Mór „Új földesúr” c. regényének osztrákból igazi jó magyarrá vált hőse.

Éli, éli, lámám szabaktáni: arámi „Istenem, istenem, miért hagytál el engem?”. A 21. zsoltár kezdőszavai, amelyet Jézus a keresztfán imádkozott.

Hajna: Vörösmarty Mihály Zalán futása c. költeményében szereplő hős neve.

Catullus: (Kr.e. 87-54 v. 84-59) Caius Valerius Catullus szerelmes verseiről, elégiáiról híres ókori tudós költő.

Promenad: fr.-ném. sétány, sétatér, sétahely.

Ámpolna lat. „Ampulla” a latin katolikus szertartásban így nevezték a misekannácskákat.

Moll: lat. mollis „lágy”. Az európai zenében használatos hétfokú hangsorok egyike. Szelídnek, bánatosnak érezzük.

Dancs: tájszó. Mocskos, szennyes, szurtos.

Kármin: arab kermazi: skarlátvörös. Élénkvörös szín, lakk, festék.

Erdélyi Helikon 1938. május 313-324 pp első 3 versciklus változatlan szöveg.

II. POSZTUMUSZ KÖTETEK

Dsida Jenő versek

**(Bev. Szemlér Ferenc Bibliogr.: Réthy Andor)
Bukarest 1966. Irod. Kiadó 556 p**

Rettenetes virágének

(1923-1938)

Megadás

PIM füz. kézirat változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 16. 1923. december 3.

Az én kérésem

PIM füz. kézirat.

LGGY nagygépirat 20. 1923. december 9.

Így volna szép

PIM füz. kézirat.

LGGY nagygépirat 34. 1924. február 13.

Az öreg óra énekel

PIM 4256/4 idegen kezű másolat.

PIM füz. kézirat.

LGGY 45. 1924. február 26.

A csemetefa éneke

PIM V 4657/134 „Elek nagyapónak” c. változatlan szöveg.

PIM füz. kézirat változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 40. 1924. március 16. változatlan szöveg

Cimbora 1927. március 1. 100. p változatlan szöveg.

Tavaszi ujjongás

PIM füz. kézirat.

LGGY nagygépirat 47. 1924. április 25.

Be szép is lenne!

Phönix-madár: gör. Phoinix „datolyapálma” – mitológiai madár. Hérodotosz szerint 500 évenként érkezik az egyiptomi Héliopoliszba (a Nap városába), pálmafán rakja fészkrét, porrá ég, de hamvából újraéled. A halhatatlanság jelképe.

PIM füz. kézirat változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 93. 1924. május 16.

A Semmi álma

A PIM füz. a vers két kéziratot tartalmazza, egy 1924. június 1.-it és egy 1924. június 2.-it, mi ez utóbbit közöljük, de itt hozzuk a kötetben található legelső változatot (mely egyezik a „D. J. versek” posztumusz kötetben található változattal):

Elszenderült a Semmi
És azt álmodta, hogy Valami lett,
S az a Valami – én vagyok!
És azt álmodta, hogy a messzeségben
Előttem egy szent Cél ragyog,
Egy ismeretlen Cél,
Amely felé megyek, megyek...

(A változatok 3.-4. strófája megegyezik. Szerk.).

LGGY nagygépirat 97. 1924. június 1. első füzet-változat.

Cirkuszban

PIM füz. kézirat.

LGGY nagygépirat 122. 1924. július 19.

Árnyék a falon

PIM füz. kézirat.

LGGY nagygépirat 172. 1924. augusztus 20. szövegelőzmény:

3. versszak 2. sor: *busulok*, mint a rögi-béka...

Öreg költők

PIM füz. kézirat.

LGGY nagygépirat 1924. augusztus 24.

Temetőben

Ellenzék 1925. december 25. 21. p szöveg alapján.

PIM füz. kézirat.

LGGY nagygépirat 189. 1924. augusztus 31.

Ki érti?

LGGY nagygépirat 204. szeptember 10.

PIM füzet vált. szöveg.

Súgás az ősznek

Cimbora 1924. november 2. 44. sz. 694. p szöveg alapján „1924. szeptember 5. Szatmár” datálással.

PIM füz. kézirat „1924. szeptember 15.” dátummal

LGGY nagygépirat 210. 1924. szeptember 15.

Vonaton éjjel

PIM füz. kézirat.

LGGY nagygépirat 217. 1924. szeptember 23.

Prológus

LGGY nagygépirat 255. 1924. december 30.

Tavaszi kezdetén

PIM füz. kézirat változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 95.

Panaszos és békés nóta

LGGY nagygépirat 1925. január ?

A tisztviselőtelep

LGGY nagygépirat 286. 1925. március 31.

Szembekötősdí

LGGY nagygépirat 287. 1925. április 1.

Sötét ma

LGGY nagygépirat 317. 1925. május 13.

Villámláskor

LGGY nagygepirat 323. 1925. május 14.

Confiteor

Confiteor: lat. 'megvallom'. A latin nyelvű katolikus mise fontos része a bűnbánati ima, ennek kezdete „Confiteor Deo omnipotenti...”. A gyónás bevezető formulájában is jelen van. „Gyónom a mindenható Istennek...”

LGGY nagygepirat 327. 1925. május 22.

Éji látogatás

LGGY nagygepirat 328. 1925. május 22.

Kopott álom

LGGY nagygepirat 350. Szatmár, 1925. június 12.

Szeretnék

LGGY nagygepirat 365. Szatmár, 1925. július 10.

Névtelen vágy

A Hirnök 1926. március 15. 131. p

LGGY nagygepirat 366. Szatmár, 1925. július 11.

Hajnali kövek

LGGY nagygepirat 418.

Nagybánya, 1925. szeptember 12.

Öreg október

PIM füz. kézirat változatlan szöveg.

LGGY nagygepirat 456. Szatmár, 1925. október 19.

Ibolya-csokor

LGGY nagygepirat 478. 1925. november dátummal változatlan szöveg.

PIM füzet vált. szöveg

A vándor

PIM füz. kézirat változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 483. Szatmár, 1925. november 29.

December

PIM V 4760/46/1-80 kézirat „Tél” c. változatlan szöveg

Cimbora 1925. december 20. 806. p „Tél” c. változatlan szöveg.

Robinson

Cimbora 1927. január 20. 3. sz. 37. p változatlan szöveg „Szatmárhegy 1926. július” dátummal.

Örök vers

A Hirnök 1927. 19. sz. 418. p változatlan szöveg.

Szegény Don Kihot

A Hirnök 1927. február 15. 74. p változatlan szöveg.

Ilyen magasban

Elhangzott a Kemény Zsigmond Társaság 1929. március 3-i felolvasó ülésén.

Messze látok

Golgota: arámi gulgaltha, héber gulgóleth, magyarul guruló koponya – a „Koponyák-hegye”, Jézus keresztre feszítésének színhelye, szerény magaslat Jeruzsálemben, az ókori várfalon kívül.

Magdolna: (Szent Mária Magdalena, a magdalai Mária) Bűnös életű nő, aki megtért és Jézus támogató kíséretéhez szegődött.

József: Arimathiai, aki Jézus holttestét Pilátustól elkérte, levette a keresztről és sziklasírba helyezte.

Volt

Erdélyi Helikon 1928. július 202. p változatlan szöveg.

Ide hallgass

Erdélyi Helikon 1928. július 202. p változatlan szöveg.

Sajnálom őt...

Keleti Ujság 1928. május 28. 15. p alapján javítva.

Tekintet nélkül

Pilátus: Pontius P. római helytartó Judeában és Szamariában („praefectus Iudeae”) Kr.u. 26-tól 36-ig. Jézust ő ítélte halálra.

Vámos: az idegen uralom alatt élő ókori zsidóság (szintén zsidó) gyűlölt adóbehajtói.

Bevallom

Pásztortűz 1928. július 294. p változatlan szöveg.

Roskadozó ház

Keleti Ujság 1928. július 27. 10. p

Vajon hol jár?

Erdélyi Helikon 1928. november 7. 525. p változatlan szöveg.

Jertek a hegyre

Pásztortűz 1928. szeptember 9. 418. p változatlan szöveg, de a második vers itt egyetlen strófába tördelve.

Sietni kellett

Pásztortűz 1928. december 22. 592. p változatlan szöveg.

Falusi versek II.

Ellenzék 1929. január 7. 11 p 3. sor: odabent *embert* kalapálnak

Falun

Erdélyi Helikon 1929. január 22. változatlan szöveg.

Fázol

Ellenzék 1929. január 21. 11. p változatlan szöveg.

Idegen ébredés

Pásztortűz 1930. március 23. 331. p változatlan szöveg.

„Légy már legenda” c. posztumusz kötetben „Felszáll a köd” c. azonos szöveggel, de tévesen 1923-ra datálva.

Csendes minden

Pásztortűz 1929. január 27. 31. p

Ünnepi plakát

Keleti Ujság 1929. május 6. 20. p változatlan szöveggel.

Jó reggelt, barátom!

Ellenzék 1929. május 27. 8. p változatlan szöveg.

Rossz éjszaka

Ellenzék 1929. május 27. 8. p változatlan szöveg.

Te harangozol

Pásztortűz 1929. május 19. 236. p változatlan szöveg.

Helyet kerestek

Erdélyi Helikon 1929. május 355. p változatlan szöveg.

Témaváltozat: PIM 4760/46/1-80, Pásztortűz 1932. július 31. – augusztus 15. 209. p, Légy már legenda posztumusz kötetben „Sírkövek közt” c.:

Kézenfogva bandukoltak.
Nem jártak arra többen.
A sírokról virág sikoltott,
sütött a nap a temetőben.

Mentek a dombon sírkövek közt.
A fonnyadt asszonyszáj mosolygott.
Mentem utánuk sírkövek közt.
A ráncos férfiarc mosolygott.

Tán nem pihent itt senkijük,
csak vének voltak, vézna testek,
fejük fáradt és gyér-ezüst:
helyet kerestek.

Kórházi emlék

Erdélyi Helikon 1929. május 355. p változatlan szöveg.

Lámpákat gyűjtök

Pásztortűz 1929. július 28. 346. p és Vasárnap (Arad) 1930. március 2. 85. p
6. sor: vizet *töltöttem* a korsókba és a tálba.

Senki előtttem, senki utánam

Keleti Ujság 1929. 296. Karácsonyi sz. 39. p

Szomorú tévedés

Pásztortűz 1929. december 22. 604. p változatlan szöveg.
A Vigilia 1969. júliusi számában 1931. dátummal. 466. p

Akivel néha találkozom

PIM V 4256/4 gépirat, változatlan szöveg.
Ellenzék 1930. január 5. 5. p változatlan szöveg.

Aranysárga fényben

Pásztortűz 1930. május 15. 227. p változatlan szöveg.

Ballagó vers

A Hirnök 1930. február 1. 58. p változatlan szöveg.

Mese, mese, mátká...

Erdélyi Helikon 1930. március. 219. p változatlan szöveg „Mese” c., itt D. J. a verset K. B.-nek, azaz első szerelmének, a nála 3 évvel idősebb Kócsy Böske zenetanárnőnek ajánlja (néhol ‘Tanárnéni’ néven említi).

Virrasztás a dzsungelben

Erdélyi Helikon 1931. március 270. p változatlan szöveg.

Meddő napok

Erdélyi Helikon 1930. május 401. p változatlan szöveg.

Menni kellene házról házra

Pásztortűz 1930. július 27. 328. p változatlan szöveg.

LGGY gépiratban Apostol c. verselőzmény („Őrült költőről szól a vers” szövegelőzmény)

Feláll. Kiejti a tollat.
Nagy kék szeme könnyet hullat.
Indul és házról-házra jár,
városról-városra jár
cserző szélben, vadul kavargó
porban. Izzadt, kifáradt
megtébolyult csavargó.
Kutyák lábába marnak.
Mégvérzi kőparittya.
Szeretetét rongyos ruhája,
ziháló melle bizonyítja.
Minden ablakon benéz,
minden kapuban megáll
s napokon át és éjeken át
könnytől rekedten kiabál:
– Szakadt lelket foltozni, foltozni!
– Tört szíveket drótozni, drótozni”

Mi lesz ebből?

Pásztortűz 1931. július 26. 369. változatlan szöveg.

Vándor-kesergő

Erdélyi Helikon 1930. augusztus-szeptember 587. p változatlan szöveg.

Július

Erdélyi Helikon 1930. augusztus-szeptember 598. p változatlan szöveg.

Aranyország, szerelem

Erdélyi Helikon 1930. augusztus-szeptember 598. p változatlan szöveg.

Halvány rajz

Erdélyi Helikon 1930. október 676. változatlan szöveg.

Gyakran eljön

Pásztortűz 1930. augusztus 24. 390. p változatlan szöveg.

A Molnár János birtokolta kéziratlanon (közreadta Pintér Lajos Forrás 1991. április 1-11 pp)
[Istenem, eljött hozzám...] címmel versváltozat.

Csak mendegél...

Pásztortűz 1930. szeptember 21. 438. p változatlan szöveg.

Az utolsó nyári vihar

Pásztortűz 1930. november 30. 551. p változatlan szöveg.

Ó, ember...

Pásztortűz 1931. július 26. 369. p változatlan szöveg, „Galgó, 1930. IX. 18.” datálással.

Légy már legenda posztumusz kötetben „Idegen vagy” c. szövegváltozat:

1. versszak 3. sor: *mint* ijedt virág üveg alatt.

2. versszak 1. sor: Mikor meghitt *házamba* lépsz

3. sor: *és* jéghelet fújta be csontjaimat

4. sor: *ruhádról* az ismeretlen úr

5. sor: fekete zúzmarája *hull*

Sötétség

Erdélyi Helikon 1930. december 811. p változatlan szöveg.

Útban a rendeltetés felé

Pásztortűz 1931. február 22. 83. p változatlan szöveg

Ismeretlen ember

Erdélyi Helikon 1931. március 230. p változatlan szöveg.

Erdei ösvényen

Pásztortűz 1931. április 5. 170. p változatlan szöveg.

Békés mederben

Pásztortűz 1931. május 3. 237. p változatlan szöveg.

Öregek leszünk

A Hirnök 1931. május 1. 202. p változatlan szöveg.

Kínai lakkdoboz

Pásztortűz 1931. június 14. 306. változatlan szöveg.

Aranyhídon

Pásztortűz 1931. december 25. 554. p változatlan szöveg.

Rettenetes virágének

Erdélyi Helikon 1932. április 234. p változatlan szöveg.

Csend a tavon

Pásztortűz 1932. július 31. – augusztus 15. 209. p változatlan szöveg.

Éhes a kutyám

Erdélyi Helikon 1933. január 40. p változatlan szöveg.

Énekek éneke, mely a Salamoné

Keleti Ujság 1935. január 21. 6. p

A szerelem éneke

Mirrha gör. Arábiában honos növény gyantája, gyógy- és füstölőillatszer.

Pásztortűz 1935. június 15. 227. p és Keleti Ujság 1935. augusztus 19. 6. p

Vízmenti ballagás

Keleti Ujság 1935. július 29. 12. p

Narkózis

Keleti Ujság 1935. július 29. 12. p

Szeptember

Erdélyi Lapok 1934. szeptember 23. 14. p

Sírfelirat

Keleti Ujság 1938. június 17. 7. p „D. J. arcképéhez...” cikkben 1935. július. 9. dátummal.

A kiábrándulás rímei

Keleti Ujság 1935. július 8. 12. p

Buzdítás könnyűsége

Keleti Ujság 1937. október 4. 8. p

Már majdnem elfeledted

Keleti Ujság 1938. július 25. 9. p

Az utolsó miatyánk

Keleti Ujság 1938. június 20. 10. Nyíró József: „Az utolsó versek” c. cikkben.

Horváth néni...

Keleti Ujság 1938. június 20. Nyíró József: „Az utolsó versek” c. cikkében.

Lássuk, vajon itt...

Keleti Ujság 1938. június 20. 10. Nyíró József: „Az utolsó versek” c. cikkben:

1. versszak 4. sor: *úr-e a szerelem?*

2. versszak 1. sor: *Megkínozza száz hernyófogóval*

Szerk. javításai

D. J. összegyűjtött versek és műfordítások

**(Szerk. vál. utószó és jegyzetek: Szakolczay Lajos. Bev.: Láng Gusztáv)
Budapest 1983. Magvető, Athenaeum ny. 687 p**

Jövendő havak himnusza

Estharangok

Cimbora 1924. április 6. 211. p változatlan szöveg.

PIM füz. kézirat, változatlan szöveg

LGGY nagygépirat 11.

Ősz

Jóbarát 1925. december 15. 53. p Őszi melódia címváltozáttal, 1. sor hibásan:

Azért van, hogy a szívem

PIM füzet kézirat, változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 6.

Az én dalom

PIM füzet kézirat, változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 17. 1923. december 11.

Imádság

A Hirnök 1926. február 1. 61. p változatlan szöveg, de eltérő strófaszerkezet.

PIM füzet kézirat, változatlan szöveg

LGGY nagygépirat 1924. április 7.

Altató dal

PIM füzet kézirat, változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 64. 1924. április. 30.

Elégedetlenség

PIM füzet kézirat változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 91. 1924. május 14. változatlan szöveg.

A malom

PIM füzet kézirat, változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 107. 1927. július 8.

Ki-ki maga mesterségét

A mottó Sík Sándor: Csengettyűszó c. verséből a Költemények 1916. kötetből.

PIM füzet kézirat, változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 156. 1924. augusztus 13.

A Naphoz

PIM füzet kézirat, változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 175. 1924. augusztus 20.

Pillanatsfelvételek az életből

Cimbora 1925. március 1. 140. p Bucsuzásra c. „Szatmár” helyjelöléssel.

PIM füzet kézirat Bucsuzásra c. szövegelőzmény:

3. versszak 1. sor: *A maradó*, az ír

LGGY nagygépiratban 185. 1924. szeptember 3. vált. szöveg

Szabad-e nékem énekelni?

PIM füzet kézirat, változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 240.

Töprengés

LGGY nagygépirat 307. 1925. április 28.

Erdő...

LGGY nagygépirat 331. változatlan szöveg.

Öngyilkosság

LGGY nagygépirat 390. Nagybánya, 1925. augusztus 9.

A Szent szégyen

PIM füzet kézirat

LGGY nagygépirat 462. Szatmár, 1925. október 27.

Bolygó lélek

PIM füzet kézirat, változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 472. Szatmár, 1925. november

Ha...

PIM füzet kézirat, változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 471. Szatmár, 1925. november. 7.

Rejtett értelmek

PIM füzet kézirat, változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 473. Szatmár, 1925. november 10.

Szép halál

PIM füzet kézirat, változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 482. Szatmár. 1925. november. 29.

Lángok

PIM füzet kézirat, változatlan szöveg

PIM V 4256/4 nem sajátkezű kézirat, változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 485. Szatmár, 1925. december

Hirnök 1927. május. 1. 204. p változatlan szöveg.

Pásztortüzek

LGGY nagygépirat 264. 1925. január 12.

Pásztortűz 1926. február 14. 64. p változatlan szöveg.

Csendes áldozat

Ellenzék 1927. július. 18. 13. p változatlan szöveg.

Ne haragudj!

PIM V 4256/4 gépirat, változatlan szöveg

Rettenetes virágének

Könyörgés csodáért

Adonai: héb. „Adonaj” – Uram, a zsidóknál Isten egyik neve.

PIM V 4760/46/1-80 gépirat, változatlan szöveg.

Vasárnap (Arad) 1928. április 15. 161. p változatlan szöveg.

Kabán Annamária – Mózes Huba: Vers és lélek c. kötetben kézirat „Erdélyi népemért” cím-változatban, egyetlen betű eltéréssel:

4. versszak 2. sor: a *fölkelő* nap üstöke letörli

Vonat alatt

Keleti Ujság 1928. július 27. 10. p

Tűnő szekerek

PIM V 4760/46/1-80 gépirat, változatlan szöveg

Vasárnap (Arad) VI. évf. 275. p 1928. július 8. változatlan szöveg.

A rejtett igazi

PIM V 4760/46/1-80 gépirat, változatlan szöveg, de a 4. versszak 4. sora itt hiányzik.

Pásztortűz 1928. augusztus 1. 377. p változatlan szöveg.

Villámok

Vasárnap (Arad) 1928. július 22. 303. p változatlan szöveg, strófatagolás az újság szerint.

Három falusi ének

Keleti Ujság 1929. június 13.

Ha itt volnál

PIM V 4526/1-7 változatlan szöveg.

Jók vagytok ti

Ellenzék 1929. május 27. 8. p változatlan szöveg „Abafája 1929.” datálással.

Közeleg az emberfia

A Hirnök 1929. Karácsony 530. p változatlan szöveg.

Nagycsütörtökön

Vasárnap (Arad) 1929. március 17. 118. p

Legyetek őszinték

Vasárnap (Arad) 1929. december 25. 526. p

Csonka koldus

PIM füzet kézirat, változatlan szöveg

PIM V 4760/46/1-80 gépirat, változatlan szöveg.

Pásztortűz 1930. március 23. 131. p változatlan szöveg.

Vers egy régi szoborhoz

PIM V 4526/1-7 kézirat változatlan szöveg.

Nyitva áll az aranykapu

PIM V 4760/46/1-80 gépirat változatlan szöveg.

A Hirnök 1930. január 1. 22. p változatlan szöveg.

Mi vállalunk mindent

A Hirnök 1930. március 1. 104. változatlan szöveg

Kalendárium szonettekben – Elővers

PIM V 4760/46/1-80 kézirat, változatlan szöveg

Kalendárium szonettekben – Január

PIM 4760/46/1-80 kézirat, változatlan szöveg.

Erdélyi Szemle 1934. január 3. vált. szöveg

Kalendárium szonettekben – Február

PIM 4760/46/1-80 kézirat, változatlan szöveg.

Kalendárium szonettekben – Március

Erdélyi Lapok 1934. március 18. 8. változatlan szöveg

PIM V 4760/46/1-80 kézirat és LGGY Gépirat. 38. sz. szövegváltozat:

2. versszak 2. sor: *Friss illatot dob zizzenőn, buzogva*
3. sor: *nyirkos, homályos és hideg zugokba.*
3. versszak 1. sor: *Ottbent halott királyleányra lel,*
2. sor: *két megtört fényű szem mélyére lát:*
3. sor: *a sápadt arcon lágyan ballag át*
4. versszak 1. sor: *És ráborul, mint nagy halottlepel.*
2. sor: *A tavaszi szél halkán rálehel*
3. sor: *és meglengeti szőke nagy haját.*

Kalendárium szonettekben – Április

PIM 4760/46/1-80 kézirat, változatlan szöveg.

Kalendárium szonettekben – Május

PIM V 4760/46/1-80 kézirat:

Zólyomi László álnéven „Vasárnap délután” c. „Összegyűjtött versek” posztumusz kötetben:

2. versszak 1. sor: *Ottkünn zenél a friss tavaszi lomb, víg*
3. sor: *s a füledt kamrából kibújva, nincs seb:*
4. versszak 1. sor: Szívemet, melyből *gőgös* harcok ettek,

Kalendárium szonettekben – Június

PIM 4760/46/1-80 kézirat, változatlan szöveg.

Kalendárium szonettekben – Július

PIM 4760/46/1-80 kézirat, változatlan szöveg.

Gépirat I. 38.

4. versszak 1. sor: Éreztem *most*, hogy – messziről jövén –

Kalendárium szonettekben – Augusztus

PIM füzet kézirat „Szonett” c.

4. versszak 1. sor: *az égő* nap vidáman, vagy borongón

D. J. kéziratos versek I. 38. sz.

4. versszak 1. sor: *az égő* nap vidáman, vagy borongón

E kötetben „Szonett” c. „Kócsy Böskének” ajánlással 1929. július 1. dátummal szövegváltozat:

1. versszak 1. sor: *E délelőttön*, mint a renyhe, holt só
 2. sor: *olvad fel* ringó tengerek vizében
 3. sor: úgy *oldódok fel* én e versbe éppen
2. versszak 1. sor: *Ki tudja, mért: mostanában csak* olcsó
 3. sor: nem úszom már, *hajam utálva tépem...*
 4. sor: *S fülledt estéken rémít a* koporsó.
3. versszak 1. sor: *Ó, csak bár egyszer lenne boldog estünk,*
 2. sor: *vagy hajnalunk, mely minden titkot elles*
 3. sor: *az istenektől, forró és szerelmes*
4. versszak 1. sor: *vággyal keresnők: hol lehet elesnünk?*
 2. sor: *S hol a füvek zöld máglya-lángja repdes*
 3. sor: *halk sercegéssel égne el a testünk.*

PIM V 4760/1-80 gépiratban a szövegvariáns változatlan szövege.

A variáns ajánlása első nagy szerelmének, a nála 3 évvel idősebb K. B. [Kócsy Böske] zene-tanárnőnek szól.

Kalendárium szonettekben – Szeptember

PIM 4760/46/1-80 kézirat

Fodor Jenő álnéven Szonett c.:

2. versszak 4. sor: *Kis* ágya deszka: durva és fűrészelt.
 3. versszak 3. sor: *s rubintbor áll előtte, drága torta.*

Kalendárium szonettekben – Október

PIM 4760/46/1-80 kézirat, változatlan szöveg.

Magyar Irás (Kassa) 1932. 278. p

Kalendárium szonettekben – December

PIM 4760/46/1-80 kézirat, változatlan szöveg.

Kalendárium szonettekben – Finis

PIM V 4760/46/1-80 kézirat, változatlan szöveg.

Kerülöm a nevedet (Erdély)

PIM V 4566/326/1-10 kézirat „Kerülöm a nevedet” c.:

2. versszak 3. sor: sebes, mély vizeid bennem *sírnak*.

8. versszak 2. sor: mondom, hogy *Valaki* vagy

Ellenzék 1930. december 28. 5. p „Erdély” c.

Nyári pillanatkép

PIM V 4760/46/1-80 gépirat, változatlan szöveg

Pásztortűz XVIII. évf. 15. sz. 1932. augusztus 31. 236. változatlan szöveg.

Reggeli rajz

PIM V 4760/46/1-80 kézirat, változatlan szöveg.

Pásztortűz 1932. december 15-31. 367. p változatlan szöveg.

Magyar fa sorsa

Ellenzék 1928. április 30. 12. p változatlan szöveg.

Mária szobra a kertben

PIM V 4760/46/1-80 gépirat

Pásztortűz 1932. december 15-31. 367. p

Mindkettőben: 1. versszak 3. sor: *Ellepi* burján

2. versszak 1. sor: *A hideg, őszi*

Vasárnap (Arad) 1929. december 25. és Út a Kálváriára posztumusz kötetben „Mária” c. vers-változat:

Mária-szobor áll a kertben.
Mossa, fürösztí az őszi eső.
A felburjánzott gaz se takarja be,
a lassu, hideg csöppek
végigfolynak megfakult szemén,
repedt arcán, orrhegyén, lekopott
állán. Elhagyatott az emberek között,
akiknek Krisztust hozott a világra.

Nyári kaland

Keleti Ujság 1938. december 25. 44. p

Álnéven közölt versek

Séta

PIM V 4760/46/1-80 gépirat

3. versszak 2. sor: Hálós kis ágyat, hűvös, *töretlen*, tiszta gyolcsot,

6. versszak 4. sor: szeretnék s vígan bűg száz autótűlők.

Csupán a szépség

PIM V 4760/124/1-5 gépirat, változatlan szöveg.

Kéne valaki

PIM V 4760/124/1-5 gépirat, változatlan szöveg.

Álom

PIM V 4760/124/1-5 gépirat, változatlan szöveg

Álmatlan éjszaka

PIM V 4760/124/1-5 gépirat, változatlan szöveg.

Kesergő

PIM V 4760/124/1-5 gépirat, változatlan szöveg.

Légy már legenda posztumusz kötetben „Félelem” c. csonkán, két versszakkal rövidebb alakban.

Nyáréjszaka

PIM V 4760/124/1-5 gépirat, változatlan szöveg.

Vers az utazásról

PIM V 4760/46/1-80 gépirat, változatlan szöveg.

Magányos erdei házban

A Hirnök 1931. március 1. 110.

3. versszak 2. sor: *topog* és

Elmegyünk

PIM V 4760/124/1-5 gépirat változatlan szöveg.

Út a Kálváriára posztumusz kötetben „Kék mezőkre megyünk” c.:

2.-3. versszak megcserélve, a 7. versszakot innen vettük át.

Itt van a szép karácsony

PIM V 4760/124/1-5 gépirat, változatlan szöveg.

Pásztortűz 1929. 25-26. sz. 620. p

Egyedül maradtam

PIM V 4760/124/1-5 gépirat 4.

Út a Kálváriára

Válogatott versek és prózai írások. [fordítások]
(Szerk. Csiszér Alajos, Pomogáts Béla, Rónay László közrem.: R. Takács Olga)
Jegyzet, életrajzi adatok: Csiszér Alajos bev.: Pomogáts Béla
Budapest 1985. Franklin ny. [Vigilia könyvek] 461 p

Hálaadás

PIM V 4760/46/1-80 gépirat változatlan szöveg.

Annuska névnapjára

PIM V 4760/46/88 kézirat, változatlan szöveg. D. J. családi beceneve „Pityu” volt, így is hangsúlyozni kívánta a vers intimitását.

Kétféle imádság

PIM füzet kézirat változatlan szöveg

LGGY nagygépirat 52. 1923. augusztus változatlan szöveg

Cimbora 1924. március 2. 135. p „Szatmár” jelzéssel változatlan szöveg.

Pünkösdi várakozás

PIM füzet kézirat „1924. május 4.” dátummal,

LGGY nagygépirat 69. 1924. május 4. változatlan szöveggel.

Édesanyám keze

PIM füzet kézirat 1924. május 11. dátummal, PIM V 4256/4 idegen kezű kézirat, LGGY nagygépirat 73. 1924. május 11. változatlan szöveg.

Erdélyi Magyar Lányok 1924. június 30. 309. p szövegelmélet

1. versszak 3. sor: Rettentő semmi *mélyén* álltam

4. sor: *Derengő* létem hajnalán

4. versszak 1. sor: Ha *megszólalt* az est harangja

6. versszak 5. sor: *Tudjam*, * egy más, szebb hazában

Mamuska nevenapján

PIM füzet változatlan szöveg D. J. sajátkezű margójegyzetével: „Öcsém szavalta 1924. június 10-én”

LGGY nagygepirat 105. változatlan szöveg

Cimbora 1924. augusztus 10. 500. p „Névnapi köszöntő” c. változatlan szöveg „Szatmár 1924. július 10.” dátummal.

A zárda udvarán

LGGY nagygepirat 125. és PIM füzet kézirat alapján javított szöveg, „1924. július 24.” dátummal

Új imádság

Jairusz leánya héber Jair. Jairusz a zsinagóga előjárója volt Kafarnaumban, akinek lányát Jézus holtából feltámasztotta.

PIM füzet kézirat „1924. augusztus 11.” dátummal

LGGY nagygepirat 143. 1924. augusztus 11.

Uramisten!

PIM füzet kézirat változatlan szöveg „1924. augusztus 14.” dátummal

LGGY nagygepirat 158. 1924. augusztus 14.

Vén templom árnyas gesztenyékkal

PIM füzet kézirat 1924. augusztus 14.

LGGY nagygepirat 160. 1924. augusztus 14.

Alázatos, könyörgő zsoltár

PIM füzet kézirat „1924. augusztus 26.” dátummal

LGGY nagygepirat 180. 1924. augusztus 26. változatlan szöveg.

Élet (szerk. Andor József) 1925. 333. p

Golgotán

PIM füzet kézirat „1924. szeptember 11.” dátummal

LGGY nagygepirat 206. 1924. szeptember 11.

Az ajándékozó Isten

PIM füzet kézirat

LGGY nagygepirat 209. 1924. szeptember 13.

A gyöngék imája

PIM füzet kézirat

LGGY nagygépirat 233. 1924. október 11. változatlan szöveg.

Óda az édesanyámhoz

LGGY nagygépirat 247. 1924. december

Karácsonykor

LGGY nagygépirat 249. 1924. december

Karácsonyi utazás

Jóbarát 1925. december 15. 53. p Útban, A kis Jézus beszél, Hazafelé részletek: ezek alapján javítva.

LGGY nagygépirat 250. 1924. december

Szilveszter éjjel

LGGY nagygépirat 260. 1924. december 30.

Emlékül

Cimbora 1925. 37. szám 585. p „Emlékkönyvbe” c. „Szinérváralja, 1925. április 14.” dátummal, két versszakba tördelve, szövegelőzmény:

2. versszak 3. sor: *szent*-magot vető,

LGGY nagygépirat 298. „Emlékül” c. „Szinérváralja 1925. április 14.” dátummal „Spenger Gyuriék emlékkönyvébe” ajánlással: változatlan szöveg, de a 2. versszak 5. sora hiányzik.

A harangozó

LGGY nagygépirat 301. 1925. április 27.

Harangzúgás

LGGY nagygépirat 304. Szatmár 1925. április 27.

Az utolsó litánia

LGGY nagygépirat 336. 1925. május 31.

Angelus

LGGY nagygépirat 338. 1925. június 1.

Nyárdéli harangozás

LGGY nagygépirat 342. 1925. június 5.

Kálvária

Kálvária: lat. calvaria „koponya” – a Golgota szó latin megfelelője.

LGGY nagygépirat 345. 1925. június 7.

Vasárnapi nagymisén

Örökmécses: Katolikus templomokban az Oltáriszentség őrzőhelye előtt éjjel-nappal égő mécses.

LGGY nagygépirat 432. Szatmár, 1925. szeptember 25. D. J. megjegyzésével: „M. [Molnár] Tibor barátomnak a ‘Tedd el...’ c. vers folytatásául.”

Diákimádság

Jóbarát 1926. január 15. 79. p szövegelőzmény:

1. versszak 5. sor: akkor is, hogyha – *csendesen* beszélek?

PIM füzet kézirat „Kolozsvár, 1925. november 18.” Dátummal, változatlan szöveg

LGGY nagygépirat 475. Kolozsvár, 1925. november 16.

Harangszentelési imádság

PIM füzet kézirat változatlan szöveg „1925. november Szatmár” datálással

LGGY nagygépirat 476. Szatmár, 1925. november.

Költemény

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg „1926. február 15.” dátummal

Ellenzék 1926. február 15. 12. p változatlan szöveg.

A Dónát kápolnánál

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg „Szatmárhegy 1926. július” dátummal.

A Hirnök 1926. szeptember 15. 386. p változatlan szöveg.

De profundis

De profundis... (lat. ...Clamavi ad te, Domine) – „A mélységből kiáltok, Uram, hozzád”. A lat. Bibliában a 129. zsoltár kezdete.

PIM V4760/46/1-80 változatlan szöveg „Szatmár 1926. július” dátummal.

Összetartás, szeretet

PIM V4760/46/1-80 változatlan szöveg „1926. december 5.” dátummal

PIM V 4256/4/1-9 „Előszó egy szindarabhoz” alcímmel.

Függöny legördül

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Az ördög kocsiján

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Pásztortűz 1927. február 13. 59. p változatlan szöveg.

Húsvétvárás

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg

Ellenzék 1927. április 18. 15. p változatlan szöveg.

Genézis

Genezis: gör. geneszisz: keletkezés, származás, eredet. Ez a görög címe Mózes első könyvének (Teremtés könyve).

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg, „Kolozsvár 1927. augusztus” dátummal.

Őszi legenda

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg „Kolozsvár 1927. november 5.” dátummal.

Könyörgés csodáért

Utolsó vacsora

Pásztortűz 1928. május 20. 236. p,

Erdélyi Lapok 1934. március 29. 2. p

Istenes énekek Nagyvárad 1939.

PIM V 4760/46/1-80 gépiratban, itt az 1. versszak 3. sora „ajaj”, de minden más helyen „jaj”. Ezért javítottam.

Légy már legenda posztumusz kötetben „Meghal, meghal az én fiam” c. 1923-as téves évszámmal szövegváltozat:

2. versszak 1. sor: Júdás éjsötét *szemébe*

Születésnap köszöntő édesanyámnak

PIM füzet kézirat változatlan szöveg „1924. május 6.” dátummal.

LGGY nagygépirat 67. 1924. május 12.

Pünkösöd

PIM füzet kézirat változatlan szöveg

LGGY nagygépirat 101. 1924. május 24. változatlan szöveg.

Esti elmélkedés

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg

Erdélyi Helikon 1930. december 835. p változatlan szöveg.

Gyászinduló

1938. PIM V 4760/46/1-80 Kolozsvár 1938.

Keleti Ujság 1938. június 17. 7. p „D. J. arcképéhez...” c. cikk szerint apósa, Imbery János gépelte le a verset, mely először a költő temetésén hangzott el.

Minden bizonnyal a szöveg hibás, vagy (ismeretlen eredetű) nyersfordítás, több helyen is ritmikai és rímhibák tűnnek fel, maga a vers közhelyes és igénytelen, nem jellemző D. érett költészetére. [szerk.]

Légy már legenda

**D. J. összes verse és műfordítása. Szerk.: Csiszér Alajos
Budapest 1997. Püski K. Gyomai Kner ny. 481 p**

(A kötetben szereplő évszámok nagy része téves, így csak azokat hagytuk meg, melyeket más dokumentum is alátámaszt.)

A bölcsődal visszhangja

Alázat

Először elhangzott a Kemény Zsigmond Társaság 1929. március 3-i ülésén.
Brassói Lapok 1929. március 24. 10. p: az utolsó két strófa csak itt jelent meg.

Csak állunk dideregve

Keleti Ujság 1929. április 8. 13. sz. és PIM V 4760/46/1-80 gépirat „Ama napon” c.
Az utolsó hét sor az Összegyűjtött versek posztumusz kötetben (Ama napon c.) megjelent szövegből hiányzik.

Annuskának [Az nekem...]

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg „1921. február 6. Szatmár” dátummal.

Annuskának [Vannak e világon...]

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg „Pityu” aláírással.

Az én őszöm

PIM füzet kézirat változatlan szöveg „1923. december 30.” dátummal
LGGY nagygépirat 29. 1923. december 30. változatlan szöveg.
Cimbora 1924. 15. sz. 230. változatlan szöveg

Csendpalota

PIM V 4760/46/80-1 változatlan szöveg.

Ártatlanság

PIM füzet kézirat változatlan szöveg
LGGY nagygépirat 4. változatlan szöveg
Cimbora 1923. szeptember 16. 590. p változatlan szöveg.

Egy fehér lélekhez

Cimbora 1924. márc. 23. 180. változatlan szöveg „Szatmár 1923. szeptember” dátummal.

PIM füzet kézirat változatlan szöveg

LGGY nagygépirat 5. vált. szöveg

Gyöngyházhajó

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Megtörtént

Ellenzék 1928. augusztus 6.

LGGY gépirat szövegelőzmény:

1. sor: megborzolom

7-8. sor innen hiányzik

11. sor: a hallgató termék *évszázados* porába

Őszi dalok

A LGGY nagygépirat 2. szerint a költő az öt verset egy ciklusba szánta, ezért így közöljük ezeket. Az egyes versek külön-külön is megjelentek (zárójelben a kéziratot feltalálási hely).

I. Cimbora 1923. október 21. 660. változatlan szöveg „Ősszel az erdőn” c. (PIM füzet kézirat változatlan szöveg)

II. (PIM füzet kézirat változatlan szöveg)

III. Cimbora 1923. november 18. 729. változatlan szöveg. (PIM füzet kézirat változatlan szöveg)

IV. (PIM füzet kézirat változatlan szöveg)

V. Cimbora 1923. október 14. 644. p „Énekli egy beteg fiú” alcímmel, változatlan szöveg „Szatmár 1923. szeptember 11.” dátummal (PIM füzet kézirat változatlan szöveg)

Könnyű vágy és könnyű élet

A vers itt csonkán jelent meg, hiányzik az utolsó 8 sor, melyet az Ellenzék 1930. január 5. 5. p Lila füst c. közléséből pótoltam.

Verseimhez

Cimbora 1923. december 30. 536. p változatlan szöveg „1923. november 7. Szatmár” dátummal.

PIM füzet kézirat változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat 3. vált. szöveg

A költő

PIM füzet kézirat változatlan szöveg.

LGGY nagygepirat 44. 1924. február 27. változatlan szöveg.

A kovakő

PIM füzet kézirat változatlan szöveg.

LGGY nagygepirat 147. 1924. augusztus 11.

Szívemről

A PIM füzetben kézírtos szövegelőzmény, mely egy nappal korábban keletkezett:

1. versszak 3. sor: *Azt végzi el a nóta benne,*
4. sor: *Mit más gépeknél mostanáig*
5. sor: *A gőz hatalma végezett.*
2. versszak 1. sor: *Dologra hajtja, űzi folyton,*
2. sor: *Lüktetni lázzal, ez a fő! –*
3. versszak 3. sor: *Ha elrepül a végső nóta*
4. sor: *Leszáll az édes nyugalom*
5. sor: *– És mindent elsimít.*
4. versszak 1. sor: *Nem úr többé a fájdalom,*

LGGY nagygepirat 1924. április 29.

Tóparton

PIM füzet kézirat változatlan szöveg.

LGGY nagygepirat 72. 1924. május 9.

Tudok...

PIM füzet kézirat változatlan szöveg.

LGGY nagygepirat 1924. augusztus 11.

Csak egy jó van: a béke

LGGY nagygepirat 308. 1925. április 28.

Gyöngyvirág

Cimbora 1925. augusztus 23. 530. p „Szatmár 1925. május 12.” dátummal

LGGY nagygepirat 1925. május 12.

5. versszak 1. sor: *ma egy csokorban mosolyog*

A bölcsődal visszhangja

PIM V 4256/4/1-9 nem sajátkezű kézirat, „Szatmár 1925. október 13.” dátummal.

LGGY nagygépirat 454. Szatmár, 1925. október 19. (Lisztóczy László közlése szerint a vers 1921-ben keletkezett.)

Megyek

LGGY nagygépirat 372. Szatmár, 1925. július 18.

Nagy Oroszország

PIM füzet kézirat változatlan szöveg.

LGGY nagygépirat Szatmár, 1925. október 17.

Temetések

LGGY nagygépirat 362. Szatmár, 1925. július 8. „Nem járok...” c. változatlan szöveg.

Élet (szerk. Andor József) 1925. 33-4. p

Veronika-versek

Rettegi Veronka emlékkönyvébe írta 1925. december. 24. keltezéssel.

Békesség velük

A Hirnök 1927. Karácsony 546. p változatlan szöveg

A tündér rózsája

PIM V4760/46/1-80 változatlan szöveg

A mese vége

A kötetben megjelent vers utolsó strófája hiányzik, a PIM 4760/46/1-80 gépirat alapján pótoltuk. (Szerk.)

Allah il Allah!

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg „Szatmár 1926. szeptember.” dátummal.

Altass el...

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg „Szatmár 1926. szeptember.” dátummal.

Boldog vizeken

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg „Szatmár 1926. november” dátummal.
Ellenzék 1927. február 14. 12. p változatlan szöveg.

Ha erre jössz

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Iluska

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg „Szatmár 1926. szeptember” dátummal.

Jegenye-soron

A kötetben csonkán szerepel a vers, utolsó két strófáját a PIM 4760/46/1-80 „Szatmárhegy 1926. július” keltezésű gépirat alapján pótoltuk

Késő találkozás

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg „Szatmár 1926. szeptember” dátummal.

Kicsi rózsza...

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg „Szatmár 1926.” dátummal.

Száll a pihe

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Szeptemberi strófák

PIM V 4670/46/1-80 változatlan szöveg „Szatmár 1926. szeptember” dátummal.

Mese egy más világról

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Őszi lefekvés

PIM V 4766/46/1-80 változatlan szöveg „Szatmár 1926. szeptember.” dátummal.

Száll a hinta

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Versenyfutás

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Mélyebb óra

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Mesém

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Piacon

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Kusza álmokban jövőm királysága

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Telefon

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Tizenkilencedik születésnap

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Végzetem...

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Vihar

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Palotád előtt

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Papirhajók

Cimbora 1926. október 20.

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Kóbor diák naplójából

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Fehér kendő, kicsi kendő

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg „Kolozsvár 1927. június” datálással.

Harangjáték

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg „Kolozsvár 1927. július” dátummal.

Hiszi-e valaki?

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Ellenzék 1927. május 9. 10. p változatlan szöveg.

Vagyok

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Utazás

LGGY nagygépirat 322. 1925. május 15. két versszakba tördelve.

Új élet

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Egy ócska klarinét

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Álom a síneken

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg

Erdélyi Helikon 1928. július. 202. p változatlan szöveg.

Pásztortűz 1931. december 25. 554. p változatlan szöveg.

Ébredés alagútban

Szőcs Géza kéziratában vált. szöveg.

Ifju Erdély 1930. március 159. p változatlan szöveg „Talán alagútban megyünk” c.

Molnár Lajos birtokában lévő kéziratlapon (Forrás 1991. április 1-11 pp közreadja Pintér Lajos) 1929. július 12. dátummal szövegelőzmény:

1. sor: *Most* alagútban megyünk. Sötét van.
9. sor: a szánk. *Sajnáljuk, hogy felébredtünk.*
17. sor: és zuhogva ömlik be az ablakon a napfény
12. sor: *nappal* van, csak *ide* nem látszik (*még, most*)
18-19. sorok: *mindig alagútban megyünk: sötét van*
percre múlik, *s még mindig sötét van.*

Huszonkettedik tavaszom közeledik

Brassói Lapok 1929. január 27. változatlan szöveg.

Kóbor énekek

PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg

LGGY gépiratlapok 38. 1929. szeptember: a kötetben közölt változatnál 19 sorral terjedelmesebb szövegelőzmény:

[Számoljunk a tényekkel, mondtam...]

*Számoljunk a tényekkel, mondtam
ma reggel s kiléptem a kapun.
Nem az a fontos, hogy miért?
Az a fontos, hogy élek.
Csiklandozott a szél s kövér
esőcseppeket rázott a fákról,
az ég kiderült már, aranyosak
és sugárzó kékek voltak a tócsák.
Nagyokat kell lélegezni és
elmúlik minden baj, gondoltam,
tisztá lesz a szívem és úgy sugárzik,
mint régi képeken a
Krisztus szíve. Madarak csicseregtek
kétoldalt a fákon, az úton,
és eszembe jutott egy lány
és eszembe jutott asszisi Ferenc.
Mérhetetlenül boldog voltam.
cipőm gyorsan és nagyhangon kopogta:
Élek, élek, nagyszerű: élek!*

(Innen azonos a szöveg)

Assisi Szent Ferenc: (Assisi 1182 – uo. 1226) a ferencrend, a klarissza apácarend és a ferences harmadik rend megalapítója.

III. PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg

IV. PIM V 4760/46/1-80 változatlan szöveg

Erdélyi Helikon 1929. augusztus-szeptember 520-521 változatlan szöveg.

[Az éjszakák csöndje...]

Szőcs Géza kézírata alapján, „1930. január 27.” dátummal.

1. sor: Az éjszakák *tüze*: fojtott nyugalanság [A Molnár-kézirat változatát vettük át: Az éjszakák csöndje: fojtott nyugalanság.]

Molnár János birtokában lévő kéziratlanon (közreadja Pintér Lajos Forrás 1991. április 1-11 pp) szövegelőzmény.

2. versszak 4. sor: *önmagamat* s zártam el mindenektől.

Alkonyi beszélgetés

LGGY gépirat szövegelőzmény:

1 versszak 1. sor: Csacsogtál fecsegtél *fénylett a szemed*

4. sor: s *dicsérted* a tavaszi virágokat

Gyakran várlak. Elüldögélek

Molnár János birtokában lévő kéziratlanon (közreadta Pintér Lajos 1991. Forrás április 1-11 pp) szövegelőzmény:

5. sor: érkezel... *Napfény-özönben*

6. sor: *ballagsz nyáron élém*: a régi hellén

8. sor: *Szél feszíti reád a gyapjúinget*
(*Gyolcsodat kifeszíti a combok izma*)

16. sor: vállaidra. Pihék *olvadnak*

17. sor: ajkad *karmazsin pirosán*. Zöldfényű csillag

A Nagycsütörtök c. kötet Tündéri éjben érkezel! c. versének utolsó sorai összezsengenek e sorokkal.

Hangulat

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Istenem, eljött hozzám

Szőcs Géza kézirata alapján javítva, de a 13. sorban a Molnár Lajos tulajdonában lévő kézirat (közreadta Pintér Lajos Forrás 1991. április 1-11 pp) változatát vettük figyelembe (a Szőcs-kéziratban: 13. sor: almát adott a túlvilági *kékség*).

A D. J. versek c. posztumusz kötetben Gyakran eljön c. versváltozat.

Lugast építettem

Először elhangzott a Kemény Zsigmond Társaság 1929. március 3-i felolvasó ülésén.

Zavartan járok

Magyar Nemzet 1990. március 31. közlésében „1930. augusztus 16. Kolozsvár” dátummal. Molnár János kéziratban (közreadta Pintér Lajos Forrás 1991. április 1-11 pp) u.e. dátummal.

[Légy Sbârcea...]

A kötet előszavában idézi Csiszér a Sbârcea emlékkönyvébe írt sorokat.

Égi mezőkön

Vallomások versben és prózában D. J.
Szerk. és utószó: Kabán Annamária-Mózes Huba
Budapest 2001. Tinta Kvk. EFO ny. 200 p

Mit fogsz festeni?

LGGY nagygépirat 422. vált. szöveg

Egyszerű vers

LGGY nagygépirat 444.

Esőcseppek

LGGY nagygépirat 458.

Elmúlt nyárhoz

LGGY nagygépirat 461. vált. szöveg

PIM füzet vált. szöveg.

Áldott szemfödél

LGGY nagygépirat 469. vált. szöveg

PIM füzet vált. szöveg.

PIM füzet vált. szöveg.

Égi mezőkön

LGGY gépiratlapon vált. szöveg

Fiúk, ha hallanátok!

LGGY gépiratlapon Szatmár 1926. dátummal.

Miért ez a csöndesség?

LGGY gépiratlapon áthúzva az egész vers, Szatmár 1926. november dátummal

Kapuhoz érek

LGGY gépiratlap vált. szöveg

Valamit szólni kéne

LGGY gépirat szövegelőzmény:

4. versszak 2. sor: *terít* ködöt

3. sor: s *csobbanó* álom sírdogál

Vándorlás a ködben

LGGY gépiratlapok vált. sz.

[Most egyedül vagy...]

Kabán-Mózes: az utolsó két strófa megegyezik a „Már hiába nézed” első két strófájával.

III.

PERIODIKUMOKBAN MEGJELENT VERSEK

Juliska bánata

Cimbora 1924. február 3. 77. p

LGGY nagygépirat 32. 1923. június dátummal

PIM füzet szövegelmény:

6. versszak 2. sor: *Ez volt kedves nekem!*”

Emlékkönyvbe

Cimbora 1925. szeptember 13. 585. p

LGGY nagygépirat 62. 1923. június dátummal.

Húgomhoz

Erdélyi Lapok 1934. április 20. 9. p

LGGY nagygépirat 24. 1923. augusztus 18.

PIM V 4760/46/1-80 gépirat, PIM füzet kézirat, Cimbora 1924. január 12. 18. u.a. c. „1923. augusztus 18. Szatmár” dátummal, valamint Út a Kálváriára posztumusz kötetben „Kívánságom nevednapja alkalmából” c. szövegelmény:

1. versszak 2. sor: Egek felé *kiáltó* hangomat,
2. versszak 5. sor: *Egy oly* világon vágnék akkor élni,
6. sor: Mely mindig_mindig igazat beszél: –
7. sor: E *csunya, piszkos, e hazug* világban,
8. sor: Lelked maradjon *mindig* hófehér!
4. versszak 3. sor: *S ezeknek* is elég egy félreértés,
4. sor: Egy rágalom *s* – mindennek vége lett! –
6. sor: Bocsáss meg neki a *bántalmakért*,
5. versszak 3. sor: Az *ágyadnál, a menny honába* vinni,
4. sor: *Csillogó, fényes arcu* angyal áll...
5. sor: *Repülsz, repülsz... Talán találkozunk majd...*

Egy szál ibolyáról

Cimbora 1923. szeptember 30. 622. p

LGGY nagygépirat 10.

Este

Cimbora 1923. december 23. 828. p

LGGY nagygépirat 14. szeptember hó és PIM füzet:

2. versszak 4. sor: *Összecsókolgatja.*

A közös számár

Cimbora 1923. november 25. 742. p

LGGY nagygépirat 15. 1923. szeptember

PIM füzet 1923. szeptember dátummal szövegelőzmény:

5. versszak 4. sor: *A középső* gonosz bátya,

Templomban

Cimbora 1924. február 24. 118. p

LGGY nagygépirat 12. 1923. október 3. dátummal.

PIM füzet 1923. október 3. dátummal.

Édesapa nevenapján

Cimbora 1923. dec. 2. 761. p „1923. október 9. Szatmár” dátum.

PIM füzet kézirat, LGGY nagygépirat 63. és Út a Kálváriára posztumusz kötetben szöveg-előzmény:

2. versszak 1. sor: *Üres lett* a fecskefészek,

4. versszak 2. sor: *Úgy* kérik őt *esdekelve*,

Dal a kis fehér kutyáról

Cimbora 1923. december. 16. 789. p

LGGY nagygépirat 9. 1923. október 12.

A rózsza panasza

Cimbora 1924. január 20. 40. p

LGGY nagygépirat 8. 1923. november dátummal

PIM füzet

Öcsémnek a lelkek tükréről

Cimbora 1924. január 27. 55. p

PIM füzet

LGGY nagygépirat 6. 1923. november

Haragvó testvérhez

Cimbora 1924. december 21.

LGGY nagygépirat 19. 1923. december 7. Haragvóhoz c.

6. versszak 4. sor: Csak mi ne várjunk *új* tavaszt?

PIM füzet Haragvóhoz c. vált. szöveg

Az én mackóm

Cimbora 1923. december 9. 777. p

LGGY nagygépirat 22.

PIM füzet

A legszebb dalom Édesanyámnak

Cimbora 1924. április 27. 258. p

PIM 4526/4

LGGY nagygépirat 21. 1923. december 15.

PIM füzet 1923. december 15. dátummal.

Nem tudom

Ujság 1927. május 9.

LGGY nagygépirat 31. 1924. január 13.

Tavaszi rózsatóhöz

A Hirnök 1925. 8. sz. 199. p

LGGY nagygépirat 46. 1924. április. 25.

Kirándulás az erdődi várhoz

Cimbora 1924. június 29. 403. p „Az erdődi várnál” c.

LGGY nagykézirat 37. 1924. április hó

PIM füzet vált. szöveg „Kirándulás az erdődi várhoz” c.

Emlékül egy lánykának

Cimbora 1924. november 23. 738. p

LGGY nagygépirat 68. 1924. május 3.

PIM füzet szövegelőzmény:

5. versszak 2. sor: A *boldog* semmibe-vevés

A kis patak meséje

Cimbora 1924. szeptember 7. 572. p

PIM füzet 1924. június 10. dátummal.

LGGY nagygépirat 103. 1924. június 10. szövegelőzmény:

7. versszak 8. sor: Míg érkezett* messze* *szép* tájra,

8. versszak 11. sor: Jer hát lihegő, vágyó *keblemre*,

10. versszak 10. sor: Édes, *édes* jó anyám!...

Mamuska nevenapján

Cimbora 1924. augusztus 10. 500. p „Névnapi köszöntő” c. változatlan szöveg „Szatmár 1924. július 10.” dátummal.

PIM füzet változatlan szöveg D. J. sajátkezű margójegyzetével: „Öcsém szavalta 1924. június 10-én”

LGGY nagygépirat 105.

Tanács

Cimbora 1924. augusztus 24. 534. p

LGGY nagygépirat 109. 1924. június 16. szövegelőzmény:

2. versszak 4. sor: A víz iszapos alja...

PIM füzet szövegelőzmény:

2. versszak 1. sor: Mert látod, a vad, bösz vihar

4. sor: Az iszapos, *piszkos* alján.

3. versszak 2. sor: *Pihenő*, békés, altató;

3. sor: Legyen lelkednek * mintaképe

4. versszak 2. sor: Kora hajnaltól *estidőig*,

3. sor: Éjjel pedig *csillagos fényben*

Az élet

A Hirnök 1925. 14. sz. 342.

LGGY nagygépirat 126. 1924. július 22.

PIM füzetben szövegelőzmény:

Az itteni befejező sor helyett három, melyet a költő áthúzott:

*Pedig gyönyörű szép az élet! –
Ma még a tiéd, holnap nincsen...
– Ugy-e vigyázol, megígéred?*

Magány

A Hirnök 1924. 22. sz. 525. p

LGGY nagygépirat 1924. július 28. és PIM füzet:

2. versszak 2. sor: Legyen *mindenütt* vak sötétség

Mese

Cimbora 1924. szeptember 21. 600. p

LGGY nagygépirat 136. 1924. augusztus 3.

PIM füzet

Játék

Cimbora 1924. szeptember 28. 614. p

PIM füzet szövegelőzmény:

1. versszak 3. sor: *Lepkét kergettek*
4. sor: *Szamócát szedtek*

2. versszak 1. sor: Játsszunk *bujósdit* – *szól* az egyik.
2. sor: Nagyszerű lesz! – *felelt* a másik –

LGGY nagygépirat 137. 1924. augusztus 7. szövegelőzmény:

1. versszak 3. sor: *Lepkét kergettek*,
4. sor: *Szamócát ettek*

2. versszak 1. sor: Játsszunk *bujósdit*! *szólt* az egyik

3. versszak 5. sor: És nem *lelték* meg soha egymást...

Munkára fel

Cimbora 1924. október 16. 685. p

LGGY nagygépirat 139. 1924. augusztus 8. dátummal

PIM füzet

Én vagyok a hibás

Cimbora 1925. március 8.

LGGY nagygépirat 163. 1924. augusztus 15.

PIM füzet vált. szöveg. Mindkettőben a 4. versszak 1. sora így van, a Cimbora szövege ennek alapján javítva.

Esik az eső

Cimbora 1924. november 16. 726

LGGY nagygépirat 182. 1924. augusztus 26.

PIM füzet

Eredj papír!

Cimbora 1925. március 8.

LGGY nagygépirat 183. 1924. augusztus 27. és PIM füzet 1924. augusztus 8. dátummal szövegelőzmény:

1. versszak 3. sor: rohanj, *suhanj* szép szárnyalással,

3. versszak 4. sor: *lángpiros* tűzzel mosolyog

Kincsek Hegyénél

Véendiák Lapja 1927. március 15.

LGGY nagygépirat 191.

PIM füzet szövegelőzmény:

1. versszak 3. sor: *s* csákányomat *keményen* belevágom.

3. versszak 1. sor: *Zúg, hullik, bomlik*, dübörög a kő,

4. versszak 4. sor: Pazar *két kézzel* mind kiosztanám!

6. versszak 1. sor: ...Ha százszor ejtem *csüggeteg* karom,

Nagy fa, kis fa

Cimbora 1925. április 12. 234. p

LGGY nagygépirat 229. 1924. október 4. dátummal.

PIM füzet 1924. október 4. dátummal és „Schöber Emil tanár úrnak szeretettel ajánlom” ajánlással.

Nyugalomnak éje

Cimbora 1924. október 19. 658. p

Tengerész-testvérnek

Ajánlásban: H. J. = Haracsek József

Cimbora 1925. 21. sz. 396. p

LGGY nagygépirat 243. 1924. november 9.

3. versszak 3. sor: testvérem, nézd, a *hatalom*

6. sor: De mi ne bujjunk *félelemmel* össze

A Cimborából kimaradt befejezés:

*Mikor az Idő büntet,
a múlt már múlt,
a jövő még jövő –
és csak a jelen menthet meg bennünket!*

*Feszítsd a kötelet!
Fordítsd a kormányt!
És ne nézz most se jövőbe, se múltba!
Hajrá, vigyázz!
Csak az az Élet, ami Becsület –
a Becsület a Küzdelem, a Munka!*

PIM füzetben is teljes szöveg.

Őszi mezőn

Amerikai Magyar Népszava 1929. január 21.

LGGY nagygépirat 353. D. J. megjegyzése: „1924 őszén egy füzetlapra írt versem. Nagybánya.”

Szövegelőzmény:

6. versszak 2. sor: *Csend! Hallga... hallga...*

3. sor: *Valaki sír!*

A rózsák

Cimbora 1925. november 8. 706-707. dátum: Szatmár 1924. november 18.

PIM füzet változatlan szöveg, 1924. november 18. dátummal, de a 19. strófa (Odaadtam neki: ...) után egy D. J. által zárójelbe tett és áthúzott, a Cimbora-változatból és a LGGY nagygépiratból is kihagyott strófa:

*„Szűz Máriát is nagyon szeretem,
Mert olyan szépen nézett rám a képről
És azt mondják, hogy szerette fiát –
S mikor meghalt a kereszten, – alatta
Leborult, s nagyon, nagyon megsiratta.”*

LGGY nagygépirat 241. 1924. november 18. szövegelőzmény:

1. versszak 2. sor: *Künnt sivitó szél szárnyán*

2. versszak 1. sor: *...Bennt a hideg kicsi cellában*

7. versszak 3. sor: *mert elhervadt*, beteg,
12. versszak 2. sor: *lázálmos-arcú*, beteg kis fiú,
13. versszak 1. sor: *Anyuka*, jer ide!
16. versszak 1. sor: Aztán a *Te csokrodból*
24. versszak 5. sor: Meghalok! *Úgy-úgy*, csókolj meg anyuskám!
25. versszak 2. sor: *nyugodt* arcú, sápadt kis fiú
28. versszak 4. sor: *égett az* arca.

Kis meditáció

Erdélyi Magyar Lányok 1926. május 9. 504. p
LGGY nagygépirat 291.

Szomorú bókók

Erdélyi Magyar Lányok 1927. január 30. 286. p
LGGY nagygépirat 290..

Bál után

Erdélyi Magyar Lányok 1926. október 24. 77. p
LGGY nagygépirat 303. vált. szöveg

Erdély

Véendiák Lapja 1926. szeptember 1. 17. p
LGGY nagygépirat 309. 1925. április 29. dátummal:
7. versszak 2. sor: *Hány ezerszer*, ki erre lép,

Jerünk sétálni!

Cimbora 1925. 32. sz.
LGGY nagygépirat 318. 1925. május 12.

Ebéd után

Cimbora 1925. szeptember 29. 604. p
LGGY nagygépirat 324. 1925. május 16.

Vissza

Cimbora 1925. 33. sz. 514. p

Uj Cimbora 1938. július 1. 17. sz. 215. p

LGGY nagygépirat 347. 1925. június 10. dátummal szövegelőzmény:

4. versszak 4. sor: *csak egy* napra, órára, percre!

Poézis

A Hirnök 1928. 24. sz. 552. p

LGGY nagygépirat 362. 1925. június. 25. szövegelőzmény:

1. versszak 5. sor: s mielőtt zúgva, *dübörogve* beömlik,

Volt egyszer egy király

Cimbora 1925. június 28. 402. p

Vers a galambokról

Erdélyi Magyar Lányok 1926. június 6. 563. p

LGGY nagygépirat 363. szövegelőzmény:

5. versszak 4. sor: hogy legyen itt *is* röpke jel

6. versszak 5. sor: *csak* nehogy megzavarjam!...

8. versszak 1. sor: Most *zöngnek* muzsikámon

3. sor: *Ha üldöznek* a dúc-falak

A szélről

A Hirnök 1930. 22. sz. 492. p

LGGY nagygépirat 367. Szatmár 1925. július 10.

Csillagszemű lovagok

Pius 1932. augusztus 1. 2. p

LGGY nagygépirat 369. Szatmár, 1925. július 15. Az utolsó két sor a folyóiratban nem szerepel, a gépiratból pótoltuk.

Akácós úton

A Hirnök 1926. 9. sz. 204.

LGGY nagygépirat 399. Nagybánya, 1925. augusztus 22. szövegelőzmény:

1. versszak 1. sor: Ringató fákon *sug*, zizeg, zenél

2. versszak 1. sor: A kis uccára *mikor* betérek,

6. versszak 2. sor: áldást *csókol* a sok-sok akácfára.

Be rossz!...

Pásztortűz 1925. szeptember 20. 407. p

LGGY nagygépirat 398. Nagybánya, 1925. augusztus

Selyem-festések

A Hirnök 1927. 19. sz. 418. p

Jéghegyet építék

Jóbarát 1925. október 15. 18. p

LGGY nagygépirat 334. Szatmár 1925. szeptember 1. dátummal és „A világ csábításának” alcímmel.

Napkelet felé...

Pásztortűz 1925. október 18. 441. p

LGGY nagygépirat 410. 1925. szeptember 5.

A patak megkísért

Véendiák Lapja 1926. szeptember 1. 17. p

LGGY nagygépirat 424. Nagybánya 1925. szeptember 16.

Hajótörött

Ellenzék 1925. december 22.

LGGY nagygépirat 427. Nagybánya 1925. szeptember 18.

Nem lenni egyedül

Véendiák Lapja 1927. augusztus-szeptember 9. p

LGGY nagygépirat 426. 1925. szeptember 19.

Őszi akácok

Nagybánya és Vidéke 1925. szeptember 20. 1. p
LGGY nagygépirat 413.

Palika kérdései

Cimbora 1925. október 25. 674. p
LGGY nagygépirat 430. 1925. szeptember 24. szövegelőzmény:
3. versszak 3. sor: Hová lettek a báránycák, *a csokrok*,

Virág a Zazarban

Ifju Erdély 1926. március 129. p
LGGY nagygépirat 433. 1925. szeptember 27. szövegelőzmény:
1. versszak 1. sor: Rohan *puhán* a kis folyó,
4. versszak 3. sor: felgerjedt *szennyes* habjait –

Jövendő havak himnusza

Pásztortűz 1925. november 29. 509. p
LGGY nagygépirat 435.
Összegyűjtött versek posztumusz kötetben „Szatmár, 1925. szeptember 28.” szövegelőzmény:
3. versszak 2. sor: korcsolyázatlan jövendőnk vidéke, messze-érző álmunk

Göncölszekér

Ellenzék 1925. november 9.
LGGY nagygépirat 451. 1925. október 12.

Vágyom

Ifju Erdély 1926. június 189. p
LGGY nagygépirat 452. Szatmár, 1925. október 12.

Sasfiók sírása

Magyarság 1926. június 13.
LGGY nagygépirat 459. „Napoleon fia” c. Szatmár, 1925. október hó 21. dátummal szöveg-előzmény:

1. versszak 1. sor: Vágytam, – *börtönöztek*,
3. versszak 4. sor: zászlók, kardpengés, *hozsannázó*
4. versszak 3. sor: bús *rabságomból*, ím, azt üzenem:
PIM füzet u.e. a szövegelőzmény.

Havas délután

A Hirnök 1925. 24. sz. 547.
LGGY nagygépirat 480. 1925. november 27.
PIM füzet.

Mit hoz a Mikulás?

Ellenzék 1925. december 7.

Élet

Cimbora 1926. január 10. 20. p Szatmár dátummal
LGGY nagygépirat 223. és PIM füzet:
1. strófa 3. sor: *azután* a húrok rezegőn
4. sor: *sorban* szakadnak

Sétál a herceg

Cimbora 1927. március 20. 130. p

Úton

Cimbora 1926. január 31.

Csengő-bongó versike a mókuskáról

Cimbora 1926. április. 18.
Fellelhető lappéldány hiányában a szöveget Az én dalom (Szerk. vál. Végh Béla Balázs Szatmárnémeti 2007. Ady Endre Társaság) kötetből vettük át.

Éjféli látomás

Véendiákok Lapja 1926. július 1. 8. p

Táborhegy alatt

Véendiákok Lapja 1927. október-december 21. p

Föltámadás

Ifju Erdély 1928. január 90. p

A garabonciás

Ellenzék 1926. augusztus 23.

Nem tragédia

Véendiákok Lapja 1926. november 1. 15. p

Szatmárhegy, 1926. július

Messzi nővérhez őszi levél

Erdélyi Magyar Lányok 1927. október 2. 26-27. p

PIM 4760/46/1-80 változatlan szöveg.

Gazdátlan csónakok

Ellenzék 1926. augusztus 30.

Nyárvégi esős alkonyon

Véendiákok Lapja 1927. január 15. 19. p

Síró szomorúfűzfák

Ellenzék 1926. szeptember 27.

Úttalan erdőn

Pásztortűz 1926. október 10. 473. p

A Szépség után

A Hirnök 1926. december 1. 523. p

Halott barátomnak

Jóbarát 1927. január 15. 114. p

Mondj mesét

Erdélyi Magyar Lányok 1927. március 20. 395. p

Gyertyaláng

Ujság (Kolozsvar) 1927. április 11. 11. p

Zeneművészeti és szépirodalmi antológia Kolozsvar 1931. szerk.: Szigethy József (Lisztóczy László közlése)

Mindig egyedül

Véndiákok Lapja 1927. április 15. 24. p

Vetek-e ősszel?

Ujság (Kolozsvar) 1927. április 18. 19. p

A jó tanár

Véndiákok Lapja 1927. május-június 6.

Az ajánlásban szereplő Récsei Ede piarista rendi áldozópap és paptanár (1868-1927), aki Kolozsvaron, majd Nagykárolyban tanított. Szenvedélyes utazó és turista volt, ifjúsági író és a Pásztortűz állandó munkatársa.

Svájci séta

A Hirnök 1927. 19. sz. 418. p

A legszebb hőésés

Keleti Ujság 1927. 292. sz. 20. p

Pazarlás után

Híd 1928. 2. sz. 80. p

A javasasszony mondta

Híd 1928. 2. sz. 80. p Ez és az előző vers Lisztóczy László adatszolgáltatása alapján.

Hull a hó

A Hirnök 1928. 3. sz. 55. p

Kihamvadt pipák

Magyar Nép 1928. február 25.

Dal az egészségesekről

Új Látóhatár (München) 1967. 258.

PIM 4526/1-7 D. J. sajátkezű aláírással szövegváltozat:

4. versszak 1. sor: Övék a föld s *árnyék-java* mind,
2. sor: kutak mélyére soha le nem *láttak*

Pacsirta-érkezés

Magyar Nép 1928. március 24.

Erdélyi gyermek imája

Cimbora 1928. május 30.

Hozzáférhető lappéldány hiányában „Lisztóczy László: Vonások D. J. portréjához” (Kolozsvár 2005. Kriterion) c. kötetéből idéztük.

Remeték indulása

Ellenzék 1928. június 25.

Öröm az ajtót

Ellenzék 1928. június 25.

A magyar tenger

Magyar Nép 1928. július 21. 467. p

Versek

Ellenzék 1928. augusztus 6.

Az 1. vers „Megtörtént” címmel a Légy már legenda posztumusz kötetben.

Harangszentelésre

Erdélyi Magyar Naptár az 1929. közönséges évre. Cluj-Kolozsvár 1928. 80. p Közli: Lisztóczy László In = Poeta angelicus (Írások Dsida Jenőről és költészetéről) 111-113. pp

Az üveghegyen

Brassói Lapok 1929. február 24. 10. p

Itt járt valaki

Pásztortűz 1926. december 22. 604. p

LGGY gépirat vált. szöveg „Istenem, ki járt itt” címmel.

Esős éjszaka

Erdélyi Helikon 1932. április 458. p

Szív, szív

Keleti Ujság 1939. április 19. p

25

Pásztortűz 1933. 9. sz. 167. p

Festett üvegablak

Pásztortűz 1933. február 28. 69. p

Szöcs Géza kéziratában szövegelőzmény:

1. versszak 2. sor: könnyű *vagyon ma*, én szívem

2. versszak 2. sor: *akiben* átszellan őszi nap

3. sor: s *jámbor* emlékezést *jelentek*.

3. versszak 2. sor: tovaszálló *lány álomágy*

6. versszak 1. sor: Hogy a két hattyu *húzni* birjon,

2. sor: *hab lettem én is*. Hópihe.

7. versszak 1. sor: *Mosolygok halvány*, messzi bűn

Tiltott szerelem

Ellenzék 1933. december 24. 78. p

Sírató ének Jancsó Benedek halálára

In = Hasznos és szép olvasmányok 1933. Kolozsvár 37. p

Psalmus Hungaricus

Psalmus Hungaricus: lat. Magyar Zsoltár. Az elnevezést Kodály Zoltán tette híressé ugyanily című, a XVI. századi Kecskeméti Vég Mihály szabad zsoltár-fordítására szerzett nagy művével (1923).

Babylon (v.ö. Babel) Babilónia ókori birodalom fővárosa.

A magyar irodalom 20. századi költészetének egyik legszebb patrióta verse, amit csak Vörösmarty Szózatával rokoníthatunk, a költő életében nem jelent meg nyomtatásban. A források szerint erdélyi barátai attól tartottak, netán nacionalista színben tűnne fel egész életműve, ezért nem akarták, hogy utolsó kötetében, az Angyalok citerájá-ban helyet kapjon a vers. Bánffy Miklós anyagi támogatásban is részesítette a költőt, hogy kompenzálja a veszteségért.

Dsida többször és több példányban legépettette, a kézzel javított szövegeket menyasszonyának, Imbery Melindának, műzsájának és gépírónőjének, Fodor Jolánnak, Reményik Sándornak, Olajos Domokosnak, a Keleti Ujság főszerkesztőjének, (Lisztóczy László közlése) és valószínűleg más barátainak ajánlotta és ajándékozta. Azt azonban pontosan nem tudjuk, hogy hányféle ilyen gépirásos példány forgott (forog) közkézen, így csak a periodikumokban ill. versgyűjteményekben megjelent szövegkiadásokból következtethetünk a hiteles ősforrásra.

Nyomtatásban először 1939. szeptember 2-án látott napvilágot Magyarországon a Pesti Naplóban, míg Erdélyben a Keleti Ujság 1940. szeptember 14-i számában. Ezeket számos további közlés követte, de mi csak az első megjelenést követő öt év nyomtatott szövegeit vizsgáljuk, hogy visszakövetkeztessünk az ősforrásra (v. forrásokra).

A PIM-ben két (kézzel javított) gépiratos változat található, a V 4557/295/1-2 (a továbbiakban A alapvariáció) az alábbi saját kézírású ajánlással: „Reményik Sándornak hittel és barátsággal: 1936. június 3-án Dsida Jenő”. A másik V 4526/4/1-9 (a továbbiakban B alapváltozat) az alábbi eltéréseket tartalmazza (félkövérrel jelöltük az A változat szövegét, normállal a B-t, kurziváltuk az eltérő szavakat, *-gal jelöltük a hiányzó szót.)

1. versszak 11. sor: **hogyan nem hatolt bele**

hogyan nem hatolt *belé*

2. versszak 14. sor: **a minden eszme sajgó árulója,**

a *minden-eszme* sajgó árulója,

30. sor: **s bizvást nyugodhatik, hol várja pad,**

* bizvást nyugodhatik, hol várja pad,

3. versszak 11. sor: **Hajam csapzottra borzolom, mint gubancos csepüt**

két sorba tördelve: Hajam csapzottra borzolom,
mint gubancos csepüt és szürke kócot

4. versszak 5. sor: **mikor a bus kor harsonája**

mikor *e* bus kor harsonája

6. sor: **falakat dönt és lelkeket ingat**

falakat dönt és *lelket* ingat

8. sor: **kell megtanítani fiainkat,**
kell *megtanítani* fiainkat,
12. sor: **a magunk képére kalapálni**
s a magunk képére kalapálni
5. versszak 3. sor: **kikkel együtt bolyongtam az emberség ligetét,**
kikkel együtt bolyongtam az *emberiség* ligetét,
8. sor: **hogyan zord a szóm és homlokom sötét**
hogyan zord a *szó* és homlokom sötét
35. sor: **vérkönnnyet csepegő fáklyák fényeinel,**
lángkönnnyet csepegő fáklyák fényeinel,
6. versszak 10. sor: **a bácskai szőlőhegyek közt**
s a bácskai szőlőhegyek közt
40. sor: **Rothadjon el lábunk, kezünk,**
Rothadjon el *lábunk-kezünk,*

(Az A és B változatot azonos értékűnek tekintjük, szövegrendezerési okból az A változatot vesszük kiinduló szövegnek.)

Vizsgáljuk meg külön-külön az egyes szövegváltozatokat, aláhúzáva az A változattól való eltéréseket:

I. Pesti Napló 1939. szeptember 3. 13. p

1. versszak 11. sor: hogyan nem hatolt belé
2. versszak 9-10 sor egy sorba tördelve: kezem gyümölcsöt/ minden fáról szedett
14. sor: a minden-eszme sajgó árulója,
30. sor: * bízvást nyugodhatik, hol várja pad,
3. versszak: a 12-13. sor: egy sorba tördelve
4. versszak: 12. sor: s magunk képére kalapálni
30. sor: ám annak a kezében, kit fegyver szorongat,
5. versszak 2. sor: kenyeres jópajtásaim,
3. sor: kikkel együtt bolyongtam az emberiség ligetét,
8. sor: hogyan zord a szóm és homlokom sötét
35. sor: lángkönnnyet csepegő fáklyák fényeinel
6. versszak 10. sor: s a bácskai szőlőhegyek közt,
29. sor: * tízmillió torok!
40. sor: Rothadjon el lábunk-kezünk,

Nyomdahibák: 1. versszak 13. sor kimaradt

5. versszak 41. sor: mikor * téged emleget!

6. versszak 21. sor: feszült idegen hurjait

26. sor: vérszínű, óestét, nehéz, fanyar borok

A szövegből egyértelműen kiderül, hogy a szövegközlő ismerte mind a két alapváltozatot, hiszen a 4. versszak 5., 6., 8. az 5. versszak 8. sorában az A változat, míg az 1. versszak 11., a 2. versszak 14., 30., az 5. versszak 3., 35., a 6. versszak 10., 40. sorában a B változat megoldásait alkalmazza. Ugyanakkor feltűnnek először itt felbukkanó variációk, melyek egyik alapváltozatban sem találhatók:

4. versszak 12. sor: s magunk képeére kalapálni

5. versszak 2. sor: kenyeres *jópajtásaim*

6. versszak 29. sor: tízmillió* torok!

Ebből a második ('jó pajtásaim' helyett: 'jópajtásaim') figyelembeveendő, míg a harmadik azért érdekes, mert később többször is felbukkan.

II. Egyedül vagyunk 1939. 5 sz.

A B alapváltozat közlése, de a 4. versszak 5. sorát és az 5. versszak 3. sorát javította a közlő. Valószínű, hogy az A alapváltozattal egybeeső változtatások a szerkesztő javításai, de az A gépirat ismerete nélkül.

III. Keleti Újság 1940. szeptember 14. 16. p

Az alábbi szerkesztői hozzáfűzéssel: „Erdélyben most jelenik meg először néhai Dsida Jenő hatalmas költeménye, amelynél izzóbb és magyarabb verset keveset írtak...” A Budapesten megjelenő Egyedül vagyunk előző évi szövegközlését tehát nem ismerte az újság szerkesztője. A PN-ban megjelenttel azonos szöveg, mely az 5. versszak kivételével a nyomdahibákat is változatlanul átveszi, sőt, újabbakat produkál:

2. versszak 2. sor: a minden embert megsimogto

4. versszak 23. sora: míg megszökött és elmadt

IV. Nagybánya és Vidéke 1941. december 25. 7. p

A PN-ban megjelent szöveg: a 6. versszak 21. sora kimaradt, 14 új szedési hiba.

V. Mai magyar költők (szerk. Vajthó László) Bp. (1941.) Dante K.

Az Egyedül vagyunk alapján, újabb szedési hiba nélkül.

VI. Nemzeti Figyelő 1943. július 11. 3-4

V.sz. Nagybánya és Vidékéből átvett szöveg, 3. versszak 3. sora kimaradt, 8 (részben új) nyomdahibával.

VII. Csiki Néplap 1943. augusztus 4. 1-2. pp

A Nemzeti Figyelőből nyomdahibákkal együtt átvett, változatlan szöveg.

VIII. Szamosvidék 1943. november 5. p (részlet)

Az 1. versszak a Csiki Néplap vagy Nemzeti Figyelő alapján. (egy új nyomdahibával)

IX. Akarat 1944. március 8. p (részlet)

A 6. versszak szövege új szövegvariációval (és egy új nyomdahibával):

19. sor: s hallgasd, *amit* énekelek,

X. Erdélyi Lövészkönyv 1944. 11-13. pp

A Nemzeti Figyelő szövegközlésének betűhív átvétele.

XI. Szébb Jövőt 1944. november 4. 5. p

„Elhangzott a rádióban 1944. okt. 18-án” alcímmel.

A vers iszonyatosan megcsonkítva jelent meg: a szerkesztő minden olyan utalást kihagyott, ami a zsidó és kisebbségi magyar sors párhuzamosságára emlékeztet. (A számozás az alapvariációra vonatkozik).

1. versszak: kimaradt a 10-18, 24., 36. sor.

27. sor: *a* férges rongyaid csókkal illetem

34-35. sor összevonva: bőgjön, mint egy zsoltáros jajgatása:

2. versszak: kimaradt a 24-33., 36. sor.

11. sor: Nyolc *nyelven* szóltam életemben

13. sor: S most mégis* áruló vagyok,

3. versszak 12. sor: mint gubancos csepüt és *barna* kócot,

innen a 3.-4. versszak összevonva: kimaradt a 3. versszak 16-44 sora és

a 4. versszak 1-13 sora, folytatás 4. versszak 14. sortól 17.-ig

kimaradt: 18. sortól 23-ig

32. sor: Ezért nem is hányódom * magamban

4. versszak (alapvált. 5.)

2. sor: kenyeres * pajtásaim

5. sor: és *akik* szerettétek lágy szívem

8. sor: hogy zord a *szám* és homlokom sötét.

Kimaradt a 9-15., 19-21., 32. sor.

5. versszak (alapvált. 6.) 15. sor: Ti *ezután* születők s ti *porladó* ősök,

Kimaradt a 21., 32-34., 37., 41., 44. sor.

(A versgyilkolást önkényes strófatagolás és interpunkció-használat teljesíti ki: a diktatúrák, lám, nem csak embereket öltek.)

A szövegvariánsokat elemezve egyértelmű, hogy a megjelent szövegek az alapvariánsok egyikére-másikára, vagy mindkettőre támaszkodtak, de nem létezik harmadik vagy többedik gépirat változat.

Az általunk javasolt végső szöveg egyaránt tartalmaz mindkét változathoz vett megoldásokat. A periodikum-közlések változataiból elfogadjuk a PN 4. versszak 12. sor és 5. versszak 2. sor javításait. Bár a vers logikájába nem illik bele (különösen a következő 5 sor ismeretében), de változatlanul hagyjuk az eredeti „tízmillió, százmillió torok” sort a PN javításával szemben. Nem vesszük figyelembe az Akarat (6. versszak 19. sor) javítását sem, noha mindkét változat értelmes, de az „amint”-ot a Dsida költészetére jellemző szóismétlésnek érezzük, s így hitelesebbnek ítéljük.

Különleges érdekessége a versnek, hogy címében (tartalmában nem) ráímel Salamon László, a kiváló kortárs zsidó költő Psalmus judaicus c. versére, mely az Új Kelet 1936. ápr. 7-i számában jelent meg. A vers refrénje a híres 137. zsoltár refrénjével azonos, melyet Arany János, Ady Endre, Ignotus és sok más költő is a zsidó sorstragédia, a szétszórátás és őshaza-vágyás szuggesztív megnyilatkozásaként idéz.

(A Kabán-Mózes szerzőpár Égi mezőkön c. kötetében az eredeti kézirat ismeretében megjelentetett változat, – mely filológiailag a gépiratos szövegek előzményének tekinthető – minimális mértékben tér el saját verzióinktól.)

[Te: meleg száj...], [Itt voltam...], [Majd nemsokára, egyszer...]

A három rögtönzés Fodor Jolán gépirónő gyűjteményéből származik, közli Gömöri György: Közöletlen Dsida-versek 1936-1937. Magyar Nemzet 1988. június 7.

Vers a Sétatérőről

Erdélyi Helikon 1943. március, a főszerkesztő megjegyzésével: „A már öt éve, élete virágjában, alkotó ereje teljességében elhunyt költő a lírai forma sokféle változatával kísérletezett, hogy minél mozgalmasabb és változatosabb hatást varázsoljon elő a versből. Ilyen érdekes kísérlete az alábbi, hagyatékában maradt, s itt először közölt írása, amelyben kötetlen szövegrészekkel váltakozik a vers, s amellyel mintegy a ‘költői riport’ művészi példáját alkotta meg.”

Déli Hírlap 1943. június 7. vált. szöveg

[Vidáman folynak napjaim...]

Utunk 1956. szeptember 21. 4. p

Közli: Panek Zoltán: D. J. ébresztése c. cikke, datálatlan kéziratból.

[Futottam, kerestem...]

Új Látóhatár (München) 1967. 260. p h.n. év.n.

[Tegnap forráság...]

Új Látóhatár (München) 1967. 260. p h.n. év.n.

PIM 4526/1-7 szövegelőzmény:

2. versszak 3. sor: lelked földrekívánczó *lobogó* gigász-koronáját

3. versszak 2. sor: gyökered sziklák *pora* közt mint a moháé

Homokban

Molnár János birtokában található kézirat alapján (közreadta Pintér Lajos Forrás 1991. április 1-11. pp) Ugyanitt szövegjavítás:

2. sor a *július* szikrázó gyémántporában.

IV.
KÉZ- ÉS GÉPIRATBAN MARADT VERSEK

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM FÜZETE ÉS LÁNG GUSZTÁV GYŰJTEMÉNY NAGYGÉPIRATA

Valamikor

LGGY nagygépirat 7. [v.sz. 1923. október-november]

PIM füzet

Tragédia

LGGY nagygépirat 13.

PIM füzet

Egy régi mese

LGGY nagygépirat 18.

PIM füzet

Örökösen daloljak

LGGY nagygépirat 30.

PIM füzet

Alkonyatkor

LGGY nagygépirat 28.

PIM füzet

Hervad a virágom

LGGY nagygépirat 27.

Amit tanultam

LGGY nagygépirat 25.

PIM füzet

Emlékezem

LGGY nagygépirat 23.

PIM füzet 5. sor: Ki érti meg *beszédöket*?

Szomorú dalok

LGGY nagygépirat 26.

PIM füzet

Szeretnék...

LGGY nagygépirat 33.

PIM füzet

Őszről akartam verset írni

LGGY nagygépirat 35.

PIM füzet

Egyedül

LGGY nagygépirat 36.

PIM füzet

Nincs tovább

LGGY nagygépirat 41.

PIM füzet

Szegény poéta

LGGY nagygépirat 43.

PIM füzet

PIM 4256/4 idegenkezű kézirat, vált. szöveg.

Kacagsz

LGGY nagykézirat 42.

PIM füzet

Szomorú nóta

LGGY nagygépirat 54.

PIM füzet

Pihenő a hosszú úton

LGGY nagygépirat 39.

PIM füzet

Tavaszi

LGGY nagygépirat 53.

PIM füzetben az utolsó két versszak hiányzik.

Csendes egyedüllét

LGGY nagygépirat 50.

PIM füzet

Milyen különös

LGGY nagygépirat 51.

PIM füzet

Nagypénteki ima

LGGY nagygépirat 49.

PIM füzet

Színképelemzés

LGGY nagygépirat 48.

PIM füzet

Hogyha te nem volnál...

LGGY nagygépirat 55.

PIM füzet

Program

LGGY nagygépirat 1.

PIM füzet

Tavaszi borongás

LGGY nagygépirat 57.

PIM füzet

Sch. Igazgató Úr nevenapjára

Sch. = Scheffler János

LGGY nagygépirat 59.

PIM füz.: 1. strófa 1. sor: *Kopáran* áll a vén diófa

Tavaszi béke

LGGY nagygépirat 65.

Régi emlék

LGGY nagygépirat 58.

PIM füzet „Egy régi emlék” c. versváltozat:

Szebb minden fénysugárnál

Az őszi permeteg...

Oh, szebb voltál te is,

Ha szemed könnyezett!...

Úgy érzem: a legszebb

Most vagy talán,

Mikor már alig látlak

A múltak fátyolán...

Igen! Szebb minden bokrétánál

A hervadt koszorú... –

...Csak az lehet nagyon szép,

ami szomorú! –,

1924. április 30.

Az éjféli vonat

LGGY nagygépirat 70.

PIM füzet

Hol a bölcsesség?

LGGY nagygépirat 99.

PIM füzet

Harci induló

LGGY nagygépirat 71.

PIM füzet

Lázban

LGGY nagygépirat 90.

PIM füzet

A színész

LGGY nagygépirat 92.

PIM füzet

A meteor

PIM füzet

LGGY nagygépirat 98.-ban 1924. május 17. dátummal szövegelőzmény:

Én szeretem a meteort!

*Közelről: Szörnyű láng-világ,
Mely reszkettető harsogással
Iramlik át a föld felett;
Az őselemek harci kedve
Vív benne izzó, vad tusát
És olthatatlan tűzre szítja!*

*Távolról nézve: pont az éjben;
Égből bocsájtott fény-rakéta,
Mely mosolyogva leszalad;
Nyomában tűnő sáv marad
És csendesen szól, aki látja:
Valaki meghalt!...*

*Közelről: gyilkos lelki harc,
Önfelemésztő láng-tusa
Félelmetes és iszonyú; –
Messziről: nagy csend, béke, álom...
Könnyekbe-fulladt kacagás, –
Nagyon vidám és nagyon szomorú!...*

*Közelről: vészes riadó,
Mely szívet, agyat lángra lobbant
És öldökölni készlet; – – – –
Messziről: fátylas, altató dal,
Melyet fülünkbe, álmat sugva,
Csókoló május szele hord... –*

*Olyan nagyon hasonlít hozzám!...
Én szeretem a meteort!*

Levél minden olvasómhöz

LGGY nagygépirat 94.

PIM füzet

Mi vagyok én?

LGGY nagygépirat 96. [v.sz. 1924. május 16-19. között]

PIM füzet

A zongora

LGGY nagygépirat 100.

PIM füzet

A zsarátnok dala

LGGY nagygépirat 102. [v.sz. 1924. június 8-10.]

PIM füzetben 1924. június 7. dátummal a 6-8. versszak változat, de ezeket a költő áthúzta:

6. versszak: *Felejtitek a tél sírását,
Tengernyi kínt és bánatot...
De addig csend legyen!
Addig várjatok!*

7. versszak: *Ám ha nincs bennetek
Rövid várásra akarat,
Fojtsátok el
A szunnyadozó parazsat:*

8. versszak: *Lelkem az örök sötétségnek
Kútjába szótlanul hull!
Nekem jó a halál!
De ti – hiába – nélkülem
Elvesztek nyomorultul!*

Hozzád!

LGGY nagygépirat 104.

PIM füzet vált. szöveg, áthúzott verscím-változatokkal: „Szemrehányás”, „Gyerek-panaszkodás”.

A szomszédkertbe nézek

LGGY nagygépirat 106.

PIM füzet

A kertben

LGGY nagygépirat 112.

PIM füzet

Szét tépett versek

LGGY nagygépirat 108.

PIM füzet

Akkor és most

LGGY nagygépirat 111.

PIM füzet vált. szöveg címváltozáttal: „Egyszer és most”.

Búcsúztató

LGGY nagygépirat 110.

PIM füzet

Életemről

LGGY nagygépirat 113.

PIM füzet

Testvérem itt van

M. Tibor = Molnár Tibor kispap

LGGY nagygépirat 114.

PIM füzet

A Te szíved

LGGY nagygépirat 115.

PIM füzet

Csak egy...

LGGY nagygépirat 116.

PIM füzet

A koszorú

LGGY nagygépirat 117.

PIM füzet

Ne ismerjen...

LGGY nagygépirat 118.

PIM füzet

Prológ

LGGY nagygépirat 119.

PIM füzet

Nyár végén

LGGY nagygépirat 120.

PIM füzet

Száműzött Romeo levele Júliához

LGGY nagygépirat 121.

PIM füzet

Vasárnapi viziten

LGGY nagygépirat 123.

PIM füzet

Évszakok

LGGY nagygépirat 124.

Néha

LGGY nagygépirat 127.

PIM füzet

Élet-törtetés

LGGY nagygépirat 129.

PIM füzet

Akkor

LGGY nagygépirat 130.

PIM füzet

Valakinek, aki indul

LGGY nagygépirat 131.

PIM füzet

Te

LGGY nagygépirat 132.

PIM füzet

Jertek velem!

LGGY nagygépirat 133.

PIM füzet

Nagy bánat

LGGY nagygépirat 134.

PIM füzet

A titok

LGGY nagygépirat 135.

PIM füzet

A boldogságról

LGGY nagygépirat 138.

PIM füzet

Börtönben

LGGY nagygépirat 140.

PIM füzet

Szomorú, kis búcsúzkodó vers

LGGY nagygépirat 141.

PIM füzet

Nem egészen most volt

LGGY nagygépirat 142.

PIM füzet

Sápadt levél

LGGY nagygépirat 144.

PIM füzet

Vasútnál

LGGY nagygépirat 149.

PIM füzet

Búcsúzás után

LGGY nagygépirat 150.

PIM füzet

Lehántott fa

LGGY nagygépirat 151.

PIM füzet

Séta közben

LGGY nagygépirat 152.

PIM füzet

Lámpa

LGGY nagygépirat 153.

PIM füzet

Különös műtét

LGGY nagygépirat 154.

PIM füzet

Balga dal, amit dalol a ravatal

LGGY nagygépirat 155.

PIM füzet

Borús délután

LGGY nagygépirat 157.

PIM füzet

Három dalt írok

LGGY nagygépirat 159.

PIM füzet

Amikor tenni kell

LGGY nagygépirat 161.

PIM füzet

Mi ketten

LGGY nagygépirat 162.

PIM füzet

Legszebb álmodásomnak

LGGY nagygépirat 164.

PIM füzet

Felleg a Földhöz

LGGY nagygépirat 165.

PIM füzet

Magamról

LGGY nagygépirat 166.

PIM füzet

A végzés

LGGY nagygépirat 167.

PIM füzet

A Hajnal

LGGY nagygépirat 168.

PIM füzet

Főnevek

LGGY nagygépirat 169.

PIM füzet

Egy névnapra

LGGY nagygépirat 170.

PIM füzet

Éjjel az emeletre

LGGY nagygépirat 171.

PIM füzet

Bal-láb jobb-láb

LGGY nagygépirat 173.

PIM füzet

A süllyedő hajó

LGGY nagygépirat 176.

PIM füzet

Szól a trombita

LGGY nagygépirat 177.

PIM füzet

Bűnbánat

LGGY nagygépirat 174. 1924. augusztus 24..

PIM füzet 1924. augusztus 22.

A pezsgős palack alliterál

LGGY nagygépirat 179.

PIM füzet

Szól a muzsika

LGGY nagygépirat 184.

PIM füzet

Felséges Úr!

LGGY nagygépirat 186.

PIM füzet

Búcsúzás

M. T. = Molnár Tibor kispap

LGGY nagygépirat 61.

PIM füzet

Az első őszi vers

LGGY nagygépirat 181.

PIM füzet

Temetők vándora

LGGY nagygépirat 188. [v.sz. 1924. szeptember 1.]

PIM füzet

Ilyenek vagyunk

LGGY nagygépirat 190.

PIM füzet

A ködök hercege

LGGY nagygépirat 192.

PIM füzet

Esti imádság

LGGY nagygépirat 193.

PIM füzet

Kártyázás közben

LGGY nagygépirat 194.

PIM füzet

Esőben

LGGY nagygépirat 195.

PIM füzet

Milyenek a csillagok?

LGGY nagygépirat 196.

PIM füzet

Látomás

LGGY nagygépirat 197.

PIM füzet

Hajrá

LGGY nagygépirat 198.

PIM füzet

Üzenek Néked

LGGY nagygépirat 199.
PIM füzet

Mászó csigához

LGGY nagygépirat 200.
PIM füzet

Képeskönyv

LGGY nagygépirat 201.
PIM füzet

Megint a vasút

LGGY nagygépirat 202.
PIM füzet

Egy sírnál

LGGY nagykézirat 203.
PIM füzet

Emléksorok

LGGY nagygépirat 205.
PIM füzet

Színpadi fényben

LGGY nagygépirat 207.
PIM füzet

Tegnapi emlék

LGGY nagygépirat 208.
PIM füzet

Éjszakai könny

LGGY nagygépirat 211.

PIM füzet

Őszi jókedv

PIM füzet és LGGY nagygépirat 212.

4. strófa 3. sor: de én nekem ma *csendes* nap süt

Álmok

LGGY nagygépirat 214.

PIM füzet

Az esti korzón

LGGY nagygépirat 216.

PIM füzet

Csendben

LGGY nagygépirat 218.

PIM füzet

Még nem

LGGY nagygépirat 219.

PIM füzet

Fekete köpenyben

LGGY nagygépirat 220.

PIM füzet

Nagyon sok kérdés

LGGY nagygépirat 221.

PIM füzet

Kis Ballada

LGGY nagygépirat 222.

PIM füzet

Még nem

LGGY nagygépirat 224. [v.sz. 1925. október 2.]

PIM füzet

Fekete tábla

LGGY nagygépirat 226.

PIM füzet

Ne olvassátok...

LGGY nagygépirat 228.

PIM füzet

Hallgatás

LGGY nagygépirat 227.

PIM füzet

Fizikai kísérlet

LGGY nagygépirat 230.

PIM füzet

Megtagadom

LGGY nagygépirat 232.

PIM füzet

A varázskígyó

LGGY nagygépirat 235.

PIM füzet

Nem sajnálnak

LGGY nagygépirat 234.

PIM füzet

Október végén

LGGY nagygépirat 236. 1924. október [v.sz. október 12-30. között]

PIM füzet

Csak írok...

LGGY nagygépirat 237.

PIM füzet

Jaj, mesék könyve!

LGGY nagygépirat 238.

PIM füzet

Szeretném látni

LGGY nagygépirat 239. [v.sz. 1924. október 30. – november 9. között.]

PIM füzet

Hazajáró lélek

LGGY nagygépirat 242.

PIM füzet

Egy virághoz

LGGY nagygépirat 244.

PIM füzet

Az első hó

LGGY nagygépirat 245. [v.sz. 1924. november]

PIM füzet

Valami fáj

LGGY nagygépirat 246.

PIM füzet

Versek születése

LGGY nagygépirat 248.

PIM füzet

Be szép is lenne!

LGGY nagygépirat 252.

PIM V 4566/326/1-10 gépirat Szatmár helymegjelöléssel, „Karácsonyi vers” alcímmel szöveg-előzmény:

1. versszak 4. sor: felmelegedni piros *rőzselágnál*.

LGGY gépiratban 1924. dátummal szöveg-előzmény:

1. versszak 4. sor: felmelegedni piros *rőzselágnál*

2. versszak 2. sor: – *vén* csúcsaik közt sípoló szél vágat –

5. versszak 2. sor: hogy körülöttünk *olyan* szép fényes lett

Unalom

LGGY nagygépirat 253.

PIM füzet

Mi vagyunk a világ közepe

LGGY nagygépirat 254.

PIM füzet

Ünnepek multán

LGGY nagygépirat 254/A

PIM füzet

Szilveszter

LGGY nagygépirat 259.

PIM füzet

Gyertya ajándék

LGGY nagygépirat 257.

Jégpályán

LGGY nagygépirat 256.

PIM füzet

Éjféli út

LGGY nagygépirat 257.

Souvenir

LGGY nagygépirat 254/B

PIM füzet

Átokúzó vers

LGGY nagygépirat 260/A [v.sz. 1924. december 31. v. 1925. január 1.]

PIM füzet

Akkor este

LGGY nagygépirat 261.

PIM füzet

Alkonyati üzenet

LGGY nagygépirat 262.

PIM füzet

Vesztett nóta

LGGY nagygépirat 265.

PIM füzet

Mi van belül

LGGY nagygépirat 266.

PIM füzet

Elmondom:

LGGY nagygépirat 267.

PIM füzet

Gyónás Istennek

LGGY nagygépirat 268.[v.sz. 1925. január 16-18. között]

PIM füzet

Téli esték muzsikája

LGGY nagygépirat 269.

PIM füzet

Egy arckép hátlapjára

LGGY nagygépirat 270.

PIM füzet

Szánkózás

LGGY nagygépirat 271.

PIM füzet

Mosoly

LGGY nagygépirat 272.

PIM füzet

Téli sóhaj

LGGY nagygépirat 273.

PIM füzet

Sírató ének

LGGY nagygépirat 274.

PIM füzet

Ősszel, télen, tavasszal...

LGGY nagygépirat 275.

PIM füzet

Erőm: a dal

LGGY nagygépirat 276.

PIM füzet

Tavaszi szonett

LGGY nagygépirat 277.

PIM füzet

Márciusi hó

LGGY nagygépirat 278.

PIM füzet

Márciusi emlék-írás

LGGY nagykézirat 279.

PIM füzet

Melyikünk tud jobban?

LGGY nagygépirat 280.

PIM füzet

Zongora-hangolás

LGGY nagygépirat 281.

PIM füzet

Levél a Múlthoz

LGGY nagygépirat 282.

PIM füzet

Kérdés is, kérés is

LGGY nagygépirat 283.

PIM füzet

Vigat muzsikáljunk

LGGY nagygépirat 284.

PIM füzet

Babel

LGGY nagygépirat 285.

Várakozás

LGGY nagygépirat 288.

Tavaszi kék lepke

LGGY nagygépirat 289.

Nappali hold

LGGY nagygépirat 293.

PIM füzet

Levél nem is messzire

LGGY nagygépirat 294.

PIM füzet

Séta

LGGY nagygépirat 292.

PIM füzet

Hit

LGGY nagygépirat 295. nem töredékes a befejezés, a kéziratban is ugyanígy található, tehát szókihagyásos strófafelépítés!

PIM füzet

Tűnnek a percek

LGGY nagygépirat 296.

PIM füzet

Muzsika volt

LGGY nagygépirat 297.

PIM füzet

Emléksorok

LGGY nagygépirat 299.

PIM füzet

Fent süt a nap

LGGY nagygépirat 300.

PIM füzet

Az Ő nótája

LGGY nagygépirat 302.

PIM füzet

Selyemzsebkendő

LGGY nagygépirat 305.

PIM füzet

Mire?

LGGY nagygépirat 306.

PIM füzet

Vadgesztenyefák

LGGY nagygépirat 310.

PIM füzet

Mindig Húsvét van

LGGY nagygépirat 311.

PIM füzet

Forrás Istvánnak 1928-9-ben két verse jelent meg a Pásztortűzben.

Csodák

LGGY nagygépirat 312.

PIM füzet

Foszlány

LGGY nagygépirat 313.

PIM füzet

Szirom eső

LGGY nagygépirat 315.

PIM füzet

Instructio publica

Instructio publica: lat. 'Nyilvános (köz)tájékoztatás'

LGGY nagygépirat 316.

PIM füzet

Régi könyv

LGGY nagygépirat 321.

PIM füzet

Sülyedő világ

LGGY nagygépirat 320.

PIM füzet

Amundsen

LGGY nagygépirat 325.

Évforduló

LGGY nagygépirat 326.

PIM füzet

Álmunk

LGGY nagygépirat 329.

PIM füzet

Erdő

LGGY nagygépirat 331.

PIM füzet

Nappali lámpák

LGGY nagygépirat 333.

PIM füzet

A mi lobogónk

LGGY nagygépirat 334.

Ünneplés

LGGY nagygépirat 335.

PIM füzet

Hát legyen!

LGGY nagygépirat 337.

PIM füzet

Meddig élek

LGGY nagygépirat 339.

PIM füzet

Régi parancs új versekben

LGGY nagygépirat 341.

PIM füzet

Cukrászdai vers

LGGY nagygépirat 343.

PIM füzet

Húvös van

LGGY nagygépirat 344.

PIM füzet

Lázalom

LGGY nagygépirat 346.

PIM füzet

Útrakészen

LGGY nagygépirat 348.

PIM füzet

Érettségi bot

LGGY nagygépirat 349.

PIM füzet

Most már

LGGY nagygépirat 340.

PIM füzet

Tizenkettő

LGGY nagygépirat 351.

PIM füzet

Gyermek ésszel

A mottó Reményik Sándor [Én eltűnök...] c. versének sorai A műhelyből 1924. kötetből.

LGGY nagygépirat 332.

PIM füzet

Lassú muzsika

LGGY nagygépirat 354.

PIM füzet

Nóta, könny, eső

LGGY nagygépirat 355.

PIM füzet

Búcsú-vallomás

LGGY nagygépirat 356.

PIM füzet

Messze vagyok

LGGY nagygépirat 358.

PIM füzet

Csengő dal a vershez

LGGY nagygépirat 359.

PIM füzet

Altató

Pax tecum: lat. béke veled

LGGY nagygépirat 360.

PIM füzet

Lefekvés előtt

LGGY nagygépirat 361.

PIM füzet

Fák alatt

LGGY nagygépirat 364.

PIM füzet

A Fantázia szólt:

LGGY nagygépirat 368.

PIM füzet

Esküvőre

LGGY nagygépirat 370.

PIM füzet

Nép temetés

LGGY nagygépirat 371.

PIM füzet

Nagybányai hegyek

LGGY nagygépirat 374.

Erdélyi bércek

LGGY nagygépirat 375.

PIM füzet

Ujjongás

LGGY nagygépirat 376.

PIM füzet

Mikor felhők járnak

LGGY nagygépirat 377.

PIM füzet

Délután a hegyen

LGGY nagygépirat 392.

A Virághegyen

LGGY nagygépirat 378.

PIM füzet

Dal a fenyőfáról

LGGY nagygépirat 373.

Írógépen

LGGY nagygépirat 379. Nagybánya, 1925. július [v.sz. július 26-30 között]

PIM füzet

Kis vigasztaló

LGGY nagygépirat 380.

Fernezeyi kis kocsmában

LGGY nagygépirat 381.

PIM füzet

Az üveghintóban

LGGY nagygépirat 383.

PIM füzet

A ligeti mulatóban

P. B. cseh festőművésznőhöz összesen tíz verset írt.

LGGY nagygépirat 382.

PIM füzet

Magyar ősz

LGGY nagygépirat 384.

PIM füzet

Áldás

LGGY nagygépirat 385.

PIM füzet

Kövek a patakban

LGGY nagygépirat 386.

PIM füzet

Est a tóparton

LGGY nagygépirat 387.

PIM füzet

Akkor leszek művész

LGGY nagygépirat 388. Nagybánya, augusztus [v.sz. augusztus 9. körül]

PIM füzet

A fákról

LGGY nagygépirat 389.

PIM füzet

Mese a bolondos lovagról

LGGY nagygépirat 391.

PIM füzet

Tizenkét éves

LGGY nagygépirat 395.

PIM füzet

Mikor messzire még

LGGY nagygépirat 393.

PIM füzet

Magyar lányok

LGGY nagygépirat 394.

PIM füzet

Szétszórt virágok

LGGY nagygépirat 396.

PIM füzet

Kiránduláson

LGGY nagygépirat 397.

PIM füzet

Csendélet

LGGY nagygépirat 428.

PIM füzet

Üres a papír

LGGY nagygépirat 400.

PIM füzet

Őszi szózat tihozzátok

LGGY nagygépirat 402.

PIM füzet

Elutazás

LGGY nagygépirat 403.

PIM füzet

A Nikodémusok gyűlése

LGGY nagykézirat 404.

Tedd el...

LGGY nagygépirat 405.

PIM füzet

Választás

LGGY nagygépirat 406.

PIM füzet

Gyászok rabja

LGGY nagygépirat 407.

PIM füzet

Elment a vonat

LGGY nagygépirat 408.

PIM füzet

Őszi délután

LGGY nagygépirat 411.

PIM füzet

Néha

LGGY nagygépirat 429.

PIM füzet

Daphnis és Chloé

LGGY nagygépirat 416.

PIM füzet

Alszik a fagylaltos

LGGY nagygépirat 417.

PIM füzet

Meghívó

LGGY nagygépirat 419.

PIM füzet

Halk impressziók az ősze

LGGY nagygépirat 420.

PIM füzet

Mindig messzebből...

LGGY nagygépirat 421.

PIM füzet

Hegyi uccán

LGGY nagygépirat 423. D. J. megjegyzése: „séta közben a veresvizi úton”.

PIM füzet

Zöld zsalugáter

LGGY nagygépirat 425.

PIM füzet

Arénán

LGGY nagygépirat 431.

PIM füzet

Ma este

LGGY nagygépirat 434.

PIM füzet

Hiány

LGGY nagygépirat 436.

PIM füzet

Lámpa mellett

LGGY nagygépirat 437.

PIM füzet

Éjji fantom

LGGY nagygépirat 438.

PIM füzet

Háború

LGGY nagygépirat 439.

PIM füzet

Este az ablakban

LGGY nagygépirat 440.

PIM füzet

Erdély

PIM 4526/4/1-9

LGGY nagygépirat 441.

PIM füzet

Erdély

LGGY nagygépirat 442.

PIM 4526/4/1-9

PIM füzet

A geizir

LGGY nagygépirat 443.

PIM füzet

Rövid mese

LGGY nagygépirat 445.

PIM füzet

A föld szíve

LGGY nagygépirat 446.

PIM füzet

Az órházakat köszöntöm

LGGY nagygépirat 447.

PIM füzet

Kávéházban

LGGY nagygépirat 448

PIM füzet

Testvéri szavak

LGGY nagygépirat 449.

PIM füzet

Költészetem

LGGY nagygépirat 450.

PIM füzet

Őszreggeli vonatozás

LGGY nagygépirat 453.

PIM füzet

Aranygyűrű a levelek között

LGGY nagygépirat 457.

PIM füzet

Rögök

LGGY nagygépirat 460.

PIM füzet

Sevilla csillaga

D. J. megjegyzése: „Szatmáron, 1925. október 25-én írtam Berey Bözsike 24.-iki szereplésére, melyen Szabados Ede ‘Sevilla csillaga’ című versét szavalta, – mint kritikát.”

LGGY nagygépirat 463.

PIM füzet

Halottak estéje

LGGY nagygépirat 464.

PIM füzet

Rémem: a Köd

LGGY nagygépirat 465.

PIM füzet

Keresztelő

LGGY nagygépirat 466.

PIM füzet

Hullanak a falevelek

LGGY nagygépirat 467.

PIM füzet

Igazi őszi ének

LGGY nagygépirat 414.

Mennyi élet!

LGGY nagygépirat 468.

PIM füzet

Esti hangulat

LGGY nagygépirat 470.

PIM füzet

Levél Egon herceg titkárjától

LGGY nagygépirat 474.

PIM füzet

Erdélyi diákok

LGGY nagygépirat 477.

PIM füzet

Nincs szerelem

LGGY nagygépirat 479.

PIM füzet

Öt óra tájban

LGGY nagygépirat 481.

PIM füzet

Kóbor énekes

LGGY nagygépirat 484.

PIM füzet

LÁNG GUSZTÁV GYŰJTEMÉNYÉBEN GÉPIRATLAPOKON

A tél virágai

D. J. jegyzete: „Nem válasz ez a vers, de talán sohasem születik meg, ha el nem olvasom Papolczy Erzsike: ‘Virágok a sárban’ című költeményét.”

Ifjúság

Ugyanezen a gépiratoldalon: Szatmár 1926. február

Introibo és Evangelium

D. J. megjegyzése: „Tervezetek a ‘Csöndes mise’ ciklushoz”

Introibo: lat. ‘Belépek az Úrnak oltárához’. A latin nyelvű katolikus mise bevezető része az *introitus* (belépés, bevonulás). A megtisztító imák után a pap e szavakkal járul az oltárhoz.

Szatmár 1926. július

Rakéta

Erdélyi magyar Lányok 1927. november 20. 139. p

Halálberek felé

A gépiraton a datálás hónapja áthúzva.

A tenger

A gépiratban az ötödik versszak áthúzva.

[Az eredetiben] aláhúzott, [itt *dőltbetűs*] szavak *Reményik S. verscímei*. (D. J. megjegyzése.)

Éjszakák éjszakája

A gépiraton ceruzával: 1930.

Március

D. J. által átírt 4. versszak első változata ugyanitt:

*Vékony keze könnyemmel öntözött
s dús haja szőke szálai között
lengeti a szőke, dús haját.*

December

Az Összegyűjtött versek kötetben u.e. címen és alcímen másik vers.

Március – December

A Kalendárium szonettekben vázlatai, a keletkezési idő v.sz. 1929-1930.

A vén kapus

PIM V 4526/17 szövegváltozat:

3. versszak 3. sor: Ablak-aljban, *fordulóban*, repedésben, *kulcslyuk-likban*

4. versszak 2. sor: minden ajtót *sorra járok*: én vagyok a vén kapus.

5. versszak 4. sor: Sok-sok ördög játszik *ott lenn*. Tárva-nyitva ajtajuk.

6. versszak 1. sor: Jaj, becsukjam, merjem ezt *én*? Észrevesznek, rámmorognak,

A cipőmadzag

A Szemlér-hagyatékban található Charles Baudelaire paródiához Gy. Szabó Béla 1965. június 10. dátummal az alábbi megjegyzést fűzte: „A fenti verset Dsida Jenő 1934 őszén írta a Páztortűz szerkesztőségében, kb. öt perc alatt. A témát és a stílust én adtam meg.”

Csendország taván – Dal

Datálatlan gépiratok

EGYÉB FORRÁSOKBAN TALÁLHATÓ VERSEK

[Vak, akinek megnyílt a szeme...]

PIM füzet

[Elfáradtam a titkos szavak közt]

PIM 4557/295/1-2 sajátkezű kézirat, a verset és a kísérő levelet tartalmazó boríték Reményik Sándornak címezve.

Születésnap i köszöntő

OSZK Levelestár D. J. levelei Imbery Melindához.

Fehér árnyék

PIM V 4526/1-7

Gyötrő angyalok

PIM V 4566/326/1-10

Holdfényben

PIM 4566/326/1-10

Halálig

PIM 4566/326/1-10

Ő az egyetlen érdekes

PIM V 4566/326/1-10

Nem az a fontos

PIM 4566/326/1-10

Szavakat gyűjtök

PIM 4566/326/1-10

[Elhagytuk már...]

PIM 4566/326/1-10

[Ünnepségre hívtatok...]

PIM 4566/326/1-10

[A szolgák bérét kifizetjük...]

PIM füzet: elképzelhető, hogy töredék, mivel a füzetből itt több lap hiányzik.

Midas király

PIM füzet kézirat (az egész vers ceruzával áthúzva).

V. TÖREDÉKEK

LÁNG GUSZTÁV GYŰJTEMÉNYBEN GÉPIRATLAPOKON

Június – December

A Kalendárium szonettekben vázlatai, v.sz. 1929-1930. keletkezésűek.

EGYÉB FORRÁSOKBÓL ELŐKERÜLT TÖREDÉKEK

[Aztán csak béke...]

PIM füzet D. J. sajátkézírású megjegyzése: „Régi verseim közt találtam ezt a töredéket.”

Édesanyám

PIM 4526/4/1-9

[S én ki nyáron...]

PIM füzet

POSZTUMUSZ KÖTETEK BIBLIOGRÁFIÁJA, MELYEKBE ISMERETLEN VERS NEM TALÁLHATÓ

- Válogatott versek.** Rónay György bevezető tanulmányával [Budapest 1944], Révai ny. 120 p
- Tóparti könyörgés.** Válogatott versek (vál. [és bev.] Áprily Lajos) [Bp] 1958. Szépirod. Kiadó Alföldi ny. 260 p
- Arany és kék szavakkal.** [Versek] (utószó: Katona Tamás. Ill. Szász Endre) [Bp] 1965. M. Helikon Kner ny. 167 p
- Versek és műfordítások.** Vál. bev. A függelékét összeállította Láng Gusztáv Kolozsvár 1974. Dacia 267 p (Tanulók könyvtára 148.)
- D. J. (1907-1938) válogatott versei.** Vál. és szerk. Jékely Zoltán (bev.) Lengyel Balázs (Jegyzet Nagy Tibor) Bp 1980. Egyetemi ny. 266 p (A magyar irodalom gyöngyszemei)
- Egyszerű vers a kegyelemről.** Húsz vallásos verse [Ill. Deák Ferenc] Cluj-Napoca 1994. Polis 56 p
- D. J. válogatott versek.** [szerk. és utószó Görömbei András] Budapest Unikornis 1994. 241 p
- Zarándokút.** [vál. K. Jakab Antal] Bukarest Kriterion 1995. 212 p
- D. J. legszebb versei.** Bp. Móra K. 1996. 152 p (A magyar irodalom gyöngyszemei)
- Leselkedő magány.** Válogatott versek [vál. Görömbei András] Budapest M. Könyvklub 1999. 326 p
- Égi mezőkön.** Gyűjtötte, szerkesztette, előszót írták Kabán Annamária-Mózes Huba Bp 2001. Tinta Könyvkiadó
- D. J. versei** [vál. és szerk. Réz Pál] Bp Sziget 2003. 253 p
- A szerelem éneke.** [vál. és szerk. Hunyadi Csaba] Szeged Lazi K. 2003.
- Út a Kálváriára.** [vál. és szerk. Hunyadi Csaba] Szeged Lazi K. 2004. 132 p

A szerkesztő utószava

„Minden réteg, minden felekezet, minden csoport, irányzat képviselői felvonultak” Dsida Jenő temetésén 1938. június 10-én a kolozsvári házsongárdi temetőben, írja a Függetlenség riportere. A néma tüntetésnek is beillő eseményt vérlázító incidens zavarta meg: „...váratlanul [román] karhatalmi közegek jelentek meg és a bejáratnál fekete drapériával bevont két oszlopról letépték a gyászjelentéseket.”

Az alig 31 évesen elhunyt erdélyi költő utóéletét beárnyékoló baljós felhők ekkor tűntek fel először, hogy sötét árnyékot vessenek az életmű egészére. Szinte hihetetlen, de így igaz: nem román kritikusok, de honfitársaink bélyegezték később antiszemitának, reakciónak, a szélsőjobb szálláscsinálójának, ők vádolták meg azzal, hogy arisztokraták talpnyalója, hogy katolicizmusa hiteltelen dekoráció, hogy „művészetének nincs erdélyi jellege”, s „ásatag” életműve nem más, mint steril formavirtuóizálás. A kisebbségi létszózatnak értékelhető Psalmus Hungaricus c. nagy versére egy esztéta nem is olyan régen ezt írhatta: „...retorikájában nagyhangú, indulatiságában külsőséges... már-már demagóg költemény.”

De a kötetkiadásokkal sem volt szerencséje: az 1944-es, meglehetősen vérszegény válogatás után 1958-ban jelenik meg gyűjteményes kötete 116 új verssel, de a legszebb patrióta és istenes versek nélkül. A további kiadások többé-kevésbé igényes válogatások, további négy kötet tartalmaz ismeretlen verseket, de filológiai gondozatlan szövegállapotban. Az első teljességet ígérő „Légy már legenda” kötet előszavát a szerkesztő Csiszér Alajos meghökkentő bejelentéssel kezdi: „Ez a verseskötet... nem foglalja magában a gyermek- és ifjúsági 534 zsengéjét.”

Szögezzük le: a költemények keletkezését és fogadtatását, belső összefüggéseik feltárását, a szöveg-, cím- és témavariációkat, változatokat, a leghitelesebb szövegállapot leírását, a motívumok keletkezését és változásait, a külső hatások feltérképezését, az életmű egészének pompás gazdagságát igazából csak a kritikai kiadás képes tudományos megalapozottsággal elélni. De valójában számíthatunk-e arra, hogy az elkövetkező évtizedekben megszületik a Dsida Jenő kritikai kiadás?

Söpörjük félre a csalóka illúziókat!

A magyar irodalom csillagai, Gárdonyi, Tömörkény, Kosztolányi, Karinthy, Krúdy, Móra, Móricz, Márai, Áprily, Weöres, Illyés, Pilinszky, Szentkuthy, Szép Ernő, Németh László, Tamási Áron, Füst Milán mindmáig nem kapták meg az utókor elismerő gondoskodását a kritikai kiadás formájában! (Még jó, ha összes műveik hiánytalanul megjelentek – túlnyomó többségüknek az sem!)

Kénytelenek vagyunk hát kompromisszumot kötni: amíg hozzáférhetőek és el nem kallódnak, összegyűjtjük az összes fellelhető anyagot, összevetjük az egyes változatokat, „kisipari” módszerekkel megtisztítjuk a romlásoktól, **megalapozva** ezzel a (reménybeli) jövőbeli kritikai kiadást. Nem foglalkozunk aprólékos mikrofilológiával, átlépünk a külső hatások feltérképezésén, nem törődünk a motívumkutatással, leszűkítjük az utalások rendszerét, tehát **nem** kritikai kiadást készítünk!

De tiszteljük és beteljesítjük a szövegűséget féltő gonddal őrző **költői akaratot** (a költő levele Szabó Lőrinchez: „Uccaseprő” Makkai László-féle antológia közlésében hiba van: egy ‘s’ helyett ‘és’-t szedtek.” MTA K Kézirattár Ms 4680/18) és a túlélő **szülők kívánságát** (édesanyja levele Vágó Gábornak: „...örülnénk, ha együtt látnánk drága Jenőnk szellemi termékeit, beleértve a szebbnél szebb gyermekkori verseit is.” 1964. december 3. MTA K Kézirattár Ms 5086/249). Legfőképpen tisztában vagyunk azzal, hogy **a zsenék a költői életmű szerves részei**, a gyökerek ismerete nélkül nem alakíthatunk ki árnyalt képet erről a torzóban maradt, mégis párját ritkítóan zseniális életműről.

Olvasónk az eddig megjelent legteljesebb Dsida-verskötetet tartja kezében, 520 ismert és 555 ismeretlen, összesen 1075 költeményt, mégsem az összeset. Tisztában vagyunk azzal, hogy több vers hiányzik gyűjteményünkől: így például nem sikerült ráakadni a Kemény Zsigmond Társaság 1929. március 3-i felolvasó ülésén elhangzott négy versből Az ország címűre. Nem ismerjük a Réthy-féle bibliográfiában feltüntetett minden versét sem.

Ha meg akarjuk becsülni a hiányzó költemények számát, szükség van egy megbízható adatra az összes hiteles vers mennyiségét illetően. Az 1936-ban keletkezett Psalmus Hungaricusban a költő „félezer dal”-ról beszél, ami bizonyosan alábecsült adat. Önéletrajza szerint 1922-25 között 534 gyermek- és ifjúkori verset írt. Réthy Andor már említett bibliográfiája 1204 vers-címet hoz, de abból 31 cím- és 6 szövegváltozat, így ő kb. 1167 versről tud. Csizsér Alajos Magyar Nemzetben közölt cikkében (Még egy ismeretlen Dsida-vers 1979. július 15.) 854 kiadatlan műről tud, az említett kötetben 534 szerepel, tehát ő kb. 1310-re teszi az összes versek számát. A költő szülei, Dsida Aladár és felesége Áprily Lajosnak címzett (PIM V 4566/60/1-2) levelükben 400-ra becsülik 16-18 éves korában írt versei számát. Mózes Huba 1200-ra becsüli a lírai életmű terjedelmét, e sorok írója is nagyjából hasonló számot vél hitelesnek. Így tehát minden bizonnyal a közreadott 1075-ön (és a jegyzetekben jelzett 43 cím- és szövegváltozaton) túl még kb. 90-100 vers felbukkanásában reménykedhetünk.

(Terjedelmi okokból nem foglalkoztunk sem a műfordításokkal, sem az átköltésekkel, hiszen ezek külön könyvet tennének ki.)

A gyűjtemény első részét a költő által sajtó alá rendezett három kötet, a Leselkedő magány, a Nagycsütörtök és az Angyalok cíteráján változatlan szerkezetű anyaga alkotja – az olvasó így képet kap Dsida kötet- és cikluskonstruáló elveiről is (Utóbbi kötet megjelenését már nem érthette meg, de felesége, Imbery Melinda visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy azt a nagybeteg költő sajátkezűleg rendezte sajtó alá.). 39 vers esetében feltüntettük a szövegelőzményeket, szöveg- és versváltozatokat, de sem itt, sem később nem foglalkoztunk a költő halála után megjelent esetleges variációkkal (mivel ezek már nem a költő szándékát, hanem a szerkesztők változtatásait tükrözik). Nem ítéltük változatnak a mondat- és strófatagolási, az interpunkció és magánhangzó-hosszúság eltéréseket, a ‘változatlan szöveg’ megjegyzés tehát nem jelent tökéletes azonosságot.

A második részben öt posztumusz kötet tartalmát dolgoztuk fel, kronológiai sorrendben elsőbbséget adva a korábban megjelenteknek, így tehát az első posztumusz megjelenést vettük mérvadónak. Nem vitattuk el a szerkesztőktől az első megjelenés dicsőségét, de nem vállalhattuk át a tévedésekből adódó felelősségüket sem. Az egyes köteteken belüli sorrendiséget nem vizsgáltuk felül, meghagytuk a szerkesztők által alkalmazott sorrendet, feltételezve, hogy a kronológiai szempontokat veszik figyelembe. Sajnos, ezek a könyvek nem tartalmazzak forrásmegjelölést, így a szöveghelyességet nem tudtuk minden esetben ellenőrizni. Szerencsére a 356 versből 288-nak sikerült megtalálni kéz- vagy gépiratos, esetleg periodikumbeli előzményét vagy változatát, így mindössze 68 versnek nincs hitelesítő filológiai gyökere.

A szövegek rendezését megnehezíti az a tény, hogy a korabeli írógépek nem tartalmaztak hosszú ‘i’, ‘u’, ‘ü’ betűket, a kézírással ejtett javítások pedig nem következetesek (sőt, egy részüket a költő halála után vetették papírra). A szerkesztők egy része tiszteletben tartotta a gépiratos korabeli írásmódot, mások azonban ezt figyelmen kívül hagyva szigorúan az aktuális helyesírás szabályai szerint javítottak. Hogy viszonylag egységes textúrájú gyűjteményt hozzunk létre, kénytelenek voltunk korrigálni az egyes posztumusz szövegeket, de szigorúan a ritmus-, rímképletek szabályosságának figyelembevételével. Mivel Dsida törekedett a tiszta rímre és a klasszikus verslábat-ritmusképletet részesítette előnyben, s általában szabályos strófaszerkezetet alkotott szótagtartó sorokkal, sok esetben ki lehetett iktatni a szövegromlást. Természetesen a szabadversek, prózaversek esetében ez nem volt egyszerű. Egy

esetben következetesen eltértünk a mai helyesírási szabályzattól: a költő rendszeresen nagybetűt használt kettőspont után, s gyakran kötőjellel helyettesítette a pontot, ami után szintén nagybetűt írt – ezt a texturális gyakorlatot nem korrigáltuk, figyelembe véve a költői szabadság kritériumát.

Meg kell jegyeznünk, hogy a posztumusz kötetek jószándékú, értékmentő ambícióval megáldott szerkesztői Mózes Huba kivételével nem voltak képzett filológusok: akadt közöttük költő, főkönyvelő stb. Így bizony gyakran előfordult, hogy kihagyásokkal, strófahiányokkal közöltek egy-egy verset, s csak egyéb forrásokból sikerült rekonstruálni a hiteles, teljes szöveget.

Gyűjteményünk harmadik részét az időszak kiadványokban, periodikumokban fellelt versek képezik. Ehhez nagy segítséget adott a D. J. versek Bukarest 1966. kötet mellékletében közölt Réthy Andor bibliográfia. Ha eredeti vagy posztumusz kötetben és periodikumban is napvilágot látott a vers, természetesen a kötetnél közöljük, de a jegyzetben feltüntetjük a periodikum változatot vagy változatokat. A gép/kéziratban feltalált szövegeket, – mint előzményeket – következetesen itt közöljük, ha periodikumban is megjelentek. Valószínűtlen ugyanis, hogy az újságban vagy folyóiratban megjelent verseket a költő utólag lemásolta volna. Minden esetben jegyzetben jelöltük a szövegeltéréseket, amelyek arról tanúskodnak, hogy Dsida a közlés előtt gyakran változtatott a kéz- vagy gépiraton. Igyekeztünk kiszűrni a szövegrontásokat, amelyeket túlbuzgó szerkesztők idegenkezűségének éreztünk.

Kétségkívül Benedek Elek, Elek apó volt Dsida felfedezője, aki Cimborája levelezési rovatában a legelső megjelenések után nagy jövőt jósolt költőnknek, érdemei vitathatatlanok. De ő volt az is, aki több versbe szerencsétlenül belejavított: e változtatásokat a rendelkezésre álló kéz- és/vagy gépiratok alapján visszajavítottuk. Természetesen itt hoztuk azokat az első újságközléseket is, melyek a költő halála után a hagyatékából előkerült verseket tartalmazzák.

A sajtóközlések sokasága jelzi, hogy Dsida kedvelt szerzője volt a korabeli újságoknak és folyóiratoknak, az eredeti versek itt közölt nagy száma (111) pedig azt, hogy gyakran új, és nem másod- vagy sokadközlésű verssel elégitette ki olvasói igényeit.

A keletkezés datálásánál, eltérve az előző két fejezettől, azt az időpontot vettük figyelembe, melyet a kéz- vagy gépiratlap, illetve az újságközlésben közvetlenül jelölt keletkezési dátum feltüntetett – ha volt ilyen. Ennek hiányában az adott periodikumforrás megjelenési dátumát jeleztük – zárójelben. Ez azért lényeges, mert a keletkezés és megjelenés között gyakran évek teltek el.

A gyűjtemény negyedik és ötödik részét a kéz/gépiratban ránk maradt versek adják, melyek négy fő forrásból származnak.

Láng Gusztáv gyűjtemény nagygépiratként (LGGY nagygépirat) jelöltük azt a fűzött gépirat-köteget, mely A/4-es formátumban 399 oldalon 481 verset és 8 fordítást tartalmaz, helyenként kéziratos javításokkal, folyamatos oldal- és versszámozással. A legelső vers 1923. augusztus 18, míg az utolsó 1925. decemberi keltezésű. A versek többsége datált, a datálatlanok keletkezésére irányadó a megelőző és követő időpontok jelölése: a feltételezett keletkezési időpontokat szögletes zárójelben tüntettük fel.

Ez a 301 zsengett tartalmazó versgyűjtemény Dsida kézíratainak gépírt másolata, melyet a költő halála után szülei gépeltettek le, s minden bizonnyal vagy ők, vagy a költő öccse javított. Összesen 13 ismeretlen verse csak itt található, a többi a Petőfi Irodalmi Múzeum gyűjteményében is megvan. (v.ö. PIM füzet).

Második forrás a Láng Gusztáv gyűjtemény gépiratlapok (LGGY gépiratlapok): az önálló, számozatlan, 237 db A/4-es formátumú lap 120 ismeretlen verset tartalmaz (ebből 6 töredék), az első 1925. május 17-i, az utolsó 1934-i datálással (20 vers hely és év nélkül). Ezek javítatlan, többségükben másod- vagy harmadpéldány gépelések, de kifogástalanul olvashatók.

A harmadik forrás a Petőfi Irodalmi Múzeum tulajdonát képező (4256/5/1-2 fondszám) 155x196 mm nagyságú, fekete tinta írással és ceruzás javításokkal 2 db keménytáblás, be-kötött, hat kockás diákirkát tartalmazó, részben oldalszámozott 264 és 200 lapos füzet Dsida Jenő sajátkezű belső címlapjával, tartalmának túlnyomó része a LGGY nagygépiratban megtalálható 5 ismeretlen vers kivételével. A LGGY nagygépirat szövegeit a PIM füzet alapján javítottuk, különösen a félreolvasott szavak korrigálásában volt jelentőségük.

Negyedik forrásunk a Petőfi Irodalmi Múzeum tulajdonában található kéz/gépiratlapok, melyeket raktári jelzetükkel jelöltünk. Megjegyezzük, hogy a Psalmus Hungaricus két gépelt alapváltozata is itt bukkant fel. A 11 ismeretlen versből 1 töredék.

A MTA Könyvtár Kézirattárának Ms 6025/126-352 számú anyagában összesen 226 gépirat-oldal található Dsida Jenő versekkel, melyek Molter Károly hagyatékából kerültek be és Marosi Ildikó engedélyével sikerült feldolgoznunk. A végső szövegállapot meghatározásában jelentettek hatalmas segítséget.

Egy vers az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában található Imbery Melinda levélből bukkant elő.

A jegyzetben feltüntettük a kötetek pontos címleírását és felsoroltuk azokat, amelyek ismeretlen verset nem tartalmaznak. Egyúttal eligazítást adtunk a ma már kevésbé használt idegen szavak és kifejezések értelmezéséről, s néhány történelmi személyiség életrajzi adatait is feltüntettük. Mindehhez felhasználtuk Csiszér Lajos Légy már legenda kötetéhez csatolt jegyzet-szótárát.

Köszönetet mondunk a Petőfi Irodalmi Múzeum, az Országos Széchényi Könyvtár, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár Kézirattára dolgozóinak, akik előzékeny és pontos munkájukkal hozzájárultak az életmű anyagának feldolgozásához.

Köszönjük a költő emlékét kegyelettel ápoló Dsida Jenő Baráti Kör elnökének, Lisztóczy Lászlónak a jelentős filológiai és szövegközlő, Cseke Péter kolozsvári irodalomtörténésznek a periodikumközlésbeli, Lakatos Évának (OSZK) a könyvészeti segítséget, Marosi Ildikónak a Molter Károly hagyatékban őrzött Dsida anyag tanulmányozásának engedélyezését, Szőcs Gézának azt, hogy önzetlenül rendelkezésünkre bocsájtotta a birtokában lévő négy verskézirat gépírt másolatát.

Urbán László
Érd

2008. május 18.

Rövidítések

MTA K: Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára

OSZK: Országos Széchényi Könyvtár

PIM: Petőfi Irodalmi Múzeum

Vál.: válogatta

Szerk.: szerkesztette

Bev.: bevezette

Ill.: illusztrálta

Olv. sz.: olvashatatlan szöveg

Vált. sz.: változatlan szöveg

* szóhiány

ny.: nyomda

K.: (könyv)kiadó